

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eläinten hyvinvoinnista. Samalla nykyinen eläinsuojelulaki ehdotetaan kumottavaksi. Eläinlääkäriammatin harjoittamisesta annettua lakia muutettaisiin laajentamalla eläinten hyvinvointiongelmia koskevaa eläinlääkäriin ilmoitusvelvollisuutta. Kalastuslakiin sisällytettäisiin saaliiksi otettavien kalojen ja rapujen sekä syöttinä käytettävien kalojen lopetusta koskevat säännökset. Rikoslakiin, eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin, metsästyslakiin, tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettuun lakiin, luonnonsuojelulakiin ja eläinjalostustoiminnasta annettuun lakiin tehtäisiin ehdotetusta laista johtuvat tekniluonteiset muutokset. Esityksen tarkoituksena on eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja suojelu sekä eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisääminen.

Eläinten pitopaikkaa, hoitoa ja kohtelua koskevia säännöksiä tarkennettaisiin ja täydennettäisiin siten, että niissä otetaan entistä paremmin huomioon eläimen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen ja hyvä kohtelu. Nykytiedon mukaan eläinten hyvinvointiin vaikuttaa merkittävästi eläimen mahdollisuus toteuttaa sille lajityypillistä käyttäytymistä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että ihmisen hoidossa olevan eläimen tulisi voida toteuttaa eräitä olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Laissa säädettäisiin niistä eläinlajeista ja eläimistä, joita voidaan pitää tuotantoeläimenä, seuraaja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäytelyssä. Säännösten tarkoituksena olisi varmistaa, että mainittuihin tarkoituksiin pidettäisiin vain sellaisia eläimiä, joiden pito voidaan käytännössä järjestää kyseisessä pitomuodossa lain edellyttämällä tavalla.

Eläimen pitopaikkaa koskevat säännökset jaettaisiin yleisiin, kaikkia pitopaikkoja koskeviin säännöksiin ja pysyviä pitopaikkoja koskeviin säännöksiin. Uudistuksen tarkoituksena on selkeyttää nykyistä sääntelyä siten, että pysyville pitopaikoille voitaisiin asettaa tiukempia vaatimuksia kuin tilapäisille pitopaikoille. Eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen pysyvässä pitopaikassa kiellettäisiin tietyin poikkeuksin. Eläimen liikkumista ei myöskään saisi jatkuvasti rajoittaa siten, että eläimellä ei ole mahdollisuutta kääntyä ympäri. Uusien parsinavetoiden rakentaminen ja käyttöönotto kiellettäisiin. Lain voimaan tullessa käytössä olevia parsinavetoita voitaisiin edelleen hyödyntää maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen pidossa, mutta niissä olevien parsipaikkojen lukumäärää ei saisi lisätä peruskorjauksen tai laajennuksen yhteydessä. Viiden vuoden siirtymäajalla kiellettäisiin muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen sekä hevosten jatkuva kytkettynä pitäminen. Uusien porshitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto kiellettäisiin lain voimaan tullessa. Emakoiden ja ensikoiden pidempiaikainen pito tiineytshäkeissä kiellettäisiin 12 vuoden siirtymäajalla.

Nisäkäillä ja linnuilla tulisi pysyvissä pitopaikoissaan olla jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Laissa säädettäisiin eräistä kaikkia eläintenpitomuotoja koskevista poikkeuksista tähän pääsääntöön. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi säätää poikkeus sellaisia pysyviä pitopaikkoja koskien, joissa veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää niin sanottujen iglulasikoiden, ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien koirien ja eräiden turkiseläinten pitopaikkoja koskevista poikkeuksista jatkuvan veden vaatimukseen.

Eläimille tehtävien kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä tulisi jatkossa käyttää kivunlievitystä. Kivunlievitysvaatimuksesta voitaisiin poiketa ainoastaan, jos toimenpiteestä aiheutuu vain lievää tai hetkellistä kipua tai jos on kyse hätätilanteesta. Tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurginen kastratio kiellettäisiin 12 vuoden siirtymäajalla. Siirtymäajan aikana kastration yhteydessä annettavaa kivunlievitystä tehostettaisiin siten, että lain voimaan tullessa porsaille olisi annettava tulehduskipulääkettä ja neljä vuotta lain voimaan tulon jälkeen myös paikallispuudutus.

Eläinjalostusta koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin ja selkeytettäisiin nykyisestä. Eläinten jalostuksella tulisi pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi jalostuksessa tulisi käyttää fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eläimiä, joiden voidaan olettaa periyttävän näitä ominaisuuksia myös jälkeläisilleen. Eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annettuun lakiin sisällytettäisiin eläinlääkäreille velvollisuus ilmoittaa koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Ilmoitus tehtäisiin tuleviin koira- ja kissarekistereihin.

Loukkaantuneiden tai muutoin avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitoa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin ja sääntelyä laajennettaisiin. Laissa säädettäisiin kaikkia kansalaisia koskevasta avun tarpeessa olevan luonnonvaraisen eläimen auttamisvelvollisuudesta nykyiseen tapaan. Kansalaisten oikeutta ottaa haltuunsa tällainen eläin kuitenkin rajoitettaisiin nykyisestä koskemaan vain ensiavun antamista tai hoitoon toimittamista varten kuluvaa aikaa. Ensiavun jälkeen eläin olisi joko palautettava luontoon, toimitettava asiantuntevaan jatkohoitoon tai lopetettava. Luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen olisi ilmoituksenvaraista toimintaa.

Koiran- ja kissanpentujen pentutehtailuun pyrittäisiin puuttumaan säätämällä koirien ja kissojen myynti-ilmoitusten vähimmäissisällöstä sekä kieltämällä alle puolivuotiaiden koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen, jos tarkoituksena on myydä ne täällä eteenpäin. Eläimen luovutuksen yhteydessä annettavia tietoja koskevaa vaatimusta laajennettaisiin siten, että sairauden tai vahingoittumisen lisäksi eläimen vastaanottajalle olisi ilmoitettava myös muut eläimen hyvinvoinnin kannalta oleelliset tiedot. Myös eläinten luovutusta rajoitettaisiin tietynlaisissa tilaisuuksissa tai paikoissa. Laissa säädettäisiin nykyiseen tapaan liikkuvan kaupan kiellosta ja kiellettäisiin eläinten luovuttaminen arpajais- tai kilpailuvoittona. Utta olisi kiellon laajentaminen koskemaan myös toreilla ja markkinoilla sekä muissa kuin eläinten esittelyyn tarkoitetuissa yleisötahtumissa harjoitettavaa selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten kauppaa. Myös eräiden eläinlajien myynti eläinkaupoista sekä myytävien eläinten pito näyteikkunoissa kiellettäisiin. Kiellettyä olisi myös eläimen pysyvä luovuttaminen alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta.

Eläinkilpailut, joissa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle, olisivat ilmoituksenvaraista toimintaa. Laissa olisi myös säännökset yleisistä periaatteista eläinkilpailussa ja -näyttelyssä, kilpailun ja näyttelyn järjestäjän pätevydestä sekä kilpailun ja näyttelyn järjestämisestä.

Eräistä toiminnan harjoittamista koskevista luvista luovuttaisiin ja päällekkäisiä ilmoitusvelvollisuuksia karsittaisiin. Niin sanotut kotieläinpihat eivät enää tarvitsisi lupaa toiminnalleen. Ilmoitusta edellyttävässä toiminnassa ilmoitus tulisi tehdä vain siltä osin kuin sitä ei tehdä jo muun lainsäädännön perusteella. Eläintarhojen roolia luonnonvaraisen eläimistön ja luonnon monimuotoisuuden suojelussa vahvistettaisiin nykyisestä. Ehdotuksen mukaan eläintarhojen olisi osallistuttava nykyistä useampiin suojelutehtäviin, kuten tutkimukseen ja eläinlajeja koskevaan tietojen vaihtoon.

Eläinten teurastusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskua. Muutos koskisi paitsi uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa, myös yksityiskäyttöön teurastettavaa siipikarjaa. Tämän lisäksi eläinten lopetus viihdemuotona kiellettäisiin.

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin ja lisättäisiin valvonnan tehostamiseksi. Erityisesti valvontaviranomaisen keinoja puuttua eläinten hyvinvointia koskeviin epäkohtiin lisättäisiin ja täsmennettäisiin. Teurastamoissa valvontaa voitaisiin toteuttaa teurastamon tiloihin asennettavalla kamerajärjestelmällä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 alusta. Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettuun lakiin ehdotettua uutta ilmoitusvelvollisuutta sovellettaisiin kuitenkin koirien osalta vasta vuoden 2024 alusta ja kissojen osalta vuoden 2027 alusta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	8
1 Asian tausta ja valmistelu	8
1.1 Tausta	8
1.2 Valmistelu	8
2 Nykytila ja sen arviointi.....	11
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	11
2.1.1 Yleistä eläinsuojelulainsäädännöstä.....	11
2.1.2 Eläinsuojelulaki ja –asetus	12
2.1.3 Eräät muut eläinsuojelulain nojalla annetut asetukset.....	19
2.1.4 Muu asiaa koskeva keskeinen lainsäädäntö	19
2.1.5 Euroopan unioni ja Euroopan neuvoston sopimukset.....	23
2.2 Nykytilan arviointi	25
2.2.1 Eläinten asema yhteiskunnassa	25
2.2.2 Eläinlajien pitoa koskevat rajoitukset	26
2.2.3 Eläinten pitopaikka, hoito ja kohtelu	26
2.2.4 Eläinjalostus	28
2.2.5 Ilmoittaminen eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista.....	28
2.2.6 Luonnonvaraisten eläinten hoito	28
2.2.7 Löytöeläimet	29
2.2.8 Eläinten tuonti ja luovutus	29
2.2.9 Eläinkilpailut ja -näyttelyt.....	32
2.2.10 Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito.....	33
2.2.11 Eläinten lopetus.....	33
2.2.12 Viranomaiset ja valvonta.....	35
2.2.13 Hallinnolliset pakkokeinot	36
2.2.14 Euroopan unionin lainsäädännön toimeenpano.....	36
3 Tavoitteet	36
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	36
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	36
4.1.1 Eläinten hyvinvoinnin edistäminen	36
4.1.2 Eläinten kunnioitus	37
4.1.3 Eläinlajien pitoa koskevat rajoitukset	38
4.1.4 Eläinten pitopaikka, hoito ja kohtelu	39
4.1.5 Eläinjalostus	41
4.1.6 Ilmoittaminen eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista.....	42
4.1.7 Luonnonvaraisten eläinten hoito	42
4.1.8 Löytöeläimet	43
4.1.9 Eläinten tuonti ja luovutus	43
4.1.10 Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito.....	46
4.1.11 Eläinkilpailut ja -näyttelyt.....	47
4.1.12 Eläinten lopetus.....	48
4.1.13 Viranomaiset ja valvonta.....	48
4.1.14 Hallinnolliset pakkokeinot	50

4.1.15	Rekisterit ja henkilötietojen käsittely	50
4.1.16	Valvonta-asetusta täydentävä sääntely	50
4.2	Pääasialliset vaikutukset	51
4.2.1	Taloudelliset vaikutukset	51
4.2.1.1	Yritysvaikutukset	51
4.2.1.2	Vaikutukset kotitalouksiin	61
4.2.1.3	Vaikutukset julkiseen talouteen	63
4.2.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan	66
4.2.2.1	Yleistä	66
4.2.2.2	Ruokavirasto	66
4.2.2.3	Luonnonvarakeskus	68
4.2.2.4	Aluehallintovirastot ja kunnat	68
4.2.2.5	Poliisi	71
4.2.2.6	Tulli	71
4.2.2.7	Muut vaikutukset viranomaisten toimintaan	72
4.2.3	Ympäristövaikutukset	72
4.2.4	Yhteiskunnalliset vaikutukset	73
5	Muut toteuttamisvaihtoehdot	74
5.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	74
5.2	Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	75
5.2.1	Ruotsi	75
5.2.2	Norja	75
5.2.3	Tanska	76
5.2.4	Alankomaat	77
6	Lausuntopalaute	77
6.1	Lausuntokierros	77
6.2	Yksityishenkilöiden lausunnot	78
6.3	Parsinavetat ja lypsykarjan jaloittelu	78
6.4	Porsitus- ja tiineytyshäkit	79
6.5	Porsaiden kirurginen kastraatio	79
6.6	Jatkuva vedensaanti nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikoissa	79
6.7	Eläinkauppa, pentutehtailu	80
6.8	Eläinlääkäreiden ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta lemmikeille tehdyistä toimenpiteistä	80
6.9	Eräitä muita lausuntokierroksella esitettyjä toiveita	80
7	Säännöskohtaiset perustelut	81
7.1	Laki eläinten hyvinvoinnista	81
7.2	Laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta	214
7.3	Kalastuslaki	216
7.4	Rikoslaki	218
7.5	Laki eläinten kuljetuksesta	219
7.6	Metsästyslaki	219
7.7	Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettu laki	219
7.8	Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta	220
7.9	Luonnonsuojelulaki	220

7.10 Laki eläinjalostustoiminnasta.....	220
8 Lakia alemman asteinen sääntely	220
9 Voimaantulo	224
10 Suhde muihin esityksiin.....	224
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	224
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	224
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	224
11.1 Johdanto	224
11.2 Elinkeinovapaus	224
11.3 Omaisuudensuoja	226
11.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja.....	227
11.5 Tarkastustoimivalta ja kotirauha	232
11.6 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate.....	234
11.7 Oikeusturva	234
11.8 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle.....	235
11.9 Uskonnonvapaus, yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö	236
11.10 Asetuksenantovaltuudet ja lainsäädäntövallan siirtäminen.....	239
11.11 Julkisuusperiaate	239
11.12 Sisämarkkinakauppa ja kuntien itsehallinto.....	240
11.13 Lakiehdotusten säätämisyjärjestys	241
LAKIEHDOTUKSET	242
eläinten hyvinvoinnista	242
LIITE 1	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
LIITE 2	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	288
kalastuslain muuttamisesta.....	289
rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta.....	291
eläinten kuljetuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	292
metsästyslain 1 ja 33 §:n muuttamisesta	293
vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 7 ja 16 §:n muuttamisesta ..	294
tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	295
luonnonsuojelulain 38 ja 41 §:n muuttamisesta	296
eläinjalostustoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	297
LIITTEET	298
RINNAKKAISTEKSTIT	298
eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	298
kalastuslain muuttamisesta.....	300
rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta.....	302
eläinten kuljetuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	304
metsästyslain 1 ja 33 §:n muuttamisesta	305
vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 7 ja 16 §:n muuttamisesta ..	306
tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta.....	307
luonnonsuojelulain 38 ja 41 §:n muuttamisesta	308
eläinjalostustoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	309

ASETUSLUONNOKSET	310
nautojen suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 ja 17 §:n muuttamisesta	310
koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n muuttamisesta.....	311
turkiseläinten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n muuttamisesta	312
eläimille tehtävistä toimenpiteistä.....	313

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Eläinsuojelulaki (247/1996) tuli voimaan vuoden 1996 heinäkuun alusta. Lakia on muutettu tämän jälkeen 21 kertaa. Muutokset ovat johtuneet suurelta osin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanosta tai toteutetuista yleisistä kansallisen lainsäädännön uudistuksista.

Eläinsuojelulain säätämisen jälkeen käsitykset eläinten asemasta ja suojelutarpeesta yhteiskunnassa ovat muuttuneet voimakkaasti. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevista tieteellisistä tutkimuksista on saatu uutta tietoa eläinten psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edellytyksistä. Myös kansalaisten näkemykset eläimille kuuluvasta arvosta sekä eläinten kohtelusta ovat muuttuneet paljon parin viime vuosikymmenen aikana.

Ehdotetulla lailla parannettaisiin eläinten hyvinvoinnin tilaa ja tehostettaisiin eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä viranomaisten keinoja puuttua epäkohtiin. Hyvinvointivaatimuksia koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin ja luotaisiin nykyaikainen, rakenteeltaan ja kieliasultaan selkeä laintasoinen sääntely.

Ehdotetulla lailla saatettaisiin eläinten hyvinvointia koskeva lainsäädäntö perustuslain mukaiseksi. Lailla myös varmistettaisiin Euroopan unionin lainsäädännön tehokas täytäntöönpano kansallisessa lainsäädännössä.

1.2 Valmistelu

Eläinsuojelulain kokonaisuudistus aloitettiin maa- ja metsätalousministeriössä vuonna 2010, jolloin ministeriössä alettiin kerätä uudistuksessa tarvittavaa materiaalia ja selvittää lain uudistamistarpeita. Vuonna 2012 asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä oli laatia esitys uudeksi eläinsuojelulainiksi. Samaan aikaan perustetun ohjausryhmän tehtävänä oli linjata lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän työskentelyä. Työryhmässä olivat maa- ja metsätalousministeriön lisäksi edustettuna valtiovarainministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto (nykyisin Ruokavirasto), Lapin aluehallintovirasto, Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, Suomen Eläinlääkäriliitto ry sekä Suomen Kuntaliitto. Ohjausryhmässä olivat maa- ja metsätalousministeriön lisäksi edustettuina valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto (nykyisin Ruokavirasto), Eläinten hyvinvointikeskus, Elintarviketeollisuusliitto ry, Eläinsuojeluliitto Animalia ry, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Päivittäistavara-kauppa ry, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry, Suomen Eläinlääkäriliitto ry, Suomen Kuntaliitto, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC sekä Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (STKL) ry. Työryhmän toimikausi päättyi vuoden 2014 lopussa. Ohjausryhmän toimikautta jatkettiin vuoden 2015 loppuun saakka.

Kokonaisuudistuksen yhteydessä on tehty erilaisia selvityksiä ja kyselyitä uudistuksen tueksi. Kokonaisuudistuksen esivalmisteluvaiheessa valmistui kolme selvitystä:

- Eläinten aseman muuntuminen Suomessa – Yhteiskuntatieteellinen selvitys maa- ja metsätalousministeriölle eläinsuojelulain kokonaisuudistusta varten (valmistunut 26.10.2011)
- Oikeustieteellinen selvitys Norjan, Ruotsin, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden eläinsuojelulainsäädännöstä (valmistunut vuonna 2012)

- Selvitys eläinsuojeluoikeudesta ja sen kehittämistarpeesta (valmistunut 28.10.2011)

Lisäksi vuonna 2012 toteutettiin eläinsuojeluviranomaisille ja eläinsuojeluvalvojille, eläinten pitäjille ja muille sidosryhmille sekä kansalaisille yleisesti osoitettu kysely voimassa olevan eläinsuojelulain uudistamistarpeista.

Eläinsuojelulain kokonaisuudistusta valmistelevien työ- ja ohjausryhmän työskentelyn aikana on valmistunut yhdeksän selvitystä:

- Löytöeläimet – Kartoitus nykytilanteesta (valmistunut 14.7.2014)

- Selvitys hevosten pidosta pilttuussa (valmistunut 15.5.2014)

- Selvitys nautojen parressa ja pihatossa pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista (valmistunut 30.9.2014)

- Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnille tärkeitä käyttäytymistarpeet (valmistunut syyskuussa 2014)

- Tuotantoeläinten olennaiset käyttäytymistarpeet (valmistunut 16.9.2014)

- Eläinsuojeluvalvonnan valtiollistamisselvitys (valmistunut marraskuussa 2014)

- Eläinkilpailut ja valvonta – kysely järjestöille (valmistunut marraskuussa 2014)

- Selvitys emakoiden tiineytyshäkeistä luopumisen tuotannollisista ja taloudellisista vaikutuksista (valmistunut tammikuussa 2015)

- Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta rekisteröinnistä ja tunnistusmerkinnästä (valmistunut maaliskuussa 2015).

Eläinsuojelulain kokonaisuudistuksessa on hyödynnetty myös esimerkiksi Eläinten hyvinvointikeskuksen vuonna 2013 valmistunutta selvitystä ”Häkkiporsituksesta luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset” sekä Luonnonvarakeskuksen vuonna 2016 valmistunutta selvitystä eläinsuojeluvalvonnan toteutusvaihtoehtojen kustannuksista. Suurin osa edellä mainituista selvityksistä löytyy maa- ja metsätalousministeriön internet-sivuilla osoitteesta <http://mmm.fi/elainsuojelulaki>.

Luonnos hallituksen esityksestä oli lausuntokierroksella 21.12.2017—28.2.2018. Lausuntoja pyydettiin yhteensä 118 viranomaiselta, järjestöltä, yritykseltä tai yhteisöltä. Esitysluonnoksesta annettiin 385 lausuntoa. Myös lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausunnon esitysluonnoksesta. Lausunnon johdosta esityksen vaikutusarviointia täydennettiin arviointineuvoston lausunnon mukaisesti. Lausuntokierroksen jälkeen ehdotusta muutettiin myös muun muassa siten, että nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pitopaikassa eläimillä tulisi pääsääntöisesti olla jatkuvasti vettä saatavilla. Lisäksi esitykseen liitettiin kolme asetusluonnosta, joissa säädettäisiin eräistä poikkeuksista jatkuvan vedensaannin vaatimukseen vasikoiden, koirien ja turkiseläinten osalta. Lisäksi nautojen suojelua koskevassa asetuksessa muutettaisiin myös lypsylehmien ja -hiehojen jaloitteluvaatimuksia.

Hallituksen esitysluonnoksesta käytiin kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelu ja asia käsiteltiin kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Hallituksen esitys 154/2018 vp an-

nettiin eduskunnalle 27.9.2018. Esitystä käsiteltiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa ja ympäristövaliokunnassa. Ympäristövaliokunta antoi esityksestä lausunnon (YmVL 46/2018 vp). Esitystä ei ehditty käsittelemään perustuslakivaliokunnassa ennen kuin se raukesi 16.4.2019 eduskunnan työn päättyessä vaalikaudella 2015-2018 (EK 56/2018 vp). Esitys oli valmisteltu siten, että sen viranomaisrakenne vastasi tuolloin suunnitteilla ollutta maakuntauudistusta. Hallituksen esityksen 154/2018 vp valmisteluun liittyvät asiakirjat löytyvä valtioneuvoston hankeikkunasta hankenumeraalla MMM049:00/2017.

Uuden hallituksen esitysluonnoksen valmistelu on tehty virkатыönä maa- ja metsätalousministeriössä. Esitykseen on tehty pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmasta johtuvat muutokset. Hallitusohjelman mukaisesti uusien parsinavetoiden rakentamisesta luovuttaisiin kieltämällä uusien parsinavetoiden rakentaminen ja käyttöönotto. Lain voimaan tullessa toiminnassa olevien parsinavetoiden käyttöä ei kielletäisi, vaan niitä voitaisiin hyödyntää lypsylehmien ja hiehojen pidossa käyttöikänsä loppuun saakka. Navetan peruskorjauksen ja laajennuksen yhteydessä parsipaikkoja ei kuitenkaan saisi lisätä. Esityksen liitteenä olevaa nautojen suojelusta annettua valtioneuvoston asetusta muutettaisiin siten, että parsinavetoissa pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvolvoitteeseen liittyvästä vapautusmenettelystä luovuttaisiin aiemman 15 vuoden sijaan 12 vuoden siirtymäajalla. Uusien porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto kielletäisiin lain voimaan tullessa. Kielto koskisi sekä uusia että toiminnassa olevia sikaloita. Olemassa olevien porsitushäkkien käyttöä voitaisiin kuitenkin jatkaa. Emakoiden ja ensikoiden pidempiaikainen pito tiineytshäkeissä kielletäisiin aiemman 15 vuoden sijaan 12 vuoden siirtymäajalla. Tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurginen kastratio kielletäisiin 12 vuoden siirtymäajalla. Esityksen liitteeksi on lisätty uusi asetusluonnos, jossa säädettäisiin siirtymäajan kuluessa noudatettavasta tehostetusta kivunlievityksestä porsaiden kirurgisessa kastraatiossa. Esityksen liitteenä olevaa turkiseläinten suojelusta annettua valtioneuvoston asetusta muutettaisiin siten, että siitoseläinten jatkuvaa vedensaantia koskeva siirtymäaika lyhenisi aiemmasta 9 vuodesta 7 vuoteen. Eläinkaupan osalta keskittyen erityisesti pentutehtailtujen koiran- ja kissapentujen myyntiin. Alle puolivuotiaiden koiran- ja kissapentujen maahantuonti Suomessa tapahtuvaa myyntiä varten kielletäisiin kokonaan. Lisäksi säädettäisiin koirien ja kissojen myynti-ilmoitusten vähimmäissisällöstä. Eläinlääkäreille säädettäisiin ilmoitusvelvollisuus koirilla ja kissoilla diagnoosimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista.

Lakiehdotuksen viranomaisrakenne on muutettu vastaamaan pääosin nykyisen lain viranomaisrakennetta. Esitysluonnoksesta on myös poistettu eräitä sellaisia tehtäviä, jotka hallituksen esityksessä 154/2018 vp ehdotettiin säädettäväksi uusina tehtävinä maakunnille. Näitä ovat löytöeläinten kuljetuksesta huolehtiminen sekä eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen virka-ajan ulkopuolella. Kuntien huonosta taloustilanteesta johtuen löytöeläinten kuljetuksesta huolehtimista ei ehdoteta säädettävän kuntien uudeksi tehtäväksi, koska tästä aiheutuisi kunnille uusia kustannuksia. Vastaavasti esityksessä on palautettu löytöeläinten säilytysvelvollisuus 15 päivään aiemmin ehdotetun 10 päivän sijaan. Löytöeläinten hoidon järjestämistä koskevat säännökset vastaisivat siis näiltä osin nykytilannetta. Aiemmin ehdotetusta eläinten hyvinvoinnin valvonnasta huolehtimisesta virka-ajan ulkopuolella luovuttaisiin, koska se edellyttäisi valvonnan lisäresursseja kunnissa ja aluehallintovirastoissa. Esitykseen on tehty myös joitain muita, hallitusohjelmasta ja maakuntauudistuksesta riippumattomia muutoksia. Vesipuhveli on lisätty tuotantoeläinten positiivilistalle siten, että vesipuhvelia voitaisiin pitää lihantuotantotarkoituksessa. Pysyvän eläinnyttelyn ja kotieläinpihan määritelmää on muutettu siten, että erilaiset eläinten kanssa toteutettavat terapia-, hyvinvointi- ja elämystoiminnot olisivat entistä selkeämmin joko luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa. Eläintarhojen roolia luonnonvaraisen eläimistön ja luonnon monimuotoisuuden suojelussa vahvistettaisiin nykyisestä. Broilereiden li-

säksi ehdotetaan säädettäväksi myös sikojen teurastamolla tehtävästä hyvinvointiarviosta. Esitystä on täydennetty kalastuslain muuttamista koskevalla liiteläillä. Edellä mainittujen muutosten lisäksi esitykseen on tehty teknisiä tarkennuksia ja päivityksiä.

Uuden hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä linjattiin myös eräitä lakiuudistukseen vä-
lillisesti liittyviä seikkoja. Tiineytyshäkkien pitkäaikaisesta käytöstä luopumista ja vapaaporsitukseen siirtymistä sekä nautojen ulkoilua tuetaan kehittämällä investointitukia ja eläinten hyvinvointikorvausta siten, että tuottajilla on mahdollisuus saada tukea muutosten myötä nouseviin kustannuksiin. Maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen ulkoilua edistetään muuttamalla rakentamisinvestointeihin myönnettävän investointituen ehtoja. Tulevalla rahoituskautella uusiin pihattoihin ei enää myönnetä investointitukea, ellei pihatton yhteydessä ole käytettävissä jaloittelutarhaa tai laidunta. Käytännössä lähes kaikkien uusien pihatoiden rakentamiseen haetaan investointitukea, joten muutos edistää tehokkaasti eläinten ulkoilua uusissa pihatoissa. Investointitukea myönnetään myös jaloittelutarhan rakentamiseen olemassa olevan pihatton peruskorjauksen yhteydessä.

Lisäksi sovittiin siitä, että hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti säädetään pakolliseksi vuoden 2026 alusta lähtien. Tätä koskevat säännökset säädetään eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) nojalla.

Eläinten luovutusta koskevien säännösehdoitusten valmistelun yhteydessä ministeriö pyysi seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnalta lausunnon siitä, minkälaista it-sesäätelyä ja vähimmäisstandardeja voisi esittää niille Suomeen rekisteröidyille verkkokauppa-alustoille, joilla myydään eläimiä. Eläinten hyvinvointikeskus laati ministeriön pyynnöstä kirjallisuuskatsauksen vesipuhvelin soveltuvuudesta tuotantoeläimeksi Suomessa. Kalastuslain muutoksen valmistelussa on puolestaan käytetty Eläinten hyvinvointikeskuksen laatimaa kirjallisuuskatsausta rapujen kivuntunnosta ja tainnutusmenetelmistä. Porsaiden kirurgisesta kastroatiosta luopumisesta teetettiin selvitys, jossa käytiin läpi vaihtoehdot kirurgiselle kastroatiolle ja laadittiin ehdotus niistä käytännön toimista, jotka ovat tarpeen kirurgisesta kastroatiosta luopumiseksi. Selvityksessä tarkasteltiin myös kirurgisen kastroation yhteydessä käytettävissä olevia kivunlievityksen muotoja ja otettiin kantaa siihen, miten kastroatiokipua olisi tarkoituksenmukaisesti lievitettävä siirtymäajan kuluessa.

Uuden esitysluonnoksen valmisteluun liittyvät asiakirjat löytyvät valtioneuvoston hankeikkunasta hankenumeraalla MMM051:00/2020. Eläinten hyvinvointikeskuksen julkaisut löytyvät keskuksen nettisivulta osoitteesta <https://www.elaintieto.fi/julkaisut/>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Yleistä eläinsuojelulainsäädännöstä

Eläinsuojelulaki on keskeinen eläinsuojelua ja eläinten hyvinvointia koskeva säädös. Laki on luonteeltaan puitelaki, joka sisältää eläinten pitoa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä koskevat yleiset perusvaatimukset. Lakiin sisältyy myös eläinsuojelun valvontaa koskevat säännökset. Lain soveltamisala kattaa kaikki eläimet, joten laissa on varsin laajat asetuksenantovaltuudet. Eläinsuojelulainasetuksessa (396/1996) täsmennetään eläinsuojelulain yleisiä eläinten pitoa, hoitoa ja kohtelua koskevia vaatimuksia. Lisäksi asetukseen sisältyy muun muassa ilmoituksenvaraista toimintaa koskevia määrittelyjä ja toimijaa koskevia velvoitteita. Asetus sisältää tarkempia säännöksiä myös muun muassa siitä, mitä on pidettävä tarpeettoman kivun tai tuskan tuottamisena eläimelle ja luettelon sallituista eläimelle tehtävistä toimenpiteistä.

Yksityiskohtaisemmat eri eläinlajeja ja erilaisia eläimillä harjoitettavia toimintoja koskevat säännökset sisältyvät eläinsuojelulain nojalla annettuihin valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin.

Tiettyjä toimintoja varten on eläinsuojelulain lisäksi tai sen sijasta sovellettava myös erityissäädöksiä tai -säännöksiä, joita on annettu muun muassa koskien eläinten kuljetusta, eläinten käyttöä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin, metsästystä, kalastusta ja luonnonsuojelua.

2.1.2 Eläinsuojelulaki ja -asetus

Yleiset periaatteet

Eläinsuojelulain 3 §:n mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin, eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty. Lisäksi eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ihmisellä on moraalinen velvollisuus kunnioittaa kaikkia eläimiä ja ottaa huomioon niiden kyky muistaa ja tuntea kärsimystä. Toisaalta todetaan, että eläintenpito esimerkiksi tuotantotarkoituksia varten sisältää aina tekijöitä, jotka aiheuttavat eläimelle kärsimystä, eikä tätä kärsimystä voida kokonaan välttää. Kärsimys voi kuitenkin olla tarpeetonta esimerkiksi silloin, kun kasvatusjärjestelmä ei ota riittävällä tavalla huomioon eläinlajin tarpeita tai eläimellä ei ole mahdollisuutta toteuttaa oleellisia käyttäytymistarpeitaan.

Eläinsuojeluasetuksen 14 §:ään sisältyy esimerkinomainen luettelo siitä, mitä on pidettävä lain 3 §:ssä kiellettyinä tarpeettoman kärsimyksen, kivun ja tuskan tuottamisena. Säännöksen mukaan tällaista toimintaa on muun muassa elävän eläimen käyttäminen maalina harjoitus- tai kilpa-ammunnassa, piikkikannusten, piikkipannan tai piikkikuolaimen käyttö, elävän kalan suostaminen tai suolistaminen taikka eläimen elävänä kyniminen tai nylkeminen.

Eläinten pitopaikka

Eläimen pitopaikan on oltava lain 4 §:n mukaan oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty. Säännöksen tarkoituksena on turvata eläimen lähiympäristön luominen sellaiseksi, että eläimen voidaan arvioida siinä eläessään pystyvän tyydyttämään tärkeimpiä fysiologisia tarpeitaan ja käyttäytymistarpeitaan.

Eläinsuojeluasetuksen 1 lukuun sisältyy eläinten pitopaikkaa ja sen olosuhteita sekä pitopaikan puhtaana- ja kunnossapitoa koskevia tarkempia säännöksiä. Asetuksen 2 luku koskee tuotantoeläinten ulkokasvatusta.

Eläimen pitopaikka sekä pitopaikan rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että se on eläimelle turvallinen ja että pitopaikan palovaara ja eläimen karkaamisvaara ovat mahdollisimman vähäisiä. Pitopaikassa tulee voida ylläpitää puhtautta ja hyvää hygieniää ja siellä olevat eläimet on voitava tarkastaa ja hoitaa vaikeuksitta. Pitopaikka ei saa vahingoittaa eläintä eikä vaarantaa sen terveyttä. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan. Pitopaikan tulee olla kunkin eläinlajin erityistarpeet huomioon ottaen riittävän tilava.

Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua. Eläimen tulee voida pitopaikassaan nousta makuulta luonnollisella tavalla. Samassa pitopaikassa pidettävien eläinten tulee voida pitopaikassaan asettua yhtä aikaa makuulle.

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia. Pitopaikassa ei saa esiintyä jatkuvaa eläintä häiritsevää tai sille haittaa aiheuttavaa melua. Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden ja käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja hoitaa asianmukaisesti.

Eläinten hoito ja kohtelu

Lain 5 §:n mukaan hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemaa hoitoa. Eläimen sairastuessa sen on saatava asianmukaista hoitoa. Eläimen hyvinvointi on tarkistettava riittävän usein.

Laissa on säädetty myös eläimille suoritettavista sallituista toimenpiteistä. Leikkauksen tai muun siihen verrattavan kipua aiheuttavan toimenpiteen saa eläimelle lain 7 §:n mukaan suorittaa pääsääntöisesti vain, jos se on eläimen sairauden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi tarpeellista. Lähtökohtaisesti toimenpiteen saa suorittaa vain eläinlääkäri.

Sellaisen jalostusmenetelmän käyttö, josta voi aiheutua eläimelle kärsimystä taikka merkittävää haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille, on 8 §:n mukaan kielletty. Myös geeniteknikan käyttö eläinten tuotannon määrälliseksi tai laadulliseksi muuttamiseksi on kielletty, jos se voi vaikuttaa haitallisesti eläinten terveyteen tai hyvinvointiin. Eläinten suorituskykyyn ja tuotantokykyyn vaikuttaminen keinotekoisesti sekä eläinten pakolla syöttäminen on lähtökohtaisesti kielletty.

Eläinsuojeluasetuksen 3 luku koskee eläinten hoitoa, 4 luku eläinten kohtelua ja käsittelyä ja 6 luku eläimille suoritettavia toimenpiteitä ja eläinjalostusta.

Hoidossa olevan eläimen terveydestä ja yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhkohoidosta on huolehdittava. Hoidossa olevalle eläimelle on annettava sille sopivaa hyvälaatuaista ruokaa ja juomaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet ja varmistettava, että jokainen eläin saa ravintoa riittävästi. Eläimen terveydelle tietävästi vaarallisen ruoan, juoman tai muun ravinnon antaminen hoidossa olevalle eläimelle on kiellettyä, samoin kuin sellaisten ravintoaineiden antamatta jättäminen, joiden puuttumisen tiedetään aiheuttavan eläimen sairastumisen.

Jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen kunto ja terveydentila sekä hyvinvointi on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin.

Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava.

Eläimen liiallinen rasittaminen ja kohtuuttoman ankara kurissa pitäminen ja kouluttaminen sekä liian kovakourainen käsittely on kielletty. Eläimen sitominen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty. Eläimen on annettava levätä kunnolla ja lisäksi sen on saatava liikkua.

Eläintä on kohdeltava rauhallisesti, eikä sitä saa tarpeettomasti pelotella tai kiihdyttää. Eläintä ei saa vahingoittaa tai käsitellä väkivaltaisesti. Eläimen potkiminen sekä lyöminen kuritus-, koulutus- tai muussa sellaisessa tarkoituksessa eläintä vahingoittavalla välineellä on kielletty. Eläintä ei saa raahata sarvista, jaloista, hännästä, turkista tai suoraan päästä vetäen taikka käsitellä muutoin sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kärsimystä. Eläintä ei saa kouluttaa tai käyttää siten, että vahingoitetaan sen terveyttä tai hyvinvointia. Eläintä ei saa pakottaa yrittämään luonnollisten kykyjensä tai voimiensa ylittämistä.

Eläinsuojelulain 7 §:n estämättä ovat tietyt eläimille suoritettavat toimenpiteet sallittuja. Tällaisia ovat muun muassa sian, naudun, lampaan, poron, vuohen ja muun tuotantoeläimen korvien reijittäminen, loveaminen, tatuointi sekä korvamarkin tai mikrosirun asettaminen eläimeen ja edellä mainittujen eläinten merkitseminen muulla lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla tavalla, hevosen tatuointi ja mikrosirun asettaminen hevoselle sekä hevosen merkitseminen kylmäpoltolla. Sallittua on myös kissan ja koiran tatuointi sekä mikrosirun asettaminen kissalle tai koiralle ja muiden eläinten merkitseminen lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla tavalla.

Sallittua on lisäksi enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan kastrointi avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä, alle kuuden viikon ikäisen lampaan kastrointi Burdizzon-pihdeillä, poron kastrointi Burdizzon-pihdeillä sekä vuohen, hevosen, naudun, yli seitsemän päivän ikäisen porsaan ja yli kuuden viikon ikäisen lampaan kastrointi eläinlääkärin suorittamana käyttäen asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä, kissan, koiran tai muun seura- ja harrastuseläimen kastrointi tai sterilointi eläinlääkärin suorittamana käyttäen asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä, naudun, lampaan ja vuohen sarvien poistaminen kirurgisin toimenpitein eläinlääkärin suorittamana sekä naudun sarven aiheen tuhoaminen alle neljän viikon ikäiseltä eläimeltä.

Eläinsuojeluasetuksessa kielletään sellaisen luonnollisen tai keinollisen lisäämisen ja sellaisen jalostusmenetelmän käyttö, joka aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa eläimelle kärsimystä tai vahingoittaa sitä. Eläintä ei myöskään saa pitää tuotantotarkoituksia varten, jollei sen ilmiäisun tai perimän perusteella voida kohtuudella olettaa, että eläintä voidaan pitää ilman että eläimen pitäminen aiheuttaa haittaa sen terveydelle tai hyvinvoinnille.

Eläinkilpailut

Jos eläin voi kilpailuissa joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle, kilpailujen järjestäjän on lain 16 §:n mukaan omalla kustannuksellaan kutsuttava kilpailutilaisuuteen eläinlääkäri valvomaan, että lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Aluehallintovirasto voi tarvittaessa kilpailujen järjestäjän kustannuksella määrätä eläinlääkärin kilpailutilaisuuteen valvomaan eläinsuojelusäännösten ja -määräysten noudattamista. Se, mitä laissa säädetään kilpailuista ja niiden valvomisesta, koskee myös tilaisuuksia, joissa eläimen jalostuksellista arvoa, käyttöarvoa tai muuta ominaisuutta testataan siten, että siitä voi aiheutua eläimelle kipua, tuskaa tai kohtuutonta rasitusta.

Kilpailuja valvovan eläinlääkärin on kiellettävä eläimen käyttäminen kilpailuissa, jos hänellä on perusteltua aihetta epäillä, että eläintä käytetään lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti. Jos eläimen omistaja tai haltija ei noudata eläinlääkärin antamaa kieltoa, kilpailujen järjestäjä on velvollinen estämään eläimen osallistumisen kilpailuihin. Kilpailujen järjestäjä voi keskeyttää kilpailut tai ottaa eläimen haltuunsa kilpailujen ajaksi.

Luvan- ja ilmoituksenvarainen toiminta

Eläintarhojen ja pysyvien eläinnäyttelyiden perustaminen on lain 20 a §:n mukaan viranomaisen lupaa edellyttävää toimintaa. Myös sirkusten ja kiertävien eläinnäyttelyiden toiminta on luvanvaraista. Lupaviranomaisena on aluehallintovirasto.

Siitä, mihin luonnonvaraisiin nisäkäs- ja lintulajeihin kuuluvia eläimiä saadaan ottaa tarhattavaksi lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettujen siitoseläinten tuotantotarkoituksessa, säädetään lain 21 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella. Luonnonvaraisten nisäkkäiden tai lintujen taikka niiden vankeudessa syntyneiden, luonnonvaraiseen lajiin kuuluvien jälkeläisten tarhaamisesta lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettujen siitoseläinten tuottamiseksi toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus aluehallintovirastolle.

Mainitun säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan tuotantotarhoihin saisi ottaa vain sellaisia luonnonvaraisia nisäkäs- ja lintulajeja, jotka pystyvät eläinsuojelullisesti hyväksyttävällä tavalla tulemaan toimeen tarhaolosuhteissa. Eläinsuojelullisista syistä voidaan myös kieltää eläinten tarhaaminen tuotannollisessa tarkoituksessa, jos eläinlajeja tai -rotua ei voida nykyisen tiedon mukaan kohtuudella tarhata Suomessa eläinsuojelullisesti hyväksyttävällä tavalla. Riistanhoidollista tarhausta harjoittavan toimijan on ilmoitettava tarhauksesta aluehallintovirastolle samaan tapaan kuin tuotantotarhan pitäjän.

Eläinsuojeluasetuksen 25 §:n mukaan lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettujen siitoseläinten tuottamiseksi saadaan Suomessa luonnonvaraisina tavattavista nisäkäs- ja lintulajeista tarhata valkohäntäpeuraa, kuusipeuraa, metsäpeuraa, metsäkaurista, metsäjänistä, rusakkoa, muflonia ja villisikaa sekä fasaania, heinäisorsaa, peltopyytä, metsoa, teeriä, riekkoa, metsä- ja merihanhia sekä kanadanhanhia. Lisäksi saadaan tarhata rämemajavia, japaninpeuroja, saksanhirviä, vesipuhveleita, amerikanbiisoneita, strutseja, emuja ja amerikannanduja.

Myös ammattimaisella tai muutoin laajassa mitassa seura- tai harrastuseläimiä pitävällä toimijalla on lain 24 §:n mukaan ilmoitusvelvollisuus. Velvoite koskee eläinten myymisen lisäksi myös eläinten välittämistä, vuokraamista, kasvattamista, valmentamista ja kouluttamista sekä säilytettäväksi tai hoidettavaksi ottamista sekä opetuksen antamista eläinten käytössä.

Ammattimaiseksi tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaksi seura- ja harrastuseläinten pidoksi katsotaan asetuksen 26 §:n mukaan koirien, kissojen tai muiden seura- ja harrastuseläinten säännöllinen kaupanpitäminen tai välittäminen, kun koirien tai kissojen omistajalla tai haltijalla on kasvatettavanaan vähintään kuusi siitosnarttua, jotka ovat penikoineet ainakin yhden kerran, koirien tai kissojen hoitoon, säilytykseen tai koulutukseen ottaminen, jos samanaikaisesti ja säännöllisesti otetaan vähintään kuusi yli viiden kuukauden ikäistä koiraa tai kissaa, kun ravi- tai ratsuhevosia tai muita vastaavia seura- tai harrastuseläiminä pidettäviä eläimiä kasvatetaan, vuokrataan, otetaan säilytettäväksi tai hoidettaviksi, valmennettaviksi tai kouluttaviksi tai kun annetaan opetusta näiden eläinten käytössä ja käsittelyssä, jos täysikasvuisia eläimiä on yhteensä vähintään kuusi, sekä muu vastaava ammattimainen tai laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito.

Eläinten lopetukseen liittyvää toimintaa koskeva ilmoitusvelvollisuus on lain 33 c §:n mukaan toiminnanharjoittajalla, joka harjoittaa eläinten lopetustoimintaa sekä sellaisella eläinten omistajalla tai haltijalla, joka lopettaa suuria määriä eläimiä kerralla säännöllisesti. Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinten lopetusta.

Eläinsuojeluasetuksen 7—9 luku koskee ilmoituksenvaraista toimintaa.

Eläinsuojeluasetuksen 9 luvussa säädetään tarkemmin ilmoituksenvaraista toimintaa koskevan ilmoituksen sisällöstä ja ilmoituksen tekemisestä. Ilmoituksenvaraista toimintaa koskevan ilmoituksen tulee sisältää toiminnanharjoittajan yksilöimiseksi tarvittavat tiedot, selvitys eläinten hoidosta vastaavan henkilön koulutuksesta ja muusta toiminnassa tarvittavasta kokemuksesta. Lisäksi ilmoituksesta tulee käydä ilmi missä ja minkälaista toimintaa aiotaan harjoittaa sekä milloin toiminta on tarkoitus aloittaa, tiedot eläinlajeista ja eläinmääristä, joita toiminta koskee tai tulee koskemaan, selvitys toiminnassa käytettävistä tiloista ja käytettävistä tai käytettäväksi aiotuista laitteista sekä selvitys siitä, miten eläinten hoito on tarkoitus järjestää.

Eläinten lopetus

Lain 32 §:n mukaan eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään.

Lain 33 §:ssä säädetään eläimen teurastuksessa noudatettavista yleisistä periaatteista. Eläin on pääsääntöisesti tainnutettava tai lopetettava ennen verenlaskun aloittamista. Siipikarjaan kuuluva eläin saadaan kuitenkin teurastaa katkaisemalla kaula nopeasti terävällä aseella, jos eläimen omistaja teurastaa eläimen teurastamon ulkopuolella omaan kulutukseensa yksityistaloudessa. Siipikarjaa koskeva poikkeus ei koske sileälästäisiä lintuja, kuten strutseja ja emuja.

Uskonnollisista syistä noudatettavasta erityisestä teurastustavasta säädetään lain 33 b §:ssä. Sen mukaan uskonnollisista syistä noudatettava teurastustapa, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa, on sallittua. Siipikarjaan kuuluva eläin sileälästäisiä lintuja lukuun ottamatta saadaan lisäksi teurastaa katkaisemalla kaula nopeasti terävällä aseella. Uskonnollista syistä tapahtuva erityinen teurastustapa on sallittua vain teurastamossa ja tarkastuseläinlääkärin läsnä ollessa.

Eläinsuojeluviranomaiset

Lain 3 luvussa on säädetty eläinsuojeluviranomaisista. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinsuojelua koskevien säädösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Ministeriö ohjaa eläinsuojelulain mukaista keskusvirastoa eli Ruokavirastoa muun muassa tulossopimuksella. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo eläinsuojelua koskevien säädösten täytäntöönpanoa ja noudattamista koko maan alueella. Lisäksi Ruokavirasto ohjaa alueellisia eläinsuojeluviranomaisia, aluehallintovirastoja, muun muassa tulossopimuksin. Aluehallintovirastojen tehtävänä on huolehtia säädösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta toimialueillaan.

Paikallisia viranomaisia ovat kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija sekä poliisi, jotka valvovat säädösten noudattamista kunnan alueella. Kunta ei sen sijaan ole eläinsuojelulain tarkoittama valvontaviranomainen, vaikka sillä onkin eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:n nojalla velvollisuus laatia suunnitelma muun muassa eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Eläinlääkintähuoltolain 15 §:n 3 momentin nojalla kunnalla on lisäksi velvollisuus huolehtia kunnaneläinlääkärille eläinsuojelulaissa säädettyjen tai sen nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnan ohjelman mukaisesti. Lain 23 §:ssä säädetään valtion varoista korvauksen maksamisesta kunnalle.

Poliisi on paitsi eläinsuojelulain mukainen paikallinen eläinsuojeluviranomainen myös virkaavun antaja. Poliisilla on velvollisuus tarvittaessa antaa virka-apua muille valvontaviranomaisille sekä eläinsuojeluvalvojalle valvonnassa, jos heitä estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä ja esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Viranomaisten lisäksi poliisilla on velvollisuus antaa tarvittaessa virka-apua eläinkilpailujen järjestäjälle. Kunnan eläinlääkäri on velvollinen antamaan tarvittaessa virka-apua poliisille eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

Valvontaviranomaisia ovat lisäksi tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja. Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja valvovat säädösten noudattamista teurastamossa ja poroteurastamossa. Ruokavirasto valvoo säädösten noudattamista rajatarkastusasemilla ja poistumispaikoilla.

Valvontaviranomaisten lisäksi eläinsuojelutarkastuksia voi tehdä eläinsuojeluvalvoja, jolle oikeuden myöntää aluehallintovirasto. Edellytyksenä on, että henkilöllä on koulutuksen tai käytännön kokemuksen kautta hankittu riittävä perehtyneisyys tarkastuksen kohteena olevaan eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin eläinsuojeluvaatimuksiin. Aluehallintovirasto harkitsee kussakin yksittäistapauksessa, onko alueella tarvetta eläinsuojeluvalvojalle.

Eläinsuojeluvalvonta

Valvontaviranomaisella ja eläinsuojeluvalvojalla on lain 39 §:n nojalla oikeus tehdä tarkastus, jos on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelusäädösten vastaisesti. Lähtökohtana voidaan pitää sellaista epäilyä, että tapauksesta saatujen tietojen perusteella normaalille huolelliselle ihmiselle syntyy järkevä ja perusteltavissa oleva epäily siitä, että kyseessä olevan eläimen tai eläinlajin pitoa koskevaa lainsäädäntöä rikotaan.

Ilman epäilyäkin valvontaviranomaisella ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tehdä tarkastus sirkuksessa, eläintarhassa, pysyvässä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä, eläinkilpailuissa ja niitä vastaavissa tilaisuuksissa sekä esityksessä ja näyttöksessä, jossa eläimiä on mukana, sekä siellä, missä harjoitetaan tuotannollista tai riistanhoidollista tarhausta tai ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- tai harrastuseläinten pitoa tai eläinten lopetustoimintaa. Kyseessä on siis eläinkilpailuja lukuun ottamatta lupaa tai ilmoitusta edellyttävästä eläintenpidosta tai toiminnasta. Ilman epäilyäkin tarkastuseläinlääkärillä ja lihantarkastajalla on oikeus tehdä tarkastus kaikissa eläintiloissa teurastamon tai poroteurastamon alueella.

Tarkastuksen suorittajalla on oikeus päästä tiloihin, joissa eläintä pidetään, ja ottaa korvauksetta tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Tarkastuksessa voidaan tarkastaa eläin, sen pitopaikka sekä eläintä varten tarkoitetut ravinto, juotava, varusteet ja välineet. Tarkastaa voidaan myös luettelo, jota luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa harjoittavan on pidettävä eläinlajeista ja eläimistä, tuotantoeläimille annettua lääkinnällistä hoitoa ja kuolleiden eläinten lukumäärää koskeva kirjanpito ja lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

Kotirauhan piirissä tarkastuksen saa suorittaa ja näytteen ottaa vain viranomainen ja tarkastuksen saa suorittaa ja näytteen ottaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä eläimen omistajan tai haltijan syyllistyvän rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Eläinsuojeluvalvoja voi tarkastusoikeutensa rajoissa tarvittaessa avustaa viranomaista kotirauhan piiriin kohdistuvan tarkastuksen suorittamisessa.

Selvityksiä ja tutkimuksia voidaan tehdä eräissä tapauksissa myös Ruokaviraston tai aluehallintoviraston antaman määräyksen perusteella.

Hallinnolliset pakkokeinot

Eläinsuojelulain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, joita valvontaviranomainen voi käyttää epäkohtien korjaamiseksi, ovat 42 §:n tarkoittamat määräykset ja kiellot ja 44 §:ssä säädetty kiireelliset toimenpiteet.

Valvontaviranomainen voi kieltää sitä, joka rikkoo eläinsuojelusäädöksiä, jatkamasta tai toistamasta virheellistä menettelyä taikka määrätä tämän asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa. Jos eläinsuojelulliset syyt kuitenkin niin vaativat, valvontaviranomainen voi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten. Eläinsuojelulain mukaisessa viranomaistoiminnassa sovelletaan hallintolain (434/2003) menettelysäännöksiä. Lisäksi eläinsuojelulaissa on erityissäännös kuulemisesta sekä velvollisuudesta pyrkiä suorittamaan tarkastukset, selvitykset ja tutkimukset ilman tarpeetonta haittaa.

Broilereiden pitoa koskee lisäksi erityissäännös lain 42 §:n 3 momentissa. Aluehallintovirasto voi määrätä broilereiden omistajan tai pitäjän tekemään broilereiden pitopaikassa broilereiden hyvinvoinnin kannalta tarvittavat korjaavat toimenpiteet, jos broilereiden hyvinvointia kuvaavat tekijät osoittavat niiden hyvinvoinnin heikentyneen kasvatusaikana. Jos broilereiden hyvinvointia kuvaavat tekijät osoittavat hyvinvoinnin heikentyneen kasvatusaikana toisiaan välittömästi seuraavassa kolmessa parvessa vähintään kahdesti tai jos broilereiden omistajan tai pitäjän todetaan rikkoneen lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, aluehallintovirasto voi määrätä broilereiden kasvatustiheyden alennettavaksi.

Eläimen omistajan tai haltijan on lain 58 §:n mukaan suoritettava toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Jos eläin on myyty tai toimitettu teurastettavaksi tai eläimestä on saatu muuta tuloa, kustannukset on vähennettävä eläimen kauppahinnasta tai eläimestä saadusta muusta tulosta ja jäännös annettava eläimen omistajalle tai haltijalle. Kiireitoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset voidaan erityisistä syistä maksaa etukäteen myös valtion talousarviossa eläinlääkintähuoltoon varatuista määrärahoista. Eläimen omistaja tai haltija on vastuussa näidenkin kustannusten lopullisesta suorittamisesta. Kustannukset saadaan periä ilman tuomiota ja päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin säädetään. Jollei kustannuksia saada perityksi, ne korvataan valtion varoista.

Rangaistussäännökset

Lain 54 §:ään sisältyy eläinsuojelurikkomusta koskeva rangaistussäännös. Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta kohtelee eläintä tiettyjen lain säännösten taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen säännösten vastaisesti, käyttää kiellettyä välinettä, laitetta tai ainetta, suorittaa laissa kielletyn toimenpiteen tai tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen laissa säädetyn kiellon vastaisesti. Rangaistuksena on sakkoa. Tuomitseminen eläinsuojelurikkomuksesta edellyttää lisäksi, että teko ei ole rikoslain nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö eräitä muita eläinsuojelulaissa tai lopetusasetuksessa asetettuja kieltoja tai velvoitteita. Myös eläintenpitokiellon rikkominen tai toimiminen toisen välikätenä kiellon kiertämiseksi on tahallisenä tai huolimattomuudesta eläinsuojelurikkomuksena rangaistavaa.

2.1.3 Eräät muut eläinsuojelulain nojalla annetut asetukset

Eläinsuojelulain nojalla annetut valtioneuvoston asetukset sisältävät yksityiskohtaisia tiettyjen eläinlajien pitoa koskevia säännöksiä. Asetuksilla on pantu täytäntöön Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevia direktiivejä, mutta ne sisältävät myös kansallista sääntelyä.

Keskeisiä säädöksiä ovat valtioneuvoston asetukset:

- 1) lampaiden suojelusta (587/2010);
- 2) hevosten suojelusta (588/2010);
- 3) vuohien suojelusta (589/2010);
- 4) tarhattavien peurojen suojelusta (590/2010);
- 5) tarhattavien biisonien suojelusta (591/2010);
- 6) nautojen suojelusta (592/2010);
- 7) kanojen suojelusta (673/2010);
- 8) koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010);
- 9) ankojen ja hanhien suojelusta (675/2010);
- 10) strutsieläinten suojelusta (676/2010);
- 11) kalkkunoiden suojelusta (677/2010);
- 12) viljeltävien kalojen suojelusta (812/2010);
- 13) broilereiden suojelusta (375/2011);
- 14) turkiseläinten suojelusta (1084/2011);
- 15) sikojen suojelusta (629/2012).

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on antanut säännöksiä:

- 1) eläinten käyttämisestä sirkuksessa ja muussa siihen verrattavassa näytöksessä (595/1996);
- 2) kiellosta käyttää kilpailuissa tai pitää näytteillä koiria, joille on suoritettu eläimen ulkonäön muuttamiseksi leikkaus (1070/2000);
- 3) eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävien eläinten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (236/2003).

2.1.4 Muu asiaa koskeva keskeinen lainsäädäntö

Yleistä

Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säädösten lisäksi eläinten suojelua koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä sisältyy myös eräisiin eläinten suojelua koskeviin erityissäädöksiin ja muihin lakeihin sisältyviin eläimiä koskeviin säännöksiin. Ensiksi mainituista merkittävimpiä ovat laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettyjen eläinten suojelusta (497/2013).

Laki eläinten kuljetuksesta

Lain tarkoituksena on suojella eläviä eläimiä kuljetuksessa ja sen yhteydessä vahingoittumiselta ja sairastumiselta sekä kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä. Lakia sovelletaan elävien selkärankaisten eläinten ja soveltuvien osin elävien selkärangattomien eläinten kuljetukseen. Lakia sovelletaan myös eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/EY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005, (*eläinkuljetusasetus*) valvontaan ja muuhun niiden edellyttämään täytäntöönpanoon. Lain 2—4 luvussa säädettyjä kuljetuksen yleisiä edellytyksiä, kuljetusvälinettä sekä eläinten kuormaamista ja kuorman purkamista koskevia säännöksiä sovelletaan kuljetukseen, johon ei sovelleta eläinkuljetusasetusta. Lisäksi kuljetettavien eläinten hoidossa, kohtelussa ja käsittelyssä on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa tai sen nojalla säädetään.

Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta

Lain tarkoituksena on varmistaa, että eläimiä pidetään ja käytetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin vain tarpeellisista ja tärkeistä syistä. Lisäksi lain tarkoituksena on varmistaa, että eläimiä käytetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin mahdollisimman vähäinen määrä ja että eläimille aiheutetaan mahdollisimman vähän kipua, tuskaa, kärsimystä tai pysyvää haittaa.

Lakia sovelletaan käytettäessä tai kasvatettaessa eläviä pääjalkaisia tai selkärankaisia eläimiä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin sekä kasvatettaessa näitä eläimiä niiden elinten tai kudosten luovuttamiseksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin. Laissa säädetään muun muassa tieteellisiin tai opetustarkoituksiin pidettävien eläinten pitovaatimuksista sekä toiminnassa tarvittavista luvista. Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettu laki on niin sanottu erityislaki, jolla poiketaan eläinsuojelulain säännöksistä. Jollei tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa tai sen nojalla toisin säädetä tai lain nojalla annetusta luvasta muuta johdu, tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävienkin eläinten pidossa, hoidossa, kohtelussa ja käsittelyssä noudatetaan eläinsuojelulaissa säädettyjä vaatimuksia.

Metsästyslaki

Metsästyslakia (615/1993) sovelletaan metsästykseseen ja rauhoittamattomien eläinten pyydystämiseen ja tappamiseen sekä riistanhoitoon, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen ja koiran pitämiseen. Laki koskee soveltuvien osin myös luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla rauhoitettujen nisäkkäiden ja lintujen pyydystämistä tai tappamista.

Metsästystä on harjoitettava siten, että eläimelle ei tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Laissa on lisäksi säännökset riistanhoidollisista tai eläinsuojelullisista syistä kielletyistä pyyntivälineistä ja pyyntimenetelmistä. Tällaisia ovat esimerkiksi räjähteet, kaasulla tai savulla tappaminen, elävien eläinten käyttö houkuttimena, linnunliimat, lintuverkot ja -koukut, sekä raudat, jotka eivät tapa heti.

Laissa säädetään myös eläinten pyydystämisestä riistanhoidollisiin tarkoituksiin ja poikkeamisesta riistalajien rauhoitussäännöksistä sekä metsästyslaililla rauhoittamattomien eläinlajien pyydystämistä koskevista säännöksistä. Suomen riistakeskus voi riistanhoidollisia toimenpiteitä tai eläinten tarhaamista varten antaa metsästysoikeuden haltijalle luvan pyydystää riistaeläimiä elävänä käyttämällä pyydystämisessä muutoin kiellettyjä pyyntivälineitä tai pyyntimenetelmiä. Tähän tarkoitukseen voidaan myöntää myös lupa pyydystää eläimiä rauhoitusaikana ja ottaa munia. Lakiin sisältyy myös eräitä muita mahdollisuuksia luvan myöntämiseen tarkoituksena poiketa laissa säädetystä eläimen rauhoituksesta tai toimenpiteistä koskevasta kiellosta tai rajoituksesta.

Sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa laissa tarkoitettua eläintä on metsästyslain mukaan pyrittävä auttamaan tai asiasta on pyrittävä ilmoittamaan alueen omistajalle, metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille. Jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen ilmeisesti tuottaa sille kohtuutonta kärsimystä, löytäjä saa lopettaa eläimen, vaikka hänellä ei olisi alueella kyseisen eläimen pyydystämistä tai tappamisoikeutta tai eläin olisi tuona ajankohtana rauhoitettu. Sen lisäksi, mitä laissa säädetään, on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja eläinsuojelulaissa säädetään.

Kalastuslaki

Kalastuslain (379/2015) tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu.

Laissa kielletään tietyt kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet. Tällaisia ovat muun muassa räjähdyksellä tai muulla tavalla aikaansaatu paine, ampuma-aseet, huumaavat, myrkylliset tai muutoin vettä pilaavat aineet, sähkövirta ja koukun tahallinen tartuttaminen kalaan ulkopuolelta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisten velvoitteiden toimeenpanemista tai hyödyntämistä taikka muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta varten perustellusta syystä myöntää poikkeusluvan muun muassa kielletyn kalastustavan, pyyntimenetelmän tai kalastusvälineen käyttöön, kiellettynä ajankohtana kalastamiseen, vapautettavaksi määrätyn kalan pyytämiseen ja ottamiseen, kalastamiseen kalastuskieltoalueella tai rauhoitetun kalalajin tai -kannan kalastamiseen.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulailla pyritään muun muassa turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, vaalimaan luonnonkauneutta ja maisema-arvoja sekä tukemaan luonnonvarojen ja luontoympäristön kestävää käyttöä. Lailla on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta ja neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Luonnonsuojelulain mukaan muut kuin metsästyslaisissa tarkoitettuihin riistaeläimiin tai rauhoittamattomiin eläimiin kuuluvat Suomessa luonnonvaraisesti esiintyvät nisäkkäät, linnut, matelijat ja sammakkoeläimet ovat rauhoitettuja, lukuun ottamatta vieraslajeja, joista säädetään vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015). Rauhoitettuja eläimiä ei saa vahingoittaa eikä niiden pesintää tai poikasia häiritä. Laissa myös säädetään kansallisesti rauhoitettujen eläinlajien ja Euroopan unionissa rauhoitettujen eläinlajien hallussapitoa koskevista poikkeusluvista.

Luonnonsuojelulain mukaan sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavatun rauhoitetun eläimen auttamiseen sovelletaan eläinsuojelulakia.

Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta

Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain tarkoituksena on torjua vieraslajeista aiheutuvia vahinkoja alkuperäisille eläin- ja kasvilajeille muun muassa estämällä haitallisimpien vieraslajien maahantuonti, niiden kasvattaminen tai päästäminen ympäristöön. Lailla annetaan täydentävät säännökset haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 soveltamisesta. Laissa säädetään maanomistajien ja ammattimaisten toimijoiden vastuusta haitallisten vieraslajien torjunnassa sekä sellaisista vieraslajeista, joista voi aiheutua vahinkoa erityisesti Suomen oloissa. Tällaisista kansalliseen luetteloon otettavista vieraslajeista ja niiden tuonti- ja muista kielloista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslaji, joka on unionin luetteloon kuuluva tai kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, voidaan pyydystää ja tappaa soveltaen, mitä rauhoittamattoman eläimen pyydystämisestä ja tappamisesta säädetään metsästyslaissa.

Laki eläinten lääkitsemisestä

Eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää eläinten lääkitsemisestä ihmisille, eläimille ja ympäristölle aiheutuvia haittoja sekä edistää tarkoituksenmukaista lääkkeiden käyttöä eläinlääkinnässä. Lakia sovelletaan lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden sekä eläinlääkinnässä käytettävien laitteiden ja tarvikkeiden käyttöön eläimille. Lakia sovelletaan myös näiden aineiden, laitteiden ja tarvikkeiden käytön valvontaan.

Lääkkeitä ja muita eläinten käsittelyssä käytettäviä aineita on käytettävä niin, että ne edistävät eläimen terveyttä ja hyvinvointia. Lääke ja muu eläinten käsittelyssä käytettävä aine on annettava eläimelle siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa eläimelle. Tuotantoeläimelle lääke ja muu eläinten käsittelyssä käytettävä aine on lisäksi annettava siten, ettei eläimestä saatavien elintarvikkeiden turvallisuus tai laatu tarpeettomasti heikkene. Lääkkeen tai muun eläinten käsittelyssä käytettävän aineen antamisesta ei myöskään saa aiheutua merkittävää haittaa ihmiselle tai ympäristölle.

Eläinlääkinnässä käytettäviä laitteita ja tarvikkeita on käytettävä siten, etteivät ne aiheuta eläimelle tarpeetonta haittaa, kipua tai tuskaa, ja siten, ettei eläimestä saatavien elintarvikkeiden turvallisuus tai laatu tarpeettomasti heikkene.

Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä

Eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa säädetään eläimistä vastuussa olevien toimijoiden, eläinten pitopaikkojen sekä eläinten tunnistamisesta, rekisteröimisestä ja jäljittämisestä. Lain perusteella pidetään muun muassa eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriä. Laissa tarkoitetuilla toimijoilla on velvollisuus ilmoittaa viranomaiselle rekisteriin merkittäviä tietoja. Laissa säädetään myös toimijoiden velvollisuudesta pitää luetteloa omistuksessaan tai hallinnassaan olevista, tiettyihin lajeihin kuuluvista eläimistä eläinlaji- ja pitopaikkakohtaisesti.

Laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta

Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetussa laissa (29/2000) säädetään oikeudesta harjoittaa eläinlääkäriammattia, ammatinharjoittajalle kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä ammatinharjoittajien valvonnasta. Lain 12 §:ssä säädetään eläinlääkäriammattin harjoittajan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuudesta. Pykälän 2 momentin mukaan eläinsuojelullisten syiden niin edellyttäessä eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan viipymättä hoitamastaan tapauksesta ja hoidon yhteydessä eläintenpito-paikassa tekemistään havainnoista eläinsuojeluviranomaiselle.

Rikoslaki

Rikoslakiin (39/1889) sisältyvät säännökset eläinsuojelurikoksesta, törkeästä ja lievistä eläinsuojelurikoksesta, eläintenpitokiellosta ja eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta.

Eläinsuojelurikoksesta tuomitaan lain 17 luvun 14 §:n mukaan se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten eläinsuojelulain tai sen nojalla annetun säännöksen, eläinten kuljetuksesta annetun lain tai sen nojalla annetun säännöksen, eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/EY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 liitteen I taikka eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen. Rangaistuksena on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lain 17 luvun 15 § sisältää säännökset lievistä eläinsuojelurikoksesta. Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtäjä on tuomittava lievästä eläinsuojelurikoksesta sakkoon. Lain 17 luvun 14 a § sisältää säännökset törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Törkeästä tekemuodosta tuomitaan, jos eläinsuojelurikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, rikoksen kohteena on huomattavan suuri määrä eläimiä tai rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rangaistuksena on vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta.

Lain 17 luvun 23 §:ssä säädetään eläintenpitokiellosta. Se, joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta, on samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikoksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään laissa tarkemmin säädetyissä tapauksissa rangaistukseen tuomitsematta. Eläintenpitokielto määrätään syyttäjän vaatimuksesta.

Eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään lain 23 a §:ssä.

2.1.5 Euroopan unioni ja Euroopan neuvoston sopimukset

Eläimen määritelmä tuntevana olentona kirjattiin Euroopan unionin perustamissopimuksen (EUTS) yleiseen osaan vuonna 2009 Lissabonin sopimuksen myötä. Perustamissopimuksen 13 artikla edellyttää, että unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon laatiessaan ja pannessaan täytäntöön

unionin maatalous-, kalastus- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita sekä politiikkaa tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden aloilla. Unionin ja jäsenvaltioiden on kuitenkin samalla kunnioitettava erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja. Perustamissopimuksen 13 artikla on nostanut eläinten hyvinvoinnin asemaa EU:n politiikassa entistä näkyvämmälle tasolle. Samanlaisia perustamissopimuksessa tunnustettuja unionin arvoja ovat esimerkiksi yhdenvertaisuus, kuluttajansuoja, ympäristön suojeleminen ja kestävä kehitys. Artiklaa 13 onkin pidetty lainsäädäntöön tuotuna eettisenä arvona, joka kuvaa yhteiskunnan lisääntynyttä huolta eläinten hyvinvoinnista. Sen on arvioitu voivan toimia myös eläinten hyvinvointia parantavien lainsäädäntö- ja muiden aloitteiden lähtökohtana ja perusteena unionin toiminnassa.

Euroopan unioni on antanut eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä asetuksina ja direktiiveinä. Keskeistä unionin lainsäädäntöä ehdotetun lain kannalta on tällä hetkellä:

- eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009, jäljempänä *lopetusasetus*

- virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehu-lainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625) (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *valvonta-asetus*

- lihantuotantoa varten pidettävien kanojen suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2007/43/EY, jäljempänä *broileridirektiivi*

- luonnonvaraisten eläinten pitämisestä eläintarhassa annettu neuvoston direktiivi 1999/22/EY, jäljempänä *eläintarhadirektiivi*

- munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 1999/74/EY

- sikojen suojelun vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 91/630/ETY

- tuotantoeläinten suojelusta annettu neuvoston direktiivi 98/58/EY

- vasikoiden suojelun vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2008/119/EY.

Euroopan neuvosto on tehnyt eräitä eläinten suojelua koskevia sopimuksia, joista ehdotetun lain kannalta keskeisimpiä ovat:

- eurooppalainen yleissopimus tuotantoeläinten suojelusta (SopS 47/1992)

- eurooppalainen yleissopimus teuraseläinten suojelusta (SopS 48/1992)

- eurooppalainen yleissopimus lemmikkieläinten suojelusta (SopS 49/1992).

Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskeva lainsäädäntöä ollaan parhaillaan uudistamassa. Euroopan komissio julkaisi toukokuussa 2020 Pellolta pöytään –strategian (COM/2020/381), jonka tavoitteena on kehittää reilu, terveyttä edistävä ja ympäristöystävällinen elintarvikejärjestelmä osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Pellolta pöytään-strategian pääasiallinen tavoite eläinten hyvinvoinnin osalta on voimassa olevan EU-lainsäädännön arviointi ja uudistaminen vastaamaan strategiassa esitettyjä kestävä kehityksen tavoitteita. Lainsäädännön uudistamistarpeet päätetään arviointimenettelyn (”fitness check”) perusteella. Eläinten hyvinvointilainsäädäntöä on tarpeen uudistaa, jotta se vastaisi olemassa olevaa tieteellistä tietoa. Myös lainsäädännön soveltamisalaa tarkastellaan ja sitä laajennetaan tarvittaessa. EU-kansalaisaloitteessa ”End the Cage Age” ehdotetaan, että komissio esittäisi lainsäädäntöä, jossa kielletään häkkien käyttö munintakanojen, nuorikkokanojen, siitosbroilereiden, siitoskanojen, viiräisten, ankkujen, hanhien ja kaniinien kasvatuksessa. Lisäksi ehdotetaan, että emakoiden porsitushäkkien ja tiineytyshäkkien sekä vasikoiden yksittäiskarsinoiden käyttö kielletään.

Uuden lainsäädännön tulisi helpottaa valvontaa ja varmistaa eläinten hyvinvointi EU:ssa. Lainsäädännön arviointimenettely valmistuu kesällä 2022, jonka jälkeen varsinainen vaikutusarviointi valmistuu vuoden 2023 alussa. Uuden säädösehdotuksen lainsäädännön muuttamiseksi komissio esittelee vuoden 2023 loppuun mennessä. End the Cage Age -kansalaisaloitteeseen antamassaan vastauksessa komissio lupasi, että säädösehdotuksessa häkkien käyttö kielletään asteittain kaikkien aloitteessa mainittujen eläinten kasvatuksessa. Työnsä tueksi komissio on pyytänyt EU:n elintarviketurvallisuusvirastoa (EFSA) laatimaan tieteelliset arvioinnit eläinten kuljetuksesta sekä sikojen, broilereiden, munivien kanojen, ankkujen, hanhien, vasikoiden ja lypsylehmien hyvinvoinnista. Lisäksi EFSA on parhaillaan laatimassa selvityksiä useiden eri eläinlajien teurastuksesta ja lopetuksesta. Lainsäädännön uudistamistyössä hyödynnetään myös jo aiemmin julkaistuja eläinten hyvinvointiin liittyviä EFSA:n tieteellisen komitean raportteja. Komissio on myös perustanut EU:n eläinten hyvinvointifoorumille kuusi alatyöryhmää, jotka pohjivat erilaisia vaihtoehtoja lainsäädäntöehdotukselle ja niiden toimikausi päättyy keväällä 2023. Alatyöryhmien aihealueet ovat vasikat ja lypsylehmät, siipikarja, siat, teurastus, eläinten kuljetus ja eläinten hyvinvointimerkintä.

Osana lainsäädäntöuudistusta komissio selvittää myös tarvetta säätää elintarvikkeisiin lisättävästä eläinten hyvinvointimerkinnästä EU-tasolla. Eläinten hyvinvointimerkki voisi osaltaan tukea Pellolta pöytään-strategian tavoitetta, jonka mukaan kuluttajilla on voitava olla mahdollisuus valita kestävästi tuotettuja elintarvikkeita.

2.2 Nykytilan arviointi

2.2.1 Eläinten asema yhteiskunnassa

Yhteiskunnassa on tapahtunut asenneilmapiirin muutos suhtautumisessa eläimiin ja niiden hyvinvointiin. Eläinsuojelu ja eläinten hyvinvointi ovat olleet aiempaa huomattavasti vahvemmin esillä yhteiskunnallisena ja poliittisena teemana. Teollisuusmaissa eläinten asema on noussut keskeiseksi eettiseksi kysymykseksi ja yhteiskunta on alkanut ottaa eläinsuojeluasiat entistä vakavammin. Voimistuneen yhteiskunnallisen keskustelun taustalla vaikuttaa ristiriitojen syveneminen eläinten asemassa ja eläimiin liitetyissä merkityksissä. Yhtäältä lemmikkieläinten suosio on kasvanut ja niiden ihmismäinen rooli perheessä on korostunut. Toisaalta eläintuotannossa on koettu rakennemuutos kohti suurempia tilakokoja ja entistä ammattimaisempaa toimintaa. Tuotantoeläimiin on liitetty mielikuva hyödykkeistä, joihin voi soveltaa samanlaista liiketoiminnallista ajattelua kuin mihin tahansa tuotantohyödykkeeseen. Myös kaupungistuminen ja kuluttajien etäännyminen eläintuotannosta vaikuttavat eläinten asemaan ja eläimistä käytävään keskusteluun.

Eläinten aseman muuttuessa myös eläinsuojelulainsäädäntöä on nykyaikaistettava. Eläinten hyvinvoinnista saatava tieto on lisääntynyt jatkuvasti ja laajentanut käsitystämme eläinten kyvyistä ja tarpeista. Lain tavoitteiden ja sisällön tulisikin peilata yhteiskunnassa vallitsevaa tahotilaa suhtautumisessa eläimiin ja niiden hyvinvointiin. Sen lisäksi laissa tulisi pyrkiä myös ennakoimaan tulevaa ja valmistautua eläintenpidossa meneillään oleviin muutoksiin ja trendeihin.

Eläinten hyvinvointiin liittyvän keskustelun lisäksi nyky-yhteiskunnassa keskustellaan yhä enemmän myös eläinten arvosta ja kunnioittamisesta. Voimassa olevan lain ja eläintensuojelun yleisenä peruslähtökohtana on, että ihmisellä on moraalinen velvollisuus kunnioittaa kaikkia eläimiä ja ottaa huomioon niiden kyky muistaa ja tuntea kärsimystä. Eläin tuntevana olentona on tunnustettu myös EU:n perustamissopimuksessa ja se on otettava huomioon EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa. Eläinten kunnioittamisen taustalla on ajatus siitä, että eläimellä on itseisarvo, joka on riippumaton eläimen arvosta ihmiselle. Eläinten itseisarvo on kirjattu tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettuun direktiiviin (2010/63/EU). Eläinten arvosta ja kunnioittamisesta on otettu maininta myös esimerkiksi Ruotsin, Norjan, Alankomaiden ja Sveitsin eläinsuojelulakeihin. Eläimen arvoon ja kunnioitukseen liittyvät kysymykset ovat nousseet esiin esimerkiksi luonnonvaraisten eläinten käytöstä sirkuksissa ja muissa esityksissä käydyissä keskusteluissa.

2.2.2 Eläinlajien pitoa koskevat rajoitukset

Voimassa olevassa laissa ei rajata oikeutta eläinlajien pitoon lukuun ottamatta luonnonvaraisia lajeja, joita tarhataan lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettujen siitoseläinten tuottamiseksi, sekä sirkuksessa pidettäviä eläimiä. Tuotantotarkoituksessa tarhattavia eläinlajeja koskeva luettelo sisältyy eläinsuojeluasetuksen 25 §:ään. Sirkuksessa pidettävistä eläinlajeista säädetään eläinten käyttämisestä sirkuksessa ja muussa siihen verrattavassa näytöksessä annetussa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä. Tilannetta, jossa pidettäviä lajeja ei ole arvioitu laajemmin ja yleisesti kattavammalla tavalla, ei voida pitää tyydyttävänä. Eläintenpidon tulisi perustua tieteelliseen tai kokemusperäiseen tietoon siitä, mitä eläinlajeja voidaan pitää ja milloisissa olosuhteissa.

Tuotantoeläinten, tuotantotarkoituksiin tarhattavien eläinten, seura- ja harrastuseläinten sekä sirkuseläinten lajien kirjo olisi perusteltua rajata vain niihin eläinlajeihin, joiden hoito ja pito kyseisessä pitomuodossa voidaan järjestää ehdotetussa laissa tarkoitettulla tavalla. Tiettyyn eläinlajiin kuuluvalla yksilöllä olisi siis voitava järjestää käytännössä sellaiset olosuhteet, joissa se voi toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan ja joissa myös eläimen fysiologiset tarpeet voidaan täyttää. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille olisi voitava antaa asianmukaista hoitoa. Arvioitaessa eläinlajin sopivuutta kuhunkin tarkoitukseen tulisi tukeutua kulloinkin saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon ja eläinlajin pidosta karttuneeseen käytännön kokemukseen. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös eläintenpidon tarkoitus ja siitä mahdollisesti aiheutuvat käytännön rajoitukset. Esimerkiksi tiettyyn eläinlajiin kuuluvalla eläimelle voi olla mahdollista luoda hyväksyttävät pito-olosuhteet, kun sitä pidetään seura- ja harrastuseläimenä, kun taas vastaavien olosuhteiden luominen olisi mahdotonta tuotantotarkoituksessa pidettäville eläimille.

2.2.3 Eläinten pitopaikka, hoito ja kohtelu

Voimassa olevan lain eläinten pitopaikkaa, hoitoa ja kohtelua koskevat säännökset ovat varsin suppeita. Näitä vaatimuksia on kyllä täsmennetty eläinsuojeluasetuksessa ja eri eläinlajeja koskevissa valtioneuvoston tai ministeriön asetuksissa, mutta tämä on johtanut osittain sääntelyn päällekkäisyyteen ja osin myös tulkinnanvaraisuuteen. Eläinten pitopaikkaa, hoitoa ja kohtelua

koskevia säännöksiä olisi tarpeen nostaa lakiin asetustasolta nykyistä laajemmin ja kattavammin. Tällöin saataisiin luotua riittävä perussääntely, jonka nojalla voitaisiin antaa asetus tai asetuksia perustuslain edellyttämällä tavalla.

Voimassa olevan lain perusteella ei ole esimerkiksi täysin selvää, mitä eläimen pitopaikalla ylipäänsä tarkoitetaan. Sääntelyä onkin tarpeen selkeyttää ennen kaikkea pitopaikan osalta. Eläimen pitopaikka voi olla sen pysyvä pitopaikka, jossa eläin viettää pääosan ajastaan, tai tilapäinen pitopaikka, jossa eläintä pidetään vain väliaikaisesti. Eläimen pysyvälle pitopaikalle voitaisiin asettaa tiukempia tila- ja varusteluvaatimuksia kuin sellaiselle tilalle, jossa eläintä pidetään vain väliaikaisesti.

Voimassa olevan lain 7 §:n mukaan eläimelle saa tehdä leikkauksen tai muun kipua aiheuttavan toimenpiteen pääsääntöisesti vain, jos toimenpide on tarpeen eläimen sairauden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi. Lähtökohtaisesti kaikki muut kipua aiheuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä, ellei toimenpidettä ole erikseen säädetty sallituksi eläinsuojeluasetuksessa. Kiellettyjä ovat esimerkiksi sellaiset kipua tai kärsimystä aiheuttavat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on ensisijaisesti eläimen ulkonäön tai käyttäytymisen muuttaminen.

Epäselvyyttä on liittynyt siihen, mitä voimassa olevassa laissa tarkoitetaan sairauteen verrattavalla muulla syyllä. Säännöksiä onkin tältä osin tarpeen selkeyttää. Kivuliaiden toimenpiteiden osalta etenkin vasikoiden nupoutus eli sarvenaiheiden tuhoaminen sekä porsaiden kastraatio ovat herättäneet keskustelua. Voimassa olevan lain mukaan muun muassa näiden toimenpiteiden tekeminen on sallittua ilman kivunlievitystä. Eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi sääntelyä olisikin tarpeen kehittää niin, että kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä edellytettäisiin kivunlievityksen käyttämistä. Kivunlievityksellä tarkoitettaisiin kipulääkitystä, puudutteen tai anestesian käyttöä. Kivunlievityksen vaatimuksista kunkin toimenpiteen yhteydessä voitaisiin sääntää tarkemmin asetustasolla. Porsaiden kirurgisen kastraation osalta on myös tarpeen tarkastella sitä, voitaisiinko toimenpiteestä luopua tulevaisuudessa kokonaan.

Voimassa olevassa eläinsuojelulaissa ja -asetuksessa ei ole säädetty yleisiä vaatimuksia eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetuille laitteille ja välineille. Sen sijaan eläinsuojelulain 12 §:ssä kielletään sellaisten välineiden, laitteiden ja aineiden valmistus, maahantuonti, myynti, luovutus ja käyttö, joiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa. Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriö määrää, minkälaisia välineitä, laitteita ja aineita on pidettävä sellaisina, että niiden käyttö aiheuttaa eläimille edellä mainituin tavoin tarpeetonta kipua tai tuskaa. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan tällaisia välineitä olisivat esimerkiksi koiran piikki- ja sähköpannat sekä sellaiset rotanloukut, joissa eläin tukehtuu tai kuolee nälkään. Ministeriö ei ole säättänyt kielletyistä välineistä, laitteista ja aineista. Sen sijaan eläinsuojeluasetuksen 14 §:n 2 kohdassa on kielletty piikkikannusten, piikkipannan ja piikki-kuolaimen käyttö.

Etenkin koirien sähköpantoja koskevaa säännöstöä on toivottu tarkennettavaksi. Lisäksi on esitetty kysymyksiä siitä, miten markkinoilla jo olevien, eläimille vaarallisten tuotteiden myyntiä voitaisiin rajoittaa tai ennaltaehkäistä. Viime vuosina eteen on tullut tilanteita, joissa markkinoilla jo myynnissä olevien tuotteiden käyttö on todettu eläinsuojelulain vastaiseksi. Säännöksiä eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetuista laitteista, välineistä ja aineista tulisikin näiltä osin täydentää.

2.2.4 Eläinjalostus

Eläinjalostuksesta ja geenitekniikan käytöstä säädetään voimassa olevan lain 8 §:ssä. Säännös on jäänyt käytännön jalostustyössä vain vähäiselle huomiolle. Eläinjalostukseen liittyvät ongelmat ovatkin nousseet voimakkaasti myös yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Eläinjalostusta tulisi ohjata yhä enemmän eläinten hyvinvointia huomioon ottavaan suuntaan. Tiettyjen ulkonäköpiirteiden liiallinen korostaminen jalostustavoitteissa on johtanut sellaisten ääripiirteiden suosimiseen, jotka aiheuttavat hyvinvointiongelmia seura- ja harrastuseläimille. Vastaavaa kehitystä on tapahtunut myös tuotantoeläinten jalostuksessa, etenkin jos tuotantokykyä on pyritty lisäämään äärimmilleen kiinnittämättä tarpeeksi huomiota eläinten hyvinvointiin. Näiden ääripiirteiden suosimisen sijaan eläinjalostuksessa tulisi pyrkiä ennen kaikkea hyvinvointien eläinten tuottamiseen. Hyvinvointihaittaa aiheuttavia ääripiirteitä omaavia eläimiä ei tulisi käyttää jalostukseen, ellei voida varmistaa, että ominaisuudet eivät periydy jälkeläisille.

2.2.5 Ilmoittaminen eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman kohdassa 3.1 esitetään yhtenä keinona eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi, että eläinlääkäreille säädetään ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta lemmikeille tehdyistä toimenpiteistä.

Ilmoitusvelvollisuuden avulla eläinten hyvinvointia valvovat viranomaiset saisivat tiedot eläimistä, joilla on eläimen jalostuskäyttöä rajoittavia vikoja ja sairauksia, ja pystyisivät siten tehokkaammin valvomaan eläinten hyvinvoinnista annettavaan lakiin ehdotettujen eläinjalostusta koskevien kieltojen noudattamista.

Eläinlääkärimääräyksen harjoittamisesta annetun lain 12 §:n mukaan eläinlääkärimääräyksen harjoittajalla on jo velvollisuus ilmoittaa hoitamastaan tapauksesta sekä eläinten hoidon yhteydessä pitopaikassa tekemistään havainnoista eläinsuojelullisten syiden niin edellyttäessä. Säännöksen perusteella on ilmoitettava eläinsuojelulain vastaiseen hoitoon ja kohteluun liittyvistä havainnoista kuten esimerkiksi nälkiintyneistä eläimistä tai vammoista, jotka viittaavat eläimiin kohdistettuun väkivaltaan. Tarkoituksenmukaista olisi, että uusi eläimen jalostuskäyttöä rajoittavia vikoja ja sairauksia koskeva ilmoitusvelvollisuus lisättäisiin tähän pykälään. Ilmoitusten tekemisessä ja käsittelyssä olisi raskaan hallinnollisen taakan välttämiseksi perusteltua käyttää avuksi viranomaisen pitämää eläintunnistusjärjestelmää.

2.2.6 Luonnonvaraisten eläinten hoito

Voimassa olevan lain 13 §:n mukaan luonnonvarainen nisäkäs tai lintu voidaan ottaa elätettäväksi sille annettavaa tilapäistä sairaanhoitoa tai muuta hyväksyttävää tilapäistä tarvetta varten. Hoitoon otettu eläin on sen tilan salliessa vapautettava, jos on oletettavissa, että se vaikeuksitta sopeutuu luonnonvaraiseen elämään. Jos eläintä ei voida vapauttaa eikä sen hoitoa voida järjestää, eläin on lopetettava.

Luonnonvaraisten eläinten hoito ei eläinlääkintähuoltolain mukaan kuulu kunnan järjestämän eläinlääkintähuollon piiriin. Epäselvyyttä on kuitenkin aiheuttanut se, miten ja kenen toimesta eläimelle voidaan antaa hoitoa ja kuinka pitkään eläimelle annettava tilapäinen hoito voi jatkua. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei aseteta vaatimuksia loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitajien osaamiselle, hoidossa käytettäville tiloille tai hoidolle ylipäätään. Siitä, milloin ja miten eläimet tulisi palauttaa takaisin luontoon, ei liioin säädetä. Käytännössä tilanne on johtanut siihen, että hyvää tarkoittavat yksityishenkilöt saattavat pitää luonnonvaraisia eläimiä

hoidossaan pitkiäkin aikoja puutteellisin tiedoin ja taidoin. Eläinten hoitoon on harvoin käytettävissä riittäviä tiloja ja eläimille annettava ravinto saattaa olla vääränlaista. Eläimet saattavat myös kesyyntyä tarpeettomasti hoidon aikana. Hyvää tarkoittava auttaminen saattaakin aiheuttaa eläimelle vain turhaa kärsimystä. Myös eläimen luontoon palauttaminen edellyttäisi asian-
tuntemusta sen suhteen, milloin eläin on riittävän kuntoutunut selvitäkseen luonnossa. Luontoon palauttaminen tulisi myös tapahtua sellaisessa paikassa, jossa vapauttaminen ei aiheuta haittaa muille eläimille, ihmisille eikä ympäristölle.

Luonnonvaraisten eläinten hoitoa koskevaa sääntelyä on tarpeen täsmentää ja selkeyttää. Eläin-
suojelullisesti olisi lisäksi tärkeää, että ainakin loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten lo-
pettamisesta aiheutuvat kustannukset voitaisiin korvata apua antaneelle taholle.

2.2.7 Löytöeläimet

Kunnan on lain 15 §:n mukaan huolehdittava alueellaan irrallaan tavattujen pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten (löytöeläimet) tilapäisen hoidon järjestämisestä. Kunnan on säilytettävä eläintä vähintään 15 päivän ajan, minkä jälkeen kunnalla on oikeus myydä, muutoin luovuttaa tai lopettaa eläin. Eläimen omistaja on viimekädessä vastuussa talteenotosta aiheutu-
neista kustannuksista.

Nykyään tietoa talteenotetuista eläimistä voidaan jakaa ja etsiä muun muassa internetissä. Koi-
rien ja kissojen tunnistusmerkintä ja omistajan tietojen rekisteröinti yksityisten toimijoiden yl-
läpitämiin rekistereihin on jatkuvasti lisääntynyt. Koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja
rekisteröinnistä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1/2021, joka tulee voi-
maan vuoden 2023 alussa. Myöhemmin on tarkoitus säätää myös kissojen vastaavasta vaati-
muksesta, joka tulisi voimaan vuoden 2026 alussa. Lemmikkieläimensä kadottaneella eläimen
omistajalla on velvollisuus eläimen aktiiviseen etsimiseen. Tähän kuuluu eläimen tiedustelu
löytöeläinten talteenottoaikasta. Myös talteenottoaikalle tulisi säätää aktiivinen toimintavel-
vollisuus eläimen omistajan löytämiseksi esimerkiksi selvittämällä mahdollisen tunnistusmer-
kinnän olemassaolo ja ilmoittamalla talteenotosta julkisesti jollain sopivalla tavalla. Lakiin olisi
perusteltua ottaa perussäännökset myös siitä, mitä kaikkea talteenottoaikassa annettavan hoi-
don tulisi kattaa.

2.2.8 Eläinten tuonti ja luovutus

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman kohtaan 3.1 sisältyy tavoite eläinkaupan sääntelyn
kehittämiseksi, erityisesti verkossa tapahtuvan eläinkaupan osalta.

Etenkin seura- ja harrastuseläinten kauppa on kokenut suuria muutoksia viimeisten vuosikym-
menten aikana. Koiran- ja kissanpentuja epämääräisissä oloissa mahdollisimman halvalla tuot-
tavat pentutehtaat aiheuttavat eläinsuojeluongelmia kaikkialla Euroopassa. Samaan aikaan pen-
tujen ilmoittelu on siirtynyt pitkälti internetin kauppapaikoille ja sosiaaliseen mediaan. Koiran-
ja kissanpentujen kauppaan vaikuttavat myös kulloinkin pinnalla olevat trendit: esimerkiksi elo-
kuvissa tai muutoin julkisuudessa esiintyvät lemmikit saattavat johtaa samanlaisten eläinten ky-
synnän yhtäkkiseen kasvuun. Huolta herättää myös eläinten hankinnan impulsiivisuus – esimer-
kiksi vuonna 2020 alkaneiden koronarajoitusten myötä koiranpentujen kysyntä on yhtäkkiä li-
säääntynyt merkittävästi. Rajojen avautuminen EU:n laajentumisen myötä sekä koiranpentujen
suuri kysyntä on johtanut pentujen halpatuotantoon monissa itäisen Euroopan maissa. Näistä
maista pennut kuljetetaan läntisen Euroopan maihin myytäväksi. Suomeen pentuja tuodaan eri-
tyisesti Viron kautta. Osa näistä pennuista on peräisin Virossa tai muualta EU:n alueelta, osa
Venäjältä, Ukrainasta tai muista kolmansista maista.

Halpatuotannolle ominaista on pentujen tuottaminen mahdollisimman pienillä tuotantokustannuksilla. Pentujen olosuhteet ja hoito ovat usein puutteellisia ja saattavat johtaa paitsi terveydellisiin ongelmiin, myös myöhemmin ilmeneviin käyttäytymisongelmiin. Liian aikaisin vieroitetut, riittämättömästi sosiaalistetut tai esimerkiksi aran tai aggressiivisesti käyttäytyvän emän pennut saavat huonot eväät tulevaan elämäänsä seura- ja harrastuseläimenä¹. Maasta toiseen kuljetuksesta aiheutuu pennuille stressiä ja hyvinvointihaittaa. Pentujen kuljetusmatkat voivat kestää hyvinkin pitkään ja olosuhteet kuljetuksen aikana voivat olla varsin puutteelliset. Kuljetuksen aiheuttama stressi voi johtaa piilevien sairauksien puhkeamiseen ja vaikuttaa myös pennun käyttäytymiseen². Pentuaikaan juontuvat käyttäytymishäiriöt, kuten liiallinen arkuus, aiheuttaa eläimelle aina myös merkittävän hyvinvointiongelman. Käyttäytymisongelmat johtavat myöhemmin helposti eläimestä luopumiseen tai eläimen lopetukseen. Useissa tutkimuksissa on todettu, että välittäjien kautta pentuna hankituilla koirilla esiintyy enemmän ihmisiin kohdistuvaa aggressiota ja arkuuteen liittyvää käyttäytymistä kuin suoraan kasvattajalta hankituilla pennuilla³. Pentutehtaissa aiemmin pentuja tuottaneilla nartuilla ja uroksilla on myös todettu vaikeita pelkotiiloja, oppimisvaikeuksia ja sopeutumisvaikeuksia normaaliin elämään, mikä kertoo osaltaan koirien huonoista olosuhteista näissä laitoksissa⁴. Onkin huomattava, että eläinten hyvinvointiin liittyvät ongelmat eivät pentutehtailussa kohdistu pelkästään tuotettuihin pentuihin, vaan myös vanhempaispolven eläimiin, joita tarvitaan pentujen tuottamiseksi ja jotka kärsivät huonoista olosuhteista koko elämänsä ajan.

Suomeen tuodut pennut myydään yleensä internet-ilmoittelua hyödyntäen, eikä ostajille välttämättä kerrota pentujen todellista alkuperää. Myyjää ei usein enää tavoiteta pennun kaupan jälkeen, etenkin jos pentu sairastuu pian myynnin jälkeen tai sen tuontiasiakirjat osoittautuvat puutteellisiksi. Pentujen tuonti on taloudellisesti kannattavaa toimintaa: pentujen tuotanto- maissa, kuten Serbiassa, rekisteröimättömän ranskanbulldogin pennun hinta voi olla esimerkiksi 350 euroa, kun se Saksassa, Ranskassa ja Suomessa voi olla jopa 1500-2000 euroa. Tämän vuoksi laiton pentubiznes on kasvattanut suosiotaan myös järjestäytyneen rikollisuuden muotona. Toimintaan liittyy paitsi eläinten hyvinvointiongelmiä, myös harmaata taloutta, kuluttajansuojaongelmia, eläintautiriskejä sekä riskejä ihmisten terveydelle.

Kun pentuja tuodaan Suomeen myyntitarkoituksessa, tuonnissa on noudatettava eläintautilainsäädännössä⁵ määriteltyjä kaupallisen tuonnin ehtoja. Kaupallisen sisämarkkinasiirron vaatimuksia ovat tuojan rekisteröityminen, eläinten yksilötunnistaminen mikrosirulla, rabiesrokotus,

¹ kts. esim. Yttrande från SLUs vetenskapliga råd för djurskydd om hållande av hund och katt, 30.5.2018, kpl 4.2. ja 4.3.

² Study on the welfare of dogs and cats involved in commercial practices, Specific Contract SANCO 2013/12364, 2015. s. 27. https://food.ec.europa.eu/system/files/2016-10/aw_eu-strategy_study_dogs-cats-commercial-practices_en.pdf

³ McMillan, F.D., 2017. Behavioral and psychological outcomes for dogs sold as puppies through pet stores and/or born in commercial breeding establishments: Current knowledge and putative causes. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research* 19, 14–26. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2017.01.001>

⁴ McMillan, F.D., Duffy, D.L. ja Serpell J.A., 2011. Mental health of dogs formerly used as ‘breeding stock’ in commercial breeding establishments. *Appl. Anim. Behav. Sci.*, 135, 86-94. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2011.09.006>

⁵ Neuvoston direktiivissä 92/65/ETY säädetään eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista eläinten, siemennesteen, munasolujen ja alkioiden yhteisön sisäisessä kaupassa ja yhteisöön tuonnissa. Komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 577/2013 vahvistetaan mm. luettelo sellaisista kolmansista maista, joista koiria saa tuoda ilman raivotautivasta-aineiden testausta. Suomen mahdollisuudesta edellyttää

ekinokokki-sisäloislääkitys ja toimivaltaisen viranomaisen hyväksymän eläinlääkärin suorittama terveystarkastus enintään 48 tuntia ennen eläinten lähettämistä. Eläimiä on seurattava lemmikkieläinpassi, johon on merkitty yksilötunniste sekä annetut rokotukset, käsittelyt ja tarkastukset. Siirrot tulee ilmoittaa Traces-järjestelmässä. Kolmasmaatuontea voi laillisesti tehdä vain erikseen hyväksytyistä maista. Tuonneissa vaaditaan myös raivotautivasta-ainetutkimus muista kuin erityisen maaluettelomaan maista tuotavista koirista. Venäjä kuuluu tällaiseen maaluetteloon, joten Venäjältä voidaan tuoda koiria ilman vasta-ainetutkimusta. Kaikille kolmansista maista tuotaville eläimille tehdään aina maksullinen eläinlääkinnällinen rajatarkastus ensimmäisessä EU-maassa ja niillä tulee olla alkuperämaan virkaeläinlääkärin myöntämä terveystodistus. Myös kolmansista maista tuotavista eläimistä on tehtävä ennakoilmoitus Traces-järjestelmään.

Osa myyntitarkoituksiin tuotavista pennuista tuodaan edellä selostettujen ehtojen mukaisesti ja osa tuodaan laittomasti, esimerkiksi naamioimalla tuonti ei-kaupalliseksi lemmikkituonniksi. Myös salakuljetusta esiintyy. Eläintautilainsäädännössä määritellyt koirien ja kissojen tuontiehdot ovat EU:ssa harmonisoitua lainsäädäntöä, joista yksittäinen jäsenvaltio ei voi poiketa. EU-lainsäädännössä ei sen sijaan säädetä koirien ja kissojen hyvinvoinnista. Näin ollen jäsenvaltiot voivat lähtökohtaisesti säätää myös koirien ja kissojen tuontiin liittyvistä tiukennuksista, jos säännökset ovat välttämättömiä eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi. Maasta toiseen tapahtuvassa pentukaupassa eläinten hyvinvoinnille aiheutuvat riskit ovat sen verran merkittäviä, että asiasta säätäminen myös eläinten hyvinvointilainsäädännössä olisi perusteltua.

Koiran- tai kissanpentujen myynti-ilmoittelu tapahtuu nykyään pitkälti internetin kauppapaikoilla ja sosiaalisessa mediassa. Myös pentutehtaista peräisin olevat pennut myydään yleensä internetin välityksellä. EU-komission vuonna 2018 koordinoimassa valvontaprojektissa⁶ kävi ilmi, että huomattavasta osasta internetissä julkaistuista koirien ja kissojen myynti-ilmoituksista puuttui tieto esimerkiksi eläimen alkuperämaasta ja siitä, onko myyjä yksityinen henkilö vai ammattimainen myyjä. Epäilyttävien ilmoitusten perusteella paikan päällä tehdyissä eläinsuojelutarkastuksissa havaittiin puutteita eläinten hoidossa, rokotuksissa ja asiakirjoissa. Projektin johtopäätöksissä komissio toi esiin tarpeen koirien ja kissojen internetkaupan valvonnan tehostamiseksi ja vähimmäisvaatimusten laatimiseksi myynti-ilmoituksille. Sitten EU:n eläinten hyvinvointifoorumi on julkaissut myyntialustoille suunnatun suosituksensa⁷ koirien myynti-ilmoitusten vähimmäisvaatimuksista. Myös seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on ottanut asiaan kantaa omassa lausunnossaan⁸. Myyjien jäljitettävyyden parantamiseksi

ekinokokkilääkitys maahan tuotavilta koirilta säädetään puolestaan komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2018/772 ja komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/878.

⁶ [The EU coordinated control plan for the official controls on online sales of dogs and cats: Analysis of the results](https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/aw_ot-her_eucep_dogs-cats-analysis.pdf). Euroopan komissio, 2019. https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/aw_ot-her_eucep_dogs-cats-analysis.pdf

⁷ Guidelines for online platforms selling dogs – How to do it responsibly? Infograph: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/aw_platform_plat-conc_guide_dog-seller_infograph.pdf and leaflet: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/aw_platform_plat-conc_guide_dog-seller_leaflet.pdf, 15.6.2020.

⁸ Ehdotus vähimmäisstandardeiksi niille Suomeen rekisteröidyille verkkokauppa-alustoille, joilla myydään seura- ja harrastuseläimiä. Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, 26.3.2019. <https://mmm.fi/documents/1410837/1879706/ehdotus+el%C3%A4inten+verkkokaupan+v%C3%A4isstandardeiksi.pdf/6f62c073-455c-4688-4e17-a95c535c09bd/ehdotus+el%C3%A4inten+verkkokaupan+v%C3%A4isstandardeiksi.pdf>

ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan tehostamiseksi myynti-ilmoittelun vähimmäisvaatimuksista olisikin tarpeen säätää lainsäädännössä.

Eläinsuojelulain 14 §:n 1 momentin mukaan eläimen luovuttajan on ilmoitettava vastaanottajalle eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta. Säännöstä olisi tarpeen laajentaa siten, että sairauden tai vahingoittumisen lisäksi eläimen vastaanottajalle olisi ilmoitettava myös muut eläimen hyvinvoinnin kannalta oleelliset tiedot eläimen luovutuksen yhteydessä. Tällä menettelyllä voitaisiin ehkäistä ennalta tiedonpuutteesta johtuvia virheitä eläimen hoidossa ja varmistaa, että vastaanottaja on tietoinen eläinyksilön tarvitsemasta erityisestä hoidosta. Tiedonpuutteesta johtuvat virheet eläimen hoidossa ovat yleisiä ja ne aiheuttavat eläimille tarpeetonta kärsimystä.

Eurooppalaisen lemmikkieläinsopimuksen 6 artiklassa kielletään eläinten myynti alle 16-vuotiaille ilman holhoojan lupaa. Eläimen hankintaan liittyy aina vastuu ja velvollisuus eläimestä huolehtimiseen. Eläimen pitäjällä tulisi olla riittävät tiedot ja taidot eläinlajista ennen sen hankkimista. Alle 16-vuotiaalla ei välttämättä ole edellytyksiä täyttää näitä eläintenpidolle asetettuja velvoitteita. Alaikäisellä ei liioin yleensä ole määrättävänä sellaisia taloudellisia resursseja, että hän kykenisi huolehtimaan esimerkiksi eläimen äkillisestä sairastumisesta aiheutuvista hoitokustannuksista. Tämän vuoksi eläimen pysyvään luovutukseen alle 16-vuotiaalle tulisi olla aina huoltajan suostumus.

Eläinsuojelulain 27 §:ssä säädetään eläinten liikkuvan kaupan kiellosta. Säännöksellä on aikoinaan puututtu tuotantoeläinten kaupitteluun maataloilille. Suomessa eläinten myynti yleisillä toreilla, markkinoilla tai muissa vastaavissa yleisötapahtumissa ei ole ollut tapana. Tätä myyntikeinoa käytetään kuitenkin monissa muissa Euroopan maissa etenkin epämääräisissä olosuhteissa tuotettujen koiran- ja kissanpentujen markkinoinnissa. Liikkuvan kaupan kieltoa tulisi uudistaa tätä kehitystä silmällä pitäen. Samalla tulisi tarkastella myös sitä, pitäisikö esimerkiksi koirien ja kissojen myyminen eläinkaupoissa kieltää.

2.2.9 Eläinkilpailut ja -näyttelyt

Voimassa olevan lain 16 ja 17 §:ssä säädetään eläinkilpailuista ja eläinkilpailujen valvomisesta. Säännökset koskevat kilpailuja, joissa eläin voi joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle. Tällaiseen kilpailutilaisuuteen on kutsuttava eläinlääkäri valvomaan, että eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Mitä kilpailuista säädetään, koskee myös tilaisuuksia, joissa eläimen jalostuksellista arvoa, käyttöarvoa tai muuta ominaisuutta testataan siten, että siitä voi aiheutua eläimelle kipua, tuskaa tai kohtuutonta rasitusta. Voimassa olevassa laissa ei sen sijaan säädetä erikseen muista kilpailuista tai eläinnäyttelyistä.

Kaikenlaiseen toimintaan eläinten kanssa voi yleensä liittyä jonkinlainen riski eläinten hyvinvoinnille aiheutuvasta haitasta. Riskin suuruus ja todennäköisyys vaihtelevat kuitenkin toiminnan luonteen mukaan. Myös muihin kuin eläinsuojelulaissa tarkoitettuihin eläinkilpailuihin ja eläinnäyttelyihin voi liittyä jonkinlainen riski eläinten hyvinvoinnille aiheutuvasta haitasta. Tämä riski voi olla esimerkiksi kilpailussa vaadittavan fyysisen suorituksen tai ylipäänsä kilpailuasetelman vuoksi normaalia suurempi verrattuna eläimen pitämiseen yleensä. Eläinten kilpailuttaminen ja näytteillä pitäminen ovat kuitenkin lähtökohtaisesti hyväksytyjä toimintoja yhteiskunnassamme. Harrastusmuotona niillä voi olla monenlaisia positiivisia vaikutuksia niin eläimille kuin ihmisillekin. Lisäksi eläinkilpailut ja -näyttelyt palvelevat eläinjalostusta.

Eläimiä on tarpeen suojella niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta eläinkilpailussa ja -näyttelyssä. Eläinten hyvinvointiin kilpailussa ja näyttelyssä vaikuttavat paitsi kilpailuttajan ja näyt-

teille asettajan toimenpiteet kyseisissä tilaisuuksissa myös kilpailun ja näyttelyn järjestäjän toimenpiteet. Eläimen kilpailuttaja ja näytteille asettaja vastaavat siitä, miten he eläintä kilpailussa ja näyttelyssä kohtelevat. Lisäksi eläimen tulisi olla asianmukaisessa kunnossa tällaista tilaisuutta varten, joten toimenpiteet ennen kilpailua ja näyttelyä ovat myös merkityksellisiä. Kilpailun ja näyttelyn järjestäjän toimenpiteet taas vaikuttavat siihen, ovatko kilpailu- tai näyttelyolosuhteet turvallisia eläimille. Kilpailu- ja näyttelytoiminnan erityispiirteiden vuoksi yleiset säännökset esimerkiksi eläinten kohtelusta eivät ole riittäviä, minkä vuoksi kilpailuista ja näyttelyistä olisi tarpeen säätää erikseen. Säätelyä olisikin tarpeen täsmentää ja laajentaa koskemaan näyttelytoimintaa ja kaikkia eläinkilpailuja. Kilpailun järjestäjän vastuuta olisi myös tarpeen korostaa ja selkeyttää.

2.2.10 Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

Voimassa olevan lain 20 §:n mukaan eläintarhat ja pysyvät eläinnäyttelyt edellyttävät viranomaisen lupaa. Sama koskee lain 20 a §:n nojalla sirkuksia ja kiertäviä eläinnäyttelyitä. Ilmoituksenvaraista toimintaa on lain 21 ja 23 §:n nojalla tuotanto- tai riistanhoidollisessa tarkoituksessa tapahtuva eläinten tarhaaminen sekä lain 24 §:n nojalla ammattimainen tai laajamittainen eläintenpito.

Eläintarhan luvanvaraisuus perustuu eläintarhadirektiiviin. Myös eläinnäyttelyissä voidaan pitää luonnonvaraisia eläimiä. Sirkuksessa eläimet joutuvat kestämaan muuttuvia olosuhteita ja kuljetusta, joka voi vaarantaa niiden hyvinvointia. Näistä lähtökohdista edellä mainitut toiminnot on perusteltua säilyttää edelleen lupaa edellyttävänä. Eläintarhaa ja eläinnäyttelyä koskevaa rajanvetoa olisi kuitenkin tarpeen täsmentää. Nykykäytännön mukaan pysyväksi eläinnäyttelyksi määritellään kaikki sellaiset pysyvät laitokset, joissa esillä pidettävien luonnonvaraisten eläinten tai eläinlajien määrä on vähäinen. Eläintarhadirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi määrittelyssä olisi kuitenkin tarpeen ottaa huomioon myös pidettävien eläinlajien luonnonsuojellullinen suojeluarvo. Olisi tarkoituksenmukaista, että luonnonsuojeluarvoltaan erityisen tärkeitä lajeja pitävät laitokset osallistuisivat eläintarhadirektiivissä määriteltyihin luonnonvaraisen eläimistön ja luonnon monimuotoisuuden suojeluun liittyviin tehtäviin. Myös olemassa olevien eläintarhojen osallistumista näihin tehtäviin tulisi lisätä eläintarhadirektiivin tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi.

Voimassa olevan lain määrittelysäännöksestä johtuen pysyvänä eläinnäyttelynä on käsitelty myös toimintaa, jossa näytteillä pidetään vain tavallisia kotieläimiä, esimerkiksi nautoja, sikoja ja kanoja. Tällaiset niin sanotut kotieläinpihat voitaisiin poistaa pysyvän eläinnäyttelyn määrittelystä, jolloin ne siirtyisivät luvanvaraisen toiminnan piiristä ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi. Lisäksi on ollut jossain määrin epäselvää, milloin eläinten kanssa toteutettavat terapia-, hyvinvointi- ja elämystoiminnot edellyttävät lupaa pysyvän eläinnäyttelyn pitämiseen. Säätelyä onkin tarpeen selkeyttää tältä osin. Pidettäviä eläimiä koskeva ilmoitusvelvollisuus on myös osin päällekkäinen eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain kanssa. Säätelyä olisi tarpeen selkeyttää myös tältä osin, jolloin voitaisiin vähentää toimijan ja viranomaisten hallinnollista taakkaa.

2.2.11 Eläinten lopetus

Lain 33 b §:ssä säädetään niin sanotusta uskonnollisista syistä noudatettavasta erityisestä teurastustavasta. Sen mukaan uskonnollisista syistä noudatettava teurastustapa, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa, on sallittua. Voimassa olevaa säännöstä yhtäaikaista tainnuttamisesta ja verenlaskun aloittamisesta on kritisoitu sen vuoksi, että

näiden toimintojen yhtäaikainen suorittaminen on käytännössä vaikeaa, ellei mahdotonta. Tämän vuoksi uskonnollisista syistä erityisellä teurastustavalla teurastettavat lampaat ja naudat käytännössä tainnutetaan aina ennen verenlaskun aloittamista.

Siipikarjaan kuuluva eläin sileälataisia lintuja lukuun ottamatta saadaan teurastaa ilman tainnutusta katkaisemalla kaula nopeasti terävällä aseella, jos kyseessä on 33 b §:ssä tarkoitettu uskonnollisista syistä noudatettava erityinen teurastustapa tai jos eläimen omistaja teurastaa eläimen omaan kulutukseensa yksityistaloudessa.

Uskonnollisista syistä tapahtuvassa teurastamisessa (muslimien halal-lihan ja juutalaisten kosher-lihan tuotanto) peruseriaatteena on se, että eläimen on oltava elävä, kun verenlasku aloitetaan kaulasuonet viiltämällä.⁹ Sekä halal-lihan että kosher-lihan tuotannossa on tärkeää, että eläin on terve ja vahingoittumaton, kun se teurastetaan. Halal-teurastuksessa kaulan viiltäjän tulee olla muslimi ja jumalan nimi on mainittava viiltämisen yhteydessä. Tainnuttamisen hyväksyttävyydestä halal-teurastuksessa on kiistelty pitkään. Osa muslimeista hyväksyy tainnuttamisen, osa ei hyväksy. Osa muslimeista hyväksyy vain sellaisen tainnutusmenetelmän käytön, joka ei aiheuta eläimen sydämen pysähtymistä tainnutuksen yhteydessä. Kosher-lihan tuottamiseksi tehtävässä shechita-teurastuksessa tainnuttamista ei sallita ennen verenlaskun aloittamista. Teurastajana toimii erityisen koulutuksen ja hyväksynnän saanut juutalainen oppinut. Kaulasuonten katkaisu tehdään erityisen terävällä veitsellä tiettyjen tarkkojen vaatimusten mukaisesti.¹⁰

Ilman tainnutusta tapahtuvassa teurastamisessa eläimen hyvinvointi voi käytännössä vaarantua. Tällä tavoin teurastettavaa eläintä on pidettävä riittävän pitkään paikallaan, jotta kaulasuonten viiltäminen ja verenlasku voidaan suorittaa asianmukaisesti. Tästä aiheutuu eläimelle ylimääräistä kärsimystä. Ihon, lihasten ja verisuonten viiltäminen aiheuttaa kipua, jonka eläin tuntee ennen tajunnan menetystään. Tainnuttamatta teurastamisessa tajuttomuus seuraa asteittain eläimen menettäessä verta. Aika tajuttomuuteen vaihtelee yksilöittäin ja eläinlajeittain. Tajuiissaan oleva eläin tuntee veren laskusta johtuvan verenpaineen äkillisen laskun ja tästä saattaa aiheutua pelkoa ja paniikkia. Tajuiissaan olevat eläimet saattavat kokea myös tukehtumisen tunteen vetäessään verta henkitorveen. Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) tieteellinen komitea suositteli vuonna 2004 julkaistussa kannanotossaan¹¹ eläinten tainnuttamista aina ennen verenlaskua, koska tainnuttamatta teurastamiseen liittyy vakavia riskejä eläimen hyvinvoinnille. Myös maailman eläinterveysjärjestö (OIE) on ehdottanut, että teurastusta koskevan suosituksen¹² uusimisen yhteydessä suositukseen lisätään maininta siitä, että verenlaskun aloittaminen ilman tainnutusta ei aiheuta välitöntä tajunnan menetystä, jolloin eläin kokee pelkoa, kipua ja ahdistusta ennen kuolemaansa¹³.

⁹ Religious rules and requirements – Halal slaughter. Anil H., Miele M., Luy J., von Holleben K., Bergeaud-Blackler F. ja Velarde A. Dialrel-project 2010.

¹⁰ Religious rules and requirements – Judaism. Zivotofsky A.Z, Bar Ilan University, Israel, Dialrel-project 2010.

¹¹ Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to welfare aspects of the main systems of stunning and killing the main commercial species of animals, The EFSA Journal (2004), 45, 1-29.

¹² OIE Terrestrial Animal Health Code, Section 7. Animal Welfare Chapter 7.5. Slaughter of Animals, 28th Edition, 2019.

¹³ Gregory, N.G. Physiology and Behaviour of Animal Suffering. Blackwell Science, Oxford 2014 s. 227; Gibson, T.J, Johnson, C.B, Murrell, J.C, Hulls, C.M., Mitchinson, S.L., Stafford, K.J., Johnstone, A.C. ja Mellor, D.J. Electroencephalographic responses of calves to slaughter by ventral neck incision

Pohjoismaista Ruotsissa tainnuttamatta teurastus on ollut kiellettyä vuodesta 1937 lähtien. Norjassa tainnuttamatta teurastuksen kiellosta säädettiin vuonna 1929. Ruotsissa ja Norjassa tainnutuksen on tapahduttava ennen verenlaskua ja vaatimus koskee myös siipikarjaa. Tanska kielsi tainnuttamatta teurastamisen vuonna 2014.

Eläinten hyvinvointi on tunnustettu arvo suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen tulisi näkyä myös lainsäädännössä. Muun muassa Euroopan elintarviketurvallisuusviraston tieteellisen komitean kannanotto ja muiden Pohjoismaiden linjaukset tukevat säännöksen muuttamista siten, että eläimet on aina tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista.

2.2.12 Viranomaiset ja valvonta

Lisääntyvän hevosten ja seura- ja harrastuseläinten pidon myötä yhä suurempi osa valvonnan kohteena olevista tahoista on harrastajia ja tavallisia kansalaisia. Myös tarve kotirauhan piirissä suoritettavalle valvonnalle lisääntyy seura- ja harrastuseläinten määrän kasvaessa. Viranomaisilta edellytetään entistä enemmän osaamista hevosten ja erilaisten seura- ja harrastuseläinten pidon vaatimuksista. Seura- ja harrastuseläiminä pidettävien eläinlajien kirjo on kasvanut, eikä viranomaisella voi olla kaikkia eläinlajeja kattavaa riittävää asiantuntemusta.

Voimassa olevan eläinsuojelulain 38 §:ssä säädetään eläinsuojeluvalvojasta. Eläinsuojeluvalvojalla on lain 39 §:n nojalla oikeus suorittaa tarkastus muualla kuin kotirauhan piirissä. Kotirauhan piiriin kohdistuvan tarkastuksen suorittamisessa valvoja voi kuitenkin tarkastusoikeutensa rajoissa tarvittaessa avustaa viranomaista. Eläinsuojeluvalvojina on toiminut viime aikoina käytännössä vain muutama henkilö. Toimintaa olisi tarkoituksenmukaista kehittää niin, että viranomaisen apuna voisi toimia erityinen asiantuntija ja käytännön toimenpiteissä avustaja. Eläinsuojeluvalvojen käyttäminen nykymuodossa voitaisiin lopettaa. Koska eläintenpito monimutkaistuu, viranomaiset saattavat tarvita valvontatehtävässä ennen kaikkea erityistä asiantuntija-apua. Asiantuntija-avun saaminen valvonnassa onkin valvonnan laadun kannalta välttämätöntä. Tarkastukseen liittyvät avustavat tehtävät olisivat sen sijaan luonteeltaan tarkastukseen liittyviä käytännön tehtäviä. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi eläinten kiinni ottaminen tai eläinten lopettaminen.

Tehokas eläinten hyvinvoinnin valvonta edellyttää riittävien valvontaresurssien ja valvonnan suunnittelun lisäksi muun muassa sitä, että viranomaisella saa tietoa avun tarpeesta olevista eläimistä. Voimassa olevassa laissa ei ole esimerkiksi säännöstä muun viranomaisen velvollisuudesta tai oikeudesta salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa eläinsuojelulain tarkoittamalle viranomaiselle havaitsemastaan avun tarpeesta olevasta eläimestä tai mahdollisesta eläinsuojelurikoksesta. Nyky-yhteiskunnassa ei voi olla hyväksyttävää, että apua tarvitsevalle eläimelle ei saada hankittua apua sen vuoksi, ettei viranomaisella voi salassapitosäännösten vuoksi kertoa eläinten hyvinvointia valvovalle viranomaiselle tällaisesta eläimestä. Lakiin olisi perusteltua ottaa säännökset, jotka velvoittavat ja mahdollistavat ilmoituksen tekemisen. Muutoinkin valvontaa ja tarkastuksen tekemistä koskevia säännöksiä ehdotetaan monilta osin täsmennettäväksi.

without prior stunning. *New Zealand Veterinary Journal* 57, 2009, s. 77-83; Johnson, C.B., Mellor, D.J., Hemsworth, P.H. ja Fisher, A.D. A scientific comment on the welfare of domesticated ruminants slaughtered without stunning. *New Zealand Veterinary Journal* 2015, 63, s. 58-65.

2.2.13 Hallinnolliset pakkokeinot

Voimassa olevan lain keskeisinä pakkokeinoina ovat määräykset, kiellot ja niin sanotut kiireelliset toimenpiteet. Lisäksi pakkokeinoina ovat luvanvaraista toimintaa koskevien lupien peruuttaminen sekä ilmoituksenvaraisen toiminnan kieltäminen. Voimassa olevassa laissa pakkokeinoja koskeva sääntely on toteutettu osittain hajanaisesti siten, että pakkokeinoja sisältyy laissa eri lukuihin. Selkeyden vuoksi kaikki viranomaisten käytössä olevat pakkokeinot olisi tarpeen keskittää yhteen pakkokeinoja koskevaan lukuun. Pakkokeinojen valikoimaa olisi samalla tarpeen lisätä ja kehittää niin, että viranomaisilla olisi käytettävissään erilaisiin tilanteisiin parhaiten sopiva ja tehokas keino epäkohtiin puuttumiseen.

2.2.14 Euroopan unionin lainsäädännön toimeenpano

Eläinsuojelulailla tai sen nojalla on pantu täytäntöön edellä jaksossa 2.1.5 kuvattu Euroopan unionin lainsäädäntö lukuun ottamatta valvonta-asetusta, jota koskeva täydentävä sääntely on tarpeen sisällyttää lisäksi ehdotettuun eläinten hyvinvointia koskevaan lakiin.

Valvonta-asetuksella yhtenäistetään maatalous- ja elintarvikeketjun valvontaa. Valvonta-asetuksen mukaan virallisen valvonnan tulee olla suunnitelmallista, riskiperusteista, säännöllistä ja vaikuttavaa ja sitä tulee suorittaa tuotannon kaikissa vaiheissa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Asetuksessa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa valvonnan riittävä rahoitus ja valvontaviranomaisten pätevyys. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että säännösten rikkomisista ilmoittamiseen on käytettävissä asianmukaisia järjestelyjä ja että ilmoituksen tehneitä henkilöitä suojellaan vastatoimilta.

3 Tavoitteet

Ehdotetulla lailla uudistettaisiin eläinten hyvinvointia koskeva sääntely vastaamaan nyky-yhteiskunnassa vallitsevaa käsitystä eläinten asemasta ja suojelutarpeesta. Samalla sääntelyä täsmennettäisiin ja luotaisiin nykyvaatimuksia vastaava rakenteeltaan ja kieliasultaan selkeä lainsäädäntö. Ehdotetulla lailla saatettaisiin eläinten hyvinvointia koskeva lainsäädäntö perustuslain mukaiseksi. Lailla myös varmistettaisiin Euroopan unionin lainsäädännön tehokas täytäntöönpano kansallisessa lainsäädännössä. Eläinten hyvinvoinnin tilaa parannettaisiin uusilla säännöksillä ja lisäksi tehostettaisiin eläinsuojelun valvontaa ja viranomaisten keinoja puuttua epäkohtiin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Eläinten hyvinvoinnin edistäminen

Eläinten hyvinvoinnin edistämistä pidettiin nykyaikaisen eläinsuojelun lähtökohtana jo voimassa olevaa lakia säädettäessä. Käytännössä hyvinvoinnin edistäminen on jäänyt merkitykseltään vähäisemmälle huomiolle kuin varsinainen eläinten suojelu tarpeettomalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä. Eläinsuojelulain voimaantulon jälkeen eläimen asema yhteiskunnassa on muuttunut ja eläinten hyvä hyvinvointi koetaan entistä tärkeämmäksi. Muutoksen myötä lain painopistettä ehdotetaan muokattavaksi siten, että eläinten hyvinvoinnin edistäminen olisi lain ensisijainen tavoite ja päämäärä.

Eläimen hyvinvoinnilla tarkoitetaan eläimen kokemusta sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat eläimen mahdollisuudet sopeutua ympäristön ta-
pahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voi-
makasta stressiä, rasitusta, käyttäytymishäiriöitä tai terveyshaittoja, eläimen hyvinvointi heik-
kenee. Eläinten hyvinvointitutkimuksen kautta on saatu paljon uutta tietoa siitä, mitkä tekijät
vaikuttavat eläinten hyvinvointiin. Eläimen pitopaikka ja olosuhteet, eläimen hoito, kohtelu ja
esimerkiksi eläinjalostus ovat kaikki tällaisia tekijöitä. Eläimen hyvinvointiin vaikuttaa myös
merkittävästi eläimen mahdollisuus toteuttaa sille lajityypillistä käyttäytymistä. Eläintenpidossa
on vaikeaa tai epätoivottavaa tyydyttää kaikkia eläinten lajityypilliseen käyttäytymiseen kuulu-
via tarpeita, kuten lisääntymistarvetta tai esimerkiksi reviirin puolustamiseen liittyvää käyttäy-
tymistä. Eläimellä tulisi kuitenkin olla mahdollisuus toteuttaa riittävässä määrin sellaisia si-
säsyntyisiä käyttäytymistarpeitaan, joiden estyminen aiheuttaa eläimelle stressiä ja turhautu-
mista. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus siitä, että eläimellä tulisi olla mahdol-
lisuus toteuttaa tiettyjä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Olennaisten käyttäytymistarpeiden
tydyttäminen tulisi ottaa huomioon eläinten hoidossa, kohtelussa ja eläinten pitopaikkojen
suunnittelussa.

Eläimiä olisi pyrittävä suojelemaan niiden hyvinvoinnille aiheutuvilta haitoilta. Eläinten pidosta
ja käytöstä aiheutuu kuitenkin yleensä jonkinlaista haittaa eläinten hyvinvoinnille, eikä näitä
haittoja ole aina mahdollista välttää. Esimerkiksi eläinten liikkumista ja lisääntymistä joudutaan
yleensä rajoittamaan, jotta eläintenpito olisi mahdollista. Eläinten hyvinvoinnille aiheutuvan
haitan hyväksyttävyyttä edellyttää kuitenkin aina eettistä pohdintaa sen suhteen, millainen haitta
on hyväksyttävissä suhteessa eläinten pidosta ja käytöstä saatavaan hyötyyn. Tuotantoeläinten
pidossa yhteiskunnalliset ja taloudelliset tekijät vaikuttavat tähän punnintaan. Myös muiden
eläinten pidossa on otettava riittävästi huomioon vallitsevat yhteiskunnalliset ja taloudelliset
olot.

Eläinten hoitajalla on yleensä ratkaisevan suuri merkitys eläinten hyvinvoinnille. Osaava hoitaja
kykenee arvioimaan hoitamiansa eläinten käyttäytymistä, terveyttä ja ympäristön vaikutuksia
eläinten hyvinvointiin. Eläinten hyvinvoinnin arviointi ja mahdollisiin ongelmiin puuttuminen
edellyttävät kuitenkin tietoa eläinten normaalista käyttäytymisestä ja tietoa siitä, miten ongel-
mia voidaan ennaltaehkäistä ja ratkaista. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus
eläinten pitäjän ja muun hoitajan riittävästä osaamisesta. Samalla voimassa olevassa laissa tuo-
tantoeläinten pitäjiä koskeva pätevyysvaatimus laajennettaisiin koskemaan kaikkia muitakin
eläinten ammattimaisia pitäjiä.

4.1.2 Eläinten kunnioitus

Eläinten kunnioittaminen ehdotetaan lisättäväksi lain tavoitteisiin ja yleisiin periaatteisiin.
Eläinten kunnioittamisen taustalla on ajatus siitä, että eläimellä on itseisarvo, joka on riippuma-
ton eläimen arvosta ihmiselle. Eläimen itseisarvo tarkoittaa sitä, että eläin itsessään on arvokas.
Ajatus eläimen arvosta ja kunnioittamisesta ei sinänsä ole uusi. Eläinten itseisarvoon perustuvaa
kunnioitusta voidaan pitää yhtenä lähtökohtana sille, miksi eläimiä ylipäätään halutaan yhteis-
kunnassa suojella omalla lainsäädännöllään. Lakiin kirjattu eläimen itseisarvoon perustuva
eläinten kunnioittaminen ei sellaisenaan estäisi eläinten käyttöä nykyisin hyväksyttävillä ta-
voilla esimerkiksi tuotantoeläiminä, seura- ja harrastuseläiminä tai koe-eläiminä. Eläimen käyt-
täminen erilaisiin tarkoituksiin ja eläimen kohtelu edellyttävät kuitenkin hyötyjen ja haittojen
arviointia sen suhteen, onko eläimen tietynlainen käyttö tai kohtelu perusteltua vai ei. Tämäkään
ei ole uutta, sillä tällainen hyöty-haittapunninta on eräs eläinsuojelulainsäädännön kulmakivistä.
Lain tulisikin heijastaa kulloinkin yhteiskunnassa vallitsevaa tahtotilaa siitä, miten ja mihin tar-
koituksiin eläimiä käytetään. Lakiin kirjattu eläimen itseisarvoon perustuva kunnioittaminen ei

tekisi eläimestä oikeussubjektia, ei muuttaisi eläimen esineoikeudellista asemaa eikä lähtökohdaisesti suojaisi eläimen elämää. Eläimen kunnioituksen taustalla oleva itseisarvon käsite eroaisi ainakin jossain määrin filosofiassa omaksutusta itseisarvon käsitteestä. Eläimen arvo ja kunnioittamisen tarve on tunnustettu myös uudessa EU-lainsäädännössä ja useissa uudemmissa Euroopan maiden kansallisissa eläinsuojelusäädöksissä.

Eläinten kunnioittaminen, samoin kuin muut ehdotetut lain tavoitteet, on pyritty ottamaan huomioon lakiehdotuksen säännösten valmistelussa. Eläinten kunnioittaminen liittyy omalta osaltaan kaikkiin eläimen hyvinvointia edistäviin säännöksiin. Velvoite eläinten kunnioittamisesta konkretisoituu kuitenkin erityisesti tietyissä säännöksissä. Eläinten käyttö tavoilla, josta ei aiheudu eläimelle suoranaista hyvinvointihaittaa mutta joka koetaan yleisesti eläimen arvoa alentavana, on yleensä ristiriidassa eläinten kunnioittamisen kanssa. Eläinten kunnioittamiseen liittyviä säännöksiä ovat esimerkiksi luonnonvaraisten eläinten käyttöön ja elätettäväksi ottamiseen liittyvät rajoitukset. Esimerkiksi luonnonvaraisten eläinlajien käyttöön viihteellisissä esityksissä suhtaudutaan nykyään varsin torjuvasti. Eläinten kunnioittamisen liittyisi myös eläinten värjäämisen kieltä niiden ulkonäön muuttamiseksi sekä kieltä lopettaa eläimiä viihdetarkoituksissa. Eläinten turkin tai ihon värjäämistä harjoitetaan yleisesti monissa muissa maissa, mutta Suomessa siihen on suhtauduttu varsin pidättyväisesti, eikä sitä juurikaan meillä esiinny. Seura- ja harrastuseläinten pidon lisääntyessä lienee kuitenkin odotettavissa, että tämäkin trendi tulee jossain vaiheessa myös Suomeen. Ihmisen ja eläimen välinen seksuaalinen toiminta on myös ristiriidassa eläinten itseisarvoon perustuvan kunnioittamisen kanssa ja näin ollen sukupuolilyhyys eläimen kanssa ehdotetaan kiellettäväksi.

4.1.3 Eläinlajien pitoa koskevat rajoitukset

Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä voidaan pitää vain sellaisia eläinlajeja, joiden pito voidaan järjestää lain vaatimusten mukaisesti. Kussakin tarkoituksessa voitaisiin pitää vain sellaisia eläinlajeja, joilla olisi pitomuodossa mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeita. Eläinten fysiologiset tarpeet tulisi voida tyydyttää ja niille tulisi voida järjestää asianmukaiset pitopaikat. Eläinten sairastuessa tai vahingoituessa niille tulisi voida antaa asianmukaista hoitoa.

Tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettävistä eläinlajeista säädettäisiin lain liitteessä 1. Liitteessä lueteltaisiin ne nisäkäs- ja lintulajit, joita tällä hetkellä pidetään tuotantoeläiminä tai tarhataan tuotantotarkoituksiin. Muiden eläinten, kuten kalojen ja selkärangattomien eläinten pitoa tuotantoeläimenä ei tässä vaiheessa rajoitettaisi. Sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettävien eläinlajien listalla olisi pääsääntöisesti kesyeläimiä. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin niistä eläimistä ja eläinlajeista, joita voidaan pitää seura- ja harrastuseläiminä. Eläin- ja eläinlajilistoja voitaisiin täydentää tai sieltä voitaisiin poistaa eläinlajeja eri lajien pidosta kulloinkin saatavilla olevan tieteellisen näytön tai käytännön kokemuksen perusteella. Tarkastelussa tulisi ottaa huomioon ajantasainen tieteellinen tieto eläinten ja eläinlajien tarpeista, hoidosta ja pito-olosuhteista. Käytännön kokemukset eläinten pidosta esimerkiksi muissa maissa voitaisiin myös ottaa tarkastelussa huomioon. Myös kansalaisille ja sidosryhmille varattaisiin mahdollisuus laatia ehdotuksia eläinlajien lisäämiseksi listoille.

Laissa säädettäisiin myös joistain poikkeuksista eläinlajien pitoa koskeviin rajoituksiin. Eläimen omistaja tai pitäjä voisi pitää kiellettyyn eläinlajiin kuuluvan tuotanto-, sirkus- tai näyttelyeläimen hallussaan sen luonnolliseen kuolemaan saakka, jos eläin on ollut omistajan tai pitäjän hallussa lain tullessa voimaan. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää vastaavasta

poikkeuksesta seura- ja harrastuseläimenä pidettävien eläinyksilöiden osalta. Eläimen omistajan tai pitäjän olisi tehtävä ilmoitus eläimen hallussapidosta aluehallintovirastolle kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Lisäksi säädettäisiin poikkeusluvasta, jolla voitaisiin yksittäistapauksessa sallia muun kuin eläinlajilistalla olevan eläinlajin tai eläinyksilön pito tuotantoeläimenä tai seura- ja harrastuseläimenä. Lupa voitaisiin myöntää sellaisissa yksittäistapauksissa, joissa hakija osoittaa pystyvänsä pitämään muuta kuin eläinlajilistalla olevaa eläinlajia tai eläinyksilöä niin, että pykälässä säädetyt vaatimukset täyttyvät. Poikkeuslupamenettely voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa yksittäinen harrastaja pitää sellaista harvinaisempaa eläinlajia, jonka ominaisuuksia ja tarpeita vastaava eläinlaji on hyväksytty listalle. Poikkeuslupamenettelyä voitaisiin mahdollisesti käyttää myös uusien tuotantoeläinlajien pitoon silloin, kun niitä on menestyksekkäästi pidetty esimerkiksi muissa maissa vastaavissa olosuhteissa.

4.1.4 Eläinten pitopaikka, hoito ja kohtelu

Eläinten pitopaikkaa, hoitoa ja kohtelua koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettavaksi ja täydennettäväksi siten, että niissä otetaan entistä paremmin huomioon eläimen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen ja hyvä kohtelu. Eläimen pitopaikka ja hoito tulisi järjestää siten, että eläimellä on mahdollisuus toteuttaa sellaisia olennaisia käyttäytymistarpeitaan, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaaliin suhteisiin. Keskeisinä käyttäytymistarpeina pidettäisiin sellaisia tarpeita, joiden suorittamiseen eläimellä on vahva sisäsyntyinen tarve siitä riippumatta, millaisessa ympäristössä eläintä pidetään. Monilla eläinlajeilla on esimerkiksi voimakas tarve tietynlaiseen syömiskäyttäytymiseen, joka puolestaan edellyttää rehun tarjoamista eläimelle oikeassa muodossa. Esimerkkinä ravinnon etsintään liittyvästä käyttäytymistarpeesta voidaan mainita sikojen tonkimiskäyttäytyminen, jonka mahdollistaminen edellyttää sopivan tonkimismateriaalin antamista eläimille. Eläimellä tulisi olla myös mahdollisuus lajille tyyppilliseen sosiaaliseen kanssakäymiseen. Laumaeläimillä on usein tarve toteuttaa tiettyä käyttäytymistä, kuten syömistä tai lepäämistä, samaan aikaan lauman muiden jäsenten kanssa ja ne stressaantuvat helposti yksin ollessaan.

Eläimen pitopaikkaa koskevat säännökset ehdotetaan jaettavaksi yleisiin, kaikkia pitopaikkoja koskeviin säännöksiin ja pysyviä pitopaikkoja koskeviin säännöksiin. Pysyvällä pitopaikalla tarkoitettaisiin esimerkiksi hevosen kotitallia, sen karsinaa ja ulkotarhaa. Tilapäinen pitopaikka olisi sen sijaan esimerkiksi raviradan valjastuskarsina, jossa hevosta pidettäisiin vain tilapäisesti ravikilpailujen aikana. Uudistuksen tarkoituksena on selkeyttää nykyistä sääntelyä siten, että pysyville pitopaikoille voitaisiin asettaa tiukempia vaatimuksia kuin tilapäisille pitopaikoille.

Eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen pysyvässä pitopaikassa kiellettäisiin tietyin poikkeuksin. Eläimen liikkumista ei liioin saisi jatkuvasti rajoittaa siten, että eläimellä ei ole mahdollisuutta kääntyä ympäri pysyvässä pitopaikassaan. Varsinaiseen liikkumiseen liittyvien tarpeiden lisäksi myös muiden käyttäytymistarpeiden tyydyttäminen vaikeutuu, jos eläimen liikkumisvapautta rajoitetaan voimakkaasti. Eläin tarvitsee riittävästi liikkumisvapautta esimerkiksi kehon hoitoon ja sosiaaliin suhteisiin liittyvien käyttäytymistarpeidensa tyydyttämiseen. Uusien parsinavetoiden rakentamisesta luovuttaisiin kieltämällä uusien parsinavetoiden rakentaminen ja käyttöönotto. Muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla. Ehdotuksen mukaan hevosten pito pilttuussa karsinan sijaan kiellettäisiin myös viiden vuoden siirtymäajalla.

Olemassa olevien parsinavetoiden käyttöä ei ehdoteta kiellettäväksi, vaan niitä voitaisiin hyödyntää lypsylehmien ja –hiehojen pidossa käyttöikänsä loppuun saakka. Parsipaikkojen määrää ei kuitenkaan saisi lisätä, jos navettaa laajennetaan tai peruskorjataan. Kytkettynä pidettävien

lypsylehmien ja -hiehojen jaloitteluvollisuutta on tarkoitus laajentaa nykyisestä 60 päivästä 90 päivään asetusmuutoksella, joka tulisi voimaan samaan aikaan lain kanssa. Edellytetystä 90 päivästä 60 päivän tulisi sijoittua laidunkaudelle touko-syyskuuhun ja 30 päivän laidunkauden ulkopuolelle. Muutos kannustaisi tuottajia järjestämään lehmille ja hiehoille ympärivuotista jaloittelua kesäaikaan tapahtuvan laiduntamisen tai jaloittelun lisäksi. Samalla säädettäisiin myös siitä, että jaloitteluvoitteeseen liittyvästä vapautusmenettelystä luovuttaisiin 12 vuoden siirtymäajalla.

Uusien porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto kiellettäisiin lain tullessa voimaan. Kielto koskisi sekä uusia että toiminnassa olevia sikaloita. Olemassa olevien porsitushäkkien käyttöä voitaisiin kuitenkin jatkaa. Porsitushäkkien määrää ei kuitenkaan saisi lisätä, jos sikalaa laajennetaan tai peruskorjataan. Tämä mahdollistaa olemassa olevien porsitushäkkien hyödyntämisen niiden käyttöön loppuun saakka, jolloin muutoksesta ei aiheutuisi investointikustannuksia. Toimialaa kannustetaan maatalouspolitiikan keinoin siirtymään vapaaporsitukseen mahdollisimman joutuisasti. Emakoiden ja ensikoiden pitkäaikainen pito tiineytyshäkeissä kiellettäisiin 12 vuoden siirtymäajalla. Myös tiineytyshäkeistä luopumista jo ennen siirtymäajan päättymistä tuetaan. Tulevan CAP-suunnitelman 2023-2027 eläinten hyvinvointikorvauksiin sisältyy sekä vapaaporsitusta että parannettuja porsimisolosuhteita koskevat toimenpiteet. Myös tiineytyshäkeistä luopumisesta aiheutuvia kustannuksia on tarkoitus korvata hyvinvointikorvauksen toimenpiteellä. Tiineytys- ja porsitushäkeistä luopumiseen tähtääviin investointeihin myönnetään lisäksi investointitukea.

Nisäkkäillä ja linnuilla tulisi pysyvissä pitopaikoissaan olla jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Laissa säädettäisiin eräistä kaikkia eläintenpitomuotoja koskevista poikkeuksista tähän pääsääntöön. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi säätää poikkeus sellaisia pysyviä pitopaikkoja koskien, joissa veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pito muodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää niin sanottujen igluskoiden, ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien koirien ja eräiden turkiseläinten pitopaikkoja koskevista poikkeuksista jatkuvan veden vaatimukseen.

Eläimelle kipua tai kärsimystä aiheuttavien toimenpiteiden tekemistä koskevia säännöksiä tarkennettaisiin. Kuten voimassa olevassa laissa, eläimelle saisi pääsääntöisesti tehdä leikkauksen tai muun kipua aiheuttavan toimenpiteen vain, jos toimenpide on tarpeen kyseisen eläinyksilön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Eläimen sairauden tai vamman ennaltaehkäisemiseksi tai hoitamiseksi tarvittavat toimenpiteet olisivat näin ollen sallittuja. Lähtökohtaisesti kaikki muut kipua aiheuttavat toimenpiteet olisivat kiellettyjä, ellei toimenpidettä olisi erikseen säädetty sallituksi joko pykälässä tai sitä täydentävässä valtioneuvoston asetuksessa. Sallittua olisi muun muassa eläinten kastraatio ja sterilisaatio. Tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurginen kastraatio kiellettäisiin kuitenkin 12 vuoden siirtymäajalla. Nykyisin lihasiaksi kasvatettavat karjuporsaat kastraoidaan kirurgisesti muutaman päivän ikäisenä. Porsaiden kirurgiselle kastraatiolle on olemassa vaihtoehtoja, joiden käyttöön siirryttäisiin siirtymäajan aikana. Kiellettyä olisi myös sellaisten eläinten näytteillä pitäminen ja kilpailuttaminen, joille on tehty pykälässä kielletty toimenpide eläimen ulkonäön muuttamiseksi.

Uutena vaatimuksena kivulioiden toimenpiteiden yhteydessä edellytettäisiin kivunlievityksen käyttämistä. Kivunlievitystä ei kuitenkaan tarvitsisi antaa, jos toimenpiteestä aiheutuva kipu on lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei esimerkiksi hätätilanteen takia siedä viivytystä. Kivunlievityksellä tarkoitettaisiin kipulääkitystä, puudutteen tai anestesian käyttöä. Kivunlievityksen vaatimuksista kunkin toimenpiteen yhteydessä säädettäisiin tarkemmin asetustasolla. Asetuksella on tarkoitus säätää esimerkiksi vasikoiden nupoutuksen yhteydessä annettavasta kivunlievityksestä. Asetuksella säädettäisiin myös porsaiden kastraatiokiellon siirtymäaikana edellytettävästä kivunlievityksestä. Lain voimaan tullessa porsaiden kirurgisen kastraation yhteydessä

olisi käytettävä tulehduskipulääkettä. Neljän vuoden kuluttua lain voimaantulosta kivunlievityksenä olisi lisäksi käytettävä paikallispuudutusta. Kuten voimassa olevassakin laissa, toimenpiteen saisi tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja tai muu sellainen henkilö, jolla on tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen toimenpiteen tekemiseksi. Näitäkin vaatimuksia tarkennettaisiin toimenpidekohtaisesti asetustasolla.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi yleiset vaatimukset eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetuille välineille, laitteille ja aineille. Sen lisäksi säädettäisiin välineiden, laitteiden ja aineiden valmistajille, maahantuojille ja -viejille, myyjille ja muille luovuttajille velvollisuus varmistua siitä, että välineet, laitteet ja aineet ovat turvallisia eläimille. Säännöksen tarkoituksena olisi ennalta ehkäistä vaarallisten välineiden, laitteiden ja aineiden aiheuttamia haittoja eläinten hyvinvoinnille. Lisäksi säädettäisiin eläimille ilmeistä tarpeetonta kipua tai kärsimystä aiheuttavien välineiden ja laitteiden kiellosta. Tällaisia laitteita ja välineitä olisivat esimerkiksi koirien piikki- ja sähköpannat. Näiden välineiden ja laitteiden markkinointi, valmistus, maahantuonti, luovutus, käyttö ja hallussapito olisi kiellettyä.

4.1.5 Eläinjalostus

Eläinjalostusta koskevaa säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi ja selkeytettäväksi nykyisestä. Uutena vaatimuksena säädettäisiin nisäkkäiden omistajan tai pitäjän velvollisuudesta estää pitämiensä eläinten hallitsematon lisääntyminen. Pykälän tarkoituksena olisi ohjata eläinjalostusta yhä enemmän eläinten hyvinvointia huomioon ottavaan suuntaan.

Eläinten jalostuksella tulisi pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi jalostuksessa tulisi käyttää fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eläimiä, joiden voidaan olettaa periyttävän näitä ominaisuuksia myös jälkeläisilleen. Jalostuksen seurauksena syntyvien eläinten tulisi kyetä ominaisuuksiensa puolesta elämään lajilleen tyyppillistä elämää. Eläinten tulisi kyetä liikkumaan, käyttämään aistejaan sekä suoriutumaan kyseiselle eläinlajille tyyppillisistä, normaaleista käyttäytymisen muodoista. Eläinten elimistön tulisi toimia normaalisti, eivätkä eläimet saisi kärsiä sellaisista pitkäaikaisista sairauksista tai vioista, jotka heikentävät elämänlaatua pysyvästi. Eläimellä ei saisi olla sellaisia psyykkisiä ääripiirteitä, jotka heikentävät sen elämänlaatua.

Laissa kiellettäisiin sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, jotka todennäköisesti periyttäisivät jälkeläisilleen merkittävää hyvinvointihaittaa aiheuttavia sairauksia tai muita ominaisuuksia. Säännöksen tarkoituksena on estää sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, joiden todennäköisenä tuloksena syntyy psyykkiseltä tai fyysiseltä toimintakyvyltään sairauden tai muun syyn takia heikentyneitä eläimiä tai eläimiä, joiden mahdollisuudet lajityypilliseen käyttäytymiseen ovat muusta syystä heikentyneet.

Kiellettyä olisi myös sellaisen eläimen käyttäminen jalostukseen, joka ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden takia kykene lisääntymään luonnollisesti tai jonka hyvinvoinnille lisääntymisestä todennäköisesti aiheutuisi merkittävää haittaa. Säännöksen tarkoituksena on suojata jalostukseen käytettävien eläinten hyvinvointia. Säännöstä sovellettaisiin sekä naaras- että urospuolisiin eläimiin. Lisääntymisellä tarkoitettaisiin kaikkia siihen liittyviä toimintoja, kuten astutusta, tiineyttä, synnytystä ja jälkeläisten hoitoa.

Lisäksi säädettäisiin nisäkkäiden omistajan tai pitäjän velvollisuudesta estää pitämiensä eläinten hallitsematon lisääntyminen. Säännös olisi uusi ja sen tavoitteena olisi vähentää hallitsemattomasti lisääntyvistä eläinpopulaatioista aiheutuvia hyvinvointiongelmia. Esimerkiksi ulkona vapaasti liikkuvien kissojen hallitsematon lisääntyminen johtaa helposti puolivillien kissapopulaatioiden syntymiseen. Myös koirien ja kissojen pentutehtailussa syntyvien pentujen määrää

saatetaan maksimoida antamalla eläinten lisääntymä rajoituksetta keskenään. Hallitsemattomasti lisääntyvissä populaatioissa hyvinvointiongelmia aiheuttavat usein eläinten sisäsiittoisuus, eläimistä toisiin leviävät taudit ja loiset sekä eläinten tottumattomuus ihmisiin. Jatkuvasti lisääntyvät emot rasittuvat helposti liikaa ja jälkeläisiä syntyy ympäristöön, jossa synnyttäneiden emojen ja jälkeläisten hoitoon ei ole kunnollisia edellytyksiä.

4.1.6 Ilmoittaminen eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista

Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan eläinlääkäriammattin harjoittajan tulisi tehdä viranomaiselle ilmoitus koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain mukaan eläintä ei saisi käyttää jalostukseen, jos käytettävä jalostusyhdistelmä aiheuttaisi todennäköisesti jälkeläisille sellaisia sairauksia tai muita ominaisuuksia, joista aiheutuu merkittävää haittaa tämän hyvinvoinnille. Eläintä ei liioin saisi käyttää jalostukseen, jos se ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden vuoksi kykene lisääntymään luonnollisella tavalla. Ehdotettu eläinlääkäreille säädettävä ilmoitusvelvollisuus tehostaisi eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin ehdotettujen eläinjalostusta koskevien kieltojen noudattamisen valvontaa. Tarkemmat säännökset ilmoitettavista vioista ja sairauksista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

4.1.7 Luonnonvaraisten eläinten hoito

Loukkaantuneiden tai muutoin avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitoa koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettavaksi. Laissa säädettäisiin kaikkia kansalaisia koskevasta avun tarpeessa olevan luonnonvaraisen eläimen auttamisvelvollisuudesta samaan tapaan kuin voimassa olevassa laissa. Käytännössä luonnonvaraisen eläimen auttaminen tarkoittaisi esimerkiksi vaaralliseen paikkaan joutuneen eläimen siirtämistä tai opastamista pois alueelta, aitaan tarttuneen eläimen irrotusta tai sairaan tai loukkaantuneen eläimen hoitoon toimittamista tai lopettamista.

Uutena vaatimuksena säädettäisiin kunnan velvollisuudesta huolehtia kunnan järjestämälle eläinlääkäriin vastaanotolle tuodun sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen lopetuksesta. Kunnaneläinlääkärit ovat käytännössä tarjonneet tällaista palvelua tähänkin asti. Sairaiden ja loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten kärsimysten välttämiseksi kansalaisille tulisi osoittaa taho, jonne pienikokoinen avun tarpeessa oleva luonnonvarainen eläin voidaan toimittaa hoidon tarpeen arviointia varten. Käytännössä kunta voisi halutessaan järjestää myös eläinten ensiavun luonteista hoitoa vastaanotolla. Pykälään ehdotettu velvollisuus koskisi kuitenkin vain eläinten lopetuksen järjestämistä, joka ei edellytä luonnonvaraisten eläinten hoitoon liittyvää erityisosaamista ja jonka kustannukset ovat kohtuullisen pienet.

Lisäksi ehdotetaan, että avun tarpeessa olevien luonnonvaraisten eläinten muu kuin ensiavun luonteinen hoito olisi jatkossa ilmoituksenvaraista toimintaa. Pidempiaikaista hoitoa vaativat, vahingoittuneet tai sairaat eläimet sekä orvot poikaset olisi tarkoituksenmukaista toimittaa mahdollisimman pian osaavaan hoitoon, jolloin niiden selviämismahdollisuudet olisivat paremmat eikä eläimelle aiheutettaisi osaamattomuudesta johtuvaa tarpeetonta kärsimystä. Ehdotuksen mukaan kansalaiset voisivat ottaa luonnonvaraisen eläimen haltuunsa vain eläimelle annettavan ensiavun tai hoitoon toimittamisen ajaksi. Ensiavun jälkeen eläin olisi joko palautettava luontoon, toimitettava asiantuntevaan jatkohoitoon tai lopetettava. Eläin olisi lopetettava, jos sitä ei voida palauttaa luontoon eikä sen jatkohoitoa ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää. Ennen luonnonvaraisen eläimen pidempiaikaiseen vangitsemiseen ryhtymistä olisi tarkkaan pohdittava, voidaanko kyseisen eläimen hyvinvointi turvata vankeudessa riittävällä tavalla. Lisäksi olisi selvitettävä, tarvitaanko eläimen hallussapitointiin luonnonsuojelulain tai metsästyslain

mukainen poikkeuslupa. Myös vieraslajien hallussapitoon liittyvät rajoitukset tulisi ottaa huomioon. Jos hoitoon ottamiseen päädytään, sen kesto tulisi rajoittaa eläimen hyvinvoinnin kannalta lyhyimpään mahdolliseen. Jos eläintä ei voida hoidon päättyessä palauttaa luontoon tai sijoittaa eläintarhaan, se tulisi lopettaa.

4.1.8 Löytöeläimet

Löytöeläinten nopeaa palautumista takaisin omistajilleen tai pitäjilleen pyrittäisiin tehostamaan säätämällä talteenottoaikaan pitäjän velvollisuudesta tarkastaa eläimen tunnistusmerkintä ja velvollisuudesta ryhtyä kohtuullisiin toimiin tämän tavoittamiseksi. Ellei eläimen omistajaa tai pitäjää tavoiteta, eläimen talteenotosta olisi tiedotettava talteenottoaikaan internetsivuilla ja tarvittaessa muulla sopivalla tavalla.

Selvyyden vuoksi lakia tarkennettaisiin myös sairaiden ja vahingoittuneiden löytöeläinten hoidon osalta. Sairaalle tai vahingoittuneelle löytöeläimelle olisi järjestettävä sen tarvitsema ensiapu ja muu kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen hoito sairauden tai vamman hoitamiseksi. Käytännössä ensiavulla ja hoidolla tarkoitettaisiin sellaista välttämätöntä ensiapua ja muuta eläinlääketieteellistä hoitoa, joka eläimelle on annettava sen hyvinvoinnin turvaamiseksi, kunnes eläimen omistaja tai pitäjä tavoitetaan tai 15 päivän määräaika umpeutuu.

Uutta olisi myös kunnan velvollisuus laatia ja julkaista vuosittain tilasto talteenotetuista löytöeläimistä. Löytöeläinlaitokset ovat käytännössä ehdotetun lain 60 §:ssä tarkoitettua ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläinten pitoa, jolloin niiden on pidettävä 63 §:ssä tarkoitettua luetteloa toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläimistä. Ehdotettu tilastointivaatimus edellyttäisi tämän olemassa olevan tiedon keräämistä ja julkaisemista vuosittain. Tilastotietojen avulla voitaisiin seurata löytöeläinten määrän kehitystä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Tiedot olisivat tarpeen vastuullisen eläintenpidon edistämiseen ja löytöeläinten määrien vähentämiseen tähtäävien toimien suunnittelemiseksi ja kohdentamiseksi.

Koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä säädetään vuoden 2023 alusta voimaan tulevassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1/2021), joka on annettu eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain nojalla. Vastaava kissojen pakollista tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä koskeva asetusta on tarkoitus säätää siten, että se tulee voimaan vuoden 2026 alussa. Pakollisen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin odotetaan osaltaan nopeuttavan löytöeläinten palautumista takaisin omistajilleen.

4.1.9 Eläinten tuonti ja luovutus

Eläimen tuontia ja luovutusta koskevien säännösmuutosten tarkoituksena olisi eläinten vastuullisen pitämisen ja kaupan edistäminen. Koirien ja kissojen pentutehtailuun pyritään puuttumaan säätämällä uusia vaatimuksia koirien ja kissojen myynti-ilmoitteluun sekä kieltämällä alle puoluotiaiden koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen myyntitarkoituksessa.

Koirien ja kissojen myyntiä ja muuta luovutusta koskevassa markkinoinnissa olisi ilmoitettava ainakin seuraava tiedot: myyjän tai muun luovuttajan nimi sekä tieto siitä, onko tämä ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävä toiminnanharjoittaja, myytävän tai muutoin luovutettavan eläimen syntymäaika, ikä tai arvio iästä sekä maa, jossa eläin on syntynyt ja eläimen sijaintipaikka. Ainakin yhden markkinoinnissa käytettävistä kuvista olisi esitettävä myytävää tai muutoin luovutettavaa eläintä tai sen emää. Säännöksen tarkoituksena olisi parantaa myytävien ja muutoin luovutettavien koirien ja kissojen jäljitettävyyttä nykyisestä. Nykyisin

suuri osa koirien ja kissojen ilmoittelusta tapahtuu internetissä esimerkiksi erilaisten myyntisivustojen kautta. Osa ilmoituksista sisältää jo nykyisellään pitkälti ne tiedot, joita pykälässä ehdotetaan pakollisiksi sekä usein myös muutakin tietoa esimerkiksi eläimen vanhemmista ja kasvattajasta. Osa ilmoituksista on kuitenkin varsin niukkoja ja myös suoranaisia huijausilmoituksia esiintyy. Ilmoituksista ei läheskään aina käy ilmi, kuka eläintä myy eikä välttämättä edes sitä, missä maassa myytävä eläin sijaitsee. Ilmoittajan yhteystiedoiksi saatetaan ilmoittaa pelkkä nimimerkki ja puhelinnumero tai sähköpostiosoite. Vaikka myynti-ilmoitus herättäisi valvontaviranomaisen epäilyn lainsäädännön rikkomisesta, ongelmana on, että ilmoittajaa ja myytäviä eläimiä ei välttämättä pystytä jäljittämään. Tyypillistä on myös se, että ilmoittajaa ei enää tavoiteta, jos myydyn eläimen todetaan kaupan jälkeen olevan esimerkiksi sairas tai sillä on puutteita maahantuontiin liittyvissä asiakirjoissa. Säännös olisikin tarpeen eläinten hyvinvoinnin valvonnan tehostamiseksi.

Alle kuuden kuukauden ikäisten koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen kielletäisiin, jos tarkoituksena on myydä pentu Suomessa edelleen neljän kuukauden kuluessa tuonnista. Pykälän tavoitteena on aiempaa tehokkaampi puuttuminen ulkomailta niin sanotuissa pentutehtaissa tuotettujen pentujen tuontiin ja myyntiin Suomessa. Vuosittain ulkomailta tuodaan Suomeen myytäväksi varovastikin arvioiden useita satoja koiranpentuja. Myös kissanpentuja, erityisesti rotukissojen pentuja, tuodaan myytäväksi jonkin verran. Vaikka tarkkaa tietoa pentujen alkuperästä ei ole, oletetaan, että ainakin osa näistä pennuista tuotetaan maksimaalista tuottoa tavoittelevissa pentutehtaissa toisissa EU-maissa tai kolmansissa maissa. Ulkomailta myyntitarkoituksessa Suomeen tuotavien pentujen kauppaan liittyy merkittäviä riskejä paitsi eläinten hyvinvoinnille, myös kuluttajan suojalle ja ihmisten terveydelle. Pennun Suomessa hankkiva ostaja ei pääse tutustumaan olosuhteisiin, joissa pentu on kasvanut. Pentujen emä ei liioin ole nähtävissä. Yleensä pennun myyjä ei ole pennun kasvattaja, vaan välittäjä, joka kuljettaa pennut Suomeen ja myy ne täällä. Näin ollen pennun ostajalla on käytännössä hyvin vähän mahdollisuuksia varmistua siitä, millaisissa oloissa ja miten pentu on kasvatettu ja millainen pennun emä on esimerkiksi luonteeltaan. Lähtökohdat pitkäikäisen lemmikin hankinnassa ovat tällöin mahdollisimman huonot, etenkin kun tiedetään, että sekä koirien että kissojen osalta pentuajan olosuhteet ja kokemukset vaikuttavat merkittäväällä tavalla pennun tulevaan kehitykseen ja elämään. Suomessa kasvatettujen koiranpentujen myynnissä ei ole tapana käyttää välittäjiä, vaan kasvattaja myy pennut suoraan ostajille.

Merkittävä on myös toimintaan liittyvä taloudellinen ulottuvuus: pentuja tuodaan kauppatavaraksi Suomeen, koska se on taloudellisesti kannattavaa toimintaa. Taloudellinen ulottuvuus lisää osaltaan toiminnasta aiheutuvia riskejä. Mitä halvemmalla pennut tuotetaan, sitä suurempi on niistä myydessä saatava voitto. Tämän takia pentuja kasvatetaan olosuhteissa, jotka eivät ole hyväksyttäviä. On huomattava, että säännöksellä ei ole tarkoitus puuttua koiran- ja kissanpentujen hankintaan ulkomailta silloin, kun niitä ei tuoda tänne kaupattavaksi, vaan pennulla on jo omistaja sen ylittäessä rajan. Näin ollen edelleenkin olisi sallittua ostaa alle puolivuotias pentu ulkomailta ja tuoda se itse Suomeen tai sopia pennun kuljetuksesta muulla tavalla, kunhan kauppa on tapahtunut ennen kuin pentu ylittää Suomen rajan. Kauppa voitaisiin tällaisessa tapauksessa tehdä myös sähköisesti. Tällöin pennun ostaja on kuitenkin tietoinen pennun alkuperästä ja voi tehdä tietoisena ja harkitun päätöksen pennun hankinnasta ulkomailta. Säännös ei siten rajoittaisi esimerkiksi jalostuskoirien hankkimista ulkomailta.

Eläinten tuonnin sääntelyssä on otettava huomioon myös EU:n sisämarkkinoita koskeva lainsäädäntö. Lähtökohtaisesti tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki määrällisiä tuontirajoituksia vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet kielletään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 34 artiklassa. Tavaroiden vapaan liikkumisen varmistamiseksi monien tavaroiden kaupan pitämiseksi asetettavat vaatimukset on harmonisoitu unionin tason lainsäädännöllä. Harmonisoimattomilla aloilla jäsenvaltiot voivat rajoittaa toisessa jäsenvaltiossa

laillisesti kaupan pidettyjen tavaroiden kaupan pitämistä, jos tällaisia rajoituksia voidaan pitää perusteltuna jonkin SEUT 36 artiklassa määritellyn yleistä etua koskevan syyn tai jonkin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetun yleiseen etuun liittyvän pakottavan vaatimuksen takia. Rajoituksen on lisäksi oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden eikä se saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

Koiran- ja kissanpentujen myyntitarkoituksessa tapahtuvaa tuontia koskevassa kiellossa on kyse SEUT 34 artiklassa tarkoitettua tuonnin määrällisestä rajoituksesta. Koirien ja kissojen hyvinvoinnin suojeleminen ei kuulu unionin toimivaltaan¹⁴. Sen sijaan unionin lainsäädännössä säädetään terveysvaatimuksista, joita sovelletaan sisämarkkinoilla siirrettäviin ja unioniin kolmansista maista tuotaviin kissoihin ja koiriin. Näillä säännöksillä pyritään estämään koirien ja kissojen tuonnista ja sisämarkkinasiirroista aiheutuvia terveysriskejä. Koirien ja kissojen kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuvaan kuljetukseen sovelletaan eläinkuljetusasetusta, jossa määritellään kuitenkin vain kuljetuksiin sovellettavat vähimmäisvaatimukset, jäsenvaltiot voivat kansallisesti säätää tiukemmistakin vaatimuksista. Koiran- ja kissanpentujen hyvinvoinnin suojeleminen liittyvää lainsäädäntöä ei siis ole harmonisoitu unionissa. Ehdotetun tuontikiellon osalta voidaan näin ollen tarkastella SEUT 36 artiklan oikeuttamisperusteita, jollaisena artiklassa mainitaan muun muassa eläinten terveyden ja elämän suojeleminen. EU-tuomioistuin on oikeuskäytännössään paitsi todennut, että eläinten terveyden ja elämän suojeleminen on yhteisön oikeudessa tunnustettu perustavanlaatuinen vaatimus¹⁵, myös tarkentanut, että kyseisen oikeuttamisperusteen piiriin kuuluu myös eläinten hyvinvoinnin turvaaminen¹⁶. Tuomioistuin on oikeuskäytännössään ottanut kantaa myös siihen, että eläinten hyvinvoinnin suojeleminen on yleisen edun mukainen oikeutettu tavoite, jonka nojalla voidaan rajoittaa myös jäsenvaltioiden välistä kauppaa¹⁷.

Ollakseen perusteltu tuontikiellon on oltava myös oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun päämäärään nähden eikä se saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen. Koiran- ja kissanpentujen myyntitarkoituksessa tapahtuvan tuonnin kieltämisellä voidaan puuttua tehokkaasti ulkomailla niin sanotuissa pentutehtaissa tuotettujen pentujen tuontiin ja myyntiin Suomessa. Kiellon myötä pennun ostajan mahdollisuudet varmistua siitä, missä ja millaisissa olosuhteissa pentu on kasvanut, parantuvat huomattavasti nykyisestä. Kiellon myötä pienten pentujen pitkien kuljetusten määrän Suomeen oletetaan vähenevän merkittävästi, jolla voidaan ehkäistä pennuille aiheutuvaa hyvinvointihaittaa. On tarpeen säätää nimenomaan tuonnin kiellosta, koska tällöin säännöksen noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti jo rajanylityspaikoilla. Jos pentujen kauppaa rajoitettaisiin jo Suomessa olevien pentujen osalta, ongelmana valvonnassa on pentujen alkuperän varmistaminen. Pentutehtailu ja siihen liittyvä rajat ylittävä pentukauppa on yleiseurooppalainen ilmiö, jonka aiheuttamia hyvinvointiongelmia ei ole pystytty toistaiseksi ratkaisemaan tehokkaasti missään EU-jäsenvaltiossa. Kun otetaan huomioon toiminnasta aiheutuva haitta eläinten hyvinvoinnille, sen kohdistuminen iältään nuoriin eläimiin ja sen pitkäaikaiset vaikutukset eläimen tulevaan elämään lemmikkieläimenä, on otettava käyttöön tehokkaat keinot näiden haittojen vähentämiseksi. Tehokkaita toimia puoltavat myös toimintaan liittyvät kuluttajansuojaongelmat, harmaa talous, eläintautiriskit sekä siitä aiheutuvat riskit ihmisten terveydelle. Ehdotettu tuontikielto ei estäisi harkittua

¹⁴ kts. esim. komissaarin vastaukset parlamentin kirjallisiin kysymyksiin E-000217/2020 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-000217-ASW_EN.html ja E-004183/2019 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2019-004183-ASW_EN.html

¹⁵ Asia C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers*, kohta 28; vastaavasti asia C-350/97 *Monsees*, kohta 24.

¹⁶ kts. C-1/96 *Compassion in World Farming*

¹⁷ Asia C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers*, 27–30 kohta.

koiran- tai kissanpennun hankkimista toisesta jäsenvaltiosta, kunhan eläimen kaupasta sovittaisiin ennen pennun tuontia Suomeen.

Eläimen pitäjällä tulisi olla riittävät tiedot ja taidot eläimestä ennen sen hankkimista. Voimassa olevan lain 14 §:n 1 momentin mukaan eläimen luovuttajan on ilmoitettava vastaanottajalle eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta. Säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että sairauden tai vahingoittumisen lisäksi eläimen vastaanottajalle olisi ilmoitettava myös muut eläimen hyvinvoinnin kannalta oleelliset tiedot eläimen luovutuksen yhteydessä. Uutena säädettäisiin myös kiellostä luovuttaa eläin pysyvästi alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta. Alle 16-vuotiaalla ei välttämättä ole riittäviä tietoja, taitoja eikä resursseja eläimestä huolehtimiseen. Säännöstä sovellettaisiin pysyvään luovutukseen eli tilanteisiin, joissa eläimen omistajuus siirretään vastaanottajalle esimerkiksi kaupan tai lahjoituksen kautta.

Eläimiä ei tulisi hankkia heräteostoksena eikä muutenkaan ilman riittävää harkintaa. Myytävien eläinten hyvinvoinnin kannalta tiettyihin eläinkaupan muotoihin liittyy myös erityisiä riskejä ja haasteita. Liikkuvan kaupan kieltä ehdotetaan laajennettavan siten, että se koskisi myös toreilla ja markkinoilla sekä muissa kuin eläinten esittelyyn tarkoitetuissa yleisötapauhtumissa harjoitettavaa selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten kauppaa. Lisäksi ehdotetaan, että koirien, kissojen, frettien sekä isojen papukaijojen myynti eläinkaupoissa kielletäisiin. Voimassa olevassa lainsäädännössä eläinkaupassa myytävien eläinlajien kirjoa ei ole rajoitettu. Kiellettyä olisi myös myytävien eläinten pito näyteikkunoissa. Eläinten luovuttaminen arpajais- ja kilpailuvoitoina kielletäisiin ilman poikkeusmahdollisuutta.

4.1.10 Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

Luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten tarhaamista tuotantotarkoituksiin, riistan tarhausta ja ammattimaista hevoseläinten pitoa harjoittavia toimijoita koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavan siten, että eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain kanssa päällekkäisistä ilmoituksista luovuttaisiin. Jatkossa toiminnanharjoittaja tekisi toiminnastaan ilmoituksen ainoastaan eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Muutos ei vaikeuttaisi toiminnan valvontaa, sillä valvontaviranomaisilla on pääsy näihin rekistereihin.

Eläintarhoja koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläintarhojen roolia luonnonvaraisen eläimistön ja biologisen monimuotoisuuden suojelemisessa vahvistettaisiin nykyisestä. Pysyvän eläinnäyttelyn määritelmää tarkennettaisiin siten, että luonnonsuojeluarvoltaan erityisen tärkeitä lajeja pitävät laitokset määriteltäisiin jatkossa pääsääntöisesti eläintarhoiksi pysyvän eläinnäyttelyn sijaan. Lisäksi eläintarhoille säädetyt vaatimuksia luonnonvaraisen eläimistön ja biologisen monimuotoisuuden suojelutoimille tiukennettaisiin. Ehdotetuilla muutoksilla tehostettaisiin eläintarhadirektiivin täytäntöönpanoa. Komissio totesi vuonna 2018 julkaisemassaan eläintarhadirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa selvityksessään¹⁸, että eläintarhojen roolia luonnon monimuotoisuuden turvaajana on tehostettava nykyisestä. Tämä on tärkeää erityisesti nyt, kun luonnon monimuotoisuuden heikentyminen ja eläinlajien katoaminen on nopeampaa kuin koskaan aiemmin. Selvityksen mukaan eläintarhojen osallistuminen esimerkiksi tutkimukseen ja suojelutaitoihin liittyvään koulutukseen on puutteellista. Toisaalta osa eläintarhoista toteuttaa kaikkia direktiivissä lueteltuja tehtäviä ja osallistuu aktiivisesti myös

¹⁸ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION of Council Directive 1999/22/EC of 29 March 1999 relating to the keeping of wild animals in zoos (Zoos Directive) {SWD(2018)456final}

<https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/refitzoosdirective/pdf/SWD%20Zoos%20Directive%20Evaluation.pdf>

muihin kuin direktiivin edellyttämiin luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä edistäviin toimiin. Eläintarhojen kesken hajonta on kuitenkin suurta. Osaltaan tämä johtuu siitä, että jäsenvaltiot ovat panneet direktiivin vaatimukset täytäntöön varsin erimittaisesti. Osa jäsenvaltioista edellyttää esimerkiksi sitä, että eläintarhat osallistuvat kaikkiin direktiivissä lueteltuihin suojelutoimiin, kun taas osa jäsenvaltioista edellyttää direktiivin vähimmäisvaatimuksen mukaisesti osallistumista vapaavalintaisesti vain yhteen suojelutoimeen. Voimassa olevassa laissa direktiivi on tältä osin pantu täytäntöön sen vähimmäisvaatimusta noudattaen.

Eläintarhojen rooli yhteiskunnassa ja toisaalta myös yleisön odotukset eläintarhoille muuttuneet viimeisten vuosikymmenten aikana. Eläintarhat tarjoavat edelleen yleisölle virkistävyyttä sekä ainutlaatuisia mahdollisuuksia tutustua luonnonvaraiseen elämistöön. Eläintarhojen rooli lajiensuojelussa ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtivana toimijana on kuitenkin lisääntynyt. Yleisö on myös entistä kiinnostuneempaa siitä, miten eläimiä eläintarhoissa pidetään ja miksi eläimiä on ylipäättään tarpeen pitää eläintarhoissa. Hyvin hoidetuilla eläintarhoilla on merkittävä tehtävä valistaa yleisöä luonnonvaraisista eläimistä ja niiden elinympäristöistä sekä luonnon monimuotoisuuden suojelusta. Samalla eläintarhat osallistuvat asiantuntemuksellaan muuhun toimintaan, jolla edistetään luonnon monimuotoisuuden ja erityisesti uhanalaisten eläinten suojelua. Näiden muutosten myötä myös eläintarhoja koskevia säännöksiä tulisi ajantasaistaa.

Pysyviä eläinnäyttelyitä koskevasta luvasta ehdotetaan luovuttavan kotieläinpihojen osalta. Toiminnasta olisi kuitenkin tehtävä ilmoitus eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Muutoksen ei odoteta vaikeuttavan toiminnan valvontaa. Kotieläinpihoja voitaisiin edelleen valvoa ilman epäilyä lainsäädännön rikkomisesta. Pysyvän eläinnäyttelyn ja kotieläinpihan määritelmään ehdotetaan sisällytettäväksi myös sellaiset laitokset, joissa yleisöllä on mahdollisuus osallistua eläinten hoitoon tai muuhun eläinten hyvinvoinnin kannalta merkittävään toimintaan. Muutoksen myötä erilaiset eläinten kanssa toteutettavat terapia-, hyvinvointi- ja elämystoiminnat olisivat entistä selkeämmin joko luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa. Muutos on tarpeen eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi ja toisaalta myös lainsäädännön selkeyttämiseksi. Muutoksen myötä jatkossa välttyttäisiin vaikeilta tulkintatilanteilta sen suhteen, pidetäänkö eläimiä myös näytteillä vai käytetäänkö niitä yksinomaan yleisölle järjestettävissä aktiviteeteissa, kuten vaikkapa vuohijooassa tai alpakoiden kanssa järjestettävillä metsäkävelyillä.

Valvontaviranomaisen käytössä olevia pakkokeinoja koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että valvontaviranomaisella olisi tarvittaessa mahdollisuus kieltää ilmoituksenvarainen toiminta tai sen osa, jos toiminnalle säädetyt edellytykset eivät täytyisi.

4.1.11 Eläinkilpailut ja -näyttelyt

Laissa ehdotetaan edelleen säädettäväksi kilpailuista, joissa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle. Tällaisten eläinkilpailujen järjestäminen ehdotetaan säädettäväksi ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi, jotta valvontaviranomaisella olisi tietoa kilpailujen järjestämisestä. Kilpailun järjestäjän olisi edelleen nimettävä kilpailueläinlääkäri tällaisiin kilpailuihin, mutta eläinlääkärin tehtäviä ehdotetaan muutettavaksi. Kilpailueläinlääkärin tehtävien muuttaminen liittyisi kilpailujen valvonnan uudelleenjärjestämiseen. Eläinlääkäri ei valvoisi viranomaisen sijaan lainsäädännön noudattamista kilpailussa, vaan hän toimisi kilpailunjärjestäjän nimeämänä asiantuntijana huolehtimassa siitä, ettei kilpailu vaaranna eläinten hyvinvointia. Omavalvontaan kuuluisi olennaisena osana kilpailun järjestäjän velvollisuus pitää kirjaa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista olosuhteista ja tapahtumista kilpailussa. Kilpailuraporttien laatiminen on jo tänä päivänä käytössä joissakin eläinkilpailuissa.

Valvonnan järjestäminen omavalvontana olisi perusteltua viranomaisten resurssien käytön kannalta. Kilpailueläinlääkäriin läsnäoloa edellyttäviä kilpailuita järjestetään paljon, eikä viranomaisilla ole mahdollisuutta olla läsnä näissä kaikissa. Näin myös silloin, kun valvontaa voisi nykyiseen tapaan tehdä yksityinen eläinlääkäri ja voimassa olevaan eläinsuojelulakiin tehtäisiin vain perustuslain 124 §:n edellyttämät muutokset esimerkiksi valtuuttamalla yksityiset eläinlääkärit toimimaan valvontaviranomaisina eläinkilpailuissa. Nämä muutokset lisääisivät kuitenkin hallinnollista taakkaa ja edellyttäisivät ehdotettua järjestelmää enemmän viranomaisresursseja. Ottaen lisäksi huomioon, että laissa ehdotetaan säädettäväksi nykyistä tarkemmin eläinkilpailun järjestämisestä järjestäjän vastuuta korostaen ja lisäksi kilpailueläinlääkäriin ilmoitusvelvollisuudesta valvontaviranomaiselle, säännökset olisivat riittäviä turvaamaan eläinten hyvinvointia kilpailuissa, joissa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle. Valvontaviranomaiset voisivat jatkossakin tarkastaa eläinkilpailuja säännönmukaisesti ilman epäilyä säännösten rikkomisesta.

Uutena ehdotetaan säädettäväksi yleisistä periaatteista eläinkilpailussa ja -näyttelyssä, kilpailun ja näyttelyn järjestäjän pätevyydestä sekä kilpailun ja näyttelyn järjestämisestä. Nämä säännökset koskisivat siis kaikkia eläinkilpailuja ja myös eläinnäyttelyjä.

4.1.12 Eläinten lopetus

Eläinten teurastusta koskevia pykäläiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskua. Muutos koskisi paitsi uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa myös yksityiskäyttöön teurastettavaa siipikarjaa.

Eläinten lopetus viihdetarkoituksessa kiellettäisiin. Kiellettyjä olisivat sellaiset esitykset tai kilpailut, joissa eläimen lopetuksen tarkoituksena olisi nimenomaan viihteen tai kulttuurikokeuksen luominen yleisölle. Kielto ei estäisi esimerkiksi opetustoiminnan yhteydessä tapahtuvaa eläinten lopetusta eikä liioin esimerkiksi normaalin teurastuksen dokumentointia.

Kalastuslakiin sisällytettäisiin saaliiksi otettavien kalojen ja rapujen sekä syöttinä käytettävien kalojen lopetusta koskevat säännökset. Kala tai rapu olisi lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Lopetusvelvollisuus ei koskisi kerralla saatavaa suurta saalismäärää tai tilannetta, jossa esimerkiksi sääolosuhteet vaikeuttavat lopetusta.

4.1.13 Viranomaiset ja valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät aluehallintoviraston, kunnaneläinlääkäriin, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan sekä poliisin tehtävät eläinten hyvinvoinnin valvonnassa säilyisivät ennallaan. Tarkastuseläinlääkärit ja lihantarkastajat ovat Ruokaviraston palveluksessa, joten näiden tehtävät säädettäisiin Ruokaviraston tehtäviksi.

Ehdotuksen mukaan voimassa olevan lain 38 §:ssä tarkoitetuista eläinsuojeluvalvojista luovutaisiin. Sen sijaan säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta käyttää asiantuntijaa ja avustajaa valvontaa ja tarkastusta tehtäessä. Ehdotuksen mukaan valvontaviranomainen voisi valvontaa ja tarkastusta tehdessään käyttää apunaan muutakin kuin virkamiehen tai viranhaltijan asemassa olevaa henkilöä. Tällainen henkilö voisi antaa asiantuntija-apua tai tehdä tarkastukseen liittyviä avustavia tehtäviä, mutta hänellä ei olisi oikeutta tehdä itsenäisesti tarkastuksia eikä myöskään itsenäistä ratkaisovaltaa. Asiantuntijan ja avustajan käyttämiselle olisi aina oltava asiallinen peruste. Asiantuntija-apu voisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun tarkastetaan sellaisen eläinlajin pitämistä, jonka osalta viranomaisella itsellään ei ole riittäväksi katsottavaa

asiantuntemusta. Viranomaisena voisi paitsi pyytää asiassa lausuntoa asiantuntijalta myös pyytää tätä mukaan tarkastukselle, jos valvontatehtävän suorittaminen tätä edellyttäisi. Asiantuntija-avun saaminen valvonnassa on valvonnan laadun turvaamisen kannalta välttämätöntä. Tarkastukseen liittyvät avustavat tehtävät olisivat sen sijaan luonteeltaan tarkastukseen liittyviä käytännön tehtäviä, kuten eläinten kiinni ottaminen tai eläinten lopettaminen. Tämän tyyppinen tosiasiainen toiminta on tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Mahdollisuus käyttää asiantuntijoita ja avustajia vaikuttaa myös valvonnan tehokkuuteen.

Ehdotuksessa säädettäisiin uutena myös tiettyjen viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuudesta tilanteissa, jossa he havaitsevat avun tarpeessa olevia eläimiä tai jossa heillä on syytä epäillä, että eläimeen on kohdistettu rikoslaisa tarkoitettu eläinsuojelurikos. Ilmoitusvelvollisuus koskisi muun muassa lomittajia, sosiaali- ja terveydenhuollossa, palo- ja pelastustoiminnassa sekä seurakunnassa tai muussa uskonnollisessa yhdyskunnassa toimivia henkilöitä. Käytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa avun tarpeessa olevista eläimistä ei ole ilmoitettu valvontaviranomaiselle salassapitosäännöksiin vedoten. Nyky-yhteiskunnassa ei voi olla hyväksyttävää, että apua tarvitsevalle eläimelle ei saada hankittua apua sen vuoksi, ettei viranomaisena tai muu taho voi salassapitosäännösten vuoksi kertoa eläinten hyvinvointia valvovalle viranomaiselle tällaisesta eläimestä. Eläinten hyvinvointia valvovalla viranomaisella on vaihtoehtoisuus salassa pidettävästä tiedosta.

Uutena ehdotetaan säädettäväksi, että valvontaviranomaisella olisi oikeus tehdä tarkastus rikoslain nojalla määrätyn eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi. Eläintenpitokiellon noudattamista valvotaan tänä päivänä normaalin eläinsuojeluvälvönnyksen yhteydessä. Epäselvää kuitenkin on, onko viranomaisella oikeutta tehdä tarkastusta pelkän eläintenpitokiellon rikkomisen vuoksi, ellei samalla ole aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään säästöjen tai määräysten vastaisesti. Säännöstä on tältä osin syytä selventää. Lisäksi on syytä säätää valvontaviranomaisen oikeudesta valvoa eläintenpitokiellon noudattamista myös ilman epäilyä. Tarkastuksen tekemistä sekä epäilyn perusteella, että ilman epäilyä voidaan perustella paitsi eläinten hyvinvoinnin myös rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden näkökulmasta.

Uutta olisi myös mahdollisuus teurastamoiden kameravalvontaan. Vaikka Ruokaviraston palveluksessa oleva tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinten hyvinvointisäästöjen noudattamista teurastamossa, valvontaa on mahdollista oleellisesti tehostaa ottamalla lisäksi käyttöön kameravalvonta, jolla voitaisiin seurata eläinten hyvinvoinnin kannalta kriittisiä teurastamon tiloja ja toimia. Tarkastuseläinlääkäri ei ole jatkuvasti läsnä, kun eläimiä käsitellään teurastamossa. Esimerkiksi ilta- ja yöaikaan useimmissa teurastamoissa ei nykyään ole tarkastuseläinlääkäreitä paikalla, jolloin kuitenkin yleisesti tuodaan eläimiä teurastamon navettaan. Toisaalta pienemmissä teurastamoissa ei myöskään varsinaisen teurastuksen aikana ole yleensä tarkastuseläinlääkäreitä paikalla. Kameravalvonta olisi kustannustehokas tapa parantaa teurastamoiden eläinten hyvinvoinnin valvontaa nykytilanteeseen verrattuna, jossa valvonnassa on selkeitä puutteita. Ehdotuksen mukaan Ruokavirasto huolehtisi kustannuksellaan kameroiden asentamisesta ja ylläpidosta sekä toimivaltaisena valvontaviranomaisena seuraisi tallenteita ja vastaisi siitä, että tallenteet poistetaan määräajan kuluttua. Teurastamo olisi velvollinen hyväksymään kameroiden asentamisen ja kameravalvonnan, jos Ruokavirasto sitä vaatii.

Ehdotuksessa säädettäisiin selvyyden vuoksi myös valvontaviranomaisen velvollisuudesta ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että eläinten hyvinvointisäästöksiä rikkonut toimija ryhtyy niitä noudattamaan. Viranomaisella on toki jo hallintolain 23 §:n nojalla velvollisuus käsitellä hallintoasia ilman aiheutonta viivytystä, mutta ehdotetun sääntöksen tarkoituksena olisi korostaa viranomaisen toimimisvelvollisuutta eläinten hyvinvoinnin valvonnassa.

Käytännössä viranomaisen joutuu usein asettamaan tehtäviään tärkeysjärjestykseen, mutta eläinten hyvinvoinnin valvonta on usein luonteeltaan kiireellistä.

Uutena ehdotuksena säädettäisiin myös valvontaviranomaisen mahdollisuudesta antaa toimijalle kehoitus, jos havaittu rikkomus on vähäinen ja epäkohta voidaan poistaa tarkastuksen yhteydessä tai ilman, että se edellyttää uusintatarkastusta. Kehotus olisi käyttökelpoinen toimenpide esimerkiksi silloin, kun laissa säädetty ilmoitus on jäänyt tekemättä tai lupa hakematta ja voidaan olettaa, että valvonnan kohde tekee ilmoituksen tai hakee lupaa kehoituksen saatuaan. Kehotuksen noudattaminenkin olisi tarvittaessa varmistettava esimerkiksi varmistamalla, että tekemättä jäänyt ilmoitus on tehty.

Ehdotuksessa säädettäisiin myös mahdollisuudesta periä maksu tietyistä eläinten hyvinvoinnin valvonnassa tehtävistä tarkastuksista. Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty valvonnan maksullisuudesta. Valvontaviranomainen voisi jatkossa periä toimijalta maksun tarkastuksesta, joka joudutaan tekemään sen takia, että toimijan toiminta ei ole täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia, ja tämän johdosta joudutaan tekemään määräyksen tai kiellon antamisen jälkeinen uusintatarkastus.

4.1.14 Hallinnolliset pakkokeinot

Ehdotuksessa hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin siten, että pakkokeinot keskitettäisiin lain samaan lukuun. Samalla sääntelyä kehitettäisiin niin, että viranomaisilla olisi käytettävissään kulloinkin sopivat ja tehokkaat keinot epäkohtiin puuttumiseen. Ehdotuksessa säädettäisiin määräyksestä, kiellosta ja kiireellisistä toimenpiteistä pitkälti voimassa olevan lain 42 §:n ja 44 §:n tapaan. Säännöksiä kuitenkin selkeytettäisiin nykyisestä. Uusia pakkokeinoja säädettäisiin muun muassa eläinten hyvinvointia vaarantavan toiminnan keskeyttämiseen, ehdotuksen 8 §:ssä tarkoitettujen eläinten haltuunottoon ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan puuttumiseen. Luvanvaraisen toiminnan luvan peruuttamiseen tai muuttamiseen liittyvää sääntelyä selkeytettäisiin.

4.1.15 Rekisterit ja henkilötietojen käsittely

Eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi pidetään nykyisin rekistereitä esimerkiksi eläintarha- tai eläinnyttelyluvan saaneista toimijoista ja toimipaikoista. Rekistereitä pidetään lisäksi eräistä toimijoille annettuja hallintopäätöksiä koskevista valvontatiedoista. Eläinsuojelulaissa ei ole säännöksiä rekistereistä tai rekisterinpitäjistä. Ehdotuksen mukaan rekisterisäännöksissä viitattaisiin ruokahallinnon tietovarannosta annettuun lakiin (560 /2021), jäljempänä *ruokahallinnon tietovarantolaki*, sillä eläinten hyvinvointia koskevat rekisterit ovat osa mainitussa laissa tarkoitettua ruokahallinnon tietovarantoa ja niihin sovelletaan mainittua lakia. Rekisterit sekä niiden tietosisältöä koskevat säännökset täydentäisivät ruokahallinnon tietovarantolain säännöksiä. Eläinten hyvinvoinnin varmistamiseen liittyvät rekisterit olisivat näin ollen osa ruokahallinnon tietojärjestelmää, johon sisältyvät myös eläinten tunnistamiseen ja jäljitettävyyteen sekä eläinten terveyden, elintarviketurvallisuuden ja kasvinterveyden varmistamiseen liittyvät rekisterit samoin kuin maatilojen omistajuuteen ja hallintaan sekä maataloustukien maksuun ja valvontaan liittyvät rekisterit. Tietovarannon käyttötarkoituksesta, siihen sisältyvien rekistereiden pitämisestä, rekisteritietojen luovuttamisesta sekä muun muassa rekisteritietojen säilyttämisajasta ja poistamisesta säädettäisiin ruokahallinnon tietovarantolaissa.

4.1.16 Valvonta-asetusta täydentävä sääntely

Valvonta-asetuksen soveltaminen edellyttää täydentävien säännösten antamista kansallisessa lainsäädännössä. Asetukseen sisältyy myös esimerkinomainen luettelo todettuun säännösten

noudattamatta jättämiseen liittyvistä toimista. Tämä mahdollistaa toteutettavia toimia koskevien säännösten antamisen myös kansallisessa lainsäädännössä. Liikkumavaran käyttäminen selkeyttäisi lain soveltamista, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan, että valvonta-asetuksen säännösten sijasta hallinnollisista pakkokeinoista säädettäisiin kaikilta osin eläinten hyvinvointia koskevassa laissa.

Asetusta täydentävät säännökset koskisivat ennen muuta viranomaisten tehtäviä valvonnassa. Ruokavirasto nimettäisiin toimivaltaiseksi viranomaiseksi yhteistyötä ja yhteydenpitoa komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa virallisen valvonnan alalla suoritettujen toimien osalta sekä yhteyselimeksi, joka vastaa asetuksen mukaisten tietojenvaihdon helpottamisesta toimivaltaisten viranomaisten välillä. Myös monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman valmistelua koskeva koordinointi virallisesta valvonnasta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välillä kuuluisi Ruokaviraston tehtäviin. Lakiin olisi tarkoituksenmukaista ottaa myös mainita viranomaisesta, joka vastaisi Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevassa lainsäädännössä toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyistä tehtävistä, jollei tehtävää ole laissa siirretty muulle viranomaiselle. Tehtävä osoitettaisiin Ruokavirastolle.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös valvonnasta perittäviä maksuja koskeva säännös sekä säännös epäkohdista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Yritysvaikutukset

Maatalouden rakennekehitys

Maatalouden rakennekehityksen ennustetaan jatkuvan nopeana. Vuonna 2005 maataloja oli lähes 70 000 tuhatta, vuonna 2021 vajaa 45 000 ja TNS Kantarin keväällä 2020 tekemän kyselyn¹⁹ mukaan jatkavia tiloja vuonna 2027 olisi alle 35 000. Nopeinta tuotannosta luopuminen on tuotantoeläintiloilla ja usein kotieläintuotannosta luopuvat tilat jatkavat viljantuotannossa.

Maidontuotannossa, joka on Suomen maatalouden tärkein tuotantosuunta, tilojen lukumäärä suunnilleen puolittuu 10 vuoden välein. Vuonna 2010 maitotiloja oli yli 10 000, vuoden 2022 alkupuolella vajaa 5000 ja 2027 tilojen määrä olisi laskenut noin 3300 tilaan. Tuotantomäärät eivät kuitenkaan ole merkittävästi laskeneet, vaan tilakoon kasvu ja tuottavuuden paraneminen ovat kompensoineet tilamäärän vähenemisen. Tosin vuonna 2021 ja kuluvana vuonna 2022 maidontuotannon oletetaan alenevan jossain määrin. Tuottajien investointisuunnitelmien mukaan kokonaistuotanto säilyisi jatkossakin lähellä nykyistä.

Sikatilojen lukumäärä on vähentynyt 2010 vuoden yli 2000 tilasta tämän vuoden reilusti alle 1000 tilaan ja kyselyn perusteella vuonna 2027 sikatalous olisi päätuotantona 450 tilalla. Sikataloudessakin tilojen keskikoko kasvaa ja tuottavuus paranee eikä tuotantoon ennusteta merkittävää muutosta. Tuottajien suunnitelmien perusteella TNS Kantar ennustaa, että vuonna 2027 emakoista yli puolet on yli 600 sian yksiköissä ja samoin lihasioista puolet on tiloilla, joissa on yli 3000 sikaa.

¹⁹ Maatilojen kehitysnäkymät 2027, Kantar TNS Agri Oy, 2020.

Kanaloiden rakennekehitystä vauhditti perinteisten häkkien kieltä vuonna 2012, jolloin monet pienemmät häkkikanalat lopettivat tuotannon. Kanatilojen määrä onkin pudonnut neljännekseen 2000-luvulla ja yli 100 kanan tiloja on vajaa 300. Vuoteen 2025 kanatilojen määrän ennustetaan laskevan alle 250 tilaan. Virikehäkkikanaloitten määrä näyttäisi vähenevän ja siirtyminen luomu- ja ulkokanojen tuotantoon lisää suosiotaan. TNS Kantar ennustaa, että vuonna 2027 kanoista yli kaksi kolmasosaa on yli 20 000 kanan tiloilla.

Lammastaloudessa yli 10 uuhua pitävien tilojen määrä on jopa lievästi kasvanut 2010-luvulla. Tämän vuoden noin 900 tilasta määrän ennustetaan vähenevän vajaan 600 tilaan vuonna 2027. Vaihtuvuus lammasektorilla on poikkeuksellisen suurta. Tilojen koon kasvu riittää korvaamaan tilamäärän vähenemisen ja tuotanto säilynee lähivuodet vakaana.

Kivunlievitys ja porsaiden kirurgisen kastraation kieltä

Ehdotuksen 16 §:ssä edellytettäisiin uutena vaatimuksena kivunlievityksen käyttöä kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä, ellei toimenpiteestä aiheutuva kipu ole lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei siedä viivytystä. Käytännössä tämä vaatimus edellyttäisi kivunlievityksen käyttämistä esimerkiksi tuotantoeläinten kastraatioissa ja nupoutuksessa eli sarvenaiheiden tuhoamisessa. Tarkempia säännöksiä siitä, millaista kivunlievitystä kunkin toimenpiteen yhteydessä edellytettäisiin ja voisiko toimenpiteen tehdä vain eläinlääkäri vai muukin pätevä henkilö, annettaisiin asetuksessa. Selvää kuitenkin on, että kivunlievityksen käyttö lisäisi kaikissa muodoissaan toimenpiteiden tekemisestä tuottajalle aiheutuvia kustannuksia.

Vuonna 2022 Suomessa on vajaa 5 000 lypsykarjatilaa. Emolehmätiloja vuonna 2022 oli noin 1500. Suomessa syntyy vuosittain noin 300 000 vasikkaa, joista voidaan arvioida olevan lypsyrotuisia noin 245 000 kappaletta ja liharotuisia noin 55 000 kappaletta. Lypsyrotuisista vasikoista nupoutetaan 85 % lehmävasikoista ja 100 % sonnivasikoista. Valtaosa emolehmäkarjoista on luonnonnupoja, joten emolehmätiloilla vain 13 % vasikoista nupoutetaan. Näin ollen vuodessa tehdään arviolta vajaan 234 000 vasikan nupoutusta. Vasikat nupoutetaan ihmisten työturvallisuuden parantamiseksi sekä eläimille aiheutuvien vammojen ehkäisemiseksi. Asianmukaisena kivunlievityksenä nupoutuksessa pidetään vasikan rauhoitusta, paikallispuudutusta ja tulehduskivunlievityksen antoa. Rauhoituksen ja paikallispuudutuksen teko edellyttää sellaista osaamista, jota on käytännössä vain eläinlääkäriammattin harjoittajalla. Eläinlääkäri veloittaa nupoutustoimenpiteestä enintään 28,80 euroa per vasikka, sen lisäksi veloitetaan käyntimaksu 34,61 eurosta ylöspäin riippuen matkan pituudesta sekä kilometrikorvaus ja toimenpiteessä käytetyt tarvikkeet²⁰. Suurin osa kunnista subventoi käyntimaksuja ja kilometrikorvauksia. Subventiolla tasataan eläinlääkäriin toimipisteen ja tilan sijainnin välisestä etäisyydestä aiheutuvaa vaihtelua eläinlääkäritaksassa.

Käytännössä kivunlievityksen kustannus vasikkaa kohden vaihtelee huomattavasti. Kustannukseen vaikuttaa etenkin se, tehdäänkö toimenpide muun eläinlääkärikäynnin yhteydessä ja kuinka monta vasikkaa samalla kerralla nupoutetaan. Yleensä vasikoita nupoutetaan kerralla useita tai toimenpide tehdään muun eläinlääkäriin käynnin yhteydessä, jolloin kustannus on selvästi edellä esitettyä alhaisempi. Syntymätilalla nupoutetaan yleensä vain lehmävasikat. Sonnivasikat nupoutetaan vasikkakasvattamossa ryhmänä, joten kerralla nupoutettavien vasikoiden määrä on useita kymmeniä. Terveystalouteen kuuluvilla tiloilla nupoutus tehdään eläinlääkäriin terveydenhuoltokäynnin yhteydessä yleensä noin kahden kuukauden välein. Tilakoon kasvassa kustannus vasikkaa kohden laskee. Jos eläinlääkäriin tekemän nupoutuksen hinta olisi

²⁰ Yleiskirjeen 6/2020 liite 4, Kunnallinen eläinlääkäritaksa 1.1.2021, joka on voimassa alkuvuodesta 2022.

28,80 euroa per vasikka ja arvioitaisiin, että käyntimaksu ja matkakulut olisi maksettava joka viidennestä nupoutuksesta, nupoutuksen kokonaiskustannukset olisivat noin 8 miljoonaa euroa vuodessa koko maan tasolla. Lisäksi osalla tiloista kivunlievitystä käytettäisiin, vaikka sitä ei olisi laissa säädettykään. Näin nettokustannuksien nousu lakimuutoksen perusteella jäisi todennäköisesti arvioitua pienemmäksi. Vuonna 2020 nautakarjatalouden markkinoilta saama kokonaistuotto oli noin 1,23 miljardia euroa.

Lainmuutoksen myötä pakolliseksi tulevasta kivunlievityksestä, ei makseta eläinten hyvinvointikorvausta. Tällä hetkellä viljelijöille maksetaan eläinten hyvinvointikorvausta vasikoiden pito-olosuhteiden parantamisesta, missä nupoutus eläinlääkärin antamaa kivunlievitystä käyttäen on osa toimenpidettä (vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen, kohta 1.2 a ja 1.2 b). Edellytyksenä korvauksen saamiselle on kivunlievityksen ohella myös muita vaatimuksia liittyen karsinan pinta-alaan, vasikan maakuualustaan ja juottoon. Eläinten hyvinvointikorvauksen asianomaisten toimenpiteiden korvaustasoa tarkennetaan lainsäädännön muuttuessa siten, ettei lainsäädännön edellyttämästä kivunlievityksestä enää makseta korvausta.

Suomessa kastroidaan kirurgisesti käytännössä kaikki karjuporsaat siitokseen tarkoitettuja eläimiä lukuun ottamatta. Joissakin EU-maissa kirurgisesta kastroitiosta on osittain luovuttu eläinten hyvinvointisyyistä. Porsaat kastroidaan emakkotiloilla, joita Suomessa on alle 400. Porsaita syntyy Suomessa vuosittain 2 miljoonaa, joista puolet on karjuporsaita. Kastroation yhteydessä annettava kivunlievitys edellyttää vähintään tulehduskipulääkkeen antoa joko injektiona tai suun kautta toimenpiteen yhteydessä sekä jälkikivun hoitoon vähintään seuraavana päivänä. Suurimmat suomalaiset liha-alan yritykset edellyttävät sopimustuottajiltaan kivunlievityksen käyttöä. Suomessa sianlihan tuotanto on pääosin sopimustuotantoa.

Luonnonvarakeskuksen laskelman mukaan kivunlievityksestä (kivunlievitys sekä ennen että jälkeen toimenpiteen) aiheutuu 1,52 euron kustannuksen porsasta kohden, joka korvataan hyvinvointikorvauksessa. Jos lainsäädäntö edellyttää kivunlievitystä, ei hyvinvointikorvausta makseta. Jos kivunlievityksestä aiheutuvat kustannukset ovat 1,52 euroa porsasta kohti, kokonaiskustannukset olisivat reilut 1,5 miljoonaa euroa vuodessa koko maan tasolla. On kuitenkin huomattava, että osa tiloista käyttää joka tapauksessa kivunlievitystä, lainsäädännöstä riippumatta. Siirtymäajalla käyttöön otettava paikallisuudutuksen käyttö kirurgisen kastroation yhteydessä aiheuttaa lisäkustannuksia tuottajalle. Ulkomailla tehtyjen tutkimusten mukaan paikallisuudutuksen käytöstä aiheutuu 0,16-1,0 euron lisäkustannus/porsas. Paikallisuudutuksen tekeminen edellyttää hyväksytysti suoritettua koulutusta, josta aiheutuu myös jonkin verran lisäkustannuksia.

Kirurgisesta kastroitiosta ehdotetaan luovuttavan kokonaan 12 vuoden siirtymäajalla. Porsaiden kirurgisen kastroation vaihtoehtoina ovat täyskarjukasvatus ja immunokastroatio. Immunokastroatioissa lihasika rokotetaan kasvatusaikana kahdesti rokotteella, joka estää kivesten normaalin hormonituotannon ja kivekset jäävät pienikokoisiksi. Kivesten toiminta palautuu normaaliksi puolen vuoden kuluessa, jos sikaa ei teurasteta. Täyskarjukasvatuksessa karjuporsaita ei kastroida lainkaan, jolloin on panostettava sikojen kasvatusolosuhteisiin ja toisaalta jalostukseen karjunhajun vähentämiseksi. Molempien menetelmien etuna on sikojen parempi kasvu, reuhyötysuhde ja lihanlaatu. Lisäksi sikojen parempi kasvu nopeuttaa sikalan tuotantokiertoa, jolloin yhtä lihasikapaiikkaa kohden on mahdollista saada parempi tuotto. Toisaalta molemmissa menetelmissä lihasikakarjujen kasvatus edellyttää todennäköisesti lisää tilaa ja ruokinnan uudelleensuunnittelua. Immunokastroatio edellyttää kahta rokotusta ennen teurastusta, mikä lisää

työtä ja rokote myös maksaa. Suomalaisen tutkimuksen²¹ mukaan immunokastroiduista saadaan 3,70 euroa parempi katetuotto kuin kirurgisesti kastroiduista siasta. Saman tutkimuksen mukaan immunokastration käyttö kirurgisen kastration sijaan ei aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia koko tuotantoketjun tasolla. Tanskalaisten laskelmien mukaan täyskarjukasvatuksessa sikojen parempi lihaprosentti ja rehuhyötysuhde tarkoittavat tuottajalle noin 5 euroa parempaa hintaa lihasikaa kohden kuin kirurgista kastratiota käytettäessä.

Kirurgisesta kastratiosta luopumista voidaan siirtymäaikana nopeuttaa maataloustukien avulla. Eläinten hyvinvointikorvauksella voidaan korvata tuottajalle täyskarjukasvatuksesta tai immunokastratiosta aiheutuvaa lisätyötä. Investointituilla voidaan puolestaan tukea tarvittavan lisätilan rakentamista sikalaan.

Tällä hetkellä suurimmat teurastamot eivät ota vastaan muita kuin kirurgisesti kastroituja lihasikoja. Teurastamoilla ei ole nykyään teurastuksen työvaiheissa esimerkiksi kiven irrottamista eikä toisaalta valmiuksia rutiininomaisesti mitata jokaiselta lihasikakarjulta karjunhajua tavanomaisen teurastuksen yhteydessä. Täyskarjukasvatuksesta aiheutuvat kustannukset muodostuvat teollisuuden ilmoituksen mukaan ruhonarvon alenemisesta, ruhopainon laskusta, karjunhajun tunnistamisesta teurastamolla aiheutuvista kustannuksista sekä teurastamon rakenteiden muutostöistä. Yhteensä näistä aiheutuu teollisuuden ilmoituksen mukaan yli 100 miljoonan euron lisäkustannus seuraavan 10 vuoden aikana. Voidaan arvioida, että immunokastration siirtymisen osalta kustannukset jäisivät edellä ilmoitettua selvästi pienemmiksi. Immunokastratiossa karjunhajun esiintymistä pystytään hallitsemaan, kunhan rokotusrutiinit saadaan toimiviksi lihasikalassa.

Täyskarjukasvatus tai immunokastration käyttö eivät estä sianlihan tai sianlihatuotteiden vientiä, kunhan tuotteisiin ei päädy karjunhajuista lihaa. Immunokastratorokote on hyväksytty yleisesti käyttöön useimmissa maailman maissa, kuten esimerkiksi Kiinassa, Etelä-Koreassa, Japanissa, Thaimaassa ja Yhdysvalloissa.

Vuonna 2020 sikatalouden markkinoilta saama kokonaistuotto oli noin 260 miljoonaa euroa.

Tiineytyshäkeistä luopuminen

Emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkeistä luopumisen eli ryhmäkasvatukseen siirtymisen taloudelliset vaikutukset muodostuvat rakennuskustannuksista sekä sikojen hoidossa tarvittavasta lisääntyneestä työajasta²². Tutkimustulosten perusteella ryhmäkasvatuksella ei ole vaikutusta emakon vuosituotokseen. Onnistunut siirtyminen ryhmäkasvatukseen edellyttää kuitenkin sekä eläimiltä että niiden hoitajilta totuttelua. Tiineytyshäkeistä luopuminen voi alentaa tiineytyvyyttä. Sen tiedetään kuitenkin parantavan emakoiden kestävyyttä ja laskevan porsaskuolleisuutta, koska emakon parempi kunto vähentää porsaiden tallaantumista.

Tiineytyshäkeistä luopumisesta aiheutuvia investointikustannuksien karkeakin arviointi on hankalaa, koska häkeistä luopuminen edellyttää muutoksen sikalarakennuksen rakenteisiin. Samaa eläinmäärää varten tarvitaan suurempi pinta-ala tai vaihtoehtoisesti samassa rakennuksessa on

²¹ Valkuaisruokinnan tasojen vaikutukset immunokastroitujen karjujen tuotantotuloksiin. Voutila, L., Ollila, A., Niemi, J., Valros, A., Oliviero, C., Heinonen, M. ja Peltoniemi, O. Maataloustieteen päivät 2014.

²² Tiineytyshäkeistä luopuminen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset. Jääskeläinen, T., Eläinten hyvinvointikeskus, 2015.

mahdollista pitää aiempaa vähemmän sikoja. Lisätilan rakentaminen lisää luonnollisesti sikalarakentamisen kustannuksia kerran rakennuksen käyttöjakson aikana. Kun verrataan emakkosikalan rakentamiskustannusta tiineytysosaston sisältävässä rakennuksessa ja rakennuksessa, jossa ei olisi lainkaan tiineytyshäkkeitä, olisi tehdyn selvityksen²³ mukaan uudessa 300 emakon sikalassa lisäkustannus noin 22 000 euroa. Hinta päivitettyinä vuodelle 2020 olisi noin 23 000 euroa. On kuitenkin huomattavat, että vuoden 2020 jälkeen rakentamisen kustannukset ovat nousseet merkittävästi kaikessa rakentamisessa. Olemassa olevien rakennuksien muuttamisen kustannusten arviointi on paljon vaikeampaa. Lisäksi kustannukset vaihtelevat lähtökohtaisesti suuresti. Tarvittavien investointien kustannuksessa on keskeistä, ovatko sikalan rakenteet käyttökänsä päässä. Sikalainvestoinnit ovat olleet melko vähäisiä viimeisen 10—15 vuoden aikana. Voidaan olettaa, että osa sikaloista on pian siinä vaiheessa, että korjausinvestointeihin tulee ryhtyä. Tällöin kustannuksia kalusteiden uusimisesta syntyisi joka tapauksessa. Sikatalouden uudisrakennus-, perusparannus- ja laajennusinvestointeihin kuten myös sikojen hyvinvointia edistävien investointien tekoon voidaan myöntää investointitukea.

Ryhmäkasvatukseen siirryttäessä sikalan työtavat muuttuvat. On arvioitu, että viljelijälle tulee lisätyötä puoli tuntia kymmentä emakkoa ja siemennyskertaa kohden, koska emakoiden ja ensikoiden siirtoon siemennykseen soveltuviin tiloihin on varattava työaikaa. Lisäksi arvioidaan, että kuivitusyö lisääntyy, koska kuivitettavaa makuualustaa tulee enemmän väljempien tilavaatimusten vuoksi. Karkea arvio vuotuisista lisäkustannuksista lisääntyneen työn ja kuivikkeiden johdosta arvioidaan olevan 10 euroa emakkoa kohti. Vuoden 2021 alkupuolella emakoita oli noin 80 000 kappaletta. Tästä aiheutusi yhteensä noin 800 000 euron kustannukset vuosittain koko maan tasolla. Työstä ja kuivikkeista aiheutuvia kustannuksia voitaisiin todennäköisesti ja jos näin sovitaan, korvata maksamalla täysimääräistä hyvinvointikorvausta siirtymäaikana vuoteen 2035 asti ja kustannus realisoituisi vasta tämän jälkeen. Tästä aiheutuva osuus maataloustukiin liittyvissä hyvinvointikorvauksissa olisi 12 vuoden aikana n. 12 miljoonaa euroa. Tiineytyshäkeistä luopumista koskeva toimenpide sisältyy tulevan CAP-suunnitelman 2023-2027 eläinten hyvinvointikorvauksiin.

Eläinten hyvinvoinnilla on enenevässä määrin merkitystä kuluttajien ostopäätöksille eläintuotteita ostettaessa. Häkkien käytöstä luopuminen on merkittävä eläinten hyvinvointikriteeri, joka vaikuttaa sianlihantuotannon hyvinvointitilastukseen kilpailijamaihin verrattaessa ja näin ollen suomalaisen sianlihan asemaan markkinoilla.

Porsitushäkit

Uusien porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto kiellettäisiin lain tullessa voimaan. Kielto koskisi sekä uusia että toiminnassa olevia sikaloita. Olemassa olevien porsitushäkkien käyttöä voitaisiin kuitenkin jatkaa. Tämä mahdollistaa olemassa olevien porsitushäkkien hyödyntämisen niiden käyttöiän loppuun saakka, jolloin muutoksesta ei aiheutuisi investointikustannuksia. Toimialaa kannustetaan maatalouspolitiikan keinoin siirtymään vapaaporsitukseen mahdollisimman joutuisasti. Tulevan CAP-suunnitelman 2023-2027 eläinten hyvinvointikorvauksiin sisältyy sekä vapaaporsitusta että parannettuja porsimisolosuhteita koskevat toimenpiteet. Porsitushäkeistä luopumiseen tähtääviin investointeihin myönnetään lisäksi investointitukea. Keväällä 2020 kokoontunut vapaaporsitustyöryhmä selvitti hallitusohjelman mukaisesti, miten sika-alan tavoitetta porsitushäkeistä luopumiseksi voitaisiin tukea. Loppuraportissaan²⁴ työryhmä esitti vapaaporsituksen määritelmän sekä teki ehdotuksia vapaaporsituksen edistämiseksi

²³ Tiineytyshäkeistä luopuminen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset. Jääskeläinen, T., Eläinten hyvinvointikeskus, 2015.

²⁴ Vapaaporsitustyöryhmän loppuraportti. Maa- ja metsätalousministeriö, 29.5.2020.

mm. maatalouden tukijärjestelmien kautta. Tärkeää on myös koulutus ja neuvonta eläinten hyvinvointia edistävästä hyvistä käytännöistä ja teknisistä ratkaisuista vapaaporsitukseen siirryttäessä. Näitä hyviä käytäntöjä ja ratkaisuja selvitetään parhaillaan maaseutuohjelman alueiden välisessä kehittämishankkeessa sekä maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa tutkimushankkeessa.

Häkkiporsitus on edelleen vallitseva tuotantomuoto suomalaisilla sikatiloilla ja Euroopassa yleisemminkin. Häkkiporsimisesta luopumisella voidaan arvioida olevan vaikutuksia koko suomalaisen sikasektorin kilpakykyyn. Muutoksen vaikutuksesta on tehty selvitys Eläinten hyvinvointikeskuksessa vuonna 2013²⁵. Laskelman laadintaa vaikeuttaa se, että tuotantomuodosta ei ole olemassa laajaa käytännön kokemusta. Eläinten hyvinvointikeskuksen laskelman mukaan kustannus olisi noin 80—130 euroa emakkopaikkaa kohti. Tämä tarkoittaisi nykyisellä 80 000 emakon määrällä noin 6—10 miljoonaa euroa vuodessa. MTK on arvioinut lausunnossaan, että vapaa porsitus aiheuttaisi 8—11 euron kustannuslisän teurastettua sikaa kohti. Vuonna 2021 sikoja teurastettiin noin 1,9 miljoonaa kappaletta. Jos kustannus olisi vaihteluvälin alapäästä, kustannus vuosi tasolla olisi noin 15 miljoonaa euroa. Jos kustannus olisi vaihteluvälin yläpäässä kustannus olisi noin 21 miljoonaa euroa.

Tällä hetkellä tiloille on tarjolla eläinten hyvinvointikorvauksen tukimuoto, jossa parannettujen porsimisolosuhteiden tuki on 436 euroa per eläinyksikkö eli 218 euroa/emakko vuodessa. Tämän tukimuodon perusteella tukea maksetaan 11 630 emakolle (eli 14,5 % koko emakkomäärästä). Tässä tukimuodossa emakkoa saadaan pitää häkissä korkeintaan 5 vuorokautta porsimisen yhteydessä, muutoin emakon on oltava vapaana. Tulevalla ohjelmakaudella on tarkoitus ottaa käyttöön myös uusi tukimuoto, jossa emakon liikkumista voidaan rajoittaa vain poikkeustapauksissa ja tilapäisesti. Tässä tukimuodossa tuki olisi noin 500 euroa per eläinyksikkö vapaaporsituksesta aiheutuvan suuren työmäärän korvaamiseksi. Tilalla on mahdollisuus hakea korvaus vain osalle tilan emakoista, jolloin kynnys parannettujen porsimisolosuhteiden tai vapaaporsituksen kokeilemiseen madaltuisi.

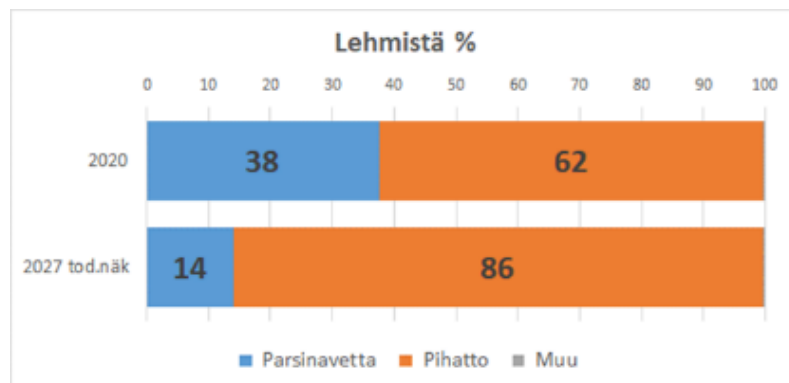
Kytkeytynä pitämisen kieltö

Ehdotuksen mukaan muiden kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen jatkuva kytkeytynä pitäminen kiellettäisiin lain voimaan tullessa toiminnassa olevissa navetoissa viiden vuoden siirtymäajalla. Lihanautatiloja Suomessa oli vuonna 2020 reilut 3 000 kappaletta. Vuoden 2020 alkupuolella lihanautojen kasvatuksessa oli kasvatuspaikkoja enemmän kuin tarjolla vasikoita kasvatettavaksi. Tämän johdosta esimerkiksi nautojen loppukasvatuspaikkojen investointituki on asetettu laajentamisinvestointien osalta hakukieltoon. Näin kytkeytynä pitämisen kieltämisestä ei synny välttämättä investointitarvetta koko sektorin tasolla. Jos tilat, joilla on lihanautoja kytkeytynä, haluavat jatkaa tuotantoaan syntyy muutoksesta investointikustannuksia. Osassa tiloista olemassa olevien rakennusten käytön jatkaminen voi olla vaikeaa.

Ehdotuksen mukaan lain voimaan tullessa toiminnassa olevassa navetassa saisi jatkossakin pitää lypsylehmiä ja -hiehoja jatkuvasti kytkeytynä. Niissä olevien parsipaikkojen määrää ei kuitenkaan saisi lisätä navettaa laajennettaessa tai peruskorjattaessa. Investointitukea ei ole enää vuoden 2019 alusta lähtien myönnetty sellaisten navetoiden rakentamiseen, joissa lehmiä pidetään kytkeytynä. Tietävästi uusia parsinavetoita ei ole juurikaan rakennettu viime vuosien aikana.

²⁵ Häkkiporsituksesta luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset. Jääskeläinen T., Niemi J. ja Karhula T., Eläinten hyvinvointikeskus, 2013.

Uusimpien arvioiden mukaan vuonna 2027 86 % lypsylehmistä pidetään pihatoissa parsinavetoiden sijaan (kuva 1). Vuonna 2027 arviolta noin 65 % navetoista on pihattoja.

Kuva 1. Lypsylehmien pito parsinavetoissa ja pihatoissa vuonna 2020 ja 2027. (Lähde: Maidontuotannon kehitysnäkymät 2027, Kantar TNS Agri Oy)

Jos lehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen kiellettäisiin kokonaan siirtymäajalla, tällä olisi vaikutuksia niille tiloille, jotka olisivat ilman kieltoa jatkaneet eläinten pitoa parsinavetassa. Tällä hetkellä parsinavetta on noin 3 300 tilalla, joka on 62 % kaikista maitotiloista. Lypsylehmistä parsinavetoissa on 38 % koko lehmämäärästä. Yleisesti voidaan arvioida, että useat tällä hetkellä maitoa parsinavetassa tuottavat tilat eivät muuttaisi navettaansa pihatoksi. Pihatto vaatii pääsääntöisesti uuden rakennuksen. Lypsykarjanavetassa eläinpaikan hinta on huomattavasti lihanautakasvattamoa suurempi (noin 10 000 eurosta ylöspäin). Parsinavettaa ei olisi ainakaan pienimmissä karjoissa taloudellisesti mielekästä korvata samankokoisella pihattonavetalla. Lisäksi tiloilla ei välttämättä ole riittävästi peltoa suuremman karjan rehuntarvetta ja lannan levitykseen tarvittavaa pinta-alaa varten. Lisämaata ei kaikkialla Suomessa ole saatavilla sopivalla etäisyydellä navetasta ja osassa maata lisämaan hankintaan ei ole olemassa taloudellisia edellytyksiä. Käytössä olevien parsinavetoiden käytön kieltäminen olisi siis johtanut osalla tiloista tuotannon loppumiseen, koska tiloilla ei olisi ollut mahdollisuutta muuttaa tuotantoaan vastaamaan muuttuneen lainsäädännön edellyttämää tuotantotapaa. Edellä esitettyä voidaan pitää sellaisena tuotannollisena tai taloudellisena syynä, jonka vuoksi käytössä olevien parsinavetoiden käytön kieltämistä ei voida pitää kohtuullisena muutoksena. Parsinavetoiden kieltämisessä tulisi arvioida tilannetta yksittäisen yrittäjän kannalta sen sijaan, että kieltoa arvioidaan koko sektorin näkökulmasta.

Kytkeä pidettävien lypsylehmien ja -hiehojen jaloitteluvollisuutta on tarkoitus laajentaa asetusmuutoksella, joka tulisi voimaan samaan aikaan ehdotetun lain kanssa. Jaloitteluvoitetta pidennettäisiin nykyisestä 60 päivästä 90 päivään. Edellytetystä 90 päivästä 60 päivän tulisi sijoittua laidunkaudelle touko-syyskuuhun ja 30 päivän laidunkauden ulkopuolelle. Muutos kannustaisi tuottajia järjestämään lehmille ja hiehoille ympärivuotista jaloittelua kesäaikaan tapahtuvan laiduntamisen tai jaloittelun lisäksi. Jaloitteluvoitteen pidentämisen ei arvioida aiheuttavan investointikustannuksia, sen sijaan kustannuksia syntyy lisääntyneestä työstä ja jaloittelutarhan tai laitumen kunnossapidosta. Hyvinvointikorvauksen laskennassa käytettyjen kustannusarvioiden mukaan 30 päivän pidennys laidunnusvelvoitteeseen aiheuttaa 40 lypsylehmän tilalle noin 1600 euron lisäkustannukset/vuosi. Asetuksella säädettäisiin myös siitä, että jaloitteluvoitteeseen liittyvästä vapautusmenettelystä luovuttaisiin 12 vuoden siirtymäajalla. Vapautus on tällä hetkellä myönnetty noin 20 tilalle. Voidaan arvioida, että suurin osa näistä tiloista on lopettamassa tuotantoaan seuraavan 12 vuoden aikana, jolloin toimenpiteestä ei aiheudu merkittäviä lisäkustannuksia.

Ehdotuksessa esitetään myös hevosten jatkuvan kytkettyinä pidon kieltämistä viiden vuoden siirtymäajalla. Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin mukaan hevosalleja on nyt noin 7700 kpl. Kaikkia hevosten pitopaikkoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden siirtymäaika päättyi vuoden 2020 lopussa, joten kaikkia pitopaikkoja koskevat ilmoitukset eivät ole vielä välttämättä päivitettyneet rekisteriin. Hevosia pidetään yleisesti karsinoissa. Lakiuudistuksen yhteydessä tehdyn selvityksen²⁶ mukaan hevosia pidettiin kytkettyinä pilttuissa ainoastaan neljässä tallissa. Hevosten pitäminen pilttuissa on voimakkaasti väistyvä hevosten pitomuoto Suomessa lainsäädännöstä riippumatta, joten kiellosta ei arvioida aiheutuvan merkittäviä kustannuksia.

Jatkuva vedensaanti

Uutena vaatimuksena säädettäisiin nisäkkäiden ja lintujen jatkuvasta vedensaannista eläinten pysyvissä pitopaikoissa. Vaatimusta ei kuitenkaan sovellettaisi vastasyntyneisiin tai –kuoriutuneisiin eläimiin, eläinlääketieteellisistä syistä tapahtuvaan veden rajoittamiseen, laajoilla alueille luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaviin, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluviin eläimiin, poroihin, kun saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta eikä silloin, kuin poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon. Lisäksi asetustasolla säädettäisiin poikkeuksista, jotka koskisivat niin sanottuja igluvasikoita, ammattimaisilla tarhoilla pidettyjä rekikoiria sekä turkiseläimistä samana vuonna syntyneitä vieroitettuja pentuja sekä siitoksesta poistettuja eläimiä. Asetusten poikkeussäännöksiä sovellettaisiin vain silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy, ja silloinkin eläimet olisi juotettava vähintään kolme kertaa päivässä.

Voimassa olevassa lainsäädännössä jatkuvaa vedensaantia edellytetään asetustasolla kanojen, kalkkunoiden, strutsien, lypsettävien kuttujen ja yli kahden viikon ikäisten sikojen sekä sairaiden ja kuumalla säällä kaikkien alle kuuden kuukauden ikäisten nautojen osalta. Käytännössä ehdotettu vaatimus jatkuvasta vedensaannista tarkoittaisi sitä, että nisäkkäisiin tai lintuihin kuuluvalla eläimellä on oltava pysyvässä pitopaikassaan jatkuvasti mahdollisuus juoda vettä. Vesi voitaisiin tarjota esimerkiksi vesiasiasta, automaattisesta vesinipasta tai –kupista tai järjestämällä eläimelle pääsy juomaan sopivasta luonnonvesistöistä. Käytännössä vaatimuksesta ei arvioida aiheutuvan suuria lisäkustannuksia. Ne eläintenpitomuodot, joille vaatimuksesta aiheutuisi kohtuuttomia lisäkustannuksia, on pyritty rajaamaan poikkeuksin vaatimuksen ulkopuolelle. Merkittävimmistä tuotantoeläinlajeista voimassa oleva lainsäädäntö ei edellytä jatkuvaa vedensaantia lampaille eikä kaikille naudoille. Muilla tuotantoeläiminä pidettävillä nisäkkäillä ja linnuilla on ainakin isoissa yksiköissä yleensä automaattinen juottojärjestelmä, joka mahdollistaa jatkuvan vedensaannin. Pienissä yksiköissä ja esimerkiksi laitumella vedensaanti on saatettu järjestää esimerkiksi jakamalla vesi vesiastioihin. Lisäkustannuksia arvioidaan aiheutuvan lähinnä silloin, jos vesi jaetaan astioihin ja jaettava vesimäärä on niin pieni, että eläin voi juoda sen ennen seuraavaa juottokertaa. Tällöin juottokertojen määrää on lisättävä tai vaihtoehtoisesti on investoitava suurempiin vesiastioihin. Kylmissä olosuhteissa veden jäätyminen voidaan usein estää käyttämällä eristettyjä juoma-astioita tai lisäämällä veden määrää niin, että se ei ehdi jäätyä ennen seuraavaa juottokertaa. Näistä järjestelyistä arvioidaan aiheutuvan jonkin verran lisäkustannuksia niille yksittäisille tiloille, joilla eläinten jatkuvaa vedensaantia ei ole nykyisin järjestetty.

Iglukasvatuksessa vasikoiden karsinat rakennetaan yleensä kevytrakenteisista, siirrettävistä seinämistä ja pitomuodossa karsinoiden paikkaa piha-alueella siirretään usein kasvatuserien välillä

²⁶ Selvitys hevosten pidosta pilttuissa, Airaksinen S., Autio E. ja Heiskanen, M-L., Hevostietokeskus ry, 15.5.2014.

tautipaineen vähentämiseksi. Kiinteän sähkövastuksella sulana pysyvän juottojärjestelmän rakentaminen tällaiseen pitomuotoon on vaikeasti toteutettavissa ilman, että rakenteiden siirrettävyys samalla menetetään. On myös huomattava, että vasikan hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että vasikka joisi kylmissä olosuhteissa lämmintä juotavaa, ei kylmää vettä. Yleensä tämä pyritään varmistamaan juottamalla vasikka kylläiseksi useita kertoja päivässä tapahtuvalla lämpimän maidon tai maitojuoman juotolla, jonka lisäksi tarjotaan lämmintä vettä. Ammattimaisilla rekikoiratarhoilla kiinteän sähkövastuksella sulana pysyvän juottojärjestelmän rakentaminen olisi vaikeasti toteutettavissa, eikä se välttämättä olisi tarkoituksenmukaista. Tarhoilla koirat juotetaan talviaikaan yleensä useita kertoja päivässä siten, että veden määrä, juottokertojen määrä ja juoton ajankohta sovitetaan koirien käyttöön sopivaksi. Turkistarhoilla on Profur ry:n toimittamien laskelmien mukaan jatkuvan vedensaannin turvaava ympärivuotinen lämpöjuotto noin puolessa siitoseläiminä käytettävien minkkien, supikoirien ja kettujen häkeistä. Jatkuvan vedensaannin vaatimus edellyttää lämpöjuoton rakentamista kaikkiin siitoseläinten häkkeihin, eli rakennustarve koskee noin 250 000 siitoseläimenä pidettävän minkin ja 300 000 siitoseläimenä pidettävän ketun/supikoiran häkkiä. Kustannus yhtä häkkiä kohden on Profurin arvion mukaan noin 11 euroa per minkkihäkki ja 22 euroa per kettu/supikoirahäkki, lisäksi tulevat työ- ja materiaalikustannukset. Yhteensä siitoseläinten häkkien varustamisesta arvioidaan aiheutuvan noin 9,4 miljoonan euron kustannukset, johon ei sisälly asennustyöstä aiheutuvia työ- ja materiaalikustannuksia. Jos vastaava lämpöjuotto edellytettäisiin myös samana vuonna nahkottavien eläinten häkkeihin, rakennustarve koskisi Profurin arvion mukaan edellisten lisäksi noin 1,7 miljoonaa häkkiä. Näiden osalta investoinneista aiheutuisi 28,6 miljoonan euron kustannukset, johon ei ole laskettu mukaan työ- ja materiaalikustannuksia.

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat muutokset

Ehdotukseen sisältyy joitain muutoksia myös luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan. Kotieläinpihojen luvanvaraisuudesta ehdotetaan luovuttavan. Voimassa olevan lain mukaan kotieläinpihat ovat pysyviä eläinnäyttelyitä ja tarvitsevat luvan toimintaansa. Kotieläinpihan määrittelyn mukaan kotieläinpihana pidettäisiin vain sellaista pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä yksinomaan niitä nisäkäs- ja lintulajeja, joita voidaan 8 §:n 2 momentin mukaan pitää tuotantoeläiminä, sekä koiria ja kissoja. Näiden eläinlajien pitoon tai näytteillä pitoon normaalissa pitopaikassaan ei liity sellaisia erityisiä riskejä eläinten hyvinvoinnille, jotka edellyttäisivät toiminnan luvanvaraisuutta. Eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta tarvittavat lisätiedot toimitettaisiin jatkossa eläintunnistuslainsäädännön edellyttämän pitopaikkailmoituksen yhteydessä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin talletettavaksi. Valvontaviranomaiset saisivat valvontaa varten tarvitsemansa tiedot tätä kautta. Pysyviä eläinnäyttelyitä on noin 60, ja suurimman osan näistä arvioidaan olevan kotieläinpihoja. Aluehallintoviraston myöntämän eläinnäyttelyluvan hinta on 525 euroa ja toiminta on tarkastettava ennen sen aloittamista. Muutoksesta aiheutuisi säästöä ja hallinnollisen taakan vähenemistä toimintaa aloittaville toiminnanharjoittajille.

Pysyvänä eläinnäyttelyinä tai kotieläinpihana pidettäisiin jatkossa myös sellaisia toimintamuotoja, joissa yleisöllä on mahdollisuus osallistua eläinten hoitoon tai muuhun eläinten hyvinvoinnin kannalta merkittävään toimintaan. Muutos selkeyttäisi lainsäädäntöä siltä osin, että jatkossa esimerkiksi kotieläinten kanssa toteutettava terapia-, hyvinvointi- ja elämystoiminta olisi joko luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa. Oletettavasti suurin osa säännöksessä tarkoitettua toimintaa toimii jo nykyisin osana luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa, kuten pysyvän eläinnäyttelyn tai ammattimaisen seura- ja harrastuseläinten pidon yhteydessä. Yksittäisten toiminnanharjoittajien osalta säännös saattaa edellyttää joko pysyvän eläinnäyttelyluvan hakemista tai ilmoitusta kotieläinpihan pitämisestä.

Eläintarhoja koskevia säännöksiä ehdotetaan myös muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan eläintarhojen tulisi jatkossa osallistua kaikkiin ehdotetun lain 51 §:ssä määriteltyihin tehtäviin, joiden tarkoituksena on edistää luonnonvaraisen elämistön ja luonnon monimuotoisuuden suojelua. Tehtävät liittyvät eläinlajien suojelua edistävään tutkimukseen, suojelutaitoihin liittyvään koulutukseen, eläinlajien suojeluun liittyvään tietojen vaihtoon ja jos se on tarkoituksenmukaista, lajin tarhassa kasvattamiseen, kannan uudelleen istuttamiseen tai lajien luontoon palauttamiseen. Voidaan arvioida, että maamme suurimmat eläintarhat toteuttavat jo nykyisin kaikkia näitä tehtäviä omassa toiminnassaan. Pienemmille eläintarhoille vaatimukset saattavat tarkoittaa uusia tehtäviä, jotka on otettava huomioon toiminnan kehittämisessä. Vaatimusten täyttämisen arvioinnissa otetaan kuitenkin huomioon eläintarhan koko, eläinlajikirjo ja eläintarhan käytettävissä olevat resurssit. Pieniltä eläintarhoilta ei voida lähtökohtaisesti vaatia saman tasoisia toimia kuin suurilta eläintarhoilta. Erityisesti on huomattava, että lajin tarhassa kasvattamiseen, kannan uudelleen istuttamiseen ja lajien luontoon palauttamiseen osallistuminen edellyttää eläintarhalta sellaisia resursseja, joita pienillä eläintarhoilla ei välttämättä ole käytettävissään.

Päällekkäisten ilmoitusvelvollisuuksien karsimiseksi ehdotetaan, että riistatarhojen, tuotanto-tarkoituksiin tarhattavien luonnonvaraisten eläinten tarhojen ja ammattimaisesti hevoseläimiä pitävien toiminnanharjoittajien ilmoitusvelvollisuudesta luovuttaisiin. Eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta tarvittavat lisätiedot toimitettaisiin jatkossa eläintunnistuslainsäädännön edellyttämän pitopaikkailmoituksen yhteydessä pitopaikkarekisteriin talletettavaksi. Valvontaviranomaiset saisivat valvontaa varten tarvitsemansa tiedot tätä kautta. Päällekkäisestä ilmoitusvelvollisuudesta luopuminen vähentäisi toiminnanharjoittajille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Ehdotuksen mukaan avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoito olisi jatkossa ilmoituksenvaraista toimintaa. Toiminnanharjoittajan olisi myös pidettävä luetteloa toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläimistä. Säännöksen avulla pyritään varmistamaan siitä, että luonnonvaraisten eläinten pidempiaikainen hoito olisi osaavissa käsissä ja alan toimijat olisivat viranomaisten tiedossa. Tämä mahdollistaisi myös toiminnan nykyistä tehokkaamman valvonnan. Luonnonvaraisten eläinten hoito edellyttää erityisosaamista ja muun muassa toimintaan sopivia tiloja. Osaamaton hoito johtaa helposti eläinten tarpeettomaan kärsimykseen ja esimerkiksi kesyyntymiseen, joka estää eläinten palauttamisen takaisin luontoon. Luonnonvaraisten eläinten hallussapito saattaa edellyttää myös luonnonsuojelulain tai metsästyslain mukaista poikkeuslupaa. Käytännössä luonnonvaraisten eläinten pidempiaikaista hoitoa antavat nykyisin muutamat eläintarhat, eläinhoitolat, yhdistykset ja asiaan perehtyneet yksityishenkilöt. Ilmoitus voitaisiin tehdä sähköisesti viimeistään kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Luetteloa toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläimistä voitaisiin pitää sähköisesti tai paperisella lomakkeella. Ilmoitusvelvollisuudesta aiheutuu toimijoille kertaluontoisesti hallinnollista taakkaa. Vähäistä hallinnollista taakkaa aiheutuu myös edellytettävän eläinluettelon laatimisesta ja ylläpitämisestä.

Ehdotuksessa uutta olisi myös se, että sellaisten eläinkilpailujen, joissa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle, järjestämisestä tulisi tehdä ilmoitus aluehallintovirastolle. Tällaisia eläinkilpailuita ovat esimerkiksi ravikilpailut. On huomattava, että ilmoitusvelvollisuus koskisi kilpailujen järjestämistoimintaa, ei yksittäisistä kilpailuista ilmoittamista. Ilmoituksenvaraisissa eläinkilpailuissa olisi myös pidettävä kirjaa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista olosuhteista ja tapahtumista kilpailuissa. Eläinkilpailuista tehtävät ilmoitukset ja olosuhteiden ja tapahtumien kirjaamisvelvollisuus olisivat tarpeen, jotta valvontaviranomaiset voisivat valvoa tällaista pääsääntöisesti omavalvontaan perustuvaa toimintaa tehokkaasti. Ilmoitusten ja kirjaamisvelvollisuuden perusteella saatujen tietojen perusteella tarkastuksia voitaisiin kohdentaa niihin toimintoihin, joissa riskit eläinten hyvinvoinnin vaarantumiselle ovat todennäköisimpiä. Järjestäjä voisi tehdä ilmoituksen itse tai ilmoituksen voisi tehdä

sen puolesta esimerkiksi yhdistys, johon kilpailun järjestäjä kuuluu. Eläinkilpailuja järjestävät paikalliset yhdistykset kuuluvat monissa tapauksissa valtakunnalliseen lajia harrastavaan yhdistykseen, joka esimerkiksi julkaisee kilpailukalenteria. Ilmoitusmenettelyn yksinkertaistamiseksi olisi sallittua myös se, että kilpailun järjestäjä voisi valtuuttaa esimerkiksi lajiliiton tekemään ilmoituksen puolestaan. Ilmoitus kilpailujen järjestämisestä voitaisiin tehdä joko määräaikaisena tai toistaiseksi voimassa olevana. Ilmoitusvelvollisuuden ei siten arvioida aiheuttavan kilpailujen järjestäjille kovinkaan merkittävää hallinnollista taakkaa. Eläinten hyvinvointiin vaikuttavien olosuhteiden ja tapahtumisen kirjaamisvelvollisuuden ei sen sijaan arvioida aiheuttavan järjestäjille juurikaan ylimääräistä hallinnollista taakkaa, sillä yleensä lajiliittojen ja yhdistysten kilpailusäännöt edellyttävät jo nykyisin vastaavien asioiden kirjaamista.

4.2.1.2 Vaikutukset kotitalouksiin

Maatalousyrittäjät pyrkivät mahdollisuuksien mukaan siirtämään tuotannon lisääntyneitä kustannuksia maataloustuotteita jalostavalle teollisuudelle. Teollisuus puolestaan pyrkii siirtämään kustannuksia kaupalle ja kauppa kuluttajille. Käytännössä hintamekanismi kuitenkin toimii toiseen suuntaan ja tuottaja on hinnanottaja. Maataloustuotteista viljelijöille maksettavaan hintaan vaikuttaa kuitenkin erittäin moni muukin tekijä kuin yksittäinen kustannuserä. Maataloustuotteiden hintojen muutokseen vaikuttaa Suomessa erityisesti markkinat muualla Euroopassa.

Useimmissa Euroopan maissa kuluttajilla on vahva usko kotimaiseen elintarviketuotantoon ja omia vahvuuksia nostetaan esiin paikallisille kuluttajille. Suomalaisella tuotannolla on kiistatonta vahvuuksia, mutta menestyvän brändin rakentaminen niiden varaan kansainvälisillä markkinoilla on vaativaa ja vaatii aikaa ja resursseja. Lisäksi arvostukset eri kohdemaissa ovat erilaisia ja yksi brändi ei toimi kaikilla markkinoilla.

Vuonna 2018 yksityiset kulutusmenot elintarvikkeisiin ja alkoholittomiin juomiin olivat yhteensä 13 590 miljoonaa euroa. Lakimuutoksen on arvioitu lisäävän maatalouden kustannuksia, laskutavasta riippuen, enintään muutamalla kymmenellä miljoonalla eurolla. Muutos koskisi vain Suomessa tuotettuja elintarvikkeita. Näin kustannuksien nousu suhteessa tämän hetkisiin yksityisiin kulutusmenoihin elintarvikkeisiin ja alkoholittomiin juomiin olisi liki olematon. Ainakin osittain kustannukset jäisivät tuottajan maksettavaksi, sillä eurooppalainen ja globaali hintakilpailu pitää hinnat melko yhtenäisinä integroituneilla markkinoilla. Kuluttajien vahva kotimaisuuspreferenssi auttaa kustannusten siirtämistä hintoihin, mutta osa kuluttajista valitsee edullisimman tuotteen alkuperästä tai tuotantotavasta riippumatta.

Kustannuksia voi suhteuttaa myös maidon- ja lihantuotannon kokonaismääriin, jotka antavat jonkinlaista karkeaa kuvaa hintojen kustannuspaineista suhteessa tuotannon kustannuksiin. Vuonna 2021 tuotettiin 2 247 miljoonaa litraa maitoa, 86 miljoonaa kiloa naudanhilaa ja 172 miljoonaa kiloa sianlihaa. Tuotetulle maitolitralla laskettuna kivunlievityksen käytöstä nupoutuksen yhteydessä aiheutuva lisäkustannus olisi 0,3 snt/litra vuositasolla. Tiineytyshäikeistä luopumisen kustannus voitaisiin laskea jakamalla kustannus esimerkiksi 12 vuoden siirtymäajalle, jolloin vuositasolla investointikustannus olisi nykytuotostasolla 1,0 snt/kilo sianlihaa.

Ehdotetut muutokset koskevat vain eläinperäisiä elintarvikkeita, eikä lakimuutoksella olisi vaikutusta kasvipärisiin elintarvikkeisiin. Näin ollen kasvisruokavaliota noudattavilla kuluttajilla muutokset eivät vaikuttaisi ruokamenoihin.

Lakiesityksellä ei anneta suoraa velvoitetta lisätä kotitalouksien mahdollisuuksia saada tietoa siitä, millaisissa olosuhteissa tuotantoeläimiä pidetään. Kun eläinten pito-olosuhteille asetetut

vaatimukset lain myötä kuitenkin osittain muuttuvat, voi olettaa, että kuluttajan kiinnostus asiaan lisääntyy ja sen myötä viljelijöiden ja eläinten omistajien motivaatio kertoo olosuhteista vapaaehtoisesti. Maatilatalouden kehittämisrahastosta on rahoitettu hanketta²⁷, jonka tavoitteena on laatia ehdotus ja toimintasuunnitelma hyvinvointimerkin käyttöönottamiseksi Suomessa naudanlihan, maidon, sianlihan, kananmunien, siipikarjan lihan ja lampaanlihan tuotannossa. Hankkeessa on laadittu ehdotus kolmitasoisesta hyvinvointimerkistä, joka pyrkii eläintuotannon jatkuvaan kehittämiseen. Monitasoinen merkintä mahdollistaa hyvinvoinnin asteittaisen parantamisen ja tuotteiden asemoinnin erilaisille eläinten hyvinvointitasoille, mukaan lukien niin sanottu middle-market-tason tuotteet. Merkin kriteeriehtoituksissa on pohdittu sekä eläimistä että niiden käytävissä olevista resursseista tarkasteltavia asioita, ja niissä tuodaan esille muun muassa ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja eläinten terveyttä, lajityypillisen käyttäytymisen mahdollisuuksia sekä eläinten liikkumisen mahdollisuuksia.

Hyvinvointimerkin avulla kuluttaja voisi tehdä vapaaehtoisen valinnan ja ostopäätöksellään osoittaa tukensa eläinten hyvinvointia edistäville tuotteille vähimmäisvaatimukset täyttävissä olosuhteissa tuotettujen sijaan. Hankkeessa tehdyn kuluttajakyselyn vastaajista 71 % koki eläinten hyvinvointimerkityn tuotteen ostamisen positiiviseksi tai erittäin positiiviseksi. Hankkeessa tunnistettiin myös kuluttajasegmenttejä, jotka olivat valmiita maksamaan eläinten hyvinvointimerkitystä tuotteesta lisähintaa. Merkin lanseerauksessa tärkeää on kiinnittää huomiota muun muassa määrätietoiseen toimintaan merkin käyttöönoton edistämiseksi, riittävän laajaan kuluttajaviestintään, jotta merkin tunnettavuus on riittävä, sekä lanseerauksen ja merkin toimenpiteiden rahoitukseen.

Eläintenpidosta ja eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä pyritään muutoinkin jakamaan tietoja aktiivisesti, sillä Luonnonvarakeskuksen yhteydessä toimivan Eläinten hyvinvointikeskuksen tehtävänä on seurata, koota ja levittää tutkimukseen perustuvaa tietoa eläinten hyvinvoinnista muun muassa kuluttajille sekä muille tietoa tarvitseville tahoille. Maa- ja metsätaloustieteiden tutkimuskeskus on jo aiemmin vakiinnuttanut Eläinten hyvinvointikeskuksen aseman osana Luonnonvarakeskusta.

Eläinten teurastusta koskevia pykäläiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista. Muutos koskisi myös uskonnollisista syistä noudatettavaa erityistä teurastustapaa ja yksityiskäyttöön teurastettavaa siipikarjaa. Ehdotuksella ei arvioida olevan vaikutusta kotimaisen halal-lihan kysyntään tai saatavuuteen. Naudoista ja lampaista peräisin oleva tainnuttamatta teurastettu Kosher-liha on tähänkin asti tuotu Suomeen ulkomailta. Eläinsuojelulain mukaan uskonnollisista syistä noudatettava teurastustapa, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa, on sallittua. Käytännössä eläimen tainnuttamisen yhtä aikaa verenlaskun aloittamisen kanssa on kuitenkin vaikeasti toteutettavissa. Sen vuoksi uskonnollisista syistä erityisellä teurastustavalla teurastettavat lampaat ja naudat on nykyisinkin tainnutettu aina ennen verenlaskun aloittamista. Uskonnollisista syistä tehtävä siipikarjan tainnuttamatta teurastus on sallittu teurastamoissa, mutta sitä ei ole tehty Suomessa. Ehdotus ei muuta Suomessa nykyisin harjoitettavia teurastuskäytäntöjä muutoin kuin sellaisen siipikarjan osalta, jonka eläinten omistaja teurastaa omaa yksityiskäyttöään varten. Jatkossa tällaiset linnut olisi tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista. Käytännössä tällä arvioidaan olevan erittäin pieni vaikutus tainnuttamatta teurastetun siipikarjan saatavuuteen Suomessa. Esityksellä ei rajoiteta tainnuttamatta teurastetun lihan tuontia ulkomailta.

²⁷ Eläinten hyvinvointimerkintä suomalaisen eläintuotannon kilpailukyvyyn ja laadun edistäjänä on kolmi-vuotinen hanke, jonka toteuttavat Luonnonvarakeskus ja Pellervon taloustutkimus PTT ry.

Esitykseen sisältyy säännöksiä, joilla pyritään puuttumaan koirien ja kissojen pentutehtailuun. Alle puolivuotiaiden koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen myyntitarkoituksessa kiellettäisiin. Myös koirien ja kissojen myynti-ilmoituksille säädettäisiin vähimmäisvaatimuksia. Näillä uusilla säännöksillä pyritään rajoittamaan epämääräisissä oloissa kasvatettujen koiran- ja kissanpentujen tuontia ja kauppaa. Tuontikiellon myötä rekisteröimättömien pentujen hinta saattaa nousta nykyisestä. Toisaalta ja nykyisin myös rekisteröimättömistä, ulkomailta Suomeen myyntiin tuoduista pienikokoisten koirien pennuista saatetaan pyytää hyvinkin korkeita hintoja, koska niiden kysyntä on suurta. Pentuja myyntiin tuovat yksityishenkilöt joutuisivat luopumaan toiminnasta kiellon myötä. Pentuja säännöllisesti Suomeen myytäväksi tuovia yksityishenkilöitä arvioidaan olevan alle 20. Toisaalta pentujen tuonin tyrehtyminen johtanee kotimaisten pentujen kysynnän lisääntymiseen. Valtaosa Suomessa kasvatetuista pennuista on yksityishenkilöiden kasvattamia. Osa kasvattajista toimii ammattimaisesti, mutta suurimmalle osalle kasvattajista kyseessä on harrastus.

Yksittäiselle kotitaloudelle pentutehtaassa kasvaneen pennun hankinta voi pahimmillaan aiheuttaa suuriakin taloudellisia menetyksiä. Koiran- tai kissanpentuun kiinnytään yleensä hyvin nopeasti, jolloin sairaaksi osoittautuneen pennun hoitoon ollaan valmiita panostamaan suuriakin summia. Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa käsitellyssä tapauksessa²⁸ laittomasti maahan tuodun pennun ostajalle aiheutui kuluja pennun ostosta, eläinlääkärikäynneistä ja tehohoidosta sekä lemmikin tuhkauksesta yhteensä 4060 euroa. Pennun ostohinta oli 350 euroa ja se eli vain kaksi viikkoa luovutuksen jälkeen. Taloudellisten menetysten lisäksi tämän tyyppisistä tapauksista aiheutuu oletettavasti myös merkittävää henkistä kärsimystä pennun ostaneille henkilöille. Huomattavaa on myös se, että fyysisten sairauksien lisäksi pentutehtaissa kasvaneet pennut ovat alttiita kehittämään erilaisia käytösongelmia myöhemmällä iällä. Heikosti sosiaalistetuista pennuista kasvaa usein arkoja aikuisia yksilöitä, jotka voivat käyttäytyä aggressiivisesti ihmisiä ja muita eläimiä kohtaan. Käytösongelmina voi esiintyä myös esimerkiksi kodin tuhoamista tai jatkuvaa haukkumista yksin ollessa. Käytösongelmien ratkominen vaatii omistajalta yleensä pitkäjänteistä työtä ja sitoutumista eläimen uudelleen kouluttamiseen. Usein avuksi tarvitaan myös eläintenkouluttajan tai muun asiantuntijan apua. Käytösongelmat voivat myös johtaa uuden kodin etsintään eläimelle tai muutoin terveen eläimen lopettamiseen.

4.2.1.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

Yleistä

Ruokavirastolle säädettävästä uudesta tehtävästä ylläpitää sallittujen eläinlajien luetteloita (8 § 2 mom) arvioidaan aiheutuvan vain vähäisiä ja satunnaisia, alle 0,5 htv:n suuruisia kustannuksia vuosittain, jotka voitaisiin osittain kattaa lupamaksuilla. Lisäksi on hyvin mahdollista, että useina vuosina hakemuksia ei lähetetä lainkaan tai uusien säännösten ansiosta syntyy jopa pientä (0,2—0,3 htv) kustannussäästöä tuontilupahallinnon puolelle. Ylimääräistä työtä, jota lupamaksuilla ei voida kattaa, syntyy silloin, kun virasto omasta aloitteestaan tekisi ehdotuksen lajilistan päivittämiseksi. Tämän arvioidaan olevan harvinaista. Myös Luonnonvarakeskukselle aiheutuvan lisätyön määrän arvioidaan olevan kokonaisuutena ottaen vähäinen ja satunnainen (joka tapauksessa alle 0,2 htv/v) ja Luonnonvarakeskuksen arvioidaan selviytyvän siitä nykyisillä resursseillaan.

Ruokavirastolle ehdotetaan uutena tehtävänä myös ulkomailta hankittujen ammattipätevyyskierrosten tunnistamista. Tiedossa ei kuitenkaan ole, että uusista ammattipätevyyskierroksista säädettäisiin EU-tasolla tai kansallisesti lähiaikoina. Jos tällaisesta yksityiskohtaisemmasta velvoitteesta

²⁸ Helsingin käräjäoikeuden päätös R 18/2256, 10.5.2019.

myöhemmin säädettäisiin, tulisi sen toimeenpano järjestää joka tapauksessa ja kysymys liittyisi enemmänkin siihen, mikä hallinnonala tästä huolehtisi: opetus- ja kulttuuriministeriö vai maaja metsätalousministeriö.

Ehdotuksella mahdollistettaisiin, että Ruokavirasto voisi jatkossa asentaa teurastamoille valvontakameroita valvonnan tehostamiseksi. Tämä tulisi kuitenkin tehdä nykyisten määrärahojen puitteissa. Ruokaviraston arvion mukaan riskiperusteisesti osaan teurastamoista asennettavista kameroista aiheutui virastolle vähintään 30 000 euron kertakustannukset. Tallenteiden säännöllisestä läpikäynnistä aiheutuvan lisätyön kustannukseksi Ruokavirasto arvioi noin 85 000–150 000 euroa vuodessa. Jos tallenteeseen kohdistuisi tietopyyntö, siitä aiheutuva lisätyö voitaisiin laskuttaa pyytäjältä.

Aluehallintovirastot

Kotieläinpihujen luvanvaraisuudesta luopuminen vähentäisi lupien käsittelystä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa viranomaisille. Toimintaa ei liioin tarvitsisi enää tarkastaa ennen luvan myöntämistä. Kotieläinpihoja arvioidaan olevan noin 50—60. Myös riistatarhojen, tuotantotarkeituksiin tarhattavien luonnonvaraisten eläinten tarhojen ja ammattimaisesti hevoseläimiä pitävien toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta luovuttaisiin. Näistä aiheutuisi säästöä arviolta 0,3 htv. Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan sekä eläinkilpailutoiminnan ilmoituksenvaraisuudesta arvioidaan aiheutuvan lisätyötä alle 30 htp/vuosi koko maassa.

Kunnat

Sairaiden ja vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettaminen säädettäisiin kunnan tehtäväksi. Käytännössä kunnaneläinlääkärit ovat lopettaneet näitä eläimiä tähänkin asti ja kustannukset on korvattu kunnille, jos korvauksia on haettu, vaikka kyse ei ole ollut lakisääteisestä tehtävästä. Aluehallintovirastoille tehdyn kyselyn perusteella nämä kustannukset ovat olleet alle 1000 euroa/vuosi/aluehallintovirasto.

Tietojärjestelmät

Ehdotuksesta aiheutuisi vähäisiä muutoksia Ruokaviraston tietojärjestelmiin, joiden kustannusvaikutuksia ei tässä yhteydessä pystytty yksityiskohtaisesti arvioimaan. Muutokset voitaisiin kuitenkin tehdä järjestelmiin niihin lähiaikoina tehtävien muiden muutostöiden yhteydessä.

Vaikutukset maataloustukiin

Eläinten hyvinvointikorvaukset ja maatalouden investointituet ovat osa Euroopan komission hyväksymää Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa vuosille 2014—2020. Hyvinvointikorvauksia ja investointitukia voidaan myöntää ja maksaa kehittämissuunnitelman voimassaoloaikana valtion talousarviossa osoitettujen varojen rajoissa ja investointitukea lisäksi kansallisen lisärahoituksen Maken varoin. Tulevan rahoituskauden CAP-suunnitelma sisältää myös eläinten hyvinvointikorvaukset ja maatalouden investointituet, joita on valmisteltu yhdessä sidosryhmien kanssa. Suomi on toimittanut kauden 2023-2027 CAP –suunnitelman EU:n komissiolle joulukuussa 2021. Vuoden 2022 aikana Suomi neuvottelee komission kanssa suunnitelman sisällöstä.

Vuonna 2021 hyvinvointikorvausta, jonka ehtona on kivunlievitys nupoutuksessa (vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen), sai 2 958 tilaa. Voidaan arvioida, että vuonna 2021 kivunlievitykseen on käytetty hyvinvointikorvausta noin 5 miljoonan euron arvosta.

Vuonna 2021 hyvinvointikorvauksen kautta porsaiden kastraation yhteydessä annettavaan kivunlievitykseen on sitoutunut 276 tilaa ja hyvinvointikorvausta maksettiin noin 1,75 miljoonaa euroa.

Hyvinvointikorvausta voidaan maksaa vain lainsäädännön kulloinkin voimassa olevan vaatimustason ylittävistä eläinten hyvinvointia parantavista toimista. Ehdotuksen mukaan kivunlievitys olisi jatkossa pakollista muun muassa vasikoiden nupoutuksen ja porsaiden kastration yhteydessä. Näin ollen nupoutuksen tai kastration yhteydessä annettavasta kivunlievityksestä ei enää maksettaisi hyvinvointikorvausta. Vastaavansuuruinen tuki voitaisiin kuitenkin kohdentaa muihin eläinten hyvinvointia edistäviin ei-lakisääteisiin toimenpiteisiin siten, kuin maataloustukijärjestelmää koskevat säännöt ja määrärahat sallivat. Porsaiden kirurgisesta kastratiosta luopumisesta laadittavan selvityksen valmistuttua päätetään, millaista kivunlievitystä kirurgisen kastration yhteydessä edellytetään ja millä toimilla kirurgisesta kastratiosta luopumista edistetään. Esimerkiksi immunokastration käyttöä voidaan tukea hyvinvointikorvauksella.

Tiineytyshäkkien käytöllä ei ole nykyisellään vaikutusta tiloille maksettavaan hyvinvointikorvaukseen. Näin ollen lakisääteinen vaatimus tiineytyshäkeistä luopumisesta ei tällä hetkellä vaikuttaisi julkiseen talouteen. Ehdotuksen mukaan tiineytyshäkkien käyttö kiellettäisiin siirtymäajalla. Eläinten hyvinvointikorvausta on mahdollista maksaa hyvinvointia parantavasta toimenpiteestä, kuten tiineytyshäkeistä luopumisesta aiheutuvasta ylimääräisestä työstä, myös siirtymäajan aikana. Tiineytyshäkeistä luopumiseen liittyvä toimenpide on mukana tulevassa CAP-suunnitelmassa vuosille 2023-2027.

Maatilan investointitukea voidaan myöntää muun muassa maatalouden tuotantotoimintaan käytettävän rakennuksen tai rakenteen uudisrakentamista, laajentamista ja peruskorjausta sekä välttämättömien koneiden ja laitteiden hankintaa varten. Investointitukea voidaan myöntää esimerkiksi nautojen kytkettyinä pidosta sekä tiineytyshäkeistä luopumisesta aiheutuviin rakenteellisiin muutoksiin rakennetusta annettujen säädösten ja määrärahojen puitteissa. Vuonna 2019 kotieläintuotannon investointeihin myönnettiin avustusta yhteensä noin 109 miljoonaa euroa.

Koirien ja kissojen pentutehtailu

Vuosittain ulkomailta tuodaan Suomeen myytäväksi varovastikin arvioiden useita satoja koiranpentuja. Myös kissanpentuja, erityisesti rotukissojen pentuja, tuodaan myytäväksi jonkin verran. Vaikka tarkkaa tietoa pentujen alkuperästä ei ole, oletetaan, että ainakin osa näistä pennuista tuotetaan maksimaalista tuottoa tavoittelevissa pentutehtaissa. Vuonna 2020 marraskuun puoleen väliin mennessä Suomeen on tuotu ulkomailta myytäväksi arviolta ainakin 400 koiranpentua²⁹ koronapandemian aiheuttamista rajoituksista huolimatta. Tyypillisesti Suomeen pentuja tuovat henkilöt tuovat kerralla 515 pentua, eniten pentuja tuoneet toimijat ovat tuoneet yhteensä noin 200 pentua myytäväksi vuosittain. Lisäksi on tiedossa, että pentuja myös salakuljetetaan Suomeen, jolloin ne eivät päädy tuontitilastoihin. Pentukaupasta saatava tulo voi olla varsin huomattavaa: vuonna 2019 pentujen salakuljetuksesta tuomittu henkilö menetti valtiolle saatuna rikoshyötynä yhteensä 94 000 euroa³⁰. Myytävien pentujen hinta vaihtelee esimerkiksi

²⁹ Arvio tehty TRACES-järjestelmään tehtyjen ilmoitusten perusteella.

³⁰ Helsingin käräjäoikeuden päätös R 18/2256, 10.5.2019.

kulloinkin suosittujen rotujen ja rotutyyppejen mukaan. Sekarotuisenkin koiranpennun hinta voi olla jopa 1000 euroa, rekisteröimättömän rotukoiran hinta voi nousta esimerkiksi 2000 euroon. Vuonna 2020 koiranpentujen hinnat ovat edelleen nousseet kysynnän lisääntyessä. Kauppahinta maksetaan usein käteisellä ja toimintaan liittyy yleisesti myös harmaata taloutta.

Pentutehtailtujen pentujen myynti aiheuttaa saamatta jäävien verotulojen lisäksi myös muita kustannuksia yhteiskunnalle. Tyypillisesti myytäväksi tuotavat pennut tuodaan Suomeen Viron kautta, jonne ne ovat saattaneet tulla muualta EU-maista tai kolmansista maista, kuten Venäjältä tai Ukrainasta. Rabies-rokotusvaatimusten takia esimerkiksi Venäjältä ei saa tuoda lainkaan alle 15-viikkoisia pentuja EU-maihin. Salakuljetusta kuitenkin tapahtuu ja EU-alueelle kuljetetut pennut usein ”pestään” EU-alueella syntyneiksi pennuiksi ja kuljetetaan toisiin EU-maihin, kuten Suomeen, myytäväksi. Myös asiakirjaväärennöksiä esiintyy. Suomeen on viime vuosina tuotu Venäjältä useita koiria, joilla on vaadittava asiakirja rabiesrokotuksesta, mutta Suomessa otetusta verinäytteestä ei kuitenkaan löydy lainkaan rokotuksen aiheuttamia vasta-aineita. Laittomasti maahantuodun lemmikkieläimen purema johtaa usein rabiesestolääkityksen aloittamiseen pureman kohteena olleelle ihmiselle. Lääkitys aloitetaan etenkin raivotautialueilta, kuten Venäjältä tai Romaniasta, tuotujen rokotamattomien eläinten purtua ihmistä. Rabies on oireiden alettua kuolemaan johtava sairaus, johon ei ole hoitokeinoja. Vuonna 2018 pelkästään Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella rabiesepäilyjen vuoksi estohoitoa annettiin 46 ihmiselle. Yhden lääkityksen maksaessa noin 2100 per henkilö yhteiskunnan kustannettavaksi tulevat kustannukset nousivat lähes 100 000 euroon vuodessa. Rabiesepäilyjen selvittely vie myös paljon aikaa eri alojen viranomaisilta.³¹

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.2.1 Yleistä

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan viranomaisjärjestelmä säilyisi ennallaan. Kuitenkin Tullille, joka toimii tällä hetkellä virka-apua antavana viranomaisena, säädettäisiin toimivalta valvoa eläinten hyvinvointisäännösten noudattamista EU:n sisärajoilla. Tämä olisi tarkoituksenmukaista erityisesti ehdotetun koiran- ja kissanpentujen tuontikiellon valvontaa ajatellen.

4.2.2.2 Ruokavirasto

Eläinlajilistauksen ajantasaisuuden arviointi ja poikkeuslupahakemusten käsittely

Ehdotuksessa Ruokavirastolle ehdotetaan säädettäväksi eräitä uusia tehtäviä. Ruokavirasto voisi ehdotetun 9 §:n mukaan tehdä maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksia 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eläinlajilistojen muuttamiseksi joko omasta aloitteestaan tai sille tehtyjen hakemusten perusteella. Kansalaisilla ja sidosryhmillä olisi mahdollisuus laatia ehdotuksia eläinlajien lisäämiseksi listoille. Käytännössä Ruokavirasto ottaisi asiaan käsittelyyn hallintolain mukaisena hakemusasiaina. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin hakemuksen sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä. Tarkoituksena on, että hakijan tulisi lähtökohtaisesti sisällyttää hakemukseensa asian ratkaisemisen kannalta tarvittavat selvitykset. Hakemuksen perusteella Ruokavirasto tekisi arvion siitä, voidaanko eläinlajia pitää siten, että lain 8 §:n 1 momentin vaatimukset täyttyvät. Ruokavirasto voisi käyttää hakemuksen arvioinnissa apuna Luonnonvarakeskusta, joka antaisi ehdotuksen mukaan riip-

³¹ Estohoito maksaa jopa 2100 euroa – Apulaisylilääkäri: Rabiesalueiden koiratuontiin tarvitaan tiukempi linja. Helsingin Uutiset, 9.1.2019.

pumatonta tieteellistä asiantuntija-apua eläinlajilistojen ajantasaisuuden arvioinnissa. Ehdotuksen 10 §:n mukaan Ruokavirasto voisi myöntää myös yksittäistapauksessa luvan muun kuin eläinlajilistoilla sallitun seura- ja harrastuseläimen tai tuotantoeläimen pitämiseen. Myös näiden hakemusten käsittelyyn sovellettaisiin edellä esitettyä toimintatapaa. Eläinlajilistojen muuttamisesta ja poikkeuslupien käsittelystä aiheutuvan lisätyön määrän arvioidaan olevan kokonaisuutena ottaen vähäinen ja satunnainen. Henkilötyövuosia tehtävään käytettäisiin arviolta alle 0,5 htv/v. Toisaalta neuvonnasta aiheutuvasta työstä arvioidaan aiheutuvan säästöä 0,2—0,3 htv/v. Ruokaviraston arvioidaan selviytyvän tehtävästä nykyisillä resursseillaan. Poikkeuslupahakemuksen käsittelystä aiheutuvasta työstä voitaisiin lisäksi periä maksu luvan hakijalta.

Tuotantoeläimiä ja sirkuseläimiä koskevaan eläinlajilistaukseen oletetaan ehdotettavan muutoksia vain satunnaisesti, ei välttämättä edes vuosittain. Tuotantotarkoituksiin käytettävät nisäkäs- ja lintulajit ovat melko vakiintuneita. Sirkuseläinten käytön sirkuksissa ei odoteta lisääntyvän nykyisestä, joten uusien eläinlajien käyttö sirkuksissa ei ole kovinkaan todennäköistä. Seura- ja harrastuseläimiä koskeva lista säädettäisiin asetustasolla ja tarkoituksena on asetuksen päivittäminen vastaamaan kulloinkin saatavilla olevaa tieteellistä tietoa eri eläinlajien pidosta. Suurin työ liittyy kuitenkin listan laatimiseen, ei sen ylläpitoon. Belgiassa, jossa seura- ja harrastuseläimiä koskeva lajilista on ollut voimassa jo useiden vuosien ajan, kansalaiset tai sidosryhmät eivät ole tehneet ehdotuksia eläinlajilistojen muuttamiseksi edes vuosittain. Yksittäistapauksissa seura- ja harrastuseläinten tai tuotantoeläinten pitoa varten tehtävien poikkeuslupahakemusten määrää on vaikeaa etukäteen arvioida, mutta sen oletetaan jäävän pieneksi muun muassa Belgiasta saatujen kokemusten perusteella. Belgiassa poikkeuslupia ei ole haettu edes vuosittain seura- ja harrastuseläimiä koskevan lajilistan voimassa olon aikana.

Ruokaviraston päätös hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä

Ehdotuksen 104 §:ssä säädettäisiin päätösvallan siirtämisestä Ruokavirastolle niissä tapauksissa, joissa kyse olisi yhden aluehallintoviraston toimialuetta laajempaa aluetta koskevista pakkokeinoista. Säännöstä arvioidaan käytettävän yksittäistapauksissa, ei välttämättä edes vuosittain.

Ammattipätevyysien tunnustamismenettelyn laajentaminen

Ruokaviraston tehtäviä ulkomailla hankittujen ammattipätevyysien tunnustamisessa laajennettaisiin eräiltä osin. Ehdotuksen 71 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaan Ruokavirasto päättäisi ammattipätevyysien tunnustamisesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ulkomailla hankitun ammattipätevyysien tuottamasta oikeudesta tehdä 15 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä Suomessa. Ruokavirasto päättäisi myös ulkomailla hankitun ammattipätevyysien tuottamasta oikeudesta toimia 30 §:ssä tarkoitettuna eläinten pitäjänä tai muuna hoitajana Suomessa. Käytännössä ammattipätevyysien tunnustamismenettelyssä arvioidaan hakijan toimittamia ulkomailla myönnettyjä pätevyystodistuksia suhteessa lainsäädännössä säädettyihin pätevyysvaatimuksiin. Voimassa olevan lain mukaan Ruokavirasto päättää broilereiden pitäjien sekä eläinten keinosiementämistä tai alkionsiirtoa harjoittavien henkilöiden ammattipätevyysien tunnustamisesta. Ruokavirastosta saadun tiedon mukaan nämä tehtävät eivät ole työllistäneet virastoa. Mahdollisista uusista pätevyysvaatimuksista, joiden tunnustamisesta Ruokavirasto päättäisi, säädettäisiin laissa tai valtioneuvoston asetuksessa. Ehdotetuista laajennuksista ei siten aiheudu välittömiä vaikutuksia Ruokaviraston tehtäviin. Tällä hetkellä EU-tasolla tai kansallisesti ei ole suunnitteilla hankkeita uusien pätevyysvaatimusten säätämiseksi. Eläinten hyvinvointia koskevassa EU-lainsäädännössä on pyritty hallinnollisen taakan vähentämiseen ja pätevyysvaatimuksiin suhtaudutaan tällä hetkellä varsin pidättyväisesti. Jos kansallinen tai EU-lainsäädäntö tässä

suhteessa muuttuisi myöhemminä vuosina ja uusia vaatimuksia ammattipätevyyksien tunnustamisesta asetettaisiin, tulisi tunnustamisesta aiheutuva lisätyö Ruokavirastolle arvioida erikseen tässä yhteydessä.

Teurastamoiden kameravalvonta

Ehdotuksen 79 §:n mukaan Ruokavirasto, tai joissain tapauksissa aluehallintovirasto, voisi tarvittaessa ottaa valvontakamerat käyttöön teurastamon valvonnassa. Ruokavirasto huolehtisi kustannuksellaan kameroiden asentamisesta ja ylläpidosta. Valvontakameroiden käyttö voisi osaltaan korvata valvontaviranomaisen paikalla oloa teurastamolla ja se olisi siten kustannustehokas keino valvonnan tehostamiseen. Laki ei kuitenkaan edellyttäisi kameroiden käyttöä. Ruokavirasto voisi siten ottaa kamerat käyttöön niissä tapauksissa, joissa se arvioi käytön valvonnan kannalta perustelluksi toimenpiteeksi. Tällöin kustannuksia aiheutuisi kameroista, niiden asentamisesta ja huoltamisesta sekä tallenteiden läpikäymisestä aiheutuvasta työstä. Kameroiden käyttöönotto olisi ylipäänsä mahdollista vain nykyisten määrärahojen sallimissa puitteissa. Jos tallenteeseen kohdistuisi tietopyyntö, voitaisiin mahdollisen salassa pidettävän materiaalin poistamisesta aiheutuva lisätyö ennen tallenteen luovuttamista laskuttaa pyytäjältä.

4.2.2.3 Luonnonvarakeskus

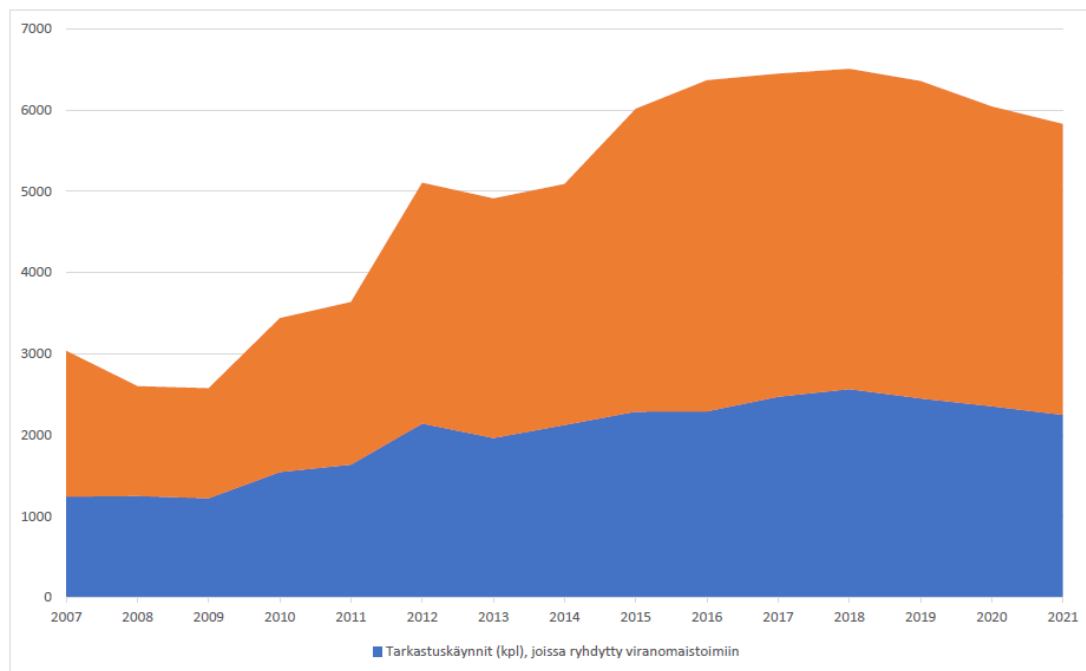
Ehdotuksen mukaan Luonnonvarakeskus antaisi riippumatonta tieteellistä asiantuntija-apua 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eläinlajilistojen ajantasaisuuden arvioinnissa. Luonnonvarakeskus antaisi Ruokavirastolle asiantuntija-apua myös eläinlajilistoille kuulumattoman eläimen poikkeuslupaa koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä. Käytännössä tällaista asiantuntija-apua olisi saatavissa Luonnonvarakeskuksen yhteydessä toimivasta Eläinten hyvinvointikeskuksesta, joka toimii kansallisena eläinten hyvinvoinnin asiantuntijaverkostona. Asiantuntija-apua voitaisiin käyttää sen arvioimiseksi, voidaanko eläinlajia tai eläintä pitää siten, että lain 8 §:n 1 momentin vaatimukset täyttyvät. Tehtävä edellyttäisi hakijan toimittaman tieteellisen tutkimustiedon ja muun toimitetun tiedon arviointia sen laadun ja riittävyyden osalta sekä arviointia siitä, voidaanko eläintä pitää 8 §:n 1 momentissa tarkoitettulla hyväksyttävällä tavalla. Voidaan arvioida, että hakemuksia eläinlajilistauksen muuttamiseksi tai poikkeuslupien myöntämiseksi tehtäisiin vain satunnaisesti, ei välttämättä edes kerran vuodessa. Aiheutuvan lisätyön määrän arvioidaan olevan kokonaisuutena ottaen vähäinen ja satunnainen (joka tapauksessa alle 0,2 htv/v). Luonnonvarakeskuksen arvioidaan selviytyvän tehtävästä nykyisillä resursseillaan.

4.2.2.4 Aluehallintovirastot ja kunnat

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Viime vuosina on eläinsuojeluvalvontaan käytetty n. 40 htv/vuosi ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla ja aluehallintovirastoissa n. 25 htv (ml. eläinkuljetuslainsäädännön mukainen valvonta). Poliisin tai kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan eläinsuojeluvalvontaan käyttämistä resursseista ei ole tietoa. Arvio on, että varsinkin terveydensuojeluviranomaisten osuus valvonnassa on ollut vähäinen.

Epäilyyn perustuvien tarkastusten määrä on vuodesta 2010 lähtien lisääntynyt voimakkaasti. Tarkastuksia tehtiin vuonna 2021 yhteensä 5828 kpl (kuva 2).

Kuva 2. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset 2007-2021 (Ruokavirasto)

Suurin osa epäilyyn perustuvista tarkastuksista kohdistuu lemmikkieläimiin. Lisääntyneeseen tarkastusten määrään on 2010-luvun alusta lähtien vaikuttanut valtion varoin kuntiin tai kuntayhtymiin perustettujen, valvontaan keskittyvien virkaeläinlääkärien virkojen täyttäminen. Lisääntyneet valvontaresurssit on kunnissa edelleen suunnattu epäilyyn perustuvien tarkastusten tekemiseen. Lisäksi läänineläinlääkärit ovat tehneet erityisesti vaativimpia epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tekevät eläinsuojeluviranomaisten lisäksi tai apuna myös aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat. Lounais-Suomen aluehallintovirastoa lukuun ottamatta valtuutettuja eläinsuojeluvalvojia on 1—4 kussakin aluehallintovirastossa, yhteensä 13 henkilöä. Eläinsuojeluvalvojat suorittavat tarkastuksia pääosin yhdessä virkaeläinlääkärien tai poliisin kanssa. Eläinsuojeluvalvojan yksinään tekemiä tarkastuskäyntejä raportoitiin vuonna 2019 vajaa 100 kpl. Näistä noin joka viidennessä tapauksessa eläinsuojeluvalvoja teki havaintojensa johdosta eläinsuojelulain mukaisen ilmoituksen viranomaiselle, joka ryhtyi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Sen sijaan niin kutsuttu otantaan perustuva valvonta on vähentynyt johtuen paitsi karjatilojen määrän vähenemisestä, myös valvontaresurssien niukkuudesta. Vuonna 2009 tarkastettiin 561 tuotantoeläimiä pitävää pitopaikkaa otantavalvonnassa, kun taas vuonna 2021 tarkastuksia tehtiin 255 tilalle. Otantaan perustuvia tarkastuksia tekevät läänineläinlääkärit.

Eläinsuojeluvalvonta on ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla hoidettu niin kutsuttuna valtion toimeksiantotehtävänä, jolloin kunnalle maksettava korvaus kunnaneläinlääkärin suorittamasta valvonnasta on hoidettu aluehallintovirastojen kautta. Eläinsuojeluvalvonnan osalta kustannukset ovat lähes kymmenkertaistuneet viimeisen 10 vuoden aikana. Vuonna 2021 eläinsuojeluvalvonnasta maksettiin kunnille korvauksia noin 5 miljoonaa. Kustannusten nousu johtuu osittain lemmikkeihin kohdistuvien epäilyyn perustuvien tarkastusten lisääntymisestä. Tarkastusten lukumäärä ei kuitenkaan ole noussut samassa suhteessa kuin kustannukset. Keskimääräinen kustannus tarkastusta kohden on siis noussut ja on nykyään noin 700 euroa. Tämä johtuu oletettavasti lisääntyvästä parityöskentelystä, jonka johdosta on jouduttu perustamaan uusia valvontaeläinlääkärivirkoja kuntiin. Monessa tapauksessa eläinsuojelukäynteihin liittyy turvallisuusriskejä, mistä syystä on enenevässä määrin siirrytty parityöskentelyyn. Valtaosa valvonnasta tehdään kuitenkin edelleen yksin. Valtio korvaa vain kunnaneläinlääkärin tekemän valvonnan, vaikka eläinsuojeluvalvontaa voivat eläinsuojelulain mukaan tehdä myös terveys-tarkastajat ja jossain määrin myös aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat.

Lakiehdotuksella ei lisätä otantaan perustuvia valvontoja eikä sillä pitäisi olla erityisiä vaikutuksia myöskään epäilyyn perustuvien tarkastusten määrään. Ehdotuksessa luovuttaisiin eläinsuojeluvalvojista. Uutena säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta käyttää asiantuntijoita ja avustajia apuna valvonnassa. Nämä eivät kuitenkaan voisi tehdä valvontakäyntejä itsenäisesti samaan tapaan kuin eläinsuojeluvalvojat. Eläinsuojeluvalvojien itsenäisesti tekemien valvontakäyntien määrä on kuitenkin ollut melko vähäinen, joten muutoksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta valvontaviranomaisten työhön. Valvontaviranomaiset voisivat halutessaan jatkossakin käyttää nykyisiä eläinsuojeluvalvojia ehdotuksessa tarkoitettuina asiantuntijoina tai avustajina. Toisin kuin eläinsuojeluvalvojille, asiantuntijoille ja avustajille maksettaisiin korvaus työstä valtion varoista. Tästä aiheutuu lisääntyneitä kustannuksia, joiden määrää on kuitenkin vaikea etukäteen arvioida. Toisaalta mahdollisuus käyttää asiantuntijoita ja avustajia mukana tarkastuksella saattaa vähentää tarvetta kahden eläinlääkärin parityönä tekemille tarkastuksille, joka puolestaan pienentäisi valvonnasta aiheutuvia kustannuksia.

Ehdotuksen 114 §:n mukaan valvontaviranomainen voisi jatkossa periä maksuja uusintatarkastuksista, joita joudutaan tekemään hyvinvointisäädösten rikkomistilanteissa. Käytännössä maksulliseksi tulisivat otantatarkastusten perusteella tehdyt uusintatarkastukset, samoin kuin sellaiset uusintatarkastukset, jotka kohdistuvat 50, 57, 58, 60 tai 61 §:ssä tarkoitettuun ammattimaiseen tai laajamittaiseen toimintaan. Muuhun eläintenpitoon, kuten yksityishenkilöiden lemmikinpitoon, kohdistuvat uusintatarkastukset olisivat maksullisia, jos uusintatarkastuksella käy ilmi, ettei annettua kehotusta, määräystä tai kieltoa ole noudatettu. Uusintatarkastusten maksullisuus saattaa osaltaan tehostaa annettujen kehotusten, määräysten ja kieltojen noudattamista. Maksuilla katettaisiin myös uusintatarkastuksista valvontaviranomaiselle aiheutuvia kustannuksia. Toisaalta maksujen periminen lisäisi viranomaisen hallinnollista taakkaa. Maksujen suuruus määritettäisiin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti. Vuonna 2021 uusintatarkastuksia tehtiin yhteensä noin 1340 kpl. Tiedossa ei kuitenkaan ole, kuinka suuri osa näistä tarkastuksista kohdistui otantatarkastusten perusteella valvonnan kohteeksi päätyneisiin tuotantoeläintiloihin, edellä mainittuihin ammattimaisiin tai laajamittaisiin toimintoihin tai toisaalta muuhun eläintenpitoon. Oletettavasti suurin osa uusintatarkastuksista kohdistuu lemmikkieläinten pitoon, mutta näidenkään tarkastusten osalta ei ole tietoa siitä, onko tarkastuksella todettu edelleen säännösten rikkomista vai ovatko asiat olleet kunnossa. Näin ollen on mahdotonta arvioida, kuinka suuri osa uusintatarkastuksista olisi jatkossa maksullisia.

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat muutokset

Eräillä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvillä ehdotuksilla olisi myös vaikutusta aluehallintovirastojen tehtäviin. Kotieläinpihojen luvanvaraisuudesta luopuminen vähentäisi lupien käsittelystä aiheutuvaan hallinnollista taakkaa. Toimintaa ei liioin tarvitsisi enää tarkastaa ennen luvan myöntämistä. Myös riistatarhojen, tuotantotarkoituksiin tarhattavien luonnonvaraisten eläinten tarhojen ja ammattimaisesti hevoseläimiä pitävien toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta luovuttaisiin. Jatkossa nämä toimijat tekisivät ilmoituksen toiminnastaan ainoastaan eläinten pitopaikkarekisteriin. Tämä vähentää aluehallintovirastoille ilmoitusten käsittelystä aiheutuvia kustannuksia. Toisaalta uutena vaatimuksena säädettäisiin avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan sekä eläinkilpailutoiminnan ilmoituksenvaraisuudesta. Käytännössä luonnonvaraisten eläinten pidempiaikaista hoitoa antavat nykyisin muutama eläintarhat, eläinhoitolat, yhdistykset ja asiaan perehtyneet yksityishenkilöt. Tarkkaa arviota toimijoiden määrästä ei ole. Ilmoituksen voisi tehdä sähköisesti olemassa olevia järjestelmiä käyttäen. Luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnasta sekä eläinkilpailutoiminnan ilmoituksenvaraisuudesta arvioidaan aiheutuvan lisätyötä alle 30 htp/vuosi koko maassa. Lain voimaantulon jälkeen lisätyötä aiheutuu myös eläintarhalupien päivittämisestä siten, että niihin sisällytetään tiedot eläintarhan osallistumisesta suojelutoimiin liittyviin tehtäviin. Samalla osa eläintarhaluvista jouduttaneen muuttamaan pysyviksi eläinnäyttelyluviksi. Kyseessä olisi kuitenkin kertaluonteisesta tehtävästä, josta ei arvioida aiheutuvan erityisen merkittävää lisätyötä aluehallintovirastoille.

Luonnonvaraisten eläinten lopetus

Ehdotuksen 7 §:n mukaan kunnan olisi huolehdittava kunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta. Vastaavaa velvoitetta ei sisälly voimassa olevaan lakiin, mutta käytännössä aluehallintovirastot ovat korvanneet vastaavia kuluja kunnille eläinlääkintähuoltoon varatuista määrärahoista. Aluehallintovirastoihin tehtyjen kyselyiden perusteella nämä korvaukset ovat jääneet keskimäärin alle 1000 euroon vuosittain kunkin aluehallintoviraston alueella.

4.2.2.5 Poliisi

Poliisin tehtävät eläinten hyvinvoinnin valvonnassa säilyisivät ennallaan.

4.2.2.6 Tulli

Tullille ehdotetaan säädettäväksi toimivalta valvoa eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista, kun eläimiä kuljetetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tai Suomesta muuhun kuin jäsenvaltioon. Tulli suorittaisi valvontaa muiden valvontaviranomaisten ohella, eli kyse olisi rinnakkaisesta valvontatoimivallasta eikä tehtävän siirtämisestä muilta valvontaviranomaisilta Tullille. Tulli antaa jo voimassa olevan lain mukaan omien resurssien puitteissa virka-apua muille valvontaviranomaisille säädösten noudattamisen pistokoeluonteiseen valvontaan. Aluehallintoviraston rooli valvonnassa ja pakkokeinoista päätettäessä olisi kuitenkin edelleen keskeinen sillä olevan eläinten hyvinvointia koskevan asiantuntemuksen vuoksi ja siitä syystä, ettei Tullin palveluksessa ole eläinlääkäreitä, jotka voisivat suorittaa eläimiin kohdistuvia kliinisiä tutkimuksia. Tarkoituksena olisi, että nykyinen valvontayhteistyö voisi jatkua myös suoraan lakiin eikä erillisiin virka-apupyntöihin perustuvana. Tullin valvonta tapahtuisi edelleen sen resurssien puitteissa ja muun sisämarkkinavalvonnan yhteydessä, eikä esitetty muutos aiheuttaisi Tullille lisäkustannuksia tai lisäresurssitarpeita. Tullin integroiminen osaksi valvontakoneistoa edellyttää kuitenkin Ruokaviraston ja aluehallintovirastojen kanssa laadittavaa yhteistä

toimintamallia sekä riittävää ohjeistusta ja koulutusta. Toimintamalliin liittyen valvontaviranomaisten tulisi esimerkiksi sopia tilannekuvan ylläpidosta ja tiedonkulusta sekä nimetä yhteyshenkilöt eri alueille.

4.2.2.7 Muut vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksen 8 §:n 2 momenttiin sisältyvän eläinlajien listauksen odotetaan tuovan helpotuksia viranomaisten toimintaan. Nykyisellään useasta eri lainsäädännöstä johtuva eksoottisten eläinten tuontiin ja hallussapitoon liittyvä lupabyrokratia ja siihen liittyvä neuvonta aiheuttaa kustannuksia useille eri viranomaisille. Kansalaisen näkökulmasta nykyinen järjestelmä on sekava ja vaikeasti hallittava kokonaisuus. Tämä aiheuttaa eläinsuojelu-, eläintauti- ja ympäristöviranomaisille paljon kansalaisten ja toimijoiden neuvontaan liittyviä tehtäviä, joiden odotetaan vähentyvän eläinlajilistauksen myötä. Eläinlajien kirjon rajoittamisen odotetaan myös helpottavan valvontaviranomaisten työtä, kun valvottavana ei enää olisi rajaton määrä erilaisia eläinlajeja.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotuksessa on pyritty kehittämään avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitoa koskevia säännöksiä monin tavoin. Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoidon ensisijaisena tarkoituksena on eläimen palauttaminen takaisin luontoon. Tavallisten kansalaisten oikeutta pitää avuttomassa tilassa olevia luonnonvaraisia eläimiä rajattaisiin koskemaan vain eläimelle annettavaa ensiapua tai sen toimittamista asiantuntevaan jatkohoitoon. Luonnonvaraisten eläinten pidempiaikainen hoito olisi jatkossa ilmoituksenvaraista toimintaa. Olisi tarkoituksenmukaista, että hoito keskitettäisiin asiantunteville tahoille ja että se saataisiin nykyistä paremmin valvonnan piiriin. Muutosten tavoitteena on vähentää asiantuntemattomasta hoidosta johtuvia kärsimyksiä luonnonvaraisille eläimille. Asiantuntevan hoidon avulla myös mahdollisuudet eläimen palauttamiseen luontoon paranevat. Lisäksi kunnan velvollisuudeksi säädettäisiin kunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettaminen, joka puolestaan vähentäisi luonnonvaraisten eläinten kärsimyksiä.

Luonnonvaraisten eläinten elätettäväksi ottamista koskevia säännöksiä tarkennettaisiin ja elätettäväksi ottaminen rajoitettaisiin koskemaan vain niitä tilanteita, joissa sen salliminen on ehdottoman välttämätöntä.

Eläintarhoja koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläintarhojen roolia luonnonvaraisen eläimistön ja biologisen monimuotoisuuden suojelemisessa vahvistettaisiin nykyisestä. Pysyvän eläinnäyttelyn määritelmää tarkennettaisiin siten, että luonnonsuojeluarvoltaan erityisen tärkeitä lajeja pitävät laitokset määriteltäisiin jatkossa pääsääntöisesti eläintarhoiksi pysyvän eläinnäyttelyn sijaan. Lisäksi eläintarhoille säädetyt vaatimuksia luonnonvaraisen eläimistön ja biologisen monimuotoisuuden suojelutoimille tiukennettaisiin. Jatkossa eläintarhojen olisi yleisön valistuksen lisäksi osallistuttava eläinlajien suojelua edistävään tutkimukseen, suojelutaitoihin liittyvään koulutukseen, eläinlajien suojeluun liittyvään tietojen vaihtoon ja jos se on tarkoituksenmukaista, lajin tarhassa kasvattamiseen, kannan uudelleen istuttamiseen tai lajien luontoon palauttamiseen. Eläintarhojen rooli yhteiskunnassa ja toisaalta myös yleisön odotukset eläintarhoille muuttuneet viimeisten vuosikymmenten aikana. Eläintarhat tarjoavat edelleen yleisölle virkistäytymistä sekä ainutlaatuisia mahdollisuuksia tutustua luonnonvaraiseen eläimistöön. Eläintarhojen rooli lajiensuojelussa ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtivana toimijana on kuitenkin lisääntynyt. Yleisö on myös entistä kiinnostuneempaa siitä, miten eläimiä eläintarhoissa pidetään ja miksi eläimiä on ylipäätään tarpeen pitää eläintarhoissa. Hyvin hoidetuilla eläintarhoilla on merkittävä tehtävä valistaa yleisöä luonnonvaraisista eläimistä ja niiden elinympäristöistä sekä luonnon monimuotoisuuden suojelusta. Samalla eläintarhat

osallistuvat asiantuntemuksellaan muuhun toimintaan, jolla edistetään luonnon monimuotoisuuden ja erityisesti uhanalaisten eläinten suojelua.

Kunnille ehdotettu velvoite tilastoida ja julkaista vuosittain tiedot talteen otetuista löytöeläimistä auttaisi suunnittelemaan tarvittavia toimenpiteitä eläinten vastuullisen pidon edistämiseksi valtakunnallisesti ja alueellisesti. Nämä toimet kohdistuisivat todennäköisesti ennen kaikkea vapaana liikkuviin kissoihin. Merkitystä olisi myös lain 25 §:ään ehdotetulla säännöksellä, jonka mukaan nisäkkäiden pitäjän olisi estettävä pitämiensä eläinten hallitsematon lisääntyminen. Erityisesti hallitsemattomasti lisääntyvät ja vapaana liikkuvat kissat voivat aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia ympäristöön ja säännöksellä voitaisiin puuttua tällaiseen toimintaan nykyistä tehokkaammin.

Lakiehdotuksen tavoitteena on edistää hyvää eläintenpitoa ja lisätä eläinten hyvinvointia. Nämä tavoitteet edistävät myös eläinten terveyttä ja vähentävät tarvetta käyttää antibiootteja ja muita lääkkeitä. Lääkkeitä käytettäessä ei voida täysin välttyä siltä, että jonkin verran lääkettä kulkeutuu myös ympäristöön lannan, virtsan tai muiden eritteiden mukana. Johanna Muurisen väitöskirjatyössä³² on selvitetty bakteerien antibioottiresistenssigeenien leviämistä maahan lannan levityksen seurauksena. Tuotantoeläinten lantaa käytetään lannoitteena kaikkialla maailmassa. Lannoitetuilta pelloilta korjataan satoa, joka mm. syötetään eläimille rehuna. Tämä johtaa suolistobakteerien ja maaperäbakteerien jatkuvaan sekoittumiseen ja molempien ympäristöjen bakteerit kantavat resistenssigeenejä. Tutkimuksessa bakteerien antibioottiresistenssigeenit levisivät maahan lannan levityksen seurauksena. Leviämistä vesistöön ei havaittu. Vaikka resistenssigeenit levisivät maahan, niiden lukumäärä ja suhteellinen osuus laskivat selvästi jo kuuden viikon kuluttua lannoituksesta. Työssä huomattiin myös, että bakteerien antibioottiresistenssigeenit rikastuvat lannan talvivarastoinnin aikana kaikilla tuotantotiloilla, mikä tarkoittaa, että lannan varastointi lisää ympäristöön joutuvien antibioottiresistenssigeenien määrää.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Eläinsuojelulainsäädännön tulisi heijastaa yhteiskunnassa kulloinkin vallitsevaa näkemystä eläinten asemasta. Nykypäivänä eläinten hyvää hoitoa ja kohtelua pidetään itsestään selvänä normina kulttuurissamme. Sen lisäksi keskusteluun on noussut myös eläimen hyvä hyvinvointi laajemminkin merkityksessä. Esimerkiksi eläinten lajityypillisen käyttäytymisen mahdollistamiseen ja eläinten hyvään elämään kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Ollakseen hyväksyttävää eläintuotannon ja kaiken muunkin eläinten käytön onkin oltava eettisesti kestävällä pohjalla. Esityksellä eläinten hyvinvointilainsäädäntö pyritään uudistamaan siten, että se vastaisi nykyisiä käsityksiä eläinten hyvinvoinnista ja sen tärkeydestä.

Eläinten hyvällä hyvinvoinnilla on kuitenkin myös muita vaikutuksia yhteiskuntaan. Hyvinvoivat eläimet, hyvä eläinterveys ja myös ihmisten terveys liittyvät tiukasti toisiinsa. Hyvinvoivat eläimet ovat yleensä myös terveitä eläimiä, jolloin niitä ei tarvitse lääkittää esimerkiksi antibiooteilla kovin usein. Myös eläinten sairastumisesta johtuvat tuotannonmenetykset, varhaiset eläinten poistot sekä eläinten lääkitsemisestä aiheutuvat kustannukset jäävät hyvässä terveystilanteessa vähäisemmiksi. Vähäisellä antibioottien käytöllä hidastetaan myös antibioottiresistenssin syntymistä, joka on merkittävä uhka niin eläinten kuin ihmistenkin terveydelle. Antibioottien

³² Antibiotic resistance in agroecosystems, Muurinen J., Helsingin yliopisto, 2017.

käytön vaikutuksia ihmisten ja eläinten terveyteen tutkitaan tällä hetkellä paljon. OECD:n raportin³³ mukaan ihmisten, eläinten ja ympäristön välillä leviävän antibioottiresistenssin leviämistä koskevat tutkimustulokset ovat toistaiseksi jokseenkin rajallisia. Joidenkin mikrobien (esim. salmonella, kampylobakteeri, *E. coli*, *stafylococcus aureus*, ja enterokokki) osalta on kuitenkin olemassa konkreettista näyttöä antibioottiresistenssin leviämisestä ihmisten, eläinten ja ympäristön välityksellä. Niin sanotun JIACRA-raportin³⁴ mukaan antibioottiresistenssin epidemiologia on moniselitteistä ja muutkin tekijät, kuin vain antibioottien kulutus, voivat vaikuttaa antibioottiresistenssin määrään. On kuitenkin todettu, että antibioottiresistenssin määrä kasvaa sekä eläimillä että ihmisillä antibioottien kulutuksen kasvaessa. Raportin suositusten mukaan tarpeetonta antibioottien käyttöä on vähennettävä sekä elintarviketuotantoeläimillä että ihmisillä. Sairauksien ennaltaehkäisy ja eläinten suojaaminen tarttuvilta eläintaudeilta on myös olennainen osa eläinten hyvinvoinnin turvaamista. Hyvinvoivat, terveet tuotantoeläimet luovat perustan turvallisille elintarvikkeille. Korkea hyvinvoinnin taso on myös yksi osa vastuullista elintarviketuotantoa ja tätä voidaan hyödyntää elintarvikkeiden markkinoinnissa.

Seura- ja harrastuseläimillä on myös todettu olevan monia myönteisiä vaikutuksia ihmisten hyvinvoinnille ja kansanterveydelle. Esimerkiksi kotimaisten tutkimusten³⁵ mukaan koiralla on laaja-alainen myönteinen vaikutus ihmisen hyvinvointiin. Koira vaikuttaa etenkin ihmisen elämänhallintaan, emotionaalisuuteen, toiminnallisuuteen ja itsetuntoon. Vastaava vaikutus voidaan arvioida olevan myös muilla eläimillä. Erityisesti suhde hyvinvoivaan eläimeen parantaa ihmisen elämänlaatua, kuten edellä mainitussa tutkimuksessa todettiin koiran osalta. Terveystieteiden tutkimuksissa erilaisia eläimiä hyödynnetään nykyään myös eläinavusteisessa terapiassa.

Vanhentuneen eläinsuojelulainsäädännön uudistamisella vastaamaan perustuslain vaatimuksia selkeytetään myös toimijoiden ja viranomaisten välistä vastuunjakoja eläinten hyvinvoinnin varmistamisessa sekä parannetaan toimijoiden oikeusturvaa ja perusoikeuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Eläinten hyvinvointia koskevan sääntelyn uudistaminen edellyttää lainsäätelyä, mikä merkitsisi useiden uusien säännösten sisällyttämistä eläinsuojelulakiin. Lukuisista lain muutoksista johtuen eläinsuojelulain rakenne ja systematiikka on jo kuitenkin kärsinyt niin, että edellä tarkoitettujen sääntelyn asianmukainen toteuttaminen osittaisuudistuksena olisi erittäin vaikeaa. Eläinsuojelulain uudistaminen on toisaalta välttämätöntä myös sen vuoksi, että sääntely tulee saattaa kaikilta osin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Käytännössä tilannetta ei voida korjata muutoin kuin lain kokonaisuudistuksella. Lain nojalla uudistettaisiin tarvittavilta osin myös alemman asteinen eläinten hyvinvointia koskeva sääntely.

³³ Transmission of Antimicrobial Resistance between Animal Agriculture and Humans, OECD background report for official use, Morel, 2018.

³⁴ ECDC, EFSA and EMA second joint report, JIACRA, 2017.

³⁵ Hyvää elämää koiran kanssa -Koiran vaikutuksesta koiranomistajan hyvinvointiin ja onnellisuuteen, Langinvainio H., Suomen Kennelliitto, 2015. Koiranomistajuus Suomessa - Tutkimus hyvinvointi- ja terveystekijöistä Terveys 2000 -aineiston valossa, Langinvainio H., Joutsenniemi K. ja Pankakoski, M. Suomen Kennelliitto, 2014.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsissa uusi eläinsuojelulaki (SFS 2018:1192) ja sitä täydentävä eläinsuojeluasetus (SFS 2019:66) tulivat voimaan 1.4.2019. Lain tavoitteena on hyvän eläinsuojelun turvaaminen sekä eläinten hyvinvoinnin ja kunnioittamisen edistäminen. Lakia sovelletaan kaikkiin ihmisen hoidossa oleviin eläimiin sekä eräin poikkeuksin myös tieteellisissä tutkimuksissa käytettäviin luonnonvaraisiin eläimiin. Eräitä säännöksiä sovelletaan myös hylättyihin ja villiintyneisiin kesyeläinlajeihin kuuluviin eläimiin. Uuden lain peruseräinä on, että eläimiä on pidettävä ja hoidettava hyvässä eläintenpitoympäristössä siten, että niiden hyvinvointia edistetään. Eläimillä on oltava mahdollisuus toteuttaa sellaisia käyttäytymistarpeitaan, joiden toteuttamiseen niillä on voimakas tarve ja jotka ovat tärkeitä niiden hyvinvoinnille (ns. luonnollinen käyttäytyminen). Eläinten pidon ja hoidon tulee ennalta ehkäistä eläinten käyttäytymishäiriöitä. Uutena vaatimuksena säädetään, että eläinten pitäjällä ja muulla eläinten hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimestä huolehtimiseksi. Lisäksi lakiin selvennetään, että kesyeläimiä ei saa hylätä. Uutta on myös säännös siitä, että kilpailuihin ja kokeisiin harjoitettavia ja osallistuvia eläimiä ei saa altistaa kärsimykselle. Norsujen ja merileijonien käyttö sirkuksissa kiellettiin asetuksella vuoden 2019 alusta. Uuden eläinsuojelulain säätämisen yhteydessä muutettiin myös julkisuuslainsäädäntöä siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä on salassapitosäännösten estämättä jatkossa mahdollisuus ilmoittaa vakavista eläinsuojeluongelmista eläinsuojeluviranomaisille.

Ruotsissa koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on jo nykyään pakollista. Kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulee pakolliseksi vuoden 2023 alusta alkaen.

Ruotsissa emakoiden ja ensikoiden pito porsitus- ja tiineytshäkeissä kiellettiin vuonna 1989. Uusien parsinavetoiden ja hevospiltsuutallien rakentaminen on kielletty vuonna 2007. Sonniin-pitäminen pysyvästi kytkettynä on ollut kiellettyä vuodesta 2017. Arviolta 20-30 % Ruotsin lypsylehmistä – ja hiehoista pidetään parsinavetoissa. Ruotsissa kaikkien yli kuuden kuukauden ikäisten lypsylehmien ja –hiehojen on päästävä kesäaikaan laitumelle. Myös lihanautojen on päästävä vähintään jaloittelutarhaan kesäaikana. Hevospiltsuissa pidetään arviolta noin 5 % hevosista. Olemassa oleville parsinavetoille ja piltsuutalleille luopumiselle ei ole säädetty takarajaa. Myös vuohia saa Ruotsissa pitää kytkettynä. Uuden eläinsuojelulain säätämisen myötä laadittiin vaikutusarviointi siitä, millaisia taloudellisia vaikutuksia kytkettynä pitämisestä luopumisella olisi. Selvitys³⁶ valmistui heinäkuussa 2019. Se ei ole toistaiseksi johtanut jatkotoimiin.

5.2.2 Norja

Norjan voimassa oleva eläinsuojelulaki (LOV-2015-06-19 nr 97) tuli voimaan vuonna 2010. Lain tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin ja kunnioituksen edistäminen. Lakia sovelletaan kaikkiin tilanteisiin, jotka vaikuttavat nisäkkäiden, lintujen, matelijoiden, sammakkoeläinten, kalojen, rapujen ja kymmenjalkaisten, mustekalojen sekä hunajamehiläisten hyvinvointiin tai näiden eläinten arvostukseen. Lakia sovelletaan myös niihin eläinten kehitysasteisiin, joiden hermoston kehitystaso vastaa elävän eläimen kehitystasoa. Lain mukaan eläimillä on luontainen itseisarvo (*egenverdi*), joka on riippumaton niiden hyötyarvosta ihmisille.

³⁶ Krav på att hålla djur lösgående – konsekvenser, övergångsbestämmelser, undantag och andra incitament än lagstiftning. Rapport 2019:17, Jordbruksverket.

Eläimiä tulee kohdella hyvin ja suojella vaaralta, sekä tarpeettomalta kärsimykseltä ja kuormitukselta. Eläimiä voidaan pitää vain, jos ne kykenevät hyväksyttävällä tavalla sopeutumaan pito-uootoonsa. Eläimiä saa pitää vain sellaisessa elinympäristössä, joka mahdollistaa eläimelle hyvän hyvinvoinnin ja vastaa eläimen tarpeisiin laji- ja yksilötasolla. Eläimillä tulee olla virikkeitä, niiden täytyy pystyä lepäämään ja toteuttamaan muuta luonnollista käyttäytymistään.

Eläinten pitäjän vastuulla on huolehtia siitä, että eläimistä huolehtii riittävä määrä päteviä hoitajia. Jokaisella eläinten kanssa toimivalla on oltava tehtäviensä kannalta riittävä osaaminen. Alle 16-vuotias ei voi yksin vastata eläimestä. Eläinten pitäjä ei saa luovuttaa eläintä, jos tällä on syytä olettaa, että vastaanottaja ei kykene huolehtimaan eläimestä.

Eläimen omistajan on huolehdittava siitä, että eläimelle käytettävät välineet, laitteet ja teolliset menetelmät eivät vaaranna eläimen hyvinvointia. Vastaava velvollisuus on myös näiden välineiden, laitteiden ja menetelmien markkinoijilla ja myyjillä. Kivunlievitystä on käytettävä kaikkien kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä.

Eläinten jalostuksen tavoitteena tulee olla kestävien, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottaminen. Sellainen jalostus on kielletty, jossa eläin periyttää toimintakykyä heikentäviä genejä jälkeläisilleen. Samoin kiellettyä on jalostus, jonka seurauksena eläimen mahdollisuudet toteuttaa luonnollista käyttäytymistä heikentyvät. Kiellettyä on myös jalostus, joka herättää yleisesti eettistä paheksuntaa.

Norjassa seksuaaliset teot eläinten kanssa on kielletty. Kiellettyä on myös eläinten lopettaminen viihdetarkoituksessa.

Lain esitöiden mukaan laista ilmenevän yhteiskunnassa tapahtuneen asennemuutoksen suhteessa eläimiin tulisi näkyä ankarampina rangaistuksina erityisesti törkeissä eläimiin kohdistuvissa rikoksissa. Norjan korkein oikeus on viitannutkin esitöihin ratkaisussaan HR-2016-00295-A, jossa henkilö tuomittiin kahdesta törkeästä eläimeen kohdistuneesta rikoksesta ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

Norjassa emakoiden ja ensikoiden pito porsitus- ja tiineytyshäkeissä on kielletty. Uusien parsinavetoiden rakentaminen on kielletty vuonna 2004. Parsinavetoista luopumiselle säädetty siirtymäaika päättyy vuonna 2034. Norjassa hevosia saa pitää pilttuussa.

5.2.3 Tanska

Tanskan uusi eläinten hyvinvointilaki (LOV nr 133 af 25/02/2020) tuli voimaan 1.1.2021. Lakiuudistuksen tarkoituksena oli yksinkertaistaa ja selkeyttää olemassa olevaa lainsäädäntöä ja siirtää yksityiskohtaista sääntelyä asetustasolle sekä päivittää voimassa oleva, 1990-luvulta oleva eläinsuojelulaki vastaamaan nykypäivän vaatimuksia. Samalla lain nimi muuttui eläinsuojelulaista eläinten hyvinvointilaksi. Uusi laki on puitelaki, joka sisältää runsaasti asetuksenantovaltuuksia.

Uuden lain tavoitteena on edistää eläinten hyvää hyvinvointia, suojella eläimiä sekä edistää eläinten kunnioitusta elävinä ja tuntevina olentoina. Lain tavoitteena on myös eettisten näkökulmien huomioon ottaminen. Lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin. Eläimiä on kohdeltava vastuullisesti ja niitä on suojeltava parhaalla mahdollisella tavalla kivulta, kärsimykseltä, ahdistukselta, pysyvältä haitalta ja merkittävältä rasitukselta. Eläinten pitäjän on huolehdittava siitä, että eläimiä pidetään ja kohdellaan siten, että niiden fysiologiaan, käyttäytymiseen ja terveyteen liittyvät tarpeet täyttyvät. Eläinten pidossa ja hoidossa on otettava huomioon sekä tieteelliseen tie-

toon että käytännön kokemuksiin perustuvat hyvät käytännöt. Eläimen pitopaikan on tyydytettävä eläimen tarpeet. Eläimellä on oltava riittävä liikkumisvapaus ja sen on saatava tarpeeksi lepoa, ravintoa ja vettä. Eläimiä on suojattava riittävästi kylmyydeltä ja tuulelta. Eläimiä tulee pitää hyvässä elinympäristössä, jossa ne voivat käyttäytyä lajilleen luontaisesti. Tanskassa seksuaaliset teot eläinten kanssa on kielletty.

Tanskassa on rajoitettu myös sellaisten eläinlajien pitoa, jotka voivat olla vaarallisia tai joiden pito eläinsuojelullisesti vastuullisella tavalla on vaikeaa. Aiemmin säädetty kettujen pitoa koskeva kielto on sisällytetty uuteen lakiin, muista kielletyistä eläinlajeista säädetään asetuksella. Kiellettyä on esimerkiksi useimpien apinoiden pito sekä monien myrkyllisten eläinten pito.

Tanskassa emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkeistä luopumiselle säädetty siirtymäaika päättyy vuonna 2034. Uusissa sikaloissa tiineytyshäkit tulivat kielletyksi vuonna 2015. Porsitushäkkien käyttöä ei ole kielletty. Uusien parsinavetoiden rakentaminen on ollut kiellettyä vuodesta 2010. Vuodesta 2022 alkaen kytkettynä pidettävien lypsylehmien on päästävä laitumelle kesäaikaan. Parsinavetoista luopumiselle säädetty siirtymäaika päättyy vuonna 2027. Hevosten pito pilttuussa on kielletty vuonna 2011.

5.2.4 Alankomaat

Alankomaiden voimassa oleva eläinsuojelulaki (stb-2011-345) tuli voimaan vuonna 2013. Alankomaiden lain mukaan eläimillä on itseisarvo. Eläinten itseisarvon tunnustamisella tarkoitetaan eläinten arvokkuuden tunnustamista tuntevina olentoina. Laadittaessa määräyksiä eläinsuojelulain perusteella ja tehtäessä päätöksiä niiden perusteella, tulee eläinten itseisarvo aina ottaa huomioon. Eläinten itseisarvon tunnustaminen ei kuitenkaan rajoita muita tuomioistuinten tunnistettuja periaatteita ja käytäntöjä. Eläinten itseisarvoa ei saa rikkoa enempää kuin on tarpeen, ja eläinten edellyttämä tarpeellinen hoito tulee aina taata. Eläinten pidossa on varmistuttava siitä, että eläimet eivät kärsi tarpeettomasti nälästä, janosta tai puutteellisesta ravinnosta, fyysisestä rasituksesta, kivuista, vammoista tai sairauksista, pelosta, kroonisesta stressistä tai luonnollisen käyttäytymisen rajoitteista.

Alankomaissa sirkuseläimiä ja tuotantoeläimiä koskeva positiivilista tuli voimaan vuonna 2015. Seura- ja harrastuseläinlajeja koskevaa listaa on laadittu nyt useiden vuosien ajan ja lista oli tarkoitus julkaista vuoden 2021 alkupuolella. Tässä yhteydessä on tehty laajaa tieteellistä selvitystyötä ja riskinarviointia siitä, mitä nisäkkäitä tulisi saada pitää seura- ja harrastuseläiminä.

Alankomaissa emakoita ja ensikoita voidaan pitää tiineytyshäkissä neljän päivän ajan siemennyksen jälkeen. Porsitushäkkien tai parsinavetoiden käyttöä ei ole kielletty.

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausuntokierros

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 4.11.2021—14.1.2022. Yhteensä lausuntoja saatiin 460 kappaletta. Näistä sidosryhmien antamia oli 160 lausuntoa ja yksityishenkilöiden antamia 300 lausuntoa. Sidoryhmien lausunnoista on julkaistu yhteenveto sekä kooste kaikista lausunnoista. Yksityishenkilöiden lausunnoista on julkaistu erillinen yhteenveto. Yhteenvedot, kooste ja sidoryhmien antamat lausunnot ovat luettavissa valtioneuvoston hankerekisterissä.

Lausuntopyyntöissä lausunnonantajilta pyydettiin palautetta erityisesti muutoksista, joita esitykseen on tehty hallituksen esitykseen 154/2018 verrattuna. Muutokset esiteltiin lyhyesti erillisessä muistiossa, joka oli lausuntopyyntöön liitteenä. Seuraavassa esitetään tiivistelmä yksityishenkilöiltä saadusta lausuntopalautteesta sekä käydään läpi keskeisimmistä muutoksista sidosryhmiltä saatua palautetta.

6.2 Yksityishenkilöiden lausunnot

Yksityishenkilöiltä saaduissa launnoissa esitystä pidettiin eläinten hyvinvoinnin kannalta riittämättömänä. Kriittisimmin launnoissa suhtauduttiin turkistarhauksen sallimiseen jatkossakin. Eläinten häkkikasvatukseen suhtauduttiin myös kielteisesti ja olemassa olevien parsinavetoiden ja porsitushäkkien käytön sallimista vastustettiin. Porsaiden kirurgisen kastraation kieltä toivottiin. Osa lausunnonantajista katsoi, että kastratio voitaisiin sallia, jos toimenpiteen yhteydessä käytetään paikallispuudutusta tai nukutusta. Kaikille eläimille esitettiin jatkuvasti saatavilla olevaa juomavettä. Nautojen toivottiin pääsevän ulkoilemaan tai laiduntamaan ympäri vuoden. Merkittävä osa lausunnonantajista katsoi, että eläinten itseisarvo tulisi kirjata lakipykäliin. Uusien eläinlajien sallimista tuotantoeläiminä vastustettiin. Eläinsuojeluvuontaan vaadittiin lisää resursseja.

6.3 Parsinavetat ja lypsykarjan jaloittelu

Kaikki asiaan kantaa ottaneet sidosryhmät kannattavat uusien parsinavetoiden rakentamisen ja käyttöönoton kieltä ja pitävät sitä oikeasuuntaisena kehityksenä. Sen lisäksi lukuisat lausunnonantajat esittävät, että myös toiminnassa olevista parsinavetoista luovuttaisiin siirtymäajalla. Tuottajajärjestöt kannattavat nimenomaisesti nyt ehdotettua säännöstä, jolla kiellettäisiin vain uusien parsinavetoiden rakentaminen eikä toiminnassa olevista parsinavetoista luopumiselle säädetä siirtymäaikaa.

Useat lausunnonantajat ovat pitäneet ehdotettuja jaloitteluvuontaita riittämättöminä. Lausunnonantajat ehdottavat muun muassa jaloitteluvuontaita myös pihattolehmille, parsilehmien ympärivuotista jaloitteluvuontaita sekä vuontaita kesäaikaiseen laidunnukseen. Useat lausunnonantajat ovat myös kiinnittäneet huomiota jo aiemmin esitettyyn lypsylehmien ja –hiehojen jaloitteluvuontaiten muutokseen. Jaloitteluvuontaita ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä 60 päivästä 90 päivään ja samalla vuontaita muutettaisiin siten, että jaloittelu voitaisiin toteuttaa kesäajan sijaan koska tahansa kalenterivuoden aikana. Jaloitteluvuontaiten pidentämistä kannatetaan, mutta erityisesti valvontaviranomaiset kiinnittivät huomiota siihen, että vuontaiten valvonta vaikeutuu, kun jaloittelun voi toteuttaa milloin tahansa vuoden aikana. Vain muutamat lausunnonantajat ovat ottaneet nimenomaisesti kantaa ehdotettuun jaloitteluvuontaiten luopumista koskevan siirtymäajan lyhentämiseen 15 vuodesta 12 vuoteen ja pitäneet siirtymäaikaa edelleen liian pitkänä.

Lausuntokierroksen jälkeen esitykseen ei ole tehty parsinavetoihin liittyviä muutoksia. Lypsylehmien ja –hiehojen jaloitteluvuontaita on muutettu lausuntopalautteen perusteella siten, että 60 päivää jaloitteluvuontaita sidottaisiin laidunkauteen ja 30 päivää muuhun aikaan vuodesta. Kokonaisjaloitteluvuontaita säilyisi siis edelleen 90 päivässä. Muutoksella edistettäisiin nautojen kesäaikaista jaloittelua ja laidunnusta, joka mahdollistaa nautojen lajityypillisen käytännön paremmin kuin talviaikainen jaloittelu. Säännös olisi myös helpommin valvottavissa kuin aiemmin ehdotettu säännös.

6.4 Porsitus- ja tiineytyshäkit

Kaikki asiaan kantaa ottaneet lausunnonantajat kannattavat uusien porsitushäkkien rakentamisen ja käyttöönoton kieltoa ja pitävät sitä oikeasuuntaisena kehityksenä. Suomen Sikayrittäjät pitävät kuitenkin säännöstä kohtuuttomana, mikäli rikkoontuneen porsitushäkin tilalle ei voi vaihtaa ehjää ja turvallista häkkiä. Lisäksi lukuisat lausunnonantajat esittävät, että myös toiminnassa olevista porsitushäkeistä luovuttaisiin siirtymäajalla.

Lausunnonantajat ottivat kantaa myös ehdotukseen kieltää emakoiden ja ensikoiden kahdeksaa päivää pidempiaikainen pito tiineytyshäkeissä aiemman 15 vuoden sijaan 12 vuoden siirtymäajalla. Osa lausunnonantajista kannatti muutosta, osa piti siirtymäaikaa liian pitkänä ja osa liian lyhyenä.

Esitystä täsmennettiin lausuntokierroksen jälkeen siten, että lain voimaan tullessa käytössä olevia porsitushäkkejä voisi korjata, mutta porsitushäkkien määrää ei voisi lisätä. Muutoksella mahdollistettaisiin eläinten hyvinvoinnin kannalta tarpeellisten korjausten tekeminen käytössä oleviin porsitushäkkeihin.

6.5 Porsaiden kirurginen kastratio

Teollisuuden edustajat esittävät, että lakiin ei tule kirjata tarkkaa aikarajaa kirurgisesta kastratiosta luopumiselle. Myös tuottajajärjestöt suhtautuvat kieltoon kriittisesti. Muut lausunnonantajat suhtautuvat kieltoon myönteisemmin. Suurin osa myönteisesti suhtautuvista lausunnonantajista kannattaa kirurgisen kastration kieltämistä siirtymäajalla ja nykyistä tehokkaamman kivunlievityksen käyttöä ennen siirtymäajan päättymistä.

Esitykseen lisättiin lausuntokierroksen jälkeen tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurgisen kastration kieltö 12 vuoden siirtymäajalla. Esityksen liitteeksi lisättiin uusi asetusluonnos, jossa säädettäisiin siirtymäajan kuluessa noudatettavasta tehostetusta kivunlievityksestä porsaiden kirurgisessa kastratiossa.

6.6 Jatkuva vedensaanti nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikoissa

Hyvin monet lausunnonantajat ottivat kantaa jo aiempaan esitykseen sisältyneisiin ehdotettuihin poikkeuksiin jatkuvan juomaveden vaatimuksista. Poikkeussäännöksiä ehdotettiin poistettavaksi kokonaan, niitä ehdotettiin karsittavaksi, muutettavaksi ja toisaalta osa lausunnonantajista esitti uusia poikkeussäännöksiä lisättäväksi esitykseen. Suurin osa tuottajajärjestöistä kannatti ehdotettuja säännöksiä.

Uutena esitettyyn siirtymäajan lyhentämiseen siitoseläiminä pidettävien turkiseläinten jatkuvan vedensaannin osalta otti kantaa vain muutama lausunnonantaja pitäen siirtymäaikaa edelleen liian pitkänä.

Lausuntokierroksen jälkeen esityksen yksityiskohtaisia perusteluita on tarkennettu hevosten ulkotarhojen osalta. Muutoksella pyritään estämään hevosten tarhauksen väheneminen jatkuvan juomavesivaatimuksen seurauksena. Esitykseen on myös lisätty poroja koskeva poikkeus. Porolle jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytetä silloin, kun saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta. Muutos perustuu siihen, että porot syövät nesteentarpeensa tyydyttämiseen mieluummin lunta kuin juovat vettä.

6.7 Eläinkauppa, pentutehtailu

Kieltoa tuoda alle puolivuotiaita koiran- ja kissanpentuja Suomeen myyntiä varten kannatetaan yleisesti. Hyvin monet lausunnonantajat esittävät, että kissan- tai koiranpennun tuonnin jälkeistä karenssiaikaa myynnille pidennettäisiin ehdotetusta kahdesta kuukaudesta. Monet lausunnonantajat ehdottavat, että myynnin lisäksi kiellettäisiin myös pennun muu luovutus. Useat lausunnonantajat toivovat selkeytystä sen suhteen, mihin toimenpiteisiin valvontaviranomainen voi ryhtyä laittomasti tuotuja pentuja havaitessaan.

Koirien ja kissojen myynti-ilmoitusten vähimmäissisältöä koskeviin säännöksiin suhtauduttiin myönteisesti. Useat lausunnonantajat esittävät, että pykälän tulisi kattaa eläinten myynti-ilmoitusten lisäksi myös muut luovuttamista koskevat ilmoitukset. Lisäksi esitettiin säännöksen laajentamista koskemaan kaikkia eläimiä sekä vahvan tunnistautumisen vaatimusta verkkosovelluksissa eläimiä myyville tahoille.

Esitystä on lausuntokierroksen jälkeen muutettu siten, että tuontikiellon jälkeistä karenssiaikaa on pidennetty neljään kuukauteen. Kielto kattaisi myynnin lisäksi myös muun luovutuksen. Valvontaviranomaisen keinoja puuttua tuontikiellon rikkomiseen on lisätty ja selkeytetty. Myynti-ilmoituksia koskeva säännös on laajennettu koskemaan myös muita luovutuksia.

6.8 Eläinlääkäreiden ilmoitusvelvollisuus perinnöllisten vikojen johdosta lemmikeille tehdystä toimenpiteistä

Yleisesti lausunnonantajat suhtautuvat myönteisesti eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annettuun lakiin esitettyyn uuteen säännökseen. Jotkut lausunnonantajat esittävät, että ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea myös muita vakavien perinnöllisten ongelmien takia tehtyjä hoito-toimenpiteitä kuin kirurgisia toimenpiteitä.

Lausuntokierroksen jälkeen esitystä on muutettu siten, että ilmoitusvelvollisuus laajennettaisiin koskemaan jalostusrajoituksia aiheuttavia perinnöllisiä vikoja ja sairauksia siitä riippumatta, korjataanko niitä kirurgisilla toimenpiteillä vai ei.

6.9 Eräitä muita lausuntokierroksella esitettyjä toiveita

Lukuisat lausunnonantajat esittävät, että löytöeläinten kuljetusvelvollisuus säädettäisiin kuntien tehtäväksi. Useat lausunnonantajat kiinnittävät huomiota kilpailueläinlääkärin asemaan eläin-kilpailuissa ja toivovat, että kilpailueläinlääkärin asema itsenäisenä valvojana säilytettäisiin ennallaan. Useat uskonnolliset yhteisöt pitävät esitettyä tainnuttamatta teurastuksen kieltoa uskonnon vapauden vastaisena ja ehdottavat, että verenlasku tulisi voida aloittaa ennen tainnutusta. Useat lausunnonantajat tuovat esiin, että eläinten hyvinvoinnin valvonnassa on varmistettava riittävät resurssit tehokkaan valvonnan varmistamiseksi. Useat valvontaviranomaiset ja muut lausunnonantajat esittävät muutoksia muun muassa kiiretoimenpiteiden kuulemismenettelyyn ja muihin valvontatoimenpiteitä koskeviin säännöksiin. Useat lausunnonantajat toivovat, että tuotantoeläintilojen rehun-, sähkön- ja vedentoimittajat tulisi velvoittaa ilmoittamaan valvontaviranomaiselle eläintilalle kohdistuvien toimitusten keskeyttämisestä esimerkiksi maksamattomien laskujen vuoksi.

Esitystä on muutettu lausuntokierroksen jälkeen muun muassa selkeyttämällä kilpailueläinlääkärin asemaa eläin-kilpailuissa. Valvontaa koskevia säännöksiä on pyritty tarkentamaan. Tuotantoeläintilojen lämmön-, veden- ja sähkötoimittajille on säädetty ilmoitusvelvollisuus kotieläintiloja koskevista keskeytyksistä.

Myös muut lausunnoissa esitetyt toiveet on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon esityksessä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki eläinten hyvinvoinnista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Lain tarkoituksena olisi eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja niiden suojeleminen parhaalla mahdollisella tavalla eläinten hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Eläimen hyvinvointi määriteltäisiin 5 §:n 1 kohdassa. Hyvinvoinnille aiheutuvalla haitalla tarkoitettaisiin mitä tahansa sellaista tekijää, joka heikentäisi eläimen kokonaisyhyvinvointia.

Vaikka ihminen käyttää eläimiä ravinnokseen, vaatukseensa tai muihin tarpeisiinsa, on ihmisellä moraalinen velvollisuus kunnioittaa kaikkia eläimiä ja ottaa huomioon niiden kyky miuista ja tuntea kärsimystä. Eläimiä olisikin pyrittävä suojelemaan niiden hyvinvoinnille aiheutuvilta haitoilta. Eläinten pidosta ja käytöstä aiheutuu kuitenkin yleensä jonkinlaista haittaa eläinten hyvinvoinnille, eikä näitä haittoja ole aina mahdollista välttää. Esimerkiksi eläinten liikkumista ja lisääntymistä joudutaan yleensä rajoittamaan, jotta eläintenpito olisi mahdollista. Eläinten hyvinvoinnille aiheutuvan haitan hyväksyttävyyttä edellyttää kuitenkin aina eettistä pohdintaa sen suhteen, millainen haitta on hyväksyttävissä suhteessa eläinten pidosta ja käytöstä saatavaan hyötyyn. Esimerkiksi tuotantoeläinten pidossa yhteiskunnalliset ja taloudelliset tekijät vaikuttavat tähän punnintaan. Myös muiden eläinten pidossa on otettava huomioon vallitsevat yhteiskunnalliset ja taloudelliset olot.

Lain tarkoituksiksi ehdotetaan lisättäväksi myös eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisääminen. Eläinten kunnioittamisen taustalla on ajatus siitä, että eläimellä on itseisarvo, joka on riippumaton eläimen arvosta ihmiselle. Eläimen itseisarvo tarkoittaa sitä, että eläin itsessään on arvokas. Itseisarvon vastakohta on välinearvo. Eläimellä on välinearvoa ihmiselle, jos ihminen hyötyy eläimestä jollain tavalla. Välinearvoa on esimerkiksi tuotantoeläimillä, seura- ja harrastuseläimillä, koe-eläimillä ja sirkuseläimillä. Eläimen itseisarvo on kuitenkin riippumaton siitä, hyötyykö ihminen eläimestä vai ei. Myös ihmiselle hyödyttömällä eläimellä ja ihmiselle haitallisilla tuhoeläimillä on itseisarvo. Voidaan sanoa, että eläimen itseisarvolla tarkoitetaan eläimen moraalista statusta. Eläin on tunteva olento, jolla on fyysisiä ja psyykkisiä tarpeita sekä kyky tuntea positiivisia ja negatiivisia tunteita. Eläintä tulisikin kunnioittaa eläimenä ja sen itsensä takia, ei sen takia, että ihminen kokee eläinten hyvän kohtelun velvollisuudekseen tai siksi, että eläimen hyvä kohtelu saa aikaan ihmiselle positiivisia kokemuksia ja tyydyttää sitä kautta ihmisen omia tarpeita. Esimerkiksi nuoren luonnonvaraisen eläimen hoitaminen voi tyydyttää yksittäisen ihmisen hoivaamistarvetta. Kuitenkin nuoren eläimen vääränlainen hoito voi estää eläimen palauttamisen takaisin luontoon esimerkiksi käyttäytymisen muuttumisen vuoksi, vaikka eläimen fysiologiset tarpeet sinänsä tyydytettäisiin.

Käytännössä eläinten kunnioitus toteutuisi pääosin toimilla, jotka edistävät eläinten hyvinvointia. Eläinten hyvä hoito ja kohtelu sekä myönteinen suhde hoitajaan edistävät eläinten hyvinvointia, mikä puolestaan osaltaan edistää kunnioitettavaa suhtautumista eläimiin. Hyvinvoiva eläin pystyy toteuttamaan lajityypillistä käyttäytymistään, minkä vuoksi se mielletään helpommin itseisarvon omaavaksi ja siten kunnioitettavaksi olennoksi. Eläimen kunnioituksella tarkoitetaan hyvinvointiin liittyvien tekijöiden lisäksi kuitenkin myös eettistä punnintaa siitä, miten yksittäistä eläintä ja eläimiä ylipäätään yhteiskunnassa tulisi kohdella. Etenkin sellainen toiminta, josta ei aiheudu suoranaista hyvinvointihaittaa eläimelle, mutta joka koetaan eläimen arvoa alentavana, voi olla ristiriidassa eläinten kunnioittamisen kanssa. Muissa maissa on käyty

keskustelua eläinten itseisarvosta liittyen eläinten käyttämiseen puhtaasti somisteena tai esineen tavoin esimerkiksi taiteessa tai viihteessä. Keskustelua on herättänyt myös esimerkiksi seura- ja harrastuseläinten koristelu värjäten, tatuoiden tai muutoin tavoilla, joilla eläimestä pyritään tekemään jotain muuta kuin mitä se luonnostaan on. Myös eläimen seksuaalisen hyväksikäytön kieltämisestä sellaisenaan voidaan perustella eläinten kunnioittamisella. Luonnonvaraisten eläinten kunnioittamisen tarve puolestaan nousee usein esiin, kun pohditaan villieläinten käytön kieltämistä sirkuksissa tai keskustellaan siitä, voidaanko luonnonvaraisia eläimiä vangita luonnosta vaikkapa seura- ja harrastuseläimenä pidettäväksi. Ehdotetun säännöksen pääasiallisena tarkoituksena olisikin vaikuttaa ihmisten ajattelutapaan siten, että se kehittyisi eläinten hyvinvointia edistävään suuntaan ja haastaisi pohtimaan eläinten käyttöä ja kohtelua laajempänä yhteiskunnallisena kysymyksenä.

2 §. *Soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin kaikkiin eläimiin kuten nykyisinkin. Lakia sovellettaisiin ihmisen hoidossa oleviin eläimiin, kuten esimerkiksi tuotantoeläimiin, seura- ja harrastuseläimiin, eläintarhaeläimiin ja sirkuseläimiin. Sen lisäksi lakia sovellettaisiin soveltuvin osin myös luonnonvaraisiin eläimiin. Laissa säädettäisiin esimerkiksi avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen auttamisesta ja hoidosta sekä luonnonvaraisten eläinten elätettäväksi ottamisesta. Myös eläinten kohtelua koskevat säännökset koskisivat yhtäläillä niin ihmisen hoidossa olevia kuin luonnonvaraisia eläimiä.

3 §. *Euroopan unionin lainsäädännön sekä yleissopimusten täytäntöönpano.* Pykälässä luettelaisiin ne Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset, joiden täytäntöönpanoon lakia sovellettaisiin, sekä ne direktiivit, joiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon laki myös soveltuisi. Lisäksi pykälässä luettelaisiin Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden kesken laaditut yleissopimukset, joihin sisältyy tuotantoeläinten, teuraseläinten ja lemmikkieläinten suojelua koskevia vaatimuksia.

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä määriteltäisiin ehdotetun lain suhdetta eräisiin muihin lakeihin. Eläinten kuljetuksesta annettu laki ja tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävistä eläimistä annettu laki ovat erityislakeja suhteessa ehdotettuun lakiin. Näin ollen ehdotettua lakia sovelletaan eläinten kuljetukseen tai eläinten käyttöön tieteellisissä tai opetustarkoituksissa vain siinä tapauksessa, että asiasta ei ole säädetty erityislaeissa tai eläinkuljetusasetuksessa.

Edellä mainittujen lakien lisäksi eläinten pitoon ja hyvinvointiin liittyviä säännöksiä sisältyy myös esimerkiksi metsästyslakiin, kalastuslakiin, luonnonsuojelulakiin, eläinten lääkitsemisestä annettuun lakiin, eläintautilakiin (76/2021), eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettuun lakiin, eläinjalostustoiminnasta annettuun lakiin (319/2014) ja geeniteknikkalakiin (377/1995).

5 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin eräitä keskeisiä ehdotetussa laissa käytettäviä käsitteitä. Säännös olisi uusi.

Pykälän 1 kohdassa määriteltäisiin eläinten hyvinvointi eläimen kokemukseksi sen omasta fyysisestä ja henkisestä tilasta. Eläimen hyvinvoinnilla tarkoitettaisiin eläimen kokemusta sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Käsitteellä eläimen hyvinvointi kuvataan eläimen vointia, joka voi vaihdella hyvästä huonoon. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat eläimen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Jos sopeutuminen ei onnistu tai aiheuttaa eläimelle jatkuvaa tai voimakasta stressiä, räsytystä, käyttäytymishäiriöitä tai terveyshaittoja, eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa pito-olosuhteilla, hoidolla, käsittelyllä ja eläinjalostuksella. Eläinten hyvinvoinnin tasoa voidaan parantaa myös suomalla eläimille mahdollisuus positiivisten tunnetilojen kokemiseen.

Pykälän 2 kohdan mukaan eläinlajilistoilla tarkoitettaisiin 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luetteloita eläimistä ja eläinlajeista. Käytännössä eläinlajilistoilla tarkoitettaisiin ehdotetun lain liitteessä 1 säädettyjä luetteloita eläinlajeista, joita voidaan pitää tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävissä eläinnäyttelyissä sekä valtioneuvoston asetuksella säädettyä luetteloa niistä eläinlajeista ja eläimistä, joita voidaan pitää seura- ja harrastuseläimenä.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin eläimen pitäjä ja 4 kohdassa eläimen omistaja. Eläimen pitäjällä tarkoitettaisiin sellaista luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on vastuussa eläimestä tai huolehtii siitä joko pysyvästi tai väliaikaisesti. Eläimen omistajalla tarkoitettaisiin puolestaan eläimen omistavaa luonnollista tai oikeushenkilöä.

Eläimen pitäjä voisi olla eläinten omistaja tai haltija tai muu sellainen henkilö, jolla on vastuu eläinten päivittäisestä hoidosta. Eläimen pitäjä voisi olla esimerkiksi yksittäisen seura- tai harrastuseläimen omistaja tai ammattimaisesti eläimiä pitävä tilallinen. Esimerkiksi ravihevosen omistaja ei kuitenkaan välttämättä ole itse vastuussa eläimen päivittäisestä hoidosta, vaan tämä tehtävä on voitu antaa ulkopuoliselle tallinpitäjälle. Tällöin eläimen pitäjänä pidettäisiin tallinpitäjää hevosen omistajan sijaan. Myös eläinhoitolan pitäjä olisi ainakin väliaikaisesti eläinten pitäjä silloin, kun hän vastaa hoidossaan olevien eläinten päivittäisestä hoidosta. Eläinten pitäjänä ei kuitenkaan pidettäisi sellaista eläinten hoitoon osallistuvaa henkilöä, jonka vastuu eläimen hoidosta rajoittuu tiettyjen hoitotoimenpiteiden suorittamiseen ja jolla ei ole tosiasiallisesti mahdollisuutta vaikuttaa eläimen kokonaisuhyvinvointiin.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin toiminnanharjoittajaksi se, joka ammattimaisesti tai muutoin laajamittaisesti pitää eläimiä tai joka elinkeinotoiminnassa valmistaa, tuo maahan, vie maasta, kuljettaa Suomen kautta, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin luovuttaa tai välittää eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja välineitä, laitteita tai aineita. Maahantuonnilla ja –viennillä tarkoitettaisiin kolmasmaatuonnin ja –viennin lisäksi myös sisämarkkinasiirtoja. Ammattimainen tai muutoin laajamittainen eläintenpito määriteltäisiin pykälän 10 kohdassa.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin valvontaviranomaiset. Valvontaviranomaisilla tarkoitettaisiin aluehallintovirastoa, Tullia, kunnaneläinlääkäriä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavaa viranhaltijaa ja poliisia sekä Ruokavirastoa elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitetuissa teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevien laitosten osalta. Lisäksi Ruokavirasto toimisi valvontaviranomaisena eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (1277/2019) tarkoitetuilla rajatarkastusasemilla. Esityksen mukaan näillä viranomaisilla olisi toimivalta suorittaa tarkastuksia ja ryhtyä hallinnollisten pakkokeinojen käyttämiseen.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin luonnonvarainen eläin. Luonnonvaraisella eläimellä tarkoitettaisiin sellaista luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvaa, luonnossa elävää eläintä joka olisi joko syntynyt luonnossa tai kasvatettu luontoon päästämistä varten. Luonnonvaraisena ei kuitenkaan pidettäisi eläintä, joka on karannut ihmisen hoidosta ja joka on erotettavissa luonnossa syntyneistä eläimistä. Luontoon päästettäväksi kasvatettavia eläimiä ovat esimerkiksi riistanhoidollisessa tarhauksessa pidetyt eläimet sekä kalaistutuksia varten kasvatettavat kalat. Luonnonvaraisena eläimenä ei siis pidettäisi kesyeläinlajiin kuuluvaa eläintä, kuten villiintynyttä kissaa. Luonnonvaraisella eläimellä ei liioin tarkoitettaisi esimerkiksi tarhasta karannutta, tuotantotarkoituksiin tarhattua luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvaa eläintä niin kauan, kun se on erotettavissa luonnossa syntyneistä lajikumppaneistaan. Luonnonvaraisella eläinlajilla tarkoitetaan sellaisia eläinlajeja, joiden perimää ihminen ei ole jalostuksella muuttanut.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin eläinten hyvinvointisäädökset. Eläinten hyvinvointisäädöksillä tarkoitettaisiin ehdotettua lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä sekä Euroopan unionin suoraan sovellettavaa eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä. Ehdotetun lain nojalla annettuihin säännöksiin kuuluisivat myös eläinsuojelulain nojalla annetut säännökset, jotka ehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan jäisivät voimaan, kunnes ne asianomaisessa järjestyksessä muutetaan tai kumotaan. Eläinsuojelulain nojalla on annettu useita alemman asteisia säädöksiä muun muassa eri eläinlajien suojelusta. Lisäksi eläinten hyvinvointisäädöksillä tarkoitettaisiin ehdotetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja Euroopan unionin säädöksiä.

Pykälän 9 kohdassa määriteltäisiin tuotantoeläin vastaavalla tavalla kuin eläinsuojelulain 5 a §:n 2 momentissa.

Pykälän 10 kohdassa määriteltäisiin ammattimainen tai laajamittainen eläintenpito. Sen mukaan ammattimaisella tai laajamittaisella eläintenpidolla tarkoitettaisiin 50 ja 57—61 §:ssä tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa, sellaista tuotantoeläinten pitoa, johon eläinten pitäjä olisi oikeutettu saamaan kotieläintalouden maataloustukea sekä muuta vastaavaa elinkeinotoimintana pidettävää tuotantoeläinten pitoa.

Pykälän 11 kohdassa määriteltäisiin pitopaikka ja 12 kohdassa pysyvä pitopaikka. Pitopaikalla tarkoitettaisiin pysyvää ja tilapäistä karsinaa, häkkiä, allasta, aitausta, asuntoa, navettaa, tallia ja näiden yhdistelmää sekä muuta vastaavaa rajattua tilaa, jossa eläintä pidetään. Pitopaikalla voitaisiin tarkoittaa asiayhteydestä riippuen joko eläimen käytössä olevaa tilaa, kuten karsinaa tai häkkiä, tai muuta isompaa rajattua tilaa, kuten hevostallia tai navettarakennusta, jonka välittömässä yhteydessä eläimen käytettävissä oleva tila sijaitsee ja joka osaltaan myös vaikuttaa eläimen käytössä olevan tilan ominaisuuksiin. Eläinten pitopaikkana ei pidettäisi eläinten kuljetuslainsäädännön soveltamisalaaan kuuluvaa eläimen pitoa kuljetusvälineessä, kuljetuslaatikossa tai muussa vastaavassa tilassa kuljetuksen aikana. Kuljetusväline tai kuljetuslaatikko voisi kuitenkin olla eläimen pitopaikka silloin, kun eläintä pidetään siellä muun syyn kuin kuljetuksen takia esimerkiksi eläinkilpailuun osallistumisen yhteydessä tai rajoitettaessa eläimen liikkumista sairauden takia.

Eläimen pitopaikka olisi tyypillisesti sellainen eläinten pitäjän vaikutuspiirissä oleva tila, jonka ominaisuuksiin eläinten pitäjä voi vaikuttaa. Pääsääntöisesti pitopaikka rajautuisi selkeästi esimerkiksi seiniin tai aitaan. Pitopaikkana voitaisiin kuitenkin joissain tapauksissa pitää myös esimerkiksi aitaamatonta rakennuksen pihaa, joka olisi määriteltävissä tietyksi rajatuksi alueeksi ja jonka turvallisuuteen ja muihin ominaisuuksiin eläinten pitäjä voi vaikuttaa. Aitaamatonta pihaa voisi siten muodostua esimerkiksi siellä pidettävän vahtikoiran tai kanaparven pitopaikaksi. Sen sijaan naapureiden pihaja tai läheistä metsää ei voitaisi pitää vapaana liikkuvan kissan pitopaikkana, koska edellä mainitut eivät ole säännöksessä tarkoitettulla tavalla rajattuja alueita. Eläinten pitäjä ei liioin kykene vaikuttamaan näiden tilojen ominaisuuksiin samalla tavalla kuin esimerkiksi oman pihansa turvallisuuteen.

Eläimen pitopaikka voisi olla sen pysyvä pitopaikka, jossa eläin viettää pääosan ajastaan tai tilapäinen pitopaikka, jossa eläintä pidetään vain väliaikaisesti. Eläimen pysyvälle pitopaikalle voitaisiin asettaa tiukempia tila- ja varusteluvaatimuksia kuin sellaiselle tilalle, jossa eläintä pidetään vain väliaikaisesti. Pysyvällä pitopaikalla tarkoitettaisiin esimerkiksi hevosen karsinaa silloin, kun se viettää siellä pääosan vuorokaudesta. Vastaavasti hevosen ulkotarhaa ei pidettäisi pysyvänä pitopaikkana, jos hevonen viettää suurimman osan vuorokaudesta karsinassaan. Kesällä laidun voisi vastaavalla tavalla olla joko hevosen pysyvä tai väliaikainen pitopaikka. Tilapäinen pitopaikka olisi myös esimerkiksi raviradan valjastuskarsina, jossa hevosta pidettäisiin

vain tilapäisesti ravikilpailujen aikana. Samaan tapaan myös hevoskuljetukseen käytettävä traileri olisi hevosen tilapäinen pitopaikka silloin, kun eläintä pidetään siellä muulloin kun eläimen kuljetuksen aikana. Tilapäisiä pitopaikkoja voisivat olla myös esimerkiksi hoitokarsina, jossa nautaa pidetään sille suoritettavan toimenpiteen tai sairauden aikana, teurastamon karsina, jossa teurastettavaa eläintä pidetään vain lyhytaikaisesti ennen sen teurastamista tai kuljetuslaatikko, jonne jyrnsijä siirretään sen pysyvän pitopaikan siivoamisen ajaksi.

Pykälän 13 kohdassa määriteltäisiin eläinkilpailu. Eläinkilpailuista ja eläinkilpailujen valvomisesta säädetään eläinsuojelulain 16—17 §:ssä. Laissa ei sen sijaan määritellä, mitä eläinkilpailulla tarkoitetaan. Yleiskielessä kilpailulla tarkoitetaan paremmuudesta kilpailemista. Lain 16 §:n 4 momentissa säädetään, että mitä kyseisessä pykälässä ja 17 §:ssä säädetään kilpailuista ja niiden valvomisesta, koskee myös tilaisuuksia, joissa eläimen jalostuksellista arvoa, käyttöarvoa tai muuta ominaisuutta testataan siten, että siitä voi aiheutua eläimelle kipua, tuskaa tai kohtuutonta rasitusta.

Kilpailun määritelmästä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kiellosta käyttää kilpailuissa tai pitää näytteillä koiria, joille on suoritettu eläimen ulkonäön muuttamiseksi leikkaus (1070/2000). Asetuksen 1 §:n 1 kohdan mukaan kilpailulla tarkoitetaan koetta, testiä ja muuta kilpailutarkoituksessa järjestettävää tilaisuutta, jossa arvioidaan koirien ominaisuuksia, taipumuksia tai taitoja. Säädös koskee eläinlajeista ainoastaan koiria.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi selvyuden vuoksi eläinkilpailun määritelmä. Tarkoituksena ei olisi muuttaa sitä, mitä eläinkilpailulla tänä päivänä eläinsuojelulainsäädännössä ymmärretään tarkoitettavan.

Ehdotuksen mukaan eläinkilpailulla tarkoitettaisiin ensinnäkin tilaisuutta, joka järjestetään eläinten tai eläinten ja ihmisten asettamiseksi paremmuusjärjestykseen suorituksensa perusteella. Tällainen eläinkilpailu edellyttäisi siten aina vähintään kahta osallistujaa ja kilpailutarkoitusta. Määritelmän ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi harjoitukset. Harjoitusta ei pidettäisi eläinkilpailuna silloinkaan, kun eläimen suoritusta mitataan ajanotolla, virhepisteiden laskennalla tai muulla kullekin lajille ominaisella mittaamistavalla, kun mittaamisen tarkoituksena ei ole kilpaileminen. Mittaaminen voisi tällöin palvella eläimen harjoittamista ja antaa eläimen omistajalle tietoa eläimen senhetkisestä suoritustasosta. Eläinkilpailun määritelmän mukainen kilpailusuoritus voisi koostua paitsi eläimen suorituksesta myös eläimen ja ihmisen yhteissuorituksesta. Ensimmäisestä olisivat esimerkkinä viestikyyhkykilpailut ja vinttikoirien juoksukilpailut. Kilpailusta, jossa lopputulokseen vaikuttaa eläimen ja ihmisen yhteissuoritus, esimerkkinä olisivat esteratsastuskilpailu ja koirilla käytävä valjakkohiihtokilpailu. Sen sijaan sellainen kilpailu, jossa suorittajana olisi nimenomaan ihminen ja jossa eläintä vain käytettäisiin apuna kilpailussa, ei olisi lain tarkoittama eläinkilpailu. Tällaisesta esimerkkinä olisivat kalastuskilpailu sekä kilpailu, jossa keritään lompaita tai trimmataa koiria. Näitäkin kilpailuja koskisivat kuitenkin esimerkiksi ehdotetun lain eläinten lopettamista ja kohtelua koskevat säännökset.

Kilpailutarkoitus ei olisi ehdoton edellytys tilaisuuden pitämiseksi lain tarkoittamana eläinkilpailuna. Ehdotuksen mukaan eläinkilpailuna pidettäisiin myös eläinten ominaisuuksien, taipumusten tai taitojen arvioimiseksi järjestettyä tilaisuutta. Näitä tilaisuuksia pidettäisiin lain tarkoittamina eläinkilpailuina, vaikka eläimiä ei asetettaisikaan paremmuusjärjestykseen. Tällaisen tilaisuuden tarkoituksena voisi olla esimerkiksi arvioida eläimen ominaisuuksia mahdollista jalostuskäyttöä ajatellen. Harjoitukset jäisivät tämänkin määritelmän ulkopuolelle. Ehdotuksen mukaan eläinkilpailun määritelmän soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös pääsääntöisesti eläinten ulkomuotoon perustuvaa arviointia varten järjestettävät tilaisuudet. Nämä tilaisuudet sisältyisivät eläinnäyttelyn määritelmään.

Eläinkilpailun määritelmän kannalta ei olisi merkitystä sillä, mikä taho kilpailun järjestää. Kilpailun järjestäjänä voisi olla paitsi eläinkilpailuja harrastava yhdistys myös muu taho, kuten esimerkiksi luonnollinen henkilö. Merkitystä ei myöskään olisi sillä, kuuluuko eläinkilpailujen järjestäminen kilpailun järjestäjän säännönmukaiseen toimintaan vai ei. Esimerkiksi messu- tai hyväntekeväisyystapahtuman yhteydessä järjestettävä yksittäinenkin eläinkilpailu olisi ehdotetun lain tarkoittama kilpailu, jos muut eläinkilpailun määritelmän edellytykset täyttyisivät. Eläinkilpailuna ei sen sijaan pidettäisi esimerkiksi messutapahtuman yhteydessä järjestettyä näytösluonteista taikka leikkimielistä tapahtumaa, jonka varsinaisena tarkoituksena ei ole kilpailuttaa eläimiä ja jossa eläinten ominaisuuksia, taipumuksia tai taitoja ei muutoinkaan arvioida. Tällaisessa toiminnassa olisi kuitenkin kyse lain tarkoittamasta eläinnäyttelystä.

Eläinkilpailun määritelmä edellyttäisi järjestettyä tilaisuutta. Järjestetylle tilaisuudelle on ominaista muun muassa etukäteen tapahtuva suunnittelu ja ilmoitus tilaisuudesta mahdollisille osallistujille. Määritelmän soveltamisalan ulkopuolelle jäisi siten ennemminkin spontaanisti kuin suunnitelmallisesti tapahtuva toiminta. Tällaisesta toiminnasta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun ulkoilulenkillä päätetään juoksuttaa kilpaa eläimiä. Määritelmän kannalta merkitystä ei sen sijaan olisi osallistujajoukon lukumäärällä.

Pykälän 14 kohdassa määriteltäisiin eläinnäyttely. Eläinsuojelulakiin ei sisälly eläinnäyttelyn määritelmää. Määritelmä on tarpeen, koska uusista eläinnäyttelyistä koskevista vaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi lain 7 luvussa. Eläinnäyttelyitä olisivat esimerkiksi koiranäyttelyt, eläinmessut, muiden tapahtumien yhteydessä järjestettävät eläinesitykset sekä esimerkiksi kotieläinpihan eläinten esillä pito markkinoilla. Eläinnäyttely olisi tyypillisesti lyhytaikainen tilaisuus, jossa eläimiä esitellään muualla kuin niiden normaalissa elinympäristössä. Eläinnäyttelyssä voitaisiin esitellä erilaisia eläimiä tai eläinrotuja tai se voisi olla tilaisuus, jonka tarkoituksena on eläimen taipumusten tai opettujen taitojen esittely, kuten paimenkoiranäytös. Eläinnäyttelynä pidettäisiin myös tilaisuuksia, joiden pääsääntöisenä tarkoituksena on eläinten ulkonäköön perustuva arviointi, kuten esimerkiksi koira- tai kissanäyttelyitä. Eläinnäyttelynä ei sen sijaan pidettäisi esimerkiksi eläintarhan tai kotieläinpihan jatkuvaa toimintaa. Eläinnäyttelynä ei liioin pidettäisi sirkustoiminnan yhteydessä järjestettäviä eläinesityksiä.

Eläinkilpailujen tapaan myös eläinnäyttelyn järjestäjänä voisi toimia esimerkiksi yritys, harrastusyhdistys tai luonnollinen henkilö. Eläinnäyttelyille tunnusomaista olisi vastaavanlainen suunnitelmallinen järjestäminen kuin eläinkilpailuillekin.

Pykälän 15 kohdassa määriteltäisiin eläintarha ja 16 kohdassa pysyvä eläinnäyttely. Eläintarhadirektiivin 2 artiklan mukaan eläintarhalla tarkoitetaan kaikkia pysyviä laitoksia, joissa luonnonvaraisten eläinlajien eläviä yksilöitä pidetään näytteillä yleisölle seitsemän tai sitä useamman päivän ajan vuodessa, lukuun ottamatta sirkuksia, lemmikkieläinkauppoja ja laitoksia, joille jäsenvaltiot myöntävät vapautuksen direktiivin vaatimuksista sillä perusteella, että ne eivät pidä huomattavaa määrää eläimiä tai lajeja näytteillä yleisölle ja että vapautus ei vaaranna direktiivin tavoitteita. Direktiivin pääasiallisena tavoitteena on luonnonvaraisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden suojeleminen.

Eläintarhalla tarkoitettaisiin nykyiseen tapaan sellaista pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä pääasiassa luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä.

Pysyvällä eläinnäyttelyllä puolestaan tarkoitettaisiin pysyvää laitosta, jossa pidetään näytteillä pääasiassa muita kuin luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä. Pysyvänä eläinnäyttelynä pidettäisiin myös laitosta, jossa näytteillä pidettävä luonnonvaraisten eläinten tai eläinlajien määrä on vähäinen, eivätkä ne kuulu luonnonsuojeluarvoltaan erityisen tärkeisiin eläinla-

jeihin. Pysyvänä eläinnäyttelynä ei kuitenkaan pidettäisi 17 kohdassa määriteltyä kotieläinpihaa. Rajanveto siitä, minkälaisesta toiminnasta on kysymys, määräytyisi näin ollen nykyiseen tapaan laitoksessa pidettävien muiden kuin luonnonvaraisten eläinlajien suhteesta luonnonvaraisiin eläinlajeihin tai laitoksessa pidettävien luonnonvaraisten eläinlajien tai eläinten lukumäärän perusteella. Sen lisäksi harkinnassa olisi kuitenkin otettava huomioon myös näytteillä pidettävien eläinlajien suojelustatus sekä todettu suojelun tarve. Laitokset, joissa pidetään luontotyypin sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetulla neuvoston direktiivillä (92/34/ETY, *luontodirektiivi*) tai luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (2009/147/EY, *lintudirektiivi*) tiukasti suojeltuihin tai kansallisella lainsäädännöllä uhanalaiseksi määriteltyihin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä tai kansainvälisessä uhanalaisuusarvioinnissa (IUCN Red List of Threatened Species) uhanalaiseksi määritellyjä eläinlajeja, tulisi pääsääntöisesti luokitella eläintarhoiksi, jotta eläintarhadirektiivin tavoitteet luonnonvaraisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi voitaisiin täyttää. Eläintarhadirektiivissä eläintarhoille säädetään useita luonnonvaraisten eläinten ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviä tehtäviä, jotka liittyvät paitsi varsinaiseen suoje-lutoimintaan, myös yleisön valistamiseen ja tietoisuuden lisäämiseen luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. Tarkoituksenmukaista olisikin, että laitokset, joissa pidetään suoje-luarvoltaan erityisen tärkeitä eläinlajeja, toteuttaisivat osaltaan näitä tehtäviä.

Pykälän 17 kohdassa määriteltäisiin kotieläinpiha. Kotieläinpihalla tarkoitettaisiin sellaista pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä yksinomaan sellaisia nisäkäs- ja lintulajeja, joita voidaan 8 §:n 2 momentin mukaan pitää tuotantoeläimenä, sekä koiria (*Canis familiaris*) ja kissoja (*Felis silvestris catus*).

Pykälän 18 ja 19 kohtaan ehdotetut kiertävän eläinnäyttelyn ja sirkuksen määritelmät olisivat uusia. Kiertävällä eläinnäyttelyllä tarkoitettaisiin kiertävää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä eläimiä ja sirkuksella kiertävää tai pysyvää laitosta, jossa eläimet esittävät yleisölle toistuvasti niille opetettuja taitoja. Sirkuksen määritelmän täyttyminen edellyttäisi näin ollen toimijalta jonkinlaista pysyväisluonteista organisoitumista ja sitä, että eläimet esittäisivät oppimiaan taitoja säännönmukaisesti katsottavalla tavalla. Määritelmän ulkopuolelle jäisi näin ollen esimerkiksi ihmisen ja koiran tanssiesityksen järjestäminen yksittäisessä tilaisuudessa.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin 16 kohdan määritelmää pysyvistä eläinnäyttelystä ja 17 kohdan määritelmää kotieläinpihasta. Pysyvänä eläinnäyttelynä ja kotieläinpihana pidettäisiin myös sellaista laitosta, jossa yleisöllä on mahdollisuus osallistua eläinten hoitoon tai muuhun eläinten hyvinvoinnin kannalta merkittävään toimintaan. Eläimiä käytetään enenevässä määrin apuna erilaisessa terapia-, hyvinvointi- ja elämystoiminnassa, jossa yleisö voi maksua vastaan esimerkiksi viedä aasin tai alpakan metsäkävelylle, harrastaa joogaa vuohien kanssa tai toteuttaa muuta vastaavaa toimintaa eläinten kanssa. Kotieläinpihoilla toteutetaan myös esimerkiksi lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia ja kerhoja, joissa lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua eläinten hoitoon. Eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi olisi tarpeen varmistaa, että tällainen toiminta on joko luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa. Samalla lainsäädäntö myös selkeytyisi nykyisestä, kun välttyttäisiin vaikeilta tulkintatilanteilta sen suhteen, pidetäänkö eläimiä myös näytteillä vai käytetäänkö niitä yksinomaan nyt tarkoitetuissa aktiviteeteissa.

Säännöksessä tarkoitettuun toimintaan liittyy tyypillisesti tilanteita, joissa asiakkaat ovat läheisessä kontaktissa eläimiin ja he usein myös käsittelevät eläimiä jollain tavalla. Eläimen hyvinvoinnin kannalta on olennaista järjestää toiminta siten, että eläimillä on mahdollisuus sopeutua toiminnan mukanaan tuomiin haasteisiin. Käytettävien eläinten on oltava luonteeltaan sopivia, esimerkiksi arkojen eläinten käyttöä tulisi välttää. Eläinten tulisi kyetä ennakoimaan tapahtumia ja mahdollisuuksien mukaan myös vaikuttaa niihin esimerkiksi poistamalla tilanteesta, jos ne kokevat sen epämiellyttäväksi. Toiminnan ohjaajien tulisi pystyä ohjaamaan asiakkaita hyvin

toimintatapoihin eläinten kanssa sekä huolehtimaan siitä, että eläimet eivät rasitu toiminnassa liikaa. Toisaalta asiakkaiden kohtaamiset voivat olla eläimelle myös myönteisiä kokemuksia, jotka parantavat eläinten kokemaa hyvinvointia.

2 luku Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

6 §. Yleiset periaatteet. Pykälässä säädettäisiin lain yleisistä periaatteista siten, että pykälän 1 momentin säännökset koskisivat kaikkia eläimiä siitä riippumatta, ovatko ne ihmisen hoidossa vai eivät. Pykälän 2 momenttia sovellettaisiin sen sijaan vain ihmisen hoidossa oleviin eläimiin.

Pykälän 1 momentin mukaan eläimiä olisi kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen. Säännös perustuisi ehdotetun lain tarkoituksena ilmaistuun tavoitteeseen eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisäämisestä. Eläinsuojelulain 3 §:n mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa eläimen hyvää kohtelua ei kuitenkaan ole tarkemmin selvennetty. Hyvää kohtelua on vaikea yksiselitteisesti määritellä, sillä siihen vaikuttavat niin eläimen tarpeet, eettiset näkökohdat kuin kulloinkin yhteiskunnassa vallitseva käsitys siitä, mitä eläimen hyvällä kohtelulla tarkoitetaan. Ehdotettu velvoite eläinten hyvään kohteluun perustuisi ajatuksen eläimen itseisarvosta ja sen aiheuttamaan velvollisuuteen kunnioittaa ja kohdella eläintä sen arvon edellyttämällä tavalla. Eläimen kohtelua olisi arvioitava myös eläinyksilön näkökulmasta ottaen huomioon sen fyysiset ja psyykkiset tarpeet sekä sen kyky kokea myönteisiä ja kielteisiä tunteita.

On huomattava, että eläimen itseisarvoon perustuva eläimen kunnioittaminen ei muuttaisi eläimen asemaa oikeustieteellisessä ajattelussa: eläimelle voidaan antaa suojelun arvoinen itseisarvo, vaikka siihen edelleen sovellettaisiin esineoikeudellisia säännöksiä. Eläin voisi siis olla nykyiseen tapaan omistusoikeuden ja vaihdannan kohteena. Itseisarvoon perustuva kunnioittaminen ei liioin muuttaisi eläintä oikeussubjektiksi, eläimelle ei näin ollen voitaisi säätää oikeuksia tai velvollisuuksia. Säännöstä ei liioin tulisi tulkita siten, että se estäisi eläinten käytön nykyisin hyväksyttävillä tavoilla esimerkiksi tuotantoeläiminä, seura- ja harrastuseläiminä tai koe-eläiminä. Eläimen itseisarvo edellyttää kuitenkin hyöty-haittapunnintaa sen suhteen, onko eläimen tietynlainen käyttö tai kohtelu perusteltua vai ei. Tämäkään ei ole uutta, sillä lainsäädännössä otetaan nykyisinkin kantaa siihen, mikä on yhteiskunnassa kulloinkin hyväksyttävänä pidettyä eläinten pitoa ja kohtelua. Eläimen itseisarvoon perustuva kunnioitus ei muuttaisi tätä perusasetelmaa, eläimelle voitaisiin edelleenkin aiheuttaa kipua ja kärsimystä, kunhan tähän on olemassa hyväksyttävissä oleva syy. Säännöstä ei liioin tulisi tulkita siten, että se suojelisi eläimen elämää sellaisenaan ja estäisi siten eläimen lopettamisen hyväksyttävästä syystä. Eläimen elämää tulisi kunnioittaa, mutta eläimen kunnioittaminen ei kuitenkaan estäisi ihmistä päättämästä eläimen elämää tarpeen vaatiessa.

Hyvänä ja kunnioittavana kohteluna ei lähtökohtaisesti voitaisi pitää sellaista toimintaa, jossa eläin esimerkiksi asetetaan puhtaasti somisteen asemaan tai jossa eläin esitetään täysin jonain muuna kuin eläimenä esimerkiksi viihteen vuoksi. Ehdotettuun lakiin sisältyy useita säännöksiä, jotka osaltaan tarkentavat eläinten kunnioittamisen vaatimusta. Esimerkiksi ehdotuksen 13 §:ssä kielletäisiin eläinten värjääminen niiden ulkonäön muuttamiseksi ja 14 §:ssä sukupuoliyhteys eläimen kanssa. Kiellettyä olisi myös eläinten lopetus viihdetarkoituksessa 64 §:n nojalla sekä luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläintarhaeläinten käyttö viihde-eläimissä 50 §:n nojalla.

Pykälän 1 momentissa kielletäisiin tarpeettoman kivun ja kärsimyksen aiheuttaminen eläimille. Eläinsuojelulain 3 §:ssä kielletään tarpeettoman kivun, kärsimyksen ja tuskan tuottaminen eläimille. Ehdotuksessa kivulla tarkoitettaisiin sekä fyysistä kiputuntemusta että sen aiheuttamaa

psykkistä tuntemusta. Kipu voi olla lyhytaikaista tai pitkäaikaista kipua. Kärsimyksellä tarkoitettaisiin puolestaan epämiellyttävää tunnetta tai tuntemusta, kuten tuskaa, pelkoa, ahdistusta ja turhautumista. Eläinsuojelulaissa tarkoitettu tuska sisältyisi siten ehdotuksessa tarkoitettuun kärsimykseen, eikä sitä enää erikseen mainittaisi pykälässä. Myös esimerkiksi pitkittynyt jano tai nälkä, olennaisten käyttäytymistarpeiden patoutuminen, pitkittynyt kuumuuden tai kylmyyden tunne, jatkuva melu tai muu ulkoisista olosuhteista aiheutuva, eläimen hyvinvointia haittaava tekijä voi aiheuttaa eläimelle kärsimystä.

Ehdotuksen mukaan eläinten hyvinvointia ei liioin saisi tarpeettomasti vaarantaa. Säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena on ennaltaehkäistä tilanteita, joissa eläimelle ei ole vielä aiheutunut kipua tai kärsimystä mutta jossa riski tarpeettoman kivun tai kärsimyksen aiheutumisesta on ilmeinen. Säännös liittyisi ehdotetun lain tarkoituksena ilmaistuun tavoitteeseen eläinten hyvinvoinnin edistämisestä sekä eläinten suojelusta parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Arvioitaessa sitä, aiheuttaako toiminta tai tilanne tarpeetonta vaaraa eläinten hyvinvoinnille, olisi pohdittava eläinten hyvinvoinnille aiheuttavia riskejä ja mahdollisuuksia niiden poistamiseksi. Riskin suuruuteen vaikuttavat sekä vaaran aiheuttamien seurausten vakavuus, että niiden todennäköisyys. Etenkin silloin, kun hyvinvoinnille aiheutuva riski on suuri ja se olisi toisaalta helposti poistettavissa, tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin riskin poistamiseksi. Harkinnassa tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, onko hyvinvoinnin vaarantamiselle olemassa hyväksyttävä syy. On huomattava, että eläimen hyvinvointi vaarantuu jollain tavalla lähes kaikissa eläimen käyttö- ja pitomuodoissa, eikä säännöksen tarkoituksena olekaan rajoittaa eläinten käyttöä yhteiskunnallisesti hyväksyttävillä tavoilla. Esimerkiksi ehdotetun lain 13 §:n mukaan eläimen tarpeettomana vahingoittamisena ei pidettäisi koiran tai muun eläimen käyttämistä sellaisissa viranomaistehtävissä, joihin tehtävän luonteen vuoksi liittyy vaara eläimen vahingoittumisesta. Säännöksen perimmäisenä tarkoituksena olisikin täydentää tarpeettoman kivun ja kärsimyksen aiheuttamisen kieltoa niissä tilanteissa, joissa on ilmeistä, että tarpeettoman kivun ja kärsimyksen kieltoa tullaan rikkomaan, ellei tilanteeseen puututa ennakkoon. Ehdotuksen 43 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennettaisiin, mitä eläinten hyvinvoinnin tarpeettomalla vaarantamisella tarkoitetaan eläinkilpailuiden ja näyttelyiden yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa kielletäisiin hoidossa olevan eläimen hoidotta jättäminen ja hylkääminen. Pykälä vastaisi eläinsuojelulain 5 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä. Hoidotta jättämisellä tarkoitettaisiin tilannetta, jossa eläimen pitäjä ei huolehtisi eläimen hoidosta, kuten ruokinnasta, terveydestä, yleisestä hyvinvoinnista, puhtaudesta tai muusta eläimen tarvitsemasta keuhkohoidosta. Eläimen hylkäämisellä tarkoitettaisiin puolestaan sellaista eläimen heitteille jättämistä, jossa eläimen pitäjä ei enää millään tavoin huolehdi eläimen hyvinvoinnista eikä hän ole siirtänyt eläimen hoitovastuuta millekään muulle tähän suostumuksensa antaneelle taholle. Ehkä tyyppillinen esimerkki hylkäämisestä on käsillä silloin, kun vaikkapa lemmikkieläimenä pidetty kani vapautetaan tarkoituksellisesti luontoon, jossa sen oletetaan selviävän jatkossa omillaan. Eläimen hylkäämisestä on kyse esimerkiksi silloin, kun lemmikkieläin jätetään asuntoon sieltä pois muutettaessa. Esimerkiksi kissan pitämistä vapaana ei sellaisenaan pidettäisi eläimen hylkäämisenä, jos kissan pitäjä huolehtii kissan muusta hoidosta tai jos hän on siirtänyt kissan hoitovastuun tilapäisesti toiselle taholle. Lisäksi on huomattava, että kielto ei estäisi esimerkiksi metsästyslaissa säänneltyä riistanhoitotarkoitukseen tarhattavien eläinten vapautusta luontoon eikä kalastuslaissa tarkoitettujen kalanpoikasten istutusta luonnonvesistöön. Ehdotetun lain 29 §:ssä säädettäisiin avuttoman tilan takia hoitoa saaneen luonnonvaraisen eläimen vapauttamisesta takaisin luontoon.

7 §. Sairaana ja vahingoittuneen eläimen auttaminen. Pykälässä säädettäisiin jokaisen kansalaisen velvollisuudesta auttaa sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa eläintä. Säännös vastaisi pääpiirteittäin eläinsuojelulain 14 §:n 2—4 momenteissa säädettyjä

velvollisuuksia. Jokaiselle kansalaiselle säädetty velvollisuus auttaa avun tarpeessa olevaa eläintä tukee osaltaan lakiehdotuksen tavoitetta eläinten suojelemisesta niiden hyvinvoinnille aiheutuville haitoilta sekä tavoitetta eläinten itseisarvoon perustuvan kunnioituksen lisäämisestä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta auttaa kotieläintä tai muuta ihmisen hoidossa olevaa hädänalaista eläintä. Sairauden tai vahingoittumisen lisäksi eläimen avuntarve voi johtua myös lukuisista muista ulkoisista tekijöistä, kuten eläimen hoitoon ja kohteluun liittyvistä epäkohdista. Myös esimerkiksi pitopaikastaan karanteen eläimen hyvinvointi voi olla sillä tavoin vaarantunut, että eläintä voidaan pitää säännöksessä tarkoitettulla tavalla avuttomana. Avuttoman eläimen kohdanneen henkilön tulisi ensisijaisesti pyrkiä auttamaan eläintä itse. Aina tämä ei kuitenkaan ole mahdollista tai tarkoituksenmukaistakaan esimerkiksi puutteellisten tietojen, taitojen tai turvallisuuteen liittyvien seikkojen vuoksi. Tällöin eläimestä tulisi ilmoittaa eläimen omistajalle tai pitäjälle tai, jos tätä ei tunneta tai tavoiteta tai ilmoittaminen ei ole muutoin tarkoituksenmukaista, valvontaviranomaiselle. Kansalaisen avunantovelvollisuus rajoittuisi eläimen ensiavun luonteiseen auttamiseen, kuten esimerkiksi avun antamiseen tai hankkimiseen liikenneonnettomuuteen joutuneelle eläimelle tai vaikkapa aitaan takertuneen eläimen irrottamiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansalaisen oikeudesta lopettaa eläin, jos 1 momentissa mainittujen henkilöiden tavoittaminen on kohtuuttoman vaikeaa ja jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen on ilmeisen julmaa sitä kohtaan. Säännöksessä tarkoitettu lopettaminen tulisi kysymykseen vain sellaisissa tilanteissa, joissa avun saaminen eläimelle on käytännössä mahdotonta ja eläin on niin kivulias ja tuskainen, että sen hengissä pitäminen on tarpeettoman kivun ja kärsimyksen tuottamista eläimelle sekä odotettavissa olevan kuoleman tarpeetonta pitkittämistä. Ihmisen hoidossa olevien eläinten osalta tulisi aina ensisijaisesti pyrkiä tavoittamaan eläimen omistaja tai pitäjä ennen lopetuspäätöksen tekemistä, ellei tästä aiheudu kohtuutonta haittaa eläimen hyvinvoinnille. Jos on epäselvää, onko eläimellä omistajaa, tulisi asia pyrkiä selvittämään ennen eläimen lopettamista. Jos eläimen omistajaa tai pitäjää ei tavoiteta, tulisi olla yhteydessä valvontaviranomaiseen. Ellei edellä mainittuja henkilöitä tavoiteta ennen eläimen lopetusta, tulisi lopetuksesta ilmoittaa viipymättä jälkikäteen.

Säännöksessä tarkoitettu eläimen lopetus tulisi tehdä tarpeetonta kipua ja kärsimystä välttäen. Käytännössä eläimen lopetuksen voisi tehdä sen osaava henkilö. Myös poliisi tai metsästäjät voivat usein antaa apua eläinten lopetukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kaikkia kansalaisia koskevasta hädänalaisen luonnonvaraisen eläimen auttamisvelvollisuudesta. Säännös velvoittaisi kansalaista toimimaan moraalisesti vastuullisella tavalla tämän kohdatessa avun tarpeessa olevan luonnonvaraisen eläimen. Toisaalta tarpeeton puuttuminen luonnonvaraisten eläinten elämään ei ole tarkoituksenmukaista eikä toivottavaa. Säännös ilmentää lain tavoitetta eläinten kunnioittamisesta itseisarvoisina olentoina. Velvoitteella on yhteys myös laajemmin luonnon kunnioittamiseen, koska luonnonvaraiset eläimet ovat osa luontoa. Eläinsuojelullisesti säännöksen tavoitteena on välttää luonnonvaraiselle eläimelle aiheutuvaa tarpeetonta kipua ja kärsimystä niissä tilanteissa, joissa se tavalla tai toisella kohtaa ihmisen. Luonnonvaraisen eläimen auttamisen tavoitteena tulisi olla eläimen palauttaminen takaisin luontoon. Muuhun kuin luontoon palauttamiseen tähtäävä väliaikainen hoito tulisi lähtökohtaisesti rajoittaa vain niihin eläinyksilöihin, jotka voidaan hoidon jälkeen sijoittaa eläintarhaan. Jos eläintä ei voida palauttaa luontoon tai sijoittaa eläintarhaan, se tulisi lopettaa.

Luonnonvaraisia eläimiä loukkaantuu esimerkiksi liikenteessä, törmäyksissä rakennuksiin, aitoihin tai muihin rakennelmiin sekä eläinten joutuessa esimerkiksi kotieläinten, kuten koirien

tai kissojen, saaliiksi. Loukkaantumisen lisäksi luonnonvaraiset eläimet voivat joutua muutoin avuttomaan tilaan esimerkiksi eksyessään rakennusten sisälle tai poikasen joutuessa eroon emostaan. Käytännössä luonnonvaraisen eläimen auttaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi vaaralliseen paikkaan joutuneen eläimen siirtämistä tai opastamista pois alueelta, aitaan tarttuneen eläimen irrotusta tai sairaan tai loukkaantuneen eläimen lopettamista. Luonnon normaaliin kiertokulkuun kuuluu myös luonnonvaraisten eläinten sairastuminen ja toisinaan esimerkiksi näikkiintyminen. Selkeästi avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä voitaisiin näissäkkin tilanteissa auttaa esimerkiksi siten, että ihmisasutuksen liepeille hakeutuva kapista kärsivä kettu lopetetaan. Samaan tapaan kuin ihmisten hoidossa olevien eläintenkin kohdalla, säännöksen auttamisvelvollisuus rajoittuisi ensiavun luonteiseen auttamiseen ja vain sellaiseen apuun, jota kansalainen kykenee omien taitojensa ja kykyjensä rajoissa antamaan. Huomioon on otettava myös auttajan turvallisuus: esimerkiksi loukkaantuneet villisiat ja suurpedot voivat aiheuttaa suurtakin vaaraa ihmisten terveydelle. Autokolarissa loukkaantuneesta villisiasta, hirvieläimestä tai suurpedosta tulisikin aina ilmoittaa hätäkeskukseen, jotta poliisi ja suurriista- virka-apu voivat ryhtyä tarvittaviin toimiin tilanteen turvaamiseksi sekä ihmisten että eläinten osalta.

Säännös velvoittaisi lopettamaan luonnonvaraisen eläimen tai huolehtimaan siitä, että eläin lopetetaan, jos eläimen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan. Luonnonvaraisten eläinten kohdalla lopetuskynnyksen tulisi olla selkeästi matalampi kuin ihmisen hoidossa olevien eläinten kohdalla. Luontoon palautettava eläin ei saa olla sillä tavoin sairas tai vammautunut, että se todennäköisesti menehtyy saamiinsa vammoihin tai sairauteen myöhemmin tai ettei se kykene esimerkiksi hankkimaan enää ravintoaan luonnosta. Lisäksi on huomattava, että etenkin aikuisen luonnonvaraisen eläimen pyydystäminen, käsittely, kuljetus ja vangittuna pitäminen aiheuttaa sille lähtökohtaisesti aina jonkinasteista kärsimystä. Luonnonvaraisten eläinten poikaset puolestaan saattavat hoidon aikana kesyntyä ja tottua ihmiseen, mikä usein vaikeuttaa niiden selviytymiseen luonnossa. Edellä mainitut seikat tulisikin ottaa huomioon päätettäessä avun tarpeessa olevan luonnonvaraisen eläimen hoidosta tai lopettamisesta.

Asianmukaisella tavalla suoritettu lopetus on eläinsuojelullisesti perusteltu vaihtoehto, jos on epäily siitä, että eläin muutoin joutuisi kärsimään, tai jos eläintä ei todennäköisesti voida enää palauttaa luontoon. Luonnonvarainen eläin tulisi lopettaa mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Etenkin isokokoisten luonnonvaraisten eläinten lopetuksessa apua voidaan usein saada poliisilta, metsästäjiltä tai Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoituilta erätarkastajilta. Metsästyslain 84 §:n mukaan riistaeläimen ja rauhoittamattoman eläimen saa lopettaa eläinsuojelullisista syistä siitä riippumatta, onko lopettajalla alueella kyseisen eläimen pyydystämistä tai tappamisoikeutta tai onko eläin tuona ajankohtana rauhoitettu. Säännöstä sovellettaisiin myös luonnonsuojelulailla rauhoitettuihin eläimiin.

Jossain tapauksissa luonnonvaraisen eläimen hoitoon ottaminen voi olla perusteltua. Avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen hoidosta säädettäisiin ehdotetun lain 29 §:ssä ja 61 §:ssä. Ennen luonnonvaraisen eläimen pidempiaikaiseen vangitsemiseen ryhtymistä olisi tarkkaan pohdittava, voidaanko kyseisen eläimen hyvinvointi turvata vankeudessa riittävällä tavalla. Olisi arvioitava, pystytäänkö eläimelle tarjoamaan esimerkiksi oikeanlaista ravintoa, mahdollisuuksia liikkua lajille tyypillisellä tavalla ja mahdollisuuksia toteuttaa muita käyttäytymistarpeita, kuten sosiaalisia tarpeita vankeuden aikana.

Uutena vaatimuksena säädettäisiin kunnan velvollisuudesta huolehtia kunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuodun sairaan tai vahingoittuneen luonnonvaraisen eläimen lopetuksesta. Kunnaneläinlääkärit ovat käytännössä tarjonneet tällaista palvelua tähänkin asti. Helsingissä luonnonvaraisten eläinten hoito on järjestetty Korkeasaaren eläintarhassa. Sairaiden ja

loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten kärsimysten välttämiseksi kansalaisille tulee osoittaa taho, jonne pienikokoinen avun tarpeessa oleva luonnonvarainen eläin voidaan toimittaa. Käytännössä kunta voisi halutessaan järjestää myös eläinten ensiavun luonteista hoitoa vastaanotolla. Pykälään ehdotettu velvollisuus koskisi kuitenkin vain eläinten lopetuksen järjestämistä, joka ei edellytä luonnonvaraisten eläinten hoitoon liittyvää erityisosaamista ja jonka kustannukset ovat kohtuullisen pienet. Tarvittaessa eläin voitaisiin ohjata jatkohoitoon ehdotetun lain 61 §:ssä tarkoitettuun eläinhoitolaan.

8 §. Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin niistä eläinlajeista ja eläimistä, joita saa pitää tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että edellä mainittuihin tarkoituksiin pidettäisiin vain sellaisia eläimiä, joiden pito voidaan käytännössä järjestää kyseisessä pitomuodossa lain edellyttämällä tavalla. Samalla eri eläinlajien pitoa koskevaa lainsäädäntöä selkeytettäisiin siten, että kansalaisen olisi nykyistä helpompaa selvittää, mitä eläimiä ylipäättäen on sallittua pitää missäkin tarkoituksessa. Sallittujen eläinlajien listaus sisällytettäisiin pitotarkoituksesta riippuen joko lakiin tai asetustasolle. Voimassa olevassa eläinsuojelulainsäädännössä on rajoitettu sirkuseläinten sekä tuotantotarkoituksiin tarhattavien luonnonvaraisten eläinten lajikirjoa. Muita tuotantoeläiminä, seura- ja harrastuseläiminä sekä kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettäviä eläinlajeja koskevat rajoitukset olisivat sen sijaan uusia. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläinlainsäädännön liitteen 21 kohta, jonka mukaan eläintä ei saa pitää tuotantoeläimenä, jollei sen perimän tai ilmiäisensä perusteella voida kohtuudella olettaa, että pitäminen ei vahingoita eläimen terveyttä tai hyvinvointia.

Pykälän 1 momentin mukaan tuotantoeläiminä, seura- ja harrastuseläiminä, sirkuseläiminä ja kiertävissä eläinnäyttelyissä saa pitää vain niitä eläimiä ja, joiden pito kyseisessä pitomuodossa voidaan käytännössä järjestää siten, että lain vaatimukset täyttyvät. Eläinten hoidon yleisistä vaatimuksista, ruokinnasta ja juotosta sekä sairaiden tai vahingoittuneiden eläinten hoidosta säädettäisiin lain 4 luvussa. Eläinten pitopaikoista säädettäisiin lain 5 luvussa. Selkeyden vuoksi keskeisimmät eläinten pidon edellytykset luokiteltaisiin ehdotetun pykälän 1 momentissa.

Eläimelle olisi voitava järjestää käytännössä sellainen hoito, pitopaikka ja olosuhteet, että se voi toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeita ja joissa myös eläimen fysiologiset tarpeet voidaan tyydyttää. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille olisi voitava antaa asianmukaista hoitoa. Arvioitaessa eläinlajin sopivuutta kuhunkin pitotarkoitukseen tulisi tukeutua kulloinkin saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon ja eläinlajin pidosta karttuneeseen käytännön kokemukseen. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös pidon tarkoitus ja siitä mahdollisesti aiheutuvat käytännön rajoitukset. Esimerkiksi tiettyyn eläinlajiin kuulvalle eläimelle voi olla mahdollista luoda hyväksyttävät pito-olosuhteet, kun eläintä pidetään seura- ja harrastuseläimenä, vaikka vastaavien olosuhteiden luominen olisi mahdotonta esimerkiksi tuotantotarkoituksessa pidettävälle eläimelle.

Eksoottisten, kesyyntymättömien eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet vastaavat pitkälti niiden luonnossa elävien lajitoverien tarpeita. Näitä tarpeita ei aina tunneta riittävästi, jotta eläimelle voitaisiin luoda sen hyvinvoinnin turvaavat elinolosuhteet. Oikeanlaisen ravinnon tarjoamiseen voi myös liittyä omat haasteensa. Eläimen lääketieteellinen hoito saattaa olla vaikeaa, jos lajista ei ole saatavilla riittävästi tietoa. Joidenkin lajien kohdalla eläimen pitkä elinikä, suuri aikuiskoko, haastava elinympäristö, eläimen aggressiivisuus tai eläimen pidosta aiheutuvat suuret kustannukset saattavat käytännössä vaikeuttaa sen pitämistä. Vastaavasti myös monen kesyeläinlajin kohdalla voidaan esittää kysymys siitä, kuinka niiden fysiologiset ja käyttäytymistarpeet toteutuvat nykyisessä eläinten pidossa. Kesyeläimet ovat kuitenkin läh-

tökohtaisesti jollain tavoin sopeutuneet ihmisen pidettäväksi ja näiden eläinten tarpeista ja hoidosta on yleensä saatavilla laajemmin tietoa kuin monista kesyyntymättömistä eksoottisista eläinlajeista.

Pykälän 2 momentin mukaan tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävissä eläinnäyttelyissä ei saisi pitää muita kuin lain liitteessä 1 lueteltuja eläinlajeja. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin puolestaan niistä eläimistä ja eläinlajeista, joita saa pitää seura- ja harrastuseläiminä. Etenkin tuotantoeläinten pitoa koskevat rajoitukset muodostuvat helposti perustuslaissa tarkoitetuksi elinkeinon harjoittamisen rajoituksiksi, koska eläintuotannon eri muodoissa keskitytään yleensä joko yksittäisten tai muutamien eläinlajien pitoon. Näin ollen eläinlajin pidon kieltäminen tuotantoeläimenä saattaa käytännössä tarkoittaa koko elinkeinon harjoittamisen kieltöä. Tuotantoeläinlajien pidon rajoituksista olisikin tarkoituksenmukaisinta säätää suoraan laissa asetustason sijaan. Sirkuseläinten osalta eläinlajirajoitusten yhteys elinkeinovapauden rajoittamiseen saattaisi muodostua ongelmaksi etenkin silloin, jos sirkustoiminnan harjoittaminen edellyttää juuri tietynlajisen eläimen pitämistä tai jos eläimellä on toiminnassa muutoin keskeinen merkitys.

Ehdotetun lain liitteen 1 kohdassa 1 lueteltaisiin ne nisäkäs- ja lintulajit, joita saa pitää tuotantoeläimenä. On huomattava, että tuotantoeläimen määritelmästä säädettäisiin 5 §:n 9 kohdassa. Liitteen tuotantoeläimiä koskevalla lajilistalla ei määriteltäisi kaikkia tiettyyn eläinlajiin kuuluvia eläimiä tuotantoeläimiksi, vaan säädettäisiin siitä, mitä eläinlajeja on ylipäätään hyväksyttävää pitää tuotantoeläimenä. Listalle on pyritty sisällyttämään kaikki ne nisäkäs- ja lintulajit, joita Suomessa tällä hetkellä pidetään tuotantotarkoituksessa. Listaan sisältyisi perinteisten kesyeläinlajien lisäksi eläinsuojelulain 21 §:ssä ja eläinsuojeluasetuksen 25 §:ssä tarkoitettuja lihan, munien ja siitoseläinten tuotantotarhoissa pidettyjä nisäkäs- ja lintulajeja. Ehdotetun lain määritelmä säännöksen mukaan myös nämä tuotantotarhattavat luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvat eläimet olisivat tuotantoeläimiä. Vesipuhvelin (*Bubalus bubalis*) pito tuotantoeläimenä sallittaisiin vain lihantuotantotarkoituksessa samaan tapaan kuin voimassa olevassa eläinsuojeluasetuksen 25 §:n 2 momentissa. Nykytietämyksen mukaan maidontuotannon aiheuttamat riskit vesipuhveleiden hyvinvoinnille ovat suurempia kuin lihantuotannossa, eikä voida varmistua siitä, että 1 momentissa säädetyt olennaiset käyttäytymistarpeet ja fysiologiset tarpeet voidaan tyydyttää. Vesipuhvelivasikat ovat syntyessään nautavasikoita kehittymättömämpiä ja alttiimpia taudinaiheuttajille. Lisäksi niillä on heikompi imemisrefleksi kuin nautavasikoilla. Vesipuhvelivasikoita on vaikea totuttaa juomaan maitoa muualta kuin emästään, eikä juomarehuilla voida korvata maidonsaantia fysiologisten tarpeiden täyttämiseksi samaan tapaan kuin nautavasikoilla. Tämän vuoksi vesipuhvelivasikoiden vieroitusta emästään suositellaan vasta puolen vuoden ikäisenä, mikä ei maidontuotannossa ole yleensä mahdollista. Joissain maissa käytössä on menetelmä, jossa yli kuukauden ikäinen vesipuhvelivasikka erotetaan emästään aina päiväksi tai yöksi. Näin emästä saadaan osa maidosta lypsettyä ihmisravinnoksi. Tässäkin menetelmässä vasikan olennaisia käyttäytymistarpeita rajoitetaan merkittäväällä tavalla. Muiden kuin nisäkkäisiin tai lintuihin kuuluvien eläinlajien pitoa tuotantoeläimenä ei tässä vaiheessa ehdoteta rajoitettavaksi. Menettelystä eläinlajilistojen muuttamiseksi säädettäisiin ehdotuksen 9 §:ssä.

Liitteen 1 kohdassa 2 lueteltaisiin myös ne eläinlajit, joita saa pitää sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä. Voimassa olevassa lainsäädännössä sirkuksissa ja muissa siihen verrattavissa näytöksissä pidettävistä eläinlajeista säädetään maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä 22/EEO/96. Päätöksen mukaan kiellettyä on apinoiden, petoeläinten, luonnonvaraisten märehitijöiden, kavioläinten, pussieläinten, hylje-eläinten, norsujen, sarvikuonojen, virtahepojen, petolintujen, strutsilintujen ja krokotiilieläinten käyttö. Tämän estämättä kuitenkin koirien ja kotikissojen, merileijonien, ponien, kesyhevosten ja -aasien käyttö on sallittu. Liitteessä ehdotetulle listalle on sisällytetty lähinnä kesyeläimiä ja muita sellaisia eläimiä, joiden pito voidaan

järjestää sirkuksessa tai muussa kiertävässä laitoksessa pykälän 1 momentissa edellytetyllä tavalla. Voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen esimerkiksi merileijonia ei enää saisi pitää sirkuksessa. Uutta olisi myös se, että lista rajoittaisi kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettävien eläinlajien kirjoa. Tämä olisi tarkoituksenmukaista, sillä kiertävässä eläinnäyttelyssä eläinten pidon haasteet liittyvät pitkälti samoihin seikkoihin kuin sirkuksessa. Kummankin toiminnan kohteena olevia eläimiä joudutaan toistuvasti kuljettamaan paikkakunnalta toiselle. Kuljetuksessa eläimet joutuvat kestävämmän muuttuvia olosuhteita ja tavanomaista vaikeammin säänneltävää lähiympäristöä. Eläinten tarpeiden tyydyttäminen pysähdyspaikoilla voi myös olla haasteellista muuttuvien olosuhteiden ja eläinten pitopaikkojen rajallisen koon vuoksi. Ehdotetun lain 50 §:ssä kiellettäisiin myös eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävien luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten käyttö eräisiin viihteellisiin esityksiin. Ehdotetut säännökset rajoittaisivat luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten käyttöä viihteellisiin esityksiin niin sirkuksissa, pysyvissä eläinnäyttelyissä kuin eläintarhoissakin. Käytännössä esimerkiksi delfiinien käyttö tällaiseen toimintaan ei olisi jatkossa enää sallittua.

Seura- ja harrastuseläinten osalta yksittäisen eläinlajin pidon rajoittaminen ei välttämättä ole samalla tavoin yhteydessä elinkeinonvapauteen, etenkin jos sallittujen eläinlajien listalle lähtökohtaisesti lisättäisiin kaikki perinteisesti seura- ja harrastuseläiminä pidettävät kesyeläinlajit. Eksoottisempien seura- ja harrastuseläinten ammattimaista pitoa harjoittavat lähinnä eläintukkurit ja eläinkauppiat, joiden toiminta ei yleensä ole riippuvaista yksittäisen eksoottisen eläinlajin pidosta. Seura- ja harrastuseläinten lajikirjo on myös huomattavasti suurempi kuin tuotantoeläiminä pidettävien eläinten lajikirjo ja siihen kohdistuu enemmän muospaineita kuin muihin tarkoituksiin pidettäviin eläinlajeihin. Seura- ja harrastuseläimiä koskevat lajikohtaiset listaukset olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää lakia alemman asteisiin säädöksiin, jotta listauksia voidaan tarpeen mukaan muuttaa lain tasoa joustavammin.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös säätää eläinyksilöiden pidosta seura- ja harrastuseläimenä. Säännöksen nojalla voitaisiin säätää esimerkiksi suoraan luonnosta elätettäväksi otettujen eläinyksilöiden pidosta seura- ja harrastuseläimenä. Luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten elätettäväksi ottaminen seura- ja harrastuseläimiksi olisi ehdotuksen 28 §:n nojalla kiellettyä. Säännös koskisi kuitenkin vain Suomen luonnossa eläviä eläimiä. Seura- ja harrastuseläimiksi tuodaan ulkomailta eläimiä, jotka on pyydystetty suoraan luonnosta esimerkiksi Afrikassa tai Etelä-Amerikassa. Luonnonvaraisten eläinten elätettäväksi ottamiseen liittyy usein hyvinvointihaittoja, koska eläimet eivät ole tottuneet vankeudessa elämiseen. Esimerkiksi suoraan luonnosta elätettäväksi otetuille papukaijoille on usein erittäin vaikea luoda sellaisia olosuhteita, että pykälän 1 momentissa säädetyt vaatimukset täyttyisivät. Tällaisten lintujen kuolleisuus vankeudessa voi olla varsin suuri, joka usein kertoo merkittävistä hyvinvointiongelmista. Myös iso osa Suomeen tuotavista akvaariokaloista pyydystetään suoraan luonnosta. Suoraan luonnosta elätettäväksi otettujen akvaariokalojen pitoon ei kuitenkaan välttämättä liity vastaavia hyvinvointihaittoja kuin esimerkiksi papukaijojen pitoon. Lähempi tarkastelu sen suhteen, mitä eläimiä tai eläinlajeja rajoitusten tulisi koskea, olisi tarkoituksenmukaista tehdä asetustasolla samalla, kun tarkastellaan seura- ja harrastuseläiminä pidettävien eläinlajien kirjoa.

Ehdotetun lain 120 §:ssä säädettäisiin siirtymäsäännöksestä, jota sovellettaisiin lain voimaantullessa hallussa oleviin tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä sekä kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettäviin eläinyksilöihin.

Eläinlajien pitoa rajoitetaan myös vieraslajeja koskevassa lainsäädännössä. Vieraslajeista säädetään unionin tasolla haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1143/2014. Kansallisista vieraslajeista säädetään vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa

(1709/2015). Unionissa ja kansallisella tasolla vieraslajeiksi määriteltujen eläinlajien maahan-tuonti, myynti, kasvatus, käyttö ja ympäristöön päästäminen on kielletty. Unionin tasolla vie-raslajeiksi määritellyistä eläinlajeista supi eli pesukarhu, siperianmaaorava, iso-orava, nutria, punakorvakilpikonna ja muutamat sammakkoeläimet ovat sellaisia, joista ainakin osaa pidetään myös seura- ja harrastuseläiminä. Kansalliseen luetteloon on sisällytetty kaikki nisäkkäisiin kuuluvat petoeläimet (*Carnivora*) metsästyslaissa tarkoitettuja riistaeläimiä sekä koiraa, kissaa ja frettiä lukuun ottamatta. Sen lisäksi listalla ovat kaikki lepakot sekä linnuista päiväpetolinnut, pöllölinnut ja varikset. Luetteloon kuuluu myös eräitä sammakkolajeja. Kesyykoiran ja suden tai kesyykoiran ja toisen koiraeläinlajin risteymät sukupolvissa F1—F4 on myös sisällytetty kansal-liseen vieraslajiluetteloon. Ehdotetun lain eläinlajilistoja laadittaessa tulisi ottaa huomioon vie-raslajeja koskeva lainsäädäntö siten, että listoihin ei sisällytettäisi vieraslajeja.

9 §. Eläinlajilistojen muuttaminen. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin eläinlajilistojen muutta-misesta ja kansalaisten mahdollisuudesta ehdottaa listalle uutta lajia. Sallittuja seura- ja harras-tuseläinlajeja koskevan listan käyttöön ottaminen edellyttää EU-tuomioistuimen määrittelemien reunaehtojen täyttämistä (C-219/07 Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW ja Andibel VZW vs. Belgia, ns. Andibel-tuomio). Käytännössä rajoitusten tulisi olla syrjimät-tömiä, niiden tulisi perustua tieteelliseen tietoon eläinten hyvinvoinnista ja käytössä tulisi olla menettely, jossa kansalaiset voivat ehdottaa listalle lisättäväksi uusia lajeja. Jos kansalaisen eh-dotus lajin lisäämiseksi listalle evätään, tulisi asia voida saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Pykälässä ehdotettua menettelyä sovellettaisiin myös muita kuin seura- ja harrastuseläimiä kos-kevien eläinlajilistojen muuttamiseen.

Pykälän 1 momentin mukaan eläinlajilistoihin voitaisiin lisätä tai niistä voitaisiin poistaa eläin-laji sen pidosta kulloinkin saatavilla olevan tieteellisen tiedon tai käytännön kokemuksen pe-rusteella. Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto voisi tehdä maa- ja metsätalousministeri-ölle ehdotuksia eläinlajin lisäämiseksi listalle omasta aloitteestaan tai sille tehtyjen hakemusten perusteella. Näin ollen esimerkiksi kansalaisilla ja muilla sidosryhmillä olisi mahdollisuus laatia ehdotuksia eläinlajien lisäämiseksi listoihin. Käytännössä Ruokavirasto ottaisi ehdotuksen kä-sittelyyn hallintolain mukaisena hakemusasiaina, josta hakija saisi valituskelpoisen hallintopää-töksen. Eläinlajilistojen muuttamista varten laadittavassa hakemuksessa tulisi esittää perusteet sille, että listalle lisättäväksi ehdotetun eläinlajin pito täyttää pidolle 8 §:n 1 momentissa sääde-tyt edellytykset. Hakemukseen tulisi liittää viittaukset keskeiseen saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon eläinlajin pidosta sekä muut asiaan vaikuttavat seikat, kuten kokemusperäinen tieto eläinten pidosta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hakemuk-sen sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä. Hakemusten ar-vioinnissa tulisi ottaa huomioon ajantasainen tieteellinen tieto eläinlajien tarpeista, hoidosta ja pito-olosuhteista. Myös käytännön kokemukset eläinten pidosta esimerkiksi muissa maissa voi-taisiin ottaa huomioon. Jos Ruokavirasto päätyisi arvioinnissaan siihen, että listalle lisättäväksi ehdotetun eläinlajin pito täyttää pidolle 8 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset, sen tulisi tehdä maa- ja metsätalousministeriölle ehdotus listan muuttamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan Luonnonvarakeskus antaisi riippumatonta tieteellistä asiantuntija-apua eläinlajilistojen ajantasaisuuden arvioinnissa. Tällaista tukea olisi saatavissa Luonnonva-rakeskuksessa toimivasta Eläinten hyvinvointikeskuksesta. Ruokavirasto voisi näin ollen käyt-tää Luonnonvarakeskuksen asiantuntijoita apunaan hakemusten arvioinnissa. Tarvittaessa Luonnonvarakeskus antaisi asiantuntija-apua myös maa- ja metsätalousministeriölle sen val-mistellessa muutoksia eläinlajilistoja koskevaan lainsäädäntöön.

10 §. Eläinlajilistasta poikkeaminen. Pykälässä säädettäisiin poikkeusluvasta, jolla voitaisiin yksittäistapauksessa sallia muun kuin 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuun eläinlajiin kuuluvan eläimen tai eläinten pito. Lupa voitaisiin myöntää sellaisissa yksittäistapauksissa, joissa hakija

osoittaa pystyvänsä pitämään muuta kuin eläinlajilistalla olevaan eläinlajiin kuuluvaa eläintä tai eläimiä siten, että 8 §:n 1 momentin vaatimukset täyttyvät. Tällöin hakijan tulisi todentaa, että hänellä on tarjota eläimelle pito-olosuhteet, joissa eläin kykenee toteuttamaan 8 §:ssä tarkoitettuja olennaisia käyttäytymistarpeitaan ja joissa myös eläimen fysiologiset tarpeet voidaan täyttää. Eläimelle olisi myös voitava saada riittävää eläinlääketieteellistä hoitoa. Poikkeuslupamenettely voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa yksittäinen harrastaja haluaa pitää sellaista harvinaisempaan eläinlajiin kuuluvaa eläintä, jonka ominaisuuksia ja tarpeita vastaava eläinlaji on hyväksytty listalle. Poikkeuslupamenettelyä voitaisiin mahdollisesti käyttää myös uusien tuotantoeläinlajien pitoon silloin, kun niitä on menestyksekkäästi pidetty esimerkiksi muissa maissa vastaavissa olosuhteissa.

Poikkeuslupaa haettaisiin Ruokavirastolta. Luonnonvarakeskus antaisi riippumatonta tieteellistä asiantuntija-apua sen arvioimisessa, täyttyvätkö luvan myöntämisen perusteet. Luonnonvarakeskuksessa tällaista apua voi antaa Eläinten hyvinvointikeskus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin poikkeuslupahakemuksen sisällöstä ja sen tueksi tarvittavista selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä.

11 §. *Vastuu eläinten hyvinvoinnista eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin lapsen ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien vastuusta eläinten hyvinvoinnista. Pykälän 1 momentin mukaan kuuttatoista vuotta nuorempi lapsi ei voisi olla yksin vastuussa eläimen hyvinvoinnista. Säännös liittyisi ehdotetun lain 42 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan eläintä ei saisi pysyvästi luovuttaa alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta. Alle 16-vuotiaalla ei välttämättä ole edellytyksiä täyttää eläintenpidolle asetettuja velvollisuuksia, minkä vuoksi hän ei myöskään voisi olla yksin vastuussa eläimen hyvinvoinnista. Säännös ei kuitenkaan estäisi alle 16-vuotiaasta hoitamasta eläintä. Vastuu eläinten hyvinvoinnista merkitsee kokonaisvaltaista vastuuta eläimestä ja on käsitteenä laajempi kuin eläimen hoitaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi alle 15-vuotiaan lapsen vanhempien tai muiden huoltajien taikka muiden henkilöiden, joilla on valvottavanaan tämän ikäinen lapsi, valvontavelvoitteesta. Heillä olisi velvollisuus huolehtia siitä, ettei lapsi kohtele eläimiä eläinten hyvinvointisäädösten vastaisesti. Pykälä vastaisi pienistä kielellisistä eroavaisuuksistaan huolimatta eläinsuojelulain 64 §:ssä säädettyä ja liittyisi rikosoikeudelliseen vastuuikärajaan. Eläinsuojelulain tapaan valvontavelvollisuuden laiminlyönti tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta ehdotetaan säädettäväksi 109 §:ssä rangaistavaksi eläinsuojelurikkomuksena.

3 luku Eläinten kohtelu

12 §. *Kohtelun yleiset vaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin eläinten kohtelun yleisistä vaatimuksista. Lakiehdotuksen yleisten periaatteiden mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin niitä kunnioittaen. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa. Eläinten kohtelulla on keskeinen merkitys eläimen hyvinvoinnille kaikissa niissä tilanteissa, joissa ihminen on tekemisissä eläimen kanssa. Hyvällä kohtelulla voidaan myös osaltaan ennalta ehkäistä eläinten loukkaantumista esimerkiksi eläimiä siirrettäessä tai muun käsittelyn yhteydessä. Pykälää sovellettaisiin ihmisen hoidossa olevien eläinten lisäksi myös luonnonvaraisiin eläimiin silloin, kun nämä ovat tekemisissä ihmisten kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan eläintä olisi kohdeltava rauhallisesti. Eläimen käsittelyssä ja koulutuksessa olisi pyrittävä käyttämään hyväksi sen lajityypillistä käyttäytymistä. Pykälässä käsittelyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi eläinten siirtämistä paikasta toiseen, erilaisia hoitotoimenpiteitä, eläinten merkintää ja eläinten lopetusta. Eläimen rauhallinen kohtelu sekä pelottelun ja kiihdyttämisen välttäminen edistävät luottamuksen ja positiivisen suhteen muodostumista ihmi-

sen ja eläimen välille. Eläin kokee rauhallisesti käyttäytyvän ihmisen usein vähemmän uhkaavaksi, jolloin voidaan vähentää eläimen äkillisiä pako- ja puolustusreaktioita, jotka saattavat aiheuttaa vahinkoa sekä eläimelle että ihmiselle. Monet eläinlajit oppivat tuntemaan eläintiloissa säännöllisesti liikkuvat ihmiset. Eläimet tottuvat yleensä myös säännöllisesti toistuviin tapahtumiin, kuten päivittäisiin ruokinta- ja muihin hoitotilanteisiin. Vieraiden ihmisten liikkuminen eläintiloissa saattaa aiheuttaa eläimissä pelkoa ja rauhatonta käytöstä, erityisesti, jos tiloissa liikutaan normaaleista päivärutiineista poikkeavaan aikaan. Erityistä huomiota tulisikin kiinnittää siihen, että eläintiloissa liikkuvat vieraat ihmiset käyttäytyvät rauhallisesti ja välttävät eläinten pelästyttämistä.

Joskus eläinten käsittelyssä ja koulutuksessa käytetään apuna myös toisia eläimiä, kuten paimentavia koiria lampaiden käsittelyssä tai lampaista paimentavien koirien koulutuksessa. Näissä tilanteissa tulisi huolehtia siitä, että eläimet eivät aiheuta toisilleen tarpeetonta pelkoa tai muuta kärsimystä.

Lajityypillistä käyttäytymistä voidaan käyttää hyväksi erilaisissa eläimen käsittely- ja koulutus-tilanteissa. Esimerkiksi laumaeläinten siirroissa voidaan usein hyödyntää lauman sisäistä arvojärjestystä ja eläinten laumavaistoa siirtämällä arvojärjestyksessä korkealla oleva eläin paikasta toiseen, jolloin muut lauman jäsenet seuraavat vapaaehtoisesti perässä. Koiran koulutuksessa voidaan puolestaan usein käyttää hyväksi koiran kykyä lukea ihmisen kehonkieltä sekä eläimen omia luontaisia liikkeitä. Koira voidaan esimerkiksi opettaa istumaan siten, että kohotetaan kädessä oleva makupala koiran pään yläpuolelle, jolloin koira käden liikettä seuratessaan samalla istuu.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi uutena vaatimuksena säännös eläimen totuttamisesta käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. Uutta olisi myös vaatimus siitä, että jos eläin ei ole totunut käsittelyyn, tämä tulisi ottaa huomioon eläintä käsiteltäessä. Ihmisen hoidossa olevien eläinten totuttaminen käsittelyyn helpottaa eläinten käsittelytilanteita ja vähentää eläinten käsittelyn yhteydessä kokemaa stressiä. Totuttaminen parantaa myös eläimen suhdetta hoitajaansa. Positiivisen suhteen muodostuminen hoidettavien eläinten ja hoitajan välille on tärkeää eläimen kokonaishyvinvoinnin kannalta. Eläinten suhdetta hoitajaansa käytetäänkin usein yhtenä hyvinvointi-indikaattorina mitattaessa eläinten hyvinvoinnin yleistä tasoa. Käsittelyyn totuttamisella tarkoitettaisiin paitsi varsinaisiin käsittelytilanteisiin totuttamista, myös hoitajan läsnäoloon totuttamista. Totuttamisen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa olisi otettava huomioon eläimen laji, pitomuoto ja eläimen käsittelyyn liittyvät tarpeet, kuten käsittelyjen toistuvuus ja käsittelystä eläimen hyvinvoinnille mahdollisesti aiheutuvat haitat. Esimerkiksi lypsylehmän kohdalla totuttaminen erilaisiin käsittelytoimenpiteisiin, kuten lypsyyneen, eläinten siirtoon ja ylipäätään hoitajan läheisyyteen, on välttämätöntä eläimen hyvinvoinnin turvaamisen ja päivittäisen hoidon sujumisen kannalta. Turkiseläimistä siitoseläiminä käytettäviä yksilöitä joudutaan käsittelemään toistuvasti, kun taas ensimmäisen elinvuotensa aikana nahkottavia yksilöitä käsitellään vain muutamia kertoja elämänsä aikana. Vapaana luonnossa elävä poro tai kalanviljelylaitoksessa elävä kala joutuvat hoitajan käsittelyn kohteeksi varsin harvoin. Myös harvemmin käsiteltävien eläinten totuttaminen ihmisen läsnäoloon saattaa vähentää eläinten kokemaa pelkoa ihmistä kohtaan ja parantaa siten eläinten hyvinvointia käsittelytilanteissa.

Aina ihmisen läsnäoloon totuttaminen ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista. Pykälässä säädettäisiinkin uutena vaatimuksena, että luonnonvaraista eläintä tulisi käsitellä niin, että se ei kesyynny tarpeettomasti. Esimerkiksi loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidossa pyritään nimenomaan välttämään eläimen totuttamista ihmisiin, jos eläin on tarkoitus myöhemmin vapauttaa takaisin luontoon. Eläimen kesyntyminen hoidon aikana voi käytännössä estää eläimen myöhemmän luontoon palauttamisen ja tällaista tilannetta tulisi kaikin keinoin välttää.

Eläimen totuttaminen pito-olosuhteisiin helpottaa eläinten fyysistä ja psyykkistä sopeutumista ympäristöönsä ja edesauttaa siten eläinten hyvää hyvinvointia. Totuttaminen on usein tarpeen siirrettäessä eläimiä kokonaan uuteen ympäristöön, mutta myös silloin, kun eläinten ympäristössä tehdään pienempiä muutoksia, kuten otetaan käyttöön uusia ruokinta- tai juottolaitteita tai muita eläinten hoitoon liittyviä järjestelmiä. Asteittain tehtävät muutokset saattavat auttaa eläintä sopeutumaan ympäristöönsä esimerkiksi siirrettäessä eläimiä sisältä ulkokasvatukseen. Totuttamisessa myös varmistutaan siitä, että eläin oppii käyttämään ympäristön resursseja, kuten uutta juomalaitetta tai lypsykonetta, jotta eläimen hyvinvointi ei tämän takia vaarantuisi.

Eläinten totuttaminen käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin on yleensä tehokkainta, kun se aloitetaan eläimen ollessa vielä nuori. Esimerkiksi lattiakanalassa kasvaneilla kananuorikoilla on paremmat valmiudet sopeutua elämään lattiakanalassa myös munintavaiheessa kuin niillä kananuorikoilla, jotka on kasvatusvaiheessa pidetty virikehäkeissä. Koiran- ja kissanpentujen kasvatuksessa on puolestaan tärkeää, että pennut saavat riittävästi positiivisia kokemuksia ihmisistä. Ilman riittävää ihmiskontaktia kasvaneet pennut eivät välttämättä koskaan täysin luota ihmiseen, mikä saattaa aiheuttaa eläimille jatkossa merkittäviäkin hyvinvointiongelmia. Hevosten osalta käsittelyyn ja erilaisiin ympäristöolosuhteisiin totuttaminen olisi tärkeää varsana jo senkin takia, että ison eläimen kanssa pystytään myöhemmin toimimaan turvallisesti eri tilanteissa.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää sellaisen eläimen kohteluun, joka ei ole tottunut käsittelyyn esimerkiksi nuoren ikänsä, eläinten pitomuodon tai eläimen luonnonvaraisuuden vuoksi. Käsittelyyn tottumattomalle eläimelle käsittelytilanne saattaa olla hyvin stressaava kokemus. Tämä tulisi ottaa huomioon käsittelymenetelmien valinnassa ja suunnittelemalla käsittely mahdollisuuksien mukaan ennakkoon, jotta itse käsittelytilanne sujuisi rauhallisesti eikä eläin siinä turhaan hätäntyisi.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläinten käsittelystä eri tilanteissa sekä käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin totuttamisesta. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi niistä toimista, joita on toteutettava eri eläinlajien poikasten totuttamiseksi tulevaan ympäristöönsä.

13 §. Kielletty kohtelu. Pykälän tarkoituksena on selventää, millainen kohtelu aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua tai kärsimystä ja on siten kiellettyä. Pykälää sovellettaisiin ihmisen hoidossa olevien eläinten lisäksi myös luonnonvaraisiin eläimiin silloin, kun nämä ovat tekemisissä ihmisten kanssa.

Pykälän 1 momentin mukaan kiellettyä olisi eläinten kovakourainen ja muu tarpeetonta kipua tai kärsimystä aiheuttava käsittely ja koulutus. Myös eläimen sitominen tarpeetonta kipua tai kärsimystä aiheuttavalla tavalla olisi kielletty. Kovakouraisesta käsittelystä tai koulutuksesta voi aiheutua eläimelle kipua ja kärsimystä, kuten pelkoa tai ahdistusta, vaikka tarkoituksena ei olisikaan eläimen vahingoittaminen. Kovakouraista käsittelyä saattaa esiintyä esimerkiksi tilanteissa, joissa käsiteltävänä on suuri määrä eläimiä ja aikaa eläinten käsittelyyn on rajallisesti. Esimerkiksi eläimen raahaamista sarvista, jaloista, siivistä, hännästä, turkista tai suoraan päästä vetäen olisi aina pidettävä liian kovakouraisena kohteluna. Vastaavasti kovakouraista käsittelyä tai koulutusta saattaa esiintyä tilanteissa, jossa eläin käyttäytyy epätoivotulla tavalla ja eläinten käsittelijä purkaa tästä aiheutuvaa turhautumistaan eläimeen. Eläintenpidossa vakiintuneetkin eläinten käsittely- ja koulutustavat voivat aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä ja olla liian kovakouraisia, jos eläinten käsittelyssä tai koulutuksessa voitaisiin vaihtoehtoisesti käyttää muuta, eläimen hyvinvoinnin kannalta vähemmän haittaavaa tapaa. Esimerkiksi aiemmin koirien koulutuksessa käytetyt kovakouraiset menetelmät voidaan nykyisen tietämyksen mukaan korvata muilla, eläinten hyvinvoinnin kannalta paremmilla menetelmillä. Eläinten kou-

lutuksessa voidaan yleensä saavuttaa parempia tuloksia palkitsemalla eläin toivotusta käyttäytymisestä sen sijaan, että eläintä rankaistaan epätoivotusta käyttäytymisestä. Toivotun käyttäytymisen vahvistamiseen perustuvat koulutusmenetelmät parantavat tutkitusti myös eläinten hyvinvointia. Lisäksi tällaiset koulutustavat edistävät positiivisen suhteen muodostumista ja sen ylläpitoa eläimen ja ihmisen välillä. Niitä tulisikin suosia eläinten koulutuksessa.

Eläinten hoitoon ja käsittelyyn käytettävistä laitteista, välineistä ja aineista säädettäisiin 17 §:ssä. Asianmukaisiakin laitteita, välineitä ja aineita saatetaan kuitenkin käyttää tavalla, joka aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Esimerkiksi ratsupiiskan käyttö voi joissain tilanteissa olla perusteltua, mutta sen liiallinen tai vääränlainen käyttö olisi kiellettyä. Eläinten käsittelyyn ja koulutukseen voidaan käyttää myös monia sellaisia laitteita, välineitä ja aineita, joita ei lähtökohtaisesti ole lainkaan tarkoitettu tähän tarkoitukseen. Tällöinkin huomio olisi kohdistettava nimenomaan siihen, millä tavoin laitetta, välinettä tai ainetta käytetään ja aiheutuuko siitä tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Kiellettyä olisi esimerkiksi hevosen jalkojen käsitteleminen chilijauheella tai muulla herkistävällä aineella sen varmistamiseksi, että hevonen välttää koskettamasta estepuomia esteen yli hypätessään.

Erikseen kiellettäisiin sellainen eläimen sitominen, josta aiheutuu eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Tällaisena olisi pidettävä esimerkiksi eläimen jalkojen sitomista yhteen sen liikkumisen rajoittamiseksi. Eläinten liikkumista ei liioin saisi rajoittaa sitomalla eläimet toisiinsa.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin eläimen liiallinen rasittaminen ja kohtuuttoman ankara kurissa pitäminen. Eläimen koulutuksessa ja käytössä olisi otettava huomioon eläimen suorituskyky ja osaamistaso. Eläimen suorituskykyyn vaikuttavat muun muassa eläimen ikä, terveydentila ja fyysinen kunto. Osaamistasolla puolestaan tarkoitettaisiin niitä taitoja, joita eläimen voidaan olettaa omaavan sen iän ja aiemman koulutuksen tai harjoittamisen perusteella. Rasittamisella tarkoitettaisiin sekä henkistä että fyysistä rasittamista. On huomattava, että esimerkiksi hevosen tai koiran koulutus, harrastus- tai työkäyttö aiheuttaa eläimelle aina jonkinasteista henkistä ja fyysistä rasitusta eikä säännöksellä ole tarkoitus puuttua tällaiseen normaalista koulutuksesta ja käytöstä aiheutuvaan rasittumiseen. Liian vaativana olisi sen sijaan pidettävä esimerkiksi sellaista fyysistä suoritusta, jossa eläimen loukkaantuminen on ennalta arvattavaa sen heikosta fyysisestä kunnosta johtuen. Eläintä ei liioin tulisi altistaa niin voimakkaalle fyysiselle eikä henkiselle rasitukselle, että eläin ei kykene palautumaan siitä kohtuullisessa ajassa suorituksen jälkeen. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen koulutuksessa ja käytössä olisi otettava huomioon lakiehdotuksen 23 §, jossa säädetään sairaan tai vahingoittuneen eläimen asianmukaisesta hoidosta. Sairauden tai vamman laadusta riippuen eläimen asianmukaiseen hoitoon kuuluu yleensä myös riittävä lepo. Sairaana tai vahingoittuneen eläimen suorituskyky on usein sillä tavoin alentunut, että eläimen normaali koulutus tai käyttäminen aiheuttaa sille liiallista rasitusta. Eläimen koulutusta ja käyttöä tulisi välttää ainakin niissä tilanteissa, joissa koulutus tai käyttö voi hidastaa eläimen toipumista tai johtaa jopa eläimen terveydentilan heikentymiseen entisestään.

Myös eläimen kohtuuttoman ankara kurissa pitäminen olisi kiellettyä. Eläimen kurissa pitämisen ei tulisi olla niin ankaraa, että eläimellä ei ole riittävästi mahdollisuuksia toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Esimerkiksi koiran tulisi voida välillä liikkua ja tutkia ympäristöään ilman, että se on jatkuvasti suorittamassa sille annettua tehtävää. Eläimen kurissa pitämisen kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi pohtia sitä, voitaisiinko haluttu vaikutus saada aikaan jollain muulla, eläimelle vähemmän kärsimystä aiheuttavalla tavalla. Eläimen kouluttamisessa tulee ottaa huomioon myös 12 §:n vaatimus eläinten rauhallisesta kohtelusta ja 13 §:n 1 momentin kieltö käsitellä ja kouluttaa eläintä kovakouraisesti.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin myös eläimen pakottaminen yrittämään luonnollisten kykyjensä tai voimiensa ylittämistä. Säännöksellä tarkoitetaan tilanteita, joissa eläin toimiessaan suorituskykynsä ääri rajoilla tietoisesti pakotetaan yrittämään vielä astetta vaativampaa suoritusta. Luonnollisten kykyjen ja voimien ylittämiseen pakottamisessa olisi kyse jo eräänlaisesta ääritilanteesta, jossa eläimen yllirasittuminen olisi hyvin todennäköistä. Tällainen pakottaminen olisi aina kiellettyä ja asettaisi selkeän ylärajan eläimen liialliselle rasittamiselle.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin eläinten tarpeeton vahingoittaminen. Eläimen tarpeettomalla vahingoittamisella tarkoitettaisiin sellaista eläimen vahingoittamista, josta eläimelle jää väliaikainen tai pysyvä vamma ja jota ei ole erikseen säädetty sallituksi. Väkivaltainen kohtelu, kuten eläimen potkiminen tai lyöminen, olisi kiellettyä. Tarpeettomana vahingoittamisena ei kuitenkaan pidettäisi koiran tai muun eläimen käyttämistä viranomaistoiminnassa eläimen käyttötarkoitukseen liittyvissä tehtävissä, joihin tehtävän luonteen takia liittyy vaara eläimen vahingoittumisesta. Poikkeuksen piirissä olisivat esimerkiksi poliisin, tullin, rikosseuraamuslaitoksen, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevat koirat. Säännös vastaisi eläinsuojeluasetuksen 13 §:n 2 momentissa säädettyä poikkeusta.

Pykälän 4 momentissa kiellettäisiin eläimen värjääminen sen ulkonäön muuttamiseksi. Säännös olisi uusi, ja sen tavoitteena olisi sekä eläinten hyvinvointihaittojen välttäminen, että eläinten kunnioittavan kohtelun edistäminen. Eläimen värjäämisellä sen ulkonäön muuttamiseksi tarkoitettaisiin esimerkiksi eläimen ihon, turkin, nokan, kynsien, sulkapeitteen tai suomujen kosmeettista värjäämistä joko väliaikaisesti tai pysyvästi. Eläinten kosmeettinen värjääminen ei ole meillä yleistä, ja siihen on yleensä suhtauduttu pidättyväisesti. Kuitenkin muualla maailmassa eläinten värjäämistä esiintyy melko yleisestikin. Esimerkiksi eläinten valokuvauksen ja näyttelyiden yhteydessä eläinten turkkia saatetaan värjätä ”kauneusvirheiden” peittämiseksi. Sen lisäksi lemmikkieläimiä värjätään esimerkiksi juhlien ja tapahtumien yhteydessä tai muutoin vaan omistajan mieltymysten mukaan. Esimerkiksi koiran turkki saatetaan värjätä vaaleanpunaiseksi tai vaikka sateenkaaren väreihin. Akvaariokalojen värjääminen on myös maailmalla hyvin tunnettu ilmiö. Kosmeettisella värjäämisellä ei tarkoitettaisi eläimen merkintää sen hoitoon liittyvistä syistä, kuten eläimen turkkiin tehtävää merkintää sen tunnistamiseksi tai eläinryhmien erottelemiseksi toisistaan.

Kipua tai kärsimystä aiheuttavat toimenpiteet eläimen ulkonäön muuttamiseksi kiellettäisiin ehdotuksen 15 §:ssä. Esimerkiksi ihon lävistämällä tehtävä tatuointi aiheuttaa kipua eläimelle, ja kosmeettinen tatuointi olisi siten kielletty 15 §:n nojalla. Eläimen värjäämisessä ei kuitenkaan yleensä ole kyse 15 §:ssä tarkoitettusta kipua aiheuttavasta toimenpiteestä. Värjäämisessä käytetyt aineet saattavat toki ärsyttää eläimen ihoa ja aisteja. Epäluonnollinen väritys voi myös vaikeuttaa eläinten keskinäistä viestintää. Nyt ehdotettu säännös estäisi kuitenkin myös sellaisen eläimen kosmeettisen värjäämisen, josta ei aiheudu eläimelle osoitettavissa olevaa kipua tai kärsimystä. Värjäämisen kiellolla pyritäänkin edistämään myös eläinten kunnioitusta. Eläimen värjäämisellä pyritään tekemään eläimestä jotain sellaista, mitä se ei luonnostaan ole. Eläimen kosmeettinen värjääminen tehdään yleensä viihdetarkoituksessa, eikä sitä voida perustella eläimen hoitoon tai hyvinvointiin liittyvillä syillä. Tällainen kohtelu on omiaan vääristämään ihmisten suhdetta eläimiin eikä se edistä eläinten kunnioitusta elävinä olentoina, minkä vuoksi siitä tulisi pidättäytyä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä on pidettävä eläinten kovakouraisena käsittelynä tai koulutuksena, liikana rasittamisena, kohtuuttoman ankarana kurissa pitämisenä tai eläimen tarpeettomana vahingoittamisena. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi siitä, mitä olisi pidettävä tarpeetonta kipua tai kärsimystä aiheuttavana eläimen sitomisena. Asetuksella voitaisiin kieltää myös esimerkiksi

eläinsuojeluasetuksen 14 §:ssä tarkoitettuja toimintatapoja, kuten elävien selkärankaisten eläinten syöttäminen hoidossa oleville eläimille.

14 §. *Sukupuolilyhteys eläimen kanssa.* Pykälässä kiellettäisiin sukupuolilyhteys eläimen kanssa. Säännös olisi uusi.

Sukupuolilyhteyttä tai muuta seksuaalista kanssakäymistä ihmisen ja eläimen välillä ei ole sellaisenaan säädetty rangaistavaksi Suomessa. Tällainen teko voi kuitenkin tulla rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n mukaisesti eläinsuojelurikoksena, törkeänä eläinsuojelurikoksena tai lievänä eläinsuojelurikoksena. Edellytyksenä on, että eläintä kohdellaan julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen. Lisäksi muiden kyseisissä säännöksissä säädettyjen rangaistavuuden edellytysten on täytyttävä. Lievimmät eläimiin kohdistuvat teot säädetään eläinsuojelulain 54 §:ssä rangaistaviksi eläinsuojelurikkomuksena. Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan - kuten eläimiin sekaantumista esittävän kuvan - levittäminen on rangaistavaa rikoslain 17 luvun 18 §:ssä.

Eläimiin sekaantuminen ja sen yritys olivat rikoslain 20 luvun 12 §:n 2 momentin nojalla rangaistavia aina vuoteen 1971 saakka. Eläimeen sekaantumisella on perinteisesti tarkoitettu nimenomaan sukupuolilyhteyden rinnastettavaa yhteyttä ihmisen ja eläimen välillä (HE 6/1997 vp). Säännöstä oli sovellettu lähinnä sukupuolisesti yleisesti estyneisiin ja vajaamielisiin nuoriin sekä vanhuuden tylsyyttä poteviin henkilöihin. Rikoslain käyttämistä tällaisten henkisesti vajausten käsittelyssä pidettiin kuitenkin kohtuuttomana, minkä vuoksi rangaistavuus poistettiin. Uudistus liittyi siveellisyyteen kohdistuvia rikoksia koskevan lainsäädännön uudistamiseen ja sen taustalla olivat sukupuolimoraalia koskevissa käsityksissä ja asenteissa tapahtuneet muutokset. Rangaistavuuden poistamisen jälkeenkin sukupuolilyhteys ihmisen ja eläimen välillä saattoi kuitenkin tuolloin joissakin tapauksissa tulla rangaistavaksi eläinrääkkäyksenä rikoslain 43 luvun 5 §:n nojalla.

Suhtautumisessamme eläimiin ja niiden hyvinvointiin on tapahtunut suuria muutoksia. Yhteiskunnallisen asenneilmapiirin muutokseen on vaikuttanut se, että tietomme eläimistä ja niiden hyvinvoinnista on lisääntynyt valtavasti. Tämä on johtanut muun muassa ihmisen ja eläimen välisen sukupuolilyhteyden tai muun seksuaalisen kanssakäymisen kieltämiseen monissa Euroopan maissa. Teko on eri tavoin säädetty rangaistavaksi esimerkiksi Alankomaissa, Isossa-Britanniassa, Ranskassa, Ruotsissa, Saksassa ja Tanskassa sekä lisäksi Norjassa ja Sveitsissä.

Ihmisen ja eläimen välisen seksuaalisen kanssakäymisen voidaan katsoa olevan ristiriidassa ehdotetun lain 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen kanssa. Lain tarkoituksena olisi muun muassa edistää eläinten hyvinvointia ja lisätä eläinten kunnioitusta. Lisäksi lain yleisiä periaatteita koskevassa 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi paitsi kiellosta aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eläimille myös kiellosta tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvointia. Jälkimmäisen kiellon tarkoituksena olisi ennaltaehkäistä tilanteita, joissa eläimelle ei ole vielä aiheutunut kipua tai kärsimystä mutta joissa riski tarpeettoman kivun tai kärsimyksen aiheutumisesta on ilmeinen. Eläimen käyttäminen ihmisen seksuaalisiin tarkoituksiin voi tutkimusten valossa olla riski eläimen fyysiselle ja/tai psyykkiselle terveydelle ja hyvinvoinnille (esimerkiksi Ny djurskyddslag, SOU 2011:75, s. 759). Riskin suuruuteen vaikuttavat useat eri tekijät. Merkitystä on muun muassa teon luonteella. Teko voi vaihdella hyväilystä aina sukupuolilyhteyteen asti. Jälkimmäisessä toiminnassa on ensiksi mainittua suurempi vaara eläimen vahingoittumisesta. Eläimen tarve seksuaaliseen käyttäytymiseen on usein ajallisesti hyvin rajattua ja voi kestää vain lyhyen aikaa. Ihminen ei myöskään lähtökohtaisesti ole luontainen seksikumppani eläimelle, sillä eläimet parittelevat yleensä omanlaisensa yksilön kanssa. Ihmisen käyttäessä eläintä seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen eläin on alistainen ihmisen mielihaluille. Eläin ei voi valita, ja sitä on

suojeltava sen hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta tai tällaisen haitan riskiltä. Eläimen suojeleminen on perusteltua erityisesti silloin, kun on kyse ihmisen ja eläimen välisestä sukupuoliyhteydestä. Tällaisen toiminnan salliminen olisi myös ristiriidassa ehdotetun lain 6 §:ssä säädetyn velvollisuuden, jonka mukaan eläimiä olisi kohdeltava paitsi hyvin myös kunnioittaen, kanssa. Edellä sanottu huomioon ottaen sukupuoliyhteys eläimen kanssa ehdotetaan säädettäväksi kielletyksi.

Pykälän 1 momentin mukaan ihminen ei saisi olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa. Sukupuoliyhteydellä tarkoitettaisiin ihmisen sukupuolielimellä tehtävää taikka eläimen sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa tunkeutumista eläimen kehoon taikka eläimen sukupuolielimen ottamista ihmiskehoon. Sukupuoliyhteys voisi olla vaginaalista, anaalista tai oraalista ja edellyttäisi aina sukupuolielimen tai peräaukon kontaktia.

Sukupuoliyhteyden määritelmä vastaisi pitkälti rikoslain seksuaalirikoksia koskevan 20 luvun 10 §:n 1 momentissa olevaa sukupuoliyhteyden määritelmää. Eläinsuojelulain mukaisessa määritelmässä teon ei kuitenkaan edellyttäisi olevan luonteeltaan seksuaalinen. Teon seksuaalisella motiivilla ei olisi merkitystä, vaikka usein tämäntyypisessä teossa onkin kyse ihmisen seksuaalisen tarpeen tyydyttämisestä. Kuitenkin myös muussa kuin seksuaalisessa tarkoituksessa tapahtuva määritelmän mukainen teko katsottaisiin sukupuoliyhteydeksi. Mikäli ihminen esimerkiksi provosoidakseen toista ihmistä tunkeutuisi sukupuolielimellään eläimen kehoon, tällainenkin teko katsottaisiin lain tarkoittamaksi sukupuoliyhteydeksi. Eläimen hyvinvoinnin ja eläimen kunnioittamisen kannalta sillä, minkä vuoksi teko tehdään, ei ole merkitystä. Lain tarkoittamaa sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa olisi paitsi miehen sukupuolielimellä myös muulla ruumiinosalla taikka esineellä tehtävä tunkeutuminen eläimen sukupuolielimeen tai peräaukkoon. Sukupuoliyhteyttä ei sen sijaan olisi vielä esimerkiksi se, että sukupuolielimet koskettavat toisiaan. Myöskään pelkkä sukupuolielimen taikka peräaukon koskettelu ei olisi sukupuoliyhteyttä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksia pykälän 1 momenttiin. Säännös olisi tarpeen sen vuoksi, että esimerkiksi eläimen hoitaminen voi joissain tilanteissa edellyttää toimenpiteitä, jotka olisivat ilman poikkeussäännöstä 1 momentin nojalla kiellettyjä. Ehdotuksen mukaan pykälän 1 momentin soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen eläinlääkinnällisestä tai jalostuksellisesta syystä taikka muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä.

Eläimen sairastuessa sille on annettava asianmukaista hoitoa. Eläinlääkinnällisistä syistä annettava hoito saattaa edellyttää eläimen sukupuolielimen tai peräaukon tutkimista taikka niihin kohdistuvaa muuta toimenpidettä. Eläimen omistaja tai pitäjä taikka muu henkilö voi esimerkiksi mitata lämpötilan eläimen peräsuolesta. Mikäli hoidossa on kyse eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 2 §:n tarkoittamasta eläinlääkäriammattin harjoittamisesta, oikeus ammatinharjoittamiseen on vain kyseisen lain tarkoittamalla eläinlääkärillä tai muulla eläinlääkäriammattin harjoittamiseen oikeutetulla henkilöllä. Myös eläinjalostus saattaa edellyttää 1 momentin mukaista tekoa. Poikkeussäännös on tarpeen esimerkiksi eläimen keinosiementämisen mahdollistamiseksi. Myös muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä kuin eläinlääkinnällisestä tai jalostuksellisesta syystä tehtävät toimenpiteet olisivat säännöksen nojalla sallittuja.

15 §. Eläimille tehtävät toimenpiteet. Pykälässä säädettäisiin eläimille tehtävistä toimenpiteistä. Voimassa olevassa lainsäädännössä eläimille tehtävistä toimenpiteistä säädetään eläinsuojelulain 7 §:ssä ja eläinsuojeluasetuksen 23 §:ssä. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan eläimille saisi tehdä leikkauksen tai muun kipua tai kärsimystä aiheuttavan toimenpiteen vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Eläimen sairauden tai vammaen ennaltaehkäisemiseksi tai hoitamiseksi tarvittavat toimenpiteet olisivat näin ollen sallittuja. Lähtökohtaisesti

kaikki muut kipua tai kärsimystä aiheuttavat toimenpiteet olisivat kiellettyjä, ellei toimenpidettä olisi erikseen säädetty sallitaksi joko pykälässä tai sitä täydentävässä valtioneuvoston asetuksessa. Tärkeimmistä poikkeuksista tähän pääsääntöön säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Sen lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin sellaisista leikkauksista ja muista kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös eläinten keinosiemennyksestä ja muiden keinolliseen lisäämiseen tai lisääntymisterveyteen liittyvien toimenpiteiden tekemisestä. Lisäksi pykälän 3 momentissa kiellettäisiin sellaisten eläinten näytteillä pitäminen ja kilpailuttaminen, joille on tehty kielletty toimenpide eläimen ulkonäön muuttamiseksi.

Leikkauksella tai muulla kipua aiheuttavalla toimenpiteellä tarkoitettaisiin toimenpidettä, johon liittyy ihon tai limakalvojen lävistäminen tai muun kipua tuntevan kudoksen manipulointi siten, että eläimelle aiheutetaan tuntemus kivusta. Kirurgisten toimenpiteiden lisäksi kipua aiheuttavalla toimenpiteellä tarkoitettaisiin siten myös injektioiden antamista sekä muuta ihon lävistämistä esimerkiksi rokotusten, näytteenoton tai lääkkeiden antamisen yhteydessä. Myös esimerkiksi kudosten murskaaminen, polttaminen, jäädyttäminen tai leikkaaminen aiheuttaa yleensä tunnettavaa kipua. Kipua aiheuttava toimenpide olisi sallittu vain, jos sen tarpeellisuus voitaisiin perustella kyseisen eläinyksilön hyvinvointiin liittyvällä syyllä. Sallittua olisi esimerkiksi kissan kynnen poisto silloin, kun kynsi on vahingoittunut ja aiheuttaa kissalle kipua ja tulehdusriskiä. Sen sijaan kissan kynsien amputaatio sen takia, että kissa raapii omistajansa sohvan rikki, ei olisi hyväksyttävää. Kiellettyä olisi myös sellaisten leikkausten tai muuta kipua tai kärsimystä aiheuttavien toimenpiteiden tekeminen, joiden tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen. Tällaisia toimenpiteitä olisivat esimerkiksi koiran korvien tai hännän työstäminen sekä kosmeettisten lävistysten ja tatuointien tekeminen eläimille. Kiellettyjä ovat myös sellaiset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on eläimen muuttaminen tuotanto-oloihin sopivammaksi esimerkiksi työstämällä sikojen hännät hännänpurennan vaikutusten vähentämiseksi tai työstämällä kanojen nokat niin, että kanat aiheuttavat vähemmän vahinkoa kohdistessaan nokkimiskäyttäytymisen toisten kanojen höyhenpeitteeseen. Vastaavasti kiellettyä olisi myös esimerkiksi koiran äänijänteiden katkaiseminen eläimen mykistämiseksi sekä rutiininomainen kannuskynsien poistaminen koiranpennoilta. Tarkempia säännöksiä siitä, mitä toimenpiteitä olisi pidettävä ulkonäön muuttamiseen tähtäävinä tai muutoin kiellettyinä toimenpiteinä, voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

Leikkausten ja muiden kipua aiheuttavien toimenpiteiden lisäksi kiellettyä olisi myös kivuttomien, mutta eläimelle muutoin kärsimystä aiheuttavien toimenpiteiden tekeminen. Toimenpiteellä tarkoitettaisiin tässäkin yhteydessä invasiivisia, eläimen kudoksiin kohdistuvia toimenpiteitä. Tällaisena toimenpiteenä pidettäisiin esimerkiksi linnun siipisulkien leikkaamista, kun toimenpiteen tarkoituksena on tehdä linnusta lentokyvytön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tärkeimmistä poikkeuksista 1 momentissa lueteltuihin pääsääntöihin. Sallittua olisi eläimen merkitseminen lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla menetelmällä, muussa lainsäädännössä edellytettävien veri- ja kudonäytteiden ottaminen, nautan ja vuohen sarvenaiheen tuhoaminen tai sarvien poistaminen sekä eläinten kastraatio ja sterilisaatio. Eläinten merkitsemisellä tarkoitettaisiin eläinten tunnistamiseksi tarvittavaa merkintää, kuten mikrosirun tai korvamarkin asettamista. Muun lainsäädännön edellyttämällä veri- ja kudonäytteillä tarkoitettaisiin esimerkiksi eläintauti- ja eläinjalostuslainsäädännön nojalla otettavia näytteitä. Tarkempia säännöksiä toimenpiteissä käytettävistä menetelmistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää esimerkiksi eläinlajikohtaisesti sallituista merkintämenetelmistä sekä niistä menetelmistä, joita voidaan käyttää nautan ja vuohen sarvenaiheen tuhoamisessa.

Tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurgisen kastraation kiellosta säädettäisiin 126 §:ssä. Kieltoa sovellettaisiin vuoden 2035 alusta alkaen. Ehdotetun lain 16 §:n nojalla säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella kirurgisen kastraation yhteydessä siirtymäaikana käytettävästä kivunlievityksestä sekä toimenpiteen tekijän pätevydestä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin sallia myös sellaisten toimenpiteiden tekeminen, joiden tarkoituksena on eläinten käsiteltävyyden parantaminen, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistaminen, eläimen jalostusarvon määrittäminen tai muu vastaava eläinten pitoon liittyvä vastaava syy. Eläinten pidon jatkuvasti muuttuessa ja kehittyessä asetuksen antovaltuus on tarpeen, jotta näihin muutoksiin voidaan reagoida riittävän nopeasti ja säätää kulloinkin eri pitomuodoissa välttämättöminä pidettävistä toimenpiteistä. Toimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja välttämättömyyttä tulisi arvioida kulloinkin saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön tiedon perusteella. Arvioinnissa olisi otettava huomioon myös muut ehdotetun lain säännökset. Eläinsuojeluasetuksen 23 §:ssä on sallittu esimerkiksi nenärenkaan asettaminen naudalle eläimen käsiteltävyyden parantamiseksi. Eläinten jalostusarvon määrittämisessä käytetään nykyään apuna erilaisia DNA-määrytyksiä esimerkiksi eläimen polveutumisen varmistamiseksi tai tiettyjen tautigeenien kantajuuden selvittämiseksi. Määrytyksiä varten eläimestä otetaan yleensä joko poskisolu-, karva- tai verinäyte. Eläimille joudutaan toisinaan tekemään toimenpiteitä myös muiden eläinten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Eläinsuojeluasetuksen mukaan sallittua on esimerkiksi porsaiden kulmahampaiden hiominen tai katkaisu emakon nisävaurioiden estämiseksi sekä siitokseen käytettävän kukon taakse- tai sisäänpäin osoittavan varpaan katkaiseminen. Eläinten terveyden varmistamiseksi eläimistä saattaa olla tarpeen ottaa myös kudosis- ja verinäytteitä esimerkiksi vapaaehtoisen tautiseurannan toteuttamiseksi. Tällöin näytteenotto ei välttämättä ole tarpeen juuri kyseisen eläinyksilön hyvinvoinnin turvaamiseksi, vaan tarve perustuu laajemman eläinjoukon terveyden turvaamiseen. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää myös eläinten keinosiementämisestä ja muista keinolliseen lisäämiseen liittyvistä toimenpiteistä, kuten munasolujen ja alkioiden keräämisestä sekä alkionsiirtojen tekemisestä. Asetuksella voitaisiin säätää myös eläimen lisääntymisterveyteen liittyvien toimenpiteiden tekemisestä, kuten rektaalitutkimuksena tehtävästä keinosiementämis- tai astutusajankohdan määrytyksestä tai tiineystarkastuksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan kiellettyä olisi sellaisten eläinten käyttäminen kilpailuissa tai näytteillä pito, joille on tehty sellainen leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen. Voimassa olevassa lainsäädännössä tyypistettykorvaisten ja -häntäisten koirien osallistumista kilpailuihin ja näyttelyihin on rajoitettu maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1070/2000). Ehdotettu säännös laajentaisi kiellon koskemaan kaikkia sellaisia eläimiä, joille on tehty kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide tai toimenpiteitä eläimen ulkonäön muuttamiseksi. Eläinten, joille on tehty kosmeettisista syistä kipua tai kärsimystä aiheuttavia toimenpiteitä, esillä pitämisen kilpailuissa tai näyttelyissä voidaan katsoa olevan ristiriidassa ehdotetun lain tavoitteena olevan eläinten kunnioituksen ja hyvän kohtelun lisäämisen kanssa. Tällaisten eläinten esillä pitäminen saattaa lisätä eläimille tehtyjen kosmeettisten toimenpiteiden hyväksyttävyyttä yleisön silmissä, mitä ei voida pitää lain tavoitteiden mukaisena kehityksenä. Ei liioin ole hyväksyttävää, että esimerkiksi eläinten ulkomuodon arvioimiseksi järjestetyissä näyttelyissä kilpailuetua voisi saada eläin, jolle on tehty kipua tai kärsimystä aiheuttava kosmeettinen toimenpide. Säännöksen soveltamisen kannalta merkitystä ei olisikaan sillä, onko eläimelle tehty toimenpide Suomessa vai ulkomailla ja onko kyseisen toimenpiteen tekeminen ollut tuolloin sallittua vai ei.

16 §. Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö. Pykälässä säädettäisiin edellä 15 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden tekijöistä sekä uutena vaatimuksena kivunlievityksen käytöstä merkittävää kipua aiheuttavien toimenpiteiden yhteydessä. Toimenpiteen tekijällä tulisi olla

joko koulutuksen tai kokemuksen kautta hankitut riittävät tiedot ja taidot toimenpiteen tekemiseksi asianmukaisella tavalla. Tarkemmat vaatimukset tarvittavasta koulutuksesta ja pätevyydestä säädettäisiin asetuksella. Eläinten pitäjät tekevät eräitä 15 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä, kuten eläinten merkitsemistä ja eräiden kudoshäytteiden ottamista. Tiettyjen toimenpiteiden tekeminen edellyttää sellaisten tietojen ja taitojen omaamista, joita katsotaan olevan vain eläinlääketieteellisen koulutuksen saaneella henkilöllä. Toimenpiteistä, joita vain eläinlääkäriammattin harjoittaja voi suorittaa, säädetään eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetussa laissa. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää esimerkiksi nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, hevoseläinten, kettujen ja supikoirien keinosiementäjien kelpoisuusvaatimuksista sekä nautojen ja hevoseläinten alkionsiirtoa tekevien henkilöiden kelpoisuusvaatimuksista.

Kivulioiden toimenpiteiden yhteydessä edellytettäisiin kivunlievityksen käyttämistä. Kivunlievitystä ei kuitenkaan tarvitsisi antaa, jos toimenpiteestä aiheutuva kipu on lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei sietäisi viivytystä esimerkiksi hätätilanteen vuoksi. Hätätilanteesta olisi kyse esimerkiksi silloin, kun eläin on loukkaantunut ja sen auttaminen edellyttää viivytystä. Kivunlievityksellä tarkoitettaisiin kipulääkityksen, puudutteen, anestesian tai näiden yhdistelmien käyttöä. Kivunlievityksen vaatimuksista kunkin toimenpiteen yhteydessä voitaisiin säätää tarkemmin asetustasolla. Asetustasolla on tarkoitus säätää esimerkiksi vasikoiden ja kilien nupoutuksen ja porsaiden kastraation yhteydessä annettavasta kivunlievityksestä. Asianmukainen kivunlievitys vasikan ja kilin nupoutuksessa tarkoittaa eläimen rauhoitusta, sarven alueen paikallispuudutusta sekä tulehduskipulääkitystä. Rauhoitus helpottaa vasikan käsittelyä nupoutustilanteessa sekä estää vasikalle kiinnipidosta ja toimenpiteestä aiheutuvaa kärsimystä. Paikallispuudutus poistaa nupoutuksen aiheuttamaa kipua nupoutushetkellä ja muutaman tunnin ajan toimenpiteen jälkeen. Tulehduskipulääkkeellä hoidetaan toimenpiteestä aiheutuvaa kipua pidempiaikaisesti. Asetuksella on tarkoitus säätää myös tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kastraatiokiellon siirtymäaikana edellytettävästä kivunlievityksestä sekä toimenpiteen tekijän pätevyydestä. Tarkoituksena on, että lain voimaan tullessa pakolliseksi tulisi tulehduskipulääkkeen käyttö kastraation yhteydessä. Neljä vuotta lain voimaan tulosta pakolliseksi tulisi tulehduskipulääkkeen lisäksi paikallispuudutuksen käyttö toimenpiteen yhteydessä. Paikallispuudutuksen voisi antaa siihen koulutuksen saanut henkilö. Vuoden 2035 alusta alkaen tuotantoeläimenä pidettävän sian voisi kirurgisesti kastroida vain eläinlääkäri ja kastraatioon olisi oltava eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltu syy. Tällainen voisi olla esimerkiksi eläinlääkäriin suorittaman tyräleikkauksen yhteydessä tehtävä kastraatio. Kirurgisen kastraation kieltäminen lemmikkieläimienä pidettäviä sikoja, kuten minisikoja. Kastroimattoman minisian pito lemmikkina saattaa olla varsin haastavaa. Lemmikkieläimenä pidettävien minisikojen kastraatio tehdään jo nykyisin yleensä eläinlääkäriin toimesta anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen.

17 §. Välineet, laitteet ja aineet. Pykälässä säädettäisiin eläinten hoitoon, käsittelyyn ja lopettamiseen tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden yleisistä vaatimuksista. Sen lisäksi säädettäisiin välineiden, laitteiden ja aineiden valmistajille, maahantuojille ja -viejille, Suomen kautta kuljettajille, kaupan pitäjille, tarjoajille, myyjille ja muille luovuttajille velvollisuus varmistua siitä, että välineet, laitteet ja aineet ovat turvallisia eläimille. Pykälän tarkoituksena on ennalta ehkäistä vaarallisten välineiden, laitteiden ja aineiden aiheuttamia haittoja eläinten hyvinvoinnille.

Välineillä ja laitteilla tarkoitettaisiin säännöksessä esimerkiksi ruoka- ja juoma-astioita, kytkentävälineitä, turkinhoitoon ja muuhun kehonhoitoon käytettäviä välineitä, koulutuksessa apuna käytettäviä välineitä ja laitteita sekä virike-esineitä. Välineillä ja laitteilla tarkoitettaisiin myös eläimen pitopaikkaan kuuluvia kiinteitä laitteita ja välineitä, kuten vesinippoja tai lypsykonetta. Pitopaikan rakenteiden, kuten parnerottajien tai virikehäkkien vaatimuksista säädettäisiin pitopaikkaa koskevassa luvussa. Eläimille annettavilla aineilla tarkoitettaisiin eläimelle suun

kautta annettavien aineiden lisäksi myös esimerkiksi injektiona annettavia tai ulkoisesti käytettäviä aineita. Eläinten hoidossa käytetyistä lääkkeistä säädetään eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa.

Pykälän 1 momentin mukaan eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden tulisi olla tarkoitukseensa sopivia, eivätkä ne saisi aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Asianmukaisten välineiden ja laitteiden käyttö on tuloksellista ja turvallista. Esimerkiksi eläimen kytkemiseen käytettävät laitteet ja välineet tulisi sovitaa ja säätää kyseiselle eläimelle sopivaksi siten, että ne eivät hankaa ihoa tai estä tarpeettomasti eläimen liikkumista ja keuhonhoitoa. Kytkevävälineiden tulisi olla turvallisia siten, että ne estävät eläimen sotkeutumisen kytkeymiseen tai vastaavaan välineeseen ja toisaalta estävät eläintä karkaamasta. Hyväksyttävänä ei voida pitää esimerkiksi sellaista hevosen kuulainta, jonka terävät reunat aiheuttavat haavaumia hevosen suuhun tai eläinten merkintään käytettävää ainetta, joka aiheuttaa selvää ihoärsytystä. Välineiden ja laitteiden ominaisuuksien lisäksi niiden turvallisuuteen vaikuttaa yleensä myös puhtaana- ja kunnossapito. Joissain tapauksissa eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetuilla laitteilla ja välineillä aiheutettava vahinko on hyväksyttävää niiden käyttötarkoituksesta johtuen: esimerkiksi vasikoiden nupoutukseen käytettävällä polttokolvilla aiheutetaan kudostuhoa toimenpiteen yhteydessä. Tällöinkään laite ei saisi aiheuttaa eläimelle muuta kuin toimenpiteeseen liittyvää, ei vältettävissä olevaa kipua tai kärsimystä. Polttokolvi ei esimerkiksi saa olla liian heikkotehoinen tai sellainen, että se aiheuttaa sähköiskun vaaran sitä käytettäessä. Eläimen lopetukseen käytettävien välineiden ja laitteiden tulisi olla sellaisia, että lopetus onnistuu mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti.

Pykälän mukaan eläimille ei saisi antaa aineita, jotka ovat vaarallisia niiden hyvinvoinnille. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi eläinlääketieteellisen hoidon, lopetuksen tai muualla laisäädännössä hyväksytyin muun käsittelyn yhteydessä eläimille annettaviin aineisiin. Eläinlääketieteellisellä hoidolla tarkoitettaiin paitsi sairauden hoitoa myös sairauksien ennaltaehkäisyä ja eläinten lisääntymisen hallintaan liittyviä käsittelyjä, kuten hormonien käyttöä eläinten kiimakierroin hallinnassa. Säännöstä sovellettaisiin myös muihin kuin eläimille hoidon ja käsittelyn yhteydessä annettaviin aineisiin. Näin ollen esimerkiksi myrkyn tai muun tietävästi vaarallisen aineen antaminen eläimelle olisi lähtökohtaisesti kiellettyä. Eläinten kasvua ja tuotantoa edistävien lääkeaineiden käytön kiellosta tuotantoeläimille säädetään valtioneuvoston asetuksessa eräiden lääkeaineiden käytön kieltämisestä eläimille (1054/2014).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden maahantuojien ja -viejien, Suomen kautta kuljettajien, kaupan pitäjien, tarjoajien, myyjien ja muiden luovuttajien velvollisuuksista. Näiden toiminnanharjoittajien olisi olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että välineet, laitteet ja aineet täyttävät tässä laissa ja sen nojalla annetut vaatimukset. On huomattava, että kyseessä oleviin välineisiin tai laitteisiin ei sovelleta EU-lainsäädännöstä aiheutuvia vaatimustenmukaisuusedellytyksiä, kuten CE-merkintää.

Yksityiseen kulutukseen tarkoitettuja kulutustavaroita luovuttavan tahon huolellisuusvelvollisuudesta säädetään vastaavalla tavalla kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 5 §:ssä. Sen mukaan kulutustavaroita luovuttavan toiminnanharjoittajan on varmistettava, että kulutustavarasta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Lain 10 §:n mukaan omaisuudelle vaarallisena pidetään sellaista kulutustavaraa, joka rakenteessaan tai koostumuksessaan olevan vian tai puutteellisuuden, tavarasta annettujen totuudenvastaisten, harhaanjohtavien tai puutteellisten tietojen taikka harhaanjohtavan ulkomuotonsa vuoksi vahingoittaa toista esinettä tai muuta omaisuutta. Kuluttajaturvallisuuslain huolellisuusvelvoite koskee myös eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja välineitä, laitteita ja aineita, jotka on tarkoitettu käytettäväksi tai jota olen-

naisessa määrin käytetään yksityiseen kulutukseen. On kuitenkin huomattava, että kuluttajaturvallisuuslakia sovelletaan eläinten osalta vain tilanteeseen, jossa väline, laite tai aine aiheuttaa vahinkoa omaisuudelle eli käytännössä jonkun omistamalle eläimelle. Toisin kuin kuluttajaturvallisuuslaki, nyt ehdotettu luovuttajan huolellisuusvelvoite koskisi myös elinkeinonharjoittamisessa käytettäviä välineitä, laitteita ja aineita ja sitä sovellettaisiin myös luonnonvaraisten eläinten käsittelyyn tarkoitettuihin välineisiin, laitteisiin ja aineisiin. Ehdotettua huolellisuusvelvoitetta sovellettaisiin kuluttajaturvallisuuslain tapaan sekä luonnollisiin henkilöihin että julkisiin ja yksityisiin oikeushenkilöihin. Toiminnanharjoittajana ei kuitenkaan pidettäisi luonnollista henkilöä, joka valmistaa, tuo maahan, vie maasta, kuljettaa Suomen kautta, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin luovuttaa tai välittää pykälässä tarkoitettuja välineitä, laitteita tai aineita muutoin kuin elinkeinotoiminnassa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eri eläinlajeille käytettävien välineiden, laitteiden ja aineiden vaatimuksista sekä rajoituksia sellaisten välineiden, laitteiden ja aineiden käyttöön, jotka aiheuttavat eläimille tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin esimerkiksi lampaiden keritsemiseen käytettävien välineiden ominaisuuksista sekä hevosen ja koiran kytkemiseen käytettävistä välineistä. Asetuksella on tarkoitus kieltää myös esimerkiksi sähköpaimenen käyttö sisätiloissa eläinten liikkumisen ohjaamiseksi. Esimerkiksi sähköistetyn parsivahdin käyttö on jo nykyisin kielletty voimassa olevassa nautojen suojelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Parsivahdin tarkoituksena on estää nautaa sotkemasta parttaan. Nauta köyristää selkäänsä virtsatessaan ja parsivahdilla pyritään ohjaamaan nauta oikeaan kohtaan partta, jotta virtsa päättyy parren takana olevaan lantakouruun parren sijaan.

18 §. Kielletyt välineet ja laitteet. Pykälässä säädettäisiin eräiden eläimille ilmeistä tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa aiheuttavien välineiden ja laitteiden kiellosta. Näiden välineiden ja laitteiden markkinointi, maahantuonti, valmistus, myynti, luovutus, käyttö ja hallussapito olisi kiellettyä. Säännös vastaisi eläinsuojelulain 12 §:ssä säädettyä kielloa kuitenkin niin, että myös kiellettyjen välineiden ja laitteiden markkinointi ja hallussapito kiellettäisiin. Tämä olisi tarpeen kiellon tehokkaan valvonnan mahdollistamiseksi. Useita ehdotuksessa mainituista kielletyistä välineistä ja laitteista käytetään esimerkiksi eläinten koulutuksessa, joka tapahtuu usein muualla kuin julkisilla paikoilla ja joka on kestoaltaan rajattua toimintaa. Valvonnalla voi olla hyvin vaikea todentaa näitä tilanteita, jolloin pelkällä välineiden ja laitteiden käytön kieltämisellä ei välttämättä saavutettaisi haluttua lopputulosta. Ehdotettu kiello rajoittuisi koskemaan vain sellaisia eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja laitteita ja välineitä, jotka ilmeisesti aiheuttavat eläimille tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa ja joiden käyttö siten olisi muutoinkin ehdotetun lain vastaista. Järjestyslaissa (612/2003) säädetään eräiden ihmisille vaarallisten esineiden valmistuksen, maahantuonnin ja kaupan kielloista vastaavalla tavalla. Lisäksi järjestyslaissa on kielletty näiden esineiden hallussapito yleisellä paikalla.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin eräitä sellaisia välineitä ja laitteita, jotka aiheuttavat eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Tällaisia olisivat ensinnäkin piikkipanta, -kuolaimet ja -kannukset sekä muut vastaavat eläimelle kipua aiheuttavat ohjaus- ja hallintavälineet. Näiden välineiden vaikutus perustuu eläimen ihoon tai limakalvoille aiheutettavaan pistotuntemukseen ja kipuun. Koirien piikkipannassa vaikutus voi pistotuntemuksen lisäksi perustua myös pistemäiseen paineen tunteeseen, joka aiheutuu tylppäkärkisistä ulokkeista pannan sisäpinnalla. Kohdassa mainittujen välineiden lisäksi kiellettyä olisi esimerkiksi sellaisten valjaiden käyttäminen, joiden sisäpuolelle on lisätty piikkejä ohjaustehon parantamiseksi. Kiellettyä olisi myös esimerkiksi piikeillä varustetun pääntangon käyttäminen hevosella. Piikkipantojen, -kuolainten ja -kannusten käyttö on kielletty eläinsuojeluasetuksen 14 §:ssä.

Uutena pykälässä ehdotetaan kiellettäväksi koirien sähköpannat ja muut eläimeen kiinnitettävät, eläimelle sähköiskun antavat laitteet, ellei kyseessä ole eläinlääketieteellisessä tai eläimen fysi-kaalisessa hoidossa käytettävä laite. Sähköpannan toiminta koiran koulutuksessa perustuu sähköiskuun, jonka koira saa toimiessaan epätoivotulla tavalla. Sähköpantoja käytetään joko kauko-ohjauksella, jolloin koiran ohjaaja määrittää sähköiskun ajankohdan, tai ilman ohjaajan vaikutusta, jolloin sähköpanta aktivoituu koiran lähestyessä ennalta määrättyä näkymätöntä rajaa (elektroninen koira-aita, näkymätön sähköaita) tai koiran haukkuessa (sähköllä toimiva haukunestopanta). Tutkimusten mukaan sähköpannan käyttö aiheuttaa koirille kipua ja optimaalississakin olosuhteissa käytettynä se aiheuttaa koirissa enemmän negatiivisia tunteita kuin vastaavat, yhtä tehokkaat koulutusmenetelmät, jotka eivät perustu sähkön käyttöön. Sähköpannan toimintahäiriöihin tai pannaan asiantuntemattomaan käyttöön voi liittyä merkittäviäkin riskejä koiran hyvinvoinnille. Sähköpantojen käyttö on kielletty kokonaan muun muassa Ruotsissa ja Tanskassa. Tanskassa myös sähköpantojen myynti ja mainostaminen on kielletty. Sähköpantojen lisäksi sähköä voidaan käyttää tehosteena myös muissa eläimiin kiinnitettävissä välineissä, kuten niin sanotussa hevosen imppauspannassa, jolla estetään hevosta toteuttamasta erästä stereotyypin häiriökäyttäytymisen muotoa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa täydentää laissa säädettyä listaa kielletyistä välineistä ja laitteista. Eläinten pito muuttuu jatkuvasti, ja esiin nousee uusia eläinten pitoon liittyviä suuntauksia ja trendejä. Eläinten hoitoon ja käsittelyyn kehitetäänkin jatkuvasti uusia välineitä ja laitteita. Lainsäädännöllä tulisi voida puuttua välineitä ja laitteita koskevaan ei-toivottavaan kehitykseen nopeallakin aikataululla ja riittävän aikaisessa vaiheessa ennen kuin eläinten hyvinvoinnin kannalta vaaralliset laitteet ja välineet ovat levinneet laajasti käyttöön.

19 §. *Kiellettyjen välineiden ja laitteiden keräily.* Pykälässä säädettäisiin historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden 18 §:ssä kiellettyjen välineiden ja laitteiden keräilystä. Järjestyslain 12 §:ssä säädetään vastaavalla tavalla järjestyslaissa kiellettyjen vaarallisten esineiden keräilystä.

Ehdotuksen 18 §:n mukaan muun muassa piikkipantojen, -kannusten ja -kuolainten sekä sähköpantojen ja sähköistettyjen parsivahtien markkinointi, maahantuonti, valmistus, luovutus, käyttö ja hallussapito on kielletty. Kiellettyjen välineiden ja laitteiden listaa voitaisiin tarvittaessa laajentaa valtioneuvoston asetuksella. Keräilyä koskeva poikkeus välineitä ja laitteita koskevaan kieltoon mahdollistaisi taiteellisesti arvokkaiden esineiden valmistuksen ja maahantuonnin sekä historiallisesti arvokkaiden esineiden maahantuonnin niin yksityisessä kuin kaupallisessa tarkoituksessa. Tällaisten esineiden markkinointi, luovutus ja hallussapito olisi myös sallittua. Historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaana esineenä on pidettävä ainoastaan alkuperäistä esinettä, ei tällaisen esineen teollisesti valmistettuja jäljitelmiä. Esimerkiksi historiallisesti merkittävässä elokuvassa käytetty esine voi olla historiallisesti arvokas, mutta tällaista arvoa ei ole katsottava olevan saman valmistussarjan muilla esineillä. Esineen maahantuojan, valmistajan tai kaupanpitäjän tehtävänä olisi osoittaa esineen historiallinen yhteys tai sen taiteellinen arvo. Selvittäminen voisi tapahtua esineen historialliseen taustaan, valmistamiseen taikka hankkimiseen liittyvällä asiakirjadokumentaatiolla.

Historiallisesti arvokkaana esinettä voitaisiin säännöksen mukaan pitää ainoastaan silloin, kun sillä olisi jokin pykälässä mainituista historiallisista liittymäkohdista. Esineen voidaan katsoa liittyvän tässä pykälässä tarkoitetulla tavalla huomattavaan henkilöön ainakin silloin, kun se on ollut henkilön käytössä siinä tehtävässä tai muussa yhteydessä, joka on aikaansaanut henkilön historiallisen merkityksen. Tapahtumaan, paikkaan tai aikakauteen esine liittyy ainakin silloin, kun sen käytöllä tai olemassaololla on ollut kyseiselle tapahtumalle, paikalle tai aikakaudelle olennainen merkitys. Ikänsä johdosta esineellä on historiallista merkitystä, jos esine on oman

esinetyyppinsä edustajana iäkäs tai jos se on aikakaudelta, jolta peräisin olevia esineitä jo läh-
tökohtaisesti on pidettävä historiallisesti arvokkaina.

Taiteellisesti arvokkaana esinettä on pidettävä silloin, kun se on valmistettu nimenomaisesti
taiteellisessa tarkoituksessa. Pelkästään se, että esine on valmistettu koriste-esineeksi, ei tee siitä
taiteellisesti arvokasta.

4 luku Eläinten hoito

20 §. Hoidon yleiset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin eläinten hoidon yleisistä periaatteista.
Pykälää sovellettaisiin ihmisen hoidossa oleviin eläimiin. Eläimen hoidolla tarkoitettaisiin sitä
huolenpitoa, jota ihmisen pitämälle eläimelle on annettava sen hyvinvoinnin turvaamiseksi.
Hoitoon kuuluu eläimen fyysisistä tarpeista huolehtimisen lisäksi myös eläimen henkisestä hy-
vinvoinnista huolehtiminen. Uutta olisi vaatimus siitä, että eläimellä tulisi olla mahdollisuus
toteuttaa tiettyjä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Ehdotuksessa myös yleiset eläinten ryh-
missä pitoa koskevat säännökset nostettaisiin lain tasolle niitä samalla tarkentaen. Voimassa
olevassa lainsäädännössä nämä on sisällytetty eläinlajikohtaisiin valtioneuvoston asetuksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan eläimiä olisi hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus tyydyttää
sellaisia olennaisia käyttäytymistarpeitaan, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehon-
huoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin.
Eläintenpidossa eläinten käyttäytymistä olisi käytännön syistä rajoitettava koskemaan vain py-
kälässä mainittuja tarpeita. Eläintenpidossa olisi vaikeaa tai epätoivottavaa tyydyttää kaikkia
eläinten lajityypilliseen käyttäytymiseen kuuluvia tarpeita, kuten lisääntymistarvetta tai esimer-
kiksi reviirin puolustamiseen liittyvää käyttäytymistä. Tarkoituksena olisi sen sijaan turvata
eläimelle sellaiset käyttäytymismahdollisuudet, jotka turvaavat eläimen fyysisen ja psyykkisen
hyvinvoinnin ja joiden toteuttamiseen eläimellä on tarve siitä riippumatta, millaisessa ympäris-
tössä se elää. Keskeisinä käyttäytymistarpeina pidettäisiin sellaisia tarpeita, joiden suorittami-
seen eläimellä on vahva motivaatio ja joiden estyminen aiheuttaisi eläimelle voimakasta turhau-
tumista. Käyttäytymistarpeen toteuttamisen olisi myös vähennettävä eläimen tarvetta sen suo-
rittamiseen.

Esimerkkeinä pykälässä tarkoitetuista olennaisista käyttäytymistarpeista voidaan mainita vaik-
kapa lintujen tarve levätä orrella istuen sekä monien eläinlajien levon edellytyksenä oleva puh-
das ja kuiva makuupaikka. Monilla eläinlajeilla on voimakas tarve tietynlaiseen syömiskäyttäy-
tymiseen, joka edellyttää esimerkiksi rehun pureskelun mahdollistamista. Nisäkkäiden poika-
silla on usein voimakas imemistarve. Leikkikäyttäytyminen on tärkeää etenkin nuorille eläi-
mille, jotka harjoittelevat leikkiessään aikuisena tarvittavia käyttäytymistaitoja. Monilla eläin-
lajeilla mahdollisuus olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen edellyttää näiden seik-
kojen huomioon ottamista eläimen hoidossa. Esimerkiksi sioilla ja kanoilla on todettu voimakas
ympäristön tutkimisen tarve, joka sioilla ilmenee tonkimisen tarpeena ja kanoilla kuopimisen ja
nokkimisen tarpeena. Näiden käyttäytymistarpeiden toteuttamiseksi eläimillä on oltava sellaista
sopivaa materiaalia saatavilla, johon ne voivat käyttäytymisensä kohdistaa. Kissoilla metsästys-
käyttäytymiseen liittyvien käyttäytymistarpeiden toteuttaminen saattaa edellyttää esimerkiksi
sitä, että kissalla on mahdollisuus leikkiä saaliin takaa-ajoa ja kiinniottamista. Koirilla käyttäy-
tymistarpeiden voimakkuus ja kohdistuminen voi vaihdella rodun tai koiratyyppin mukaan, pai-
menkoiran käyttäytymistarpeet voivat siis olla erilaisia kuin esimerkiksi vinttikoiran käyttäyty-
mistarpeet.

Eläimellä tulisi olla myös mahdollisuus lajille tyypilliseen sosiaaliseen kanssakäymiseen. Lau-
maeläimillä on usein tarve toteuttaa tiettyä käyttäytymistä, kuten syömistä tai lepäämistä, sa-

maan aikaan lauman muiden jäsenten kanssa. Laumaeläimet stressaantuvatkin helposti joutuesaan eroon ryhmästään. Myös kehonhuoltoon, leikkiin ja jälkeläisten hoitoon liittyy vastaavia sosiaalisia käyttäytymistarpeita. Toisaalta esimerkiksi koira kykenee muodostamaan tyydyttävän sosiaalisen suhteen vaikkapa ihmisen kanssa, jolloin lajitoverin seura ei ole aina välttämätöntä. Eläimen sosiaaliset tarpeet saattavat vaihdella myös lajin sisällä eläimen sukupuolen ja iän mukaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta kehonhoidosta huolehtimisesta. Muulla kehonhoidolla tarkoitettaisiin esimerkiksi sorkkien, kavioiden tai kynsien, karvapeitteen, ihon, hampaiden tai muiden kehonosien tarvittavaa huoltamista. Eläimen puhtaudesta ja kehonhoidosta olisi huolehdittava sillä tavoin, että eläimen hyvinvointi ei likaisuuden tai kehonhoidon puutteen takia vaarannu. Eläimen likaisuus, karvapeitteen takkuisuus ja muu kehonhoidon laiminlyönti saattaa aiheuttaa eläimelle kärsimystä ja johtaa lopulta eläimen sairastumiseen. Eläimen likaisuus samoin kuin esimerkiksi ylipitkäsi kasvanut turkki saattaa myös heikentää eläimen mahdollisuuksia normaaliin lämmönsäätelyyn ja vaikeuttaa siten eläimen sopeutumista ympäristön olosuhteisiin. Varsin selkeä eläimelle kipua ja kärsimystä aiheuttava tila on esimerkiksi niin sanotun lantapanssarin muodostuminen ulosteiden tarttuessa eläimen karvapeitteeseen siten, että panssarin alla oleva iho rikkoontuu ja tulehtuu. Toisaalta kaikki likaisuus ei vaaranna eläimen hyvinvointia: esimerkiksi sioille lajityypillistä käytöstä on rypeminen, jota toteutettuaan eläin saattaa ajoittain näyttää hyvinkin likaiselta. Samoin ulkona pidettävät eläimet saattavat tilapäisesti likaantua esimerkiksi kosteiden sääolosuhteiden takia ilman, että tästä aiheutuu eläimille hyvinvointihaittaa.

Eläimen hoidossa olisi huolehdittava myös asianmukaisista toimista eläimen sairastumisen ja vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi. Säännös edellyttäisi aktiivista toimintaa ihmisen hoidossa olevien eläinten terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi. Eläimen sairastumista voidaan usein ennaltaehkäistä tarkkailemalla eläinten terveydentilaa säännöllisin väliajoin ja ryhtymällä tarvittaviin toimiin riittävän nopeasti, kun viitteitä heikentyneestä terveydentilasta havaitaan. Sairaudella tarkoitettaisiin esimerkiksi tulehduksia, tarttuvia tauteja, tuotantosairauksia, loistauteja ja myrkytyksiä. Eläinten sairastumista voidaan ennaltaehkäistä muun muassa säännöllisen ennaltaehkäisevän terveydenhuollon avulla ja pyrkimällä suojautumaan tarttuvilta eläintaudeilta. Ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon voi sisältyä esimerkiksi eläinten säännömukaisia terveystarkastuksia, rokotuksia ja loistartuntojen ennaltaehkäisyä ja hoitoa. Eläintautien ennaltaehkäisystä säädetään eläintautilaissa. Myös eläimen pitopaikan olosuhteet, ruokinta ja juotto sekä muu hoito vaikuttavat eläimen riskiin sairastua.

Eläinten vahingoittumista voidaan ennaltaehkäistä huolehtimalla siitä, että eläinten pitopaikat, aidat, välineet ja laitteet ovat eläimille turvallisia. Eläinten turvallisuus tulisi ottaa huomioon myös eläinten ryhmittelyssä ja hoitokäytännöissä. Eläinten pitämisestä ryhmissä säädettäisiin tarkemmin pykälän 3 momentissa. Hoitokäytännöissä, kuten eläinten siirroissa tai kiinnipidossa, olisi suositettava sellaisia menetelmiä, joissa eläinten vahingoittuminen on epätodennäköistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläinten pitämisestä ryhmissä. Ryhmien kokoonpanossa olisi otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Laumaeläimet muodostavat usein tarkan arvojärjestyksen, joka tulisi ottaa huomioon eläinten hoidossa. Arvojärjestyksen ylläpitäminen edellyttää, että eläimet tuntevat ja muistavat toisensa. Tämä tulisi ottaa huomioon eläinten ryhmittelyssä. Arvojärjestyksessä alempana olevalla eläimellä tulisi aina olla mahdollisuus väistää arvojärjestyksessä ylempänä olevaa eläintä. Erityisesti silloin, kun ryhmiä yhdistetään tai ryhmään tuodaan uusi eläin, eläimiä olisi tarkkailtava tehostetusti arvojärjestyksen muodostuessa uudelleen. Huomattavan eri-ikäisten, erikokoisten tai eri sukupuolta olevien

eläinten pitäminen samassa ryhmässä saattaa aiheuttaa eläimille tarpeetonta stressiä ja voi myös altistaa eläimet suurista kokoeroista johtuville loukkaantumisille. Myös saaliseläinlajeihin kuuluvien eläinten pito siten, että niillä on näkö-, kuulo- tai hajuyhteys petoeläinlajeihin kuuluviin eläimiin, voi aiheuttaa saaliseläimille kärsimystä. Toisiinsa vihamielisesti suhtautuvat eläimet sekä eläimet, jotka voivat muuten vahingoittaa toisiaan, olisi pidettävä erillään toisistaan niin, että ne eivät pääse vahingoittamaan toisiaan. Vaihtoehtoisesti samassa tilassa pidettävillä eläimillä tulisi olla riittävästi tilaa paeta ja piiloutua toisiltaan. Ryhmässä pidettävien eläinten pysyvän pitopaikan erityisistä vaatimuksista säädettäisiin ehdotuksen 37 §:n 3 momentissa. Eläinten omistajan tai pitäjän velvollisuudesta estää pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen säädettäisiin ehdotuksen 25 §:n 4 momentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin eläimen liikunnantarpeen tyydyttämisestä ja mahdollisuudesta riittävään lepoon. Riittävällä liikunnalla on merkittävä vaikutus eläimen terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Eläimillä on sisäsyntyinen tarve liikkua. Vaikka liikkuminen usein liittyy eläimen muuhun käyttäytymiseen, kuten ravinnon hankintaan, eläimellä tällaisesta käyttäytymisestä riippumaton tarve päästä liikkumaan lajilleen ominaisella tavalla. Liikkumisella voidaan tarkoittaa lajista riippuen esimerkiksi kävelemistä, lentämistä, hyppimistä, kiipeämistä tai uimista. Mahdollisuus riittävään lepoon rauhallisessa ympäristössä on myös tärkeää eläimen psyykkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille. Eläimellä tulisi olla mahdollisuus lajille ja eläinyksilön kehitysasteelle ominaisen lepo- ja unirytmien noudattamiseen. Nuorella eläimellä tarve lepoon ja uneen on aikuista eläintä suurempi. Myös sairaan eläimen suurempi levon ja unen tarve tulisi ottaa huomioon eläinten hoidossa. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidosta säädettäisiin ehdotuksen 23 §:ssä. Eläinten lepäämiseen liittyvistä pitopaikan vaatimuksista säädettäisiin ehdotuksen 33 §:n 1 momentissa ja 37 §:n 4 momentissa.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ja eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvittavista hoitotoimista sekä eläinten ryhmässä pidosta.

21 §. Ruokinta ja juotto. Pykälässä säädettäisiin hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juottamisesta. Säännöksiä olisi noudatettava myös silloin, kun eläimet hankkivat pääosan ravinnostaan luonnon laitumelta. Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen 14—16 kohdat.

Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin eläinsuojelulain 5 §:n 1 momentissa ja eläinsuojeluasetuksen 9 §:ssä säädettyjä vaatimuksia. Uutena vaatimuksena säädettäisiin nisäkkäiden ja lintujen jatkuvasta vedensaannista eläinten pysyvissä pitopaikoissa. Voimassa olevassa lainsäädännössä jatkuvaa vedensaantia edellytetään asetustasolla kanojen, kalkkunoiden, strutsien, lypsettävien kuttujen ja yli kahden viikon ikäisten sikojen sekä sairaiden ja kuumalla säällä kaikkien alle kuuden kuukauden ikäisten nautojen osalta. Uutta olisi myös vaatimus ruokinnan ja juoton järjestämisestä siten, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa syömiseen ja juomiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Lisäksi pykälässä otettaisiin huomioon eläinten liialliseen ravinnonsaantiin liittyvät ongelmat. Ehdotuksen mukaan eläimen ruokinnassa tulisi varmistua siitä, että eläin saa sopivassa määrin ravintoa, kun voimassa olevassa laissa edellytetään eläimen riittävän ravinnonsaannin varmistamista. Tarkempia säännöksiä eri eläinlajien ruokinnasta ja juotosta annettaisiin asetustasolla.

Pykälän 1 momentin mukaan hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa olisi otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa. Ruokinta ja juotto tulisi sopeuttaa eläimen lajiin, ikään, elämänvaiheeseen, käyttötarkoitukseen ja kuntoon sopivaksi. Tuotantoeläimillä ruokinnan suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös eläimen tuotantovaihe ja -määrä. Myös muut

fyysistä rasitusta aiheuttavat suoritukset, kuten eläimen työ- tai harrastuskäyttö, tulisi ottaa huomioon eläimen ruokinnassa ja juotossa. Kunkin eläimen tulisi saada riittävästi ravintoa energiantarpeensa tyydyttämiseksi. Toisaalta liiallinen energiansaanti ja siitä johtuva, eläimen hyvinvoinnille haitallinen ylipainon kertyminen tulisi estää sopeuttamalla ruokinta eläimen tarpeiden mukaiseksi. Eläimille annettavan ravinnon tulisi kuitenkin antaa eläimille kylläisyyden tunne. Eläimelle annettava ravinto tai juotava ei saisi sisältää myrkyjä tai muita eläimen hyvinvoinnille haitallisia aineita tai epäpuhtauksia. Kiellettyä olisi myös sellaisten ravintoaineiden antamatta jättäminen, joiden puuttumisen tiedetään aiheuttavan eläimen sairastumisen.

Riittävä vedensaanti on eläimen fysiologinen perustarve ja siitä huolehtiminen on olennainen osa eläintenpitoa. Vesi on välttämätön aine muun muassa kudosten ylläpidossa, ruuansulatuksessa, kasvussa ja lisääntymisessä. Eläin tarvitsee vettä myös elimistön säätelymekanismien ylläpitoon, kuten lämmönsäätelyyn, vierasaineiden eritykseen ja suolatasapainon säätelyyn. Riittämätön nesteensaanti johtaakin yleensä nopeasti eläimen hyvinvoinnin heikkenemiseen. Eläimen lajista, iästä, elämänvaiheesta ja kunnosta riippuen juomavettä tai muuta juotavaa olisi oltava joko jatkuvasti saatavilla tai sitä tulisi antaa eläimelle säännöllisin väliajoin.

Eläinlajeista riippuen myös sopiva veden tarjoamistapa voi vaihdella. Useimmat eläimet juovat vetensä esimerkiksi astiasta tai luonnon lammikosta, kun taas monet niveljalkaiset saavat tarvitsemansa nesteen ainoastaan riittävän ilmankosteuden takia pinnoille tiivistyneistä vesipisaroista. Annettavan ravinnon ja juotavan tulisikin olla koostumukseltaan ja tarjoamistavaltaan sellaista, että eläin voi syödä ja juoda sitä vaikeuksista. Ravinto ja juotava tulisi tarjota eläimelle siten, että eläin kykenee syömään ja juomaan sille luonnollisessa asennossa.

Useilla eläinlajeilla syömiseen liittyy 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuja olennaisia käyttäytymistarpeita, joiden estyminen johtaa eläimen turhautumiseen. Ehdotetun pykälän mukaan eläinten ruokinta tulisikin järjestää siten, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa syömiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Useille laumaeläimille, kuten naudoille, mahdollisuus yhtäaikaan ruokailuun on tärkeää turhautumisen estämiseksi. Naudalle ja muille märehijöille karkearehun pureskelu on olennainen osa syömiskäyttäytymistä. Nisäkäslajien poikasilla puolestaan on voimakas tarve imemiseen, mikä tulisi ottaa huomioon poikasten ruokintaa järjestettäessä. Ryhmässä pidettävien eläinten ruokinta tulisi järjestää siten, että kaikilla eläimillä on mahdollisuus rauhalliseen ruokailuun ja juomiseen. Ruokailutilanteissa tapahtuva kilpailu ruuasta saattaa aiheuttaa kiistaa vakiintuneessakin eläinryhmässä. Ryhmässä pidettävän eläimen tulisi päästä syömään ja juomaan ilman, että muut ryhmän eläimet estävät sitä.

Kullekin eläimelle annettavan ravinnon ja juotavan tulisi sisältää kaikkia niitä välttämättömiä ravintoaineita, joita eläin tarvitsee kasvua, elintoimintojen ylläpitoa ja fyysistä toimintaa varten. Luonnon laiumelta ravintonsa hankkiville eläimille olisi tarvittaessa annettava lisäravintoa tai lisäravinteita, jos laidun yksinään ei riitä täyttämään eläimen ravitsemustarpeita. Eläimille annettavan ravinnon ja juotavan tulisi olla hygieeniseltä laadultaan sellaista, että niistä ei aiheudu vaaraa eläimen sairastumisesta. Eläinten ruokintaan tarkoitettujen tuotteiden laatuvaatimuksista säädetään rehulainsäädännössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin nisäkkäiden ja lintujen vedensaannista. Sen mukaan nisäkkäiden ja lintujen pysyvissä pitopaikoissa tulisi olla jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Vedellä tarkoitettaisiin sulaa vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytettäisi vastasyntyneelle tai -kuoriutuneelle eläimelle tai eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava tai laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarrattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille, eikä silloin, kun poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon. Poroille jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei edellytettäisi silloin, kun saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta. Jatkuvaa

veden saatavilla oloa ei liioin edellytettäisi sellaisissa eläinten pysyvissä pitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

Eläimistä erityisesti nisäkkäät ja linnut ovat herkkiä rajoitetun vedensaannin aiheuttamille ongelmille. Juomaveden jatkuvaa saatavilla oloa ei kuitenkaan ole tarpeen edellyttää esimerkiksi lyhytaikaisen tarhaamisen, kuljetuksen tai muun vastaavan lyhytaikaisen säilytyksen aikana, jolloin vaatimus olisi tarkoituksenmukaista rajoittaa koskemaan vain nisäkkäiden ja lintujen pysyviä pitopaikkoja. Eräille eläimille juomaveden jatkuvaa saatavilla oloa ei kuitenkaan edellytettäisi. Nisäkkäiden poikaset ja vastakuoriutuneet linnunpoikaset eivät tarvitse juomavettä ennen sellaisen kehitysvaiheen saavuttamista, jolloin ne alkavat harjoitella ravinnon ja veden hankkimista ympäristöstään. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan porsaille edellytetään jatkuvaa veden saatavilla oloa kahden viikon iästä alkaen. Juomaveden saantia voi olla tarpeen rajoittaa myös eläinlääketieteellisistä syistä esimerkiksi sairauden hoidon yhteydessä. Rajoituksen tulisi tällöin olla eläinlääkärin määräämä. Laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattavien luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten, kuten tarhattujen riistaeläinten, pito-olosuhteet muistuttavat siinä määrin luonnon olosuhteita, ettei jatkuvan sulan juomaveden saatavilla olemista ole tarkoituksenmukaista edellyttää. Porot puolestaan syövät nesteentarpeensa tyydyttämiseksi mieluummin lunta kuin juovat vettä, joten jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei ole tarpeen edellyttää silloin, kun porojen saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta. Puhdasta lunta tulisi tällöin olla niin paljon tarjolla, että kaikilla poroilla on jatkuvasti mahdollisuus sitä syödä. Jatkuvan sulan veden vaatimuksesta voitaisiin poiketa myös poikkeuksellisen vaikeiden sääolosuhteiden vallitessa. Poikkeuksellisen vaikeilla sääolosuhteilla tarkoitettaisiin lähinnä tavanomaista merkittävän paljon kylmempää pakkasjaksoa, jonka aikana esimerkiksi normaalioloissa sähkövastuksella sulana pysyvät vesijohdot jäätyisivät ja estäisivät näin automaattisen juottojärjestelmän käytön. Käytännössä eläimet olisi tällöin juotettava riittävän usein muulla tavoin jaettavalla vedellä. Vuosittain toistuvia pakkasjaksoja ei pidettäisi pykälässä tarkoitettuina poikkeuksellisina olosuhteina.

Tarkempia säännöksiä hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juotosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin myös tarkempia säännöksiä 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista pysyvistä pitopaikoista, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Tällainen pitomuoto olisi esimerkiksi vasikoiden talviaikainen pito ulkona niin sanotussa iglukasvatuksessa. Iglukasvatuksessa vasikoiden karsinat rakennetaan yleensä kevytrakenteisistä, siirrettävistä seinämistä ja pitomuodossa karsinoiden paikkaa piha-alueella siirretään usein kasvatuserien välillä tautipaineen vähentämiseksi. Kiinteän sähkövastuksella sulana pysyvän juottojärjestelmän rakentaminen tällaiseen pitomuotoon on vaikeasti toteutettavissa ilman, että rakenteiden siirrettävyys samalla menetetään. On myös huomattava, että vasikan hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää, että vasikka joisi kylmissä olosuhteissa lämmintä juotavaa. Käytännössä tämä tulisi varmistaa juottamalla vasikka kylläiseksi useita kertoja päivässä tapahtuvalla lämpimän maidon tai maitojuoman juotolla, jonka lisäksi tarjotaan lämmintä vettä. Jatkuvan veden saantia koskevasta poikkeuksesta olisi tarpeen säätää myös talviaikana eräiden turkiseläinten ja ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien rekikoirien osalta. Kiinteän sähkövastuksella sulana pysyvän juottojärjestelmän rakentaminen aiheuttaisi rekikoiratarhoille ja turkistiloille huomattavia kustannuksia. Rekikoiratarhoilla ja turkistiloilla eläimet juotetaan talviaikaan yleensä useita kertoja päivässä siten, että veden määrä, juotokertojen määrä ja juoton ajankohta sovitaan eläinten tarpeisiin sopivaksi. Tarkemmat säännökset igluvasikoiden, ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien rekikoirien ja turkiseläinten juottamisesta annettaisiin asetuksilla siten, että jatkuvaa vedensaantia koskevat poikkeukset koskisivat vain pakkaskelejä. Tällöinkin eläimet olisi juotettava vähintään kolme kertaa päivässä. Muulloin kuin pakkaskeleillä vettä olisi oltava jatkuvasti saatavilla.

22 §. Eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastaminen. Pykälässä säädettäisiin hoidossa olevan eläimen hyvinvoinnin, pitopaikan ja siihen liittyvien sellaisten laitteiden, joista eläimen hyvinvointi riippuu, tarkastamisesta. Pykälä vastaisi eläinsuojelulain 5 §:n 1 momentin sekä eläinsuojeluasetuksen 4 §:n 2 momentin ja 10 §:n säännöksiä sillä tarkennuksella, että erityistä huomiota eläinten tarkastuksessa olisi kiinnitettävä myös synnyttäviin eläimiin. Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen 2 kohta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa olevien eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamisesta päivittäin tai tarvittaessa useamminkin. Riittävää tarkastustiheyttä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon eläintenpitomuoto, eläinlaji, eläimen fysiologinen tila sekä olosuhteet eläinten pitopaikassa ja elinympäristössä. Esimerkiksi sairaat, heikkokuntoiset tai lähiaikoina synnyttävät eläimet tulisi tarkastaa riittävän tihein väliajoin, jotta niiden kunnossa tapahtuvat muutokset havaittaisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä riittävän nopeasti. Tarvittaessa eläinten tarkkailussa voidaan käyttää apuna myös teknisiä apuvälineitä, kuten esimerkiksi eläinsuojaan sijoitettuja valvontakameroita. Tuotantomuodoissa, joissa suurien eläinmäärien hyvinvointi on täysin riippuvainen ihmisen hoidosta tai joihin liittyy esimerkiksi pitopaikan olosuhteista johtuvia erityisiä riskejä, eläinten hyvinvointi ja olosuhteet tulisi pääsääntöisesti tarkastaa useammin kuin kerran päivässä. Tällaisia tuotantomuotoja ovat esimerkiksi broilereiden pito ja nautojen pito paikalleen kytkettynä. Tuotantoeläintiloilla käytetään nykyisin yhä enenevässä määrin teknisiä laitteita eläinten hoidossa ja eläintilojen ympäristötekijöiden sääntelyssä. Eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä laitteita käytetään yleisesti esimerkiksi tilojen ilmaston, valaistuksen, eläinten ruokinnan ja juoton sekä lehmien lypsyn järjestämisessä. Laitteet voivat toimia joko eläinten hoitajan apuna eläinten hoidossa tai ne voivat huolehtia toiminnoista automaattisesti. Automaattisten laitteiden toimintaa valvotaan usein teknisten valvonta- ja hälytyslaitteistojen avulla. Toisaalta myös monia seura- ja harrastuseläimiä pidetään terraarioissa ja akvaarioissa, joiden ympäristötekijöiden sääntely toteutetaan teknisten laitteiden avulla. Esimerkiksi akvaariossa veden kierrättäminen ja puhdistaminen toteutetaan yleensä sähköllä toimivan suodattimen avulla. Tällaisten eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömien laitteiden toiminnan tarkastaminen vähintään kerran päivässä olisi tarkoituksenmukaista, jotta mahdollisiin toimintahäiriöihin voitaisiin puuttua mahdollisimman pian niiden ilmettyä. Tarkastaminen voitaisiin käytännössä toteuttaa myös sellaisten teknisten valvontajärjestelmien avulla, joihin on liitetty toimintahäiriöstä kertova hälytys, jos hälytys on eläinten pitäjän vastaanotettavissa kaikkina vuorokaudenaikoina.

Päivittäinen tarkastusvelvollisuus ei koskisi laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattavia, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä, vaikeasti tavoitettavilla laitumilla kesäaikaan pidettäviä eläimiä eikä viljelykaloja, joiden päivittäinen tarkastaminen on mahdollonta vaikeiden sääolojen, jääpeitteen tai käytettävän kasvatustekniikan vuoksi. Päivittäisen tarkastusvelvollisuuden ulkopuolelle jäävät eläimet olisi tarkastettava säännöllisesti, jotta eläinten hyvinvointi ei tarpeettomasti vaarannu. Näiden eläinten pidossa olisi erityisen tärkeää pyrkiä varmistumaan siitä, että eläimillä on jatkuvasti riittävästi ravintoa ja vettä saatavilla ja että niillä on mahdollisuus päästä suojaan säältä. Poikkeuksellisten sääolosuhteiden tai muiden, eläinten hyvinvoinnille vaaraa aiheuttavien olosuhteiden vallitessa eläimet tulisi tarkastaa tavanomaista useammin. Samoin tulisi menetellä, jos eläinten joukossa on pykälän 2 momentissa tarkoitettuja erityistä seuranta edellyttäviä eläimiä.

Pykälän 2 momentin mukaan eläinten tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota synnytystä odottaviin, synnyttäviin, juuri synnyttäneisiin, vastasyntyneisiin, sairaisiin, heikkokuntoisiin ja vahingoittuneisiin eläimiin.

Tarkempia säännöksiä eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamisesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

23 §. *Sairas tai vahingoittunut eläin.* Pykälässä säädettäisiin hoidossa olevan sairaan tai vahingoittuneen eläimen auttamisvelvollisuudesta. Säännös vastaisi pääsääntöisesti eläinsuojelulain 5 §:n 1 momentissa ja eläinsuojeluasetuksen 11 §:ssä säädettyjä vaatimuksia. Ehdotuksessa eläimen asianmukaisen hoidon selvennettäisiin tarkoittavan myös tarvittaessa hankittavaa eläinlääketieteellistä hoitoa. Lisäys olisi tarpeen, koska EU-komissio on tarkastuksissaan kiinnittänyt huomiota tuotantoeläindirektiivin liitteen 4 kohdan puutteelliseen täytäntöönpanoon tältä osin. Uutta olisi myös vaatimus siitä, että sairaan tai vahingoittuneen eläimen hoidossa tulisi pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu.

Hoidossa olevalle sairaalle tai vahingoittuneelle eläimelle olisi viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Kun eläimen havaitaan olevan sairaan tai vahingoittunut, eläinten omistajan tai pitäjän tulisi ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin sairauden tai vamman laadun ja vakavuuden selvittämiseksi. Vamman tai sairauden laadusta ja vakavuudesta riippuen tarvittavaa hoitoa voisi antaa joko eläinten omistaja, pitäjä tai muu taho tai tarvittaessa eläinlääkäri. Eläinten omistajan tai pitäjän tulisi ottaa yhteyttä eläinlääkäriin, jos eläimen sairaus tai vamma sitä edellyttää, eikä eläintä heti lopeteta sairauden tai vamman vuoksi. Eläinlääkärin antaman hoidon tarvetta arvioitaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota eläimen kokemaan kipuun ja kärsimykseen. Hoitotoimenpiteisiin tai hoidon hankkimiseen olisi ryhdyttävä viipymättä, kun eläimen sairaus tai vamma on havaittu ja sen laadusta ja vakavuudesta on saatu riittävä selvitys.

Sairaalla tai vahingoittuneella eläimellä olisi oltava riittävä mahdollisuus lepoon ja tarvittaessa eläin olisi sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Riittävän levon mahdollistaminen sairaalle tai vahingoittuneelle eläimelle on tärkeä osa eläimen hoitoa. Eläimen tarvitseman levon määrä riippuu sairauden tai vamman laadusta. Joissain tapauksissa riittävän levon mahdollistaminen edellyttää eläimen siirtämistä sairaskarsinaan tai muuhun rauhalliseen tilaan, kun taas joissain tapauksissa levoksi riittää esimerkiksi eläimen työ- tai harrastuskäytön tilapäinen rajoittaminen. Eläimen sijoittaminen sairaskarsinaan tai muuhun soveltuvaan tilaan saattaa olla tarpeen myös eläimen tarkkailun ja hoitotoimenpiteiden tekemisen kannalta. Erilään pidolla voidaan myös ennaltaehkäistä tarttuvien tautien leviämistä muihin eläimiin. Sairaiden tai vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten tarvittavista tiloista säädettäisiin ehdotuksen 38 §:ssä. Sairaskarsinan tai muun tilan, jossa sairasta tai vahingoittunutta eläintä pidetään, tulisi olla sellainen, että se edistää eläimen parantumista. Tilan pitäisi olla mahdollisimman rauhallinen ja eläimellä tulisi olla siellä sopiva lepopaikka. Tilan lisälämmityksestä olisi tarvittaessa huolehdittava. Sosiaalisen eläimen siirtäminen erilleen toisista eläimistä voi aiheuttaa eläimelle huomattavaa stressiä. Tällaiselle eläimelle olisi erillään pidon aikanakin pyrittävä järjestämään mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden eläinten kanssa, jos se ei ole mahdotonta esimerkiksi tarttuvien tautien leviämisen estämiseksi. Eläimen näkö- ja hajuyhteys muihin eläimiin voidaan usein järjestää, vaikka eläinten kosketusyhteys ei olisikaan suotavaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sairaan tai vahingoittuneen eläimen hoidosta ja lopetuksesta. Sairaan tai vahingoittuneen eläimen hoidossa tulisi pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Sairaan tai vahingoittuneen eläimen hoidosta päätettäessä ja hoitoa annettaessa lähtökohtana tulisi olla eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen ja asiaa olisi tarkasteltava ensisijaisesti eläimen näkökulmasta ottaen huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet. Hoitopäätöksiä tehtäessä ja hoitoa annettaessa tulisi pyrkiä turvaamaan eläimen fyysinen ja psyykinen toimintakyky siten, että eläimen hyvinvointi ei tarpeettomasti vaarannu. Tavoitteena tulisi olla eläimen hyvän elämänlaadun turvaaminen niin hoidon aikana kuin sen jälkeenkin. Säännös liittyisi ehdotetun lain 6 §:n säännöksiin eläinten kunnioittamisesta sekä tarpeettoman kivun ja kärsimyksen tuottamisen sekä hyvinvoinnin tarpeettoman vaarantamisen kieltoihin.

Sairas tai vahingoittunut eläin olisi lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Arvioinnissa keskeisellä sijalla olisi sen pohtiminen, millaista kipua ja tuskaa sairauden tai vamman sekä sairauden tai vamman hoidon arvioidaan eläimelle aiheuttavan. Arvioinnissa olisi otettava huomioon fyysisen kivun lisäksi myös eläimelle sairaudesta tai vammasta ja hoidosta aiheutuva henkinen kärsimys, kuten hoitotoimenpiteiden ja toipilasajan aiheuttama stressi ja ahdistus. Arvioinnin kannalta merkittävää olisi myös sen arvioiminen, kuinka todennäköisesti eläin toipuisi sairaudesta tai vammasta ja millaisia pysyviä muutoksia ne aiheuttaisivat eläimen hyvinvoinnille. Eläin tulisi lopettaa, jos on todennäköistä, että eläimelle aiheutuvaa kipua ei voida riittävästi lievittää. Eläin tulisi lopettaa myös silloin, jos on odotettavissa, että eläimen elämänlaatu heikkenee merkittävästi sairauden tai vamman seurauksena. Arvioinnissa olisi luonnollisesti otettava huomioon myös se, voidaanko eläimelle käytännössä järjestää sen tarvitsema hoito. Esimerkiksi eläimen hoitoon liittyvät taloudelliset rajoitukset ja hoidon käytännön järjestämiseen liittyvät ongelmat saattavat estää hoidon antamisen. Eläin olisi lopetettava, jos sille ei voida antaa sen tarvitsemaa hoitoa ja tästä aiheutuu sille pykälässä tarkoitettua kipua tai kärsimystä. Eläimen kipua ja kärsimystä ei tule pitkittää taloudellisista eikä sosiaalisista syistä.

24 §. Pakkosyötön ja -juoton kieltö. Pykälässä säädettäisiin pakkosyötön ja -juoton kiellosta. Pakkosyötön kiellosta säädetään eläinsuojelulain 11 §:ssä. Selvyuden vuoksi pakkosyöttämisen kieltoa täydennettäisiin kiellolla eläinten pakkojuottamisesta.

Kiellettyä olisi eläimen pakolla syöttäminen ja juottaminen esimerkiksi eläimen lihottamiseksi tai tuotannon lisäämiseksi. Säännöksen perusteella esimerkiksi hanhien pakkosyöttäminen on kiellettyä. Säännös ei koskisi eläinlääketieteellisistä syistä tapahtuvaa pakolla syöttämistä tai pakolla juottamista. Esimerkiksi ravinnonpuutteesta kärsivän vastasyntyneen eläimen pakkojuottaminen olisi siten sallittua. Sen sijaan esimerkiksi kaikkien vastasyntyneiden vasikoiden rutiininomainen pakkojuottaminen ei olisi hyväksyttävää.

25 §. Eläinjalostus. Pykälässä säädettäisiin eläinjalostuksessa noudatettavista yleisistä vaatimuksista sekä kielletystä jalostuksesta ja jalostusmenetelmistä. Eläinsuojelulaissa eläinjalostuksesta säädetään 8 §:ssä. Uutena vaatimuksena säädettäisiin nisäkkäiden omistajan tai pitäjän velvollisuudesta estää pitämiensä eläinten hallitsematon lisääntyminen. Pykälän tarkoituksena olisi ohjata eläinjalostusta yhä enemmän eläinten hyvinvointia huomioon ottavaan suuntaan. Esimerkiksi tiettyjen ulkonäköpiirteiden liiallinen korostaminen jalostustavoitteissa on johtanut sellaisten ääripiirteiden suosimiseen, jotka aiheuttavat hyvinvointiongelmia seura- ja harrastuseläimille. Vastaavaa kehitystä on tapahtunut myös tuotantoeläinten jalostuksessa, etenkin jos tuotantokykyä on pyritty lisäämään äärimmilleen kiinnittämättä tarpeeksi huomiota eläinten hyvinvointiin. Näiden ääripiirteiden suosimisen sijaan eläinjalostuksessa tulisi pyrkiä ennen kaikkea hyvinvoivien eläinten tuottamiseen. Hyvinvointihaittaa aiheuttavia ääripiirteitä omaavia eläimiä ei tulisi käyttää jalostukseen, ellei esimerkiksi geenitestauksen avulla tai muutoin voida varmistaa, että haitta ei periydy jälkeläisille tai ellei tarkoituksena ole esimerkiksi roturisteytyksen kautta parantaa jälkeläisten ominaisuuksia tältä osin. Tällöin on kuitenkin aina varmistettava, että lisääntymisestä ei aiheudu eläimelle itselleen näistä ääripiirteistä johtuvaa hyvinvointihaittaa.

Eläimillä esiintyy myös perinnöllisiä sairauksia ja vikoja, joiden periytymisestä on viime vuosina saatu tutkimuksen kautta paljon uutta tietoa. Perinnöllisten sairauksien esiintyvyys lisääntyy usein etenkin sisäsiittoisissa eläinkannoissa. Perinnöllisten sairauksien ja vikojen esiintymistä voidaan ennaltaehkäistä sulkemalla niitä periyttävät eläimet pois jalostuksesta. Tärkeää on myös huolehtia eläinkannan riittävästä geneettisestä koosta sairauksien lisääntymisen ja elinvoiman heikkenemisen estämiseksi. Sairauksien ja vikojen periytymistä voidaan joissain tapauksissa ennakoita tarkastelemalla eläimen polveutumistietoja tai tutkimalla itse eläintä sairauden tai vian varalta. Myös geenitestejä käytetään sen selvittämiseksi, mikä on jalostukseen

aiotun eläimen geeniperimä sairauden suhteen. Eläinten jalostuksessa myös tavoiteltuihin ominaisuuksiin, kuten turkin väriin, voi liittyä geneettisesti epätoivottuja piirteitä, kuten aistipuutteita tai letaalitekijöitä. Näidenkin vikojen suhteen tulisi välttää sellaisia jalostusyhdistelmiä, joiden tuloksena vika periytyy jälkeläisille.

Pykälän säännöksiä sovellettaisiin laajasti kaikkeen sellaiseen eläinten pidon yhteydessä tapahtuvaan eläinten lisäämiseen, jossa ihminen päättää, mitkä eläimet lisääntyvät ja siten periyttävät geenejään ja ominaisuuksiaan tuleville sukupolville. Eläinjalostuksella tarkoitetaan yleensä tavoitteellista eläinten kasvatusta siten, että pyritään tuottamaan perimältään ja ominaisuuksiltaan tietynlaisia eläimiä. Pykälässä jalostuksella tarkoitettaisiin tämän lisäksi myös sellaista ihmisen hoidossa olevien eläinten lisääntymistä, jolla ei ole selkeästi määriteltyä tavoitetta perimän tai ominaisuuksien suhteen. Tällaisesta toiminnasta voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun tietyn ihmisen hoidossa olevan eläinryhmän annetaan lisääntyä suunnittelemattomasti keskenään. Pykälää sovellettaisiin sekä puhdas- että sekarotuisen eläinten lisäämiseen ja myös rotu- tai lajiristeytysten tuottamiseen. Jalostuksella tarkoitettaisiin niin luonnollista kuin keinollistakin lisäämistä, mukaan lukien geeniteknikan menetelmien käyttäminen. Keinollisella lisäämisellä tarkoitetaan esimerkiksi keinosiemennystä ja alkionsiirtoja. Geeniteknikan menetelmillä puolestaan voidaan muuttaa eläimen perimää tavoilla, joita ei esiinny luonnossa. Esimerkkinä geeniteknikan käytöstä voidaan mainita siirtogeeniset eläimet. Koe-eläintoiminnassa tapahtuvasta eläinten jalostuksesta säädetään koe-eläinlainsäädännössä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläinjalostuksen tavoitteista. Eläinten jalostuksella tulisi pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi jalostuksessa tulisi käyttää fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eläimiä, joiden voidaan olettaa periyttävän näitä ominaisuuksia myös jälkeläisilleen. Jalostuksen seurauksena syntyvien eläinten tulisi kyetä ominaisuuksiensa puolesta elämään lajilleen tyypillistä elämää. Eläinten tulisi kyetä liikkumaan, käyttämään aistejaan sekä suoriutumaan kyseiselle eläinlajille tyypillisistä, normaaleista käyttäytymisen muodoista. Eläinten elimistön tulisi toimia normaalisti, eivätkä eläimet saisi kärsiä sellaisista pitkäaikaisista sairauksista tai vioista, jotka heikentävät elämänlaatua pysyvästi. Eläimellä ei saisi olla sellaisia psyykkisiä ääripiirteitä, jotka heikentävät sen elämänlaatua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kielletystä jalostuksesta. Momentin 1 kohdassa kiellettäisiin sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, jotka todennäköisesti periyttäisivät jälkeläisilleen merkittävää hyvinvointihaittaa aiheuttavia sairauksia tai muita ominaisuuksia. Säännöksen tarkoituksena on estää sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, joiden todennäköisenä tuloksena syntyy psyykkiseltä tai fyysiseltä toimintakyvyltään sairauden tai muun syyn takia heikentyneitä eläimiä tai eläimiä, joiden mahdollisuudet lajityypilliseen käyttäytymiseen ovat muusta syystä heikentyneet. Hyvinvointihaittoja voitaisiin pitää todennäköisinä, jos jalostusyhdistelmän käyttö olemassa olevan tiedon perusteella sisältäisi keskimääräistä suuremman riskin periyttää jälkeläisilleen pykälässä tarkoitettuja sairauksia tai muita ominaisuuksia.

Säännöksessä tarkoitettuja hyvinvointihaittaa aiheuttavia perintötekijöitä voivat olla letaalitekijät tai tiettyihin sairauksiin tai muihin hyvinvointihaittoihin, kuten anatomisiin ääripiirteisiin tai rakenteellisiin heikkouksiin liittyvät perintötekijät. Jälkeläisten kuolemaan tai vakaviin epämuodostumiin johtavia letaalitekijöitä esiintyy esimerkiksi tietyillä hännättömillä tai töpöhännäisillä koira- ja kissaroduilla. Belgian sininen -nautarodulla on lihashypertrofia-sairautta aiheuttava geenimutaatio, joka aiheuttaa eläimelle normaalia huomattavasti suuremman lihaksiston. Suuren lihassmassan vuoksi näillä naudoilla esiintyy muun muassa sydänongelmia, eikä luonnollinen poikiminen yleensä ole mahdollista. Anatomisina ääripiirteinä pidetään esimerkiksi koirilla ja kissoilla liioitellun lyhyttä kuonoa ja siitä johtuen rakenteellisesti ahtaita hengi-

tysteitä, josta voi aiheutua eläimelle jatkuvia hengitysvaikeuksia. Liialliset ihopoimut puolestaan aiheuttavat useilla eläinlajeilla silmävaurioita ja kroonisia ihotulehduksia. Silmien tai silmäluomien epänormaali koko ja muoto saattavat aiheuttaa silmäluomien virheasentoja sekä altistaa silmät vaurioille, ulospullahtamiselle ja toistuville silmätulehduksille. Esimerkiksi kulta-kalojen jalostuksessa on kehitetty muunnoksia, joilla silmien virheasento johtaa asteittaiseen sokeutumiseen. Rakenteelliset heikkoudet, kuten esimerkiksi raajojen virheasennot, epänormaali purenta ja pysyvä aukile kallon luissa saattavat myös aiheuttaa merkittävää haittaa eläimen hyvinvoinnille. Esimerkiksi kääpiökaniroduilla esiintyy periytyviä purentavikoja, jotka ovat yhteydessä liian lyhyeksi jalostettuun kallonmuotoon. Tarhatuilla ketuilla puolestaan esiintyy jalkojen virheasentoja, joiden taustalla on perinnöllinen taipumus.

Edellä mainitun kaltaiset letaalitekijät, perinnölliset sairaudet sekä anatomisista ääripiirteistä aiheutuvat sairaudet ja rakenteelliset heikkoudet aiheuttavat eläimelle yleensä fyysisen toimintakyvyn heikkenemistä. Sen lisäksi monet sairaudet ja viat heikentävät eläimen kykyä käyttäytyä lajityypillisellä tavalla. Esimerkiksi monet tuki- ja liikuntaelämistön sairaudet ja viat heikentävät eläimen mahdollisuuksia liikkua lajille tyypillisellä tavalla ja toteuttaa esimerkiksi lajille tyypillistä tutkimiskäyttäytymistä tai sosiaalista käyttäytymistä. Psyykkistä toimintakykyä heikentävät esimerkiksi erilaiset käyttäytymishäiriöt, joista osan on todettu olevan perinnöllisiä. Myös eläimen luonteen periytyminen olisi otettava huomioon jalostuseläinten valinnassa. Eriytyisen arkoja tai aggressiivisia eläimiä ei tulisi käyttää jalostukseen. Liiallinen arkuus ja aggressiivisuus aiheuttavat eläimelle stressiä, ja eläimen on usein vaikea sopeutua ympäristöönsä ja elämään ihmisten ja toisten eläinten kanssa. Arat ja aggressiiviset eläimet voivat käyttäytymisellään aiheuttaa turvallisuusriskin myös muille eläimille sekä hoitajilleen ja muille eläinten kanssa tekemisissä oleville henkilöille.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan soveltamisen kannalta merkityksellistä on sen arvioiminen, milloin edellä mainittujen sairauksien tai muiden ominaisuuksien katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa eläimen hyvinvoinnille. Tällaisina olisi pidettävä ainakin sellaisia pitkäaikaisia sairauksia tai ominaisuuksia, jotka aiheuttavat eläimelle jatkuvaa tai toistuvaa kipua tai kärsimystä tai jotka estävät eläintä esimerkiksi liikkumasta lajityypillisellä tavalla. Jos sairaudesta tai viasta kärsivän eläimen hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää esimerkiksi kirurgisia korjaustoimenpiteitä tai eläimen jatkuvaa tai usein toistuvaa lääkitsemistä, kyseessä on todennäköisesti säännöksessä tarkoitettu merkittävää hyvinvointihaittaa aiheuttava muutos. Aistipuutoksia, kuten synnynnäistä tai etenevää sokeutta ja kuuroutta olisi myös pidettävä tällaisena merkittävänä hyvinvointihaittaa aiheuttavana vikana. Myös sellaisesta eläimen ulkonäön muuttamisesta, joka aiheuttaisi huomattavia vaikeuksia eläinten välisessä sosiaalisessa käyttäytymisessä, olisi pidettävä merkittävää. Esimerkiksi kalalajeilla tiettyjen huomiovärien poistaminen jalostuksella saattaa vaikeuttaa huomattavasti kalojen välistä sosiaalista kanssakäymistä.

Säännöksen soveltamisen kannalta on lisäksi huomattava, että merkityksellistä olisi nimenomaan jälkeläisten odotettavissa oleva hyvinvointi. Jos eläin on ulkoasultaan terve, mutta sen tiedetään esimerkiksi kantavan perinnöllistä yhden geenin aiheuttamaa sairautta geeniperimässään, sitä ei tulisi lisätä toisen tunnetun kantajan kanssa, jos yhdistelmä tuottaisi todennäköisesti sairaita jälkeläisiä. Usein tällaisen sairauden kantaja voidaan kuitenkin parittaa ulkoasultaan ja geeniperimältään terveen eläimen kanssa ilman riskiä jälkeläisten sairastumisesta. Tällainen jalostusyhdistelmä olisi mahdollinen, koska se ei aiheuttaisi haittaa jälkeläisten hyvinvoinnille. Ulkoasultaan sairaankaan eläimen käyttäminen jalostukseen ei säännöksen pohjalta olisi välttämättä kiellettyä, jos voidaan varmistaa, että se ei periä sairautta tai vikaa jälkeläisilleen. Toki tällaisen eläimen käyttäminen jalostukseen edellyttäisi sen harkitsemista, täytyvätkö tilanteessa muut eläinsuojelulainsäädännön vaatimukset ja aiheuttaako jalostuskäyttö 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua haittaa eläimen hyvinvoinnille.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohtien nojalla kiellettyä olisi myös sellaisen eläimen käyttäminen jalostukseen, joka ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden takia kykene lisääntymään luonnollisesti tai jonka hyvinvoinnille lisääntymisestä todennäköisesti aiheutuisi merkittävää haittaa. Säännöksen tarkoituksena on suojata jalostukseen käytettävien eläinten hyvinvointia. Osaltaan se myös estäisi vaikeille synnytyksille altistavien piirteiden ja muiden lisääntymisvaikeuksien periytyminen seuraaville sukupolville. Säännöstä sovellettaisiin sekä naaras- että urospuolisiin eläimiin. Lisääntymisellä tarkoitettaisiin kaikkia siihen liittyviä toimintoja, kuten astutusta, tiineyttä, synnytystä ja jälkeläisten hoitoa. Hyvinvointihaittaa pidettäisiin todennäköisenä, jos hyvinvointihaitan syntymiselle on olemassa olevan tiedon mukaan keskimääräistä suurempi riski. Perinnöllisellä ominaisuudella tai sairaudella tarkoitettaisiin sellaista periytyvää rakenteellista tai muuta vikaa tai sairautta, joka estää luonnollisen lisääntymisen. Sen sijaan esimerkiksi onnettomuudesta tai ei-perinnöllisestä sairaudesta aiheutuva lisääntymiskyvyttömyys ei estäisi eläimen käyttöä jalostukseen 2 momentin 2 kohdan nojalla. Tällöin olisi kuitenkin varmistettava, ettei lisääntymisestä aiheutu 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua haittaa eläimen hyvinvoinnille.

Eläintä, joka ei esimerkiksi ruumiinrakenteensa takia kykene synnyttämään jälkeläisiään ilman keisarinleikkausta, ei tulisi käyttää jalostukseen. Eläintä ei tulisi liioin käyttää jalostukseen silloin, kun on odotettavissa, että jälkeläisten suuri koko tai rakenteelliset ääripiirteet estävät luonnollisen synnytyksen. Myös jalostukseen käytettävän urospuolisen eläimen tulisi kyetä lisääntymään luonnollisesti. Käytännössä eläimellä ei saisi olla esimerkiksi sellaista perinnöllistä ominaisuutta, joka estää normaalin astumiskäyttäytymisen. Tällaisissa tapauksissa myös keinosiemennyksen käyttö eläimen jalostuskäytön mahdollistamiseksi olisi kiellettyä.

Liian tiheästi toistuva tai liian nuorena tai vanhana tapahtuva lisääntyminen voi vaarantaa erityisesti naaraspuolisen eläimen hyvinvoinnin. Tiineys, synnytys ja usein myös jälkeläisten hoitaminen rasittavat eläintä, mikä tulisi ottaa huomioon eläimen hoidossa ja jalostuskäytössä. Narttujen tiheä pennuttaminen on aiheuttanut ongelmia etenkin niin sanotuissa pentutehtaissa, joissa tuotetaan koiranpentuja maksimaalisen taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi. Säännöstä voitaisiin tarvittaessa tarkentaa eläinlajikohtaisissa asetuksissa säätämällä esimerkiksi koirien osalta siitä, kuinka usein nartulla saa teettää pentuja ja mikä on kunkin eläinlajin kohdalla nuorin sallittu astutusikä.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin sellaisten jalostusmenetelmien käyttäminen, joista voi aiheutua merkittävää haittaa eläimen hyvinvoinnille. Jalostusmenetelmillä tarkoitettaisiin esimerkiksi sukusolujen keräämisessä sekä eläinten astutuksessa käytettäviä menetelmiä. Eläinten jalostuksessa yleisesti käytetty keinosiemennys ja alkionsiirtomenetelmät eivät aiheuta eläimille säännöksessä tarkoitettua merkittävää hyvinvointihaittaa. Kielletyistä menetelmistä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kiellettyä olisi esimerkiksi elektroejakulaation käyttö siemennesteen keräämiseksi sekä jalostusmenetelmät, joissa turvauttaisiin keisarinleikkauksiin eläinten tuottamiseksi. Asetuksella voitaisiin säätää myös esimerkiksi niin sanotun pakkoastutuksen kiellosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nisäkkäiden omistajan ja pitäjän velvollisuudesta estää pitämiensä eläinten hallitsematon lisääntyminen. Nisäkkäiden hallitsematonta lisääntymistä voidaan estää eläinten ryhmittelyllä, valvonnalla sekä esimerkiksi eläinten kastreerilla ja sterilisaatiolla. Säännös olisi uusi ja sen tavoitteena olisi vähentää hallitsemattomasti lisääntyvistä eläinpopulaatioista aiheutuvia hyvinvointiongelmia. Esimerkiksi ulkona vapaasti liikkuvien kissojen hallitsematon lisääntyminen johtaa helposti puolivillien kissapopulaatioiden syntymiseen. Myös koirien ja kissojen pentutehtailussa syntyvien pentujen määrää saatetaan maksimoida antamalla eläinten lisääntyä rajoituksetta keskenään. Hallitsemattomasti lisääntyvissä populaatioissa hyvinvointiongelmia aiheuttavat usein eläinten sisäsiittoisuus, eläimistä toisiin

leviävät taudit ja loiset sekä eläinten tottumattomuus ihmisiin. Jatkuvasti lisääntyvät emot rasittuvat helposti liikaa ja jälkeläisiä syntyy ympäristöön, jossa synnyttäneiden emojen ja jälkeläisten hoitoon ei ole kunnollisia edellytyksiä. Nisäkkäiden hallitsematonta lisääntymistä voidaan estää eläinten ryhmittelyllä, valvonnalla sekä esimerkiksi kastroimalla ja steriloimalla ulkona vapaasti liikkuvat kissat. Yksittäisiä vahinkoastumisia tapahtuu vastuullisessakin eläintenpidossa, eikä tällaisia yksittäisiä tapauksia olisi pidettävä pykälässä tarkoitettuna hallitsemattomana lisääntymisenä. Kiellettyä sen sijaan olisi sellainen eläintenpito, jossa eläimet lisääntyvät keskenään jatkuvasti tai suunnittelemattomasti ja josta aiheutuu selkeää haittaa eläinten hyvinvoinnille. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin siitä, millaisiin toimenpiteisiin eläinten omistajan tai pitäjän olisi ryhdyttävä estääkseen eläinten hallitsematon lisääntyminen.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin myös siitä, millaisia eläimiä ei saa käyttää jalostukseen.

26 §. Löytöeläimet. Pykälässä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta järjestää alueellaan irrallaan tavattujen ja kiinni otettujen koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäinen hoito. Pykälän tarkoituksena on suojella pitäjiltään karkuun päässeitä seura- ja harrastuseläimiä hyvinvointiongelmilta ja toisaalta myös estää irrallaan liikkuvista eläimistä aiheutuvaa häiriötä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Löytöeläimen nopeaa palautumista takaisin pitäjälleen tai omistajalleen pyrittäisiin tehostamaan säätämällä ehdotetun pykälän 2 momentissa talteenottoaikaan pitäjän velvollisuudesta tarkastaa eläimen mahdollinen tunnistusmerkintä tai muu tunniste ja velvollisuudesta ryhtyä kohtuullisiin toimiin omistajan tai pitäjän tavoittamiseksi. Ellei eläimen omistajaa tai pitäjää tavoiteta, ilmoitus eläimen talteenotosta ja tuntomerkeistä olisi tiedotettava talteenottoaikaan internetsivuilla. Suurin osa talteen otettavista seura- ja harrastuseläimistä on kissoja ja koiria. Koirien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 1/2021, joka tulee voimaan 1.1.2023. Kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on tarkoitus säätää pakolliseksi vuoden 2026 alusta alkaen. Tunnistusmerkintä eläimen omistaja voi jo nykyisin rekisteröidä yhteystietonsa esimerkiksi koira- tai kissajärjestöjen, eläinsuojeluyhdistyksen tai muiden yksityisten toimijoiden ylläpitämiin rekistereihin. Talteenottoaikaan pitäjän tulisi tarkistaa talteenotetun eläimen tunnistusmerkintä ja pyrkiä selvittämään, löytyvätkö eläimen omistajan yhteystiedot yleisesti käytössä olevista rekistereistä. Selvyyden vuoksi 2 momentissa säädettäisiin myös sairaiden ja vahingoittuneiden löytöeläinten hoidosta. Sairaalle tai vahingoittuneelle löytöeläimelle olisi viipymättä järjestettävä sen tarvitsema ensiapu ja muu kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen hoito sairauden tai vamman hoitamiseksi. Käytännössä ensiavulla ja hoidolla tarkoitettaisiin sellaista välttämätöntä ensiapua ja muuta eläinlääketieteellistä hoitoa, joka eläimelle on annettava sen hyvinvoinnin turvaamiseksi, kunnes eläimen omistaja tai pitäjä tavoitetaan tai eläin myydään, muutoin luovutetaan tai lopetetaan. Kohtuullisena ja tarkoituksenmukaisena hoitona voitaisiin pitää esimerkiksi eläimen murtuneen raajan lastoitusta ja kipulääkitystä, sen sijaan murtuman kirurgista korjaamista ei voitaisi edellyttää. Hoidon kohtuullisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa huomioon tulisi ottaa tarvittavan hoidon kustannukset ja eläimen jatkohoidon tarve. Sairaana ja vahingoittuneen eläimen hoidon yleisistä periaatteista säädetään 23 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan löytöeläintä olisi säilytettävä vähintään 15 päivän ajan siitä, kun eläimen omistajalle tai pitäjälle on ilmoitettu eläimen talteenotosta, tai talteenotosta on julkaistu 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Tämän jälkeen kunnalla olisi oikeus myydä, muutoin luovuttaa tai lopettaa eläin. Jos eläin myytäisiin ja myynnistä saatava tulo olisi suurempi kuin eläimen hoidosta aiheutuvat kustannukset, kunnan olisi säilytettävä yli jääviä varoja eläimen omistajan

lukuun kolmen kuukauden ajan eläimen toimittamisesta talteenottoaikaan, mikä jälkeen varat siirtyisivät kunnan omaisuudeksi.

Pykälän 4 momentin mukaan kunnalla olisi oikeus periä eläimen pitäjältä tai omistajalta korvaus eläimen talteenotosta, kuljetuksesta, hoidosta ja mahdollisesta lopettamisesta aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista.

Sen varmistamiseksi, että tieto metsästyslain nojalla kiinniotetuista koirista olisi myös kunnan löytöeläinten talteenottoaikaan, pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poliisille velvollisuus ilmoittaa metsästyslain 55 §:n 1 momentissa tarkoitetuista talteenottoilmoituksista kunnan löytöeläinten talteenottoaikaan. Talteenottoaikaan olisi julkaistava 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus myös näistä eläimistä internetsivuillaan.

Uutta olisi kunnan velvollisuus laatia ja julkaista vuosittain tilasto talteenotetuista löytöeläimistä. Löytöeläinlaitokset ovat käytännössä ehdotetun lain 60 §:ssä tarkoitettua ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläinten pitoa, jolloin niiden on pidettävä 63 §:ssä tarkoitettua luetteloa toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläimistä. Ehdotettu tilastointivaatimus edellyttäisi tämän olemassa olevan tiedon keräämistä ja julkaisemista vuosittain. Tilastotietojen avulla voitaisiin seurata löytöeläinten määrän kehitystä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Tiedot olisivat tarpeen vastuullisen eläintenpidon edistämiseen ja löytöeläinten määrän vähentämiseen tähtävien toimien suunnittelemiseksi ja kohdentamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä ja löytöeläimiä koskevan tilaston laatimisesta.

27 §. *Ulkopuolinen palveluntuottaja löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisessä.* Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kunta voisi hankkia löytöeläimiä koskevan palvelun ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Käytännössä kunnat ovat nykyisinkin hankkineet palvelun ulkopuoliselta toimijalta, esimerkiksi koirahoitolalta. Tilannetta selkeytettäisiin asettamalla toiminnan ulkoistamiselle vaatimuksia sen varmistamiseksi, että löytöeläintoiminta järjestetään asianmukaisesti kaikissa tapauksissa. Palvelu voitaisiin hankkia ehdotetun lain 60 §:ssä tarkoitettulta ammattimaista tai muutoin laajamittaista seura- ja harrastuseläinten pitoa harjoittavalta toimijalta. Nämä toimijat olisivat jo muutoinkin velvollisia tekemään toiminnastaan ilmoituksia valvontaviranomaiselle, ja toiminnan harjoittamiseen sisältyisi jo myös tiettyjä erityisiä velvoitteita, kuten pidettävien eläinlajien ja eläinten luettelointi.

Palveluntuottajalla tulisi olla nimetty vastuuhenkilö, jonka tulisi huolehtia siitä, että toimintaa harjoitetaan sitä koskevien vaatimusten mukaisesti. Vastuuhenkilöltä edellytettäisiin täysi-ikäisyyttä eli 18 vuoden ikää. Lisäksi edellytettäisiin, että henkilö ei ole konkurssissa eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu. Löytöeläinten talteenottoaikaan säilytetään ja käsitellään muille kuuluvaa omaisuutta, irrallien päässeitä pienikokoisia seura- tai harrastuseläimiä. Tunnearvon lisäksi eläimen rahallinenkin arvo saattaa joissain tapauksissa olla varsin merkittävä. Toimintaan liittyy velvollisuuksia muun muassa talteenottoaikaan asiakkaita ja viranomaisia kohtaan. Esimerkiksi kunnan näkökulmasta on tärkeää, että toimijalla on riittävät resurssit suoritettavista tehtävistä luotettavasti ja asianmukaisesti. Maistraatin holhousasiain rekisteristä annetaan muun muassa todistuksia, joista käy ilmi, onko henkilölle määrätty edunvalvoja tai onko hänen toimintakelpoisuuttaan rajoitettu. Oikeusrekisterikeskuksen konkurssirekisteristä puolestaan saa tiedon konkurssista. Toiminnan luonteesta johtuen vastuuhenkilöllä ei saisi olla myöskään eläintenpitokieltoa.

Pykälän 2 momentin mukaan talteenottoaika voisi periä eläimen talteenotosta aiheutuneet kustannukset eläimen pitäjältä tai omistajalta. Yleensä kustannukset maksetaan samalla kun

eläin noudetaan talteenotto paikasta. Koska toiminnan järjestämistä koskevat sopimukset kunnan ja palveluntuottajan kesken voivat olla moninaisia, perimisestä tulisi sopia nimenomaisesti palvelun tuottamista koskevassa sopimuksessa. Samoin tulisi sopia korvauksen tilittämisestä kunnalle tai säilyttämisestä tai muusta käytöstä.

Pykälän 3 momentti sisältäisi rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta koskevan säännöksen. Ulkoistetussa palvelun tuottamisessa on kysymys kunnan tehtävien hoitamisesta. Sen vuoksi viranomaiskoneiston ulkopuolisen toimijan rikosoikeudellisesta virkavastuusta on tarpeen ottaa lakiin erityinen säännös. Virkavastuu kohdistuisi ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettuun vastuuhenkilöön. Vahingonkorvausvastuun osalta viitattaisiin lisäksi vahingonkorvauslakiin.

28 §. *Luonnonvaraisen eläimen elätettäväksi ottaminen.* Pykälässä säädettäisiin luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten elätettäväksi ottamisesta. Elätettäväksi ottamisella tarkoitettaisiin eläimen pyydystämistä ja pitämistä vankeudessa. Esimerkiksi lintujen rengastus, jossa eläin vapautetaan heti toimenpiteen jälkeen takaisin luontoon, ei olisi säännöksessä tarkoitettua eläimen elätettäväksi ottamista. Elätettävänä ottamiselle ei liioin tarkoitettaisi esimerkiksi kalastuksen yhteydessä tapahtuvaa elävien kalojen tai rapujen lyhytaikaista säilyttämistä esimerkiksi sumpassa.

Luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten elätettäväksi ottaminen olisi pykälän 1 momentin nojalla lähtökohtaisesti kiellettyä. Säännöstä sovellettaisiin kaikkiin Suomen luonnossa eläviin luonnonvaraisiin selkärankaisiin eläimiin, kun voimassa olevassa laissa kiellettyä on vain luonnonvaraisten nisäkkäiden ja lintujen elätettäväksi ottaminen. Kieltoa ei kuitenkaan sovellettaisi tilanteissa, joissa eläinten pyydystämiseen ja hallussapitoon on myönnetty luonnonsuojelulain, metsästyslain tai kalastuslain mukainen poikkeuslupa. Luonnonsuojelulain 48 §:ssä säädetään kansallisesti rauhoitettujen eläinlajien ja 49 §:ssä Euroopan yhteisössä rauhoitettujen eläinlajien hallussapitoa koskevista poikkeusluvista. Metsästyslain 40 §:ssä säädetään eläinten pyydystämistä riistanhoidollisiin tarkoituksiin muutoin kielletyillä pyyntivälineillä ja pyyntimenetelmillä. Metsästyslain 41 §:ssä säädetään poikkeamisesta riistalajien rauhoitussäännöksistä sekä metsästyslailla rauhoittamattomien eläinlajien pyydystämistä koskevista säännöksistä. Kalastuslain 47 §:ssä säädetään puolestaan kalastuslailla rauhoitettujen kalalajien ja -kantojen kalastamista koskevasta poikkeusluvasta.

Luonnonsuojelulain, metsästyslain ja kalastuslain poikkeusmahdollisuudet koskevat esimerkiksi kussakin laissa rauhoitettujen eläinlajien pyydystämistä ja hallussapitoa. Näiden lisäksi on tarpeen säätää niistä poikkeuksista, jotka ovat tarpeen muiden kuin 1 momentissa lueteltujen poikkeuslupien piirissä olevien eläinten elätettäväksi ottamiseksi. Näistä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Ensinnäkin sallittua olisi eläinten elätettäväksi ottaminen eläintarhassa pitoa varten myös niissä tilanteissa, joissa elätettäväksi ottaminen ei edellytä 1 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa. Eläintarha määriteltäisiin 5 §:ssä. Sallittua olisi myös kalojen elätettäväksi ottaminen kalanviljely-, istutus- tai koulutustarkoituksiin taikka muihin vastaaviin kalastuslaissa tarkoitettuihin kalataloudellisiin tarkoituksiin. Metsästyslaissa tarkoitettuja riistaeläimiä voitaisiin ottaa elätettäväksi riistanhoidollisiin tarkoituksiin myös silloin, kun niiden pyytäminen ei edellytä 1 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa ja eläinten pyydystäminen tapahtuisi metsästyslain sallimissa puitteissa. Riistanhoidolla tarkoitetaan metsästyslain 3 §:n mukaan toimintaa, jonka tarkoituksena on riistaeläinkantoja säätelämällä, riistaeläinten elinolosuhteet turvaamalla tai niitä parantamalla taikka muulla tavalla lisätä, säilyttää tai parantaa riistaeläinkantaa ja eri eläinkantojen välistä tasapainoa. Riistanhoidollisesta tarhouksesta tehtävästä ilmoituksesta säädettäisiin 58 §:ssä. Eläinten elätettäväksi ottaminen sallittaisiin tieteellistä tutkimustyötä varten myös niiden eläinlajien osalta, joita eivät koske 1 momentissa luetellut poikkeusmahdollisuudet.

det. On huomattava, että tieteellinen tutkimustyö saattaa edellyttää myös tieteellisiin tai opetus-tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitetun hankeluvan hakemista. Avuttomassa tilassa oleva luonnonvarainen eläin voitaisiin ottaa elätettäväksi myös sille annettavaa hoitoa varten. Hoidosta säädettäisiin tarkemmin 29 §:ssä.

Voimassa olevasta laista poiketen luonnonvaraisten eläinten elätettäväksi ottaminen ei enää olisi sallittua niiden tarhaamiseksi lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettujen siitos-eläinten tuottamiseksi. Riistaeläinten elätettäväksi ottaminen riistanhoidollisiin tarkoituksiin olisi sen sijaan edelleen mahdollista. Eläinsuojelulain 13 §:ssä on sallittu luonnonvaraisten eläinten elätettäväksi ottaminen myös muuta tilapäistä hyväksyttävää tarkoitusta varten. Pykälän esitöiden mukaan tällainen tarve voisi olla esimerkiksi tärkeä opetustilanne tai avun antaminen orvolle eläimelle. Ehdotetun pykälän 2 momentin 4- kohdassa tarkoitettu tilapäinen hoito voisi tarkoittaa myös orvolle eläimelle annettavaa apua. Sen sijaan vastaavaa kaikkia eläinlajeja koskevaa, opetusta koskevaa poikkeusmahdollisuutta ei ole sisällytetty nyt ehdotettavaan pykälään, koska sitä ei ole pidetty enää tarpeellisena.

On huomattava, että joidenkin eläinlajien, kuten haitallisten vieraslajien, hallussapito on kielletty muussa lainsäädännössä. Haitallisista vieraslajeista säädetään vieraslajeista aiheutuvien riskin hallinnasta annetussa laissa. Ehdotettavan pykälän 2 momentin poikkeusmahdollisuuksia ei sovellettaisi tilanteessa, jossa se olisi ristiriidassa toisaalla lainsäädännössä säädetyn kiellon kanssa.

29 §. *Avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen hoito.* Pykälässä säädettäisiin loukkaantuneen tai muutoin avuttomassa tilassa olevan eläimen hoidosta. Ehdotuksen 7 §:n 3 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta auttaa sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä. Ehdotuksen 28 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan avuttomassa tilassa oleva luonnonvarainen eläin voidaan ottaa elätettäväksi sille annettavaa hoitoa varten, ellei muu lainsäädäntö sitä estä. Pykälässä säädettäisiin eläimen lyhytaikaisesta haltuunotosta ensiavun antamiseksi tai hoitoon toimittamiseksi. Ehdotuksen 61 §:ssä säädettäisiin eläinten pidempiaikaisesta hoidosta, joka olisi ilmoituksenvaraista toimintaa.

Eläinsuojelulain 13 §:n mukaan luonnonvarainen nisäkäs tai lintu voidaan ottaa elätettäväksi sille annettavaa tilapäistä sairaanhoitoa tai muuta hyväksyttävää tilapäistä tarvetta varten. Hoitoon otettu eläin on sen tilan salliessa vapautettava, jos on oletettavissa, että se vaikeuksista sopeutuu luonnonvaraiseen elämään. Jos eläintä ei voida vapauttaa eikä sen hoitoa voida järjestää, eläin on lopetettava. Käytännössä on kuitenkin ollut epäselvää, kuinka pitkään eläimelle annettava tilapäinen hoito voi jatkua. Epäselvyyttä on aiheuttanut myös se, miten ja kenen toimesta eläimen pidempiaikainen hoito sille annetun tilapäisen hoidon jälkeen voidaan järjestää. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei aseteta vaatimuksia loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoitajien osaamiselle, hoidossa käytettävillä tiloilla tai hoidolle ylipäätään. Siitä, milloin ja miten eläimet tulisi palauttaa takaisin luontoon, ei liioin säädetä. Käytännössä tilanne on johtanut siihen, että hyvää tarkoittavat kansalaiset saattavat pitää luonnonvaraisia eläimiä hoidossaan pitkiäkin aikoja puutteellisin tiedoin ja taidoin. Eläinten hoitoon on harvoin käytettävissä riittäviä tiloja ja eläimille annettava ravinto saattaa olla vääränlaista. Eläimet saattavat myös kesyyntyä tarpeettomasti hoidon aikana. Hyvää tarkoittava auttaminen saattaa aiheuttaa eläimelle vain turhaa kärsimystä. Myös eläimen luontoon palauttaminen edellyttää asiantuntemusta sen suhteen, milloin eläin on riittävän kuntoutunut selvittääkseen luonnossa. Luontoon palauttamisen tulisi myös tapahtua sellaisessa paikassa, jossa vapauttaminen ei aiheuta haittaa muille eläimille, ihmisille eikä ympäristölle.

Ehdotetun pykälän mukaan kansalaiset voisivat ottaa loukkaantuneen tai muutoin avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen haltuunsa vain lyhytaikaisesti eläimelle annettavan ensiavun tai hoitoon toimittamisen ajaksi. Ensiavun jälkeen eläin olisi joko sen tilan salliessa vapautettava luontoon, toimitettava hoitoon 61 §:ssä tarkoitettuun hoitopaikkaan tai lopetettava. Eläin olisi lopetettava, jos sitä ei voida vapauttaa luontoon eikä sen jatkohoitoa ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää. Käytännössä kansalaisten antama ensiapu rajoittuu yleensä esimerkiksi vahingoittuneen eläimen lyhytaikaiseen tarkkailuun vankeudessa tai vaikkapa eläimen pyydystämiseen sen siirtämiseksi vaarallisesta ympäristöstä turvallisempaan paikkaan. Pidempiaikaista hoitoa vaativat, vahingoittuneet tai sairaat eläimet sekä orvot poikaset olisi tarkoituksenmukaista toimittaa mahdollisimman pian osavaan hoitoon, jolloin niiden selviämismahdollisuudet olisivat paremmat eikä eläimelle aiheutettaisi osaamattomuudesta johtuvaa tarpeetonta kärsimystä. Jos kansalainen haluaisi itse antaa eläimelle tällaista muuta kuin ensiavunomaista hoitoa, hänen tulisi tehdä toiminnastaan 61 §:ssä tarkoitettu ilmoitus aluehallintovirastolle.

30 §. Eläinten hoitajien pätevyys ja riittävyys. Pykälässä säädettäisiin eläinten pitäjän ja muun eläinten hoitoon osallistuvan henkilön yleisistä pätevyysvaatimuksista. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä olisi myös velvollisuus huolehtia siitä, että eläimiä hoitamassa on riittävästi päteviä henkilöitä. Ammattimaisella eläinten pitäjällä olisi sen lisäksi velvollisuus ohjata ja opastaa palveluksessaan olevia eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuvia henkilöitä. Eläinsuojelulain 5 a §:ssä säädetään tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän vastaavista velvollisuuksista.

Ihmisen hoidossa olevien eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä eläinten hoitajalla on yleensä ratkaisevan suuri merkitys. Eläinten päivittäiseen hoitoon osallistuvat henkilöt ovat säännöllisesti tekemisissä eläinten kanssa ja heidän tulisi huomata ja puuttua eläinten hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin. Eläinten hyvinvoinnin arviointi ja mahdollisiin ongelmiin puuttuminen edellyttävät kuitenkin tietoa eläinten normaalista käyttäytymisestä ja siitä, miten ongelmia voidaan ennaltaehkäistä ja ratkaista. Osaava hoitaja kykenee arvioimaan hoitamiansa eläinten käyttäytymistä, terveyttä ja ympäristön vaikutuksia eläinten hyvinvointiin. Havaitessaan eläinten hyvinvointiin liittyviä ongelmia osaava hoitaja kykenee ratkaisemaan ne joko itse tai hakemalla ulkopuolista apua ongelmien ratkaisemiseksi.

Pykälän 1 momentin mukaan eläimen pitäjällä ja muulla eläinten hoitoon osallistuvalla henkilöllä tulisi olla riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Eläinten päivittäisestä hoidosta vastaavan eläinten pitäjän lisäksi momenttia sovellettaisiin myös muihin eläinten hoitoon osallistuviin henkilöihin, kuten eläinten hoidosta huolehtivaan henkilöstöön. Kaikilla eläinten hoitoon osallistuvilla henkilöillä tulisi olla sellaista osaamista, että he kykenisivät huolehtimaan asianmukaisella tavalla eläinten hyvinvoinnista tehtäviään suorittaessaan. Osaamisella tarkoitettaisiin eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset olisivat riippuvaisia henkilön tehtävistä: eläinten kokonaishyvinvoinnista vastaavalta eläinten pitäjältä voitaisiin vaatia laajempaa osaamista kuin eläimille yksittäisiä hoitotoimenpiteitä suorittavilta henkilöiltä. Toisaalta myös pidettävien eläinten laji ja pitomuoto vaikuttaisivat vaadittavaan osaamiseen. Eläinten pitäjä tai muu hoitaja voisi hankkia tarvitsemansa osaamisen käytännön kokemuksen kautta, kouluttautumalla esimerkiksi erilaisilla kursseilla tai hankkimalla tarvitsemansa tiedot ja taidot muilta eläinten pitäjiltä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävien velvollisuuksista ja vaatimuksista. Ammattimaisena tai muutoin laajamittaisena eläinten-

pitona pidettäisiin lakiehdotuksen 50 § ja 57—61 §:ssä tarkoitettua luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa sekä sellaista tuotantoeläinten pitoa, johon eläinten pitäjä olisi oikeutettu saamaan kotieläintalouden maataloustukea tai muuta vastaavaa elinkeinotoimintana pidettävää tuotantoeläinten pitoa.

Ammattimaisilla tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävillä tulisi olla soveltuva koulutus tai muilla keinoin hankittu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Laajamittaisessa eläintenpidossa eläinten pitäjä on yleensä vastuussa suuresta määrästä eläimiä, jolloin myös eläinten hyvinvoinnille aiheutuva riski kasvaa. Elinkeinotoiminnassa taloudelliset seikat ja voiton tavoittelu voivat aiheuttaa ristiriitaa eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa. Ammattimaiselta eläinten pitäjältä voidaankin lähtökohtaisesti edellyttää enemmän eläintenpitoon liittyvää osaamista kuin esimerkiksi yksittäisen seura- ja harrastuseläimen omistajalta. Säännöksessä edellytetty koulutus tai muu pätevyys voisi käytännössä vaihdella eri eläinlajien osalta ja eri eläintenpitomuodoissa sen mukaan, millaisia riskejä eläinten hyvinvoinnille aiheutuu. Koulutus- ja pätevyysvaatimukset voisivat olla tiukempia silloin, kun hoitajan erityisellä osaamisella on eläinlajista tai pitomuodosta johtuen ratkaiseva vaikutus eläinten hyvinvointiin. Tällainen voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteissa, joissa eläimiä on hyvin suuri määrä suhteessa hoitajien määrään ja olosuhteiden hallinta eläinten pitkälle koneellistetussa pitopaikassa vaatisi erityistä osaamista.

Pätevyysvaatimuksen lisäksi ammattimaisesti tai muutoin laajamittaisesti eläimiä pitävien vastuulla olisi huolehtia siitä, että eläinten hoidosta huolehtii riittävä määrä pätevää henkilökuntaa. Henkilökunnan riittävyys on edellytys sille, että eläimet voidaan hoitaa asianmukaisesti. Eläinten ruokintaan, juottoon, pitopaikan olosuhteiden hallintaan ja puhtaanapitoon sekä eläinten terveydenhoitoon liittyvät tehtävät voidaan näin hoitaa eläinten kannalta riittävässä ajassa. Hoitajien määrä riippuisi hoidettavien eläinten määrästä ja pidettävän eläinlajin hoitovaatimuksista. Siinä tapauksessa, että ammattimaisesti tai muutoin laajamittaisesti eläimiä pitävän palveluksessa olisi palkattua henkilökuntaa tai eläinten hoitoon osallistuisi muutoin muita henkilöitä, heitä tulisi neuvota ja opastaa eläinten hoitoon ja käsittelyyn liittyvistä vaatimuksista. Eläinten hoitoon osallistuvien henkilöiden opastus ja neuvonta voitaisiin suhteuttaa henkilölle annettavan hoitotehtävän vaativuuteen. Tällöin esimerkiksi lyhytaikainen ja tehtäviltään suppea hoitajaksoon opastaminen voisi olla rajatumpaa kuin pitkäkestoiseen ja laajaan tehtäväkokonaisuuteen liittyvä opastus.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen eläinten pitäjien ja muiden hoitajien koulutus- ja pätevyysvaatimuksista sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläinten hoitajien riittävästä määrästä. Asetuksella säädettäisiin esimerkiksi eläinsuojelulain 26 b §:ssä tarkoitettu broilereiden pitäjän pätevyysvaatimuksista. Pääsääntöisesti 2 momentissa asetettu vaatimus ei edellyttäisi lisäkouluttautumista niiltä ammattimaisilta eläinten pitäjiltä, jotka ovat hankkineet toiminnassa tarvittavan pätevyyden käytännön kokemuksen kautta. Säädettäessä tarkempia vaatimuksia eri eläintenpitomuotoja koskevista pätevyysvaatimuksista tulisi välttää eläinten pitäjille aiheutuvia kustannuksia ja ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Virallisen todistuksen vaatiminen joko suoritettua koulutuksesta tai käytännön kokemuksesta lisäisi sekä eläinten pitäjien että todistuksia myöntävien viranomaisten hallinnollista taakkaa. Sitä tulisikin pääsääntöisesti pyrkiä välttämään tarkempia säännöksiä annettaessa, ellei EU-lainsäädännöstä muuta johdu.

31 §. *Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin.* Pykälässä säädettäisiin häiriötilanteisiin, kuten tulipaloihin ja sähkökatkoksiin, varautumisesta. Pykälää sovellettaisiin ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitäviin eläinten pitäjiin. Ammattimaisena tai muutoin laajamittaisena eläintenpitona pidettäisiin lakiehdotuksen 50 § ja 57—61 §:ssä tarkoitettua luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa sekä

sellaista tuotantoeläinten pitoa, johon eläinten pitäjä olisi oikeutettu saamaan kotieläintalouden maataloustukea tai muuta vastaavaa elinkeinotoimintana pidettävää tuotantoeläinten pitoa.

Käytännössä eläinten pitäjän tulisi pohtia, millaisia häiriötilanteita omaan eläintenpitoon saattaa liittyä ja millaisia riskejä näistä aiheutuu pidettävien eläinten hyvinvoinnille. Häiriötilanteilla tarkoitettaisiin esimerkiksi tulipaloja, sähkön- tai vedenjakelun häiriöitä, poikkeuksellisia sääolosuhteita ja tietoliikennekatkoksia. Etenkin silloin, kun eläimiä on suuri määrä, niiden ruokinta, juotto ja muu välttämätön hoito voi olla haasteellista järjestää poikkeavissa olosuhteissa, joissa esimerkiksi sähköä tai vesijohtovettä ei yllättäen olekaan käytettävissä. Tulipalon tai muun syyn takia eläimiä voidaan myös joutua yllättäen siirtämään pois eläintiloista, jolloin olisi hyvä etukäteen pohtia, minne ja miten eläimet hätätilanteessa siirretään.

Tuotantoeläintiloilla on yleensä olemassa kirjallinen palo- ja pelastussuunnitelma, jota usein on täydennetty myös muissa häiriötilanteissa toimimisen osalta. Pelastuslaissa (379/2011) ja pelastustoimesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (407/2011) säädetään maatilojen omatoimisesta varautumisesta onnettomuuksiin. Kaikkiin ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla ympäristölupaa edellyttäviin eläinsuojiin on laadittava pelastussuunnitelma, josta käyvät ilmi keskeiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja toimintaohjeet vaara- ja onnettomuustilanteissa. Pelastussuunnitelmavaatimus koskee muun muassa vähintään 50 lypsylehmän, 100 lihanaudan, 250 lihasian tai 100 emakon eläinsuojia. Hyvinvointikorvausta saavilla nauta- ja sikatiloilla on puolestaan oltava ajantasainen eläintiloja koskeva varautumissuunnitelma. Palontorjunta- ja pelastussuunnitelman lisäksi suunnitelmaan on sisällyttävä suunnitelma niistä toimenpiteistä, joihin ryhdytään sähkökatkoksen tai vesihuollon katkoksen aikana.

Tuotantoeläintilojen lisäksi myös muiden ammattimaisesti tai laajamittaisesti eläimiä pitävien tulisi varautua eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Pelastuslain nojalla pelastussuunnitelmaa edellytetään esimerkiksi eläintarhoilta ja vähintään 60 hevosen tai ponin eläinsuojalta. Ammattimaiseen tai muutoin laajamittaiseen eläinten pitoon sisältyy kuitenkin paljon sellaista toimintaa, jonka varautumisvelvollisuudesta ei ole säädetty. Sähkö- ja vesikatkot aiheuttavat helposti ongelmia myös edellä esitettyä pienemmissä hevostalleissa ja muissa yksiköissä, joissa esimerkiksi eläinten juomavettä tarvitaan suuria määriä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaankin säädettäväksi ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän eläinten pitäjän velvollisuudesta varautua eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin, kuten tulipaloihin ja sähkökatkoksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamisesta sellaisissa eläintiloissa, joissa eläinten hoito tai tilojen ympäristötekijöiden säätely ja valvonta riippuu sähköistä tai mekaanisista laitteista. Eläinten pysyvässä pitopaikassa tulisi aina olla mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnat myös yksittäisten laitteiden toimintahäiriöiden aikana. Käytännössä tämä tarkoittaisi joko teknisten varajärjestelmien olemassaoloa tai muita varajärjestelyjä muun muassa koneellisesti tai mekaanisesti järjestetyn ilmastoinnin, valaistuksen, eläinten ruokinnan ja juoton sekä esimerkiksi lehmien lypsytämisen. Koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän toimintahäiriön aikana eläintilassa olisi oltava mahdollisuus järjestää riittävä ilmanvaihto esimerkiksi ovia tai ikkunoita avaamalla, ellei käytössä ole varsinaista ilmanvaihdon varajärjestelmää. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläinlainsäätöjen liitteen 13 kohdan toisen alakohdan vaatimus koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän varajärjestelmästä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä siitä, millaisiin toimenpiteisiin eläinten pitäjän olisi ryhdyttävä häiriötilanteisiin varautumiseksi. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi siitä, millaisia häiriötilanteita varten eri eläintenpitomuodoissa on varauduttava

ja millaisessa eläintenpidossa varautuminen edellyttäisi kirjallisen varautumissuunnitelman laatimista.

32 §. Tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito. Pykälässä säädettäisiin tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän velvollisuudesta pitää kirjaa tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta sekä kuolleiden eläinten lukumääristä. Valvontaviranomaisen oikeudesta saada valvontaa varten tarvittavat asiakirjat nähtäväkseen säädettäisiin ehdotetun lain 80 §:ssä. Muuten säännös vastaisi eläinsuojelulain 26 a §:n vaatimuksia. Ehdotetulla säännöksellä pannaan täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen 5 ja 6 kohta. Vaatimus elintarviketuotannossa käytettävien eläinten lääkehoitoa koskevan kirjanpidon säilyttämisestä viiden vuoden ajan on yhtenäinen eläinlääkelainsäädännön vaatimusten kanssa. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuolleiden eläinten lukumääriä koskevasta kirjanpidosta.

5 luku Eläinten pitopaikka

33 §. Pitopaikan yleiset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin niistä perusvaatimuksista, jotka eläimen pitopaikan olisi täytettävä. Pitopaikan yleisistä vaatimuksista säädetään eläinsuojelulain 4 §:ssä ja eläinsuojeluasetuksen 1 §:ssä. Eläimen pitopaikka määriteltäisiin ehdotetun lain 5 §:ssä. Pykälää sovellettaisiin sekä pysyviin että tilapäisiin eläinten pitopaikkoihin.

Pykälän 1 momentin mukaan eläimen olisi voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä olisi oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Pitopaikassa tulisi olla riittävästi tilaa ja sen tulisi olla rakenteiltaan sellainen, että siellä pidettävä eläin voi seistä ja levätä lajilleen ominaisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Eläimen levon- ja unentarpeen tyydyttämisen kannalta on tärkeää, että kaikilla pitopaikassa pidettävillä eläimillä on mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Laumaeläimille yhtäaikainen lepääminen kuuluu usein lajityypilliseen käyttäytymiseen.

Pitopaikan tulisi olla rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että se ei vaaranna eläinten hyvinvointia ja siellä pidettäviä eläimiä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan pitopaikassa tulisi voida ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtausta ja hygieniää. Pitopaikan puhtaanapidolle ja hygieenisyydelle asetettavat vaatimukset riippuisivat paitsi pidettävästä eläinlajista myös eläinten iästä ja terveydentilasta. Eläinten pitomuoto olisi myös otettava huomioon pitopaikan puhdistettavuutta ja hygieenisyyttä arvioitaessa. Pääosin laidunolosuhteissa pidettävien eläinten pitopaikalta ei voida lähtökohtaisesti edellyttää samantasoista puhdistettavuutta ja hygieenisyyttä kuin sisätiloissa olevalta pitopaikalta. Toisaalta olisi otettava huomioon, että eläintaudit leviävät helpommin sellaisissa pitopaikoissa, joissa eläinten määrä ja eläintiheys ovat suuria ja tällöin tilojen puhdistettavuudelle ja hygieenisyydelle voidaan asettaa erityisiä vaatimuksia. Pitopaikan rakenteiden ja materiaalien tulisi tarvittaessa olla pestävissä ja desinfioitavissa. Pitopaikan puhdistettavuuden arvioinnissa keskeistä on se, voidaanko pitopaikka pitää sillä tavoin puhtaana ja hygieenisenä, että siinä pidettävien eläinten hyvinvointi ei vaarannu. Pykälän 2 momentin mukaan pitopaikassa pidettävä eläin olisi myös voitava tarkastaa ja hoitaa vaikeuksitta. Säännös tulisi ottaa huomioon jo eläinten pitopaikkaa suunniteltaessa ja rakennettaessa tai eläimille sopivaa pitopaikkaa valittaessa. Tarvittaessa pitopaikka olisi varustettava sellaisilla rakenteilla, laitteilla tai välineillä, joiden avulla eläimet voidaan tarkastaa ja hoitaa asianmukaisesti. Eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavista tiloista säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 38 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläimen säilytyksestä kuljetuslaatikossa, häkissä tai muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa samaan tapaan kuin eläinsuojeluasetuksen 22 §:ssä.

Eläintä saisi pitää sen kuljetukseen tarkoitetussa laatikossa tai häkissä taikka muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa vain, jos eläimen kuljettaminen, sairaus tai muu tilapäinen ja hyväksyttävä syy sitä edellyttää. Tällaisenkin säilytystilan tulisi täyttää eläimen pitopaikalle 33—36 §:ssä ehdotetut vaatimukset. Kuljetuslaatikossa tai muussa vastaavassa pienikokoisessa tilassa pidettävän eläimen mahdollisuudet toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan ja fysiologisia tarpeitaan ovat kovin rajatut eikä eläimellä ole juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöönsä tai tehdä sitä koskevia valintoja. Tämä saattaa aiheuttaa eläimelle henkistä stressiä ja turhautumista. Fyysisiä haasteita voi aiheutua esimerkiksi siitä, että eläin ei voi vaihtaa paikkaa ruumiinlämpönsä säätelämiseksi.

Eläimen säilyttäminen pienikokoisessa säilytystilassa olisi sallittua vain tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä. Syyn tulisi aina olla sekä tilapäinen että hyväksyttävä. Hyväksyttävänä syynä voitaisiin pitää tarvetta rajoittaa eläimen liikkumista kuljetuksen, sairauden tai muun eläimen hyvinvoinnin kannalta tarpeellisen syyn takia. Muuna tarpeellisenä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi eläimen pitoa häkissä tai kuljetuslaatikossa sillä aikaa, kun eläimen pysyvää pitopaikkaa puhdistetaan tai kun eläintä esimerkiksi totutetaan kuljetuslaatikossa olemiseen. Tällaisena syynä voitaisiin pitää myös eläinten säilyttäminen kuljetuslaatikossa tai -häkissä tilapäisesti esimerkiksi näyttelyn, kilpailun, harjoituksen tai matkan aikana, kunhan eläimen liikunnantarpeen ja muiden tarpeiden tyydyttämisestä huolehditaan. Myös viranomaistehtävissä käytettävien koirien säilytys työtehtävien yhteydessä voi muodostaa kyseessä olevan hyväksyttävän syyn. Vieraassa ympäristössä ja esimerkiksi vilkkaissa yleisötapahtumissa eläimelle tuttu kuljetuslaatikko tai -häkki voi toimia eläimen hyvinvoinnin kannalta tarpeellisenä suojapaikkana. Hyväksyttävää ei kuitenkaan olisi kuljetuslaatikoissa tai -häkeissä olevien eläinten esittely yleisölle esimerkiksi eläinnäyttelyn yhteydessä. Hyväksyttävänä syynä ei lähtökohtaisesti pidettäisi esimerkiksi omaisuuden suojelemista eläimen aiheuttamilta tuhoilta omistajan työpäivien aikana tai eläimen opettamista sisäsiistiksi. Hyväksyttävänä syynä ei pidettäisi muitakaan sellaisia tilanteita, joissa kuljetuslaatikossa tai -häkissä pitoa ei voida perustella eläimen hyvinvoinnilla ja eläimen pito on lähtökohtaisesti järjestettävissä muilla, eläimen liikkumisvapautta vähemmän rajoittavilla tavoilla.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan koosta, materiaaleista, rakenteista ja muista ominaisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä myös 3 momentissa tarkoitetusta tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä.

34 §. Pitopaikan turvallisuus. Pykälässä säädettäisiin eläimen pitopaikan yleisestä turvallisuudesta. Pitopaikan turvallisuudesta säädetään eläinsuojelulain 4 §:ssä ja eläinsuojeluasetuksen 1 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan eläimen pitopaikan materiaalien, rakenteiden ja muiden ominaisuuksien tulisi olla sellaisia, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, eläimen karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa olevat terävät kulmat, rikkiäiset pinnat, epäsopivat rakenteet, myrkylliset pintamateriaalit, liukkaat lattiat tai ulkotarhan jäinen pinta sekä esimerkiksi vialliset sähkölaitteet saattavat aiheuttaa eläimen loukkaantumisen. Vahingoittumisen vaaraa olisi arvioitava suhteessa pitopaikassa pidettäviin eläimiin. Vastasyntyneitä, heikkoja tai sairaita eläimiä ei välttämättä voida pitää turvallisesti esimerkiksi jyrkällä ja kivikkoisella laiturumella, kun taas terveille eläimille sama laidun saattaa hyvinkin soveltua ilman, että eläinten turvallisuus tästä vaarantuu. Pitopaikkaa valittaessa, suunniteltaessa, rakennettaessa ja huollettaessa tulisi pyrkiä varmistamaan se, ettei eläin pääse karkaamaan pitopaikastaan ja että pitopaikka on mahdollisimman paloturvallinen.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan turvallisuuteen vaikuttavista seikoista, kuten materiaaleista, rakenteista ja muista ominaisuuksista. Tarkempia säännöksiä on tarkoitus antaa esimerkiksi pitopaikkojen turvallisista lattia- ja seinämateriaaleista sekä ulkotarhojen aitauksesta.

35 §. Pitopaikan olosuhteet. Pykälässä säädettäisiin pitopaikan olosuhteista. Voimassa olevassa lainsäädännössä pitopaikan olosuhteista säädetään eläinsuojelulain 4 §:ssä ja eläinsuojeluasetuksen 2 §:ssä. Pykälän 1 momentin säännöksellä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen 10 kohta ja liitteen 12 kohdan vaatimus ulkona pidettävien eläinten suojaamiselta sääolosuhteilta.

Pykälän 1 momentin mukaan pitopaikan lämpötilan, ilman- tai vedenlaadun ja muiden ympäristöolosuhteiden olisi oltava siellä pidettävälle eläimelle sopivia. Ympäristöolosuhteilla tarkoitettaisiin esimerkiksi pitopaikan lämpötilaa, kosteutta ja pitopaikasta riippuen joko ilmanlaatua ja ilman vaihtuvuutta tai vedenlaatua ja veden virtausta. Sopivat ympäristöolosuhteet eivät vaaranna eläimen hyvinvointia. Eläinten pitopaikan olosuhdevaatimukset voivat vaihdella suuresti jopa samaan eläinryhmään kuuluvien eläinlajien kesken. Esimerkiksi trooppisen ilmastoinen matelijan ympäristöolosuhdevaatimukset poikkeavat suuresti kuivan aavikon matelijan olosuhdevaatimuksista. Myös eläinten sopeutumiskyky erilaisiin ympäristöolosuhteisiin vaihtelee: esimerkiksi kaloille pienikin muutos veden lämpötilassa, happamuudessa tai mikrobiologisessa laadussa saattaa aiheuttaa hyvinvointiongelmia, kun taas monet maanisäkkäät saattavat vaikeuksitta sopeutua elämään hyvinkin vaihtelevissa ympäristöolosuhteissa. Vaatimukset pitopaikan ympäristöolosuhteille vaihtelevat myös eläimen iän, kunnan ja fysiologisen tilan mukaan. Vastasyntyneellä eläimellä on aikuista suurempi lämmöntarve. Myös sairaan eläimen asianmukainen hoito saattaa edellyttää esimerkiksi lisälämmön järjestämistä sairaskarsinaan tai muuhun vastaavaan tilaan.

Pykälän 1 momentissa tarkennettaisiin edellä mainittua olosuhdevaatimusta säätämällä ulkona pidettävien eläinten suojaamisesta epäsuotuisilta sääoloilta. Ehdotuksen mukaan ulkona pidettävällä eläimellä tulisi olla riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai eläin olisi voitava tarvittaessa ottaa sisätiloihin. Säännöstä sovellettaisiin kaikkiin ulkona sijaitseviin eläinten pitopaikkoihin. Ulkona oleva säänsuoja voisi olla joko rakennettu suoja tai sellainen maastonmuodostuma tai kasvillisuuden muodostama suoja, joka antaa eläimille kulloinkin tarvittavan suojan sääolosuhteilta. Kesällä tarvittava suoja voi tarkoittaa esimerkiksi suojaa polttavalta auringolta, kun taas talviaikaan suojaa voidaan tarvita esimerkiksi tuulelta, sateelta tai pakkaselta. Säänsuojan riittävyyttä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon muun muassa pidettävän eläimen laji, rotu, ikä, kunto, karvapeite, fysiologinen tila, pitopaikan maantieteellinen sijainti ja vallitsevat sääolosuhteet. Säänsuojassa tulisi myös olla riittävästi tilaa, jotta kaikki pitopaikassa pidettävät eläimet voisivat halutessaan hakeutua suojaan samaan aikaan. Sisätilaan ottamisella tarkoitettaisiin eläimen siirtämistä talliin, navettaan, asuntoon tai muuhun vastaavaan rakennukseen, jossa eläimelle voidaan tarjota sille sopivat ympäristöolosuhteet. Eläinsuojeluasetuksessa tuotantoeläinten ulkokasvatuksesta säädetään 5-7 §:ssä. Nyt ehdotetussa säännöksessä velvollisuus sääolosuhteilta suojaamiseen koskisi kaikkia ulkona pidettäviä eläimiä, ei vain tuotantoeläimiä. Eläinsuojeluasetuksen 5 §:n mukaan ulkona saa ympärivuotisesti kasvattaa vain tuotantoeläinlajeja ja -rotuja, jotka soveltuvat ulkokasvatukseen. Vastaavaa säännöstä ei ole tarpeen sisällyttää uuteen lakiin, sillä ehdotettu säännös edellyttäisi eläinten pitoa vain sellaisissa pitopaikoissa, joiden ympäristöolosuhteet sopivat siellä pidettävälle eläimelle. Eläinsuojeluasetuksen 6 §:n vaatimukset ulkotarhan turvallisuudesta sisältyisivät ehdotuksen 34 §:ään ja eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavista tiloista säädettäisiin ehdotuksen 38 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan pitopaikassa ei saisi esiintyä jatkuvaa eläintä häiritsevää tai sille haittaa aiheuttavaa melua. Vastaava säännös sisältyy eläinsuojeluasetuksen 2 §:ään. Melutasoa arvioitaessa olisi otettava huomioon se, että eläinten kuuloaisti on yleensä ihmisen kuuloaistia herkempi. Eläimille saattaa aiheutua häiriötä myös esimerkiksi sellaisista korkeataajuisista äänistä, joita ihminen ei kykene lainkaan havaitsemaan. Eläinten pitopaikassa jatkuvaa melua voivat aiheuttaa esimerkiksi ilmastointi- ja lämmityslaitteet. Eläimelle haittaa voi aiheuttaa myös

muu kuin jatkuva melu, jos melu on kovaa, usein toistuvaa tai taajuudeltaan erityisen häiritsevää. Tällaista melua voi syntyä esimerkiksi eläinten ruokintatilanteissa tai pitopaikan puhdistuksen yhteydessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin pitopaikan valaistuksesta. Sen mukaan pitopaikan valaistuksen tulisi olla sellainen, että se on sopiva eläinten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja hoitaa asianmukaisesti. Vastaava säännös sisältyy eläinsuojeluasetuksen 2 §:ään. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen 3 ja 11 kohdat. Valo on tärkeä tekijä useille eläinten fysiologisille toiminnolle, kuten kiimakerrolle, karvapeitteen kehitykselle ja kasvulle. Päivänvalolla on tärkeä merkitys myös vuorokausirytmille. Esimerkiksi siipikarjan kasvatuksessa eläinten aktiivisuutta ja tuotantoa säädellään usein valo-ohjelmilla, eikä eläimillä ole aina saatavilla päivänvaloa. Fysiologisten tarpeiden lisäksi pitopaikan valaistuksen olisi oltava sopiva eläimen olennaisen käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen. Valaistuksen tulisi olla riittävä myös eläinten asianmukaista tarkastamista ja hoitamista varten.

Pykälän 4 momentin mukaan sellaisessa koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä, jonka toiminnasta eläinten hyvinvointi on riippuvainen, olisi oltava hälytysjärjestelmä. Hälytysjärjestelmän olisi annettava hälytys laitteiston toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus olisi testattava säännöllisesti. Säännös vastaisi tuotantoeläindirektiivin liitteen 13 kohdan toisen alakohdan säännöksiä koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän hälytysjärjestelmästä. Voimassa olevassa eläinsuojelulainsäädännössä vastaava säännös on sisällytetty sikojen, nautojen, broilereiden, kalkkunoiden, ankkujen ja hanhien sekä hevosten suojelusta annettuihin valtioneuvoston asetuksiin. Tarkoituksenmukaista olisi kuitenkin säätää vaatimuksesta laissa, jolloin varmistetaan tuotantoeläindirektiivin vaatimuksen täytäntöönpano kaikkien tuotantoeläinten osalta. Käytännössä säännöksessä tarkoitettuja koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä on käytössä etenkin sika- ja siipikarjatiljoilla. Tuotantoeläindirektiivin liitteen 13 kohdan toisen alakohdan vaatimus koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän varajärjestelmästä pantaisiin täytäntöön ehdotetun lain 31 §:n 2 momentissa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan olosuhteista sekä siitä, miten ulkona pidettäviä eläimiä tulisi suojata epäsuotuisia sääoloja vastaan. Asetustasolla voitaisiin säätää esimerkiksi ulkona pidettävien eläinten säänsuojalle asetettavista vaatimuksista.

36 §. Pitopaikan puhtaana- ja kunnossapito. Pykälässä säädettäisiin eläimen pitopaikan puhtaana- ja kunnossapidosta. Eläinsuojeluasetuksen 4 §:ssä edellytetään, että eläimen pitopaikka pidetään puhtaana. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan säännöstä tarkennettaisiin siten, että eläimen pitopaikka olisi pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarantuisi. Esimerkiksi ulosteen tai virtsan likaama pitopaikka saattaa altistaa eläimet muun muassa tarttuville taudeille, ihotulehduksille tai hengitystiesairauksille. Ulosteen ja virtsan aiheuttamia hyvinvointiriskejä voidaan kuitenkin käytännössä vähentää esimerkiksi pitopaikan kuivituksella ja ilmastoinnilla. Ruokintalaitteisiin jäänyt pilaantunut rehujäte voi myös aiheuttaa eläinten sairastumista. Myös monet tarttuvat eläintaudit leviävät likaisten pitopaikkojen kautta eläimestä toiseen.

Pitopaikan riittävän puhtauden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon pitopaikassa pidettävien eläinten laji, ikä ja terveydentila. Esimerkiksi sairaiden, synnyttävien tai vastasyntyneiden eläinten pitopaikkojen puhtaudesta tulisi huolehtia erityisen huolellisesti eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Myös muut ominaisuudet, kuten eläimen pitkä turkki tai rakenteelliset ominaisuudet, voivat asettaa lisävaatimuksia pitopaikan puhtaudelle.

Pykälän 2 momentin mukaan eläinten hyvinvointia vaarantavat viat olisi korjattava välittömästi. Ellei korjaaminen ole mahdollista, olisi ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Säännös vastaisi eläinsuojeluasetuksen 4 §:ssä säädettyä vaatimusta. Pykälällä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen 13 kohdan ensimmäinen alakohta, jossa säädetään vastaavat vaatimukset eläinten terveydelle ja hyvinvoinnille välttämättömien automaattisten tai mekaanisten laitteiden osalta. Direktiivin liitteen 9 kohdassa säädetään eläinsuojien ja niissä olevien eläinten kiinnittämiseen tarkoitettujen varusteiden kunnossapidosta siten, että niissä ei ole teräviä kulmia tai ulkonemia, jotka voisivat aiheuttaa eläimelle vamman.

Etenkin automaattisten ilmastointi- ja juottolaitteistojen toimintahäiriöiden aikana tiloissa pidettävien eläinten hyvinvointi voi vaarantua nopeastikin. Jos laitteistoa ei saada pikaisesti korjattua, on ryhdyttävä muihin toimiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Toimintahäiriöiden varalta käytettävissä voi olla laitteiston toiminnan korvaava tekninen varajärjestelmä. Toisaalta esimerkiksi tilojen ilmanvaihto saatetaan häiriötilanteessa voida turvata ovia ja ikkunoita avaamalla ja eläinten juotto järjestää esimerkiksi sangoista juottamalla. Äärimmäisessä tilanteessa voidaan joutua eläinten hätälopetukseen, jos laitteistoa ei saada korjattua, eikä eläinten hyvinvointia voida tiloissa muilla keinoin turvata tai eläimiä siirtää muualle laitteen toimintahäiriön ajaksi.

Edellä mainittujen teknisten laitteiden vikojen lisäksi eläinten hyvinvointia vaarantavilla vioilla tarkoitettaisiin myös esimerkiksi eläinsuojan tai muun pitopaikan rakenteiden kulumista tai rikkoontumista siten, että siitä aiheutuu vaara eläinten loukkaantumisesta tai sairastumisesta tai että eläimet sen seurauksena pääsevät karkaamaan.

37 §. Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin eläimen pysyvän pitopaikan tiloille, rakenteille ja varusteille asetettavista vaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan eläimen pysyvän pitopaikan olisi oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Eläimen elinympäristöllä on keskeinen merkitys eläimen hyvinvoinnille, ja eläin viettää yleensä suurimman osan ajastaan pysyvässä pitopaikassaan. Pysyvän pitopaikan olisi oltava ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimellä on mahdollisuus tyydyttää fysiologisia tarpeitaan sekä 20 §:ssä tarkoitettuja olennaisia käyttäytymistarpeitaan siltä osin, kuin eläin ei kykene näitä tarpeita tyydyttämään pysyvän pitopaikan ulkopuolella. Esimerkiksi koiran liikunnantarpeen tyydyttämisestä huolehditaan usein siten, että koira ulkoilutetaan myös pysyvän pitopaikan ulkopuolella. Toisaalta monet eläimet viettävät kaiken aikansa pysyvässä pitopaikassaan, jolloin niillä olisi oltava käytettävissään riittävästi tilaa liikunnantarpeen tyydyttämiseen. Tilan tulisi olla myös riittävän monipuolinen siten, että eläin voi liikkua pitopaikassa lajityypillisellä tavalla. Tarvittaessa eläimellä tulisi olla pitopaikassaan esimerkiksi tasoja, orsia tai muita rakenteita, joita eläin voi käyttää hyväkseen tilassa liikkuessaan. Pitopaikan rakenteiden ja varustelun tulisi osaltaan mahdollistaa 20 §:n 1 momentissa tarkoitettujen olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttaminen. Esimerkiksi sikojen pysyvän pitopaikan olisi oltava sellainen, että sioilla olisi mahdollisuus toteuttaa lajille tyyppillistä tutkimiskäyttäytymistä, kuten tonkimista. Sikojen pitopaikassa tulisikin olla mahdollista antaa eläimille sopivaa tonkimismateriaalia tämän käyttäytymistarpeen tyydyttämiseksi. Tiettyillä eläinlajeilla, kuten esimerkiksi kanilla ja ketulla, ympäristön tarkkailu saattaa edellyttää sopivien tähystyspaikkojen varaamista eläinten käyttöön. Pysyvän pitopaikan tulisi olla sopiva myös eläimen fysiologisten tarpeiden tyydyttämiseen.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen sekä eläimen liikkumisen jatkuva rajoittaminen eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. Jatkuvalle kytkemisellä tarkoitettaisiin eläimen pitoa kytkettynä siten, että eläin on kytketty suurimman osaa vuorokaudesta. Säännös olisi uusi. Säännöksessä jatkuvalla paikallaan kytkettynä pitämisellä tarkoitettaisiin esimerkiksi nautojen pitoa parsinavetoissa siten, että naudat on kytketty parteen sekä hevosten pitoa tallissa siten, että hevoset on kytketty pilttuuseen karsinassa pidon sijaan. Paikalleen kytkemisellä ei tarkoitettaisi esimerkiksi koiran kytkemistä juoksulankaan, jolloin sillä on ympäri kääntymisen lisäksi mahdollisuus muutoinkin liikkua laajahkolla alueella. Eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla tarkoitettaisiin esimerkiksi emakoiden ja ensikoiden pitoa tiineytys- ja porsitushäkeissä. Varsinaiseen liikkumiseen liittyvien olennaisten käyttäytymistarpeiden lisäksi myös muiden käyttäytymistarpeiden tyydyttäminen vaikeutuu, jos eläimen liikkumisvapautta rajoitetaan voimakkaasti. Edellä mainituissa pitomuodoissa eläin pystyy liikkumaan lähinnä vain makuulle ja siitä ylös sekä liikkumaan vain hieman eteen tai taakse. Käytännössä eläimellä ei tällöin ole tarvittavaa liikkumisvapautta esimerkiksi kehonhuoltoon tai sosiaalisiin suhteisiin liittyvien käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen. Momentissa kiellettäisiin uusien parsinavetoiden ja porsitushäkkien rakentaminen ja käyttöönotto. Kieltoa sovellettaisiin lain tultua voimaan. Säännöksellä varmistettaisiin se, että uusia parsia tai porsitushäkkejä eläinten pysyvänä pitopaikkana ei enää oteta käyttöön lain tultua voimaan ja näin mahdollistetaan eläinten aiempaa suurempi liikkumisen vapaus.

Uusien porsitushäkkien rakentamisen ja käyttöönoton kieltä koskisi uusien sikaloiden lisäksi myös lain voimaan tullessa toiminnassa olevia sikaloita. On huomattava, että säännös ei estäisi lain voimaan tullessa käytössä olleiden porsitushäkkien käyttöä. Toiminnassa olevan sikalan peruskorjauksen tai laajennuksen yhteydessä porsitushäkkejä ei kuitenkaan saisi lisätä. Tähän liittyvä poikkeussäännös säädettäisiin 122 §:ssä. Porsitushäkillä tarkoitettaisiin kiinteärakenteista häkkiä, josta emakkoa ei voi päästää vapaasti liikkumaan porsituskarsinassa. Säännös ei estäisi vapaaporsituskarsinoissa yleisesti käytetyn avattavan seinämärakenteen käyttöä. Seinämällä voidaan tarvittaessa rajoittaa emakon liikkumista väliaikaisesti hoitotoimenpiteiden ajaksi ja porsaiden suojelemiseksi.

Lain voimaan tullessa toiminnassa olevien parsinavetoiden käyttöä ei kiellettäisi. Näin ollen niitä voitaisiin hyödyntää maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen pidossa käyttökänsä loppuun saakka. Muiden nautojen kuin lypsylehmien ja hiehojen osalta eläinten pito jatkuvasti kytkettynä kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla. Toiminnassa olevan navetan peruskorjauksen ja laajennuksen yhteydessä parsipaikkoja ei kuitenkaan saisi lisätä. Parsinavetoita koskevat poikkeukset ja siirtymäsäännökset säädettäisiin 121 §:ssä.

Ehdotetun lain 122-123 §:ssä säädettäisiin myös muista siirtymäajoista, joiden kuluessa eräistä tässä pykälässä tarkoitetuista pitomuodoista luovuttaisiin. Emakoiden ja ensikoiden pito tiineytshäkeissä rajattaisiin enintään kahdeksaan päivään 12 vuoden siirtymäajalla. Hevosten pito pilttuussa jatkuvasti kytkettynä kiellettäisiin viiden vuoden siirtymäajalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ryhmässä pidettävien eläinten pysyvän pitopaikan vaatimuksista. Sen mukaan ryhmässä pidettävän eläimen olisi voitava tarvittaessa väistää toista eläintä. Säännös olisi uusi. Käytännössä tämä edellyttäisi riittävän tilan varaamista eläinten käyttöön. Tilaa voidaan joissain tapauksissa myös jakaa tai sinne voidaan muuten järjestää eläimille sopivia piiloutumispaikkoja. Eläinten sosiaalisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ja eläinten ryhmissä pidosta säädettäisiin 20 §:n 3 momentissa. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että ryhmässä pidettävien eläinten pitopaikassa eläinten ruokinta- ja juottolaitteet olisi suunniteltava, rakennettava ja sijoitettava siten, että eläinten välisestä kilpailusta aiheutuvat häirit olisivat mahdollisimman pienet. Vastaavia säännöksiä on voimassa olevassa lainsäädännössä sisällytetty useisiin eläinlajeikohtaisiin valtioneuvoston asetuksiin. Säännöksen tarkoituksena

olisi varmistaa kaikkien ryhmässä pidettävien eläinten riittävä ravinnon- ja vedensaanti. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön tuotantoeläindirektiivin liitteen kohta 17.

Pykälän 4 momentin mukaan jokaisella pysyvässä eläinten pitopaikassa pidettävällä eläimellä olisi oltava käytettävissään sopiva lepopaikka. Eläinsuojeluasetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan eläimellä on oltava eläinsuojassa käytettävissä sopiva makuupaikka. Ehdotuksen 20 §:n 4 momentin mukaan eläimillä olisi oltava mahdollisuus riittävään lepoon. Lepopaikalle asetettavat vaatimukset vaihtelisivat eläinlajeittain. Nisäkkäillä sopiva lepopaikka tarkoittaa yleensä kuivaa, vedotonta ja rauhallista paikkaa, jossa eläin saa levätä rauhassa. Linnuilla sopiva lepopaikka saattaa puolestaan tarkoittaa sopivan muotoista ja oikealle korkeudelle asetettua ortta.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pysyvän pitopaikan koolle, rakenteille, varusteille ja laitteille asetettavista vaatimuksista.

38 §. Eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavat tilat. Pykälän 1 momentin mukaan pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä olisi oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. Säännös olisi uusi, ja se täydentäisi ehdotuksen 22 §:n säännöksiä eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamisesta sekä 23 §:n säännöksiä sairaan tai vahingoittuneen eläimen sijoittamisesta asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä.

Asianmukaisten tilojen ja välineiden avulla eläinten tarkastaminen ja erilaiset käsittelyt, kuten korvamerkkien asettaminen, helpottuu. Niillä on suuri merkitys myös eläimiä hoitavien ja tarkastavien henkilöiden työturvallisuuden kannalta. Eläinten tarkastamisessa ja käsittelyssä sekä sairaiden tai vahingoittuneiden eläinten hoidossa ja eristämisessä voidaan usein hyödyntää samoja tiloja ja kiinnipitovälineitä.

Käytännössä yksittäisen ryhmässä pidettävän eläimen lähempi tarkastaminen ja käsittely edellyttää usein eläimen erilleen ottamista ja sen liikkumisen rajoittamista tarkastuksen aikana. Esimerkiksi laiturilla pidettävien nautojen tai lampaiden yksilöllinen tarkastaminen edellyttää yleensä eläinten tai eläimen siirtoa pienempään aitaukseen tai karsinaan. Toisaalta laiturilla pidettävän hevosen lähempään tarkastamiseen saattaa riittää hevosen kiinnipito esimerkiksi riimin avulla, jolloin erillistä aitausta tai karsinaa ei tarkastamiseen tarvita. Myös pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten yksilöllinen tarkastaminen onnistuu yleensä eläimen pitopaikassa, mutta saattaa edellyttää erityisten välineiden, kuten kaulapannan ja talutushihnan käsillä olemista.

Ehdotetun lain 23 §:n mukaan sairas tai vahingoittunut eläin olisi tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Pidettävästä eläinlajista ja eläintenpitomuodosta riippuen pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä olisi oltava tarvittavat tilat velvoitteen toteuttamista varten. Esimerkiksi sikaloissa ja navetoissa on yleensä käytössä sairaskarsinoita tähän tarkoitukseen. Myös seura- ja harrastuseläinten pitopaikassa olisi voitava tarvittaessa järjestää tila, johon sairas tai vahingoittunut eläin sijoitetaan erilleen muista eläimistä. Toisaalta esimerkiksi broilerikasvattamossa sairastiloja ei käytännössä tarvita, koska yksittäiset sairastuneet ja vahingoittuneet eläimet yleensä lopetetaan hoidon sijaan.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavista tiloista ja niiden varustelusta. Voimassa olevassa lainsäädännössä asetustasolla säädetään muun muassa sikojen pitopaikoissa edellytettävien sairaskarsinoiden vähimmäismäärästä.

6 luku Eläinten tuonti ja luovutus

39 §. Koiran- ja kissanpentujen tuontikielto. Pykälä olisi uusi. Pykälässä kielletäisiin alle kuuden kuukauden ikäisten koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen, jos tarkoituksena on myydä tai muutoin luovuttaa pentu Suomessa edelleen neljän kuukauden kuluessa tuonnista. Pykälän tavoitteena on aiempaa tehokkaampi puuttuminen ulkomailta niin sanotuissa pentutehtaissa tuotettujen pentujen tuontiin ja myyntiin Suomessa. Vuosittain ulkomailta tuodaan Suomeen myytäväksi varovastikin arvioiden useita satoja koiranpentuja. Myös kissanpentuja, erityisesti rotukissojen pentuja, tuodaan myytäväksi jonkin verran. Vaikka tarkkaa tietoa pentujen alkuperästä ei ole, oletetaan, että ainakin osa näistä pennuista tuotetaan maksimaalista tuottoa tavoittelevissa pentutehtaissa. Pentuja tuodaan Suomeen myyntitarkoituksessa sekä toisista EU-maista että kolmansista maista. Kun pentuja tuodaan Suomeen myyntitarkoituksessa, tuonnissa on noudatettava eläintautilainsäädännössä määriteltyjä kaupallisen tuonnin ehtoja. Osa myyntitarkoituksiin tuotavista pennuista tuodaan näiden ehtojen mukaisesti ja osa tuodaan laittomasti, esimerkiksi naamioimalla tuonti ei-kaupalliseksi lemmikkituonniksi. Pentujen alkuperää ei välttämättä kerrota ostajalle, joka saattaa hyvinkin kuvitella ostavansa Suomessa syntyneen pennun. Koiran- ja kissanpentujen myyntiä saatetaan myös naamioida vastikkeettomaksi luovutukseksi, jolla pyritään välttämään toiminnan veroseuraamuksia. Tämän vuoksi myös muu luovutus kuin myynti rinnastettaisiin myyntitarkoitukseen.

Ulkomailta myyntitarkoituksessa Suomeen tuotavien pentujen kauppaan liittyy riskejä paitsi kuluttajan suojalle ja ihmisten terveydelle mutta myös eläinten hyvinvoinnille. Pennun Suomessa hankkiva ostaja ei pääse tutustumaan olosuhteisiin, joissa pentu on kasvanut. Pentujen emä ei liioin ole nähtävissä. Yleensä pennun myyjä ei ole pennun kasvattaja. Näin ollen pennun ostajalla on käytännössä hyvin vähän mahdollisuuksia varmistua siitä, millaisissa oloissa ja miten pentu on kasvatettu ja millainen pennun emä on esimerkiksi luonteeltaan. Emän antama hoito ja olosuhteet kasvattajan luona ovat kuitenkin ratkaisevan tärkeitä koiran- ja kissanpennun tulevan kehityksen kannalta. Riittämättömästi sosiaalistetut tai esimerkiksi aran tai aggressiivisesti käyttäytyvän emän pennut saavat huonot eväät tulevaan elämäänsä. Pentuaikaan juontuvat käyttäytymishäiriöt, kuten liiallinen arkuus, aiheuttaa eläimelle aina myös merkittävän hyvinvointiongelman. Käyttäytymisongelmat johtavat myöhemmin helposti eläimestä luopumiseen tai eläimen lopetukseen. Pentujen tuontiin liittyy myös maasta toiseen kuljetuksesta aiheutuva stressi ja hyvinvointihaitta. Pentujen kuljetusmatkat voivat kestää hyvinkin pitkään ja olosuhteet kuljetuksen aikana voivat olla puutteelliset.

Pentuja tuodaan myyntitarkoituksessa Suomeen, koska se on taloudellisesti kannattavaa toimintaa. Taloudellinen ulottuvuus lisää osaltaan toiminnasta aiheutuvia riskejä. Sekarotuisen pienikokoisen koiranpennun myyntihinta voi Suomessa olla yli tuhat euroa. Ulkomailta tuotavat pennut saattavat olla peräisin pentutehtaista, joissa toiminnan tavoitteena on tuoton maksimointi eläinten hyvinvoinnin kustannuksella. Tällaisessa toiminnassa ei välttämättä huolehdi pentujen hoidosta asianmukaisella tavalla. Puutteet esimerkiksi ravinnossa, hygieniassa sekä loishäätöjen ja rokotusten antamisessa voivat johtaa terveysongelmiin. Pennut saatetaan myös vie-roittaa emästään liian nuorina.

Pykälää sovellettaisiin sekä Euroopan unionin jäsenvaltiosta, että Euroopan unionin ulkopuolelta tuotaviin koiran- ja kissanpentuihin. Kieltoa sovellettaisiin, jos pennut tuodaan Suomeen myyntiä tai muuta luovutusta varten eli jos tarkoituksena on, että pennun kaupasta tai luovutuksesta sovitaan vasta pennun tultua Suomeen. Säännös ei estäisi alle puoli vuotiaan pennun hankkimista ulkomailta, jos kauppa on tapahtunut tai sopimus luovutuksesta on tehty Suomen rajojen ulkopuolella. Näin ollen edelleenkin olisi sallittua ostaa tai muutoin hankkia alle puolivuotias pentu ulkomailta ja tuoda se itse Suomeen tai sopia pennun kuljetuksesta muulla tavalla, kunhan kauppa tai luovutussopimus on tapahtunut ennen kuin pentu ylittää Suomen rajan. Kauppa tai

luovutus sopimus voitaisiin tällaisessa tapauksessa tehdä myös sähköisesti. Tällöin pennun ostaja on kuitenkin tietoinen pennun alkuperästä ja voi tehdä tietoisensa ja harkitun päätöksen pennun hankinnasta ulkomailta.

Pentuja myyntiin tuovat tahot tuovat käytännössä useita pentuja kerrallaan rajan yli, kerralla tuodaan esimerkiksi 5—15 pentua. Säännöksen valvonnassa olisikin perusteltua keskittyä sellaisiin tuojiin, jotka matkustavat useamman pennun kanssa. Tällöin tuojaa voitaisiin pyytää esittämään esimerkiksi kauppakirjat tuotavista pennuista ja osoittamaan kunkin pennun vastaanottajan Suomessa. Lienee harvinaista, että yksittäinen henkilö toisi ulkomailta kerralla esimerkiksi enemmän kuin kaksi alle puolivuotiaasta koiran- tai kissanpentua, jotka hän aikoo itse pitää eikä tarkoituksena ole myydä pentuja eteenpäin.

Ehdotetussa säännöksessä pennun ikärajaksi säädettäisiin kuusi kuukautta kiellon käytännön valvonnan helpottamiseksi. Alle puolivuotiaan pennun iän määrittäminen voi olla haasteellista. Kuuden kuukauden iässä sekä koiran- että kissanpennun pysyvät hampaat ovat puhjenneet, mikä voidaan todeta kohtuullisen helposti eläintä tarkistettaessa. Kiellon käytännön valvonnan kannalta on tärkeää, että ikäraja asetetaan siten, että se on helposti valvottavissa. Yli puoli vuotiaiden pentujen kysyntä on myös huomattavasti vähäisempää kuin nuorempien pentujen kysyntä, jolloin kiello vaikuttaisi tehokkaasti nimenomaan ongelmalliseksi koettuun nuorten pentujen tuontiin.

Ehdotetun lain 73 §:ssä säädettäisiin Tullin asemasta uutena valvontaviranomaisena. Näin ollen jatkossa myös Tullilla olisi mahdollisuus valvoa ja puuttua koiran- ja kissanpentujen tuontiin myös nyt ehdotetun kiellon valvomiseksi, mikä olisi tehokkaan valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista. Ehdotetun 39 §:n 2 momentissa säädettäisiin Tullin oikeudesta määrätä säännöksen vastaisesti maahan tuodun eläimen palautettavaksi lähtömaahan. Ehdotetun lain 99 §:ssä säädettäisiin toimista, joihin valvontaviranomainen voisi ryhtyä, jos palautus ei olisi mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

On huomattava, että ehdotetun säännöksen lisäksi koirien ja kissojen tuonnissa on noudatettava myös eläintautilainsäädännön vaatimuksia. Nyt ehdotettu säännös olisi kansallinen lisärajoitus, jota sovellettaisiin kaikkien alle puolivuotiaiden koiran- ja kissanpentujen tuontiin siitä riippumatta, tuodaanko ne Suomeen lemmikkieläinasetuksen säännösten mukaisesti vai niin sanottuna kaupallisena tuontina.

40 §. Koirien ja kissojen tarjoaminen myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi. Säännös olisi uusi ja siinä säädettäisiin vähimmäisvaatimukset niille tiedoille, joita on annettava koirien ja kissojen myyntiä tai muuta luovutusta koskevassa markkinoinnissa. Säännöksen tarkoituksena olisi parantaa myytävien tai muutoin luovutettavien koirien ja kissojen jäljitettävyyttä nykyisestä. Nykyisin suuri osa koirien ja kissojen ilmoittelusta tapahtuu internetissä esimerkiksi erilaisten myyntisivustojen ja sosiaalisen median kautta. Ilmoituksia julkaistaan myös sanomalehdissä ja muissa printtijulkaisuissa. Osa ilmoituksista sisältää jo nykyisellään pitkälti ne tiedot, joita pykälässä ehdotetaan pakollisiksi sekä usein myös muutakin tietoa esimerkiksi eläimen vanhemmista ja kasvattajasta. Osa ilmoituksista on kuitenkin varsin niukkoja ja myös suoranaisia huijausilmoituksia esiintyy. Käytännössä pentutehtaista peräisin olevien ja laittomasti maahan tuotujen pentujen kauppa tapahtuu pitkälti internetissä julkaistavien myynti-ilmoitusten kautta ja siksi sääntely ehdotetaan rajattavan koskemaan nimenomaan koirien ja kissojen myynti-ilmoittelua. Ilmoituksista ei läheskään aina käy ilmi, kuka eläintä myy eikä välttämättä edes sitä, missä maassa myytävä eläin sijaitsee. Ilmoittajan yhteystiedoiksi saatetaan ilmoittaa pelkkä nimi-merkki ja puhelinumero tai sähköpostiosoite. Vaikka myynti-ilmoitus herättäisi valvontaviranomaisen epäilyn lainsäädännön rikkomisesta, ongelmana on, että ilmoittajaa ja myytäviä eläimiä ei välttämättä pystytä jäljittämään. Tyypillistä on myös se, että ilmoittajaa ei enää tavoiteta,

jos myydyn eläimen todetaan kaupan jälkeen olevan esimerkiksi sairas tai sillä on puutteita maahantuontiin liittyvissä asiakirjoissa. Säännös olisikin tarpeen eläinten hyvinvoinnin valvonnan tehostamiseksi. Koiran- ja kissanpentujen myyntiä saatetaan myös naamioida vastikkeettomaksi luovutukseksi, jolla pyritään välttämään toiminnan veroseuraamuksia. Tämän vuoksi sisältövaatimukset on tarpeen ulottaa koskemaan myös sellaisia ilmoituksia, joissa koiria tai kissoja tarjotaan luovutettavaksi muutoin kuin myymällä eläin. Nyt ehdotettu säännös täydentäisi osaltaan kauppalaissa (355/1987) ja kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädettyä tiedonantovelvollisuutta silloin, kun kaupan kohteena on eläin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka olisi annettava tarjottaessa koiraa tai kissaa myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi. Ilmoituksissa olisi ensinnäkin ilmoitettava myyjän tai muun luovuttajan nimi. Koirien ja kissojen myynti-ilmoituksissa myyjä tai muu luovuttaja on useimmiten luonnollinen henkilö, mutta myyjänä tai muuna luovuttajana voi toimia myös esimerkiksi eläinsuojeluyhdistys tai muu oikeushenkilö. Myyjien ja muiden luovuttajien jäljitettävyyden parantamiseksi ilmoitukseen olisi sisällytettävä myös tieto siitä, onko tämä ehdotetun lain 60 §:ssä tarkoitettu ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa seura- ja harrastuseläimiä pitävä toiminnanharjoittaja sekä toiminnanharjoittajan toiminnan yksilöivä tunnus. Toiminnanharjoittaja saa tunnuksen tehdessään toiminnastaan ehdotetun lain 60 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen aluehallintovirastolle. Toiminnan yksilöivä tunnus voi olla tilatunnus tai asiakastunnus toimintamuodosta riippuen. Ulkomailla toimivilla toimijoilla se voisi olla myös TRACES-järjestelmän toimintotunnus. Toiminnan yksilöivän tunnuksen kautta valvontaviranomaisilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet seurata ja tarvittaessa puuttua epäasialliseen kasvatukseen ja myyntitoimintaan. Ilmoituksen kohteena olevien eläinten osalta olisi ilmoitettava eläimen syntymäaika, ikä tai arvio iästä. Eläimen ikä on olennainen seikka erityisesti silloin, kun myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi tarjotaan pentuja. Pentujen liian aikainen vieroittaminen emästään ja toisaalta myös liian aikainen erottaminen muista pentuesisaruksista johtaa helposti ongelmiin pennun sosiaalisten taitojen kehityksessä joka puolestaan johtaa myöhemmin usein käyttäytymisongelmiin ja pitovaikkeuksiin. Pentujen vieroituksesta on tarkoitus säätää lain nojalla annettavissa eläinlajikohtaisissa asetuksissa. Ilmoituksessa olisi ilmoitettava myös eläimen syntymämaa, jos se on muu kuin Suomi. Tämä olisi tärkeää nykyistä tehokkaamman valvonnan mahdollistamiseksi, etenkin laittomasti maahan tuotujen eläinten osalta. Lisäksi ilmoituksessa olisi kerrottava ilmoituksen kohteena olevan eläimen sijaintipaikka, esimerkiksi paikkakunta tai maa, jossa eläin ilmoitushetkellä sijaitsee. Ostajan olisi tärkeää saada tietää jo ilmoitusta tarkastellessaan, missä eläimet ovat nähtävänä ja sijaitsevatko ne esimerkiksi ulkomailla vai Suomessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin markkinoinnissa käytettävistä kuvista. Jos markkinoinnissa käytetään valokuvaa tai valokuvia, ainakin yhden kuvista olisi esitettävä myytävää tai muutoin luovutettavaa eläintä tai sen emää ja tämän tulisi käydä ilmi kuvasta tai kuvista. Tavatonta ei ole, että erityisesti ns. pentutehtaista peräisin olevien koirien myynti-ilmoituksissa käytetään esimerkiksi kuvapankeista hankittuja kuvia, jotka eivät kuvaa myytävänä olevaa eläintä eivätkä välttämättä edes muistuta niitä. Ilmoituksen kohteena olevan eläimen kuvan edellyttäminen voisi osaltaan vähentää huijausmahdollisuuksia eläinkaupassa. Kuva voisi esittää myös pennun emää esimerkiksi silloin, kun pentuja ilmoitetaan myytäväksi jo ennen niiden syntymää.

41 §. Eläimen luovutuksen yhteydessä annettavat tiedot. Pykälässä säädettäisiin eläimen luovuttajan tiedonantovelvollisuudesta. Eläinsuojelulain 14 §:n 1 momentin mukaan eläimen luovuttajan on ilmoitettava vastaanottajalle eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta. Säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että sairauden tai vahingoittumisen lisäksi eläimen vastaanottajalle olisi ilmoitettava myös tarvittavat tiedot eläimen hoidosta, pitopaikasta ja muista eläimen hyvinvoinnin kannalta oleellisista seikoista eläimen luovutuksen yhteydessä. Säännöksen

tarkoituksena on ennalta ehkäistä tiedonpuutteesta johtuvia virheitä eläimen hoidossa ja varmistaa, että vastaanottaja on tietoinen eläinyksilön tarvitsemasta hoidosta. Tiedonpuutteesta johtuvat virheet eläimen hoidossa ovat yleisiä ja ne aiheuttavat eläimille tarpeetonta kärsimystä. Osaltaan säännöksellä pyritään myös ennaltaehkäisemään eläinten hankintaa heräteostoksina ja siten edistämään eläinten vastuullista hankintaa ja pitämistä.

Luovuttajan olisi annettava vastaanottajalle tietoa eläinlajin hoitoon liittyvistä yleisistä vaatimuksista, kuten eläimen hoidosta ja pitopaikasta, sekä sellaisista kyseiseen yksilöön liittyvistä erityispiirteistä, jotka vaikuttavat eläimen hoitoon ja hyvinvointiin. Tiedonantovelvollisuus olisi sitä laajempi, mitä vähemmän tietoa ja kokemusta vastaanottajalla olisi kyseisen eläinlajin tai -rodun hoidosta ennestään. Ammattimaisen eläinten pitäjän luovuttaessa eläimen samaa lajia pitävälle toiselle ammattimaiselle eläinten pitäjälle luovuttaja voi olettaa, että vastaanottaja on tietoinen eläinlajin yleisistä hoito-ohjeista. Jos ostajalla taas ei ole aiempaa kokemusta kyseisen eläinlajin hoidosta, tulisi tälle antaa myös perustietoa eläinlajin hoidosta ja ominaisuuksista. Vastaavalla tavalla olisi arvioitava myös sitä, kuinka laajasti vastaanottajalle olisi annettava esimerkiksi eläimen rotuun liittyviä erityisiä tietoja. Luovutettavaan eläinyksilöön liittyvistä erityispiirteistä, kuten eläimen poikkeuksellisesta luonteesta, käyttäytymishäiriöistä tai -ongelmista sekä perimästä, tulisi informoida eläimen vastaanottajaa, jos tiedolla on merkitystä eläimen asianmukaisen hoidon järjestämiseksi. Erityisen tärkeää olisi, että hoitoa vaativasta eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta ilmoitetaan eläimen vastaanottajalle, jotta tämä pystyisi huolehtimaan eläimen asianmukaisesta hoidosta.

Säännös täydentäisi kauppalaissa (355/1987) ja kuluttajansuojalaissa (38/1978) säädettyä tiedonantovelvollisuutta silloin, kun kaupan kohteena on eläin. Säännös tulisi kuitenkin sovellettavaksi myös muissa eläimen luovutustilanteissa, kuten vastikkeettomissa luovutuksissa tai luovutuksissa, joissa yksityishenkilöt ovat sopineet muusta kuin kauppalaissa säännösten noudattamisesta. Ehdotettu tiedonantovelvollisuus koskisi myös tilanteita, joissa vastuu eläimen hoidosta siirrettäisiin toiselle henkilölle vain tilapäisesti esimerkiksi eläimen vuokraamisen tai tilapäisen hoidon yhteydessä. Tällöinkin tiedonantovelvollisuuden laajuutta tulisi arvioida sen mukaan, millaista tietoa vastaanottaja tarvitsee huolehtiakseen eläimen hyvinvoinnista asianmukaisesti tilapäisen luovutuksen aikana. Hoitoa vaativasta eläimen sairaudesta tai vammasta tulisi pääsääntöisesti aina kertoa eläimen vastaanottajalle.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläimen luovutuksen yhteydessä annettavista tiedoista ja tavasta, jolla tiedot annetaan. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi ammattimaisten seura- ja harrastuseläinkauppiain velvollisuudesta antaa kirjalliset hoito-ohjeet eläimen myynnin yhteydessä. Tiedonantovelvollisuuden tarve on korostunut seura- ja harrastuseläimiä myyvissä eläinkaupoissa, joissa ihmiset saattavat olla alttiita tekemään heräteostoksia. Hoito-ohjeissa voitaisiin edellyttää kerrottavan esimerkiksi eläinlajin ruokinnasta, käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä, pitopaikan olosuhteista sekä odotettavasta eliniästä.

42 §. Eläinten luovutukseen liittyvät rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin eläinten luovutukseen liittyvistä rajoituksista. Pykälän tarkoituksena olisi selkeyttää eläinten myyntiä ja muuta luovutusta koskevia säännöksiä sekä ennaltaehkäistä eläinten hankkimista ilman riittävää harkintaa.

Pykälän 1 momentin mukaan selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten myynnissä pitäminen toreilla, markkinoilla sekä muissa kuin eläinten esittelyyn tarkoitetuissa yleisötapahtumissa kiellettäisiin. Selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten liikkuva kauppa olisi myös kiellettyä. Eläinten liikkuvan kaupan kiellosta säädetään eläinsuojelulain 27 §:ssä. Liikkuvalla kaupalla tarkoitetaan eläinten kauppaa niitä mukana kuljettaen. Uutta olisi kiellon laajentaminen koskemaan

myös toreilla ja markkinoilla sekä muissa kuin eläinten esittelyyn tarkoitetuissa yleisötapahtumissa harjoitettavaa kauppaa. Uutta olisi myös säännöksen soveltaminen selkärankaisten eläinten lisäksi pääjalkaisiin eläimiin. Tieteellisen näytön mukaan pääjalkaiset eläimet kokevat kipua ja kärsimystä. Sen lisäksi niillä on todettu olevan vastaavaa psyykkistä toimintaa kuin selkärankaisten eläimillä. Pääjalkaisten eläimiä on siten perusteltua suojella hyvinvoinnille aiheutuvilta haitoilta samaan tapaan kuin selkärankaissiakin eläimiä. Eläinten myynti yleisillä toreilla, markkinoilla tai muissa vastaavissa yleisötapahtumissa ei ole ollut tapana Suomessa, vaan eläimet hankitaan yleensä suoraan kasvattajilta tai esimerkiksi eläinkaupoista. Eläinten liikkuvaa kauppaa esiintyi ennen sen kieltämistä lähinnä tuotantoeläinten kaupitteluna maataloille. Monissa muissa Euroopan maissa etenkin seura- ja harrastuseläinten myynti markkinoilla, toreilla ja muissa julkisissa paikoissa on yleistä. Tätä myyntikanavaa käytetään erityisesti epämääräisissä olosuhteissa tuotettujen koiran- ja kissanpentujen markkinoinnissa.

Eläinten myyntiin toreilla, markkinoilla ja muissa vastaavissa yleisötapahtumissa liittyy vastavia ongelmia kuin julkisilla paikoilla tai ovelta ovelle tapahtuvaan liikkuvaan kauppaan yleensä liitetään. Näissä eläinkaupan muodoissa eläinten myynti kohdistuu lähtökohtaisesti rajaamattomaan ostajajoukkoon, joka ei välttämättä ole lainkaan valmistautunut eläimen hankkimiseen. Eläimestä huolehtiminen edellyttää perehtymistä eläimen hoitoon, ja usein se edellyttää myös muita ennakkovalmisteluja, kuten pitopaikan valmistelua ja välineiden ja tarvikkeiden hankintaa. Toreilla, markkinoilla ja ovelta ovelle tapahtuvassa myynnissä houkutus eläimen ostamiseen ilman riittävää harkintaa kasvaa, etenkin kun myynnissä olevat eläimet ovat yleensä poikasia, jotka vetoavat kansalaisten tunteisiin. Toimintaan liittyy myös muita eläinsuojelullisia ongelmia. Myytävät eläimet joutuvat usein kestävämpään toistuvaa kuljetusta ja sopeutumaan alati muuttuviin olosuhteisiin ja ympäristöön. Eläimet ovat usein poikasia tai nuoria yksilöitä, jotka ovat erityisen herkkiä ympäristön aiheuttamalle häiriölle ja taudinaiheuttajille.

Kielto ei estäisi eläinten myyntiä esimerkiksi eläinnäyttelyiden tai muiden vastaavien eläinten esittelyyn tarkoitettujen tapahtumien yhteydessä, joissa ostajaehdokkailla voidaan lähtökohtaisesti olettaa olevan enemmän tietoa ja perehtyneisyyttä hankittavista eläimistä. Kielto ei liioin estäisi sellaista toimintaa, jossa eläimiä myyvä henkilö ottaa vastaan tilauksia ostettavista eläimistä ja toimittaa ne tilauksen mukaisesti ostajalle.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin koirien, kissojen, frettien ja isojen papukaijojen myynti eläinkaupoissa sekä myytävien eläinten pito näyteikkunoissa. Voimassa olevassa lainsäädännössä eläinkaupassa myytävien eläinlajien kirjoa ei ole rajoitettu. Suomessa koiria ja kissoja ei ole ollut tapana myydä eläinkaupoissa, vaan yleensä ne hankitaan suoraan kasvattajilta tai esimerkiksi eläinsuojeluyhdistykseltä. Frettien ja isojen papukaijojen myynti eläinkaupoissa on nykyään harvinaista. Näiden aktiivisten, pitkäikäisten ja paljon tilaa vaativien eläinlajien pitämistä eläinkauppaolosuhteissa on pidetty yleisesti vaikeana toteuttaa. Suurten tilavaatimusten lisäksi koirien, kissojen, frettien ja isojen papukaijojen poikasten totuttaminen hoitoon, ihmisiin ja tulevaan elinympäristöönsä on erityisen tärkeää jo poikasvaiheessa. Riittämätön sosiaalistaminen johtaa helposti käytösongelmiin ja pitovaikeuksiin eläimen kasvaessa aikuiseksi. Käytöshäiriöstä kärsivät petoeläimet ja isot papukaijat saattavat aiheuttaa merkittäviä omaisuusvahinkoja ja olla jopa vaarallisia pitäjälleen ja ympäristölleen. Käytösongelmat saattavat helposti johtaa eläimen hylkäämiseen, uuden kodin etsimiseen tai eläimen lopettamiseen. Säännös ei estäisi koirien, kissojen, frettien tai isojen papukaijojen välitystoimintaa siten, että eläinkauppias tilaa eläimen kasvattajalta tai eläintukusta suoraan eläimen ostajalle. Koirien ja kissojen myynti eläinkaupoissa on kielletty myös esimerkiksi Ruotsin ja Norjan lainsäädännössä. Norjassa myös frettien myynti eläinkaupoissa on kielletty. Poikasten sosiaalistaminen ja riittävä mahdollisuus toteuttaa olennaisia käyttäytymistarpeitaan on tärkeää turvata myös muille eläinkaupassa perinteisesti myytävälle lajeille, kuten kaniineille ja jyrtsijöille. Näiden eläinten pito-vaatimuksia eläinkaupoissa on tarkoitettu tarkentaa asetustasolla.

Myytävien eläinten näyteikkunoissa pitämisen voidaan myös ajatella lisäävän harkitsematonta eläinten hankintaa. Elävä eläin herättää huomiota ohikulkijoissa samaan tapaan kuin markkinoilla tai torilla myytävä eläin, mikä saattaa johtaa eläimen hankintaan heräteostoksena. Eläimen näyteikkunassa pitäminen ei liioin edistä eläinten kunnioitusta itseisarvoisina olentoina, vaan ennemminkin asettaa eläimen somisteen asemaan. Suomessa eläviä eläimiä ei perinteisesti ole pidetty näyteikkunoissa. Eläinten pito näyteikkunoissa on kielletty esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa. Kiellettyä olisi nimenomaan eläimen pitopaikan sijoittaminen näyteikkunaan, esimerkiksi liikkeessä vapaasti liikkuvan eläimen pääsyä näyteikkunaan ei tarvitsisi estää.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin eläinten luovuttaminen arpajais- tai kilpailuvoitoina vastaavalla tavalla kuin eläinsuojelulain 18 §:ssä. Eläinsuojelulain mukaan aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksia kiellosta. Ehdotuksessa poikkeusmahdollisuus poistettaisiin. Eläimen hankkimisen tulisi aina perustua harkintaan. Sattuman kautta eläimen omistajaksi joutuva voi olla kykenemätön ja sopimaton huolehtimaan eläimestä. Ennen eläimen hankintaa on yleensä myös tarpeen tehdä valmisteluja, kuten hankkia tarvittavat tilat, ravinto ja varusteet eläimelle sekä varautua eläimen hoitamiseen.

Eläinten hyvinvoinnin lisäksi kieltoa voidaan perustella myös lakiluonnoksen yleisiin periaatteisiin kirjatuilla säännöksillä. Eläin arpajais- tai kilpailuvoittona ei välttämättä edistä eläinten kunnioittamista itseisarvoisina olentoina. Sen sijaan se luo yleisölle helposti mielikuvan siitä, että eläimen hankkiminen ilman harkintaa on hyväksyttävää ja että vastuu eläimen hyvinvoinnista voidaan lähtökohtaisesti antaa kenelle tahansa arpajaisiin tai kilpailuun osallistuvalla.

Pykälän 4 momentissa kiellettäisiin eläimen pysyvä luovuttaminen alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta. Säännös olisi uusi ja sen tarkoituksena olisi estää tilanteet, joissa lapsi hankkii eläimen ilman huoltajan suostumusta.

Eurooppalaisen lemmikkieläinsopimuksen 6 artiklassa kielletään eläinten myynti alle 16-vuotiaille ilman holhoojan lupaa. Eläimen hankintaan liittyy aina myös vastuu ja velvollisuus eläimestä huolehtimiseen. Eläimen pitäjällä tulisi myös olla riittävät tiedot ja taidot eläinlajista ennen sen hankkimista. Alle 16-vuotiaalla ei välttämättä ole edellytyksiä täyttää näitä eläintenpidolle asetettuja velvoitteita. Alaikäisellä ei liioin välttämättä ole määrättävään sellaisia taloudellisia resursseja, että hän kykenisi huolehtimaan esimerkiksi eläimen äkillisestä sairastumisesta aiheutuvista hoitokustannuksista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eläimen pysyvään luovutukseen alle 16-vuotiaalle tarvittaisiin aina huoltajan suostumus. Säännöstä sovellettaisiin pysyvään luovutukseen eli tilanteisiin, joissa eläimen omistajuus siirretään vastaanottajalle esimerkiksi kaupan tai lahjoituksen kautta. On huomattava, että myös holhoustoimesta annetusta laista (442/1999) voi johtua eläimen omistamiseen liittyviä rajoituksia.

7 luku Eläinkilpailut ja -näyttelyt

43 §. *Yleiset periaatteet eläinkilpailussa ja -näyttelyssä.* Suomessa järjestetään vuosittain tuhansia eläinkilpailuja ja eläinnäyttelyjä. Meillä kilpaillaan esimerkiksi hevosilla, koirilla, poroilla ja kyyhkyillä. Eläinnäyttelyissä lajien kirjo on valtava. Näyttelyjä järjestetään niin seura- ja harrastuseläimille kuin tuotantoeläimillekin. Kilpailut ja näyttelyt ovat enimmäkseen harrastustoimintaa, mutta joillekin ne ja niihin liittyvä toiminta, kuten eläinten kasvatus- ja valmennustoiminta, voivat olla tulonlähde ja jopa elinkeino.

Eläinsuojelulain 16—17 §:ssä säädetään eläinkilpailuista ja eläinkilpailujen valvomisesta. Säännökset koskevat kilpailuja, joissa eläin voi joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle. Tällaiseen kilpailutilaisuuteen on kutsuttava eläinlääkäri valvomaan, että eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Lain 16 §:n

4 momentin mukaan se, mitä kyseisessä pykälässä ja 17 §:ssä säädetään kilpailuista ja niiden valvomisesta, koskee myös tilaisuuksia, joissa eläimen jalostuksellista arvoa, käyttöarvoa tai muuta ominaisuutta testataan siten, että siitä voi aiheutua eläimelle kipua, tuskaa tai kohtuutonta rasitusta. Voimassa olevassa laissa ei sen sijaan säädetä erikseen muista kilpailuista tai eläinnäyttelyistä.

Kaikenlaiseen toimintaan eläinten kanssa voi yleensä liittyä jonkinlainen riski eläinten hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Riskin suuruus ja todennäköisyys vaihtelevat kuitenkin toiminnan luonteen mukaan. Myös eläinkilpailuihin ja eläinnäyttelyihin voi liittyä jonkinlainen riski eläinten hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Tämä riski voi olla esimerkiksi kilpailussa vaadittavan fyysisen suorituksen tai ylipäänsä kilpailuasetelman vuoksi normaalia suurempi verrattuna eläimen pitämiseen yleensä. Eläinten kilpailuttaminen ja näytteillä pitäminen ovat kuitenkin lähtökohtaisesti hyväksytyjä yhteiskunnassamme. Harrastusmuotona niillä voi olla monenlaisia positiivisia vaikutuksia niin eläimille kuin ihmisillekin. Lisäksi eläinkilpailut ja -näyttelyt palvelevat eläinjalostusta. Tarkoituksena ei ole puuttua tällaisten nykyisin sallittujen eläinkilpailujen ja muiden tilaisuuksien, joissa eläimen jalostuksellista arvoa, käyttöarvoa tai muuta ominaisuutta testataan, sekä eläinnäyttelyiden hyväksyttävyyteen.

Eläimiä on tarpeen suojella niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta eläinkilpailussa ja -näyttelyssä. Eläinten hyvinvointiin kilpailussa ja näyttelyssä vaikuttavat paitsi kilpailuttajan ja näytteille asettajan toimenpiteet kyseisissä tilaisuuksissa myös kilpailun ja näyttelyn järjestäjän toimenpiteet. Eläimen kilpailuttaja ja näytteille asettaja vastaavat siitä, miten he eläintä kilpailussa ja näyttelyssä kohtelevat. Lisäksi eläimen tulisi olla asianmukaisessa kunnossa tällaista tilaisuutta varten, joten toimenpiteet ennen kilpailua ja näyttelyä ovat myös merkityksellisiä. Myös eläimen psyykinen hyvinvointi tulisi ottaa huomioon: esimerkiksi erityisen aralle eläimelle kilpailu tai näyttely voi aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Kilpailun ja näyttelyn järjestäjän toimenpiteet taas vaikuttavat siihen, ovatko kilpailu- tai näyttelyolosuhteet turvallisia eläimille. Kilpailu- ja näyttelytoiminnan erityispiirteiden vuoksi yleiset säännökset esimerkiksi eläinten kohtelusta eivät ole riittäviä, minkä vuoksi kilpailuista ja näyttelyistä olisi tarpeen säätää erikseen.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin yleisistä periaatteista eläinkilpailussa ja -näyttelyssä. Pykälän 1 momentin mukaan eläinkilpailu ja -näyttely eivät saisi tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvointia. Sellaista eläinkilpailua tai -näyttelyä, joka tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvointia, ei saisi siis järjestää. Kilpailujen ja näyttelyiden tulisi olla turvallisia eläimille. Se, mitä pidetään tarpeettomana vaarana eläinten hyvinvoinnille, voi vaihdella eri aikoina esimerkiksi yhteiskunnallisten arvostusten mukaan.

Eläinkilpailu tai eläinnäyttely vaarantaisi tarpeettomasti eläinten hyvinvointia ainakin silloin, kun toiminnassa vahingoitettaisiin tarkoituksellisesti eläimiä. Tarkoituksellisesta vahingoittamisesta olisi kyse esimerkiksi silloin, kun eläinten annettaisiin tapella keskenään. Eläintappelut eivät olisi hyväksyttäviä. Eläinten hyvinvoinnille aiheutuva vaara olisi tarpeetonta myös silloin, kun vaara voidaan helposti poistaa tai kun sitä voidaan riittävästi vähentää. Hyväksyttävää ei olisi esimerkiksi sellaisen luolakoirien taipumuskokeen järjestäminen, jossa ei yritettäisikään estää koekoiran ja kohde-eläimen välistä kontaktia, vaan yksi eläin voisi helposti vahingoittaa toista puremalla tai kynsimällä. Arvioitaessa, aiheuttaako eläinkilpailu tai -näyttely tarpeetonta vaaraa eläinten hyvinvoinnille, olisi pohdittava eläinten hyvinvoinnille aiheutuvia riskejä. Riskin suuruuteen vaikuttavat sekä vaaran aiheuttamien seurausten vakavuus, että niiden todennäköisyys. Mitä vakavammasta ja todennäköisemmästä vaarasta on kyse, sitä todennäköisemmin eläinkilpailun tai eläinnäyttelyn järjestäminen olisi kiellettyä. Säännöksen tarkoituksena ei olisi estää sellaisen eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestämistä, johon liittyy tavanomainen ja hyväksyttävä riski eläimen hyvinvoinnille aiheutuvalta haitasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kielletystä eläinten suorituskykyyn tai käyttäytymiseen vaikuttamisesta. Sen mukaan eläimelle ei saisi antaa sellaista lääkettä, muuta vastaavaa ainetta tai käyttää sellaista menetelmää, jonka tarkoituksena on vaikuttaa keinotekoisesti eläimen suorituskykyyn tai käyttäytymiseen eläinkilpailussa tai -näyttelyssä. Eläinsuojelulain 9 §:ssä kielletään eläimen suorituskyvyn keinotekoinen kohottaminen, alentaminen tai ylläpitäminen lääkkeillä taikka muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla. Eläinsuojelulakiin verrattuna kieltoa selkeytettäisiin siten, että sitä sovellettaisiin vain eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin osallistuviin ja niissä käytettäviin eläimiin. Keinotekoisesti suorituskykyyn vaikuttamisen lisäksi myös keinotekoinen vaikuttaminen eläimen käyttäytymiseen olisi kiellettyä. Uutta olisi myös menetelmien lisääminen säännökseen suorituskykyyn vaikuttavina keinoina lääkkeiden ja muiden vastaavien aineiden lisäksi. Suorituskykyyn vaikuttamisella tarkoitettaisiin sekä suorituskyvyn parantamista että sen alentamista samaan tapaan kuin voimassa olevassakin säännöksessä.

Ehdotetun pykälän tarkoituksena olisi suojella kilpailuihin ja näyttelyihin osallistuvia ja niissä käytettäviä eläimiä sellaiselta toiminnalta, jonka tarkoituksena on keinotekoinen eläimen suorituskykyyn tai käyttäytymiseen vaikuttaminen. Keinotekoinen suorituskykyyn vaikuttaminen olisi kiellettyä kilpailuissa ja näyttelyissä siitä riippumatta, onko sillä vaikutusta eläimen hyvinvointiin. On huomattava, että kilpailujen ja näyttelyiden ulkopuolellakin eläimen suorituskykyyn vaikuttaminen lääkkein on kiellettyä. Lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläinlääkinnässä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (17/14) liitteen 2 kohdassa 3 kielletään lääkkeiden käyttö eläimen suorituskyvyn keinotekoiseen kohottamiseen, alentamiseen tai ylläpitämiseen. Ehdotetun lain 17 §:n 1 momentissa puolestaan säädettäisiin yleisesti aineiden antamisesta eläimelle. Sen mukaan eläimelle ei saisi antaa aineita, jotka ovat vaarallisia eläimen hyvinvoinnille, ellei kyse ole eläimen eläinlääketieteellisestä hoidosta, lopetuksesta tai muualla lainsäädännössä erikseen sallitusta käsittelystä.

Eläimen suorituskykyyn vaikuttavat monet tekijät, kuten eläimen terveys, fyysinen kunto, ikä ja eläimen osaamistaso. Suorituskykyyn voidaan vaikuttaa monin luonnollisin keinoin, kuten harjoittamalla eläimen fyysistä kuntoa ja osaamista sekä huolehtimalla muutoin eläimen yleisestä hyvinvoinnista. Säännöksellä ei ole tarkoitus rajoittaa näitä eläimen normaaliin hoitoon ja harjoittamiseen liittyviä käytäntöjä. Säännös ei näin ollen estäisi esimerkiksi eläimen ruokavaliota täydentämistä vitamiinien ja mineraalien kaltaisilla ravintolisillä tai vaikkapa eläimen lihashuoltoon liittyviä normeja hoitotoimenpiteitä. Keinotekoisuudella tarkoitettaisiin nimenomaan sellaisten lääkkeiden, muiden aineiden tai toimenpiteiden käyttöä, jotka eivät kuulu eläimen normaaliin hoito- ja harjoituskäytäntöön.

Suorituskykyyn voidaan vaikuttaa keinotekoisesti antamalla eläimelle esimerkiksi vireystilaa kohottavia piristeitä tai lihasmassaa kasvattavia anabolisia steroideja tai toisaalta antamalla eläimelle esimerkiksi rauhoittavaa ainetta siten, että tarkoituksena on eläimen fyysisen suorituskyvyn alentaminen ennen kilpailusuoritusta. Monia eläinten suorituskykyyn vaikuttavia lääkkeitä käytetään kuitenkin yleisesti myös eläinten lääketieteellisessä hoidossa. Arvioitaessa sitä, onko eläimen lääkitsemisessä kyse säännöksessä tarkoitettua suorituskykyyn vaikuttamisesta vai ei, olisikin tarkasteltava lääkitsemisen tarkoitusta kussakin tilanteessa. Jos eläimellä on sellainen sairaus tai vamma, jonka asianmukaiseksi hoitamiseksi sitä on lääkittävä kyseisellä lääkkeellä, kyseessä ei lähtökohtaisesti ole tarkoituksellinen eläimen suorituskykyyn vaikuttaminen. Toisaalta jos lääkitystä annetaan esimerkiksi enemmän, kuin mitä eläimen sairauden tai vamman hoitaminen edellyttää ja tällä on vaikutusta eläimen suorituskykyyn, kyseessä voi olla säännöksessä tarkoitettu tarkoituksellinen suorituskykyyn vaikuttaminen. Samoin jos eläin kilpailusuorituksesta selviytyäkseen tarvitsee joko lääkitystä ylipäätään tai enemmän lääkitystä kuin normaalitilanteessa, voidaan katsoa, että lääkityksen tarkoituksena on eläimen suorituskyvyn kohottaminen kilpailuun osallistumista varten.

Kilpailuun, näyttelyyn tai vastaavaan tapahtumaan tai esitykseen osallistuvien eläinten tulisi olla sillä tavoin terveitä, että osallistuminen ei aiheuta vaaraa niiden hyvinvoinnille. Sairaana tai vammautuneena eläimen osalta on otettava huomioon lakiehdotuksen 23 §, jossa säädetään sairaan tai vahingoittuneen eläimen asianmukaisesta hoidosta sekä 13 §, jossa kielletään eläimen liiallinen rasittaminen.

Eläimen suorituskykyyn voidaan vaikuttaa lääkkeiden ja muiden vastaavien aineiden lisäksi myös erilaisin keinotekoisin menetelmin. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi verensiirtojen käyttö veren koostumuksen muuttamiseksi (ns. veridoping) sekä jotkut kirurgiset tai muut invasiiviset toimenpiteet, kuten raajojen hermokatkaisut tai kemialliset menetelmät, joilla pyritään vaikuttamaan esimerkiksi raajojen tuntoaistimukseen. Säännöksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan estää normaaliin eläimen hoitokäytäntöön kuuluvia toimenpiteitä, kuten ennaltaehkäisevästi ja lihasten huoltamiseksi annettua fysioterapiaa, akupunktiota ynnä muuta vastaavaa hoitoa. Toimenpiteet, joiden tarkoituksena on tehdä eläimestä lisääntymiskyvytön, kuten eläimen kastratio ja sterilisaatio, eivät liioin olisi pykälässä tarkoitettuja kiellettyjä menetelmiä.

Eläinsuojelulain 9 §:ssä säädetyn kiellon suojelun kohteena ovat olleet ennen kaikkea fyysisiin kilpailusuorituksiin joutuvat eläimet. Epäselvää on kuitenkin ollut, missä määrin suorituskyvyn käsitteen on tarkoitus sisältää muita kuin eläimen fyysisiä ominaisuuksia. Eläimen kilpailusuoritukseen vaikuttaa sen fyysisen suorituskyvyn lisäksi aina myös eläimen henkinen suorituskyky. Voidaankin ajatella, että suorituskyvyllä tarkoitetaan sekä fyysistä että henkistä suorituskykyä. Kuitenkin esimerkiksi koiranäyttelyyn osallistuvat eläimet arvostellaan niiden ulkonäön ja luonteen perusteella, eivätkä ne yleensä joudu tekemään fyysisesti tai henkisesti raskaita suorituksia kilpailuun osallistuakseen. Myös näiden eläinten kilpailumenestykseen voidaan kuitenkin yrittää vaikuttaa esimerkiksi muuttamalla eläimen käyttäytymistä rauhoittavien aineiden avulla. Tällaista keinotekoisista käyttäytymiseen vaikuttamista voidaan tuskin pitää sen hyväksyttävämpänä kuin esimerkiksi piristeiden antamista ravihevoselle sen suorituskyvyn nostamiseksi. Tilanteen selkiyttämiseksi pykälään ehdotetaan lisäksi kieltä vaikutusta keinotekoisesti paitsi eläimen suorituskykyyn, myös sen käyttäytymiseen. Eläimen käyttäytymiseen vaikuttamisena ei kuitenkaan pidettäisi esimerkiksi kemiallista kastratiota tai muita hormonaalisia hoitoja, joiden tarkoituksena on estää eläimen kiima tai lisääntyminen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sellaisista 1 momentissa tarkoitetuista kilpailuista ja näyttelyistä, jotka tarpeettomasti vaarantavat eläinten hyvinvointia ja joiden järjestäminen on kielletty. Säännös olisi tarpeen sen vuoksi, että eläinkilpailu tai eläinnäyttely voi olla luonteeltaan sellainen, että se aiheuttaa kaikissa olosuhteissa tarpeetonta vaaraa eläinten hyvinvoinnille. Tällainen kilpailu tai näyttely voitaisiin säätää kielletyksi. Eläinsuojelulain 16 §:n 3 momentissa on vastaavantyyppinen säännös. Tämän säännöksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää pitämästä sellaisia eläinkilpailuja tai muita vastaavia tilaisuuksia, joissa eläimille voi aiheutua tarpeetonta kipua, tuskaa tai kohtuutonta rasitusta.

44 §. Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevyys. Pykälässä säädettäisiin eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevydestä. Järjestäjällä olisi 1 momentin mukaan oltava eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot kilpailun ja näyttelyn järjestämiseksi. Järjestäjänä voisi toimia luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Säännöksen tarkoituksena olisi korostaa sitä, että kilpailun tai näyttelyn järjestäminen vaatii osaamista. Eläinkilpailun tai eläinnäyttelyn järjestäjän olisi tunnettava ne riskit, joita sen järjestämä kilpailu tai näyttely eläinten hyvinvoinnille mahdollisesti aiheuttaa. Tämä edellyttää tietoa muun muassa kilpailutettavasta tai näytteille asetettavasta eläinlajista sekä kilpailujen osalta kilpailulajista. Lisäksi järjestäjän olisi tunnettava ehdotetussa laissa ja sen nojalla säädetty eläinkilpailuja ja -näyttelyjä koskevat vaatimukset. Tiedon lisäksi järjestäjällä tulisi olla taitoa kilpailun tai näyttelyn järjestämiseksi.

Käytännössä järjestäjä voisi hankkia tarvitsemansa osaamisen käytännön kokemuksen kautta, kouluttautumalla esimerkiksi erilaisilla kursseilla tai hankkimalla tarvitsemansa tiedot ja taidot muilta järjestäjiltä. Monet eläinkilpailuja järjestävät lajiliitot ja yhdistykset järjestävät eri eläinkilpailumuotoja koskevaa koulutusta toimihenkilöilleen. Järjestäjä valitsee yleensä esimerkiksi kilpailupaikan ja huolehtii mahdollisen kilpailuradan rakentamisesta. Kilpailun järjestäjä on siten se taho, jolla on mahdollisuus vaikuttaa kilpailupaikan ja -radan turvallisuuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevyyydestä.

Ehdotetun 45 §:n 1 momentissa säädettäisiin eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestäjänä toimivan oikeushenkilön velvollisuudesta nimetä luonnollinen henkilö, joka täyttää 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut pätevyysvaatimukset.

45 §. Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestämisestä. Säännökset koskisivat kaikkia eläinkilpailuja ja -näyttelyjä, ja ne olisivat pääsääntöisesti uusia. Säännösten tarkoituksena olisi korostaa kilpailun ja näyttelyn järjestäjän vastuuta.

Eläinkilpailussa ja -näyttelyssä voi aiheutua monista eri syistä vaaraa eläinten hyvinvoinnille. Vaaraa voi aiheutua kilpailun tai näyttelyn järjestäjän vaikutuspiirissä olevista tekijöistä tai tekijöistä, joihin järjestäjä ei voi vaikuttaa. Järjestäjä voi esimerkiksi vaikuttaa kilpailu- ja näyttelypaikan valintaan sekä kilpailuradan vaativuuteen. Sääolosuhteisiin järjestäjä ei sen sijaan voi vaikuttaa. Jälkimmäisessäkin tapauksessa kilpailun tai näyttelyn järjestäjä voi usein kuitenkin ennakoita vaaratekijöitä. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestämisessä olisi otettava huomioon toimintaan liittyvä ennakoitavissa oleva vaara eläinten hyvinvoinnille. Kilpailuun osallistuvien tai näytteillä pidettävien eläinten lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös kilpailussa mahdollisesti käytettävien kohde-eläinten, kuten paimennuskokeissa käytettävien lampaiden, hyvinvointiin. Osa vaaratekijöistä on ennakoitavissa hyvissä ajoin jo kilpailua tai näyttelyä suunniteltaessa, osa taas vasta kilpailu- tai näyttelypaikalla. Kaikkia vaaratekijöitä ei kuitenkaan voida huolellisellakaan varautumisella ennakoita.

Kun eläinkilpailu ja -näyttely eivät saa ehdotetun lain 43 §:n mukaan tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvointia, järjestäjälle ehdotetaan säädettäväksi toimimisvelvollisuus vaaratilanteessa. Jos vaaratekijä eläinten hyvinvoinnille on olemassa, järjestäjän olisi pykälän 1 momentin mukaan toteutettava tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi tai, jos vaaran poistaminen ei olisi mahdollista, sen vähentämiseksi. Jos esimerkiksi kilpailu- tai näyttelyalusta olisi sään tai muun synn vuoksi liian liukas tai kova aiheuttaen loukkaantumisvaaraa eläimille, järjestäjän olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin liukkauden tai alustan kovuuden poistamiseksi. Jos liukkautta tai kovuutta ei voitaisi kokonaan poistaa, järjestäjän olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla näiden aiheuttamaa vaaraa eläinten hyvinvoinnille vähennetään. On selvää, ettei esimerkiksi maasto-olosuhteissa ole aina mahdollista poistaa kokonaan kaikkia vaaratekijöitä. Tällaisessa tilanteessa järjestäjän tehtävänä olisi arvioida, aiheutuuko eläinten hyvinvoinnille tarpeetonta vaaraa vai onko vaara vielä hyväksyttävissä rajoissa. Harkinnassa tulisi ottaa huomioon, mitä normaalissa kunnossa olevalta terveeltä ja riittävät taidot omaavalta eläimeltä voitaisiin odottaa. Huomiota olisi kuitenkin kiinnitettävä myös eläimen turvallisuuden tilanteessa, jossa se epäonnistuu suorituksessaan, kun epäonnistumista voidaan ennakoita. Mikäli eläinten hyvinvoinnille aiheutuisi tarpeetonta vaaraa, vaikka vaaraa olisi pyritty vähentämäänkin, kilpailua tai näyttelyä ei saisi järjestää tai se tulisi keskeyttää.

Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän vastuu ei poistaisi eläimen omistajan tai haltijan taikka muun henkilön, joka kilpailuttaa tai näyttelyttää eläintä, vastuuta. Tällaisen henkilön olisi huomioitava muun muassa ehdotetun lain eläinten kohtelua koskevat säännökset. Hänellä olisi myös tietoa eläimen kyvyistä ja terveydentilasta sekä kilpailukunnosta. Tällaista tietoa ei yleensä ole eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestäjällä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestäjänä toimivan oikeushenkilön velvollisuudesta nimetä luonnollinen henkilö, joka täyttää 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut pätevyysvaatimukset. Säännöksellä selkeytettäisiin järjestäjänä toimivan oikeushenkilön asemaa suhteessa 44 §:n pätevyysvaatimuksiin. Tarvittaessa järjestäjä voisi nimetä myös useamman luonnollisen henkilön esimerkiksi siten, että kullakin nimetyllä henkilöllä on edellytetyt tiedot ja taidot yksittäisen tapahtumassa järjestettävän kilpailulajin osalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa vaaran kohteena olisivat kaikki eläinkilpailun tai eläinnäyttelyn eläimet tai ainakin useat niistä. Vaaraa aiheuttaisivat nimenomaan sellaiset tekijät, joihin kilpailun tai näyttelyn järjestäjällä olisi velvollisuus puuttua. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vaaratekijöistä ja tarvittavista toimenpiteistä niiden poistamiseksi tai vähentämiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa yksittäisen eläimen hyvinvointi olisi vaarassa. Jos eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestäjällä olisi perusteltua aihetta epäillä, että yksittäistä eläintä kohdeltaisiin tai käytettäisiin tämän lain vastaisesti, järjestäjällä olisi velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin asiassa. Järjestäjän olisi kiellettävä säännösten vastainen kohtelu ja tarvittaessa kiellettävä eläimen kilpailuttajaa tai näytteille asettajaa käyttämästä eläintä kilpailussa tai näyttelyssä. Jos eläintä esimerkiksi kohdeltaisiin liian kovakouraisesti kilpailu- tai näyttelypaikalla, järjestäjällä olisi velvollisuus puuttua tilanteeseen kieltämällä moinen kohtelu. Jos taas eläimen kilpailuttaja yrittäisi kilpailuttaa esimerkiksi ontuvaa eläintä, järjestäjän olisi kiellettävä tällaisen eläimen käyttäminen kilpailussa. Jos eläimen kilpailuttaja tai näytteille asettaja ei noudattaisi eläimen käyttämisestä annettua kieltoa, eläimen osallistuminen kilpailuun tai näyttelyyn olisi estettävä keskeyttämällä kilpailu tai näyttely. Tällainen tilanne voisi olla käsillä esimerkiksi ravikilpailuissa, joissa kilpailuttaja ajaisi ontuvan hevosen radalla alkavaan lähtöön järjestäjän kiellosta huolimatta. Tällöin järjestäjällä ei olisi käytännössä mitään muuta keinoa estää hevosen käyttöä kilpailussa kuin lähdön keskeyttäminen siksi aikaa, että kilpailukiellon saanut hevonen poistuu radalta. Kilpailun keskeyttämisestä voi aiheutua taloudellista tai muuta haittaa muille kilpailuttajille ja järjestäjälle. Tällaista haittaa on kuitenkin lähtökohtaisesti pidettävä hyväksyttävänä verrattuna siihen eläimen hyvinvoinnille aiheutuvaan haittaan, jota kilpailukiellossa olevan eläimen käytön voidaan olettaa aiheuttavan. On myös huomattava, että eläinkilpailu ja -näyttelytoiminnan luonne huomioon ottaen kilpailun tai näyttelyn keskeyttämisen riski on aina olemassa ja toimintaan osallistuvien tahojen voidaan katsoa ymmärtävän tällaisen riskin olemassaolo. Poliisilla olisi velvollisuus antaa tarvittaessa virka-apua kilpailun tai näyttelyn järjestäjälle. Tällainen velvollisuus poliisilla on jo tänä päivänä laissa säädettyjen eläinkilpailujen osalta.

46 §. Ilmoituksenvarainen eläinkilpailujen järjestäminen. Eläinsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaan laissa säädetyillä eläinsuojeluviranomaisilla ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa ilman epäilyä tarkastus muun muassa eläinkilpailuissa sekä lain 16 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilaisuuksissa. Laissa ei kuitenkaan säädetä eläinkilpailun tai lain 16 §:n 4 momentin tarkoittaman tilaisuuden järjestäjän ilmoitusvelvollisuudesta. Viranomaisilla ja eläinsuojeluvalvojilla ei siten aina välttämättä ole tietoa, missä, milloin ja kenen toimesta sekä millaisia kilpailuja tai edellä mainittuja tilaisuuksia järjestetään. Tätä voidaan pitää puutteena, eikä sitä kokonaan poista se, että joistakin kilpailuista on saatavilla tietoa internetistä. Muusta toiminnasta,

jota voidaan tänä päivänä valvoa ilman epäilyä tehtävin tarkastuksin, eläinsuojeluviranomaisella on tietoa.

Ehdotuksen mukaan paitsi eläinkilpailuja myös eläinnäyttelyjä voitaisiin valvoa ilman epäilyä. Kilpailujen ja näyttelyiden sekä niiden järjestäjien suuren lukumäärän vuoksi ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista, että kaikki ne tahot, jotka tällaisia tilaisuuksia järjestävät, olisivat ilmoitusvelvollisia toiminnastaan. Laaja ilmoitusvelvollisuus rasittaisi paitsi tilaisuuksia järjestäviä tahoja myös viranomaisia. Ilmoitusvelvollisuutta ei olisi myöskään eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta tarpeen ulottaa koskemaan kaikkia eläinkilpailujen ja -näyttelyjen järjestäjiä. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisuus koskisi sellaisten eläinkilpailujen järjestämistä, joissa eläin voisi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle. Tällaisten eläinkilpailujen järjestäjä olisi ilmoitusvelvollinen toiminnastaan, ei kustakin kilpailusta erikseen. Jos järjestäjä kuitenkin järjestäisi vain yhden tällaisen kilpailun, ilmoitusvelvollisuus koskisi sitä silloinkin.

Ilmoitusvelvollisuus koskisi siis sellaisten eläinkilpailujen järjestämistä, joissa eläin voisi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle. Kielellisistä eroavaisuuksista huolimatta säännöksen soveltamisalaa ei olisi tarkoitus muuttaa eläinsuojelulain 16 §:n 1 momentin tarkoittamista eläinkilpailuista. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisi esimerkiksi sellaisen eläinkilpailun järjestäminen, jossa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle pitkäkestoisen fyysisen suorituksen vuoksi. Tällaisesta olisi kysymys esimerkiksi pitkäkestoisessa koirien valjakkoajossa tai hevosten matkaratsastuksessa. Myös lyhytkestoisempi suoritus voisi altistaa eläimen kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle, jos suoritus vaatii äärimmäistä fyysistä ponnistusta. Esimerkiksi taakanvetokilpailussa koira voi loukkaantua vetäessään itseään monin verroin painavampaa taakanvetokärryä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisi myös esimerkiksi vinttikoirien ratajuoksukilpailujen ja hevosten ravikilpailujen järjestäminen. Tällaisissa kilpailuissa eläimet voivat joutua paitsi alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle myös loukkaantumiselle, kun ne juoksevat vauhdikkaasti kylki kyljessä rajatulla rata-alueella. Kilpailu, jossa suoritus olisi paitsi fyysisesti rasittava myös teknisesti vaativa, voisi myös kuulua säännöksen soveltamisalan piiriin. Vinttikoirien maastajuoksukilpailussa fyysisen suorituksen lisäksi ennakoimattomasti maastossa mutkitteleva rata maasto-olosuhteineen lisää koiran loukkaantumisriskiä. Sama koskee esimerkiksi esteratsastusta ja koirien agility-kilpailua, kun esteet radalla aiheuttavat lisävaatimuksia eläimen suorituskyvylle. Esteitä lukuun ottamatta muutoin tasaisella ja pitävällä alustalla pidettävä esteratsastus- tai agility-kilpailu voidaan kuitenkin rakentaa vaativuustasoltaan hyvin erilaiseksi, mikä olisi perusteltua ottaa huomioon arvioitaessa, kuuluuko kilpailun järjestäminen ilmoitusvelvollisuuden piiriin vai ei. Tällöin esimerkiksi kilpailun arvokilpailuluonteella voisi olla merkitystä, jos arvokilpailu tarkoittaisi muihin kilpailuihin nähden vaativampaa rataa.

Jos eläinkilpailussa käytetään kilpailevan eläimen lisäksi kohde-eläintä, myös kilpailun vaikutusta kohde-eläimen hyvinvointiin olisi arvioitava. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisi sellaistenkin eläinkilpailujen järjestäminen, jossa kohde-eläin voisi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle, vaikka kilpaileva eläin ei voisikaan. Esimerkiksi luolakoirien taipumuskokeessa on mahdollista, että koira ja kettu joutuvat kontaktiin keskenään. Ne voivat purra tai kynsiä toisiaan. Kumpikin eläin voi myös kokea esimerkiksi pelkoa koetilanteessa, etenkin useamman kerran päivän aikana koetilanteeseen joutuva kettu. Kilpailevalle eläimelle ja kohde-eläimelle mahdollisesti aiheutuvien vaikutusten vuoksi olisi perusteltua edellyttää ilmoitusta tällaisten kilpailujen järjestämisestä. Ruokaviraston on tarkoitus laatia tarkempi ohjeistus siitä, millaiset eläinkilpailut kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin ilmoituksen tekemisestä. Ehdotuksen mukaan eläinkilpailun järjestäjän olisi tehtävä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella kilpailuja aiotaan järjestää. Järjestäjä voisi tehdä ilmoituksen itse tai ilmoituksen voisi tehdä sen puolesta esimerkiksi yhdistys, johon kilpailun järjestäjä kuuluu. Eläinkilpailuja järjestävät paikalliset yhdistykset kuuluvat monissa tapauksissa valtakunnalliseen lajia harrastavaan yhdistykseen, joka esimerkiksi julkaisee kilpailukalenteria. Ilmoitusmenettelyn yksinkertaistamiseksi olisi siis perusteltua sallia, että kilpailun järjestäjä voisi valtuuttaa esimerkiksi lajiliiton tekemään ilmoituksen sen puolesta. Ilmoitus voisi säännöksen mukaan olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Jos eläinkilpailun järjestäjällä on tarkoitus järjestää esimerkiksi vain yksi tai muutama ilmoituksenvarainen eläinkilpailu, ilmoitus on perusteltua tehdä määräaikaisena. Jos tällaisten kilpailujen järjestäminen on jatkuvaa toimintaa, ilmoitus kannattaa tehdä toistaiseksi voimassa olevana. Ilmoitus olisi tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista ja viipymättä toiminnan loppuessa, jos ilmoitus on tehty toistaiseksi voimassa olevana, tai toiminnan oleellisesti muuttuessa. Toiminnan oleellisesta muutoksesta olisi kyse esimerkiksi silloin, jos kilpailuja tarjottaisiin esimerkiksi uudelle eläinlajille tai itse kilpailumuotoa muutettaisiin vaikkapa ravikilpailuista esteratsastukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäedellytyksestä ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestämiselle. Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäminen edellyttäisi, että järjestäjä nimeää kuhunkin kilpailuun kilpailueläinlääkäriin. Kilpailueläinlääkäriin olisi oltava läsnä kilpailutilaisuudessa, ja hänen nimeämisestään mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista vastaisi kilpailun järjestäjä. Säännös vastaisi osin eläinsuojelulain 16 §:n 1 momenttia ja sen tarkoituksena olisi turvata eläinten hyvinvointia kilpailussa. Tämän tyyppisten eläinkilpailujen valvonta ehdotetaan jatkossa järjestettäväksi omavalvontana, ja eläinlääkäriin nimeämisen tarkoituksena olisi vahvistaa kilpailun järjestäjän omavalvontaa. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi kilpailueläinlääkäriin velvollisuudesta olla läsnä kilpailutilaisuudessa. Läsnäolovelvollisuudesta on käytännössä ollut jonkin verran epäselvyyttä, mutta kilpailueläinlääkäriin tehtävät huomioon ottaen läsnäolo olisi edelleen välttämätöntä.

47 §. *Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestämistä koskevan ilmoituksen sisältö.* Pykälässä säädettäisiin 46 §:ssä tarkoitettujen ilmoituksen sisällöstä. Ilmoitus voitaisiin tehdä joko määräaikaisesti tai toistaiseksi voimassa olevana. Siihen tulisi sisällyttää tiedot järjestäjästä, toiminnan aloittamisajankohdasta ja toiminnan maantieteellisestä sijoittumisesta. Sen lisäksi ilmoitukseen tulisi liittää selvitys siitä, millaisia eläinkilpailuja ilmoitus koskee, mille eläinlajeille niitä järjestetään sekä arvio vuosittain järjestettävien kilpailujen lukumäärästä ja tieto siitä, mistä tietoa tulevien kilpailujen paikasta ja ajankohdasta on saatavissa. Ilmoituksessa tulisi esittää selvitys myös järjestäjän pätevydestä eläinkilpailujen järjestämiseen. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä.

48 §. *Kilpailueläinlääkäriin tehtävät ja pätevyys.* Kilpailujen järjestäjän on eläinsuojelulain 16 §:n nojalla kutsuttava omalla kustannuksellaan kilpailutilaisuuteen eläinlääkäri valvomaan eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista, jos eläin voi kilpailuissa joutua alttiiksi kivulle, tuskalle tai kohtuuttomalle rasitukselle. Tarvittaessa eläinlääkäriin määrää kilpailutilaisuuteen aluehallintovirasto kilpailujen järjestäjän kustannuksella. Kilpailuja valvova eläinlääkäri voi siis olla ja usein onkin yksityinen eläinlääkäriammattin harjoittaja. Eläinlääkäriin asemaa kilpailujen valvojana ei ole eläinsuojelulain säätämisen tai muuttamisenkaan yhteydessä arvioitu nykyisen perustuslain ja nimenomaan sen 124 §:n valossa.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kilpailueläinlääkäriin tehtävistä ja pätevydestä. Kilpailueläinlääkäriin tehtävänä olisi pykälän 1 momentin mukaan toimia eläinkilpailun järjestäjän nimeämänä asiantuntijan huolehtimassa siitä, ettei kilpailu vaaranna eläinten hyvinvointia. Tässä

tehtävässään kilpailueläinlääkärin tulisi antaa eläinten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa eläimen kilpailuttajalle ja kilpailun järjestäjälle. Jos kilpailueläinlääkäri havaitsisi, että eläinkilpailu vaarantaa eläimen hyvinvointia, hänen olisi viipymättä ilmoitettava havainnostaan kilpailun järjestäjälle. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös kilpailueläinlääkärin tietoon tulleita loukkaantumisista kilpailussa.

Säännös tarkoittaisi muutosta eläinlääkärin tehtäviin kilpailussa. Eläinlääkäri valvoo tänä päivänä eläinsuojelulainsäädännön noudattamista kilpailussa lain 16 §:n 1 momentin nojalla. Eläinlääkärin on lain 17 §:n nojalla kiellettävä eläimen käyttäminen kilpailuissa, jos hänellä on perusteltua aihetta epäillä, että eläintä käytetään eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti. Jos eläimen omistaja tai haltija ei noudata eläinlääkärin antamaa kieltoa, kilpailujen järjestäjä on velvollinen estämään eläimen osallistumisen kilpailuihin. Tässä tarkoituksessa kilpailujen järjestäjä voi keskeyttää kilpailut tai ottaa eläimen haltuunsa kilpailujen ajaksi. Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua kilpailujen järjestäjälle.

Ehdotuksen mukaan kilpailueläinlääkäri toimisi eläinkilpailun järjestäjän nimeämänä asiantuntijana huolehtimassa siitä, ettei kilpailu vaaranna eläinten hyvinvointia. Kilpailueläinlääkäri ei olisi ulkopuolisena tahona valvomassa lainsäädännön noudattamista kilpailussa, vaan osana järjestäjän omavalvontaa. Kilpailueläinlääkärin koulutus huomioon ottaen tehtävä voisi sisältää esimerkiksi kilpailuun käytettävien eläinten kilpailukuntoisuuden, kuten ontumattomuuden, tarkastamisen ja tarkkailemisen. Myös eläinten asianmukaisen kohtelun seuraaminen olisi luonteva tehtävä kilpailueläinlääkärille. Lisäksi kilpailueläinlääkäri voisi tarkkailla kilpailuolosuhteita. Kilpailueläinlääkärin tulisi antaa eläinten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa eläimen kilpailuttajalle ja kilpailun järjestäjälle. Jos kilpailueläinlääkäri havaitsisi, että eläinkilpailu vaarantaa eläimen hyvinvointia, hänen olisi viipymättä ilmoitettava havainnostaan kilpailun järjestäjälle. Ilmoittaminen olisi tarpeen, jotta järjestäjä voisi ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin asiassa. Ehdotetun 45 §:n 3 momentin mukaan kilpailun järjestäjän olisi puuttuttava yksittäisen eläimen säännösten vastaiseen kohteluun tai käyttöön kilpailussa. Järjestäjän olisi kiellettävä kilpailuttajaa jatkamasta säännösten vastaista kohtelua ja tarvittaessa kiellettävä eläimen käyttäminen kilpailussa. Halutessaan kilpailun järjestäjä voisi delegoida nämä tehtävät myös suoraan kilpailueläinlääkärin tehtäväksi. Kilpailueläinlääkäri toimisi tällöin kilpailun järjestäjän edustajana kieltoja antaessaan.

Eläinlääkärin ilmoitusvelvollisuus koskisi myös kilpailueläinlääkärin tietoon tulleita loukkaantumisista kilpailussa. Loukkaantumisista ilmoittaminen olisi tärkeää, jotta kilpailujen järjestäjä voisi täyttää ehdotuksen 49 §:ssä tarkoitetun kirjaamisvelvollisuutensa.

Kilpailueläinlääkärin tehtävien muuttaminen nykyisestä olisi perusteltua. Vaihtoehtona nyt ehdotetulle sääntelylle olisi joko eläinkilpailujen valvonta yksinomaan valvontaviranomaisten toimesta tai yksityisten eläinlääkäriammattin harjoittajien valtuuttaminen toimimaan valvontaviranomaisina eläinkilpailuissa. Kumpikin vaihtoehto edellyttäisi nyt ehdotettua järjestelyä enemmän viranomaisresursseja ja lisäisi hallinnollista taakkaa. Kilpailueläinlääkäreiden saatavuus voisi myös heikentyä nykyisestä. Ei ole syytä epäillä, että eläinlääkärin asiantuntemusta esimerkiksi eläimen kilpailukuntoisuutta koskevassa asiassa ja hänen antamia neuvoja ei huomioitaisi kilpailussa. Esityksessä on myös haluttu korostaa ja lisätä kilpailun järjestäjän vastuuta monin eri tavoin. Kilpailuja järjestää usein lajia harrastava yhdistys, jossa aktiiviset harrastajat tuntevat lajin hyvin. Eläinkilpailujen valvontaa ehdotetaan lisäksi parannettavaksi siten, että valvontaviranomaisten tulisi jatkossa suunnitella ja tarkastaa vuosittain eläinkilpailuja. Näiden syiden vuoksi sellaisten eläinkilpailujen, joissa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle, valvonta olisi perusteltua järjestää omavalvonnan varaan kilpailueläinlääkärin nimeämisen ollessa yksi omavalvonnan osa.

Pykälän 2 momentin mukaan kilpailueläinlääkärin tehtävänä olisi lisäksi antaa tarvittaessa ensiavun luonteista hoitoa kilpailussa käytettäville eläimille, jollei hoitoa ole muutoin saatavilla kilpailupaikalla. Kilpailun järjestäjän olisi huolehdittava siitä, että hoidon antamiseksi on asianmukainen paikka sekä tarvittavat välineet eläimen siirtämiseksi ensiapupaikkaan. Kilpailueläinlääkärillä olisi oikeus periä korvaus hoidon antamisesta eläimen kilpailuttajalta. Säännös olisi uusi.

Järjestettäessä eläinkilpailu, jossa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle tai muulle kivulle taikka kärsimykselle, eläimelle tulisi olla eläinsuojelullisista syistä tarjolla ensiavun luonteista hoitoa kilpailupaikalla. Kilpailueläinlääkäri olisi koulutuksensa vuoksi pätevä tällaista hoitoa antamaan. Eläinkilpailuja valvovat eläinlääkärit antavat usein jo tänä päivänä ensiapua esimerkiksi kilpailussa loukkaantuneille eläimille. Ensiavun luonteisena hoitona voitaisiin pitää esimerkiksi haavan ompelemista ja kivunlievitystä sekä loukkaantuneen eläimen valmistelua jatkohoitoon kuljettamista varten. Myös eläimen lopettaminen voisi tulla kyseeseen, mikäli eläin olisi esimerkiksi loukkaantunut niin vakavasti, että sen hengissä pitäminen olisi julmaa sitä kohtaan. Eläinlääkärinammattin harjoittajan ammattieettisiin velvollisuuksiin kuuluu eläinlääkärinammattin harjoittamisesta annetun lain 13 §:n nojalla muun muassa eläinten kärsimysten lievittäminen. Lisäksi jokaisella eläinlääkärinammattin harjoittajalla on myös ennalta arvaamattomissa tilanteissa velvollisuus antaa lain 14 §:n nojalla eläinsuojelullisista syistä välttämätöntä apua. Esimerkiksi eläimen loukkaantuminen pykälän 1 momentin tarkoittamissa kilpailuissa ei ole aina täysin ennalta arvaamatonta ottaen huomioon kilpailun luonne, minkä vuoksi selvyuden vuoksi olisi perusteltua säätää ensiavun luonteisen hoidon antamisesta.

Kilpailueläinlääkärin velvollisuudesta antaa ensiavun luonteista hoitoa kilpailuissa käytettäville eläimille säädettäisiin poikkeus. Hoitoa ei tarvitsisi antaa, jos sitä olisi muutoin saatavilla kilpailupaikalla. Velvollisuutta ei olisi, jos kilpailupaikalla sijaitsee eläinklinikka, joka on auki kilpailujen ajan, tai jos ensiapua on muulla tavoin saatavilla kilpailupaikalla. Vaikka kilpailueläinlääkärin nimeämisestä mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista vastaisi ehdotetun 46 §:n nojalla kilpailun järjestäjä, selvyuden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että kilpailueläinlääkärillä olisi oikeus periä korvaus ensiavun luonteisen hoidon antamisesta eläimen kilpailuttajalta. Tällaisen hoidon antamisesta aiheutuvat kustannukset eivät siis lähtökohtaisesti sisältyisi nimeämisestä mahdollisesti aiheutuviin kustannuksiin.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos kilpailueläinlääkäri havaitsee, että eläinkilpailu tarpeettomasti vaarantaa eläimen hyvinvointia eikä kilpailun järjestäjä ryhdy sille 45 §:n 2 tai 3 momentissa säädettyihin toimenpiteisiin, hänen olisi ilmoitettava asiasta viipymättä kunnaneläinlääkärille, aluehallintovirastolle tai poliisille. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena olisi saattaa kilpailueläinlääkärin havaitsema, kilpailun järjestäjään liittyvä epäkohta toimivaltaisen valvontaviranomaisen tietoon, jotta tämä voisi ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin asiassa. Kilpailueläinlääkäri olisi velvollinen ilmoittamaan viipymättä kunnaneläinlääkärille, aluehallintovirastolle tai poliisille myös kilpailussa käytettävästä eläimestä, jos eläinten hyvinvointiin liittyvät syyt niin edellyttävät. Kilpailueläinlääkärin tulisi tehdä ilmoitus esimerkiksi kilpailussa havaitusta eläimestä, jonka voidaan epäillä kärsineen hoidon puutteesta tai muusta hyvinvointisäädösten vastaisesta toiminnasta. Kyse voisi olla paitsi kilpailevasta eläimestä myös kilpailussa käytettävästä kohde-eläimestä. Eläinlääkärinammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan eläinsuojelullisten syiden niin edellyttäessä eläinlääkärinammattin harjoittaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan viipymättä hoitamastaan tapauksesta tai hoidon yhteydessä eläintenpitopaikassa tekemistään havainnoista eläinsuojeluviranomaiselle ja antamaan tapauksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Selvyuden vuoksi olisi kuitenkin perusteltua ottaa säännös kilpailueläinlääkärin ilmoitusvelvollisuudesta myös nyt ehdotettavaan la-

kiin. Pykälässä säädettäisiin lisäksi kilpailueläinlääkärin velvollisuudesta antaa tapauksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös tietoja, joista eläinlääkärillä on eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 16 §:n nojalla salassapitovelvollisuus.

Se, mitä ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kilpailueläinlääkärin tehtävistä ja velvollisuuksista, koskisi ainoastaan 46 §:n 1 momentin tarkoittamaan eläinkilpailuun nimettyä eläinlääkäriä. Jos muunlaisen eläinkilpailun tai eläinnäyttelyn järjestäjä kutsuisi eläinlääkärin kilpailuun tai näyttelyyn, ehdotetussa pykälässä säädetyt tehtävät ja velvollisuudet eivät koskisi tätä eläinlääkäriä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kilpailueläinlääkärin pätevyydestä. Sen mukaan kilpailueläinlääkärin tulisi olla eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 3—5 §:ssä tarkoitettu laillistettu eläinlääkäri tai 8 §:ssä tarkoitettu eläinlääkäri. Lain 7 §:ssä tarkoitettu eläinlääketieteen opiskelija voisi toimia kilpailueläinlääkärin sijaisena. Säännös olisi uusi.

Käytännössä on ollut jonkin verran epäselvyyttä, onko esimerkiksi eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 7 §:n tarkoittamalla eläinlääketieteen opiskelijalla oikeutta toimia kilpailueläinlääkärin tehtävissä. Opiskelijalla on oikeus kyseisessä pykälässä säädetyin edellytyksin harjoittaa väliaikaisesti eläinlääkärinammattia laillistetun tai lain 8 §:ssä tarkoitettuna eläinlääkärin sijaisena. Sijaisena toimiminen tarkoittaa, ettei opiskelijalla ole oikeutta harjoittaa itsenäisesti eläinlääkärinammattia. Hän ei myöskään saa käyttää eläinlääkärin nimikettä. Ottaen huomioon, mitä kilpailueläinlääkärin tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi, olisi perusteltua, että myös lain 7 §:n tarkoittama eläinlääketieteen opiskelija voisi toimia kilpailueläinlääkärin tehtävissä. Tämä olisi perusteltua senkin vuoksi, että eläinlääkärin saatavuudessa kilpailuihin on toisinaan ollut ongelmia. Eläinlääketieteen opiskelija voisi toimia ainoastaan kilpailueläinlääkärin sijaisena. Eläinlääkärin toimiessa toistuvasti jonkun kilpailun eläinlääkärinä häntä sijaistava eläinlääketieteen opiskelija voisi sijaistaa eläinlääkäriä myös kilpailueläinlääkärin tehtävissä. Opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus saada työnohjausta myös tässä tehtävässään, kuten muissakin eläinlääkärin sijaistustehtävissä.

49 §. Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäjän kirjaamisvelvollisuus. Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäjän olisi pidettävä kirjaa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista olosuhteista ja tapahtumista kilpailussa. Kirjaamisvelvollisuus olisi olennainen osa eläinkilpailun järjestäjän omavalvontaa, ja se koskisi kutakin kilpailua erikseen. Sen tarkoituksena olisi edesauttaa huomion kiinnittämistä eläinten hyvinvoinnin kannalta keskeisiin asioihin eläinkilpailuja järjestettäessä. Jos esimerkiksi kävisi ilmi, että jossakin kilpailussa on loukkaantunut eläimiä, järjestäjän tulisi selvittää, mistä loukkaantumiset ovat johtuneet, ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin estääkseen eläinten hyvinvoinnin vaarantuminen jatkossa. Kirjaamisvelvollisuudella olisi tärkeä merkitys myös viranomaisvalvonnassa. Ehdotetun lain 80 §:n nojalla valvontaviranomaisella olisi oikeus saada nähtäväkseen eläinkilpailuista pidettävä asiakirja. Viranomainen voisi tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli kävisi ilmi, ettei järjestäjä ole noudattanut ehdotetussa laissa sille säädettyjä velvoitteita.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kirjaamisvelvollisuudesta. Tarkoituksena olisi, että kirjaa pidettäisiin ainakin sääolosuhteista, jos kilpailu järjestetään ulkona, sekä muista kilpailusuoritukseen vaikuttavista ulkoisista tekijöistä, kuten kilpailualueen materiaalista. Lisäksi tarkoituksena olisi kirjata tapahtumista ainakin kilpailun järjestäjän tietoon tulleet loukkaantumiset sekä mahdolliset kuolemantapaukset, doping-näytteiden otto sekä ehdotuksen 45 §:n 3 momentin mukaiset tapahtumat. Lisäksi asiakirjassa olisi tarpeen mainita, kuka kilpailussa on toiminut kilpailueläinlääkärinä ja eläinlääkärin ehdotetun 48 §:n 1 momentin tarkoittamat havainnot ja tiedot. Kirjaamisessa olisi huomioitava paitsi kilpailevat eläimet

myös kilpailussa apuna käytettävät kohde-eläimet. Kirjaamisasiakirjaa olisi säilytettävä vähintään vuoden ajan eläinkilpailun järjestämisestä.

8 luku Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

50 §. *Eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä sirkus.* Pykälässä säädettäisiin eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevista yleisistä vaatimuksista. Pykälän 1 momentin mukaan toiminnan harjoittaminen edellyttäisi nykyiseen tapaan lupaa. Luvan myöntäisi aluehallintovirasto. Eläintarhadirektiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaisena lähtökohtana on eläintarhojen osalta luvanvaraisuus. Myös pysyvissä eläinnäyttelyissä pidetään yleisölle näytteillä luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä. Luvanvaraisuutta voidaan pitää myös toiminnanharjoittajien edun mukaisena sen vuoksi, että lupamenettelyn kautta toimintaa koskevat vaatimukset tulevat hyväksytyiksi luvan myöntämisen yhteydessä, eikä mahdollisiin suuria-kin kustannuksia vaativiin korjaustoimenpiteisiin jouduta, kuten ehkä siinä tapauksessa, että toiminta voitaisiin käynnistää ilman viranomaisen hyväksyntää.

Sirkuksille ja kiertäville eläinnäyttelyille on puolestaan lähtökohtaisesti tyypillistä se, että toiminnan kohteena olevia eläimiä joudutaan kuljettamaan paikkakunnalta toiselle. Kuljetuksessa eläimet joutuvat kestämään muuttuvia olosuhteita ja tavanomaista vaikeammin säänneltävää lähiympäristöä. Luvanvaraisuus on tämän vuoksi perusteltua säilyttää nykyisellään myös näiden toimintojen osalta. Vain lupamenettelyllä voidaan varmistaa tehokkaasti toiminnan eläinten hyvinvointiin liittyvien edellytysten täyttyminen.

Uutena vaatimuksena pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläintarhoissa ja pysyvissä eläinnäyttelyissä pidettävien luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten esityskäytöstä. Näiden eläinten käyttö rajattaisiin vain sellaisiin esityksiin, joissa eläimet esittävät yleisölle eläinten hoitoon liittyviä opetettuja taitoja. Eläintarhaeläimille saatetaan opettaa eläinten hoitoa helpottavia taitoja, kuten siirtymistä käskystä aitauksen osasta toiseen, paikoillaan odottamista tai esimerkiksi lääkitsemiseen tai eläimen terveydentilan tarkastamiseen liittyviä taitoja. Tällaisten taitojen opettaminen eläintarhaeläimille vähentää tarvetta esimerkiksi eläimiin kohdistuviin pakkotoimenpiteisiin ja parantaa siten eläinten hyvinvointia. Joidenkin taitojen opettaminen voi olla tarpeen virikkeiden tai liikunnan tarjoamiseksi eläimelle. Tällainen taito voi olla esimerkiksi petolinnulle opetettu taito palata tiettyyn paikkaan sen jälkeen, kun lintu on päästetty häkistä vapaaksi lentämään. Taitoja voidaan esitellä yleisölle esimerkiksi eläinten ruokintanäytöksen yhteydessä. Sen sijaan sirkustemppujen tai vastaavien, yksinomaan yleisön viihdyttämiseksi opettujen taitojen esittäminen olisi jatkossa kiellettyä. Luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten käyttöä tällaisissa esityksissä ei pidetä tarpeellisenä eikä se sellaisenaan edistä näiden eläinten kunnioitusta luonnonvaraisten eläinlajien edustajina. Luonnonvaraisten eläinlajien käyttöä sirkuksissa rajoitettaisiin ehdotuksen 8 §:ssä ja siihen liittyvässä liitteessä 1.

Eläintarhadirektiivin 3 artiklan mukaan eläintarhat pitävät eläimensä oloissa, jotka pyrkivät täyttämään kunkin lajin biologiset ja suojeluun liittyvät vaatimukset, tarjoamalla muun muassa lajikohtaisesti varustettuja aitauksia sekä eläimille korkeatasoisen hoidon huolellisesti laaditun ohjelman pohjalta, johon kuuluu eläinlääkinnällinen ennaltaehkäisevä ja sairauksien hoito sekä ruokinta. Eläinsuojelulaissa on varsin niukat erityisvaatimukset eläintarhoille ja pysyville eläinnäyttelyille. Sen sijaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (236/2003) toiminnalle on asetettu eläinten pitopaikkojen ja hoidon lisäksi myös yleisiä osin eläintarhadirektiiviin perustuvia vaatimuksia. Eräitä näistä vaatimuksia nostettaisiin nyt ministeriön asetuksesta ehdotettuun pykälään, jotta varmistettaisiin asiaa koskeva riittävä perussääntely lain tasolla. Pykälän 3 momentin mukaan eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävän luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvan eläimen pitopaikan tulisi vastata mahdollisimman hyvin eläinlajin luonnollista elinympäristöä. Luonnollisen elinympäristönsä kaltaisessa pitopaikassa eläimelle on

yleensä parhaat mahdollisuudet toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä tulisi myös huolehtia suunnitelmallisesti eläinten ennaltaehkäisevästä terveydenhuollosta, sairauksien hoidosta ja eläinten ruokinnasta. Asiasisällöltään vastaavat vaatimukset sisältyvät edellä mainittuun maa- ja metsätalousministeriön asetukseen.

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista kielletyistä esityksistä ja 3 momentissa tarkoitetuista pitopaikoista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

51 §. Eläintarhan eräät tehtävät. Pykälässä säädettäisiin eläintarhoille eläintarhadirektiivin nojalla säädettävistä tehtävistä. Voimassa olevassa eläinsuojelulaissa näistä säädetään 20 §:n 3 momentissa. Säännöstä tiukennettaisiin siten, että jatkossa eläintarhan olisi yleisön valistuksen lisäksi osallistuttava eläinlajien suojelua edistävään tutkimukseen, suojelutaitoihin liittyvään koulutukseen, eläinlajien suojeluun liittyvään tietojen vaihtoon ja jos se on tarkoituksenmukaista, lajin tarhassa kasvattamiseen, kannan uudelleen istuttamiseen tai lajien luontoon palauttamiseen. Voimassa olevan säännöksen mukaan eläintarha on voinut valita näistä yhden tai useamman tehtävän, joita se toteuttaa. Muutoksella pyritään varmistumaan siitä, että eläintarhat edistävät luonnonvaraisen eläimistön ja biologisen monimuotoisuuden suojelua direktiivin tavoitteiden mukaisesti.

Eläintarhadirektiivissä suojelutoimiin liittyviä eläintarhojen tehtäviä ei määritellä tarkemmin, mutta komission julkaisemassa direktiivin täytäntöönpanoa koskevassa hyvän käytännön oppaassa (EU Zoos Directive Good Practice Document, 2015) näitä on pyritty selkeyttämään. Eläinlajien suojelua edistävän tutkimuksella voidaan tavalla tai toisella edistää luonnossa elävien eläinlajien suojelua. Eläintarhat voivat tehdä tutkimusta itsenäisesti tai yhteistyössä korkeakoulujen, julkisten tai yksityisten tutkimuskeskusten tai kansalaisjärjestöjen kanssa. Eläinlajien suojeluun liittyvää koulutusta voidaan antaa esimerkiksi eläintarhan henkilökunnalle, alan opiskelijoille tai lajiensuojeluun liittyvää vapaaehtoistyötä tekeville. Lajien suojeluun liittyvien tietojen vaihto eri toimijoiden välillä on tärkeää tehokkaiden suojelutoimien suunnittelemiseksi. Lajien suojeluun liittyvillä tiedoilla tarkoitetaan esimerkiksi tutkimustuloksia, tietoa lajien biologiasta ja hoidosta, sekä tietoa suojeluohjelmien edistymisestä, tuloksista ja niistä kertyneistä kokemuksista. Joissain tapauksissa myös eläinten kasvattaminen eläintarhassa on tarpeen lajin luonnonkantojen vahvistamiseksi. Lajin tarhassa kasvattaminen, kannan uudelleen istuttaminen ja luontoon palauttaminen ovat kuitenkin monimutkaisia hankkeita ja vaativat mittavaa suunnittelua. Yleensä tällaiset hankkeet toteutetaankin suojelua koskevin yhteistyöhankkeina.

Eläintarhan suojelu- ja koulutustoimien riittävyttä harkittaessa olisi otettava huomioon eläintarhan koko, käytettävissä olevat resurssit sekä sen eläinlajikokoelman monimuotoisuus ja lajien suojelustatus. Pienet laitokset saattavat esimerkiksi keskittyä paikallisen tai kansallisen tason toimiin yhteistyössä luonnonsuojeluviranomaisten, suojelualueiden, kansalaisjärjestöjen ja yliopistojen kanssa, kun taas suuret laitokset saattavat osallistua myös kansainvälisen tason suojelutoimiin. On myös huomattava, että esimerkiksi tutkimusprojektit ja muut suojelutoimiin liittyvät hankkeet kestävät usein vuosia, jolloin toimien toteuttaminen voi tapahtua pitkälläkin aikajänteellä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan asetuksella voitaisiin nykyiseen tapaan antaa tarkempia säännöksiä eläintarhoille asettavien tehtävien sisällöstä. Voimassa olevaan säännökseen verrattuna asetuksenantajana olisi kuitenkin maa- ja metsätalousministeriön sijasta valtioneuvosto.

52 §. Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan luvan hakeminen. Pykälä sisältäisi säännökset toimivaltaisista lupaviranomaisista. Säännös vastaa sisällöltään eläinsuojelulain 20 §:n 2 momenttia ja 20 a §:n 2 momenttia. Uutena olisi pysyvänä laitoksena toimivan sirkuksen lupahakemuksen käsittelevä toimivaltainen lupaviranomainen. Jos sirkus

toimisi yksinomaan pysyvänä laitoksena, lupa olisi haettava siltä aluehallintovirastolta, jonka toimialueella sirkus sijaitsee.

53 §. *Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskeva lupahakemus.* Pykälä vastaa pääasiallisesti eläinsuojelulain 20 b §:ää. Säännöstä täsmennettäisiin vaatimuksella kirjallisesta lupahakemuksesta. Lisäksi hakemusta koskevista vaatimuksista täsmennettäisiin luvan hakijan yksilöintiä sekä suunniteltua toimintaa koskevia yleistietoja. Hakemuksesta tulisi luvan hakijaa koskevien tietojen kuten nimen, osoitteen ja kotipaikan lisäksi käydä ilmi suunnitellun toiminnan yleistä järjestämistä koskevat tiedot. Tällaisia olisivat tiedot esimerkiksi siitä, minkälaista toimintaa, missä ja minkälaisissa tiloissa on tarkoitus harjoittaa. Keskeisiä tietoja olisivat nykyiseen tapaan ennen kaikkea toiminnan kohteena olevat eläinlajit ja eläinmäärät sekä selvitys eläinten pitopaikoista ja hoidosta ja hoitajien pätevyydestä. Pitopaikkoja koskevan selvityksen tulisi sisältää lähinnä tietoja lain 3 luvussa tarkoitetuista seikoista. Tällöin tulisi ottaa huomioon myös toiminnan harjoittamiselle ehdotetun valtuutuksen mukaisessa valtioneuvoston asetuksessa säädettävät vaatimukset. Lisäksi hakemuksessa tulisi selvittää eläinten hoidolle ehdotetussa 4 luvussa asetettavien vaatimusten toteuttaminen pääpiirteissään, lupakäsittelyn kannalta olennaisilta osilta.

Eläintarhaa ja pysyvää eläinnäyttelyä koskevasta lupahakemuksesta tulisi lisäksi käydä ilmi 50 §:ssä tarkoitettujen vaatimusten täyttyminen. Ehdotetussa 51 §:ssä asetettaisiin eläintarhoille luonnonvaraisen eläimistön suojeluun ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä. Eläintarhalupaa koskevasta lupahakemuksesta tulisi käydä ilmi, miten laitos suunnittelee osallistuvansa näihin tehtäviin.

Sirkusta koskevaan lupahakemukseen tulisi liittää selvitys niistä ohjelmanumeroista, joihin eläimet osallistuvat ja yksityiskohtainen kuvaus niistä taidoista, joita eläinten on tarkoitus esittää näyttöksessä. Sirkusta koskevan luvan arvioiminen edellyttää, että lupaviranomaisella on tiedossa ne temput, joita eläimet suorittavat tai joiden suorittamisessa käytetään eläimiä. Vain siten voidaan välttyä luvan myöntämisestä sellaisiin toimintoihin, jotka eivät ole eläinten hyvinvoinnin kannalta hyväksyttäviä. Tällaisena toimintona voidaan mainita esimerkiksi ratsastaminen sellaisen eläimen selässä, joka ei siihen sovellu. Voimassa olevaan lakiin verrattuna eläinten tekemiä temppuja koskevan selvityksen sijaan taidoista tulisi esittää yksityiskohtainen kuvaus. Vaatimuksen tiukentamisella ei olisi välttämättä vaikutuksia nykyisiin käytäntöihin, mutta se korostaisi asian merkitystä eläinten hyvinvoinnin arvioimisen kannalta ja mahdollistaisi tarvittaessa myös nykyistä yksityiskohtaisempien tietojen vaatimisen.

Ehdotettu pykälä olisi lupahakemuksesta koskeva perussäännös. Tarkempia säännöksiä lupahakemuksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä voitaisiin ehdotetun 4 momentin mukaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

54 §. *Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan luvan myöntäminen.* Luvan myöntämistä arvioitaisiin sillä perusteella, täyttääkö suunniteltu toiminta sen järjestämiselle, eläinten pitopaikoille ja hoidolle ehdotetussa laissa ja sen nojalla asetettavat vaatimukset. Nämä vaatimukset voivat olla eri eläinlajien kohdalla hyvin yksityiskohtaisia. Vaatimukset olisivat samoja kuin lupahakemuksessa edellytettäisiin selvitettäväksi. Eläinten pitopaikkojen ja hoidon asianmukaisuutta voidaan pitää hyväksyttävänä toiminnan aloittamisen lähtökohtana eläintarhoissa ja eläinnäyttelyissä. Normaalisissa eläinten hyvinvoinnin valvonnassa valvottaisiin paitsi näiden vaatimusten toteutumista, myös eläinten muulle pidolle, esimerkiksi kohtelulle, asetettavien vaatimusten toteutumista. Sirkuksissa eläimet osallistuvat esityksiin ja tekevät niille opettuja temppuja. Tämän vuoksi jo sirkuslupaa myönnettäessä jouduttaisiin tältä osin ottamaan huomioon myös eläinten kohtelu.

Eläintarhaluvan myöntämisen edellytyksenä olisi lisäksi laitoksen osallistuminen ehdotetun lain 51 §:ssä tarkoitettuun tehtävään. Sirkusluvan edellytyksenä olisi lisäksi eläinten kohtelua koskevien vaatimusten täyttyminen. Lupaviranomainen arvioisi eläinten käyttämistä esityksiin lain 12—13 §:ssä tai niiden nojalla eläinten kohtelusta säädetyn perusteella.

Lupa eläintarhan, pysyvän tai kiertävän eläinnäyttelyn sekä sirkuksen pitämiseen myönnetään, jos toiminta täyttää laissa ja sen nojalla asetettavat eläinten pitopaikkoja, hoitoa ja kohtelua koskevat vaatimukset ja jos eläinten pitäjällä on 30 §:n mukainen pätevyys. Lupa voitaisiin nykyiseen tapaan liittää eläinsuojelun kannalta välttämättömiä ehtoja, jotka ovat tarpeen 1 momentin 1-3 kohtien vaatimusten täyttämiseksi. Tällainen ehto voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa eläinten pito tapahtuu yleisestä poikkeavalla tavalla ja tästä arvioidaan voivan aiheutua vaaraa eläinten hyvinvoinnille, mutta varmaa tietoa asiasta ei ole. Esimerkiksi huvipuiston yhteydessä sijaitsevassa eläinten pitopaikassa pidettävien eläinten osalta saattaisi olla tarpeen seurata ja arvioida huvipuistotoiminnan aiheuttamaa häiriötä eläinten hyvinvoinnille, jotta tarvittaessa osataan ryhtyä toimenpiteisiin hyvinvoinnin turvaamiseksi. Myös esimerkiksi harvinaisemman eläinlajin pitoon saattaa liittyä vastaavanlaisia tarpeita erityisille lupaehdoille. Lähtökohtana olisi toistaiseksi voimassa olevan luvan myöntäminen. Kiertävää sirkusta ja kiertävää eläinnäyttelyä koskeva lupa voitaisiin myöntää myös määräaikaisena, jos siihen olisi eläinten hyvinvoinnin turvaamisesta johtuva välttämätön syy. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi kolmansista maista epäsäännöllisesti Suomessa vierailevat toimijat, jolloin toiminnan eläinsuojelluksen hyväksyttävyyden valvonta saattaisi edellyttää luvan määräaikaisuutta.

55 §. Toiminnan tarkastaminen ja valvonta. Eläintarhadirektiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaan, ennen kuin eläintarhalupa voidaan myöntää, hylätä tai sen voimassaoloaikaa pidentää tai sen sisältöä merkittävästi muuttaa, viranomaisen on suoritettava tarkastus sen toteamiseksi, täyttyvätkö lupavaatimukset tai ehdotetut lupavaatimukset. Direktiivin tarkoittama tarkastusvelvollisuus on eläinsuojelulain 20 b §:ssä ulotettu koskemaan myös muita luvanvaraisia toimintoja. Tarkastuksen ulkopuolelle ei ole perusteltua rajata eläinnäyttelyitä tai sirkuksia, koska lupaa joudutaan arvioimaan eläinten hyvinvoinnin kannalta samojen perusteiden mukaisesti. Käytännössä tilanne on pääsääntöisesti sellainen, että lupa toiminnan harjoittamiseen myönnetään asiakirjojen perusteella. Näin ollen esimerkiksi eläintarhaa koskeva lupa myönnetään muun muassa tiloja koskevien rakennuspiirustusten ja muiden esitettyjen selvitysten perusteella. Luvan saatuaan toiminnanharjoittaja ryhtyy rakentamaan luvassa hyväksytyjä tiloja ja järjestämään muita toiminnan edellytyksiä. Edellä todetusta johtuen esimerkiksi eläintarhan tarkastaminen ennen luvan myöntämistä ei ole mahdollista. Tarkastus olisi suoritettava ennen toiminnan aloittamista. Näin varmistetaan se, että aloitettava toiminta täyttää luvassa asetetut vaatimukset. Lisäksi tarkastukset tulisi tehdä ennen luvan sisältöä merkittävästi muuttavan tai luvan voimassaoloaikaa koskevan asian ratkaisemista. Luvan peruuttamisesta ja siihen liittyvistä tarkastusmenettelyistä säädettäisiin ehdotetussa 101 §:ssä.

Säännökseen sisältyisi myös nykyisenlainen, eläintarhadirektiivin 4 artiklan 3 kohdan mukainen vaatimus toiminnan valvomisesta säännöllisin tarkastuksin. Aluehallintovirasto voisi käyttää toiminnan säännönmukaisessa valvonnassa apunaan myös kunnaneläinlääkäreitä 78 §:n 3 momentin mukaisesti.

56 §. Toiminnanharjoittajan eräät ilmoitukset ja toiminnassa tapahtuvat muutokset. Pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin menettelyistä, joita noudatettaisiin, kun toiminnassa tapahtuu muutoksia, joita ei ole voitu ottaa huomioon alkuperäistä lupaa myönnettäessä. Toiminnanharjoittajan tulisi ilmoittaa aluehallintovirastolle sellaisista suunnitelluista toiminnassa tapahtuvista muutoksista, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa, ovatko luvan saamisen edellytykset edelleen olemassa. Muutokset, joita ilmoitusvelvollisuus koskisi, olisivat käytännössä niitä tietoja, joita lupahakemuksessa on esitettävä.

Aluehallintovirasto arvioisi ilmoituksen perusteella, täytyvätkö luvan myöntämistä koskevat vaatimukset edelleen, ja ilmoittaisi siitä luvan haltijalle. Jos aluehallintovirasto arvioisi, ettei lupaa tarvitsisi hakea erikseen, se tekisi muutoksia koskevista tiedoista merkinnän lupaa koskeviin tietoihin ja ilmoittaisi asiasta luvan haltijalle. Jos muutos olisi aluehallintoviraston arvion mukaan sellainen, että lupaa tai sen täydentämistä olisi haettava uudelleen, aluehallintovirasto ilmoittaisi myös tästä luvan haltijalle. Lupaa tai sen täydentämistä olisi haettava uudelleen, jos eläinlajeja lisätään tai eläinmäärää kasvatetaan merkittävästi tai toimintaa muutetaan muutoin tavalla, jolla voi olla vaikutusta eläinten hyvinvointiin. Sirkusluvan osalta kysymys voisi olla paitsi uudesta sirkuksessa esiintyvistä eläinlajeista myös uusista tempuista, joita eläimet suorittaisivat. Ehdotetulla menettelyllä joustavoitettaisiin ja kevennettäisiin lupaa koskevia menettelyjä. Kiertävän eläinnäyttelyn ja kiertävän sirkuksen kiertuepaikoista ja aikatauluista olisi ilmoitettava luvan myöntäneelle aluehallintovirastolle vuosittain, vähintään 30 vuorokautta ennen kiertueelle lähtemistä. Ilmoitus olisi tehtävä viipymättä myös kiertuepaikkoja ja aikatauluja koskevista muutoksista. Ilmoitusvelvollisuus olisi tarpeen toiminnan tehokkaan valvonnan mahdollistamiseksi. Toiminnanharjoittajan tulisi tehdä ilmoitus myös toiminnan lopettamisesta.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksestä voitaisiin tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella.

57 §. Kotieläinpihasta tehtävä ilmoitus. Pykälässä säädettäisiin kotieläinpihan pitäjän ilmoitusvelvollisuudesta. Kotieläinpiha määriteltäisiin 5 §:ssä. Voimassa olevan lain mukaan kotieläinpihat ovat pysyviä eläinnäyttelyitä ja tarvitsevat luvan toimintaansa. Toiminnan luvanvaraisuudesta ehdotetaan luovuttavan. Kotieläinpihan määritelmän mukaan kotieläinpihana pidettäisiin vain sellaista pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä yksinomaan niitä nisäkäs- ja lintulajeja, joita voidaan 8 §:n 2 momentin mukaan pitää tuotantoeläiminä, sekä koira ja kissoja. Näiden eläinlajien pitoon tai näytteillä pitoon normaalissa pitopaikassaan ei liity sellaisia erityisiä riskejä eläinten hyvinvoinnille, jotka edellyttäisivät toiminnan luvanvaraisuutta. Ehdotetun pykälän mukaan kotieläinpihan pitäjän olisi, sen lisäksi mitä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa säädetään eläinten pitämisen ja pitopaikasta ilmoittamisesta ja tallettamisesta, ilmoitettava eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin tallettavaksi tiedot eläinten pitäjän pätevydestä sekä selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitettu järjestää. Eläinten hyvinvoinnin valvontaviranomaiset saisivat tätä kautta tiedon toiminnasta. Ehdotetun lain 78 §:n mukaan kotieläinpihatoimintaan voitaisiin myös edelleen kohdistaa tarkastuksia ilman epäilyä hyvinvointisäädösten rikkomisesta.

58 §. Luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksesta tehtävä ilmoitus. Pykälässä säädettäisiin luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten tarhausta harjoittavan eläinten pitäjän ilmoitusvelvollisuudesta. Tarhattavien luonnonvaraisten eläinten pitäjän ilmoitusvelvollisuudesta säädetään voimassa olevassa lainsäädännössä sekä eläinsuojelulain 21 ja 23 §:ssä että eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa. Pällekkäisten ilmoitusvelvollisuuksien karsimiseksi ehdotetaan, että eläinsuojelulaissa säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta luovutaan ja eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta tarvittavat lisätiedot toimitetaan pitopaikkailmoituksen yhteydessä pitopaikkarekisteriin tallettavaksi. Riistanhoidollista tarhausta harjoittavan eläinten pitäjän olisi lisäksi ilmoitettava, mihin metsästyslain 3 §:ssä tarkoitettuun riistanhoidolliseen tarkoitukseen eläimiä pidetään. Metsästyslain mukaan riistanhoidolla tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on riistaeläinkantoja säätelämällä, riistaeläinten elinolosuhteet turvaamalla tai niitä parantamalla taikka muulla tavalla lisätä, säilyttää tai parantaa riistaeläinkantaa ja eri eläinkantojen välistä tasapainoa. Pitopaikkarekisterissä olevat tiedot ovat myös eläinten hyvinvoinnin valvontaviranomaisten käytettävissä.

59 §. Broilerikasvattamot. Pykälässä säädettäisiin broilerikasvattamoita koskevista vaatimuksista pääosin vastaavalla tavalla kuin eläinsuojelulain 26 c §:ssä. Ehdotetulla pykälällä pannaan täytäntöön broileridirektiivin liitteen I 11 kohta, liitteen II 1 kohdan 1—3 alakohdat ja 2 kohta, liitteen III kohta 1.1 sekä liitteen V 1 ja 2 kohta.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uutena broilerin määritelmä. Broilerilla tarkoitettaisiin lihan tuotantoa varten pidettävää tuotantopolven lintua, joka kuuluu *Gallus gallus*-lajiin.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan broilereiden omistajan tai pitäjän on sen lisäksi, mitä säädetään eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa eläinten pitopaikan ilmoittamisesta, ilmoitettava pitopaikkarekisteriin talletettavaksi tiedot kasvattamon rakennusten kasvatusosastoista, joissa broileriparvia kasvatetaan. Tällöin kasvattamon valvonta voidaan tehdä kasvatusosastoin, mikä on edellytyksenä sille, että broilereiden hyvinvoinnin arviointia voidaan kohdentaa broileriparviin ja niihin tiloihin, joissa kyseiset parvet on kasvatettu. Eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa eläinten pitopaikka on määritelty vähintään rakennukseksi. Kasvatusosastolla tarkoitetaan broilerikasvattamon rakennusta tai sen osaa, jossa voidaan kasvattaa kerralla yhtä broileriparvea, joka käyttää yhteistä pehkualuetta sekä yhteisiä ruokinta- ja juomalaitteita.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan broilereiden omistajan tai pitäjän on pidettävä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettua luetteloa kasvatusosastoin. Luettelon pitää sisältää tiedot muun muassa tuotujen broilereiden lukumäärästä ja niiden käytävissä oleva alueen pinta-alasta, broilereiden rodusta tai hybridistä, jos se on tiedossa, ja parveen jäävien broilereiden lukumäärästä myytävien tai teurastettavien broilereiden poistamisen jälkeen.

Pykälän 2 momentin 3 kohtaan lisättäisiin uutena vaatimus kuolleena löydettyjen broilereiden lukumäärän lisäämisestä luetteloon. Säännös on vastaava kuin nykyisen lain 26 a §:n 1 momentissa ja lakiehdotuksen 32 §:n 1 momentissa. Säännös esitetään selkeyden ja ymmärrettävyyden vuoksi tässä uudelleen, koska luetteloa on pidettävä kaikkien kuolleiden eläinten lukumäärästä riippumatta siitä, onko eläin lopetettu tai löydetty kuolleena.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan broilereiden omistajan tai pitäjän on laadittava kuvaus kasvattamon tuotantojärjestelmästä, kun broilereiden kasvatusiheyys on yli 33 elopainokiloa neliometrillä. Kuvauksen pitää sisältää asiakirjat, joissa on yksityiskohtaiset tiedot tuotantojärjestelmästä. Erityisesti asiakirjojen pitää sisältää tekniset tiedot kasvattamon kasvatusosastoista ja niiden laitteista. Tällaisia tietoja ovat muun muassa rakennuksen pohjapiirros, broilereiden käytävissä oleva pinta-ala, tiedot ilmanvaihto- ja lämmitysjärjestelmästä, ruokinta- ja juomalaitteet sekä niiden sijainti, hälytysjärjestelmät ja niiden varajärjestelmät. Tuotantojärjestelmän kuvaus on esitettävä pyynnöstä aluehallintovirastolle ja se on pidettävä ajan tasalla.

Kasvattamossa käytettävästä kasvatusiheydestä ja siihen tehdystä muutoksesta sekä tuotantojärjestelmää koskevista keskeisistä tiedoista on ilmoitettava aluehallintovirastolle viimeistään 15 päivää ennen ensimmäisen parven sijoittamista kasvatusosastoon. Ilmoitukseen on liitettävä keskeiset tiedot tuotantojärjestelmästä.

Lisäksi ehdotetun pykälän 3 momentissa edellytetään, että broilereiden omistaja tai pitäjä ilmoittaa viipymättä broilerikasvattamoon, laitteisiin tai menettelyihin tehdyistä oleellisista muutoksista, jos ne voivat vaikuttaa broilereiden hyvinvointiin. Tällainen muutos voi olla esimerkiksi ilmastointilaitteiston vaihtaminen erityyppiseksi.

Ehdotetun pykälän 4 momentissa säädetään broileridirektiivin liitteen V mukaisesti korkeimmalle sallitulle kasvatustiheydelle asetettavat erityisvaatimukset. Erityisvaatimusten täyttyessä kyseisessä kasvatusosastossa voidaan käyttää kasvatustiheyttä, joka on enintään 42 elopainokiloa neliometriä kohti. Edellytyksenä korkeimmalle kasvatustiheydelle on, että kasvattamoon tehdyissä eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuksissa ei viimeisen kahden vuoden aikana ole todettu eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä, kasvattamossa on käytettävä hyvän käytännön oppaita ja kuolleisuus kasvatusosastossa on alle määrätyn raja-arvon. Kuolleisuus lasketaan seitsemän perättäisen parven keskiarvona.

Broilereiden kuolleisuutta arvioitaessa on otettava huomioon broilereiden omistajasta tai pitäjstä riippumattomat tai poikkeukselliset syyt, joiden vuoksi broilereiden kuolleisuus lisääntyi kasvatuskauden aikana. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi toimitettujen untuvikoiden laatu, käytetyn kaupallisen rehun laatu, broilerin jalosteesta johtuva kohonnut kuolleisuus sekä ennalta arvaamatta syntynyt juomalaitteiston toimintahäiriö.

Lisäksi broilereiden omistaja tai pitäjä voi esittää ne toimenpiteet, joihin hän on jo ryhtynyt broilereiden kasvatusaikana kohonneen kuolleisuuden havaittuaan. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi tehdyt laitteiden korjaukset, yhteydenotot terveydenhuoltoeläinlääkäriin ja tältä saatujen ohjeiden noudattaminen, broilereille mahdollisesti tehtyjen ruumiinavausten tulokset sekä annetut lääkitykset.

Ehdotetun pykälän 5 momentin mukaan broilereiden omistajan tai pitäjän on toimitettava teurastamolle tiedot parven pitopaikasta, parvesta ja parven kuolleisuudesta parven kasvatusaikaisen hyvinvoinnin arvioimiseksi. Näitä ovat muun muassa tiedot broilerikasvattamon osastosta, jossa broilerit on kasvatettu, päiväkohtaisesta kuolleisuudesta, broilereiden rodusta tai hybridistä sekä laskelma kumulatiivisesta päiväkohtaisesta kuolleisuudesta.

Ehdotetun pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset, jotka koskevat broilerikasvattamon tuotantojärjestelmän kuvausta, tuotantojärjestelmää koskevia keskeisiä tietoja, broilereiden kasvatustiheyttä koskevia vaatimuksia, hyvän käytännön opasta, broilereiden kuolleisuudessa huomioon otettavia seikkoja sekä teurastamoon lähetettäviä parvea koskevia tietoja.

60 §. *Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito.* Ehdotetun pykälän mukaan ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito olisi jatkossakin ilmoituksenvaraista toimintaa. Ammattimaisten hevoseläinten pitäjien ilmoitusvelvollisuus sovitettaisiin yhteen eläintunnistulainsäädännössä säädetyn pitopaikkailmoituksen kanssa siten, että vältetään päällekkäisten ilmoitusten tekeminen. Niistä toiminnoista ja eläinlajeista, joita ilmoitusvelvollisuus koskisi, säädettäisiin nykyisen asetuksen sijaan ehdotetun lain liitteessä 2.

Ilmoitusvelvollisuudella olisi tarkoitus varmistaa valvontaa varten, että viranomaisilla on tieto harjoitettavasta ammattimaisesta tai laajamittaisesta toiminnasta, johon saattaa liittyä eläinten hyvinvointia vaarantavia tekijöitä. Toiminnanharjoittajan tulisi viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai lopettamista taikka toiminnan oleellisesti muuttuessa tehdä siitä kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa harjoitetaan. Toiminnan oleellisella muutoksella tarkoitettaisiin esimerkiksi toiminnan laajentamista koskemaan uusia eläinlajeja tai toiminnan tarkoituksen muuttamista vaikkapa eläinkaupasta eläinhoitolaksi. Hevoseläinten pitäjien ilmoitusvelvollisuudesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa hevosten tunnistamisesta (222/2017). Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa hevoseläimiä pitävän tulisi liittää asetuksen 3 §:ssä tarkoitettuun pitopaikkailmoitukseen tiedot myös eläinten pitäjän tai pitäjien pätevydestä sekä selvitys eläinten hoidon järjestämisestä.

Siitä, mitä on pidettävä ammattimaisena tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvana seura- ja harrastuseläinten pitona, säädettäisiin ehdotuksen liitteessä 2. Eläinsuojeluasetuksen 26 §:ään verrattuna määrittelyä selkeytettäisiin siten, että ammattimaiselle tai laajamittaiselle kaupanpidolle tai välittämislle sekä laajamittaiselle eläintenpidolle säädettäisiin toiminnassa käytettävien eläinten lukumääriin perustuvat selkeät rajat. Pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten osalta rajaus perustuisi toiminnassa säännöllisesti käytettävien häkkien, terraarioiden tai akvaarioiden lukumääriin.

Liitteen 2 1-kohdassa säädettäisiin seura- ja harrastuseläinten säännöllisestä kaupanpitämisestä ja muusta luovuttamisesta tai välittämisestä. Tällaisena toimintana olisi pidettävä esimerkiksi kasvatustoimintaa, jonka harjoittaja myy tai muutoin luovuttaa kissoja, koiria, frettejä tai kaniineja vähintään kolmesta itse kasvatetusta pentueesta vuodessa. Pentueiden määrä laskettaisiin yhteen siten, kolme itse kasvatettua pentuetta voisi muodostua esimerkiksi kahdesta kissapentueesta ja yhdestä koirapentueesta. Itse kasvatetulla pentueella tarkoitettaisiin pentuetta, jonka toiminnan harjoittaja on kasvattanut luonaan. Liitteen 2-kohdassa säädettäisiin seura- ja harrastuseläinten laajamittaisesta pidosta ja se sisältäisi eläinlajikohtaiset lukumäärät, jotka ylittävää toimintaa olisi pidettävä laajamittaisena pitona. Liitteen 3-kohdassa säädettäisiin koirien tai kissojen hoitoon, säilytykseen tai koulutukseen ottamisesta. Tällaista toimintaa voisi olla esimerkiksi koirahoitolan tai löytöeläintalon pitäminen. Liitteen 4-kohdassa säädettäisiin hevosten tai muiden hevoseläinten vuokraamisesta, säilytettäväksi tai hoidettavaksi, valmennettavaksi tai koulutettavaksi ottamisesta sekä opetuksen antamisesta mainittujen eläimen käytössä ja käsittelyssä. Tällaista toimintaa voisi olla esimerkiksi tallipaikojen vuokraus- tai ratsastuskoulutoiminta. Liitteen 5-kohdassa säädettäisiin tiettyjen edellä mainittujen toimintojen yhteen laskemisesta. Säännös olisi tarpeen, jotta laajamittainen, mutta useisiin eri eläinlajeihin perustuva toiminta tulisi viranomaisten tietoon, vaikka yksittäisen eläinlajin kohdalla ilmoitusvelvollisuuden raja ei täytyisikään. Liitteen 6-kohdan mukaan myös muu vastaava ammattimainen tai laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito olisi ilmoituksenvaraista toimintaa. Tällaisena voitaisiin pitää esimerkiksi sellaista pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten pitoa, jossa eläimiä ei pidetä häkeissä, terraarioissa tai akvaarioissa, mutta joka eläinmäärältään vastaa liitteen 2 d-kohdassa esitettyä toimintaa.

Tarkempia säännöksiä ammattimaisesta tai muutoin laajamittaisesta eläintenpidosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

61 §. *Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen.* Pykälä olisi uusi. Luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa harjoittava toimija kuuluisi myös ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Ehdotetun lain 28 ja 29 §:ssä täsmennettäisiin nykyiseen verrattuna tilanteita ja edellytyksiä, jotka koskevat luonnonvaraisen eläimen tilapäistä hoitoa ja hoidon jälkeisiä menettelyjä. Tähän liittyen säädettäisiin myös eläinten hoitopaikkoja koskevista vaatimuksista. Luonnonvaraisten eläinten hoitoa harjoittavan olisi viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai lopettamista tai toiminnan oleellisesti muuttuessa tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa harjoitetaan.

Säännöksen avulla pyritään varmistamaan siitä, että luonnonvaraisten eläinten pidempiaikainen hoito olisi osaavissa käsissä ja alan toimijat olisivat viranomaisten tiedossa. Tämä mahdollistaisi myös toiminnan nykyistä tehokkaamman valvonnan. Käytännössä luonnonvaraisten eläinten pidempiaikaista hoitoa antavat nykyisin muutamat eläintarhat, eläinhoitolat, yhdistykset ja asiaan perehtyneet yksityishenkilöt.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten pidempiaikaisesta hoidosta. Avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen hoitoon ottamisen lähtökohtana ja tavoitteena tulisi aina olla eläimen palauttaminen takaisin luontoon. Niitä

seikkoja, jotka olisi otettava huomioon eläimen hoitoon ottamista harkittaessa, on käsitelty aiemmin 7 §:n 3 momentin yhteydessä. Jos hoitoon ottamiseen päädytään, sen kesto tulisi rajoittaa lyhyimpään mahdolliseen. Muuhun kuin luontoon palauttamiseen tähtäävä väliaikainen hoito tulisi lähtökohtaisesti rajoittaa vain niihin eläinyksilöihin, jotka voidaan hoidon jälkeen sijoittaa eläintarhaan.

Ennen eläimen pidempiaikaiseen hallussapitoon ryhtymistä olisi selvitetävä, tarvitaanko eläimen hallussapitoon luonnonsuojelulain tai metsästyslain mukainen poikkeuslupa. Myös vieraslajien hallussapitoon liittyvät rajoitukset tulisi ottaa huomioon. Jos eläintä ei voida sille vammaan, sairauden tai muun avuttomuuteen johtaneen syyn takia annetun hoidon päättyessä palauttaa luontoon tai sijoittaa eläintarhaan, se tulisi lopettaa. Eläimelle annettavan hoidon enimmäiskesto on arvioitava tapauskohtaisesti. Hyväksyttävää ei kuitenkaan ole se, että eläin jää annettavan hoidon varjolla pysyvästi elätettäväksi muualle kuin eläintarhaan. Eläintarhoilla on käytännössä rajoitetut mahdollisuudet ottaa uusia eläimiä hoitoonsa. Eläintarhaan voidaan pysyvästi sijoittaa vain sellainen eläinyksilö, joka sopeutuu eläintarhaolosuhteisiin ja jolle voidaan turvata eläintarhassa hyvät olosuhteet. Eläimen pysyvä sijoittaminen eläintarhaan saattaa myös edellyttää luonnonsuojelulain tai metsästyslain mukaista poikkeuslupaa.

62 §. Ilmoituksenvaraista toimintaa koskevien ilmoitusten sisältö. Pykälässä säädettäisiin niistä tiedoista, joita ilmoituksenvaraista eläintenpitoa harjoittavan tulisi ilmoittaa aluehallintovirastolle. Ilmoituksesta tulisi toiminnanharjoittajaa koskevien tietojen, kuten nimen, osoitteen ja kotipaikkaa koskevien tietojen lisäksi käydä ilmi suunnitellun toiminnan järjestämistä koskevat tiedot. Tällaisia olisivat tiedot esimerkiksi siitä, minkälaista toimintaa, missä ja minkälaisissa tiloissa on tarkoitus harjoittaa. Ilmoituksen tulisi sisältää myös tiedot toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläinmääristä, selvitys eläinten pitopaikoista, selvitys eläinten pitäjän pätevyydestä ja selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitus järjestää. Tiedot olisivat sisällöltään vastaavanlaisia kuin eläinsuojelulain 24 §:ssä tarkoitettut tiedot.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksista ja niihin liitettävistä selvityksistä voitaisiin nykyiseen tapaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

63 §. Luettelon pitäminen. Pykälässä säädettäisiin luettelon pitoa koskevasta velvollisuudesta, joka koskisi nykyiseen tapaan luvan- tai ilmoituksenvaraista eläintenpitoa harjoittavaa toimijaa. Säännös vastaisi myös sisällöltään pääosin nykyisen lain 26 §:ssä säädettyä. Pykälään lisättäisiin maininta siitä, että luetteloa voidaan pitää paperisella lomakkeella tai sähköisessä muodossa. Lisäksi säännöstä täsmennettäisiin luettelon säilyttämistä koskevalla ajalla. Luetteloa olisi säilytettävä kolme vuotta sen vuoden päättymisestä, jolloin luetteloon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. Sääntely vastaisi tältä osin eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain 7 §:n mukaista sääntelyä. Pykälään sisältyisi myös nykyiseen tapaan asetuksenantovaltuus. Valtuus osoitettaisiin kuitenkin maa- ja metsätalousministeriön sijaan valtioneuvostolle.

9 luku Eläinten lopetus

64 §. Lopetusta koskevat yleiset vaatimukset. Ehdotettu pykälä sisältäisi keskeisiä eläinten lopetuksessa noudatettavia periaatteita. Pykälä olisi eläinten lopetusta koskeva perussäännös.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvoitteesta lopettaa eläin mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti kyseiselle eläinlajille soveltuvalla lopetusmenetelmällä ja lopetustekniikalla. Eläin olisi tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän olisi oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Jos eläin lopetetaan kyseiselle eläinlajille soveltuvalla teurastustekniikalla,

65 §:n 1 momenttia vastaavasti eläin on aina tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista. Tällainen lopetus voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun omistaja lopettaa siipikarjaa koiran ruuaksi.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin vaatimuksia eläimen lopettavalle henkilölle. Sen varmistamiseksi, että lopetus tapahtuisi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, eläimen lopettavalla henkilöllä tulee olla riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta ja riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin muihin toimenpiteisiin saadaan ryhtyä.

Pykälän 4 momentissa kielletäisiin poron tai hoidossa olevan eläimen lopetus metsästyksellisin keinoin. Metsästyslain 2 §:n mukaan metsästyksenä pidetään luonnonvaraisena olevan riista-eläimen pyydystämistä ja tappamista samoin kuin pyyntitarkoituksessa tapahtuvaa riistaeläimen houkuttelua, etsimistä, kiertämistä, väijymistä, hätyyttämistä tai jäljittämistä, koiran tai muun pyyntiin harjoitetun eläimen käyttämistä riistaeläimen etsimiseen, ajamiseen tai jäljittämiseen sekä pyyntivälineen pitämistä pyyntipaikalla viritettynä pyyntikuntoon. Säännöksellä kielletäisiin vastaava toiminta porojen ja hoidossa olevien eläinten osalta. Kielto ei kuitenkaan koskisi poronhoitajaa, joka lopettaa poron metsästyksellisin keinoin ampumalla. Metsästyksellisin keinoin ampumisella tarkoitetaan eläimen ampumista muualle kuin aivoihin. Hoidossa olevan eläimen lopetus olisi sallittua metsästyksellisin keinoin ampumalla, jos siihen on välttämätön ja hyväksyttävä syy. Tällainen välttämätön ja hyväksyttävä syy voisi olla esimerkiksi karanneen ja villiintyneen naudan poistaminen luonnosta. Lisäksi eläimen saa aina lopettaa ampumalla eläintä asianmukaisella tavalla suoraan aivoihin. Kiellolla halutaan estää eläimen lopetus viihdetarkoituksessa, jossa eläimen tarpeeton kärsimys on selkeästi todennäköistä verrattuna tavanomaiseen lopetukseen, jossa lopetusmenetelmä on paremmin tekijän hallinnassa. Kiellettyä lopetusta olisi esimerkiksi eläimen lopetus tuotantotarhassa metsästyksellisin keinoin ampumalla, jousella tai ansalla. Myöskään poroja ei saisi metsästä poronhoitajaa koskevaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Pykälän 5 momentin mukaan eläinten lopetus viihdetarkoituksessa kielletäisiin. Säännös olisi uusi ja se liittyisi lain tarkoitukseen lisätä eläinten kunnioitusta itseisarvoisina olentoina. Kiellettyjä olisivat sellaiset esitykset tai kilpailut, joissa eläimen lopetuksen tarkoituksena olisi nimenomaan viihteen tai kulttuurikokemuksen luominen yleisölle. Tällaista toimintaa olisi esimerkiksi kilpaileminen siitä, kuka lopettaa eniten eläimiä tietyn ajan kuluessa tai sellainen viihde- tai kulttuuriesitys, jossa eläimen lopetus tapahtuu viihdyttämistarkoituksessa. Kielto ei estäisi esimerkiksi opetustoiminnan yhteydessä tapahtuvaa eläinten lopetusta eikä liioin esimerkiksi normaalin teurastuksen dokumentointia. Eläinten lopetusta metsästyksen tai kalastuksen yhteydessä ei pidettäisi säännöksessä kiellettyinä viihdetarkoituksessa tapahtuvana eläinten lopettamisena. Näin ollen myös esimerkiksi kalastuskilpailut olisivat edelleen sallittuja. Samoin metsästyskoirakokeet ja metsästyskoirien koulutus olisivat edelleen sallittua toimintaa.

Pykälän 6 momentti sisältää valtuutussäännöksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset eläinten lopetuksessa käytettävistä lopetusmenetelmistä ja lopetustekniikoista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin muun muassa seura- ja harrastuseläinten lopetusmenetelmistä. Lisäksi pykälä sisältää valtuutussäännöksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä eläinten lopetuksen suorittavien henkilöiden pätevyyydestä. Metsästyksen ja kalastuksen osalta noudatettaisiin kuitenkin, mitä siitä erikseen säädetään.

65 §. *Eläinten teurastus.* Pykälässä säädettäisiin keskeisistä periaatteista lopetettaessa eläin, joka on tarkoitettu ihmisravinnoksi. Tällaiset eläimet ovat tuotantoeläimiä. Tällöin eläimen lopetus olisi eläimen teurastusta. Termi vastaa lopetusasetuksessa noudatettua terminologiaa. Ehdotettu pykälä olisi teurastusta koskeva perussäännös. Pykälä ei koskisi luonnonvaraisia eläimiä.

Pykälän 1 momentissa kiellettäisiin verenlaskun aloittaminen ennen kuin eläin on asianmukaisesti tainnutettu tai lopetettu kyseisen eläinlajin tainnutukseen tai lopetukseen soveltuvalla menetelmällä. Nykyisen lain 33 b §:ssä sallitaan uskonnollisista syistä noudatettava erityinen teurastustapa, jossa verenlasku aloitetaan tainnuttamisen kanssa samanaikaisesti. Jatkossa teurastettava eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista. Nykyinen tieteellinen tutkimusnäyttö tukee selkeästi verenlaskua edeltävää tainnutusta, jotta voidaan välttää parhaalla mahdollisella tavalla teurastukseen liittyvää eläimen kokemaa kipua ja kärsimystä. Vastaavasti olisi kiellettyä eläinsuojelulain 33 §:n mukainen eläimen omistajan suorittama siipikarjaan kuuluvan linnun teurastus katkaisemalla linnun kaula terävällä aseella. Lisäksi eläimelle ei saisi suorittaa muita teurastukseen liittyviä toimenpiteitä ennen kuin se on kuollut. Vastaavan sisältöinen säännös sisältyy eläinsuojelulain 33 §:ään. Ehdotetulla tainnutusvaatimuksella ei rajoitettaisi tainnutusmenetelmien käyttöä nykyisestä: sallittua olisi näin ollen myös niin sanotun peruutettavan tainnutusmenetelmän, kuten sähkötainnutuksen, käyttö esimerkiksi lampailta ja sioilla.

Pykälän 2 momentti sisältäisi valtuutussäännöksen antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä eläinten teurastuksesta. Valtuussäännös perustuu lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan a alakohtaan, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa lopetusasetusta tiukempia kansallisia säännöksiä eläinten lopetuksesta ja siihen liittyvistä toimista teurastamon ulkopuolella. Vastaavan sisältöinen säännös sisältyy eläinsuojelulain 33 §:ään.

66 §. *Lopetusasetuksen soveltaminen eläinten lopetukseen ja teurastukseen.* Pykälän 1 momentti sisältäisi viittauksen lopetusasetuksen 1 artiklaan, jossa säädetään asetuksen soveltamisalasta. Pykälän sisältö olisi vastaava kuin eläinsuojelulain 33 a §.

Kalojen osalta lopetusasetuksesta sovelletaan vain sen 3 artiklan 1 kohdan vaatimuksia. Mainitun säännöksen mukaan eläimiä tulee varjella vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana. Lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallisia sääntöjä, joiden tarkoituksena on varmistaa lopetusasetuksen säännöksiä laajempi suojelu tarhatun riistan, porot mukaan lukien, teurastamisessa ja siihen liittyvissä toimissa. Ehdotetun 2 momentin valtuutussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa lopetusasetusta täydentäviä säännöksiä, jotka koskevat eläinten lopetusta muualla kuin teurastamossa. Asetuksella voitaisiin antaa esimerkiksi lopetusasetuksen 17 artiklan 6 kohdassa tarkoitettujen karjayksikön muuntokertoimet, joita lopetusasetuksessa ei säännellä näiden eläinlajien osalta.

67 §. *Eläinten lopetukseen liittyvästä toiminnasta ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin eläinten lopetuksista tehtävistä ilmoituksista. Pykälän sisältö vastaa eläinsuojelulain 33 §:ää toimivaltaista viranomaista lukuun ottamatta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläinten lopetuksia tekevien toiminnanharjoittajien velvollisuudesta ilmoittaa toiminnastaan riittävän aikaisin ennen toiminnan aloittamista aluehallintovirastolle. Velvollisuus koskisi myös eläimen omistajaa tai haltijaa, joka lopettaa suuria eläinmääriä kerralla säännöllisesti. Ilmoitus on tehtävä myös toiminnan lopettamisesta tai jos se oleellisesti muuttuu. Ilmoitusvelvollisuus ei koske tavanomaista eläinten pitopaikassa tarvitta-

essa tehtävää sairaiden ja huonokuntoisten eläinten lopetusta. Ilmoitus olisi tehtävä siihen aluehallintovirastoon, jonka alueella toiminta pääasiallisesti tapahtuu. Säännös annettaisiin lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan a alakohdan perusteella, joka mahdollistaa lopetusasetusta tiukempien kansallisten säännösten antamisen eläinten lopetuksista teurastamon ulkopuolella. Velvoite koskisi kuitenkin muitakin kuin lopetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvien eläinten lopetusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lopetusasetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesta turkistarha-alan ilmoitusvelvollisuudesta. Ilmoitus eläinten lopetuksista olisi tehtävä aluehallintovirastolle etukäteen ennen lopetusten aloittamista.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten tekemisestä voitaisiin antaa 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella voitaisiin esimerkiksi säätää siitä, kuinka kauan ennen lopetuksen aloittamista ilmoitus tulee tehdä ja mitä ilmoituksen tulee sisältää.

68 §. Eläinten joukkolopetus. Pykälässä säädettäisiin joukkolopetuksiin liittyvistä toimista ja eri viranomaisten tehtävistä. Pykälän sisältö vastaa eläinsuojelulain 33 d §:ää. Ehdotetun pykälän 1 momentissa viitattaisiin lopetusasetuksen 18 artiklaan niistä eläinten joukkolopetusta koskevista erityisvaatimuksista, jotka koskevat asetuksen soveltamisalaan kuuluvia eläimiä.

Ehdotetun pykälän 2—4 momentissa säädettäisiin eri viranomaisten lopetusasetuksen mukaisista tehtävistä eläinten joukkolopetuksessa.

Pykälän 5 momenttiin sisältyisi asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa selkeyttää eri viranomaisten 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Asetuksella voitaisiin myös säätää eläinten joukkolopetuksessa noudatettavista menettelyistä.

69 §. Eläimen lopetus hätätapauksessa. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta poiketa 64 §:ssä tarkoitetuista lopetusmenetelmistä, kun eläin on lopetettava hätätilanteessa. Eläimen lopettaminen olisi kuitenkin aina tehtävä niin, että eläimelle ei aiheuteta poikkeustilanteesta huolimatta tarpeetonta kärsimystä. Tuotantoeläinten hätälopetuksesta säädetään myös lopetusasetuksen 19 artiklassa. Pykälän sisältö vastaa eläinsuojelulain 33 e §:ää.

70 §. Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä. Pykälässä säädettäisiin lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjästä, joka voi antaa lopetusasetuksen mukaisen kelpoisuuden edellyttämää koulutusta. Pykälän sisältö vastaa eläinsuojelulain 33 f §:ää.

10 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

71 §. Ruokavirasto. Ruokaviraston tehtävistä säädetään eläinsuojelulain 34 a §:ssä. Tehtäviin ehdotetaan joitain täsmennyksiä ja muutoksia. Ruokaviraston yleisistä tehtävistä säädetään Ruokavirastosta annetussa laissa (371/2018).

Ruokaviraston tehtävänä olisi pykälän 1 momentin mukaan keskushallinnon viranomaisena suunnitella, ohjata ja kehittää valtakunnallisesti eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä valvoa eläinten hyvinvointisääösten noudattamista. Lisäksi viraston tehtävänä olisi suorittaa sille laissa osoitetut muut tehtävät, joista säädettäisiin osin pykälän 2—4 momentissa, osin muissa lain säännöksissä.

Pykälän 2 momentin 1 kohta koskee valvonta-asetuksen täydentämistä toimivaltaisella viranomaisella asetuksen 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan edellyttämällä tavalla. Ruokavirasto ni-

mettäisiin mainitun artiklan mukaiseksi viranomaiseksi, jonka vastuulla olisi lain soveltamisalalla koordinoita yhteistyötä ja yhteydenpitoa komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa eläinten hyvinvoinnin valvonnan ja suoritettavien virallisten toimien osalta.

Valvonta-asetuksen 103 artiklan mukaan jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi yhteyspisteinä toimiva yhteyselin, joka vastaa asetuksen 104–107 artiklan mukaisen tietojenvaihdon helpottamisesta toimivaltaisten viranomaisten välillä. Pykälän 2 momentin 2 kohtaan otettaisiin maininta Ruokaviraston tehtäviin kuuluvasta yhteyselimenä toimimisesta.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan Ruokavirasto valvoisi nykyiseen tapaan säädösten noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan Ruokavirasto toimisi nykyiseen tapaan lopetusasetuksen 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena, jonka tehtävänä on arvioida hyvän toimintatavan oppaat, ja 4 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena, joka voi kehittää ja julkaista hyvän toimintatavan oppaita.

Eläinsuojelulain 34 a §:n 2 momentin mukaan Ruokavirasto on lopetusasetuksen 22 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi vaatia muutoksia liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen käytettävien välineiden käyttöohjeisiin. Lopetusasetuksen 22 artikla on kumottu valvonta-asetuksella. Oikeustilan säilyttämiseksi nykyisellään säännöksessä viitattaisiin valvonta-asetuksen 138 artiklaan toimissa, jotka koskevat eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen käytettävien välineiden käyttöohjeita. Ruokavirasto olisi näin ollen 2 momentin 5 kohdan mukaisesti nykyiseen tapaan toimivaltainen viranomainen näitä koskevissa kysymyksissä.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan virasto valitsisi nykyiseen tapaan otannalla tilat EU:n eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämään säännölliseen valvontaan. Pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan virasto vastaisi nykyiseen tapaan eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvästä tilastoinnista ja raportoinnista.

Pykälän 2 momentin 8 kohdassa säädettäisiin ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tunnustamisesta niissä tapauksissa, joissa oikeus tehdä eläimille 15 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä tai toimia 30 §:ssä tarkoitettuna eläinten pitäjänä tai hoitajana on rajattu ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) soveltamisalaan kuuluvan säännellyn ammatin harjoittajille.

Eläinsuojelulain 29 §:ssä säädetään kelpoisuudesta eläinten keinolliseen lisäämiseen. Näiden vaatimusten perusteella keinosiementäjän ammattia pidetään säänneltynä ammattina. Lain 30 §:ssä säädetään eläinten keinollista lisäämistä koskevan ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tunnustamisesta. Lain 5 a §:ssä säädetään eläinten hoitajan pätevyysvaatimuksista. Jatkossa myös eläinten keinollista lisäämistä koskevista tarkemmista kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Myös eläinten hoitajan pätevydestä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Laissa on edelleen tarpeen säätää ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavasta toimivaltaisesta viranomaisesta.

Ehdotetun lain 16 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä myös muiden eläimille toimenpiteitä tekevien henkilöiden koulutus- tai osaaamisvaatimuksista, joten ammattipätevyyden tunnustamisesta vastaavasta viranomaisesta on syytä säätää myös näiden osalta. Ammattipätevyyden tunnustamisesta säädettäessä on pyritty varmistumaan siitä, että tunnustamisesta vastaavaksi viranomaiseksi säädetään tiettyä ammattia

koskevassa erityislainsäädännössä se ammatin sääntelystä vastaavan hallinnonalan viranomaisen, jolla on riittävä asiantuntemus ammattitoiminnan sisällöstä. Tämän vuoksi keinollista lisäämistä koskevan ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tunnustaminen on jo nykyisinkin säädetty Ruokaviraston tehtäväksi. Ehdotuksessa tehtävää ehdotetaan laajennettavan siten, että virasto vastaisi myös mahdollisten muiden toimenpiteiden tekijöiden ammattipätevyksien tunnustamisesta. Pykälän 2 momentin 8 kohta koskisi myös ulkomailla hankitun eläinten pitäjän tai muun hoitajan ammattipätevyyden tunnustamismenettelyä. Eläinsuojelulain 26 b §:ssä säädetään broilereiden pitäjän pätevydestä ja Ruokaviraston toimivallasta päättää ulkomailla hankitun broilereiden pitäjän ammattipätevyyden tunnustamisesta. Ehdotuksen mukaan myös 26 b §:n mukaisista broilereiden pitäjien pätevyysvaatimuksista säädettäisiin jatkossa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ruokaviraston toimivalta laajennettaisiin ehdotetussa säännöksessä koskemaan myös muiden ulkomailla pätevyytensä hankkineiden eläinten pitäjien tai hoitajien ammattipätevyyden tunnustamista. Tämä olisi tarpeen sen varalta, että tulevaisuudessa säädettäisiin myös muita vaatimuksia näiden henkilöiden pätevyydelle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläinten hyvinvoinnin valvonnasta elintarvikelaissa tarkoitetuissa teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa. Kyseisissä paikoissa elintarvikevalvonnasta huolehtii elintarvikelain 24 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla Ruokavirasto. Eläintautilain 67 §:n 3 momentin nojalla myös eläintautien vastustaminen kuuluu Ruokavirastolle. Eläinsuojeluvalvonta elintarvikelain nojalla hyväksytyissä teurastamoissa ja poroteurastamoissa sen sijaan säädetään eläinsuojelulain 37 §:n 1 momentissa tarkastuseläinlääkärille ja lihantarkastajalle. Nämä ovat Ruokaviraston palveluksessa. Tehtävä olisiikin perusteltua säätää elintarvike- ja eläintautilain tapaan suoraan Ruokavirastolle. Säännökseen ehdotetaan muutoinkin tarkennuksia. Ruokavirasto ei vastaisi eläinten hyvinvoinnin valvonnasta teurastamoissa ja laitoksissa, joiden elintarvikelain mukainen valvonta on elintarvikelain 27 §:n 5 momentissa tarkoitettulla tavalla siirretty kunnalle. Poroteurastamojen valvonnasta säädettäisiin 72 §:n 3 momentissa.

Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että Ruokavirasto ja kunta ovat valvomiensa teurastamojen ja laitosten alueella aluehallintoviraston lisäksi lopetusasetuksen 21 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antava viranomaisena. Eläinsuojelulain 37 §:n 2 momentissa tehtävä säädetään tarkastuseläinlääkärille. Kun valvontatehtävä ehdotetaan siirrettäväksi tarkastuseläinlääkäriltä Ruokavirastolle, myös toimivalta antaa väliaikaisia kelpoisuustodistuksia on perusteltua siirtää virastolle. Niiden teurastamoiden ja laitosten osalta, joiden elintarvikelain mukainen valvonta on siirretty kunnalle, kunta toimisi väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antavana viranomaisena.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että Ruokavirasto vastaisi Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevassa lainsäädännössä toimivaltaiselle viranomaiselle säädettyistä tehtävistä, jollei tehtävää ole siirretty muulle viranomaiselle. Säännös olisi tarpeen sen vuoksi, että toimivaltainen viranomaisena olisi osoitettavissa kaikissa esille tulevissa tilanteissa. Asiasta säädettäisiin pykälän 4 momentissa.

72 §. Aluehallintovirasto. Pykälässä säädettäisiin aluehallintoviraston tehtävistä, joista säädetään nykyisin eläinsuojelulain 35 §:ssä. Näihin tehtäviin ehdotetaan lisäksi joitain tarkennuksia.

Aluehallintoviraston tehtävänä olisi pykälän 1 momentin mukaan suunnitella, kehittää ja ohjata eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämistä sekä valvoa eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista toimialueellaan. Lisäksi aluehallintoviraston tehtävänä olisi suorittaa sille laissa osoitetut muut tehtävät, joista säädettäisiin osin pykälän 2 ja 3 momentissa, osin muissa lain säännöksissä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan aluehallintovirasto toimisi lopetusasetuksen 21 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna kelpoisuustodistuksia antavana viranomaisena sekä mainitun artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antavana viranomaisena. Vastaavan sisältöinen sääntely sisältyy eläinsuojelulain 35 §:n 2 momenttiin. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan aluehallintoviraston tehtävänä olisi myös lopetusasetuksen mukaisen kelpoisuustodistuksen peruuttaminen valvonta-asetuksen 138 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena. Aluehallintovirasto voisi mainittua artiklaa soveltaen peruuttaa määräajaksi tai kokonaan lopetusasetuksen mukaisen kelpoisuustodistuksen. Vastaava sääntely sisältyy eläinsuojelulain 35 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan aluehallintovirasto on lopetusasetuksen 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi peruuttaa määräajaksi tai kokonaan lopetusasetuksen mukaisen kelpoisuustodistuksen. Koska lopetusasetuksen 22 artikla on kumottu valvonta-asetuksella, otettaisiin säännökseen lopetusasetuksen kelpoisuustodistusten osalta viittaus asetuksen 138 artiklaan oikeustilan säilyttämiseksi nykyisellään.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan aluehallintovirasto huolehtisi nykyiseen tapaan eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämän otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan järjestämisestä.

Pykälän 2 momentin 4 kohta koskisi esimerkiksi niin sanottujen kriittisten eläinsuojelutehtävien hoitamista. Säännöksen mukaan paikallinen eläinsuojeluviranomainen voi pyytää tällaisen tapauksen hoitamisen siirtämistä aluehallintovirastoon. Kriittisiä eläinsuojelutehtäviä ovat sellaiset eläinsuojelutapaukset, joissa paikallinen viranomainen ei saa omilla hallintotoimillaan aikaan tilanteen korjaantumista eläinten hyvinvointisäädösten mukaiseksi vaan epäkohtia todetaan toistuvasti ja ne ovat vakavia, laajoja ja usein pakkotoimia edellyttäviä. Eläinsuojelutapaus voidaan siirtää aluehallintovirastoon myös, jos se on kokonaiskuvaltaan hankala ja pitkittynyt. Joissain tapauksissa siirto voi olla tarpeen paikallisviranomaisten ollessa esteellisiä hoitamaan yksittäistä valvontatehtävää. Ennen asian siirtämistä aluehallintovirastoon läänineläinlääkäri ja paikallinen eläinsuojeluviranomainen arvioivat siirtämisen tarpeen tapauskohtaisesti.

Vaihtoehtoina siirtämiselle olisivat aluehallintoviraston neuvonta tapauksen hoitamisessa tai uhkasakon asettaminen tehostamaan paikallisen viranomaisen määräyksiä. Pyyntö siirtoon voisi olla suullinen tai kirjallinen. Asian suullisen sopimisen jälkeen siirto tulisi todentaa kirjallisena kirjeitse tai sähköpostitse ja kuitatuksi aluehallintoviraston tehtäväksi otetuksi. Osa toimenpiteistä voi olla myös sellaisia, joissa läänineläinlääkäri on läsnä tarkastuksessa, mutta kunnan-eläinlääkäri jatkaa tapauksen hoitamista, jos se katsotaan tarkastuksen perusteella tarkoituksenmukaisemmaksi.

Paikallinen viranomainen ei voisi siirtää tapauksen hoitoa aluehallintovirastolle suoraan saatuaan ilmoituksen mahdollisista epäkohdista, vaan siirtäminen edellyttää, että viranomainen on ensin tehnyt omia toimenpiteitä asian selvittämiseksi tai hoitamiseksi. Tapauksen siirtyminen aluehallintovirastolle tarkoittaisi sitä, että läänineläinlääkäri tekee asiassa tarvittavat hallinnolliset toimenpiteet ja laatii tarkastuskertomukset ja hallintopäätökset. Tilannetta hoidettaisiin ja tarkastuksia tehtäisiin kuitenkin yhdessä siirtoa pyytäneen viranomaisen kanssa, joka paikallisena viranomaisena voi hoitaa yhdessä sovittuja asioita, esimerkiksi toimeenpanna kiireellisiä toimenpiteitä tai tehdä uusintatarkastuksia. Jokainen eläinsuojelutapaus tarkastellaan itsenäisenä, kun mietitään, onko siirtoa edellyttävä tapaus. Myös eläinten omistajan eri eläinsuojelutapaukset käsiteltäisiin erillisinä, jollei niitä ole tarkoituksenmukaista yhdistää samaan menettelyyn.

Kriittisten eläinsuojelutehtävien lisäksi aluehallintovirastot huolehtivat muun muassa eläintarhojen, pysyvien ja kiertävien eläinnäyttelyjen sekä sirkusten säännöllisestä valvonnasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että elintarvikelaissa tarkoitetuissa poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa suoritettavat eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tehtävät hoitaisi koko maan alueella Lapin aluehallintovirasto.

73 §. Tulli. Pykälässä säädettäisiin Tullista valvontaviranomaisena. Säännös olisi uusi. Pykälän mukaan Tulli huolehtisi Ruokaviraston, aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin ohella eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvonnasta EU:n sisärajoilla tai kun eläimiä kuljetetaan kolmanteen maahan. Tulli suorittaisi valvontaa muiden valvontaviranomaisten ohella, joten säännös ei poistaisi muiden valvontaviranomaisten roolia eläinten hyvinvoinnin sisämarkkinoilla tapahtuvassa valvonnassa. Muun muassa ponnistelut laittoman lemmikkikaupan ja niin sanotun pentutehtailun torjumiseksi edellyttävät ohjauksen ja valvonnan tehostamista. Pykälä selkeyttäisi nykyistä tilannetta, jossa on syntynyt epäselvyyttä Tullin toimivallasta valvontatehtävissä. Ruokaviraston tulisi joka tapauksessa järjestää Tullille tarvittavaa koulutusta valvonnan hoitamisen liittyvissä kysymyksissä. Vastaavasti Tullin tehtävistä on myös säädetty eläinlaitilain 70 §:ssä ja eläinten kuljetuksesta annetun lain 27 §:ssä.

74 §. Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija. Pykälän mukaan kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija valvoisivat nykyiseen tapaan eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella.

75 §. Poliisi. Eläinsuojelulain 36 §:n mukaisina paikallisina viranomaisina toimivat kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija ja poliisi. Ehdotuksen mukaan poliisin tehtävistä säädettäisiin omassa pykälässään. Poliisin tehtävät tai asema valvontaviranomaisena eivät muuttuisi nykyisestä. Poliisin toimivalta rajoittuisi sen toimialueeseen.

11 luku Valvonta

76 §. Valvonnan yleiset periaatteet. Pykälä valvonnan yleisistä periaatteista olisi uusi. Säännös koskisi kaikkia valvontaviranomaisia. Pykälän 1 momentin mukaan valvonta olisi järjestettävä niin, että se on laadukasta ja tehokasta. Hyvin ja huolellisesti järjestetty valvonta on laadukasta. Valvonnan tehokkuus liittyy muun muassa siihen, että lainsäädännön noudattamatta jättämiseen puututaan viipymättä ja suhteellisuusperiaate huomioiden riittävin keinoin. Suhteellisuusperiaate edellyttää hallintolain 6 §:n mukaan, että viranomaisen toimet ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Valvonnan tehokkuus edellyttää myös huomion kiinnittämistä valvonnan riskiperusteisuuteen. Valvonnan riskiperusteisuus tarkoittaisi valvonnan kohdentamista toiminnan eläinten hyvinvoinnille aiheuttamien riskien perusteella. Huomiota olisi kiinnitettävä esimerkiksi toiminnan laajuuteen ja luonteeseen. Myös sillä, onko toimintaa tarkastettu aiemmin, tulisi olla merkitystä. Jos toimintaa on tarkastettu aiemmin, merkitystä olisi paitsi sillä, kuinka pitkä aika aiemmasta tarkastuksesta on kulunut, myös sillä, mitkä ovat olleet aieman tarkastuksen tulokset. Ruokaviraston ja aluehallintoviraston valvontasuunnitelmasta säädettäisiin 77 §:ssä.

Valvontaviranomaisilla olisi myös velvollisuus neuvoin pyrkiä edistämään eläinten hyvinvointia. Eläinsuojelulain 40 §:ssä säädetään neuvojen antamisesta. Pykälän mukaan tarkastuksen suorittajan on eläimen omistajalle tai haltijalle annettavin neuvoin pyrittävä edistämään eläimen hyvinvointia ja vaikuttamaan siihen, että tarkastuksessa ilmenneet lievät eläinsuojelulliset epäkohdat korjataan. Tarkastuseläinlääkärin on annettava neuvot teurastamon tai teurastuspaikan alueella sille, joka on vastuussa epäkohtien syntymisestä. Viranomaisen neuvontavelvollisuudesta säädetään lisäksi hallintolain 8 §:ssä. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asi-

ointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Neuvontaa annettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei viranomaisen ryhdy asiassa neuvottavan asiamieheneksi tai avustajaksi.

Vaikka neuvonnasta säädetään hallintolaissa, neuvojen antamisesta olisi perusteltua säätää erikseen ehdotetussa laissa. Lain tarkoituksena olisi sen 1 §:n mukaan paitsi suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla eläinten hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta myös edistää eläinten hyvinvointia. Lisäksi lain tarkoituksena olisi lisätä eläimen kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Eläinten hyvinvointiin voidaan vaikuttaa monin eri tavoin. Eläimen omistajan tai pitäjän velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että hänellä on riittävästi tietoa ja taitoa pitää, hoitaa ja käsitellä eläintä ehdotetun lain mukaisesti ja ottaa tarvittaessa selvää, miten tämä tapahtuu. Valvontaviranomaisen roolia eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi olisi kuitenkin syytä korostaa niin, että sille säädettäisiin velvollisuus pyrkiä neuvoin edistämään eläinten hyvinvointia. Neuvonta voisi tapahtua paitsi eläimen omistajan tai pitäjän aloitteesta hänen kysyessään neuvoa myös viranomaisen aloitteesta. Neuvontavelvollisuuden avulla olisi ennen kaikkea tarkoitus pyrkiä ennalta ehkäisemään mahdollisia eläinsuojeluongelmia ja edistämään eläinten hyvinvointia tilanteissa, jossa lainsäädäntöä ei ole vielä rikottu mutta jossa voidaan arvioida eläinten hyvinvoinnin vaarantuvan tulevaisuudessa, mikäli tilanne jatkuu ennallaan. Neuvonta voisi sisältää paitsi lainsäädännön vaatimusten selvittämistä eläimen omistajalle tai pitäjälle myös esimerkiksi eläintenpitoon liittyvien hyvien käytäntöjen selvittämistä taikka sen kertomista, mistä tällaista tietoa on saatavilla. Tietoa voidaan antaa esimerkiksi eläimen ruokinnasta ja muusta hoidosta taikka liikunnasta tai vaikkapa eläimen käyttäytymisestä ja kouluttamisesta. Neuvontaan ei kuuluisi eläinten pitäjän asiamiehenä toimiminen. Neuvoja annettaessa olisi aina riittävän selvästi ilmaistava, että kyse on luonteeltaan ei-sitovista neuvoista eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Eläinsuojelulain 40 §:stä poiketen neuvontaa ei säädettäisi annettavaksi lievien eläinsuojelullisten epäkohtien korjaamiseksi. Näitä tilanteita varten säädettäisiin ehdotetun lain 12 luvussa kehotuksen antamisesta ja hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä.

Pykälän 2 momentissa olisi viittaussäännös, jonka mukaan eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä säädetään lisäksi valvonta-asetuksessa. Valvonnan yleisistä periaatteista säädetään esimerkiksi valvonta-asetuksen 9 artiklassa (virallista valvontaa koskevat yleiset säännöt). Valvonta-asetus koskee ainoastaan tuotantoeläinten hyvinvoinnin valvontaa. Lisäksi on huomattava, että hallintolain 6 §:ssä säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet soveltuvat myös eläinten hyvinvoinnin valvontaan. Tarkastustoiminnassa erityistä merkitystä on etenkin tarkoitussidonnaisuuden periaatteella sekä suhteellisuusperiaatteella.

77 §. Valvontasuunnitelmat. Pykälä olisi eläinten hyvinvointia koskevassa laissa uusi. Eläinlääkintähuoltolain 8—10 §:ssä on säädetty viranomaisten velvollisuudesta suunnitella muun muassa eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Valvontasuunnitelmasta säädetään myös valvonta-asetuksessa. Valvonta-asetuksen 109 artiklassa säädetään, että toimivaltaisten viranomaisten on suoritettava valvontaa monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman perusteella. Valvontasuunnitelmalla pyritään edistämään virallisen valvonnan suunnitelmallisuutta sekä avoimuutta muun muassa toimijoiden suuntaan. Valvontasuunnitelma tulee valmistella ja panna täytäntöön koordinoitusti. Valvontasuunnitelman sisällöstä säädetään valvonta-asetuksen 110 artiklassa, jonka mukaan valvontasuunnitelmaan on sisällyttävä virallinen valvonta kaikilla asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen sääntelemillä aloilla ja sen suunnittelun tulee tapahtua muun muassa asetuksen 9 artiklassa säädettyjen virallista valvontaa koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti. Viimeksi mainitun artiklan mukaan virallista valvontaa on suoritettava esimerkiksi säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Valvontasuunnitelmaan on sisällytettävä yleistä tietoa jäsenvaltion valvontajärjestelmän rakenteesta ja organisaatiosta sekä

valvonta-asetuksen 110 artiklassa tarkemmin lueteltuja yksityiskohtaisia tietoja valvontasuunnitelman sisällöstä. Valvontasuunnitelma on 111 artiklan mukaan saatettava julkisesti saataville ja sen on oltava ajan tasalla. Valvontasuunnitelman mukaisesti suoritettujen valvonnan tuloksista jäsenvaltion on laadittava 113 artiklan mukainen vuosittainen raportti komissiolle.

Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston olisi laadittava valtakunnallinen valvontasuunnitelma. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin aluehallintoviraston velvollisuudesta laatia vastuullaan olevaa valvontaa koskeva valvontasuunnitelma ottaen huomioon Ruokaviraston valtakunnalliseen suunnitelmaan perustuvat tarpeet. Valtakunnallisen valvontasuunnitelman avulla Ruokavirasto voisi ohjata muita toimivaltaisia viranomaisia toimimaan valvontatoiminnalle asetettujen periaatteiden ja tavoitteiden sekä painopisteiden mukaisesti. Valtakunnallisessa suunnitelmassa voitaisiin antaa esimerkiksi tarkastusmäärät tarkastustyypeittäin ja alueittain. Tällä varmistettaisiin valvonta-asetuksen vaatimusten täyttyminen valtakunnallisesti ja toimijoiden yhdenmukainen kohtelu eri alueilla. Aluehallintoviraston vuosittaisen valvontasuunnitelman avulla voitaisiin muun muassa määrittää tarkemmin tehtävien tarkastusten ajankohdat alueellisen tilanteen mukaan ja varmistaa tarvittavat järjestelyt valvonnalle. Tavoitteena on suorittaa toimivaltaisten viranomaisten valvontaa valvonta-asetuksen 9 artiklan 6 kohdan mukaan yhteisellä tavalla ottaen huomioon tarve mukauttaa valvonta erityisiin tilanteisiin.

78 §. Tarkastus- ja näytteenotto. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläinsuojelulain 39 §:n 1 momentin tapaan epäilyyn perustuvan tarkastuksen tekemisestä. Valvontaviranomaisella olisi oikeus tehdä tarkastus, jos on aihetta epäillä, että eläintä pidetään tai kohdellaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaisesti. Selvyyden vuoksi säännökseen ehdotetaan lisättäväksi eläimen pitäminen. Eläintenpito sisältää eläimen hoitamisen. Sen sijaan eläimen käyttämisestä säätäminen ei olisi tarpeen, koska eläimen kohtelemineen kattaisi myös nämä tilanteet. Ehdotetun lain 5 §:ssä määriteltäisiin, mitä valvontaviranomaisilla ja eläinten hyvinvointisäädöksillä tarkoitetaan. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin myös viittaus valvonta-asetuksen 9—15 artiklaan. Valvonta-asetuksen tarkoittama virallinen valvonta ei edellytä epäilyä eläinten hyvinvointisäädösten rikkomisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ilman epäilyä tehtävästä tarkastuksesta. Säännös vastaisi sisällöltään pitkälti eläinsuojelulain 39 §:n 2 momenttia. Ilman epäilyä voitaisiin edelleen tarkastaa ilmoituksen- ja luvanvaraista toimintaa. Tällaiseen toimintaan saattaa toiminnan taloudellisesta luonteesta tai muusta syystä liittyä normaalia suurempi riski eläimen hyvinvoinnille aiheutuvasta haitasta. Tarkastusoikeus ilman epäilyä on kuitenkin eläinsuojelulain mukaista ilmoituksen- ja luvanvaraista toimintaa laajempi. Tarkastusoikeus kohdistuu myös eläinkilpailuihin sekä esityksiin ja näytöksiin, joissa eläimiä on mukana.

Ehdotetussa laissakin ehdotetaan säädettäväksi, että myös eläinkilpailuja ja eläinnäyttelyjä voitaisiin tarkastaa ilman epäilyä. Lisäksi ilman epäilyä tarkastus voitaisiin edelleen tehdä kaikissa eläintiloissa teurastamon tai poroteurastamon alueella. Tarkastustoimivalta olisi näissä tilanteissa Ruokavirastolla tai aluehallintovirastolla.

Pykälän 2 momentin 13 kohta olisi uusi. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että tarkastus voidaan tehdä ilman epäilyä myös silloin, kun toiminnanharjoittaja pyytää tarkastuksen tekemistä. Esimerkiksi broileridirektiivin liitteen V 1 kohdan mukaan eräänä edellytyksenä kasvatustiheyden nostamiselle yli 39 elopainokilon neliometriä kohti on, että broilerikasvattamon eläinten hyvinvointia koskevissa tarkastuksissa ei ole todettu säännösten vastaista toimintaa viimeisen kahden vuoden aikana. Jos broilerikasvattamossa ei ole tehty tarkastusta viimeisen kahden vuoden aikana, vähintään yksi tarkastus on tehtävä ennen kuin kasvatustiheyttä voidaan nostaa. Tällainen tarkastus tehdään siis toiminnanharjoittajan aloitteesta. Valvonta-asetuksen 9 artiklassa säädetään myös menettelyistä silloin, kun virallinen valvonta tapahtuu pyynnöstä.

Uutena ehdotetaan 2 momentin 14 kohdassa säädettäväksi, että valvontaviranomaisella olisi oikeus tehdä tarkastus rikoslain 17 luvun 23 §:n nojalla määrätyn eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi. Eläintenpitokiellon noudattamista valvotaan tänä päivänä normaalin eläinsuojeluvalvonnan yhteydessä. Kiellon valvonnasta on kuitenkin toisinaan ollut epäselvyyttä. Jos henkilön eläintenpito tarkastetaan eläinsuojelulain 39 §:n 1 momentin nojalla epäilyn perusteella tai 2 momentin nojalla ilman epäilyä taikka lain 48 §:n nojalla Ruokaviraston tai aluehallintoviraston määräyksestä, eläinsuojeluviranomaisen tulisi aina tarkastaa eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain (21/2011) nojalla pidettävästä rekisteristä, ettei henkilöllä ole voimassa olevaa eläintenpitokieltä. Epäselvää kuitenkin on, onko viranomaisella oikeutta tehdä tarkastus pelkän eläintenpitokiellon rikkomisepäilyn vuoksi, ellei samalla ole aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään säädösten tai määräysten vastaisesti. Säännöstä on tältä osin syytä selvittää. Lisäksi on syytä säätää valvontaviranomaisen oikeudesta valvoa eläintenpitokiellon noudattamista myös ilman epäilyä. Tarkastuksen tekemistä sekä epäilyn perusteella että ilman epäilyä voidaan perustella paitsi eläinten hyvinvoinnin myös rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden näkökulmasta. Eläintenpitokiellon rikkominen ehdotetaan edelleen rangaistavaksi eläinsuojelurikkomuksena.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Ruokaviraston määräyksestä tehtävästä tarkastuksesta. Ruokavirasto voisi antaa kyseisen määräyksen aluehallintovirastolle, jonka tehtävänä olisi varsinaisista tarkastuksista huolehtiminen. Pykälä vastaisi osin eläinsuojelulain 48 §:n 1 momenttia, mutta selvitysten ja tutkimusten sijaan ehdotetaan säädettäväksi tarkastuksesta. Tällaisessa toiminnassa on tosiasiallisesti kysymys tarkastuksesta. Eri perustein tehtävistä tarkastuksista olisi selvyiden vuoksi perusteltua säätää yhdessä ja samassa pykälässä. Tämän vuoksi säännös Ruokaviraston määräykseen perustuvasta tarkastuksesta ehdotetaan siirrettäväksi epäilyyn perustuvaa ja ilman epäilyä tehtävää tarkastusta koskevaan pykälään. Eläinsuojelulain nojalla selvitykset ja tutkimukset voidaan määrätä suoritettavaksi sellaisissa eläintenpitoyksiköissä, joissa pidetään eläimiä elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa, sekä teurastamoissa ja poroteurastamoissa. Säännös ehdotetaan poistettavaksi, eikä ehdotetussa pykälässä rajoitettaisi sitä, minkälaista toimintaa voitaisiin tarkastaa määräyksen nojalla. Muutos olisi tarpeen sen vuoksi, että alueellisesti tai valtakunnallisesti voisi olla tarvetta tarkastaa laajemmin muidenkin kuin elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa pidettäviä eläimiä. Uusia eläinlajeja ja eläinten pitomuotoja tulee jatkuvasti lisää. Viranomaisilla voisi olla tarvetta tarkastaa esimerkiksi sellaisen eläinlajin, jota pidetään yleensä tuotantoeläimenä, pitämisen säännöstenmukaisuutta, kun eläintä pidetäänkin seura- ja harrastuseläimenä ja mahdollisesti erilaisissa olosuhteissa kuin normaalisti. Sama koskee vaikkapa ulkona pidettäviä harrastuskoirien olosuhteiden tarkastamista. Aluehallintovirasto voisi päättää vastaavista tarkastuksista myös omassa valvonnassaan, ilman Ruokaviraston määräystäkin, tai määrätä virkaeläinlääkärit tekemään tarkastuksia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tarkastuksen tekijän oikeuksista. Pykälä vastaisi osin eläinsuojelulain 39 §:n 3 momenttia ja 48 §:n 2 momenttia. Eläinsuojelulain 39 §:n mukaisen tarkastuksen suorittajan ja 48 §:n mukaisen selvityksen tai tutkimuksen suorittajan oikeuksista ei säädetä kaikilta osin samalla tavoin. Esityksessä ehdotetaan, että tarkastuksen tekijän oikeudet koskisivat niin epäilyn perusteella kuin ilman epäilyäkin tehtäviä tarkastuksia sekä 3 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia. Pykälässä säädettäisiin tarkastuksen tekijän oikeudesta päästä tiloihin, joita tarkastuksen tekeminen edellyttää, ja oikeudesta ottaa maksutta valvontaa varten tarvittavia näytteitä sekä tallentaa ääntä ja kuvaa. Tarkastuksen tekijällä olisi oikeus tarkastaa eläin, eläimen pitopaikka ja muut eläintenpitoon liittyvät tilat, eläintä varten tarkoitettu ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä eläintenpitoon liittyvät tiedot ja asiakirjat sekä muut valvonnan kannalta merkitykselliset seikat. Oikeus tallentaa ääntä ja kuvaa olisi uusi. Kuvaamisoikeuden on katsottu sisältyvän nykyisinkin tarkastuksen tekemistä koskeviin eläinsuojelulain ja hallintolain säännöksiin. Selvyyden vuoksi asiasta säädettäisiin nimenomaisesti. Vastaava säännös on muun muassa elintarvikelain 41 §:ssä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tehtävän tarkastuksen edellytyksistä. Asunto tai muu vastaava, pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävä tila kuuluu perustuslaissa suojatun kotirauhan piiriin. Kielellisistä eroavaisuuksista huolimatta säännös vastaisi pitkälti eläinsuojelulain 39 §:n 4 momenttia. Säännöstä kuitenkin täsmennettäisiin niillä aineellisilla edellytyksillä, joita tarkastus edellyttäisi. Kotirauhan piirin sijaan ehdotetaan nykykäytännön mukaisesti säädettäväksi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävästä tilasta. Mainituksessa tilassa tarkastuksen saisi ehdotuksen mukaan tehdä ja näytteen ottaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä, että eläinten kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevia hyvinvointisäädöksiä on rikottu tai rikotaan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Tarkastuksen saisi tehdä vain viranomaisen. Tarkastuksessa voitaisiin kuitenkin käyttää valvontaviranomaisen apuna 81 §:ssä tarkoitettua asiantuntijaa tai avustajaa.

79 §. Teurastamojen kameravalvonta. Pykälässä säädettäisiin teurastamojen kameravalvonnasta. Säännös olisi uusi. Teurastamossa eläimet ovat pääsääntöisesti niille tuntemattomassa ympäristössä tuntemattomien ihmisten käsiteltävänä ja käsittelyyn liittyy eläimen kannalta erilaisia pakkotoimenpiteitä, kuten kiinnipitoa ja liikkumaan ajamista. Tämä altistaa eläimet niiden hyvinvointia selkeästi heikentäville tilanteille eri tavalla kuin niiden tavanomaisessa pitopaikassa. Vaikka Ruokaviraston, aluehallintoviraston tai kunnan palveluksessa oleva tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista teurastamossa, valvontaa on mahdollista oleellisesti tehostaa ottamalla lisäksi käyttöön kameravalvonta, jolla voitaisiin seurata eläinten hyvinvoinnin kannalta kriittisiä teurastamon tiloja ja toimia. Tarkastuseläinlääkäri ei ole jatkuvasti läsnä, kun eläimiä käsitellään teurastamossa. Esimerkiksi ilta- ja yöaikaan useimmissa teurastamoissa ei nykyään ole tarkastuseläinlääkäriä paikalla, jolloin kuitenkin yleisesti tuodaan eläimiä teurastamon navettaan. Toisaalta pienemmissä teurastamoissa ei myöskään varsinaisen teurastuksen aikana ole yleensä tarkastuseläinlääkäriä paikalla. Kameravalvonta olisi kustannustehokas tapa parantaa teurastamoiden eläinten hyvinvoinnin valvontaa nykytilanteeseen verrattuna, jossa valvonnassa on selkeitä aukkoja.

Pykälän 1 momentin mukaan kameroita voitaisiin sijoittaa paikkoihin, jossa eläimiä puretaan kuormasta, pidetään, käsitellään, siirretään, tainnutetaan tai jossa verenlasku tapahtuu. Teknisestä valvonnasta säädetään myös yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa (759/2004). Nyt ehdotettu eläinten hyvinvointia koskeva kameravalvonta tapahtuisi kuitenkin viranomaistoimin.

Pykälän 2 momentin mukaan 71 §:n 3 momentissa tarkoitettu valvontaviranomainen huolehtisi kustannuksellaan kameroiden asentamisesta ja ylläpidosta sekä toimivaltaisena valvontaviranomaisena seuraisi tallenteita ja vastaisi siitä, että tallenteet hävitetään kahden kuukauden määräajan kuluttua. Kameran tallenne voitaisiin säilyttää esitutkintaa varten, jos valvontaviranomainen on tehnyt poliisille tutkintapyynnön epäilyistä eläinsuojelurikoksesta kahden kuukauden kuluessa kuvauspäivästä. Teurastamo olisi velvollinen hyväksymään kameroiden asentamisen ja kameravalvonnan, jos valvontaviranomainen sitä vaatii. Tallennettu kuva ja ääni ovat henkilötietoja, jos yksityishenkilö on niistä tunnistettavissa. Jos kameravalvontajärjestelmä tallentaa tunnistettavaa kuvaa tai ääntä, kyse on henkilötietojen automaattisesta käsittelystä, johon sovelletaan tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia (1050/2018). Tallentavan kameravalvonnan harjoittaja käsittelee henkilötietoja kamerajärjestelmän avulla ja olisi henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön tarkoittama rekisterinpitäjä. Henkilötietojen käsittelyä koskee luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 2016/679, jäljempänä *tietosuoja-asetus*. Tietosuoja-asetusta ja sen sallimaa kansallista liikumavaraa käsitellään jaksossa 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys) kohdassa yksi-

tyiselämän ja henkilötietojen suoja. Sen varmistamiseksi, että henkilöstöllä olisi tietoa suoritettavasta valvonnasta, edellytettäisiin, että asiasta tiedotetaan tehokkaasti ja kameroiden läheisyyteen sijoitettaisiin asiasta kertovia kylttejä.

Selvyyden vuoksi 3 momenttiin otettaisiin maininta tahoista, joille tallennettua materiaalia voitaisiin näyttää tai luovuttaa. Lopetusasetuksen 17 artiklassa tarkoitetulla teurastamossa eläinten hyvinvoinnista vastaavalla henkilöllä olisi oikeus tehtäviensä hoitamiseksi saada nähtäväkseen kameratallenteet. Tallenne tulisi myös luonnollisesti voida luovuttaa poliisille esitutkintaa varten. Jotta toiminnassa todettuja puutteita voitaisiin jatkossa vähentää, tallenteita tulisi voida käyttää myös teurastamon henkilöstön kouluttamiseen. Ennen kuin tallennetta käytetään koulutukseen tulisi tallennetta käsitellä siten, että siinä näkyvät henkilöt eivät olisi tunnistettavissa.

80 §. Tiedonsaantioikeus. Eläinsuojelulaissa ei säädetä valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Viranomaisen oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tietoa ja asiakirjoja on kuitenkin tärkeä osa valvonnan suorittamista, minkä vuoksi siitä ehdotetaan otettavaksi säännös lakiin. Tiedonsaantioikeus rajoitettaisiin koskemaan 5 §:n 8 kohdassa tarkoitettujen hyvinvointisäädösten valvonnan kannalta välttämättömiä, eläinten kohteluun tai pitoon liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Tiedot ja asiakirjat voisivat liittyä joko suoraan valvonnan kohteena oleviin eläimiin, kuten esimerkiksi tiedot eläinten iästä ja sukupuolesta, tiedot eläinten hoitotoimenpiteistä ja kohtelusta tai asiakirjat eläinten saamasta eläinlääkärin hoidosta. Toisaalta valvonnan kannalta välttämätöntä voi olla myös sellaisten tietojen ja asiakirjojen saaminen, jotka eivät liity suoraan valvonnan kohteena oleviin eläimiin, mutta joilla on merkitystä eläinten kohtelun tai pidon kannalta. Tällaista tietoa voi olla esimerkiksi eläinten pitäjän suunnitelma siitä, miten tämä aikoo järjestää kesällä laitumella pidettävien eläinten hoidon talvikaudella tai asiakirja, jolla eläinten pitäjä osoittaa käyneensä eläinten pitoon vaadittavan koulutuksen. Valvontaviranomaisella olisi oikeus saada tietoa ja asiakirjoja eläimen pitäjältä, omistajalta ja muulta sellaiselta taholta, jota tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädetty veloitteet koskevat. Muuna tahona voisi tulla kyseeseen esimerkiksi eläimiä lopettava henkilö. Teurastamoilta ja muilta toimijoilta, jotka suorittavat omavalvontana kameravalvontaa, valvontaviranomaisella olisi oikeus saada esimerkiksi kameravalvonnan tallenteet.

Lisäksi tiedonsaantioikeus koskisi valtion ja kunnan viranomaisilta saatavaa tietoa, millä parannettaisiin viranomaisten välistä tietojenvaihtoa ja kehitettäisiin viranomaisyhteistyötä. Viranomaisilta voitaisiin saada tietoa esimerkiksi eläinten pitopaikkaan kohdistetuista rakennusvalvonnan tai ympäristövalvonnan toimenpiteistä, jos näillä on vaikutusta eläinten pitoon. Jos eläinten hyvinvointisäädösten valvonnassa havaitaan puutteita eläinten kohtelussa tai pidossa, jatkotoimenpiteistä päätettäessä voi olla tarpeen arvioida eläinten pitäjän kykyä huolehtia eläimistä lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Esimerkiksi yksin asuntoon jätetyn eläimen kohdistettavien toimenpiteiden kannalta voi olla välttämätöntä saada tieto siitä, onko esimerkiksi sairaalaan, hoitokotiin tai vankilaan joutunut eläimen pitäjä pysyvästi estynyt huolehtimaan eläimestään. Esimerkiksi tällaisissa tilanteissa valvontaviranomaisen voi olla tarpeen saada myös sellaisia yksityisen terveydentilaa koskevia tietoja, joilla on merkitystä eläinten hoidon tai pidon kannalta. Myös yksityisen taloudellista asemaa koskevien tietojen saanti voi olla välttämätöntä esimerkiksi tilanteessa, jossa herää epäily, että eläinten pitäjän tulot ovat syystä tai toisesta tyrehtyneet ja eläinten pitäjällä on edelleen huolehdittavanaan korkeita kustannuksia aiheuttavia eläimiä. Tällöin valvontaviranomaisen on pystyttävä arvioimaan eläinten pitäjän kykyä hankkia eläimille niiden tarvitsemaa ravintoa ja muuta hoitoa. Jos on ilmeistä, että eläinten pitäjä ei kykene huolehtimaan eläimistään, valvontaviranomaisen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valvonnan kannalta välttämättömiä eläinten kohteluun tai pitoon liittyviä tietoja voitaisiin myös saada rehualan toimijoilta sekä teurastamoilta, mejereiltä, eläinlääkäreiltä, eläinlääkäriasemilta, keinosiementäjiltä ja muilta sellaisilta tahoilta, jotka ovat tai ovat olleet ammatillisesti tekemisissä valvontaan liittyvien eläinten tai

eläimistä saatujen tuotteiden kanssa olematta kuitenkaan itse vastuussa kyseessä olevan valvonnan kohteena olevien säännösten noudattamisesta. Tällaisena tietona voitaisiin pitää esimerkiksi tietoa eläimen terveydentilasta tai eläimistä saatujen tuotteiden laadusta. Tarpeen voisi olla myös esimerkiksi tieto mahdollisesta rehutilauksesta, jos eläimet ovat laihoja eikä pitopaikassa ole rehua ja on syytä epäillä, etteivät eläimet saa tulevaisuudessakaan riittävästi ravintoa.

Pykälässä tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskisi myös esimerkiksi sellaisia valvontaa varten välttämättömiä tietoja, jotka liike- tai ammattitoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevin tietoina olisivat muutoin salassa pidettäviä. Tällaisilla tiedoilla on välillisesti tai tietyllä aikavälillä eläimen hyvinvointiin ulottuvia vaikutuksia. Esimerkiksi eläinten pitäjän terveyttä koskeva tieto voi antaa syyn olettaa, että eläimet jäävät tai uhkaavat jäädä heitteille esimerkiksi eläinten pitäjän pitkäaikaissairauden vuoksi. Eläinten pitäjän taloudellista tilaa koskevat tiedot voivat taas antaa viitteitä siitä, että eläinten pito-olosuhteisiin vaikuttavaa puutetta ei tulla korjaamaan ajoissa tai eläinten ruokinta tai lääkintä tullaan todennäköisesti laiminlyömään varattomuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Tietojensaantioikeus voisi koskea myös henkilötietoja ja terveystietoja, jotka ovat tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja ja myös arkaluonteisina pidettäviä tietoja.

81 §. Läsnaolo-oikeus. Eläinsuojelulain 48 §:n 4 momentissa säädetään Ruokavirastolle oikeus olla läsnä kyseisessä pykälässä tarkoitettuja selvityksiä ja tutkimuksia suorittaessa ja seurata niiden suorittamista. Esityksessä Ruokaviraston läsnäolo-oikeutta ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikenlaisia tarkastuksia. Läsnaolo-oikeus koskisi voimassa olevasta laista poiketen myös epäilyn perusteella sekä ilman epäilyä tehtäviä tarkastuksia. Tämä olisi perusteltua, koska virasto ehdotetun lain 71 §:n nojalla keskushallinnon viranomaisena suunnittelisi, ohjaisi ja kehittäisi eläinten hyvinvoinnin valvontaa ja valvoisi eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista. Kielellisestä muutoksesta huolimatta läsnäolo-oikeuden sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi. Oikeus olla läsnä tarkastuksia tehtäessä sisältäisi luonnollisesti oikeuden seurata tarkastusten tekemistä, minkä vuoksi tästä ei olisi tarpeen säätää erikseen. Selvyyden vuoksi tarkastusten lisäksi ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi läsnäolosta valvontaa tehtäessä. Läsnaolo-oikeus kattaisi myös esimerkiksi sellaiset tilanteet, joissa viranomaisen antama päätös pannaan varsinaisen tarkastuksen tekemisen jälkeen myöhemmin täytäntöön.

Uutena ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisen ohjauksessa olevan opiskelijan, joka suorittaa viranomaistoimintaan perehdyttävää harjoittelua, oikeudesta olla läsnä valvontaa ja tarkastuksia tehtäessä. Vastaava läsnäolo-oikeutta koskeva säännös sisältyy myös elintarvikelain 40 §:ään. Tällainen harjoittelu on tarpeen, jotta opiskelijat voisivat jo opiskeluaikanaan perehtyä eläinten hyvinvoinnin valvontaan. Esimerkiksi eläinlääketieteen opiskelijat suorittavat jo tänä päivänä tällaisia harjoitteluja osana opiskeluaan. Opiskelijoiden oikeudesta olla läsnä valvontaa ja tarkastuksia tehtäessä ei kuitenkaan säädetä voimassa olevassa eläinsuojelulaissa, mitä voidaan pitää puutteena. Opiskelija voisi mennä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan vain valvontaviranomaisen kanssa.

Valvontaa ja tarkastusta tehtäessä voi tulla ilmi salassa pidettäviä tietoja. Tällainen tieto voi koskea esimerkiksi yksityisen tai yhteisön taloudellista asemaa tai yksityisen henkilökohtaisia oloja. Vaikka läsnäoloon oikeutettu opiskelija ainoastaan seuraa valvonnan ja tarkastuksen tekemistä, hän voi saada tahtomattaankin tietoonsa salassa pidettävää tietoa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä säädetään muun muassa opiskelijan vaitiolovelvollisuudesta ja tietojen hyväksikäyttökiellosta. Valvontaviranomaisen olisi joka tapauksessa asianmukaista tehdä opiskelijalle vielä selkoa tämän oikeuksista ja velvollisuuksista ennen kuin tarkastukseen ryhdytään.

82 §. *Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta käyttää ulkopuolista asiantuntijaa ja avustajaa valvontaa ja tarkastusta tehtäessä.

Pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi valvontaa ja tarkastusta tehdessään käyttää apunaan viranomaiskoneiston ulkopuolista henkilöä. Tällainen henkilö voisi antaa tarkastuksessa asiantuntija-apua tai tehdä tarkastukseen tai päätösten täytäntöönpanoon liittyviä avustavia tehtäviä, mutta hänellä ei olisi itsenäistä tarkastustoimivaltaa. Säätelyllä lisättäisiin valvontaviranomaisen käytettävissä olevaa osaamista.

Asiantuntija-apu voisi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun tarkastetaan sellaisen eläinlajin pitämistä, jonka osalta viranomaisella itsellään ei ole riittäväksi katsottavaa asiantuntemusta. Viranomainen voisi paitsi pyytää asiassa lausuntoa asiantuntijalta myös ottaa tämän mukaan tarkastukselle, jos valvontatehtävän suorittaminen sitä edellyttäisi. Esimerkiksi seura- ja harrastuseläiminä pidettävien eläinlajien kirjo on kasvanut, eikä viranomaisella voi olla kaikkien eläinlajien pidosta riittävää asiantuntemusta. Asiantuntija-avun saaminen valvonnassa onkin valvonnan laadun turvaamisen kannalta välttämätöntä. Tarkastukseen liittyvät avustavat tehtävät olisivat sen sijaan luonteeltaan tarkastukseen liittyviä käytännön tehtäviä. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi eläinten kiinni ottaminen tai niiden lopettaminen. Tämyntyyppinen tosiasiallinen toiminta on tarkoituksenmukaista siirtää tarvittaessa viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Valvontaviranomaiset käyttävät jossakin määrin jo tänäkin päivänä ulkopuolisia henkilöitä tämyntyyppisissä tehtävissä. Valvontaa tekeville virkamiehille ei esimerkiksi aina ole edes välineitä tai aineita eläimen kiinni ottamiseen tai asianmukaiseen lopettamiseen. Mahdollisuus käyttää asiantuntijoita ja avustajia vaikuttaa myös valvonnan tehokkuuteen. Asiantuntijan ja avustajan käyttämiselle olisi aina oltava asiallinen peruste. Tällaisena perusteena ei pidettäisi viranomaisen valvontatehtävän turvaamista.

Asiantuntija ja avustaja suorittaisivat tehtävänsä lähtökohtaisesti valvontaviranomaisen läsnä ollessa. Käytännössä voi kuitenkin esiintyä tilanteita, jolloin ainakin osa avustamistehtävistä suoritettaisiin varsinaisen tarkastuksen jälkeen niin, että avustaja on yksin paikalla. Näin voisi olla esimerkiksi silloin, kun ihmisarkoja eläimiä on paljon ja niitä joudutaan ottamaan kiinni useana eri ajankohtana. Kotirauhan suojan kannalta säännökseen otettaisiin selvyuden vuoksi vielä maininta siitä, että silloin, kun on kyse pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävästä tilasta, asiantuntija tai avustaja eivät voisi kuitenkaan mennä tällaiseen tilaan yksinään, vaan ainoastaan valvontaviranomaisen kanssa. He eivät voisi myöskään olla tällaisessa tilassa ilman valvontaviranomaisen läsnäoloa. Käytännössä asiantuntijat ja avustajat voisivat siis toimia yksinään vain asuintiloista erillisissä eläinsuojissa sekä eläinten ulkotarhoissa ja muissa vastaavissa ulkotiloissa, sillä nämä tilat eivät perustuslain 10 §:n yksityiselämän suojaa koskevan säännöksen ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan kuulu kotirauhan piiriin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asiantuntijan ja avustajan pätevydestä. Henkilöllä tulisi olla tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys. Vaadittava pätevyys riippuisi suoritettavasta tehtävästä. Pätevyyttä arvioitaessa voitaisiin kiinnittää huomiota koulutukseen ja käytännön kokemukseen. Asiantuntijalla pätevyys koskisi useimmiten eläinlajeja tai sen pitomuotoa, mutta tilanteesta riippuen se voisi olla muutakin, tehtävän luonteeseen nähden riittävää pätevyyttä. Asiantuntijana voitaisiin käyttää esimerkiksi harvinaisen eläinlajin hoitoon perehtynyttä eläinlääkäriä tai kyseisen eläinlajin pitoon perehtynyttä eläintarhan eläintenhoitajaa. Myös eläinharrastajilla voi olla tarvittavaa asiantuntemusta esimerkiksi harvinaisemman seuraeläimen hoidosta. Jos kyse olisi esimerkiksi eläinten kiinni ottamisesta, avustajana toimivalla henkilöllä tulisi olla tietoa ja taitoa kyseisen eläinlajin käsittelemisestä. Avustajana voisi toimia esimerkiksi löytöeläinhuollossa kissojen käsittelyyn harjaantunut eläintenhoitaja tai tuotantoeläinten käsittelyyn perehtynyt maatalouslomittaja. Avustajan pätevyys voidaan tarvittaessa useimmiten varmistaa perehdyttämällä henkilö tehtävään ja valvomalla riittävästi tehtävän suorittamista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin asiantuntijan ja avustajan oikeudesta saada salassa pidettävää tietoa. Tehtävän asianmukainen suorittaminen saattaa joissain tapauksissa edellyttää tietoja, jotka kuuluisivat muutoin salassapidettäviin. Nämä tiedot antaisi tarvittaessa valvontaviranomainen, jonka oikeudesta tietoihin säädettäisiin 80 §:ssä. Viranomaisen tulisi aina arvioida huolella, millaiset tiedot ovat asiantuntijan tai avustajan tehtävän suorittamiseksi välttämättömiä tietoja.

Asiantuntijaan ja avustajaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeja eli hallintolakia, kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) ja julkisuuslakia (621/1999) suoraan niiden soveltamisalaa koskevien säännösten nojalla. Näin ollen esimerkiksi salassapitoa koskevat velvoitteet tulisivat julkisuuslaista. Tarpeen olisi kuitenkin säätää rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta. Niitä koskevat maininnat sisältyisivät 4 momenttiin. Käytännössä olisi myös asianmukaista, että valvontaviranomainen tekisi asiantuntijalle ja avustajalle selkoa joko suullisesti tai kirjallisesti heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ennen kuin heitä käytetään tehtäviinsä.

Jos asiantuntijaa tai avustajaa käyttäisi muu valvontaviranomainen kuin Ruokavirasto tai aluehallintovirasto, käyttämiseen tulisi kustannusten osalta saada aluehallintoviraston hyväksyntä. Tämä olisi välttämätöntä kustannusten hallitsemiseksi, sillä lakiehdotuksen 115 §:n mukaan aluehallintovirasto maksaisi asiantuntijalle ja avustajalle palkkion ja korvauksen matkakustannuksista.

83 §. Tarkastusmenettely ja asianosaisen kuuleminen. Eläinsuojelulain 49 §:ssä säädetään tarkastusten, selvitysten ja tutkimusten suorittamisesta. Pykälän mukaan eläinsuojelulaissa mainitut tarkastukset, selvitykset ja tutkimukset on pyrittävä suorittamaan niin, ettei niistä aiheudu tarpeetonta haittaa eläimille, eläintenpitoyksikön omistajalle tai haltijalle taikka eläintenpitoyksikön toiminnalle. Eläinsuojelulaissa ei sen sijaan säädetä esimerkiksi tarkastuksesta ilmoittamisesta eikä asianosaisen oikeuksista tarkastuksessa eikä tarkastuskertomuksen laatimisesta.

Tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä säädetään hallintolain 39 §:ssä. Pykälän soveltavuudesta eläinsuojelulain nojalla tehtäviin tarkastuksiin sekä selvityksiin ja tutkimuksiin on kuitenkin ollut käytännössä epäselvyyttä. Hallintolain esitöiden mukaan 39 § koskee sellaista viranomaisen toimivaltaan kuuluvaa tarkastusta, jonka suorittaminen on tarpeen tietyn hallintoasian selvittämiseksi tai päätöksen edellytysten toteutukseksi. Pykälän soveltamisalaa eivät sen sijaan kuulu viranomaisen toimivaltaan kuuluvat valvontatyypiset tarkastukset (HE 72/2002 vp).

Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että tarkastuksessa noudatetaan hallintolain 39 §:ää. Asiasta säättämistä on edellyttänyt myös perustuslakivaliokunta (esimerkiksi PeVL 5/2010 vp). Valvontatyypisessä tarkastuksessa on kyse sen selvittämisestä, noudatetaanko eläintenpidossa tai muussa eläimiin kohdistuvassa toiminnassa eläinten hyvinvointisäädöksiä.

Hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Hallintolain lähtökohtana on siis tarkastuksesta ennalta ilmoittaminen. Tarkastus voidaan kuitenkin tehdä yllätyksellisesti, jos ennalta ilmoittaminen vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen. Eläinten hyvinvoinnin valvonnassa yllätystarkastusta voidaan yleensä pitää perusteltuna niin, ettei tarkastuksesta ilmoiteta ainakaan kovin aikaisin etukäteen. Tällöinkin tarkastuksen

kohteelle tai hänen edustajalleen tulisi kuitenkin ennen tarkastuksen aloittamista varata kohtuullisessa ajassa mahdollisuus olla läsnä tarkastuksessa. Kohtuullista aikaa harkittaessa olisi kiinnitettävä huomiota kunkin tapauksen olosuhteisiin. Merkitystä olisi paitsi asianosaisen tai hänen edustajansa tosiasiallisella mahdollisuudella saapua paikan päälle myös sillä, mikä on viranomaisen kannalta kohtuullista ottaen huomioon viranomaisen muut työtehtävät. Lisäksi huomiota olisi kiinnitettävä siihen, kuinka kiireellisestä asiasta on eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta katsottuna kyse. Tässä harkinnassa vaikuttavat esimerkiksi avun tarpeessa olevasta eläimestä ilmoituksen tehneeltä henkilöltä eläinten tilasta saadut tiedot.

Asianosaisen oikeusturvasta on huolehdittava tehtäessä tarkastus ennalta ilmoittaen tai ennalta ilmoittamatta noudattamalla hallintolain 39 §:n menettelysäännöksiä. Hallintolain 39 §:ssä säädetään tarkastuksen tekijän velvollisuudesta kertoa tarkastuksen kuluessa asianosaiselle tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä, mikäli mahdollista. Lisäksi säädetään velvollisuudesta suorittaa tarkastus aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Tarkastajan on hallintolain 39 §:n nojalla viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.

Ehdotettu säännös tarkastusmenettelystä soveltuisi lähtökohtaisesti kaikkiin ehdotetun lain nojalla tehtäviin tarkastuksiin. Tarkastusmenettelystä säädetään kuitenkin myös valvonta-asetuksessa. Esimerkiksi 9 artiklan 4 kohdan mukaan virallinen valvonta on suoritettava ilman ennakkoilmoitusta, paitsi jos tällainen ilmoitus on tarpeen ja asianmukaisesti perusteltu virallisen valvonnan suorittamista varten. Jos virallinen valvonta suoritetaan toimijan pyynnöstä, toimivaltainen viranomainen voi päättää, annetaanko siitä ennakkoilmoitus vai ei. Virallinen valvonta, josta annetaan ennakkoilmoitus, ei estä sellaisen virallisen valvonnan suorittamista, josta ei anneta ennakkoilmoitusta. Kun on kyse valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta tarkastuksesta, tarkastuksessa sovelletaan ensisijaisesti asetusta. Siltä osin kuin asetuksessa ei säädetä tarkastusmenettelystä, asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa eläinten hyvinvoinnin tarkastuksessa sovelletaan jo tänäkin päivänä hallintolain 39 §:n menettelysäännöstä.

Eläinsuojelulain 45 §:ssä säädetään kuulemisesta. Säännöksen mukaan ennen 42 ja 43 §:ssä tarkoitettujen päätöksen tekemistä eläimen omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen 44 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä eläimen omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vain, jos nämä ovat viipymättä tavoitettavissa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi asianosaisen kuulemisesta viittaus hallintolain 34 §:ään. Eläinten hyvinvoinnin valvonnassa kuuleminen tehdään asiasta ja tilanteesta riippuen joko suullisesti tai kirjallisesti. Lisäksi momentissa säädetäisiin eläinten hyvinvoinnin valvonnan osalta niistä toimenpiteistä, joita voitaisiin tarvittaessa suorittaa ilman kuulemista. Eläinten hyvinvoinnin turvaaminen voi edellyttää sellaisia välittömiä toimenpiteitä kuten hoidon hankkimista eläimelle muualta, joita ei voida viivästyttää kuulemisvelvoitteella. Tällaisten toimenpiteiden kyseessä ollen kuulemisesta voitaisiin luopua, jos asianosainen ei ole viipymättä tavoitettavissa. Eläimen, jolle joudutaan hankkimaan kiireellistä hoitoa muualta, luovuttaminen tai lopettaminen omistajaa kuulematta voi olla hoidon pitkittymisestä valtiolle aiheutuvan kohtuuttoman kustannusrasituksen välttämiseksi tarpeen, jos eläimen pitäjää tai omistajaa ei onnistuta kuulemaan kohtuullisessa ajassa. Tällaisissa tapauksissa kuuleminen voitaisiin jättää tekemättä paitsi hallintolain 34 §:ssä säädetyillä perusteilla myös sillä perusteella, että kuulemisen viivästyminen aiheuttaisi sen merkitykseen nähden kohtuuttomia kustannuksia.

84 §. Kansainvälisten viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin kansainvälisten viranomaisten tarkastajien oikeudesta päästä tiloihin, joihin pääsyä tarkastuksen tekeminen edellyttää, sekä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja.

Säännös vastaisi tarkastusoikeuden osalta eläinsuojelulain 48 §:n 3 momenttia. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi myös tiedonsaantioikeudesta. Kansainvälisten viranomaisten tarkastajilla olisi oikeus saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja. Tiedonsaantioikeus koskisi myös salassa pidettäviä tietoja ja asiakirjoja. Valvontaviranomaisen tulisi tarvittaessa toimia yhteistyössä kansainvälisten viranomaisten tarkastajien kanssa. Valvonta-asetuksen 116 artiklassa säädetään komission suorittamasta valvonnasta jäsenvaltioissa. Komissio suorittaa säännönmukaista valvontaa ja auditointeja valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien säädösten osalta. Valvonta järjestetään yhteistyössä jäsenvaltioiden toimivalttaisten viranomaisten kanssa ja siihen voi kuulua myös paikan päällä tehtävää todentamista. Valvonta-asetuksen 119 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta avustaa komission tarkastajia. Jäsenvaltioiden on annettava tarvittavaa teknistä apua sen varmistamiseksi, että komission tarkastajilla on tehtäviensä hoitamisen edellyttämät mahdollisuudet päästä kaikkiin tarvittaviin tiloihin sekä saada kaikki tarvittavat tiedot, mukaan luettuna pääsy tietojärjestelmiin. Tällä hetkellä voimassa ei ole sellaisia pykälässä tarkoitettuja kansainvälisiä sopimuksia, jotka edellyttäisivät paikan päällä tehtäviä tarkastuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansainvälisten viranomaisten rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta. Kansainväliseen tarkastajaan sovellettaisiin rikoslaisissa säädetyt rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, hänen suorittaessaan tarkastustehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädettäisiin vahingonkorvauslaissa.

85 §. Eläinten pitäjän velvollisuus avustaa viranomaista. Eläinsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan eläintenpitöyksikön omistajalla ja haltijalla sekä teurastamon tai teurastuspaikan omistajalla tai haltijalla on velvollisuus avustaa selvityksen tai tutkimuksen suorittajaa. Lain 39 §:n mukaisten tarkastusten osalta tällaisesta velvollisuudesta ei säädetä.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eläimen pitäjän velvollisuudesta avustaa viranomaista tarkastuksessa ja näytteen ottamisessa. Käytännössä avustaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi viranomaisten päästämistä eläintiloihin sekä eläinten kiinni ottamista ja kiinnipitoa. Avustamisvelvollisuuden kannalta ei olisi merkitystä sillä, millä perusteella tarkastus tehdään. Velvollisuus koskisi paitsi määräyksen perusteella suoritettavaa säännönmukaista tarkastusta myös epäilyyn perustuvaa ja ilman epäilyä tehtävää tarkastusta. Avustamisvelvollisuudesta säädetään myös valvonta-asetuksessa. Valvonta-asetuksen 15 artiklan 2 kohdan mukaan toimijoiden on virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien aikana avustettava toimivalttaisten viranomaisten henkilöstöä tämän tehtävien suorittamisessa ja toimittava yhteistyössä sen kanssa. Ehdotetun lain 38 §:ssä säädettäisiin pysyvässä pitopaikassa ja sen yhteydessä eläinten tarkastamiseen vaadittavista tiloista ja välineistä. Pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä tulisi olla eläinten tarkastamisen kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden tai vahingoittuneiden eläinten hoitoa tai eristämistä varten.

86 §. Broilereiden ja sikojen hyvinvoinnin arviointi teurastamolla. Pykälässä säädettäisiin teurastamolla tapahtuvasta eläinten hyvinvoinnin seurannasta samaan tapaan kuin voimassa olevan lain 41 a §:ssä säädetään broilereiden hyvinvoinnin arvioinnista. Säännöstä muutettaisiin kuitenkin siten, että sen nojalla voitaisiin jatkossa säätää myös sikojen hyvinvoinnin arvioinnista teurastamolla. Sikojen hyvinvoinnin arviointia koskevat säännökset, jotka sisältyvät elintarvikelain nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön asetukseen sikojen sairastuvuuden seurannasta (436/2012, maa- ja metsätalousministeriön säädöskokoelman numero 6/EEO/2012), on jatkossa tarkoitus säätää sikojen suojelua koskevassa valtioneuvoston asetuksessa. Pykälällä pantaisiin täytäntöön broileridirektiivin 3 artiklan 1 kohdan b alakohta ja liite III lukuun ottamatta kohtaa I.1.

Pykälän 1 momentin mukaan 71 §:n 3 momentissa tarkoitetun viranomaisen olisi huolehdittava siitä, että 59 §:n 5 momentissa tarkoitetut teurastamoon saapuneita broilereita koskevat tiedot sekä kuolleina teurastamolle saapuneiden broilereiden lukumäärä kirjataan teurastamossa. Momentti vastaisi voimassa olevan lain 41 a §:n 1 momenttia kuitenkin niin, että tarkastuseläinlääkärin sijaan viitattaisiin ehdotetun lain 71 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan toimivaltainen viranomainen on Ruokavirasto, aluehallintovirasto tai kunta. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön broileridirektiivin liitteen III 1.2 kohta. Broilereiden omistajan tai pitäjän velvollisuudesta toimittaa teurastamolle tarvittavat tiedot parven pitopaikasta ja parvesta säädettäisiin 59 §:n 5 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin broilereiden ja sikojen hyvinvointiarvion tekemisestä. Sen mukaan pito-olosuhteiden tai muiden vastaavien tekijöiden vaikutus eläinten hyvinvointiin arvioidaan lihantarkastuksen löydösten perusteella sekä muun teurastamolla saatavilla olevan tiedon perusteella. Lihantarkastuksen yhteydessä havainnoidaan erilaisia ruhoissa esiintyviä löydöksiä, kuten merkkejä tulehduksista ja haavaumista. Sen lisäksi teurastamoilla on käytävissä eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EY N:o 853/2004 liitteen II III jaksossa edellytettyä elintarvikkejetutietoa teurastettavista eläimistä. Elintarvikkejetutietoon sisältyy muun muassa tietoa eläinten kasvatusajan kuolleisuudesta, todetuista sairauksista ja lääkitsemisestä. Broilereiden osalta käytävissä on myös pykälän 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Eläinlajista riippuen hyvinvointiarvio voidaan tehdä näitä tietoja eri tavoin yhdistelemällä ja arvion avulla saadaan tietoa eläinten kasvatusaikaisesta hyvinvoinnista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston, tai jos eläinten hyvinvointi teurastamossa kuuluu aluehallintovirastolle tai kunnalle, aluehallintoviraston tai kunnan velvollisuudesta tehdä ilmoitus tilanteesta, jossa hyvinvointiarvio osoittaa eläinten hyvinvoinnin heikentyneen kasvatusaikana. Ilmoitus olisi tehtävä eläinten omistajalle tai pitäjälle, teurastamotoimijalle sekä sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee. Näiden olisi ryhdyttävä asianmukaisesti toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Vastaava broilereita koskeva ilmoitusvelvollisuus on voimassa olevan lain 41 a §:n 3 momentissa. Ruokaviraston, aluehallintoviraston tai kunnan olisi lisäksi hyvinvointiarviosta riippumatta ilmoitettava toimivaltaiselle aluehallintovirastolle, jos tarkastusten yhteydessä herää ehdotetun lain 87 §:n 2 momentin mukainen epäily eläinten hyvinvointisäädösten rikkomisesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuuksista. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset eläinten hyvinvointiarvion tekemisestä. Broilereiden hyvinvoinnin arvioinnista säädetään tarkemmin broilereiden suojelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (375/2011). Broilereiden hyvinvointiarvio tehdään parven kuolleisuuden ja parvelle lihantarkastuksen yhteydessä tehtävän jalkapohjatulehdusarvioinnin perusteella. Sikojen hyvinvointiarviosta säädettäisiin tarkemmin sikojen suojelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Teurastamoilla pidetään jo nykyisin lihantarkastuslainsäädännön nojalla kirjaa esimerkiksi sikojen hännänpurennan, märkäpesäkkeiden, niveltulehdusten ja emakoiden lapahaavaumien esiintymisestä. Nämä kirjaamisvelvoitteet on jatkossa tarkoitus siirtää elintarvikkelainsäädännöstä eläinten hyvinvointilainsäädäntöön. Näitä sikojen hyvinvointia kuvaavia tietoja voitaisiin yhdessä elintarvikkejetutietojen kanssa käyttää apuna ehdotetussa pykälässä tarkoitetun hyvinvointiarvion tekemisessä. Jatkossa saattaisi olla myös tarvetta säätää lihasikojen hännänpurennan arvioinnista nykyistä yksityiskohtaisemmin. Tällöin hännänpurennasta saatavan tiedon avulla olisi mahdollista arvioida lihasian koko eliniän aikaista hyvinvointia osana teurastamolla tehtävää hyvinvointiarviota.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset myös 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksesta. Broilereiden osalta ilmoitus on tehtävä, jos jalkapohjatulehdusarvioinnin tulos tai parven kuolleisuustiedot ylittävät tietyt asetuksessa säädettyt raja-arvot.

87 §. *Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus.* Pykälässä ehdotetaan säädetäväksi valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuudesta. Säännös koskisi ehdotetun lain tarkoittaman valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuutta toiselle lain tarkoittamalle valvontaviranomaiselle.

Pykälän 1 momentin mukaan, jos eläimen pitäjä muuttaa valvontaviranomaisen toimialueelta toiselle eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskevan asian vireillä ollessa ja tämä tulee valvontaviranomaisen tietoon, valvontaviranomaisen olisi salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoitettava muutosta uuden toimialueen valvontaviranomaiselle ja annettava tälle valvonnan edellyttämät välttämättömät tiedot. Ilmoituksen perusteella uuden toimialueen valvontaviranomaisten tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi. Säännös olisi uusi, ja sen perusteella valvontaviranomaiset voisivat puuttua nykyistä tehokkaammin esimerkiksi tilanteeseen, jossa lemmikkieläimiään kaltoin kohdellut henkilö muuttaa eläimenne paikkakunnalta toiselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin teurastamon valvonnasta vastaavien 71 §:n 3 momentissa tarkoitettujen viranomaisten ilmoitusvelvollisuudesta aluehallintovirastolle. Viranomaisen olisi, jos se epäilee eläinten hyvinvointisäädöksiä rikotun tai rikottavan teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, ilmoitettava asiasta salassapitosäännösten estämättä sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee ja annettava tälle valvontaa varten välttämättömät tiedot. Säännös vastaisi eläinsuojelulain 41 §:n 2 momentissa säädettyä, mutta tarkastuseläinlääkäriin sijaan säädettäisiin 71 §:n 3 momentissa tarkoitetuista viranomaisista.

Pykälän 3 momentti olisi uusi. Muulla valvontaviranomaisella olisi pyydettyä velvollisuus ilmoittaa Ruokavirastolle tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja ehdotetun lain mukaisen valvonnan seurantaan ja suunnittelua varten. Tiedot olisi toimitettava Ruokaviraston määräämällä tavalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisten ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä.

88 §. *Eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuudesta tilanteessa, jossa he havaitsevat avun tarpeessa olevan eläimen tai eläimiä. Säännös olisi uusi.

Käytännössä on esiintynyt tilanteita, joissa esimerkiksi lastensuojelun asiakaskäynnillä perheessä havaitaan olevan avun tarpeessa oleva eläin. Eläinsuojelulain 14 §:ssä säädetään sairaan, vahingoittuneen tai muutoin avuttomassa tilassa olevan kotieläimen tai muun ihmisen hoidossa olevan eläimen auttamisesta. Auttamisvelvollisuuden voi täyttää ilmoittamalla eläimestä paitsi sen omistajalle tai hoitajalle myös laissa säädetylle eläinsuojeluviranomaiselle. Vastaava säännös sisältyisi myös ehdotetun lain 7 §:ään. Auttamisvelvollisuus koskee kaikkia kansalaisia. Kaikkia kansalaisia koskeva ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan oikeuta laissa säädetyn salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden rikkomiseen. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia (812/2000, sosiaalihuollon asiakaslaki) sovelletaan erityisesti sosiaalihuollossa. Sosiaalihuollon asiakaslain tarkoituksena on edistää asiakassuhteen luottamuksellisuutta, ja asiakirjat, jotka sisältävät tietoa sosiaalihuollon asiakkaasta tai muusta yksityisestä henkilöstä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävästä asiakirjasta saa kuitenkin antaa tietoa asiakkaan

nimenomaisella suostumuksella ja eräissä tapauksissa sosiaalityöntekijä on voinutkin tehdä ilmoituksen eläinsuojeluviranomaiselle asiakkaan suostumuksella. Lisäksi sosiaalihuollon asiakaslain 18 §:ssä säädetään tilanteista, joissa sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa salassa pidettäviä tietoja asiakkaan suostumuksesta riippumatta. Sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa oma-aloitteisesti salassa pidettävän tiedon poliisille asiakkaan suostumuksesta riippumatta muun muassa niissä tilanteissa, joissa on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Myös silloin, jos epäillään jonkun syyllistyneen lievempään rikokseen, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa poliisille salassa pidettävän tiedon, jos sen arvioidaan olevan välttämätöntä erittäin tärkeän yleisen edun vuoksi.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että velvollisuus pyrkiä parhaalla mahdollisella tavalla välttämään eläinten kipua, tuskaa ja kärsimystä on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä ja erittäin painava peruste rajoittaa tieteen vapautta, elinkeinovapautta ja omaisuuden suojaa koe-eläintöminnassa (PeVL 2/2013 vp). Valiokunta on lisäksi todennut, että perusteella on liityntä myös perustuslain 20 §:n ympäristövastuusaännökseen, vaikka eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi on kysymys ennemminkin eettisestä kestävästä periaatteesta kuin suoranaisesti perusoikeuksien turvaamisesta. Näin ollen voidaan katsoa, että jo nykyainsäädännön nojalla sosiaalihuollon järjestäjä ja toteuttaja on voinut tehdä poliisille ilmoituksen epäillystä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta. Tilanteen selkiyttämiseksi ja ehdotetun lain tavoitteiden saavuttamiseksi asiasta on kuitenkin perusteltua säätää nimenomaisesti ja velvoittavasti. On huomattava, että eläinten hyvinvointia valvovalla viranomaisella on vaitiolovelvollisuus salassa pidettävästä tiedosta.

Ehdotettu pykälä olisi pääosin vastaaventyyppinen kuin lastensuojelulain (417/2007) 25 §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuus. Ehdotetun pykälän 1 momentin johdantokappaleen mukaan valvontaviranomaiselle tulisi tehdä ilmoitus, jos toimija on tehtävässään saanut tietää avun tarpeessa olevasta eläimestä.

Ilmoitusvelvollisuus liittyisi tehtävän hoitamisessa saatuihin tietoihin riippumatta siitä, onko henkilö esimerkiksi virka- tai työsuhteessa taikka itsenäinen ammatinharjoittaja. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskisi luottamustointa hoitavia. Säännöksessä tarkoitetut henkilöt voisivat tehdä ilmoituksen heitä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä. Selvytyden vuoksi asia ehdotetaan nimenomaisesti mainittavaksi säännöksessä. Pykälän 2 momentin mukaan myös muu kuin 1 momentissa mainittu henkilö voisi tehdä ilmoituksen, mutta hänellä ei olisi siihen velvollisuutta. Ehdotetun 2 momentin perusteella ilmoituksen voisi tehdä myös esimerkiksi sellainen eläinten kanssa työskentelevä henkilö, jolla ei olisi pykälän 1 momentin perusteella velvollisuutta ilmoituksen tekemiseen. Myös tässä tapauksessa ilmoituksessa voitaisiin antaa välttämättömiä tietoja salassapitosäännösten estämättä.

Ilmoitus tehtäisiin toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle, jonka tehtävänä olisi saamiensa tietojen perusteella arvioida, millaisiin ja kuinka kiireellisiin toimenpiteisiin asiassa on tarpeen ryhtyä. Ilmoittajalta ei edellytettäisi eläinten pitoon liittyvää asiantuntemusta, jotta tämä voisi tehdä ilmoituksen ja antaa asian arvioimiseksi välttämättömät tiedot. Käytännössä valvontaviranomainen voisi kysyä ilmoittajalta niitä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asian arvioimiseksi. Tällaisia välttämättömiä tietoja voisivat olla esimerkiksi ne ilmoittajan tekemät havainnot eläinten pitopaikasta ja kohtelusta, jotka ovat herättäneet epäilyn eläimen avuntarpeesta. Eläimen hyvinvoinnin turvaamisen kannalta ilmoituksen tekemisen kynnyksen ei tulisi olla liian korkea. Saamiensa tietojen perusteella valvontaviranomaisen tulisi muun muassa arvioida, onko tarkastuskäynnille syytä ottaa välittömästi myös poliisiviranomainen. Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta ehdotetaan säädettäväksi 117 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähköä, lämmitystä tai vettä eläintuotantotiloille toimittavien tai niihin liittyviä palveluita tarjoavien toimijoiden velvollisuudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle sähkön-, lämmön- tai vedenjakelun pysyvästä keskeytyksestä, jos toimijan tiedossa on, että tilalla on eläimiä. Ilmoitus tulisi tehdä kohtuullisessa ajoin ennen keskeytystä, jotta valvontaviranomaiset ehtisivät ryhtymään ilmoituksen edellyttämiin toimiin. Säännöksellä pyritään estämään tilanteita, joissa eläimet jäävät vaille asianmukaista hoitoa sähkön-, lämmön- tai vedenjakelun keskeytystilanteissa. Useimmiten kyse on siitä, että jakelu keskeytetään maksamattomien velkojen vuoksi. Sähkön-, lämmön- tai vedenjakelun keskeytys saattaa johtaa nopeasti tilanteeseen, jossa eläinten hyvinvointi vaarantuu. Tämän vuoksi ilmoitus olisi tehtävä kohtuullisessa ajoin ennen keskeytystä.

Pykälän 4 momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, on voimassa mitä rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvästä salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään tai määrätään. Evankelis-luterilaista kirkkoa koskevan kirkkolain (1054/1993) rippisalaisuutta koskevan 5 luvun 2 §:n mukaan yksityisessä ripissä tai muuten sielunhoidossa papille uskottua asiaa ei saa ilmaista, eikä myöskään sitä henkilöä, joka papille on uskoutunut. Vastaavia periaatteita sisältyy myös muita uskonnollisia yhdyskuntia koskeviin säännöksiin tai sääntöihin.

Pykälän 5 momentti sisältäisi eläinlääkärimääräyksen harjoittajan ilmoitusvelvollisuudesta viittauksen eläinlääkärimääräyksen harjoittamisesta annetun lain 12 §:n 2 momenttiin. Mainitun säännöksen mukaan eläinsuojelullisten syiden niin edellyttäessä eläinlääkärimääräyksen harjoittaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan viipymättä hoitamastaan tapauksesta tai hoidon yhteydessä eläintenpitopaikassa tekemistään havainnoista eläinsuojeluviranomaiselle ja antamaan tapauksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Ilmoitusvelvollisuutta on tarkoitus laajentaa tällä esityksellä koskemaan myös eräitä jalostuskäyttöä rajoittavia koirien ja kissojen perinnöllisiä vikoja ja sairauksia.

89 §. Tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille eräissä tapauksissa. Valvontaviranomainen oikeudesta saada salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja toiselle viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle salassapitosäännösten estämättä säädetään myös ruokahallinnon tietovarantolain 8 §:ssä.

Pykälä sisältäisi informatiivisen viittauksen mainittuun lakiin. Lain 8 §:n 1 momentissa säädetään oikeudesta luovuttaa tietoja Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettulle viranomaiselle tai toimielimelle, jos kyseiset säännökset tai määräykset tätä edellyttävät. Lain 8 §:n 2 momentissa on lisäksi säännös viranomaisen oikeudesta luovuttaa tietyissä tilanteissa ruokahallinnon tietovarannon tietoja toiselle viranomaiselle oma-aloitteisesti. Tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä muun muassa esitutkintaviranomaisille, syyttäjälle ja Verohallinnolle.

90 §. Virka-apu. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poliisin ja pelastusviranomaisen virka-apusta. Poliisilla on eläinsuojelulain 50 §:n 1 momentin mukaan pykälässä tarkemmin säädetyin edellytyksin velvollisuus antaa virka-apua valvontaviranomaisille sekä eläinsuojeluvalvojalle. Viittaus poliisilain virka-apua koskevaan säännökseen olisi kuitenkin viranomaisten osalta riittävää. Säännöksen sisältö vastaisi käytännössä nykyistä sääntelyä valvontaviranomaisten oikeudesta virka-apuun. Virka-apun antamisen edellytyksenä on poliisilain mukaan, että viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Estämisestä on poliisilain 9 luvun 1 §:n perustelujen mukaan kysymys myös niissä tapauksissa, joissa estäminen ei ole vielä alkanut, mutta on perusteltua syytä epäillä sen tulevan tapahtumaan.

Uutena ehdotetaan selvyuden vuoksi viitattavaksi myös pelastuslain 50 §:ään pelastusviranomaisen antamasta virka-apusta. Pelastuslain 50 §:n mukaan pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Pelastusviranomaisen virka-apu voisi olla tarpeen tilanteessa, jossa tarvitaan pelastusviranomaisella olevaa erityisvälineistöä tai erityistä osaamista. Lisäksi pelastusviranomaisen apua voitaisiin tarvita myös kuolleiden eläinten keräilyssä. Pelastuslaissa tarkoitettu virka-apu annetaan lähtökohtaisesti korvausta vastaan. Korvauksen perusteena ovat virka-apusta pelastusviranomaiselle aiheutuneet todelliset lisäkustannukset. Tällaisia kustannuksia olisivat esimerkiksi henkilöstön palkkaukseen, suojavarusteiden hankintaan sekä muihin varuste- ja kalustohankintoihin liittyvät viranomaisen omiin lakisääteisiin tehtäviin nähden ylimääräiset kustannukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnaneläinlääkärin velvollisuudesta antaa virka-apua poliisilaitokselle. Virka-apua olisi eläinsuojelulain tapaan annettava eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa. Uutena ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta antaa virka-apua eläimeen kohdistuvan takavarikon täytäntöönpanossa. Virkaeläinlääkärin apua voidaan tarvita myös takavarikkotilanteessa esimerkiksi eläimen terveydentilan arvioimiseksi tai eläimen lopettamiseksi.

91 §. Ilmoitusvelvollisuus poliisille. Säännös vastaisi eläinsuojelulain 63 §:ää, jossa säädetään valvontaviranomaisen velvollisuudesta tehdä viipymättä ilmoitus poliisille, jos on syytä epäillä, että eläinsuojelulakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka lopetusasetusta on rikottu. Viranomaiselle ei ole säädetty harkintavaltaa ilmoituksen tekemisen suhteen, mikäli epäilykynnys ylittyy. Ilmoitusvelvollisuuden taustalla on tarve saattaa lain rikkomista koskeva epäily esitutkintaviranomaisen tietoon.

12 luku Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

92 §. Viranomaisen toimet eläinten hyvinvointisäädösten vastaisen menettelyn johdosta. Pykälässä säädettäisiin eräistä viranomaisen toimista ja velvollisuuksista todetun eläinten hyvinvointisäädösten vastaisen menettelyn johdosta. Säännös olisi uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan, jos eläinten hyvinvointisäädöksiä ei ole noudatettu, valvontaviranomaisen olisi ryhdyttävä viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että toimija ryhtyy niitä noudattamaan. Viranomaisella on toki jo hallintolain 23 §:n nojalla velvollisuus käsitellä hallintoasia ilman aiheetonta viivytyksiä, mutta ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi korostaa viranomaisen toimimisvelvollisuutta eläinten hyvinvoinnin valvonnassa. Käytännössä viranomainen joutuu usein asettamaan tehtäviään tärkeysjärjestykseen, mutta eläinten hyvinvoinnin valvonta on usein luonteeltaan kiireellistä.

Jos valvontaviranomaisen havaitsema rikkomus on vähäinen ja epäkohta voidaan poistaa tarkastuksen yhteydessä tai ilman, että se edellyttää uusintatarkastusta, viranomainen voisi pykälän 2 momentin mukaan kehottaa eläinten hyvinvointisäädöstä rikkovaa välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa. Eläinsuojelulaissa ei ole säännöstä kehotuksen antamisesta. Kehotuksen antaminen on hallintolain 6 §:ssä säädetyn suhteellisuusperiaatteen nojalla mahdollista ilman nimenomaista lain säännöstäkin. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuitenkin valvontaviranomaisen velvollisuudesta valvoa kehotuksenkin noudattamista. Kehotuksen noudattaminenkin olisi tarvittaessa varmistettava esimerkiksi varmistamalla, että tekemättä jäänyt ilmoitus on tehty tai esimerkiksi valvontaviranomaiselle korjatusta pitopaikasta lähetetyn valokuvan avulla. Kehotuksella olisi näin ollen oikeusvaikutuksia, minkä vuoksi siitä olisi tarpeen säätää laissa.

Edellytyksenä kehotuksen antamiselle olisi, että havaittu rikkomus on vähäinen. Vähäisyyttä arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa siihen, onko rikkomuksella välittömiä vaikutuksia eläinten hyvinvointiin ja, jos on, millaisia vaikutuksia. Lisäksi edellytettäisiin, että kehotusta voidaan pitää riittävänä toimenpiteenä tilanteen korjaamiseksi. Kehotus olisi käyttökelpoinen toimenpide esimerkiksi silloin, kun laissa säädetty ilmoitus on jäänyt tekemättä tai lupa hakematta ja voidaan olettaa, että valvonnan kohde tekee ilmoituksen tai hakee lupaa kehotuksen saatuaan. Kehotus voisi olla riittävä toimenpide myös silloin, kun esimerkiksi eläimen pitopaikkaan liittyvä epäkohta korjataan jo tarkastuksen aikana. Mikäli havaittu rikkomus on vähäistä suurempi tai rikkomuksen ollessa vähäisenkin, mutta valvottavalla ei ole aikomustakaan noudattaa hänelle annettavaa kehotusta, viranomaisen olisi kehotuksen sijaan ryhdyttävä toimenpiteisiin hallintopakkoasian vireille saattamiseksi ja mahdollisten hallinnollisten pakkokeinojen käyttämiseen.

Eläinten hyvinvointisäädöksiä vastaan rikkovaa voitaisiin ehdotuksen mukaan kehottaa täyttämään velvollisuutensa välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa. Harkintaan riittävästä määräajasta vaikuttavat muun muassa eläinsuojelulliset syyt ja se, mikä olisi se kohtuullinen aika, jona kehotusta voitaisiin edellyttää noudatettavan. Kehotus voitaisiin antaa paitsi kirjallisesti tarkastuskertomuksessa myös suullisesti esimerkiksi tarkastuksella, kun rikkomus on korjattavissa heti. Suullisestikin annettu kehotus olisi kirjattava tarkastuskertomukseen. Jos kehotusta ei noudateta, viranomaisen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti siirryttävä käyttämään asianosaista sitovaa hallinnollista pakkokeinoa tilanteen saattamiseksi lainmukaiseksi. Myös tästä valvontaviranomaista koskevasta velvoitteesta olisi säännös 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisen toimenpiteistä hallintopakkoasiassa. Viranomaisen toimenpiteistä hallintopakkoasiassa säädettäisiin ehdotetussa luvussa. Valvonta-asetuksen 138 artiklaan sisältyy esimerkinomainen luettelo todettuun säännösten noudattamatta jättämiseen liittyvistä toimista. Tämä mahdollistaa toteutettavia toimia koskevien säännösten antamisen myös kansallisessa lainsäädännössä. Ehdotetun lain 12 luvun säännöksiä sovellettaisiin myös valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa valvonnassa.

Valvontaviranomaisen velvollisuutena olisi valvoa, että kehotusta ja hallintopakkoasiassa annettua päätöstä noudatetaan. Kehotuksen ja päätöksen noudattaminen on varmistettava uusintatarkastuksin, jos noudattamista ei voida muulla tavoin varmistaa. Eläinsuojelulain soveltamisessa on voitu todeta, että epäkohtiin ei ole aina puututtu riittävän tehokkaalla tavalla, vaan lainvastainen eläintenpito on voinut olla pitkänkin aikaa pelkässä seurannassa. Valvonnan tehokkuus edellyttää sen varmistamista, että annettuja kehotuksia ja hallintopäätöksiä noudatetaan. Jos näin ei ole, valvontaviranomaisen on ryhdyttävä viipymättä uusiin, tehostettuihin toimiin. Se kuuluu viranomaisten virkavelvollisuuksiin.

93 §. Määräys. Pykälässä säädettäisiin määräyksen antamisesta silloin, kun eläinten hyvinvointisäädöksiä ei noudateta. Viranomaisen on tällöin ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että epäkohdat korjataan. Epäkohtana voi olla esimerkiksi eläimen pitopaikan likaisuus ja epähygieenisuus tai vaikkapa pitopaikan vaarallisuus. Määräystä voivat edellyttää myös esimerkiksi eläinten tilavaatimuksiin tai pitopaikan kunnossapitoon liittyvät laiminlyönnit. Määräys voi olla tarpeen myös silloin, kun on laiminlyöty eläimen ruokintaa, juottoa tai muuta hoitoa. Eläimen pitäjä tai omistaja on myös voinut laiminlyödä eläinten hyvinvointisäädöksissä asetetun ilmoitusvelvollisuuden tai velvollisuuden hakea lupaa toiminnalleen. Tällaisenkin velvollisuuden laiminlyöminen voi edellyttää määräyksen antamista. Hyvinvointisäädöksellä tarkoitettaisiin ehdotetun lain 5 §:n mukaan ehdotetun lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä sekä Euroopan unionin suoraan sovellettavaa eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä.

Määräys annettaisiin sille, joka rikkoo eläinten hyvinvointisäädöstä. Säännöksen nojalla voidaan puuttua paitsi eläimen pitäjän, myös sen omistajan toimintaan. Eläimen pitäjänä voi tulla kyseeseen vaikkapa sijoituskoiran haltija tai hoitohevosia hallussaan pitävä henkilö. Samaten esimerkiksi ehdotetun 66 §:n mukaista eläinten lopetustoimintaa harjoittavaa toimijaa voidaan eläimen lopetushetkellä pitää eläinten pitäjänä. Sama koskee henkilöä, joka on ehdotetun 28 §:n 1 momentin vastaisesti ottanut elätettäväkseen luonnonvaraisen eläimen. Jos eläimen omistaja ja pitäjä ovat eri henkilöitä, määräystä annettaessa on pohdittava, kuuluuko velvollisuuden noudattaminen eläimen omistajan vai pitäjän vastuulle. Lisäksi pykälän nojalla voidaan puuttua myös esimerkiksi kunnan toimintaan, jos se on laiminlyönyt 26 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia löytöeläinten talteenottoaikaan järjestämisestä.

Pykälä vastaisi pitkälti eläinsuojelulain 42 §:ssä määräyksestä säädettyä. Valvontaviranomainen voi määrätä sen, joka rikkoo eläinten hyvinvointisäädöstä, täyttämään velvollisuutensa välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa. Voimassa olevassa 42 §:ssä säädetään ainoastaan asian laatuun nähden riittävästä määräajasta. Joissakin tapauksissa eläinsuojelulliset syyt kuitenkin edellyttävät, että määräykselle ei aseteta erityistä määräaikaa, vaan velvollisuus määrätään täyttämään välittömästi. Käytännössä jo tänä päivänä annetaan tämännäköisiä määräyksiä. Asian laatuun nähden riittävän määräajan pituutta harkittaessa olisi kiinnitettävä huomiota puutteen vakavuuteen ja siihen, mitä se eläinten hyvinvoinnille merkitsee, sekä puutteen korjaamiseen kohtuudella vaadittavaan aikaan. Valvontaviranomaisen olisi määräajan kuluttua varmistettava, että annettua määräystä on noudatettu. Myös välittömästi noudatettavan määräyksen noudattaminen on varmistettava.

Määräyksen antaminen olisi lievin valvontaviranomaisen käytössä olevista hallinnollisista pakkokeinoista. Sitä käytettäisiin silloin, kun hyvinvointisäädösten noudattamiseen liittyvää puutetta ei saataisi poistettua valvonnan yhteydessä annetuilla kehotuksilla. Viranomaisen toimien on hallintolain 6 §:n nojalla oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Tämän suhteellisuusperiaatteen mukaan viranomaisen toimen on oltava asianmukainen, tarpeellinen ja oikein mitoitettu sen tavoitteen kannalta, johon kysymyksessä olevalla toimella pyritään. Suhteellisuusperiaate edellyttää käytännössä, että viranomainen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus. Suhteellisuusperiaatteen merkitys korostuu tapauksissa, joissa viranomainen joutuu harkitsemaan hallinnon asiakkaan kannalta epäedullisia oikeudellisia seuraamuksia. Jos kehotusta ei voida alun perinkään pitää riittävänä esimerkiksi sen vuoksi, että on oletettavaa, ettei toimija korjaa puutetta kehotuksen nojalla, asiassa on syytä antaa heti määräys. Sama koskee tilannetta, jossa kehotusta ei voitaisi pitää eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta riittävänä toimenpiteenä.

94 §. *Määräys korjaavista toimenpiteistä ja kasvatusiheyden alentamisesta broilereiden tuotannossa.* Pykälä koskisi broilereiden pidossa todettujen epäkohtien korjaamista. Se vastaisi sisällöltään eläinsuojelulain 42 §:n 3 momenttia, jolla on pantu täytäntöön broileridirektiivin liitteen III 3 kohta.

Aluehallintovirasto voisi määrätä eläinten pitäjän tekemään broilereiden hyvinvoinnin kannalta tarpeelliset korjaavat toimenpiteet, jos broilereiden hyvinvointiarvio osoittaa hyvinvoinnin heikentyneen kasvatusaikana. Ennen määräyksen antamista eläinten pitäjälle tai omistajalle on varattava hallintolain nojalla tilaisuus tulla kuulluksi. Eläinten pitäjä tai omistaja voi antaa selvityksen toimenpiteistä, joiden avulla hän korjaa kyseisen osaston olosuhteita broilereiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Hän voi selvityksessään myös esittää ne hänestä riippumattomat tai poikkeukselliset syyt, joiden vuoksi broilereiden hyvinvointi heikentyi kasvatuskauden aikana. Tällaisia syytä voivat olla esimerkiksi toimitettujen untuvikoiden laatu, käytetyn kaupallisen rehun laatu, broilerin rodusta tai -hybridistä johtuva kohonnut kuolleisuus sekä ennalta arvaamatta

syntynyt juomalaitteiston toimintahäiriö. Lisäksi eläinten pitäjä tai omistaja voi esittää ne toimenpiteet, joihin hän on jo ryhtynyt broilereiden kasvatusaikana ongelman havaittuaan. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi tehdyt laitteiden korjaukset, yhteydenotot terveydenhuoltoeläinlääkäriin ja tältä saatujen ohjeiden noudattaminen, broilereille mahdollisesti tehtyjen ruumiinvausten tulokset sekä annetut lääkitykset.

Jos broilereiden hyvinvointiarvio osoittaa broilereiden hyvinvoinnin heikentyneen toisiaan välittömästi seuraavissa kolmessa parvessa vähintään kahdesti, aluehallintovirasto voi tarvittaessa määrätä, että kyseisessä osastossa käytettyä broilereiden kasvatustiheyttä on alennettava pito-olosuhteiden hallinnan helpottamiseksi. Kasvatustiheyden alentaminen helpottaa esimerkiksi kasvattamon ilmanvaihdon sekä pehkun laadun hallintaa, mikä edesauttaa broilereiden hyvinvointia vähentämällä niiden todennäköisyyttä sairastua olosuhdetekijöistä riippuviin sairauksiin kuten iho- ja hengityselinsairauksiin. Kasvatustiheys voitaisiin myös määrätä alennettavaksi, kun eläinten pitäjän tai omistajan laiminlyönti kohdistuu muutoin broilereiden hyvinvointiin. Eläinten hyvinvointisäädösten rikkomista olisi esimerkiksi suurimman kasvatustiheyden käyttäminen ilman, että edellytykset kasvatustiheyden nostamiselle täyttyvät. Jos broilereiden kasvatustiheys on määrätty alennettavaksi, määräyksestä olisi ilmoitettava Ruokavirastolle. Ilmoitus on tarpeen, jotta virasto voisi jatkossa valvoa teurastamoon saapuvia broileriparvia tarvittaessa tehostetusti. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin siitä, miten broilereiden kasvatustiheyttä alennetaan.

95 §. Kielto. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen määräämästä kiellosta. Kiellon kohteena olevien henkilöiden piiri olisi sama kuin 93 §:n mukaista määräystä annettaessa. Kielto voitaisiin siten antaa paitsi eläimen pitäjälle tai omistajalle myös esimerkiksi henkilölle, joka kohtelee luonnonvaraista eläintä hyvinvointisäädöstenvastaisesti. Pykälän 1 momentti vastaisi eläinsuojelulain 42 §:ssä kiellosta säädettyä.

Valvontaviranomainen voisi pykälän 1 momentin nojalla kieltää sitä, joka rikkoo eläinten hyvinvointisäädöksiä, jatkamasta tai toistamasta määräysten vastaista menettelyä tai toimintaa. Esimerkiksi 24 §:ssä kiellettäisiin eläimen syöttäminen pakolla. Jos valvontaviranomainen havaitsee, että eläintä syötetään ehdotetun säännöksen vastaisesti pakolla, viranomaisen tulisi ryhtyä toimenpiteisiin ja kieltää toiminta. Hallintopäätöksen antaminen on edellytys sille, että päätöstä voitaisiin tehostaa 103 §:ssä tarkoitetulla tavalla uhkasakolla tai muilla uhkasakkolakiin perustuvilla toimilla.

Pykälän 1 momentin nojalla voitaisiin kieltää myös sellainen toiminta, joka aiheuttaa tai jonka voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa eläinten hyvinvoinnille. Esimerkiksi eläimen pitopaikka voi olla vaarallinen vaikkapa pitopaikan katon romahdusvaaran vuoksi. Tällaisessa tilanteessa eläimen pitäjän tai omistajan olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin vaaran poistamiseksi. Määräyksen antamista tai kehotusta ei voitaisi tällaisessa tilanteessa pitää lähtökohtaisesti riittävänä toimenpiteenä, minkä vuoksi viranomaisen tulisi kieltää pitopaikan käyttäminen eläinten hyvinvoinnille aiheutuvan vaaran vuoksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin väliaikaisesta kiellosta. Säännös olisi uusi. Kielto voitaisiin määrätä väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Jos väliaikainen kielto määrättäisiin asian selvittämisen ajaksi, se olisi voimassa, kunnes valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Viranomaisen olisi huolehdittava siitä, että lopullista ratkaisua varten tarvittavat selvitykset tehdään viipymättä. Asian käsittelemiseen ilman aiheutonta viivytystä velvoittaa toki jo hallintolain 23 §:n 1 momentin yleissäännöskin. Jos kielto määrättäisiin epäkohdan korjaamisen ajaksi, kielto olisi voimassa, kunnes epäkohta on korjattu. Tällöin olisi huolehdittava siitä, että viranomainen saa tiedon epäkohdan korjaamisesta ja voi var-

mistaa sen. Pitopaikan vaarallisuutta koskevassa esimerkissä kiello voitaisiin määrätä siksi aikaa, kunnes romahdusvaarassa oleva katto on saatu korjattua, jos eläintenpitoa aiotaan jatkaa kyseisessä pitopaikassa.

96 §. Toiminnan keskeyttäminen. Jos on ilmeistä, että eläimillä harjoitettavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä vaaraa eläinten hyvinvoinnille eikä vaaraa voitaisi kiellolla tai muulla tavoin estää, valvontaviranomaisella olisi oikeus keskeyttää toiminta välittömästi. Toiminnan keskeyttäminen voi olla kielloa selkeämpi ja nopeampi menettely eräissä tapauksissa. Esimerkiksi eläinkilpailuissa vallitsevat sääolosuhteet tai kilpailumaasto voivat olla sellaisia, että toimintaa ei voida pitää eläinsuojelullisesti hyväksyttävänä. Pääsääntöisesti 95 §:ssä tarkoitetulla kiellolla voidaan puuttua tilanteisiin, joissa eläinten hyvinvointi on akuutisti vaarantunut. Kuitenkin sen varmistamiseksi, että valvontaviranomaisella olisi käytettävissään kaikkiin ja tällä hetkellä vielä ehkä ennakoimattomiinkin tilanteisiin soveltuvia välineitä, toiminnan keskeyttämistä koskevan säännöksen ottamista lakiin voidaan pitää perusteltuna.

Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös olisi voimassa määräajan tai toistaiseksi, kunnes valvontaviranomainen antaisi asiassa lopullisen ratkaisunsa. Viranomaisen olisi huolehdittava siitä, että lopullista ratkaisua varten tarvittavat selvitykset tehdään viipymättä.

Toiminnan keskeyttämistä edellyttävä tilanne voi olla varsin äkillinen, kuten edellä esitetään. Jos toiminnassa on kyse luvan- tai ilmoituksenvaraisesta toiminnasta ja toiminnan keskeyttäisi muu valvontaviranomainen kuin aluehallintovirasto, keskeyttämisestä olisi ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle.

97 §. Kiireellisen hoidon hankkiminen. Pykälässä säädettäisiin kiireellisen hoidon hankkimisesta. Säännös vastaisi suurelta osin eläinsuojelulain kiireellisiä toimenpiteitä koskevaa 44 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Eläimelle voitaisiin hankkia ravintoa, juotavaa tai eläimen tarvitsemaa muuta hoitoa. Eläin voitaisiin myös ottaa haltuun ja toimittaa muualle saamaan hoitoa. Kielellisistä eroavaisuuksista huolimatta toimenpiteet vastaisivat asiallisesti sisällöltään eläinsuojelulaissa säädettyä. Rehun hankkimisen sijaan säädettäisiin kuitenkin ravinnon tai juotavan hankkimisesta. Lisäksi säädettäisiin yleisesti eläimen tarvitsemasta muusta hoidosta. Tällaista hoitoa voisi olla esimerkiksi eläimen kiireelliseen lääkitsemiseen tarvittavien lääkkeiden hankkiminen eläimelle. Toimenpiteen valinnassa olisi huomioitava suhteellisuusperiaate.

Kiireellisen hoidon hankkimisen edellytyksenä olisi, että toimenpide on välttämätön eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi eikä hyvinvointia voida turvata riittävän varmasti muulla tavoin. Vaikka ehdotetun säännöksen sanamuoto eroaa eläinsuojelulaissa säädetyistä, tarkoituksena ei olisi muuttaa säännöksen soveltamisalaa. Kiireitoimenpiteeseen ryhtyminen edellyttäisi aina, että eläimen tai eläinten hyvinvointi on vaarassa ja ettei hyvinvointia voida turvata riittävän varmasti eläimen pitäjälle tai omistajalle, joka rikkoo eläinten hyvinvointisäädöksiä, annettavalla määräyksellä tai kiellolla. Tilanne vaatisi siis viranomaisen ryhtymistä itse toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Kiireitoimenpiteeseen ryhtyminen olisi tarpeen esimerkiksi silloin, kun eläin kärsii hoidon puutteesta ja kun eläimen terveydentila huomioon ottaen toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä heti eläimen hengen tai terveyden turvaamiseksi, hyvinvoinnin varmistamiseksi tai kärsimyksen estämiseksi. Jos eläin kärsii esimerkiksi veden puutteesta, viranomaisen olisi harkittava, antaako eläimen pitäjälle tai omistajalle määräyksen huolehtia eläimen riittävästä vedensaannista vai

ryhtyykö itse kiiretoimenpiteeseen veden hankkimiseksi. Harkinnassa olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa siihen, kuinka kiireellistä toimenpidettä eläimen hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää. Vedensaannista huolehtimista koskeva määräys voitaisiin antaa niin, että määräystä on noudatettava välittömästi. Jos määräystä ei voitaisi noudattaa välittömästi esimerkiksi sen vuoksi, että eläimen pitäjä tai omistaja ei ole paikalla, tai olisi oletettavaa, ettei annettua määräystä muusta syystä noudatettaisi, viranomaisen olisi ryhdyttävä itse kiiretoimenpiteeseen vedensaannin turvaamiseksi.

Kiiretoimenpiteeseen ryhtyminen ei aina edellyttäisi, että eläin kärsii jo esimerkiksi hoidon puutteesta. Toimenpiteeseen olisi ryhdyttävä myös, vaikka eläimen hyvinvointi ei olisi vielä vaarantunut, jos on ilmeistä, että se vaarantuu eikä hyvinvointia voida turvata riittävän varmasti muulla tavoin. Hyvinvointi voisi vaarantua esimerkiksi sen vuoksi, eläimen pitäjä on tavoittamattomissa tai muusta syystä kykenemätön huolehtimaan eläimen hyvinvoinnista. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa eläimen pitäjä tai omistaja ei ole kykeneväinen huolehtimaan eläimestä tai eläimistä vaikkapa sen vuoksi, että hänet on toimitettu sairaalaan tai pidätetty rikoksesta epäiltynä. Lähtökohtaisesti eläimen pitäjällä tai omistajalla on velvollisuus itse järjestää eläimensä hoito myös tällaisessa tilanteessa, mutta jos hän ei näin toimi tai voi toimia, viranomaisen olisi tarvittaessa ryhdyttävä kiiretoimenpiteeseen. Eläimen pitäjällä tai omistajalla voi olla myös vakavia elämänhallintaan liittyviä ongelmia, minkä vuoksi hän ei kykene huolehtimaan eläimestään asianmukaisella tavalla.

Kiiretoimenpide olisi voimassa määräajan tai toistaiseksi, kunnes valvontaviranomainen antaisi asiassa lopullisen ratkaisunsa. Viranomaisen olisi huolehdittava siitä, että lopullista ratkaisua varten tarvittavat selvitykset tehdään viipymättä ja kiiretoimenpiteet jäisivät mahdollisimman lyhytkestoisiksi. Eläimen pitäjän tai omistajan velvollisuutena olisi ehdotetun 116 §:n mukaan maksaa toimenpiteestä aiheutuvat kustannukset. Kustannukset eivät saisi nousta viranomaisen viivyttelyn vuoksi. Tästä syystä myös ehdotetaan, että valvontaviranomaisen olisi aina ilmoitettava kiiretoimenpiteestä viipymättä aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto maksaisi ehdotetun lain 116 §:n 1 momentin mukaan kiiretoimenpiteestä aiheutuvat kustannukset niin sanottuna välirahoituksena esimerkiksi eläinhoitolalle, josta eläimelle on hankittua hoitoa. Aluehallintovirasto perisi kustannukset eläimen pitäjältä tai omistajalta. Ilmoitusvelvollisuuden avulla pyrittäisiin välttämään sellaiset eläinsuojelulain soveltamisessa esiintyneet tilanteet, joissa asiaa ei saateta riittävän nopeasti loppuun kiiretoimenpiteeseen ryhtymisen jälkeen. Aluehallintoviraston tehtävänä olisi siis seurata, että asia saatetaan viipymättä loppuun kiiretoimenpiteeseen ryhtymisen jälkeen.

98 §. Eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen. Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä, joihin valvontaviranomainen voisi ryhtyä, kun eläimen hyvinvoinnille aiheutetaan vakavaa tai olennaista ja toistuvaa vaaraa eivätkä muut toimenpiteet olisi tarkoituksenmukaisia tai kohtuudella mahdollisia. Pykälä vastaisi osin eläinsuojelulain kiireellisiä toimenpiteitä koskevaa 44 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eläimen myymisestä, muusta luovuttamisesta ja lopettamisesta. Eläinsuojelulaissa säädetään eläimen lopettamisesta tai toimittamisesta teurastettavaksi taikka myymisestä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten. Ehdotetussa laissa ei olisi tarpeen säätää eläimen toimittamisesta teurastettavaksi, koska eläimen lopettaminen pitää lopetusasetuksen mukaan sisällään myös teuraaksi toimittamisen. Eläimen myymisen osalta olisi riittävää, että säädettäisiin vain myymisestä määrittelemättä sitä, miten myyminen tulisi suorittaa. Tänä päivänä ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista järjestää eläimen myymistä huutokaupalla.

Pykälässä tarkoitettuja toimenpiteitä harkittaessa olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että toimenpiteen kohteena oleva eläin on edelleen sen omistajan omaisuutta. Eläimen omistusoikeus ei siirry viranomaiselle tai eläinhoitolalle sillä perusteella, että viranomainen hankkii eläimelle 97 §:n nojalla kiireellisenä toimenpiteenä hoitoa muualta toimittamalla eläin esimerkiksi eläinhoitolaan. Viranomaisen toimivaltuuksista on tämän vuoksi tarpeen ottaa lakiin selkeä säännös. Jos eläin myydään, viranomaisen olisi pyrittävä saamaan myymisestä eläimen käyvän arvon mukainen hinta.

Eläimen myyminen, muu luovuttaminen tai lopettaminen olisi ehdotuksen mukaan mahdollista silloin, kun eläintä ei voitaisi jättää pitäjälleen tai omistajalleen taikka, jos eläimelle on hankittu hoitoa muualta, eläintä ei voitaisi palauttaa pitäjälleen tai omistajalleen. Eläimen myyminen, muu luovuttaminen tai lopettaminen ei edellyttäisi, että asiassa olisi ensin ryhdytty kiireellisen hoidon hankkimiseen. Käytännössä joissakin tilanteissa jouduttaisiin kuitenkin ensin ryhtymään kiiretoimenpiteeseen esimerkiksi sen selvittämiseksi, voidaanko eläin jättää pitäjälleen tai omistajalleen.

Eläimen myymisen, muun luovuttamisen tai lopettamisen edellytyksenä olisi pykälän 2 momentin mukaan, että eläimen pitäjän tai omistajan teko tai laiminlyönti aiheuttaisi vakavaa vaaraa tai olennaista ja toistuvaa vaaraa eläimen hyvinvoinnille eivätkä muut toimenpiteet olisi tarkoituksenmukaisia tai kohtuudella mahdollisia. Ehdotetun lain sanamuoto eroaisi eläinsuojelulain 44 §:ssä säädetyistä, mutta tarkoituksena ei olisi muuttaa säännöksen soveltamisalaa.

Eläimen hyvinvoinnille aiheutetulla vakavalla vaaralla tai olennaisella ja toistuvalla vaaralla tarkoitettaisiin ensisijaisesti eläimen kohteluun, hoitotoimenpiteisiin tai pitoon liittyviä epäkohtia. Epäkohta voisi siten liittyä esimerkiksi eläimen liian kovakouraiseen käsittelyyn, ravinnon- tai juotavan puutteeseen taikka asianmukaisen hoidon antamatta tai hankkimatta jättämiseen sairastuneelle tai vahingoittuneelle eläimelle, pitopaikan liialliseen kylmyyteen tai vaikkapa eläimen karkaamisvaarasta huolehtimatta jättämiseen. Vaara eläinten hyvinvoinnille olisi vakava paitsi silloin, kun epäkohta uhkaa eläimen henkeä, myös esimerkiksi silloin, kun epäkohta aiheuttaa eläimelle pitkäaikaista tai jatkuvaa kipua tai kärsimystä tai uhkaa sellaista aiheuttaa. Tällainen vaara ei olisi luonteeltaan vähäinen. Olennaisella vaaralla tarkoitettaisiin vakavaa vaaraa vähäisempää vaaraa tai vaaran uhkaa, mutta toistuessaan tällainenkin vaara eläinten hyvinvoinnille oikeuttaisi ryhtymään pykälän 1 momentissa säädettyihin toimenpiteisiin, jos myös muut pykälässä säädetyt edellytykset täyttyisivät. Tänä päivänä on ongelmana, että viranomaiset antavat liiaksi määräyksiä sellaisissakin tilanteissa, joissa aiemmin annettua määräystä ei ole noudatettu tai on noudatettu vain hetkellisesti ja joissa eläinsuojelulliset syyt edellyttäisivät eläinsuojelulain 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Tilannetta ei voida pitää eläinten hyvinvoinnin kannalta tyydyttävänä, minkä vuoksi säännöstä pyrittäisiin tältä osin selkeyttämään. Säännös edellyttäisi kuitenkin tällöin aina vähintään olennaista vaaraa eläinten hyvinvoinnille. Pelkkä vähäinen vaara ei toistuessaankaan riittäisi säännöksen soveltamiseen.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtyminen edellyttäisi lisäksi aina, ettei muu ehdotetun lain mukainen toimenpide olisi tarkoituksenmukainen tai kohtuudella mahdollinen. Esimerkiksi määräyksen antaminen ei olisi tarkoituksenmukaista silloin, kun eläimen pitäjä tai omistaja ilmoittaa, ettei hän aio noudattaa määräystä, ja kun esimerkiksi uhkasakon asettamista määräyksen tehosteeksi ei voida pitää tehokkaana toimenpiteenä eläimen pitäjän tai omistajan varattomuuden vuoksi. Tällöinkin viranomainen joutuu harkitsemaan, olisiko jokin muu toimenpide kuin määräyksen antaminen uhkasakkoineen tarkoituksenmukainen tai kohtuudella mahdollinen ennen ryhtymistä ehdotetun pykälän mukaiseen toimenpiteeseen. Lisäksi eläimen hyvinvoinnille aiheutuvan vaaran tulisi olla vakava tai olennainen ja toistuva. Jos olisi kyse tilanteesta, jossa eläimelle olisi esimerkiksi hankittu kiireellistä hoitoa toimittamalla se eläinhoitolaan ja viranomainen harkitsisi, voidaanko eläin palauttaa pitäjälleen tai omistajalleen

vai onko se perusteltua myydä, eläimen palauttaminen ei olisi tarkoituksenmukaista, jos pitäjällä tai omistajalla ei ole edellytyksiä huolehtia eläimestä. Kohtuussyyt voisivat perustella eläinten myymistä, muuta luovuttamista tai lopettamista esimerkiksi kiireellisen hoidon hankkimisen sijaan silloin, kun hoidon hankkiminen ei ole eläinten suuren lukumäärän vuoksi kohtuudella mahdollista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eläimen lopettamisesta. Säännöksen soveltaminen siinä mainituissa tapauksissa olisi eläimen hyvinvoinnin kannalta eläimelle armeliain ratkaisu. Pykälän mukaan eläimen lopettaminen viipymättä olisi viranomaisen velvollisuus silloin, kun eläimen käyttäytymisessä, elintoiminnoissa tai ulkoisessa olemuksessa esiintyisi oireita tai muutoksia, joiden perusteella eläimen voitaisiin päätellä kokevan voimakasta kipua tai kärsimystä, ja eläimen hengissä pitäminen olisi ilmeisen julmaa sitä kohtaan.

99 §. Haltuunotto ja hävittäminen. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten toimivallasta sellaisten eläinten sekä välineiden ja laitteiden osalta, jotka olisivat ehdotetun lain nojalla kiellettyjä sekä toimivallasta ehdotetun 39 §:n vastaisesti maahan tuotujen koirien ja kissojen osalta.

Ehdotetun lain 8 §:n 1 momentissa määriteltäisiin edellytykset, joiden täytyessä eläintä voitaisiin pitää tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäytelyssä. Säännöksen mukaan vain sellaisia eläimiä ja eläinlajeja voitaisiin pitää, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen näytön ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää eläinten hyvinvoinnin turvaavalla tavalla. Pidettäväksi sallitut eläinlajit listattaisiin, jotta eläinten pitoon liittyvät hyvinvointivaatimukset kunkin eläinlajin kohdalla voitaisiin arvioida etukäteen. Jos valvonnassa tai muuten havaittaisiin, että eläintä jota ei ole sallittua pitää, kuitenkin pidettäisiin, valvontaviranomaisen tulisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että lainsäädäntöä noudatetaan. Jos muita keinoja ei olisi käytettävissä, valvontaviranomaisella olisi oikeus ottaa eläin haltuun ja lopettaa se tai määrätä eläin lopetettavaksi. Eläin voitaisiin lisäksi sijoittaa eläintarhaan ja luonnonvarainen eläin palauttaa luontoon, jos eläimen tila sen sallisi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 39 §:n vastaisesti maahan tuodun koiran- tai kissanpennun haltuun ottamisesta, lopettamisesta ja uudelleen sijoituksesta. Ehdotetun 39 §:n mukaan Tulli voisi määrätä säännöksen vastaisesti maahan tuodun koiran- tai kissanpennun palautettavaksi lähtömaahan. Ellei tämä olisi mahdollista tai tarkoituksenmukaista, valvontaviranomainen voisi ottaa eläimen haltuunsa ja lopettaa sen tai määrätä eläin lopetettavaksi. Lopettamisen sijaan eläin voitaisiin myös sijoittaa uudelleen luovuttamalla se esimerkiksi eläinsuojeluyhdistykselle uuden kodin etsintää varten. Eläinten palauttaminen lähtömaahan ei välttämättä onnistu esimerkiksi sen takia, että eläimen tuoja ei ole halukas matkustamaan eläimen kanssa takaisin lähtömaahan. Palautus ei olisi tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun tuoja yrittää tuoda eläimet maahan myyntitarkoituksessa tietäen tuonnin kielletyksi ja oletettavaa on, että palautetut eläimet yritetään myöhemmin tuoda uudestaan maahan. Palautus voisi estyä myös tilanteessa, jossa tuotujen eläinten terveydentila estää niiden kuljettamisen takaisin lähtömaahan tai voidaan arvioida, että eläinten hyvinvointi muutoin vaarantuu kuljetuksen aikana. Myös tilanteessa, jossa eläinten tuonti paljastuu säännöksen vastaiseksi vasta myöhemmin eläinten jo ollessa maassa, haltuunottoa voitaisiin yleensä pitää palautusta tarkoituksenmukaisempana keinona puuttua tilanteeseen. On myös huomattava, että 39 §:n mukaisen palautuspäätöksen voisi tehdä vain Tulli, kun taas eläimen haltuunottoon voisivat ryhtyä muutkin valvontaviranomaiset.

Pykälän 3 momentti sisältäisi haitallisten vieraslajien osalta viittauksen EU:n asianomaiseen asetukseen ja muuhun vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettuun lainsäädäntöön. Haitallisten vieraslajien osalta noudatettaisiin mitä niitä koskevassa lainsäädännössä säädetään.

Pykälän 4 momentti koskisi 18 §:ssä tarkoitettuja kiellettyjä välineitä ja laitteita, jotka aiheuttavat eläimille tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Valvontaviranomaisella olisi oikeus ottaa haltuun ja määrätä kielletty väline tai laite käsiteltäväksi hyväksymällään tavalla uudelleen, hävitettäväksi, poistettavaksi markkinoilta tai palautettavaksi siihen maahan, josta se on tuotu Suomeen. Päätökseen voitaisiin liittää määräyksiä täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä. Päätöksessä voitaisiin esimerkiksi määrätä, että markkinoilta poistettava tuote on käsiteltävä siten, ettei sitä voida enää käyttää alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Eläinten hyvinvoinnin tehokas turvaaminen edellyttää, että laite tai väline, joka on säädetty kielletyksi sen vaarallisuuden johdosta, voidaan ottaa viranomaisen haltuun. Eläinten hyvinvoinnin tehokas turvaaminen edellyttää myös, että viranomainen voi määrätä toimenpiteistä, joiden perusteella eläimille välineestä tai laitteesta aiheutuva vaara voidaan jatkossa tehokkaasti välttää.

100 §. Takavarikko. Pykälä sisältäisi eläinsuojelulain 47 §:ään sisältyvän kaltaisen viittauksen pakkokeinolakiin. Mainitun lain nojalla esitutkintaviranomainen voi takavarikoida omaisuutta muun muassa silloin, jos on syytä olettaa, että se voi olla todisteena rikosasiassa tai että tuomioistuimien julistaa sen menetetyksi. Takavarikoitu eläin saataisiin nykyiseen tapaan heti lopettaa, myydä tai muutoin luovuttaa, jos sen rahallinen arvo on vähäinen tai jos sen hoidon järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Ennen kuin eläintä koskeviin toimenpiteisiin ryhdytään, tulisi pyrkiä vielä varmistamaan eläimen omistussuhteista riittävällä tavalla.

101 §. Eläintarhaa, sirkusta ja eläinnäyttelyä koskevan luvan peruuttaminen ja muuttaminen. Eläinsuojelulain 20 b §:ssä säädetään nyt ehdotetussa pykälässä tarkoitetusta luvan peruuttamisesta. Lupa voitaisiin peruuttaa ja laitos tai sen osa sulkea, jos toiminnanharjoittaja olennaisella tavalla rikkoo laissa tai sen nojalla asetettavia eläinsuojeluvaatimuksia tai lupaehtoja taikka jos toiminta ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä ja toiminnanharjoittaja ei korjaa epäkohtia valvontaviranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa. Luvan peruuttamisen ja laitoksen sulkemisen sijaan lupaa voitaisiin myös muuttaa ja laitoksen osa sulkea, jos se olisi eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta riittävää. Luvan peruuttamisen tai muuttamisen ja laitoksen tai sen osan sulkemisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei toiminnanharjoittaja ole viranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa korjannut epäkohtia. Eläintarhadirektiivin 4 artiklan mukaan valvontaviranomaisen asettama määräaika voi olla enintään kaksi vuotta. Käytännössä asetettavat määräajat ovat tätä lyhyempiä. Aluehallintoviraston olisi tarvittaessa tarkastettava laitos ennen luvan peruuttamista tai sen muuttamista.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuuksista silloin, kun toimintalupa peruutettaisiin ja laitos suljettaisiin. Tarvittaessa toiminnanharjoittajan tulisi myydä tai muutoin luovuttaa kielletyissä toiminnassa käytetyt eläimet. Keskeistä olisi se, että eläinten hyvinvoinnille ei aiheutuisi haittaa luvan peruuttamisesta ja toimenpide toteutettaisiin muutoin sen tarkoitusta vastaavalla ja tehokkaalla tavalla. Aluehallintovirasto hyväksyisi tilanteeseen sopivia välttämättömiä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi niin, eläimille aiheutuva haitta vältettäisiin ja kieltoa muutoin noudatettaisiin. Jos muut toimet eivät olisi tarkoituksenmukaisia tai kohtuudella mahdollisia, eläimet olisi lopetettava. Eläintarhojen osalta olisi pyrittävä turvaamaan luonnonvaraisen eläimistön suojelun ja biologisen monimuotoisuuden suojelun tavoitteet. Käytännössä suojelutavoitteet olisi otettava huomioon esimerkiksi päätettäessä suojelutarvotusta merkittäviin eläinlajeihin kuuluvien eläinten uudelleen sijoittamisesta tai lopettamisesta. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön eläintarhadirektiivin 6 artikla.

102 §. Ilmoitusta edellyttävän eläintenpidon ja toiminnan kieltäminen. Pykälä koskisi ilmoitukseen perustuvan eläintenpidon kieltämistä. Kyseessä on eläintenpito, johon voi toiminnan luonteeseen liittyen sisältyä eläinten hyvinvointia vaarantavia elementtejä. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta, että tällainen eläintenpito säädetäisiin lupaa edellyttäväksi. Kaikissa tapauksissa on

kuitenkin tarpeen säätää valvontaviranomaisen toimivallasta puuttua toimintaa koskeviin epäkohtiin. Äärimmillään tulee voida kieltää eläinten hyvinvointisäädöstenvastainen eläintenpito, kuten pykälän 1 momentissa nyt ehdotetaan.

Eläinsuojelulain 25 §:n mukaan aluehallintovirasto voi ilmoituksenvaraista toimintaa koskevan ilmoituksen tarkastettuaan antaa toiminnan harjoittajalle eläinsuojelullisten haittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä. Jos toiminta ei täytä laissa määrättyjä vaatimuksia eikä toiminnanharjoittaja annetussa määräajassa korjaa toiminnassa olevia puutteita, aluehallintovirasto voi myös kieltää toiminnan harjoittamisen. Ehdotettu säännös vastaisi asialliselta sisällöltään pääosin eläinsuojelulain 25 §:ää. Määräyksiä antamiseen sovellettaisiin kuitenkin ehdotetun lain 93 ja 95 §:n säännöksiä määräysten ja kieltojen antamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuuksista silloin, kun ilmoitusta edellyttävä toiminta kiellettäisiin kokonaan tai osaksi. Tarvittaessa toiminnanharjoittajan tulisi myydä tai muutoin luovuttaa kielletyssä toiminnassa käytetyt omat eläimensä. Ilmoitusta edellyttävään eläinten pitoon kuuluu monenlaista toimintaa, esimerkiksi muiden omistamien eläinten hoitolatoimintaa. Hoitolan tulisi luonnollisesti luovuttaa tällaiset eläimet niiden omistajalle tai tämän osoittamaan uuteen hoitopaikkaan. Säännöksissä tarkoitettu toiminta on moninaista ja eläinten hyvinvointisäädöksiä voidaan rikkoa monella eri tavalla. Tuotantoeläimiä voidaan esimerkiksi pitää tuotantotarkoituksessa ja esitellä samalla yleisölle kotieläinpihana. Eläinten hyvinvointisäädösten rikkomisesta voisi seurata esimerkiksi se, että toiminnanharjoittajaa kiellettäisiin pitämästä eläimiä näytteillä kotieläinpihassa. Keskeistä olisi se, että eläinten hyvinvoinnille ei aiheutuisi haittaa toiminnan kieltämisestä ja kiello toteutettaisiin muutoin sen tarkoitusta vastaavalla ja tehokkaalla tavalla. Aluehallintovirasto voisi näin ollen hyväksyä tilanteeseen sopivia välttämättömiä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi niin, eläinten hyvinvointi turvattaisiin ja kielloa muutoin noudatettaisiin.

103 §. Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston aluehallintoviraston ja Tullin oikeudesta tehostaa ehdotetun lain nojalla määrättyä velvoitetta uhkasakolla tai teettämis- tai keskeyttämisuhalla. Näin ollen esimerkiksi aluehallintovirasto voisi edelleen tehostaa paitsi antamaansa määräystä uhkasakolla, myös asettaa uhkasakon kunnallisen viranomaisen määräämälle velvoitteelle. Keskeyttämisuhkaa koskeva sääntely olisi uusi. Mainituista toimituksista säädetään uhkasakkolaissa, johon 2 momentissa viitattaisiin.

104 §. Ruokaviraston päätös hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto voisi päättää hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä, jos niiden vaikutusalueena on yhden aluehallintoviraston toimialuetta laajempi alue. Säännöksen tarkoituksena olisi, että päätökset voitaisiin tehdä keskitetysti sen sijaan, että useammat aluehallintovirastot joutuisivat tekemään samaa toimijaa koskevia päätöksiä, jos toimijan toiminta tapahtuu yhtä useamman aluehallintoviraston alueella.

Jotta aluehallintovirastot saisivat tiedon siitä, että Ruokavirasto ryhtyisi asiassa toimenpiteisiin, viraston on 2 momentin mukaan viipymättä ilmoitettava asiasta asianomaisille aluehallintovirastoille.

13 luku Rekisterit

105 §. Rekistereiden pitäminen. Eläinten hyvinvoinnin varmistamiseen liittyvät viranomaisrekisterit ovat osa ruokahallinnon tietovarantoa, johon sisältyvät myös eläinten tunnistamiseen ja jäljitettävyyteen sekä eläinten terveyden, elintarviketurvallisuuden ja kasvinterveyden varmistamiseen liittyvät rekisterit samoin kuin mautilojen omistajuuteen ja hallintaan sekä maataloustukien maksuun ja valvontaan liittyvät rekisterit. Tietovarannon käyttötarkoituksesta, sisällöstä

ja käyttötarkoituksesta sekä tietovarantoon sisältyvien rekistereiden pitämisestä säädetään ruokahallinnon tietovarantolaissa. Lakia sovelletaan Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä, unionin rahoittamia maaseudun kehittämistoimia ja näitä täydentäviä kansallisia toimenpiteitä sekä elintarvikkeiden ja maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotannon turvallisuuksien ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistämistä, valvontaa ja tutkimusta koskevia hallintotehtäviä varten pidettäviin rekistereihin ja muihin mainittuihin tehtäviin liittyviin tietoaisteihin.

Eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi pidetään nykyisin rekistereitä esimerkiksi eläintarha- tai eläinnyttelyluvan saaneista toimijoista ja toimipaikoista. Rekistereitä pidetään lisäksi eräistä toimijoille annettuja hallintopäätöksiä koskevista valvontatiedoista. Tällä hetkellä mainittujen rekistereiden tietosisällöstä ei ole säädetty eläinsuojelulaissa. Ehdotuksen mukaan rekistereitä koskevat säännökset otettaisiin lain 13 lukuun. Rekisterisäännökset kytkettäisiin ruokahallinnon tietovarantolakiin säätämällä, että 13 luvussa tarkoitetut rekisterit ovat osa ruokahallinnon tietovarantoa ja että niihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarantolakia.

Ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoituksesta säädetään ruokahallinnon tietovarantolain lain 3 §:ssä. Sen mukaan muun muassa eläinten hyvinvoinnin edistämistä, valvontaa ja tutkimusta koskevia hallintotehtäviä hoitavat viranomaiset voivat käyttää tietovarantoa laissa säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Ruokahallinnon tietovarantolain 4 §:n mukaan ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin voidaan tallettaa luonnollisen henkilön tunnistetiedot, yritys- ja yhteisötunnus sekä asiakkaalle annettu rekisteritunnus. Lisäksi ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin voidaan tallettaa tiedot, jotka ovat tarpeen asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi laissa ja Euroopan unionin lainsäädännössä sekä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa säädettyllä tavalla. Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoituttava siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Ruokahallinnon tietovarantolain 5 §:ssä säädetään rekistereihin liittyvistä vastuista. Sen mukaan Ruokavirasto, aluehallintovirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kunta ovat ruokahallinnon tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Ruokavirasto vastaa rekisterien yleisestä toiminnasta, käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä sekä rekistereihin liittyvien palvelujen teknisestä toteuttamisesta. Kukin rekisterinpitäjä vastaa lisäksi käsitteilyvastuullaan olevien tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä, 16 artiklan mukaisesta tietojen oikaisemisesta sekä 32 artiklan 4 kohdan mukaisista toimenpiteistä henkilötietojen käsittelyyn osallistuvan henkilöstön ohjeistamiseksi ja kouluttamiseksi henkilötietojen turvalliseen käsittelyyn. Kukin rekisterinpitäjä toteuttaa yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta saada pääsy omiin tietoihin hallussaan olevien tietojen osalta. Ruokavirasto vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista.

Ruokahallinnon tietovarantolain 1 §:ssä säädettyjä tehtäviä hoitavat muut viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat tahot kuin rekisterinpitäjät päivittävät ja käsittelevät ruokahallinnon tietovarannon rekisterien tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa Ruokaviraston toimiessa rekisterinpitäjänä. Tietoja rekisteriin tallettanut viranomainen tai taho on vastuussa tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojen säilytysajasta. Säännös olisi erityissäännös suhteessa ruokahallinnon tietovarantolain 12 §:ään eli sitä sovellettaisiin viimeksi mainitun säännöksen sijasta. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 21 §:ssä säädetään

tiedon säilytysajan määrittelystä ja siinä huomioon otettavista seikoista. Mainittua pykälää sovellettaisiin pääsääntöisesti tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin. Lisäksi tiedot voitaisiin poistaa rekisteristä toimijan ilmoituksen perusteella tai jos lupa tai rekisteröinti olisi peruutettu taikka toiminta muuten loppunut, kun käyttötarvetta ei enää olisi. Rekisterissä ei olisi tarkoituksenmukaista säilyttää tietoja toiminnasta, joka on loppunut eikä toimijoista, jotka eivät enää toimi. Tiedot olisi poistettava kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut toimintansa, ellei Euroopan unionin säädöksistä muuta johdu. Euroopan unionin lainsäädännössä tietojen säilyttämisestä säädetään tietosuojasetuksessa, jonka 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Asetuksen johdanto-osan 39 kohdan mukaan edellytetään, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin Tullin pitämien rekistereiden osalta henkilötietojen käsitteystä Tullissa annettuun lakiin (650/2019).

106 §. *Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat rekisterit.* Pykälän 1 momentin mukaan rekisteriä pidettäisiin ehdotetun lain nojalla luvan saaneista eläintarhoista, pysyvistä ja kiertävistä eläinlajityypeistä sekä sirkuksista. Lisäksi rekisteriä pidettäisiin luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksesta, ammattimaisesta tai laajamittaisesta seura- ja harrastuseläinten pidosta, loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta sekä ilmoituksenvaraisesta eläinten lopetus-toiminnasta ja eläinkilpailujen järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin rekistereihin merkittävät tiedot. Näitä olisivat muun muassa tiedot siitä, mitä toimintaa lupa tai ilmoitus koskee, selvitys toimijan pätevyydestä, toiminnan kohteena olevat eläinlajit ja eläinten lukumäärä, lopetustoiminnan osalta eläinten lukumäärästä riittää arvio vuosittaisesta lukumäärästä. Lisäksi rekisteriin merkittäisiin selvitys eläinten pitopaikasta ja eläinten hoidon järjestämisestä, kun on kyse eläintarhasta, pysyvästä ja kiertävästä eläinlajityypistä, sirkuksesta, luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksesta, ammattimaisesta tai laajamittaisesta seura- ja harrastuseläinten pidosta tai loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta. Eläintarhojen osalta merkittäisiin myös tiedot siitä, miten laitos tulee osallistumaan biologisen monimuotoisuuden turvaamiseen tähtääviin tehtäviin. Eläinten lopetustoimintaa harjoittavasta toimijasta rekisteriin merkittäisiin selvitys käytettävistä lopetusmenetelmistä. Myös mahdolliset lupaehdot samoin kuin toiminnan aloittamista tai lopettamista koskevat tiedot tai toimintaa koskevat oleelliset muutokset olisivat rekisteröitäviä tietoja.

Pykälän 3 momentissa lueteltaisiin ne tiedot, joita rekisteröitäisiin eläinkilpailujen järjestämisestä. Eläinkilpailuja koskevat aineelliset säännökset sisältyisivät ehdotettuun 7 lukuun. Rekisteriin merkittävät tiedot olisivat vastaavatyypisiä kuin ehdotetussa 2 momentissa, mutta säännöksessä otettaisiin lisäksi huomioon eläinkilpailujen järjestämistä koskevat erityiset vaatimukset.

Pykälän 4 momentin valtuussäännöksen mukaan rekisteritietojen merkitsemisessä noudatettava menettelystä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

107 §. *Eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskeva rekisteri.* Pykälässä säädettäisiin eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä sen suunnittelua, ohjausta ja kehittämistä varten pidettävästä rekisteristä. Rekisteri sisältäisi ne välttämättömät rekisteröitävät tiedot, joita tarvitaan eläinten hyvinvoinnin valvontaa ja sen suunnittelua, ohjausta ja kehittämistä varten. Tässä tarkoituksessa voitaisiin rekisteröidä toimintaan kohdistuneet tarkastukset ja näytteenotot, tarkastuksen kohteena oleva toiminta ja eläinlajit sekä eläinten lukumäärä, tarkastuksessa tehdyt havainnot ja

tallenteet sekä näytteistä tehtyjen tutkimusten tulokset. Lisäksi voitaisiin rekisteröidä toimijaan kohdistuneet kehotukset ja hallinnolliset pakkokeinot, jotka on annettu ehdotetun 12 luvun nojalla. Samoin tiedot ehdotetun 120 §:n 1 momentin tai 124 §:n 1 ja 2 momentin nojalla hallussa pidetystä eläimestä ja 10 §:ssä tarkoitetut eläinlajilistasta poikkeamista koskevat luvat olisi valvonnan kannalta tarpeen merkitä rekisteriin. Euroopan unionin lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi rekisteriin merkittäisiin myös lopetusasetuksen nojalla annetut kelpoisuustodistukset ja väliaikaiset kelpoisuustodistukset. Pykälän 1 momentin 8 kohta olisi luonteeltaan yleisempi. Valvonnassa voi osoittautua tarpeelliseksi merkitä rekisteriin muitakin tietoja kuin niitä, jotka on nimenomaisesti mainittu. Tällaisten tietojen tulisi kuitenkin olla valvonnan kannalta välttämättömiä eivätkä ne saisi sisältää tietosuoja-asetuksen 9 tai 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa, että myös muut mahdolliset, nyt ennakoimattomat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvonnan kannalta välttämättömät tiedot voitaisiin tarvittaessa rekisteröidä. Tietosuoja-asetuksen 9 artikla koskee erityisten henkilötietoryhmien käsittelyä ja 10 artikla rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin pykälän 2 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteritietojen merkitsemisessä noudatettavasta menettelystä.

14 luku Rangaistussäännökset

108 §. Rikoslain rangaistussäännökset. Pykälässä säädettäisiin eläinsuojelulain 53 §:n tapaan rangaistuksia koskevasta viittaussäännöksestä rikoslakiin. Pykälän mukaan rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä. Rikoslain 17 luvun 14 §:ssä säädetään eläinsuojelurikoksesta, 14 a §:ssä törkeästä eläinsuojelurikoksesta ja 15 §:ssä lievästä eläinsuojelurikoksesta.

109 §. Eläinsuojelurikkomus. Eläinsuojelulain 54 §:ssä säädetään eläinsuojelurikkomuksesta. Rangaistuksena tuomitaan sakkoa ja sen tuomitseminen edellyttää toimijassa tahallisuutta tai huolimattomuutta. Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n nojalla rangaistava tai siitä muualla säädetä ankarampaa rangaistusta.

Eläinsuojelurikkomusta koskevat säännökset on porrastettu suhteessa rikoslain säännöksiin siten, että rikoslain säännöksen soveltuminen edellyttää eläimen julmaa kohtelua tai eläimelle aiheutettua tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa, kun taas rikkomussäännöksen soveltaminen ei tätä kaikissa tapauksissa edellytä. Rangaistavuus rikoslain perusteella edellyttää lisäksi tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. Rikkomussäännös on toissijainen suhteessa rikoslain säännökseen.

Pykälän otsikkona olisi edelleen eläinsuojelurikkomus, joka kuvaa hyvin säännöksen sisältöä ja on jo vakiintunut käytäntöön. Myös syyksiluettavuuden alinta astetta eli huolimattomuutta voidaan edelleen pitää perusteltuna useimpien eläinsuojelurikkomusten yhteydessä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseen liittyvistä painavista yhteiskunnallisista syistä johtuen sellaisissa tapauksissa, joissa teolla tai laiminlyönnillä voidaan suoraan vaarantaa eläimen hyvinvointi. Ehdotetun lain eräinä keskeisinä tavoitteina ovat eläinten hyvinvoinnin tilan parantaminen ja valvonnan ja viranomaisten keinojen lisääminen epäkohtiin puuttumisessa.

Pykälään sisältyvillä kriminalisoinneilla pyrittäisiin lain säännösten noudattamisen kautta eläinten hyvinvointia ja kunnioitusta lisäävään vaikutukseen. Säännökseen sisältyisi jonkin verran uusia kriminalisointeja. Ne johtuisivat osin ehdotettuun lakiin sisällytettävistä uusista toiminnoista kuten esimerkiksi eläinkilpailuista ja luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnasta. Näitä

koskevien ilmoitusvelvollisuuksien ja erälle muille uusille toiminnoille asetettavien vaatimusten rikkomisia tai laiminlyöntejä käsiteltäisiin kriminalisointien osalta vastaavalla tavalla kuin jo tällä hetkellä kriminalisoituja muita vastaavan tyyppisten säännösten rikkomuksia tai vaatimusten laiminlyöntejä. Tällaisilla teoilla ei ole lähtökohtaisesti suoranaista vaikutusta eläinten hyvinvointiin. Eläimillä harjoitettavan toiminnan sääntelyn taustalla on kuitenkin painava ja hyväksyttävä yhteiskunnallinen peruste, eläinten hyvinvoinnin turvaaminen. Tämän tavoitteen toteutuminen edellyttää muun muassa sitä, että eräät eläimillä harjoitettavat toiminnot ja toimijat ovat valvontaviranomaisten tiedossa. Ennaltaehkäisevyyden vuoksi lupien hakemisen laiminlyönti samoin kuin eräiden ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönti on perusteltua säätää nykyiseen tapaan rangaistavaksi teoksi. Koska teoilla tai laiminlyönneillä ei olisi suoraa vaikutusta eläinten hyvinvointiin, teot olisivat kuitenkin rangaistavia vain tahallisenä tai törkeästä huolimattomuudesta tehtyinä. Ehdotetussa laissa lisättäisiin valvontaviranomaisten hallinnollisia keinoja puuttua säännösten vastaiseen menettelyyn, minkä vuoksi syyksiluettavuuden astetta voitaisiin nostaa nykyisestä.

Myös sukupuoliyhteys eläimen kanssa ehdotetaan kriminalisoitavaksi. Vaikka mainittu teko voi tulla rangaistavaksi myös jo rikoslaissa säädetyn eläimelle aiheutetun kivun tai kärsimyksen rangaistavuuden perusteella, ennaltaehkäisevän vaikutuksen vuoksi on tarpeen, että nyt 14 §:n nojalla kielletyksi ehdotettu teko on sellaisenaan rangaistavaa, vaikka rikoslaissa säädetty rangaistavuuden edellytykset eivät täytyisikään. Sukupuoliyhteys eläimen kanssa olisi rangaistavaa vain tahallisenä tekona.

Kriminalisointien kokonaisuus lisääntyisi jonkin verran. Tämä johtuisi paljolti siitä, että ehdotetussa säännöksessä avattaisiin voimassa olevaan säännökseen sisältyviä pelkkiä viittauksia esimerkiksi eläinsuojelulain 3—6 §:ään. Mainitut perussäännökset ja niiden nojalla annetut asetukset sisältävät nykyisin keskeisen osan eläintenpitoon liittyviin yleisiin periaatteisiin, eläinten pitopaikkaan sekä eläinten hoitoon ja kohteluun liittyvästä sääntelystä. Sääntely on näiltä osin ollut nykyisäännöksessä varsin avointa. Ehdotettu laki eläinten hyvinvoinnista koskisi kaikkia eläimiä. Lain tasolla ei ole mahdollista kuvata yksityiskohtaisesti kaikkia niitä eri eläinlajien pitovaatimuksia tai eläintenpitäjien tai muiden toimijoiden velvollisuuksia, jotka ovat välttämättömiä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Lain sääntelyä on näin ollen täsmennettävä asetuksilla, joiden kautta lain säännökset saavat täsmällisemmän ja yksityiskohtaisemman aineellisen sisältönsä. Tyypillisesti kysymys on tällöin eläimen kohtelua, pitopaikkaa tai hoitoa koskevista vaatimuksista. Toimija on velvollinen tuntemaan eläimen hyvinvointia koskevan lainsäädännön. Toisaalta toimijan tulee voida olla tietoinen tekonsa tai laiminlyöntinsä rangaistavuudesta. Edellä esitetyn johdosta ehdotetun 1 momentin 4—5, 7—8 ja 11 kohtaan ja 2 momentin 5, 6 ja 10 kohtaan otettaisiin maininta siitä, että teon rangaistavuus koskee myös lain nojalla annetun säännöksen rikkomisen rangaistavuutta. Sääntely vastaisi sisällöltään tältä osin paljolti nykyistä rangaistussäännöstä.

Lopetusasetuksen 23 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltioita säätämään asetuksen säännösten rikkomista koskevista seuraamuksista, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Lopetusasetuksen vaatimuksia sovelletaan sellaisenaan asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa toiminnassa. Pykälässä ei ehdoteta uusia lopetusasetuksen rikkomista koskevia kriminalisointeja. Säännöksestä sen sijaan poistettaisiin nykyisen pykälän 2 momentin 9 kohta, joka koskee lopetusasetuksen 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen toimittamista. Tiedot liittyvät lähinnä teurastamojen hyväksymiseen ja kuuluvat elintarvikelain alaan. Voimassa olevaan säännökseen sisältyvät seuraamukset on notifioitu komissiolle, joka on pitänyt seuraamuksia riittävinä asetuksen 23 artiklan kannalta.

Ehdotettu pykälä vastaisi rakenteeltaan pitkälti voimassa olevaa säännöstä. Sen 1 momentti sisältäisi kriminalisointeja, joissa teolla tai laiminlyönneillä voidaan aiheuttaa eläimelle kipua tai

kärsimystä. Tällaisten tekojen rangaistavuus on edelleen perusteltua. Eläinten hyvinvointi on entistä tärkeämpi arvo yhteiskunnassamme. Eläimille kipua tai kärsimystä aiheuttavia tekoja voidaan pitää varsin moitittavina. Ennalta ehkäisevän vaikutuksen kautta kriminalisoinnilla pyritään varmistamaan eläinten hyvinvointia. Kriminalisoinnille on siis olemassa painava yhteiskunnallinen tarve. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi nykyiseen tapaan pääosin laiminlyöntejä, joilla ei olisi suoranaista vaikutusta eläimeen. Myös laiminlyöntirikkomuksia koskevat säännökset ovat luonteeltaan ennaltaehkäiseviä. Vaikka tiettyihin laiminlyöntitapauksiin voidaan puuttua esimerkiksi myös ehdotetun 93 §:n nojalla annettavalla määräyksellä, kriminalisointia voidaan pitää juuri ennaltaehkäisevän vaikutuksen kannalta välttämättömänä. Moitittava teko voi myös olla sellainen, että sitä ei voida enää korjata. Varsinkin toistuvissa rikkomustapauksissa sakkorangaistus voi olla ainoa tapa puuttua moitittavaan toimintaan. Tällaisia ovat tyypillisesti esimerkiksi laiminlyönnit usein kertaluonteissa toiminnoissa, kuten ehdotetun 1 momentin 1—6 sekä 9—12 kohdissa tarkoitetuissa ja vastaavasti 2 momentin 1—3, 9—11 ja 20 kohdissa tarkoitetuissa tapauksista. Tällöin rangaistus on viimesijainen keino puuttua moitittavaan tekoon. Toiminnassa voi myös myöhemmin paljastua eläinten hyvinvointiin liittyviä sellaisia puutteita, joihin olisi voitu puuttua tehokkaasti aiemmin, jos toimija olisi ollut tiedossa. Tällaisia ovat esimerkiksi ehdotetun 2 momentin 16 kohdassa tarkoitettujen luvan hakemisen tai 17, 18 tai 21 kohdissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemisen laiminlyönti. Näitä koskevien aineellisten säännösten perimmäisenä tarkoituksena on saada toimija viranomaisen tietoon, jotta toimintaa voitaisiin valvoa asianmukaisesti. Myös tällöin korostuu kriminalisoinnin ennaltaehkäisevä vaikutus. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin teoista, jotka ovat vain tahallisia rangaistavia.

Sekä nykyistä että ehdotettua eläinsuojelurikkomusta koskevaa sääntelyä on pidettävä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimana. Tekojen tai laiminlyöntien kriminalisointi vaikuttaa ennaltaehkäisevästi eläinten hyvinvointiin liittyvissä haitallisissa ja hyvinvointia vaarantavissa toimissa. Säännökset ovat myös suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Nyt ehdotettu eläinsuojelurikkomusta koskeva pykälä sisältäisi myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimalla tavalla nykyiseen säännökseen verrattuna asialliset luonnehdinnat rangaistaviksi tarkoitetuista teoista sekä voimassaolevaa säännöstä täsmällisemmät viittaukset niihin säännöksiin, joiden vastaiset teot olisivat rangaistavia.

Pykälän 1 momenttiin sisältyisi 12 kohtaa. Sen 1 kohdassa säädettäisiin rangaistavaksi eläimen hylkääminen. Hylkäämisen kieltä on eräs keskeisimpiä lain säännöksiä. Koska hoidossa oleva eläin on ihmisestä riippuvainen, eläimen hylkääminen aiheuttaa hyvin pian sen hyvinvoinnin vaarantumisen. Vastaava säännös sisältyy myös voimassaolevan säännöksen 1 kohtaan. Voimassa olevassa säännöksessä kuitenkin vain viitataan lain 5 §:ään, johon kieltä on sisällytetty. Rangaistusuhka on tarpeen liittää myös huolimattomaan menettelyyn, joka voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa eläimen pitäjä hylkää lemmikkikaniininsa tai akvaariokalansa luontoon olettaen, että eläimen hyvinvointi ei siitä vaarannu. Tällainen toiminta ei ole hyväksyttävää ja eläinten pitäjän tulee lähtökohtaisesti se ymmärtää.

Pykälän 1 momentin 2 kohta koskisi sairaan, vahingoittuneen tai muutoin avuttomassa tilassa olevan kotieläimen tai muun ihmisen hoidossa olevan eläimen auttamisvelvollisuuden laiminlyöntiä. Vastaava menettely on kriminalisoitu voimassa olevan säännöksen 3 kohdassa viittaamalla lain 14 §:ään. Ehdotettu säännös rajaisi rangaistavuuden koskemaan vain kotieläimen tai muun ihmisen hoidossa olevan eläimen auttamisvelvollisuuden laiminlyöntiä. Rangaistavaa ei siten enää olisi luonnonvaraisen eläimen auttamatta jättäminen, koska tältä osin rangaistusvastuuta voidaan pitää liian pitkälle menevänä. Tavallisen kansalaisen voi olla vaikea toteuttaa luonnonvaraisia eläimiä koskevaa auttamisvelvollisuuttaan eikä ole aivan selvää, miten tämän tulisi toimia rangaistusvastuulta välttyäkseen. Tavallisella kansalaisella ei välttämättä ole riittävä osaamista sen arvioimiseksi, tarvitseeko luonnonvarainen eläin apua ja jos tarvitsee, millaista apua eläimelle olisi annettava. Tavallisella kansalaisella ei liioin välttämättä ole taitoa tai

mahdollisuuksia lopettaa kärsivää luonnonvaraista eläintä tai mahdollisuutta kuljettaa pienikokoista eläintä kunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle. Myös siitä huolehtiminen, että kärsivä luonnonvarainen eläin lopetetaan, voi olla haastavaa, etenkin kun loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamista ei ole osoitettu kattavasti minkään viranomaistahon tehtäväksi. Kotieläinten ja muiden ihmisen hoidossa olevien eläinten osalta auttamisvelvollisuuden täyttäminen on selkeämpää ja näin ollen myös kriminalisointi voidaan tältä osin säilyttää. Näiden eläinten auttamisvelvollisuus voidaan täyttää joko auttamalla itse eläintä, ilmoittamalla eläimestä sen omistajalle tai pitäjälle taikka valvontaviranomaiselle. Kansalainen voisi täyttää velvollisuutensa millä tahansa näistä keinoista. Jos eläimen auttaminen itse tai eläimestä ilmoittaminen sen omistajalle tai pitäjälle ei onnistu tai tule jostain muusta syystä kyseeseen, kansalainen voi aina ilmoittaa avuntarpeessa olevasta eläimestä valvontaviranomaiselle.

Pykälän 1 momentin 3 kohta koskisi eläimen kiellettyä kohtelua. Voimassa olevassa säännöksessä rangaistavuus on toteutettu viittaamalla sen 1 kohdassa lain 6 §:ään. Kohtelusta on lisäksi nykyisin säädetty yksityiskohtaisemmin eläinsuojeluasetuksen 4 luvussa. Ehdotetussa säännöksessä viitattaisiin nykyiseen tapaan myös eräisiin lopetusasetuksen keskeisiin säännöksiin. Lopetusasetuksen 3 artiklassa säädetään lopetusta ja siihen liittyviä toimenpiteitä koskevista yleisistä vaatimuksista, 4 artiklassa tainnutusmenetelmistä, 15 artiklassa eläinten käsittelystä ja liikumisen rajoittamisesta teurastamossa ja liitteessä III eläinten hyvinvointia turvaavista teurastamojen toimintaa koskevista säännöistä. Rangaistusuhka on tarpeen liittää myös huolimattomaan menettelyyn, josta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, jos kovassa rasituksessa olevan eläimen vointia ei esimerkiksi lainkaan seurattaisi, vaikka siihen olisi olosuhteiden puolesta mahdollisuus.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin nykyiseen tapaan rangaistavaksi laissa kielletyn toimenpiteen tekeminen. Vastaava kriminalisointi sisältyy voimassa olevan säännöksen 3 kohtaan, jossa viitataan kielletyn toimenpiteen osalta lain 7 §:ään.

Pykälän 1 momentin 5 kohta koskisi toimenpiteen tekemistä vailla riittävää osaamista ja kivunlievityksen käytön laiminlyöntiä. Voimassa olevassa säännöksessä rangaistavuus on toteutettu viittaamalla säännöksen 1 kohdassa lain 7 §:ään. Eläinsuojeluasetuksen 23 §:ssä on säädetty tarkemmin eläimille suoritettavista toimenpiteistä ja siitä, milloin toimenpiteessä tulee käyttää anestesiaa tai kivunlievitystä. Sekä 1 momentin 4 kohdan että 1 momentin 5 kohdan säännös koskisivat kaikkia henkilöitä, sillä 15 §:ssä tarkoitettuja kipua tai kärsimystä aiheuttavia toimenpiteitä voivat tehdä muutkin henkilöt kuin eläinlääkärinammattin harjoittaja tai muu pätevä henkilö.

Pykälän 1 momentin 6 kohta olisi osittain uusi, ja koskisi eläimen hyvinvoinnille vaarallisia aineita. Eläinsuojeluasetuksen 9 §:ssä kielletään tietävästi vaarallisen ruoan, juoman tai muun ravinnon antaminen eläimelle. Voimassa olevassa säännöksessä kriminalisointi on toteutettu viittaamalla 1 momentin 1 kohdassa lain 5 §:ään. Rangaistusuhka on tarpeen liittää myös huolimattomaan menettelyyn, josta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun eläimen saataville jätetään esimerkiksi toistuvasti eläimelle haitallista lääkeainetta.

Pykälän 1 momentin 7 kohta koskisi ehdotetun lain 4 lukuun sisältyvien eläinten hoitovaatimusten laiminlyöntiä. Voimassa olevassa säännöksessä näitä koskeva kriminalisointi on toteutettu vain viittaamalla säännöksen 1 kohdassa lain 5 §:ään ja sen nojalla annettuihin säännöksiin. Varsinaiset aineelliset eläinten hoitoa koskevat säännökset ovatkin sisältyneet eläinsuojeluasetuksen 3 lukuun tai eläinlajikohtaisiin valtioneuvoston asetuksiin. Koska hoidossa oleva eläin on ihmisestä riippuvainen, eläimen hoitovaatimusten laiminlyönti vaarantaa pian eläinten hyvinvoinnin. Ehdotettu laki koskisi nykyiseen tapaan kaikkia eläimiä. Eläinlajien moninaisuus

desta johtuen eläinten hoitoa koskevat vaatimukset tarkentuisivat nykyiseen tapaan vasta eläinlajikohtaisissa asetuksissa. Eläinten hoitovaatimusten laiminlyönti on yksi yleisimmistä valvonnassa esiin tulevista lainsäädännön rikkomuksista. Esimerkiksi eläimen hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamista koskevan vaatimuksen noudattamatta jättäminen ilmenee valvonnassa usein siten, että eläin on jätetty yksin asuntoon useamman päivän ajaksi ilman, että kukaan on käynyt eläintä hoitamassa. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoitovelvollisuutta ei puolestaan ole noudatettu silloin, jos esimerkiksi turkistarhalla löydetään sellaisia vammautuneita eläimiä, joiden vamma ei ole aivan tuore ja jotka olisi vamman vakavuuden vuoksi takia pitänyt lopettaa. Rangaistusuhka on tarpeen liittää myös huolimattomaan menettelyyn, josta on varsin usein kyse eläinten hoidon laiminlyöntitapauksissa.

Pykälän 1 momentin 8 kohta koskisi ehdotetun lain 5 lukuun sisältyvien eläimen pitopaikkaa koskevien vaatimusten laiminlyöntiä. Voimassa olevassa säännöksessä tätä koskeva kriminalisointi on toteutettu vain viittaamalla säännöksen 1 kohdassa lain 4 §:ään ja sen nojalla annettuihin säännöksiin. Varsinaiset aineelliset pitopaikkaa koskevat säännökset ovatkin sisältyneet eläinsuojeluasetuksen 1 lukuun tai eläinlajikohtaisiin valtioneuvoston asetuksiin. Koska hoidossa oleva eläin on ihmisestä riippuvainen, eläinten hyvinvointi voidaan vaarantaa pitopaikkaa koskevien vaatimusten laiminlyönnillä. Eläinlajien moninaisuudesta johtuen eläinten pitopaikkoja koskevat vaatimukset tarkentuisivat nykyiseen tapaan eläinlajikohtaisissa asetuksissa. Lain säännöksessä on mahdotonta määritellä kaikkia eläinlajeja koskevia säännöksiä kovin tarkkarajaisesti, koska pidettävien eläinlajien kirjo vaihtelee selkärangattomista eläimistä nisäkkäisiin. Eläinlajien lisäksi myös eläinten pidon muoto vaihtelee suuresti. Eläimen pitopaikka voi siten olla esimerkiksi avomerellä sijaitseva kalankasvatusallas tai toisaalta vaikkapa eläinten pitäjän asunto. Myös EU-oikeuden tehokas täytäntöönpano edellyttää asetustasoisia teknisiä säännöksiä. Rangaistusuhka on tarpeen liittää myös huolimattomaan menettelyyn, josta on varsin usein kyse eläinten pitopaikkaa koskevissa laiminlyönneissä.

Pykälän 1 momentin 9 kohta koskisi sellaisen eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestämistä, joka tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvoinnin sekä eläimen suorituskykyyn tai käyttäytymiseen vaikuttamista koskevan kiellon rikkomista. Voimassa olevassa säännöksessä rangaistavuus on toteutettu viittaamalla sen 2 momentin 1 kohdassa lain 16 §:n 3 momenttiin. Voimassa olevassa säännöksessä rangaistavuus on sidottu tarpeettoman kivun, tuskan tai kohtuuttoman rasituksen aiheuttamiseen ja nyt ehdotetussa säännöksessä rangaistavaksi tulisi sellaisen eläinkilpailun järjestäminen, jossa eläimen hyvinvointi vaarantuu tarpeettomasti. Näin ollen rangaistavuuden kynnyks muuttuu aiemmasta. Eläinten hyvinvointi voi jossain määrin vaarantua lähes kaikissa eläinkilpailumuodoissa. Eläinkilpailutoiminta on kuitenkin lähtökohtaisesti yhteiskunnassa hyväksyttyä toimintaa, jolloin jonkin asteinen riski eläinten hyvinvoinnin vaarantumiselle kilpailujen yhteydessä on hyväksyttävää. Tarpeetonta vaaraa ei kuitenkaan saisi aiheuttaa. Tarpeettomana vaarantamisena pidettäisiin esimerkiksi sellaisia kilpailuita, joissa eläimiä vahingoitetaan tahallisesti, kuten eläintappeluita tai muita kilpailuita, joissa eläimiä ei edes yritettäisi estää vahingoittamasta toisiaan. Tällaisten kilpailujen järjestäminen ei ole hyväksyttävää. Uusia eläinkilpailumuotoja kehitetään jatkuvasti, jolloin tarkoituksenmukaista on, että tarkempia säännöksiä kiellytyistä kilpailumuodoista voitaisiin antaa asetuksella. Eläinsuojelulain 9 §:ssä säädetään eläimen suorituskykyyn vaikuttamisesta. Tätä koskevan kiellon rikkomista koskeva kriminalisointi on toteutettu viittaamalla säännöksen 3 kohdassa mainittuun pykälään.

Pykälän 1 momentin 10 kohta olisi uusi ja koskisi eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestämistä 45 §:n 2 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti. Kilpailun järjestäjä saattaa esimerkiksi laiminlyödä raviradan liukkauden torjunnan, jolloin rata on hevosille vaarallinen tai järjestää ravikilpailun liian kylmissä olosuhteissa, joka aiheuttaa hevosille sairastumisvaaran. Eläinten hyvinvointi voidaan vaarantaa kertaluonteisesti järjestämällä kiellon vastainen kilpailu. Varsinkin kertaluontoisissa tapauksissa toimintaan tulisi voida puuttua myös rangaistuksella, jotta voidaan

ennalta ehkäistä toiminnan toistumista. Ehdotettu sääntely on tarpeen eläinten hyvinvoinnille aiheutuvien haittojen ennalta ehkäisemiseksi ja sille on siten painava yhteiskunnallinen peruste.

Pykälän 1 momentin 11 kohta koskee eläinten lopettamista koskevien vaatimusten laiminlyöntiä. Voimassa olevassa säännöksessä rangaistavuus on toteutettu viittaamalla sen 1 kohdassa lain 32 §:ään. Eläinten lopettamista koskevista tarkemmista säännöksistä, kuten eläinlajikohtaisista lopetusmenetelmistä, säädettäisiin asetustasolla. Lain säännöksessä on mahdotonta määrittellä kaikkia eläinlajeja koskevista vaatimuksista kovin tarkkarajaisesti. Lopetusvaatimukset riippuvat myös lopetustilanteesta: esimerkiksi eläintautien hallitsemiseksi tehtävissä joukkolopetuksissa lopetusmenetelmät voivat poiketa normaalisti käytössä olevista menetelmistä. Lopetusvaatimusten laiminlyönti on tarpeen kriminalisoida myös rikkomuksena rikoslain säännösten lisäksi. Rikoslaisa tarkoitettua tarpeetonta kipua ja kärsimystä ei välttämättä aiheuteta esimerkiksi silloin, kun eläimen lopetukseen käytetään eläinlajille soveltuvaa lopetusmenetelmää tilanteessa, jossa menetelmän käyttöä on jostain syystä säännöksellä rajoitettu. Esimerkiksi siipikarjan manuaalista niskamurtoa saadaan käyttää teurastamossa vain elopainoltaan alle kolmekiloisten lintujen lopetuksen varamenetelmänä eikä yksittäinen henkilö saa lopettaa tällä menetelmällä enempää kuin 70 lintua päivässä. Menetelmä on siis hyväksytty lopetusmenetelmä pienten lintumäärien lopettamisessa, mutta menetelmän rutiininomaiseen käyttöön liittyvien hyvinvointiriskien takia sen käyttö on kielletty suurten lintumäärien lopettamisessa.

Pykälän 1 momentin 12 kohta koskee eläinten teurastusta koskevien vaatimusten laiminlyöntiä. Voimassa olevassa säännöksessä rangaistavuus on toteutettu vain viittaamalla sen 1 kohdassa lain 33 §:ään.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi 30 kohtaa. Sen 1 kohta olisi uusi. Ehdotetun lain 8 §:n 1 momentissa määriteltäisiin edellytykset, joiden täytyessä eläintä voitaisiin pitää tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä. Säännöksen mukaan vain sellaisia eläimiä ja eläinlajeja voitaisiin pitää, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen näytön ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää eläinten hyvinvoinnin turvaavalla tavalla. Muita kuin seura- ja harrastuseläimiä koskeva luettelo sisältyisi ehdotetun lain liitteeseen 1. Valtioneuvoston asetuksella puolestaan säädettäisiin niistä eläimistä ja eläinlajeista, joita voitaisiin pitää seura- ja harrastuseläiminä. Ehdotetussa 1 kohdassa kriminalisoidaisiin lain 8 §:n 2 momentissa kielletty eläinten pitäminen. Rangaistusuhalla ennalta ehkäistäisiin sellaisten eläinlajien pitämistä, joille ei pystytä luomaan laissa edellytetyjä olosuhteita. Sääntelylle on siten painava yhteiskunnallinen tarve. Säännöksen vastaisesti pidetty eläin voitaisiin ehdotetun 99 §:n 1 momentin nojalla ottaa eräin edellytyksin haltuun ja lopettaa. Tämä olisi kuitenkin riittämätön toimenpide ennen kaikkea sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö toistaisi menettelynsä. Etenkin tällöin toimintaan tulisi voida puuttua myös rangaistuksella.

Pykälän 2 momentin 2 kohta sisältäisi voimassa olevan säännöksen kaltaisen säännöksen alle viittatoista vuotta nuorempaan kohdistuvan valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä. Rangaistusvastuu ulottuisi siihen henkilöön, jolla on kulloinkin lapsi valvonnassaan. Voimassa olevassa säännöksessä kriminalisointi on toteutettu viittaamalla 2 momentin 3 kohdassa lain 64 §:ään.

Pykälän 2 momentin 3 kohta koskisi 15 §:n 3 momentissa tarkoitetun kiellon vastaista eläimen kilpailussa käyttämistä tai näytteillä pitämistä. Säännös koskee nimenomaisesti eläintä, jolle on tehty sellainen leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen. Tällaista eläintä ei saisi käyttää kilpailuissa tai pitää näytteillä. Voimassa olevassa säännöksessä kriminalisointi on toteutettu viittaamalla 2 momentin 1 kohdassa lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kieltoon.

Pykälän 2 momentin 4 kohta olisi uusi. Ehdotetussa 17 §:n 2 momentissa edellytettäisiin, että toiminnanharjoittaja varmistautuu siitä, että säännöksen tarkoittamat välineet, laitteet ja aineet täyttävät niille annetut vaatimukset. Säännöksen noudattamisen varmistamiseksi on välttämätöntä, että sen vastainen laiminlyönti on rangaistava teko. Velvollisuuden laiminlyönnillä voidaan vaarantaa eläinten hyvinvointi. Varsinkin kertaluontoisissa tapauksissa toimintaan tulisi voida puuttua myös rangaistuksella, jotta voidaan ennalta ehkäistä toiminnan toistumista. Ehdotettu sääntely on tarpeen painavasta yhteiskunnallisesta syystä ja ennaltaehkäisevyyden kannalta.

Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädettäisiin eläinten jalostukseen käyttämisestä tai jalostusmenetelmää koskevan kiellon rikkomisesta viittaamalla lain 26 §:n 2 ja 3 momentteihin nykyistä täsmällisemmin. Voimassa olevassa säännöksessä vastaava kriminalisointi on toteutettu viittaamalla säännöksen 1 kohdassa lain 8 §:ään. Jalostuksesta on nykyisin säädetty myös eläinsuojeluasetuksen 24 §:ssä. Eläinjalostusta koskevat tarkemmat säännökset annettaisiin asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää muun muassa eläinlajikohtaisesti siitä, millaisia eläimiä ei saa käyttää jalostukseen ja miten eläimen jalostuskelpoisuutta arvioidaan. Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettuun lakiin on puolestaan tarkoitus säätää eläinlääkäreille ilmoitusvelvollisuus koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Ilmoitus tehtäisiin perustettavaan koira- ja kissarekisteriin kyseisen eläimen tietojen yhteyteen. Rangaistusuhka on tarpeen liittää myös huolimattomaan menettelyyn, josta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun jalostuskelvottomaksi tiedetyn eläimen annettaisiin lisääntyä pitopaikassa pidettävien muiden eläinten kanssa. Tällaista toimintaa tapahtuu usein esimerkiksi kissojen ja koirien pentutehtaissa.

Pykälän 2 momentin 6 kohta olisi uusi. Ehdotetun 25 §:n 4 momentissa velvoitettaisiin eläinten omistaja tai pitäjä huolehtimaan siitä, että hänen pitämänsä nisäkkäät eivät lisäänty hallitsemattomasti. Säännöksen tarkoituksena on muun muassa estää villien kissapopulaatioiden muodostuminen. Eläinten hallitsematon lisääntyminen liittyy usein myös pentutehtailuun, jossa eläinten tehokkaalla lisääntymisellä pyritään maksimoimaan niistä saatava taloudellinen hyöty. Pentutehtailulla saavutettava taloudellinen hyöty voi olla varsin merkittävää, jolloin motivaatio toiminnan jatkamiselle on korkea. Käytännössä eläinten hyvinvoinnin valvonnassa on tullut vastaan tapauksia, joissa toistuvillakaan hallinnollisilla pakkokeinoilla ei ole saatu aikaan muutoksia tämän tyyppisessä eläinten pidossa. Varsinkin toistuvien tapausten ehkäisemiseksi toimintaan tulisivin voida puuttua myös rangaistuksella. Säännöksen rikkomisen rangaistavuus sidotaisiin eläinten hyvinvoinnin vaarantumiseen. Eläinten hallitsemattomasta lisääntymisestä seuraa usein esimerkiksi eläinten sisäsiittoisuudesta ja emojen yllirasittumisesta johtuvia ongelmia. Hallitsemattomasti lisääntyvissä populaatioissa eläinten synnytyksiin ei välttämättä osata varautua, mistä aiheutuu vaaraa sekä emon että jälkeläisten hyvinvoinnille. Toiminnan ennakoimattomuudesta johtuen esimerkiksi eläinten ennakkoiva terveydenhuolto on haastavaa ja eläinten muutakin hoitoa on vaikea suunnitella etukäteen mistä aiheutuu riskejä eläinten hyvinvoinnille.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa kriminalisoitaisiin luonnonvaraisen eläimen elätettäväksi ottamista koskevan kiellon rikkominen. Voimassa olevassa säännöksessä kriminalisointi on toteutettu sen 2 momentin 1 kohdassa viittaamalla lain 13 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentin 8 kohta, joka koskee tuotantoeläimiä tarkoittavan kirjanpito vaatimuksen laiminlyöntiä, vastaisi sisällöltään voimassa olevan säännöksen 2 momentin 3 kohtaa, jossa viitataan lain 26 a §:ään. Kirjanpito on tärkeää eläinten hoidon arvioimisen kannalta. Se on tärkeä myös elintarviketurvallisuuden turvaamiseksi.

Pykälän 2 momentin 9 kohta olisi uusi. Säännös koskisi koiraa tai kissaa markkinoitaessa annettavien tietojen laiminlyöntiä, ja siinä viitattaisiin ehdotetun lain 40 §:ään, jossa tietojenanto-velvollisuudesta säädettäisiin. Koirien ja kissojen myynti- ja muita luovutusilmoituksia koskevalla säännöksellä säädettäisiin ilmoitusten vähimmäissisällöstä. Säännöksellä pyrittäisiin parantamaan myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi tarjottavien koirien ja kissojen jäljitettävyyttä. Käytännössä pentutehtaista peräisin olevien ja laittomasti maahan tuotujen pentujen kauppa tapahtuu pitkälti internetissä julkaistavien myynti-ilmoitusten kautta. Ilmoitukset ovat usein varsin puutteellisia ja niissä saattaa olla virheellisiä ja harhaanjohtavia tietoja, kuten esimerkiksi kuvapankeista otettuja eläinten kuvia. Myös myyjän henkilöllisyys jää usein hämärän peittoon. Vastaavia ongelmia ei yleensä liity asianmukaisesti toimivien koiran- ja kissankasvatustajien toimintaan. Säännöksen avulla voitaisiin varmistua siitä, että eläimen hankkija saa nykyistä enemmän tietoa hankintansa tueksi. Säännöksellä tehostettaisiin myös pentutehtailun valvontaa. Kiellon rikkomisen kriminalisointi on tarpeen, koska hallinnolliset puuttumiskeinot tämän tyyppiseen toimintaan ovat rajallisia. Kielto kohdistuu ennen kaikkea pentutehtailujen pentujen myyntiin, joka on taloudellisesti kannattavaa ja järjestäytyneitä toimintaa ja johon liittyy merkittäviä eläinsuojelullisia ja kuluttajansuojaan liittyviä ongelmia. Kiellon kriminalisoinnille on siten painavat yhteiskunnalliset perusteet. Rangaistavuus on tarpeen ulottaa myös tuottamukselliseen toimintaan, josta voi olla kyse esimerkiksi silloin, kun pentutehtailija ei varmista, esittävätkö ilmoituksissa käytetyt kuvat myytäviä eläimiä vai ovatko ne esimerkiksi kuvapankkikuvia.

Pykälän 2 momentin 10 kohta koskisi eräiden luovutettavaa eläintä koskevien tietojen laiminlyöntiä. Vastaavantyyppinen kriminalisointi sisältyy voimassa olevan säännöksen 2 momentin 3 kohtaan, jossa viitataan 14 §:ään. Voimassa oleva ilmoitusvelvollisuus koskee kuitenkin vain eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta ilmoittamista. Ehdotetun lain 41 §:ssä säädettävä ilmoitusvelvollisuus olisi laajempi. Sairauden tai vahingoittumisen lisäksi eläimen vastaanottajalle olisi ilmoitettava myös tarvittavat tiedot eläimen hoidosta, pitopaikasta ja muista eläimen hyvinvoinnin kannalta oleellisista seikoista. Säännöksen tarkoituksena on ennalta ehkäistä tiedonpuutteesta johtuvia virheitä eläimen hoidossa ja varmistaa, että vastaanottaja on tietoinen eläinyksilön tarvitsemasta hoidosta. Tiedonpuutteesta johtuvat virheet eläimen hoidossa ovat yleisiä ja ne aiheuttavat eläimille tarpeetonta kärsimystä. Osaltaan säännöksellä pyritään myös ennaltaehkäisemään eläinten hankintaa heräteostoksina ja siten edistämään eläinten vastuullista hankintaa ja pitämistä. Luovuttajan olisi annettava vastaanottajalle tietoa eläinlajin hoitoon liittyvistä yleisistä vaatimuksista, kuten eläimen hoidosta ja pitopaikasta, sekä sellaisista kyseiseen yksilöön liittyvistä erityispiirteistä, jotka vaikuttavat eläimen hoitoon ja hyvinvointiin. Luovutettavaan eläinyksilöön liittyvistä erityispiirteistä, kuten eläimen poikkeuksellisesta luonteesta, käyttäytymishäiriöistä tai –ongelmista sekä perimästä, tulisi informoida eläimen vastaanottajaa, jos tiedolla on merkitystä eläimen asianmukaisen hoidon järjestämiseksi. Erityisen tärkeää olisi, että hoitoa vaativasta eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta ilmoitetaan eläimen vastaanottajalle, jotta tämä pystyisi huolehtimaan eläimen asianmukaisesta hoidosta. Tiedon luovuttaminen rajoittuisi luonnollisesti vain siihen tietoon, joka eläimen luovuttajalla on käytössään luovutushetkellä, eikä tiedonluovutusvelvollisuuden täyttäminen edellyttäisi esimerkiksi eläimen eläinlääkärintarkastusta. Tiedonluovutusvaatimusta voitaisiin tarkentaa asetustasolla säätämällä esimerkiksi ammattimaisten seura- ja harrastuseläinkauppioiden velvollisuudesta antaa kirjalliset hoito-ohjeet eläimen myynnin yhteydessä. Tiedonantovelvollisuuden tarve on korostunut seura- ja harrastuseläimiä myyvissä eläinkaupoissa, joissa ihmiset saattavat olla alttiita tekemään heräteostoksia. Hoito-ohjeissa voitaisiin edellyttää kerrottavan esimerkiksi eläinlajin ruokinnasta, käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä, pitopaikan olosuhteista sekä odotettavasta eliniästä. Tiedonantovelvollisuuden rikkomisen kriminalisointi on tarpeen, sillä velvollisuudella pyritään ennalta ehkäisemään tiedonpuutteesta aiheutuvia ongelmia eläinten hoidossa ja kriminalisoinnille on siten painavat yhteiskunnalliset perusteet. Kriminalisointi on tarpeen ulottaa koskemaan myös tuottamuksellista toimintaa, josta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun

ammattimainen eläinkauppias jättää säännönmukaisesti hoito-ohjeet antamatta eläinten myynnin yhteydessä.

Pykälän 2 momentin 11 kohta olisi valtaosin uusi. Voimassa olevan säännöksen 2 momentin 1 kohdassa on kriminalisoitu eläimen luovuttaminen arpajais- tai kilpailuvoittona viittaamalla asiaa koskevaan 18 §:ssä säädettyyn kieltoon. Ehdotetun lain 42 §:ssä säädettävät rajoitukset olisivat laajempia. Uutena pykälässä kiellettäisiin selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten myynnissä pitäminen toreilla, markkinoilla sekä muissa kuin eläinten esittelyyn tarkoitetuissa yleisötapahtumissa. Uutta olisi myös eläinten liikkuvan kaupan kiellon ulottamaan koskemaan selkärankaisten eläinten lisäksi myös pääjalkaisia eläimiä. Pykälässä kiellettäisiin koirien, kissojen, frettien ja isojen papukaijojen myynti eläinkaupoissa sekä myytävien eläinten pito näytteikkunoissa. Pykälän tarkoituksena olisi selkeyttää eläinten myyntiä ja muuta luovutusta koskevia säännöksiä sekä ennaltaehkäistä eläinten hankkimista ilman riittävää harkintaa. Lisäksi uutena kiellettäisiin eläimen pysyvä luovuttaminen alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta. Säännöstä sovellettaisiin pysyvään luovutukseen eli tilanteisiin, joissa eläimen omistajuus siirretään vastaanottajalle esimerkiksi kaupan tai lahjoituksen kautta. Säännöksen tarkoituksena olisi estää tilanteet, joissa lapsi hankkii eläimen ilman huoltajan suostumusta. Esimerkiksi eläinkaupoissa tarkastetaan jo nykyisin yleisesti nuoren henkilön ikä ennen eläimen myymistä ja varmistetaan, että ostajalla on huoltajan suostumus eläimen ostamiseen. Eläimen luovutusta koskevien rajoitusten rikkominen on tarpeen kriminalisoida eläimille aiheutuvien hyvinvointihaittojen ennalta ehkäisemiseksi ja sille on siten painavat yhteiskunnalliset perusteet. Kriminalisointi on tarpeen ulottaa koskemaan myös törkeää tuottamusta, josta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, jos eläinkauppias myy säännönmukaisesti eläimiä lapsille varmistumatta siitä, että eläimen hankintaan on huoltajan suostumus.

Pykälän 2 momentin 12 kohta olisi uusi. Ehdotetussa laissa säädettäisiin eläinkilpailuja ja -näyttelyitä koskevista vaatimuksista nykyistä laajemmin. Ehdotetun lain 45 §:n 3 momentissa säädettäisiin eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän velvollisuudesta puuttua yksittäisen eläimen lainvastaiseen kohteluun ja käyttöön. Järjestäjän olisi kiellettävä lainvastainen toiminta ja tarvittaessa kiellettävä eläimen käyttö kilpailussa tai näyttelyssä. Jos kilpailuttaja tai näytteilleasettaja ei noudattaisi kieltoa, järjestäjän olisi tarvittaessa keskeytettävä kilpailu. Säännöksen tarkoituksena on estää eläinten lainvastainen kohtelu ja käyttö eläinkilpailuissa ja näyttelyissä sekä velvoittaa järjestäjä tarvittaessa puuttumaan lainvastaiseen toimintaan. Säännöksen rikkominen on tarpeen kriminalisoida, jotta voidaan ennalta ehkäistä eläinten hyvinvoinnille aiheutuvia haittoja ja kriminalisoinnille on siten painava yhteiskunnallinen peruste. Varsinkin toistuvien tapausten ehkäisemiseksi toimintaan tulisi voida puuttua myös rangaistuksella. Törkeästä tuottamuksesta teossa voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun järjestäjä jättää säännönmukaisesti puuttumatta kilpailussa tai näyttelyssä tapahtuvaan, tietoonsa tulleeseen lainvastaiseen eläinten kohteluun tai käyttöön.

Myös pykälän 2 momentin 13 kohta olisi uusi ja koskisi kilpailusta tehtävää ilmoitusta ja kilpailueläinlääkärin nimeämistä. Ehdotetun lain 46 §:n 1 momentin mukaan eläinkilpailun järjestäjän on tehtävä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus aluehallintovirastolle. Mainitun säännöksen 3 momentin mukaan kilpailun järjestäjän tulee myös nimetä kuhunkin kilpailuun kilpailueläinlääkäri. Ilmoitus kilpailun järjestämisestä on valvonnan kannalta tärkeä. Jos kilpailun järjestäjä jättää tekemättä ilmoituksen toiminnastaan, toiminnan säännönmukainen valvonta vaikeutuu huomattavasti. Kilpailueläinlääkärillä on keskeinen merkitys eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa kilpailutapahtumassa. Eläinten hyvinvoinnille aiheutuvan haitan ennalta ehkäisemiseksi ja siten painavan yhteiskunnallisen perusteen vuoksi on tarpeen, että kilpailun järjestäjän ilmoitusvelvollisuuden sekä kilpailueläinlääkärin nimeämistä koskevan velvollisuuden laiminlyönti säädetään rangaistavaksi teoksi. Tahallisuuden lisäksi myös törkeästä huolimattomuudesta tehty

teko olisi syytä kriminalisoida. Tällaisesta teosta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun järjestäjä jättää säännönmukaisesti kilpailueläinlääkärin nimeämättä järjestämiinsä eläinkilpailuihin.

Myös pykälän 2 momentin 14 kohta koskisi eläinkilpailuja ja olisi uusi. Ehdotetun lain 48 §:ssä säädettäisiin kilpailueläinlääkärin ja kilpailujen järjestäjän eräistä velvollisuuksista. Kilpailueläinlääkärin tehtävänä olisi avustaa eläinkilpailun järjestäjää huolehtimaan siitä, että kilpailu ei vaaranna eläinten hyvinvointia. Jos kilpailueläinlääkäri havaitsee, että eläinkilpailu vaarantaa eläimen hyvinvointia, hänen olisi ehdotetun 48 §:n 1 momentin mukaan viipymättä ilmoitettava havainnostaan kilpailun järjestäjälle. Kilpailueläinlääkärin olisi ilmoitettava järjestäjälle myös tietoonsa tulleet loukkaantumiset kilpailussa. Kilpailueläinlääkärin tehtävänä olisi lisäksi antaa tarvittaessa ensiavun luonteista hoitoa kilpailussa käytettäville eläimille, ellei hoitoa ole muutoin saatavilla kilpailupaikalla. Ehdotetun 48 §:n 2 momentin mukaan kilpailun järjestäjän olisi huolehdittava siitä, että hoidon antamiseksi on asianmukainen paikka sekä tarvittavat välineet eläimen siirtämiseksi ensiapupaikkaan. Jos kilpailueläinlääkäri havaitsee, että eläinkilpailu tarpeettomasti vaarantaa eläimen hyvinvointia eikä kilpailun järjestäjä ryhdy sille 45 §:n 2 tai 3 momentissa säädettyihin toimenpiteisiin, kilpailueläinlääkärin olisi ehdotetun 48 §:n 3 momentin mukaan ilmoitettava asiasta viipymättä valvontaviranomaiselle.

Ehdotetussa 48 §:ssä säädettävien velvollisuuksien noudattamisella on keskeinen merkitys eläinten hyvinvoinnin turvaamiselle kilpailutapahtumassa. Eläinten hyvinvoinnille aiheutuvan haitan ennalta ehkäisemiseksi ja siten painavan yhteiskunnallisen perusteen vuoksi on tarpeen, että näiden velvollisuuksien laiminlyönti säädetään rangaistavaksi teoksi.

Myös pykälän 2 momentin 15 kohta koskisi eläinkilpailuja ja olisi uusi. Ehdotetun lain 49 §:n 1 momentissa säädettäisiin ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäjän velvollisuudesta pitää kirjaa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista olosuhteista ja tapahtumista kilpailussa. Kirjaamisasiakirjaa olisi säilytettävä vähintään vuoden ajan eläinkilpailun järjestämisestä. Kirjaamisvelvollisuus olisi olennainen osa eläinkilpailun järjestäjän omavalvontaa ja sen tarkoituksena olisi edesauttaa huomion kiinnittämistä eläinten hyvinvoinnin kannalta keskeisiin asioihin eläinkilpailuja järjestettäessä. Kirjaamisvelvollisuudella helpotettaisiin myös toiminnan valvontaa. Ennaltaehkäisevyyden vuoksi on tarpeen, että velvollisuuden laiminlyönti säädetään rangaistavaksi teoksi vastaavalla tavalla kuin muidenkin toimijoiden kirjanpitoon liittyvien velvoitteiden laiminlyönti. Kirjaamisvelvollisuudella pyritään osaltaan ennalta ehkäisemään eläinten hyvinvoinnille aiheutuvaa haittaa ja sen laiminlyönnin rangaistavuutta voidaan siten perustella painavalla yhteiskunnallisella perusteella.

Pykälän 2 momentin 16 kohta koskisi eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan kiellon rikkomista. Ehdotetun 50 §:n 1 momentin mukaan eläimiä ei saisi pitää eläintarhassa, pysyvässä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä tai käyttää sirkuksessa ilman aluehallintoviraston lupaa. Sisällöltään vastaava säännös sisältyy voimassa olevan 2 momentin 3 kohtaan, jossa viitataan lain 20 ja 20 a §:ään. Toimintaan liittyy sellaisia riskejä eläinten hyvinvoinnille, jotka edellyttävät toiminnan luvanvaraisuutta ja säännöllistä valvontaa. Kiellon rikkomisen rangaistavuutta voidaan perustella eläinten hyvinvointihaittojen ennalta ehkäisemisellä ja se on siten perusteltavissa painavalla yhteiskunnallisella tarpeella.

Pykälän 2 momentin 17 kohta koskisi ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläinten pitoa. Ilmoituksen laiminlyönti on kriminalisoitu voimassa olevan säännöksen 2 momentin 3 kohdassa viittaamalla lain 24 §:ään. Toimintaan liittyy sellaisia riskejä eläinten hyvinvoinnille, jotka edellyttävät ilmoituksenvaraisuutta ja säännöllistä valvontaa. Ilmoituksen tekeminen on välttämätöntä, jotta voidaan ennaltaehkäistä nähtävissä olevia hyvinvointihaittoja. Ilmoituksen laiminlyönnin kriminalisointi noudattaisi vastaavia periaatteita kuin

muidenkin ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönti. Laiminlyönnin rangaistavuus rajoittuisi toiminnan aloittamista koskevan ilmoituksen tekemättä jättämiseen.

Pykälän 2 momentin 18 kohta olisi uusi. Ehdotetussa laissa säädettäisiin uutena asiana luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnasta. Ehdotetun 61 §:n 1 momentin mukaan tällaista ennen toiminnan aloittamista tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa harjoitetaan. Ilmoituksen laiminlyönnin kriminalisointi noudattaisi vastaavia periaatteita kuin muidenkin ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönti. Rangaistavuutta voidaan perustella eläinten hyvinvointihaittojen ennalta ehkäisemisellä ja se on siten perusteltavissa painavalla yhteiskunnallisella tarpeella. Laiminlyönnin rangaistavuus rajoittuisi toiminnan aloittamista koskevan ilmoituksen tekemättä jättämiseen.

Pykälän 2 momentin 19 kohdassa säädettäisiin luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa koskevan toiminnan kohteena olevia eläimiä koskevan luettelon pitämistä ja säilyttämistä. Säännös vastaisi sisällöltään voimassa olevan säännöksen 2 momentin 3 kohtaa, jossa viitataan lain 26 §:ään. Luettelon pitäminen ja säilyttäminen ovat edellytyksiä sille, että toimintaa voidaan valvoa asianmukaisesti. Ehdotettu kriminalisointi noudattelisi vastaavia periaatteita kuin muidenkin kirjanpitoa koskevien velvoitteiden laiminlyönti.

Pykälän 2 momentin 20 kohta olisi osittain uusi. Voimassa olevan säännöksen 1 momentin 1 kohdassa viitataan lain 6 §:ään, joka koskee eläinten kohtelua. Kriminalisointi koskee myös mainitun pykälän nojalla annettujen säännösten vastaista eläinten kohtelua. Eläimen lopettamista metsästyksellisin keinoin koskevan kiellon rikkomisen kriminalisointi johtuu tarkemmin eläinsuojeluasetuksen 14 §:n 7 kohdasta, jonka mukaan tarpeettoman kärsimyksen, kivun ja tuskan tuottamista on pääsääntöisesti poron tai muun kotieläimen taikka tuotantotarkoituksessa tarhatun eläimen tappaminen metsästyksellisin keinoin ampumalla. Kiellettyä lopetusta olisi esimerkiksi eläimen lopetus tuotantotarhassa metsästyksellisin keinoin ampumalla, jousella tai ansalla. Hoidossa olevan eläimen lopetus olisi sallittua metsästyksellisin keinoin ampumalla, jos siihen on välttämätön ja hyväksyttävä syy. Tällainen välttämätön ja hyväksyttävä syy voisi olla esimerkiksi karanteen ja villiintyneen naudan poistaminen luonnosta. Myös poronhoitaja voisi lopettaa poron metsästyksellisin keinoin ampumalla. Eläimen viihdetarkoituksessa lopettamisen kieltäminen olisi uusi. Teon kertaluonteisuudesta johtuen rangaistus on käytännössä ainoa keino puuttua moitittavaan toimintaan. Ennaltaehkäisevyyden vuoksi on tarpeen, että myös tämän säännöksen rikkomisen säädetään rangaistavaksi teoksi.

Pykälän 2 momentin 21 kohta vastaisi sisällöltään voimassa olevan säännöksen 2 momentin 3 kohtaa, jossa viitataan ilmoitusvelvollisuutta koskevaan 33 c §:ään. Toimintaan liittyy sellaisia riskejä eläinten hyvinvoinnille, jotka edellyttävät ilmoituksenvaraisuutta ja säännöllistä valvontaa. Ilmoituksen tekeminen on välttämätöntä, jotta voidaan ennaltaehkäistä nähtävissä olevia hyvinvointihaittoja. Ehdotettu kriminalisointi noudattelisi vastaavia periaatteita kuin muidenkin vastaavien ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyönti.

Pykälän 2 momentin 22 kohdan eläintenpitokiellon rikkomista koskeva sääntely vastaisi voimassa olevan säännöksen 2 momentin 2 kohtaa. Nykyisin teko on rangaistavaa myös huolimattomuudesta tehtynä. Rangaistussäännös on edelleen tarpeen ennaltaehkäisevyyden ja oikeusjärjestelmän uskottavuuden vuoksi.

Pykälän 2 momentin 23—30 kohta koskisivat nykyiseen tapaan lopetusasetuksen tehokkaan täytäntöönpanon edellyttämiä seuraamuksia.

Pykälän 2 momentin 23 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 4 kohtaa muutoin, mutta säännöksestä poistettaisiin tarpeettomana viittaus 5 artiklan 2 kohtaan, joka koskee uskonnollisista syistä noudatettavaa teurastustapaa. Lakiesityksessä ehdotetaan, että eläin olisi aina tainnutettava ennen verenlaskua. Lopetusasetuksen 5 artikla 1 kohdassa säädetään toimijoiden velvollisuudesta muun muassa varmistaa, että tainnutuksesta vastaavat henkilöt tai muu siihen nimetty henkilöstö tekee säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että eläimet eivät tainnutusprosessin päättymisen ja kuoleman välisenä aikana osoita mitään merkkejä tajuissaan olemisesta tai tuntemiskyvystä.

Pykälän 2 momentin 24 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 5 kohtaa. Lopetusasetuksen 6 artiklassa säädetään toimijoiden velvollisuudesta suunnitella etukäteen eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet ja velvollisuudesta suorittaa ne toimintaohjeiston mukaisesti. Toimijoiden on siis myös laadittava toimintaohjeisto ja sovellettava sitä sen varmistamiseksi, että lopetus ja siihen liittyvät toimet suoritetaan asianmukaisesti.

Pykälän 2 momentin 25 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 6 kohtaa. Lopetusasetuksen 7 artiklan 3 kohdassa artiklassa edellytetään, että turkiseläinten lopetus on suoritettava sellaisen henkilön läsnäollessa ja välittömässä valvonnassa, jolla on asetuksessa tarkoitettu kelpoisuustodistus. Turkistarha-alan toimijoiden on myös ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle eläinten lopetuksesta etukäteen. Tämän ilmoituksen laiminlyönti kriminalisoidaisiin ehdotetussa kohdassa nykyiseen tapaan.

Pykälän 2 momentin 26 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 7 kohtaa. Lopetusasetuksen 8 artiklassa säädetään siitä, että liikkumisen rajoittamista ja tainnutusta varten markkinoituja tai mainostettuja tuotteita saa myydä vain varustettuna asianmukaisin käyttöohjein niin, että varmistetaan eläinten hyvinvoinnin kannalta parhaat mahdolliset olosuhteet.

Pykälän 2 momentin 27 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 8 kohtaa. Lopetusasetuksen 9 artiklassa edellytetään toimijoiden varmistavan, että erityisesti tätä tarkoitusta varten koulutetut henkilöt pitävät kunnossa ja tarkastavat kaikki eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettut välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti. Lisäksi toimijoiden on pidettävä kirjaa kunnossapidosta. Kunnossapitotietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä. Toimijoiden on myös muun muassa varmistettava, että tainnutuksen aikana teurastuspaikalla on välittömästi saatavilla asianmukaiset varavälineet, joita käytetään, jos ensin käytetyt tainnutusvälineet eivät toimi.

Pykälän 2 momentin 28 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 10 kohtaa. Lopetusasetuksen 16 artiklan mukaan toimijoiden on määriteltävä ja pantava täytäntöön asianmukaiset valvontamenettelyt teurastamoissa. Valvontamenettelyissä on kuvattava tapa, jolla asetuksen 5 artiklassa tarkoitettut tarkastukset on suoritettava.

Pykälän 2 momentin 29 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 11 kohtaa. Lopetusasetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan toimijoiden on nimettävä jokaiseen teurastamoon eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö, joka avustaa niitä sen varmistamisessa, että kyseisessä teurastamossa noudatetaan lopetusasetuksessa vahvistettuja sääntöjä.

Pykälän 2 momentin 30 kohta vastaisi voimassa olevan säännöksen 12 kohtaa. Lopetusasetuksen 17 artiklan 5 kohdassa edellytetään, että eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö pitää kirjaa toimista, joita eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi on toteutettu siinä teurastamossa, jossa hän suorittaa tehtäviään. Näitä tietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan.

Pykälän 3 momentti olisi uusi. Siinä säädettäisiin tahallisen rangaistavista teoista. Momentin 1 kohdassa ehdotetaan kriminalisoitavaksi sukupuoliyhteys eläimen kanssa. Ehdotetun lain 14 §:ssä kiellettäisiin sukupuoliyhteys eläimen kanssa. Kiellon rikkominen ehdotetaan säädettäväksi eläinsuojelurikkomuksena rangaistavaksi, vaikka teosta ei aiheutuisi eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Rangaistavuutta voidaan kuitenkin perustella teon eläimen fyysiselle ja/tai psyykkiselle hyvinvoinnille aiheutuvalla riskillä. Tämän tyyppisen toiminnan voidaan katsoa vaarantavan tarpeettomasti eläimen hyvinvoinnin ja olevan siten ehdotetun lain 6 §:n 1 momentin vastaista.

Ihmisen ollessa sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa riski eläimen fyysisen ja/tai psyykkisen hyvinvoinnin vahingoittumisesta voi olla eri tilanteissa erilainen. Teko voitaisiin näin ollen säätää rangaistavaksi ainoastaan silloin, kun se aiheuttaa vaaraa tai on omiaan aiheuttamaan vaaraa eläimen hyvinvoinnille. Teko on kuitenkin perusteltua säätää sellaisenaan rangaistavaksi ottaen huomioon, että ehdotetun lain 6 §:n 1 momentin nojalla eläimiä on kohdeltava kunnioittaen. Sukupuoliyhteys eläimen kanssa olisi tämän velvoitteen kanssa ristiriidassa. Sukupuoliyhteyttä eläimen kanssa voidaan pitää eläimen arvoa alentavana. Ilmiötä kuitenkin esiintyy niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Toiminta kohdistuu niin seura- ja harrastuseläimiin kuin tuotantoeläimiinkin. Ilmiön laajuutta on kuitenkin vaikea arvioida, koska tämän tyyppistä toimintaa harjoitetaan yleensä salassa eikä se siten useinkaan tule viranomaisten tietoon. Etenkin silloin, kun ihminen käyttää omaa eläintään seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen, toiminta on melko helppo pitää ulkopuolisilta salassa. Kiinnijäämisriski on pieni, eikä teon säätämällä rangaistavaksi voida välttämättä kovinkaan tehokkaasti vaikuttaa tämän tyyppiseen käyttäytymiseen. Kiinnijäämisriski kuitenkin kasvaa teon kohdistuessa toisen omistamaan eläimeen. Näin on etenkin silloin, kun toisen omistamaa eläintä käytetään hyväksi luvatta. Voidaan olettaa, että teon kohteena ovat tällöin yleensä tuotantoeläimet ja hevoset, joita pidetään asuinrakennuksesta erillisessä eläinsuojassa tai laitumella taikka tarhassa. Kiinnijäämisriskiä lisää se, jos eläimiä valvotaan aktiivisesti esimerkiksi tallentavilla valvontakameroilla. Valvontakameroiden käyttö eläinsuojissa on lisääntynyt viime vuosina.

Eläimen aseman parantaminen lainsäädännössä on johtanut ihmisen ja eläimen välisen seksuaalisen kanssakäymisen kieltämiseen ja rangaistavuuteen monissa maissa, kuten useissa Euroopan maissa. Ihmiset ovat kiinnostuneita eläinten kohtelusta, eikä eläimen käyttämistä ihmisen seksuaalisiin tarkoituksiin pidetä sellaisenaan yleisesti hyväksyttävänä. Monia seura- ja harrastuseläimiä pidetään perheenjäseninä, joita tulee kohdella niiden arvoa kunnioittavalla tavalla. Tuotantoeläintenkin kohteluun kiinnitetään entistä enemmän huomioita hyvää kohtelua niille vaatien. Lisäksi on huomattava, että tuotantoeläimiä käytetään esimerkiksi elintarvikkeiden tuotantoa varten. Tällaisten eläinten hyödyntämistä seksuaalisiin tarkoituksiin ei voida pitää hyväksyttävänä.

Poistettaessa eläimeen sekaantumista koskeva säännös rikoslaista 1970-luvulla huomiota kiinnitettiin muun muassa siihen, että kokemuksen mukaan rangaistussäännöksillä ei pystytä kovinkaan menestyksellisesti ohjaamaan sukupuolista käyttäytymistä ja ettei rikoslainsäädäntö ole tarkoituksenmukainen tapa sukupuolimoraalin ylläpitämiseksi. Tarkastelun painopiste oli nimenomaan ihmisessä, ei juurikaan eläinten hyvinvoinnissa. Tietomme eläimistä on lisääntynyt ja eläinten asema parantunut aiempaan verrattuna. Muutos ehdotetaan otettavaksi huomioon jo lain tarkoitusta koskevassa 1 §:ssä.

Eläimen seksuaalinen hyväksikäyttö on perusteltua säätää sellaisenaan rangaistavaksi, kun on kyse kielletystä sukupuoliyhteydestä ihmisen ja eläimen välillä. Teon rangaistavuuden tarvetta ei poista se, että kiinnijäämisriski tämän tyyppisessä teossa voi vaihdella huomattavasti. Rangaistavuutta ei ole perusteltua käsitellä eri tavoin sen mukaan, onko kyseessä oma eläin vai

toisen omistama eläin. Eläinten aktiivinen valvonta esimerkiksi tuotantoeläintiloilla ja hevos-talleilla lisää kiinnijäämisriskiä, kun tekijänä on ulkopuolinen henkilö. Tämän voidaan olettaa ainakin näissä tapauksissa ennaltaehkäisevän seksuaalista kanssakäymistä eläimen kanssa. Li-säksi näissä pitopaikoissa vierailee luvallisesti ulkopuolisia ihmisiä, jolloin omaa eläintään hy-väksikäyttävän henkilön kiinnijäämisriski kasvaa verrattuna esimerkiksi asuintiloissa tapahtu-vaan seksuaaliseen kanssakäymiseen nähden.

Ehdotetun lain 14 §:n vastaisesti toimivalle voidaan antaa lain 95 §:n mukainen kielto. Pelkkä kielto tekoon syyllistyneelle ei kuitenkaan ole aina riittävä keino puuttua tilanteeseen. Valvon-taviranomaisen keinot ovat rajalliset, mikäli kieltoa ei noudateta. Myöskään ehdotetun lain 98 §:n tarkoittama toimenpide ei ole aina riittävä. Joissakin tapauksissa voi olla tarpeen, että henkilölle voidaan määrätä rikoslain 17 luvun 23 §:n nojalla eläintenpitokielto. Eläintenpito-kiellon määrääminen edellyttää tuomiota vähintäänkin eläinsuojelurikkomuksesta. Edellytyk-senä on tällöin, että henkilöä voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehti-maan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voisi olla erityisen tarpeen esimerkiksi sellai-nessa tilanteessa, jossa henkilö toistuvasti hänelle määrätystä kiellosta huolimatta on sukupuoli-yhteydessä eläimen kanssa. Lisäksi on huomattava, että kielto voidaan määrätä myös henki-lölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n 2 momentin tai 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan nojalla. Teko olisi rangaistava tahallisena.

Pykälän 3 momentin 2 kohta vastaisi asiallisesti voimassa olevan säännöksen 2 momentin 1 kohtaa, jossa viitataan lain 12 §:ssä säädettyyn valmistus-, maahantuonti-, myynti- ja luovu-tuskieltoon. Sen lisäksi uutena kiellettäisiin myös kiellettyjen välineiden markkinointi ja hallus-sapito. Tämä olisi tarpeen kiellon tehokkaan valvonnan mahdollistamiseksi. Useita ehdotuk-sessa mainituista kielletyistä välineistä ja laitteista käytetään esimerkiksi eläinten koulutuk-sessa, joka tapahtuu usein muualla kuin julkisilla paikoilla ja joka on kestoltaan rajattua toimin-taa. Valvonnalla voi olla hyvin vaikea todentaa näitä tilanteita, jolloin pelkällä välineiden ja laitteiden käytön kieltämisellä ei välttämättä saavutettaisi haluttua lopputulosta. Ehdotettu kielto rajoittuisi koskemaan vain sellaisia eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja laitteita ja vä-lineitä, jotka ilmeisesti aiheuttavat eläimille tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa ja joiden käyttö siten olisi muutoinkin ehdotetun lain vastaista.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukaan rangaistavaa olisi eläimen pakolla syöttäminen tai juot-taminen. Eläinsuojelulain 11 §:ssä säädetään eläimen pakolla syöttämisestä. Voimassa olevassa säännöksessä pakolla syöttäminen on säädetty rangaistavaksi viittaamalla mainittuun 11 §:ään säännöksen 3 kohdassa.

Pykälän 3 momentin 4 kohta olisi uusi. Säännös koskisi koiran- tai kissanpennun tuontikieltoa ja siinä viitattaisiin ehdotetun lain 39 §:ään, jossa tuontikiellosta säädettäisiin. Kiellolla pyrit-täisiin kieltämään koiran- ja kissanpentujen tuonti Suomeen kauppatavaraksi. Suomeen myyn-titarkoituksessa tuotavat pennut tuotetaan usein halvemman kustannustason maissa pentuteh-taissa, joista ne kuljetetaan Länsi-Eurooppaan myyntiä varten. Pentujen tuonti myytäväksi on taloudellisesti kannattavaa toimintaa. Taloudellinen ulottuvuus lisää osaltaan toiminnasta aiheu-tuvia riskejä. Ulkomailta tuotavien pentujen kauppaan liittyy riskejä paitsi eläinten hyvinvoin-nille, myös kuluttajan suojalle ja ihmisten terveydelle. Toimintaan liittyy myös veronkiertoa ja muuta rikollista toimintaa. Käytännössä toiminta on hyvin järjestäytynyttä ja myytävät pennut tuodaan Suomeen esimerkiksi 5—15 pennun erissä. Tällaisen pentumäärän tuonti herättää epäi-lyln myyntitarkoituksesta, sillä harva henkilö tuo ulkomailta kerrallaan useampia alle puolivuot-iaita kissan- tai koiranpentuja, jotka hän aikoo itse pitää. Kiellon noudattamista voitaisiin val-voa rajalla pyytämällä esittämään esimerkiksi tuotavien pentujen kauppakirjat tai muut doku-mentit, jotka osoittavat, että eläinten kauppa on tapahtunut jo ennen niiden tuontia Suomeen ja että eläimet eivät ole menossa esimerkiksi yhdelle omistajalle, jonka voidaan olettaa myyvän

ne eteenpäin Suomessa. Säännöksen vastaisesti pidetty eläin voitaisiin ehdotetun 99 §:n 2 momentin nojalla ottaa eräin edellytyksin haltuun ja lopettaa. Tämä olisi kuitenkin riittämätön toimenpide ennen kaikkea sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö toistaisi menettelynsä. Kieltoa on tarpeen tehostaa rangaistusuhalla, sillä kiellon kohteena on järjestäytynyt, taloudellista voittoa eläinten hyvinvoinnin kustannuksella tavoitteleva toiminta ja rangaistuksella voitaisiin puuttua tehokkaasti etenkin toistuvaan kiellon rikkomiseen. Kiellon kriminalisoinnille on olemassa painava yhteiskunnallinen tarve ja sillä ennalta ehkäistään muun muassa eläinsuojelullisten epäkohtien syntymistä.

110 §. Eläintenpitokielto. Pykälän 1 momentti sisältäisi nykyiseen tapaan viittauksen rikoslain 17 luvun 23 §:ään, jossa säädetään eläintenpitokiellon määräämisestä.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös siitä, että tuomioistuin olisi velvollinen ilmoittamaan eläintenpitokieltoa koskevasta ratkaisusta Oikeusrekisterikeskukselle, joka ylläpitää rekisteriä eläintenpitokielloista. Myös muutoksenhakutuomioistuimen tulisi ilmoittaa rekisterinpitäjälle, jos se on kieltänyt eläintenpitokieltoa koskevan tuomion täytäntöönpanon.

111 §. Menettämisseuraamus. Pykälään sisältyisi nykyiseen tapaan viittaus rikoslain 17 luvun 23 a §:ään, jossa säädetään eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta.

15 luku Erinäiset säännökset

112 §. Muutoksenhaku. Pykälä koskisi muutoksenhakua valvontaviranomaisen päätökseen. Muutoksenhausta säädettäisiin ottaen huomioon oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki (808/2019) ja sen säätämisen yhteydessä omaksutut periaatteet. Pykälässä otettaisiin huomioon myös oikaisuvaatimuksen käyttöalan laajentamista koskeva aiempi sääntely. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oikaisuvaatimuksesta. Oikaisuvaatimuksen saisi tehdä luvan tai todistuksen myöntämistä koskevasta asiasta. Tällaisia olisivat 10 §:n 1 momentissa ja 54 §:ssä tarkoitetut päätökset, 71 §:n 2 momentin 8 kohdan nojalla annetut päätökset ja 3 momentissa tarkoitetusta kelpoisuustodistuksesta tehdyt päätökset sekä 72 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut kelpoisuustodistuksesta tehdyt päätökset. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi muutoksenhausta informatiivinen viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Pykälän 3 momentin mukaan muutoksenhausta kunnaneläinlääkäriin ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Näin ollen muutoksenhakuun sovellettaisiin mainittua lakia kuntalain sijasta. Pykälän 4 momentti sisältäisi Tullin päätösten osalta viittauksen tullilakiin.

Pykälän 5 momentti sisältäisi viittauksen uhkasakkolakiin. Muutoksenhausta uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisen- ja keskeytysuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen säädetään uhkasakkolaissa.

Pykälän 6 momentti sisältäisi eläinsuojelulain 51 §:n 2 momentin kaltaisen säännöksen valituksen kiireellisestä käsittelystä. Säännöstä kuitenkin täsmettäisiin siten, että kiireellisyysvaatimus koskisi vain päätöksiä, joissa on kysymys eläinten hyvinvoinnista.

Valtiolle perittävää maksua koskevasta muutoksenhausta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Pykälän 7 momentti sisältäisi tätä koskevan viittauksen.

113 §. Päätöksen täytäntöönpano. Pykälässä säädettäisiin eläinsuojelulain 52 §:ää vastaavalla tavalla eläinten hyvinvointia koskevien hallintopäätösten täytäntöönpanosta. Säännöksen mukaan päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus edellyttää pääsääntöisesti sen lainvoimaisuutta. Päätös on lähtökohtaisesti lainvoimainen, kun valitusaika on kulunut umpeen eikä päätöksestä ole valitettu tai kun päätöksestä on valitettu, mutta asiassa on annettu ratkaisu, johon ei voi enää hakea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakukeinoin. Säännös on tarpeen, koska eläinten hyvinvointiin liittyvä asia on usein luonteeltaan sellainen, ettei siinä voida odottaa valitusajan kulumista umpeen tai mahdollista koko valitusprosessin läpi käymistä.

114 §. Perittävät maksut. Voimassa olevasta eläinsuojelulaista puuttuvat säännökset, jotka koskevat viranomaisten suoritteista perittäviä maksuja.

Pykälän 1 momentti sisältäisi valtion viranomaisten suoritteista perittävien maksujen osalta viittauksen valvonta-asetukseen ja valtion maksuperustelakiin. Valvonta-asetuksen VI luvussa säädetään valvonnan maksullisuudesta. Muun muassa asetuksen 79 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan maksuja on perittävä virallisesta valvonnasta, jota ei alun perin suunniteltu ja joka i) kohdan mukaan on ollut tarpeen valvonta-asetuksen mukaisesti suoritettuna virallisen valvonnan yhteydessä havaitun saman toimijan säännösten noudattamatta jättämistä koskevan tapauksen vuoksi; ja ii) kohdan mukaan on suoritettu säännösten noudattamatta jättämistä koskeva tapauksen laajuuden ja vaikutusten arvioimiseksi tai sen todentamiseksi, että tällainen todettu säännösten noudattamatta jättäminen on korjattu.

Valvonta-asetuksen 80 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat periä muitakin kuin 79 artiklassa tarkoitettuja maksuja kattaakseen virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista aiheutuvat kustannukset, paitsi jos se on kielletty 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen katamilla aloilla sovellettavien säännösten nojalla.

Valvonta-asetuksen 82 artiklassa säädetään maksujen laskentaperusteista. Artikla koskee vain pakollisia maksuja. Tämän vuoksi 80 artiklan mukaisten muiden maksujen laskentaperuste menisi valtion maksuperustelain mukaan.

Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n mukaan valtiolla on velvollisuus korvata kunnille eläinlääkintähuoltoon liittyvistä kunnaneläinlääkärille säädettyistä valvontatehtävistä aiheutuvat kustannukset. Korvaus kattaa myös ne tarkastukset, jotka ovat toimijalle maksullisia. Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto määräisi ja perisi valtiolle maksut kunnaneläinlääkäreiden maksullisista suoritteista. Kunnaneläinlääkärin suoritteista perittävien maksujen suuruudesta säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella noudattaen soveltuvin osin, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuutta ja maksujen suuruutta koskevista yleisistä perusteista ja muista perusteista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin lisäksi suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä. Vastavalla tavalla kunnaneläinlääkärin suoritteista on säädetty eläintautilain 96 §:ssä ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 59 §:ssä.

Pykälän 3 momentti sisältäisi selvyuden vuoksi viittauksen valvonta-asetuksen 79 artiklan 2 kohdan c alakohtaan, joka koskee viranomaisen velvollisuutta periä maksu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvista ylimääräisistä valvontatoimista. Lisäksi valvontaviranomainen perisi maksun myös valvontatoimista, jotka koskevat 50, 57, 58, 60 tai 61 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa todettuja puutteita tai epäkohtia. Tällaisessa toiminnassa on kyse suuresta eläinmäärästä ja sellaisesta toiminnasta, jossa korostuu toimijan vastuu ja velvollisuus olla tietoinen

eläinten hyvinvointisäädöksistä. Maksu niin sanotusta uusintatarkastuksesta on tämän vuoksi perusteltua periä vastaavasti kuin valvonta-asetukseen perustuvissa tarkastuksissa. Lisäksi maksu perittäisiin myös valvontatoimista, jotka koskevat muuta kuin edellä tarkoitettua eläintenpitoa, jos valvonnassa todetaan, että annettua määräystä tai kieltoa ei ole noudatettu. Yksinomaan yhteiskunnan varoja ei tarkoituksenmukaista eikä perusteltua käyttää sen toistuvaan varmistamiseen, että eläinten pitämisessä noudatetaan eläinten hyvinvointisäädöksiä. Jos määräystä tai kieltoa on noudatettu, maksua uusintatarkastuksesta ei kuitenkaan tällaisessa tapauksessa perittäisi.

115 §. *Asiantuntijoille ja avustajille maksettavat palkkiot ja korvaukset.* Ehdotetun lain 82 §:n mukaan valvontaviranomainen voisi käyttää valvontaa ja tarkastusta tehdessään apunaan viranomaiskoneiston ulkopuolista henkilöä. Tällaisessa tapauksessa aluehallintovirasto maksaisi palkkion ja matkakustannusten korvauksen asiantuntijalle tai avustajalle valtion matkustussäännön mukaisesti.

116 §. *Hallinnollisista pakkokeinoista ja löytöeläinten talteenotosta aiheutuvat kustannukset.* Eläinsuojelulain 58 §:n mukaan eläimen omistajan tai haltijan on suoritettava eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Jos eläin on myyty tai toimitettu teurastettavaksi tai eläimestä on saatu muuta tuloa, kustannukset on vähennettävä eläimen kauppahinnasta tai eläimestä saadusta muusta tulosta ja jäännös annettava eläimen omistajalle tai haltijalle. Pykälän 1 momentissa ehdotettu sääntely vastaisi asiallisesti nykyistä sääntelyä. Sääntelyä kuitenkin selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin. Toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset voidaan nykyisin erityisistä syistä maksaa etukäteen valtion talousarviossa eläinlääkintähuoltoon varatuista määrärahoista. Eläimen omistaja tai haltija on kuitenkin aina vastuussa kustannusten lopullisesta suorittamisesta. Ehdotetun säännöksen tarkoittamissa toimenpiteissä osapuolina ovat valvontaviranomainen ja ulkopuolinen toimija, 97 §:n 1 momentin tarkoittamassa hoidon hankkimisessa muualta esimerkiksi koirahoitola tai hevostalli. Hoidon hankkimisessa eläimelle on välttämätöntä, että toimijalle maksetaan hoidosta aiheutuvia kustannuksia jo etukäteen. Selvyyden vuoksi säädettäisiinkin, että aluehallintovirasto kattaa toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset väliaikaisesti ja perii ne takautuvasti eläinten omistajalta tai pitäjältä. Eläimen omistaja tai pitäjä olisi kuitenkin aina velvollinen korvaamaan toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset aluehallintovirastolle.

Pykälän 1 momentissa ja 26 §:n 4 momentissa tarkoitetut löytöeläimen talteenotosta, hoidosta ja lopettamisesta aiheutuneet kustannukset olisivat nykyiseen tapaan suoraan ulosottokelpoisia. Perimiseen sovellettaisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettua lakia (706/2007). Jos kustannuksia ei saataisi perittyä, ne jäisivät löytöeläinten osalta kunnan ja muiden kustannusten osalta aluehallintoviraston vahingoksi. Tästä otettaisiin säännös 2 momenttiin.

117 §. *Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen.* Pykälä olisi uusi. Valvonta-asetuksen 140 artiklassa säädetään säännösten rikkomisesta ilmoittajien suojelusta. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla on käytössään vaikuttavat järjestelyt, joilla voidaan ilmoittaa asetuksen todellisista ja mahdollisista rikkomisista. Järjestelyihin on artiklan 2 kohdan mukaan sisällyttävä ainakin menettelyt ilmoitusten vastaanottamista ja niihin liittyviä jatkotoimia varten (a alakohta), rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden asianmukainen suojeleminen kustotoimilta, syrjinnältä tai muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta (b alakohta) sekä rikkomisesta ilmoittavan henkilön henkilötietojen suojaaminen unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti (c alakohta).

Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaisten viranomaisten tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomisten havaitsemisessa ja seuraamusten määräämisessä tapauksissa, joissa on rikottu kyseistä asetusta

ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä. Johdantokappaleessa todetaan edelleen, että ilmiannot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa.

Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön erityisesti valvonta-asetuksen 140 artiklan 2 kohdan c alakohta, joka koskee rikkomuksista ilmoittaneiden henkilöiden henkilöllisyyden suojaamista. Ellei jokin julkisuuslain 24 §:ssä säädettyistä salassapitoperusteista tule sovellettavaksi, olisi ehdotetun pykälän nojalla pidettävä salassa ainoastaan ilmoittajan henkilöllisyyden ilmaisevat tiedot, jos pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 15 kohdassa säädetään tarkastus- ja valvontatoiminnan suojaamisesta. Pykälä soveltuu yleissäännöksenä myös eläinten hyvinvointitarkastuksissa saataviin tietoihin. Ehdotetun säännöksen soveltamisala sen sijaan on laajempi koska se soveltuu myös epäillystä rikkomuksesta ilmoituksen tehneeseen henkilöön, vaikka ilmoitus ei johtaisi tarkastukseen tai muihin toimenpiteisiin.

Ehdotetun säännöksen mukaan ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja on erityisessä suhteessa ilmoituksen kohteena olevaan tahoon. Ilmoittajan oma käsitys haitan aiheutumisesta ei yksinään riittäisi säännöksessä tarkoitettua salassapitoperusteen soveltamiseen. Nyt ehdotettu säännös ei kuitenkaan suojaisi ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeudenkäynnissä esimerkiksi todistajana.

Ehdotetun säännöksen lisäksi sovelletaan asianosaisjulkisuutta koskevia säännöksiä. Julkisuuslain 11 §:n mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Julkisuuslain 11 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan oikeutta ei kuitenkaan ole, jos tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua tai vastaavasti vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Tiedon antamiseen rikkomusta koskevasta ilmoituksesta ilmoituksen kohteelle voi liittyä julkisuuslaissa tarkoitettu erittäin tärkeä yleinen etu, jos tiedon antaminen voisi haitata epäiltyjen rikkomusten selvittämistä. Tiedon antaminen ilmoituksen tekijästä voi puolestaan olla vastoin julkisuuslaissa tarkoitettua tärkeää yksityistä etua, jos ilmoittajan henkilöllisyyden paljastaminen vaarantaisi ilmoittajan turvallisuutta, etuja tai oikeuksia. Lisäksi pelko tiedon antamisesta voisi estää ilmoituksen tekemisen jo lähtökohtaisesti, jolloin rikkomus voi jäädä kokonaan paljastumatta. Tämän seurauksena eläinten hyvinvointi vaarantuisi, mitä voidaan pitää erittäin tärkeän yleisen edun vastaisena. Tällöin asianosaisjulkisuutta olisi rajoitettava. Asianosaisjulkisuuden rajoittamisen on arvioitu olevan tehokas keino turvata ilmoittajan asema ja toisaalta varmistaa, että eläinten hyvinvointi ei tarpeettomasti vaarannu.

Säännöksen soveltamisen edellytyksenä on, että asiassa ilmi tulleiden seikkojen perusteella ilmoituksen vastaanottaneella viranomaisella on perusteltu syy arvioida suojan tarpeen olemassaolo. Rikkomuksista ilmoittajan suojaamisesta on tällä hetkellä säädetty esimerkiksi tietosuojalain (1050/2018) 36 §:ssä, Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 a §:ssä kasvinterveyslain (1110/2019) 35 §:ssä ja eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 18 §:ssä.

Ehdotettu säännös koskisi myös muita kuin valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa eläintenpitoa, sillä eläinten hyvinvoinnin valvonnan kannalta ei ole merkitystä sillä, sovelletaanko siihen valvonta-asetusta. Asiallista perustetta ei näin ollen ole rajata rikkomuksista ilmoittajan suojaamista koskevaa sääntelyä eläintenpidon luonteen perusteella. Rikkomuksista ilmoittaja ei myöskään välttämättä edes tiedä millaisesta eläintenpidosta on kysymys.

118 §. *Valtion kunnille maksama korvaus.* Pykälässä viitattaisiin eläinlääkintähuoltolain 23 §:ään, jossa säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus tämän lain mukaan kunnaneläinlääkärille kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

16 luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset sekä eräitä eläinlajeja koskevat poikkeussäännökset

119 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältäisi lain tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Ehdotetulla lailla kumottaisiin vuonna 1996 annettu eläinsuojelulaki.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös eräisiin muihin lakeihin sisältyviä säännöksiä, joissa on viittauksia kumottuun lakiin. Lainsäädännössä on kuitenkin tällaisia viittauksia niin runsaasti, että tässä yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista ryhtyä muuttamaan muita säädöksiä kuin sellaisia, joilla on kiinteämpi yhteys ehdotettuun lakiin. Laillisuusperiaate edellyttää esimerkiksi rikoslain muuttamista. Muilta osin nyt ehdotettuun pykälään otettaisiin säännös, jonka mukaan viittauksen kumottuun lakiin katsottaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin.

Kumotun lain nojalla on annettu lukuisia maa- ja metsätalousministeriön ja valtioneuvoston asetuksia, jotka sisältävät eri eläinlajien pitoa koskevia yksityiskohtaisia vaatimuksia. Asetustasolla säädetään muun muassa eri eläinlajien pitopaikkojen pinta-alavaatimuksista, varustelusta ja olosuhteista, jaloittelusta, hoitotoimenpiteistä sekä ruokinnasta. Myös ehdotetussa laissa on runsaasti asetuksenantovaltuuksia, joiden nojalla on tarkoitus huolehtia siitä, että lain säännöksiä voidaan vielä täsmentää. Kaikkia tarvittavia asetuksia ei kuitenkaan ehditä antaa ennen kuin nyt ehdotettua lakia ryhdytään soveltamaan. Sen vuoksi on tarpeen, että kumotun lain nojalla annettuja säädöksiä voitaisiin soveltaa vielä, kunnes ne erikseen kumotaan. Tästä olisi maininta pykälän 3 momentissa. Eläinsuojeluasetus ja kiellosta käyttää kilpailuissa ja pitää näytteillä koiria, joille on suoritettu eläimen ulkonäön muuttamiseksi leikkaus annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus kuitenkin kumoutuisivat lain tullessa voimaan.

120 §. *Eräiden eläinyksilöiden hallussapito.* Pykälässä säädettäisiin siirtymäsäännöksestä, jota sovellettaisiin lain voimaantullessa hallussa oleviin ehdotetun lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä sekä kiertävissä eläinnäyttelyissä pidettäviin eläinyksilöihin. Omistaja tai pitäjä voisi pitää tällaisen eläimen hallussaan sen kuolemaan saakka. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää vastaavasta poikkeuksesta seura- ja harrastuseläimenä pidettävien eläinyksilöiden osalta. Eläimen omistajan tai pitäjän olisi tehtävä ilmoitus muun kuin liitteessä 1 tarkoitettun eläimen hallussapidosta aluehallintovirastolle kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

121 §. *Naudan pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset.* Ehdotetun lain 37 §:ssä kiellettäisiin eräät eläimen liikkumista rajoittavat pitotavat eläimen pysyvässä pitopaikassa. Voimassa olevien säädösten mukaan tällainen eläintenpito on kuitenkin sallittua. Muun muassa sen varmistamiseksi, että nykyisille toimijoille ei aiheuteta ehdotetusta muutoksesta tarpeettomia kustannuksia, ehdotetaan säädettäväksi tietyistä poikkeuksista ja siirtymäajoista.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin nautojen pitopaikkaa koskevista poikkeus- ja siirtymäsäännöksistä. Ehdotetussa 37 §:n 2 momentissa tarkoitettua jatkuvan kytkettynä pidon kieltoa ei sovellettaisi sellaisessa lain voimaan tullessa toiminnassa olevassa navetassa, jossa pidetään maidontuotantoa varten lehmiä ja hiehoja. Näin ollen olemassa olevien parsinavetoiden käyttöä ei kiellettäisi, vaan niitä voitaisiin hyödyntää lypsylehmien ja –hiehojen pidossa käyttöikänsä loppuun saakka. Muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen

osalta jatkuvan kytkettynä pidon kieltoa sovellettaisiin 1.1.2028 alkaen viiden vuoden siirtymäajan päätyttyä. Vasikoiden jatkuva kytkettynä pitäminen on ollut kiellettyä jo voimassa olevan lainsäädännössä.

Lain voimaan tullessa toiminnassa olevaa parsinavettaa saisi laajentaa ja peruskorjata, kunhan parsipaikkojen lukumäärää ei lisätä. Näin ollen esimerkiksi eläinten hyvinvointia parantavat korjaukset, kuten parsirakenteiden uusiminen tai parsimattojen asentaminen olisi edelleen mahdollista, samoin kuin esimerkiksi uusien henkilöstötilojen rakentaminen navetan yhteyteen. Jos navetan rakennus- ja peruskorjaushanketta koskeva rakennuslupa on kuitenkin ollut vireillä ennen nyt ehdotetun lain voimaantuloa, sovellettaisiin ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin lehmän, hiehon ja vasikan määritelmistä. Määritelmät vastaisivat nautojen suojelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen kirjattuja määritelmiä.

Tarkemmat säännökset nautojen kytkemisestä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus jatkossakin säätää muun muassa kytkettyjen lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvaatimuksesta. Nautojen suojelusta annettua valtioneuvoston asetusta on tarkoitus muuttaa siten, että kytkettynä pidettävien lypsylehmien ja –hiehojen laidunnus- tai jaloitteluvaatimusta pidennettäisiin nykyisestä 60 päivästä 90 päivään.

122 §. *Sian pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin sian pitopaikkaa koskevista poikkeus- ja siirtymäsäännöksistä ehdotettuun 37 §:n 2 momenttiin liittyen. Lain voimaan tullessa käytössä olleiden porsitushäkkien käyttö olisi jatkossakin sallittua. Tämä mahdollistaisi olemassa olevien porsitushäkkien käytön niiden käyttöänsä loppuun saakka, jolloin kiellosta ei aiheutuisi merkittäviä kustannuksia. Tiineytyshäkkien käyttö rajattaisiin kahdeksaan päivään siemennyksen yhteydessä. Tiineytyshäkkien pitkäaikaisesta käytöstä luopuminen edellyttää muutoksia sikalarakennuksen rakenteisiin. Samaa eläinmäärää varten tarvitaan suurempi pinta-ala tai vaihtoehtoisesti samassa rakennuksessa on mahdollista pitää aiempaa vähemmän sikoja. Investoinneista aiheutuvia kustannuksia olisi tarpeen jakaa siten, että ne jakautuvat riittävänä pitkälle siirtymäajalle. Siirtymäajaksi ehdotetaan 12 vuotta lain voimaan tulosta.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan sallittua olisi emakon tai ensikon pitäminen tiineytyshäkissä enintään kahdeksan päivän ajan siemennyksen yhteydessä. Tiineytyshäkkien käyttö helpottaa emakoiden siemennystä sikalassa. Tiineytyshäkkien käyttö enintään kahdeksan päivän ajan tiineytyksen yhteydessä mahdollistaa sen, että emakko voidaan siirtää tiineytyshäkkiin samalla kun porsaas vieroitetaan. Emakko tulee kiimaan normaalisti 4–6 päivää vieroituksesta, jonka jälkeen se keinosiemennetään kahtena tai kolmena peräkkäisenä päivänä. Tämän jälkeen emakko siirretään ryhmäkarsinaan. Tiineytyshäkin käyttöön liittyy riski varhaisluomiseen, kun siat siirretään tiineytyshäkistä ryhmäkarsinaan. Ryhmään yhdistämiseen liittyy sioilla aggressiivista käyttäytymistä kuten tappeluita parin ensimmäisen päivän ajan yhdistämisen jälkeen. Kun sosiaaliseen arvojärjestykseen liittyvät yhteenotot loppuvat, ryhmä rauhoittuu. Tiinehtymisen kannalta olisi varminta yhdistää emakot tai ensikot jo ennen siemennystä, jolloin varhastiineyteen ei kohdistuisi yhteenottojen aiheuttamia riskejä tiineyden keskeytymiseen. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa sallittaisiin emakoiden ja ensikoiden pito sellaisessa porsitushäkissä, joka on ollut käytössä lain voimaan tullessa. Ehdotetun lain 37 §:n 2 momentin mukaan porsitushäkillä tarkoitetaan kiinteärakenteista häkkiä, josta emakkoa ei voi päästää vapaasti liikkumaan porsituskarsinassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin emakoiden ja ensikoiden pidempiaikaiseen tiineytyshäkissä pitoon sovellettavasta siirtymäajasta. Ehdotetun lain voimaan tullessa toiminnassa olevaan sikalaan sovellettaisiin pidempiaikaisen tiineytyshäkissä pidon kieltoa 1.1.2035 alkaen. Kielto

tulisi kuitenkin sovellettavaksi jo tätä aiemmin, jos sikalaa peruskorjataan tai laajennetaan siirtymäkauden aikana. Kieltoa sovellettaisiin myös siirtymäkauden aikana rakennettavaan uuteen sikalaan. Kieltoa sovellettaisiin tällöin siitä ajankohdasta, kun peruskorjaus, laajennus tai uusi sikala on valmistunut.

Pykälän 3 momentin mukaan lain voimaan tullessa toiminnassa olevaa sikalaa saisi laajentaa ja peruskorjata, kunhan porsitushäkkien lukumäärää ei lisätä. Näin ollen esimerkiksi eläinten hyvinvointia parantavat korjaukset, kuten häkkirakenteiden uusiminen, olisi edelleen mahdollista, samoin kuin esimerkiksi uusien henkilöstötilojen rakentaminen sikalan yhteyteen. Jos sikalanrakennus- ja peruskorjaushanketta koskeva rakennuslupa on kuitenkin ollut vireillä ennen nyt ehdotetun lain voimaantuloa, sovellettaisiin ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ensikon ja emakon määritelmistä vastaavalla tavalla kuin niistä säädetään sikojen suojelusta annetussa asetuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset emakoiden ja ensikoiden tiineytys- ja porsitushäkissä pidolle. Asetuksella säädetään esimerkiksi siitä, kuinka pitkään emakkoa tai ensikkoa voidaan pitää porsitushäkissä.

123 §. *Hevosen pitopaikkaa koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin hevosen pysyvää pitopaikkaa koskevasta siirtymäsäännöksestä. Ehdotetun lain voimaan tullessa toiminnassa olevaan talliin sovellettaisiin 37 §:n 2 momenttia 1.1.2028 alkaen viiden vuoden siirtymäajan päätyttyä. Kielto tulisi kuitenkin sovellettavaksi jo tätä aiemmin, jos tallia peruskorjataan tai laajennetaan siirtymäkauden aikana. Kieltoa sovellettaisiin myös siirtymäkauden aikana rakennettavaan uuteen talliin. Kieltoa sovellettaisiin tällöin siitä ajankohdasta, kun peruskorjaus, laajennus tai uusi talli on valmistunut.

Siirtymäaika on tarpeen, koska toiminnassa olevissa talleissa on vielä jonkin verran käytössä pilttuita hevosen pysyvänä pitopaikkana. Hevospilttuussa hevosta pidetään kytkettynä pilttuun etuosaan, toisin kuin esimerkiksi karsinassa, jossa hevonen on vapaana. Hevospilttuut ovat jo pitkään olleet väistynvä hevosten pitomuoto.

124 §. *Luonnonvaraisten eläinten hallussapitoa koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälään otettaisiin tiettyjen luonnonvaraisten eläinten hallussapitoa koskevat siirtymäsäännökset. Säännösten tarkoituksena olisi estää kohtuuttomien tilanteiden syntyminen sellaisissa tapauksissa, joissa eläimen haltuunotossa noudatettu menettely on täyttänyt kumotun lain mukaiset vaatimukset.

Eläinsuojelulain 13 §:n 1 momentissa kielletään luonnonvaraisen nisäkkään tai linnun elätettäväksi ottaminen. Ehdotetun lain 28 §:n 1 momentissa kielto laajennettaisiin koskemaan kaikkia selkärankaisia eläimiä. Pykälän 1 momentin mukaan kumotun lain nojalla haltuun otetun eläinyksilön hallussapito olisi edelleen sallittua eläimen kuolemaan saakka. Edellytyksenä olisi lisäksi, että eläimen hallussapito ei ole kielletty esimerkiksi luonnonsuojelulain tai vieraslajeja koskevan lainsäädännön perusteella.

Eläinsuojelulain 13 §:n 2 momentin mukaan tilapäisesti annettavaa sairaanhoitoa tai muuta hyväksyttävää tilapäistä tarvetta varten hoitoon otettu eläin on sen tilan salliessa vapautettava, jos on oletettavissa, että se vaikeuksitta sopeutuu luonnonvaraiseen elämään. Jos eläintä ei voida vapauttaa eikä sen hoitoa voida järjestää, eläin on lopetettava. Ehdotetussa 61 §:n 2 momentissa tiukennettaisiin luonnonvaraisen eläimen hoitoa koskevia edellytyksiä. Eläimelle annettavan hoidon jälkeen eläin olisi vapautettava luontoon tai sijoitettava eläintarhaan. Jos näin ei voitaisi menetellä, eläin olisi lopetettava. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös, jonka mahdollistaisi

ennen lain voimaantuloa tilapäisesti annettavaa sairaanhoitoa tai muuta hyväksyttävää tilapäistä tarvetta varten hoitoon otetun eläimen hallussapidon jatkamisen. Tällainen eläinyksilö saataisiin pitää hallussa sen kuolemaan saakka.

Eläinten pidon tulisi luonnollisesti täyttää ehdotetun lain mukaiset muut vaatimukset. Sen varmistamiseksi, että aluehallintovirastolla olisi tieto 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista eläimistä, eläimen pitäjän tulisi ilmoittaa eläimen hallussapidosta kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Tämä olisi välttämätöntä sen valvomiseksi, että ehdotetussa laissa asetettavia vaatimuksia luonnonvaraisen eläimen hallussapidosta ei voitaisi kiertää. Ilmoitusvelvollisuus vastaisi ehdotetussa 8 §:n 3 momentissa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta.

125 §. *Luvan- ja ilmoituksenvaraista eläintenpitoa koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ehdotettujen muutosten myötä tarvittavista siirtymäsäännöksistä.

Ehdotetun 51 §:n mukaan eläintarhojen tehtäviä muutettaisiin nykyisestä. Eläintarhaluvan muuttamiseksi eläintarhan tulisi ilmoittaa aluehallintovirastolle, miten se tulee osallistumaan 51 §:ssä säädettyihin suojelutoimiin. Ilmoitus olisi tehtävä kuuden kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta.

Ehdotetun 57 §:n mukaan kotieläinpihan tulisi tehdä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa tai sen nojalla säädettyä ilmoitusta täydentävä ilmoitus eläintenpitäjä- ja pito- paikkarekisteriin tallettavaksi. Täydentävä ilmoitus tulisi 58 §:n mukaan tehdä myös eräiden luonnonvaraisten eläinten riistanhoidollisesta tai tuotantotarkoituksessa tapahtuvasta tarhauksesta. Eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettu laki sisältää säännöksiä ja aikarajoja, joiden kuluessa toiminnan aloittamisesta tai sitä koskevista muutoksista on ilmoitettava. Ilmoitusaika on 30 vuorokautta. Selvyyden vuoksi ehdotetun säännöksen 2 ja 3 momenttiin otettaisiin säännökset kotieläinpihaa ja luonnonvaraisten eläinten tarhausta koskevan täydentävän ilmoituksen tekemisestä. Ilmoitus olisi tehtävä 30 vuorokauden kuluessa lain voimaantulosta. Kotieläinpiha on kumotun lain nojalla edellyttänyt pysyvää eläinnäyttelyä koskevaa lupaa, ellei kyseessä ole ollut vain ehdotetun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnasta ilman eläinten näytteillä pitoa. Vaikka luvanvaraisuus lakkaisi ehdotetun lain voimaan tullessa, toimijat ovat lähtökohtaisesti viranomaisten tiedossa.

Pysyvän eläinnäyttelyn määritelmää ehdotetaan muutettavaksi 5 §:n 2 momentissa siten, että pysyvällä eläinnäyttelyllä tarkoitettaisiin myös sellaista laitosta, jossa yleisöllä on mahdollisuus osallistua eläinten hoitoon tai muuhun eläinten hyvinvoinnin kannalta merkittävään toimintaan. Jos tällaisen toiminnan harjoittajalla ei ole ennestään ollut lupaa pysyvän eläinnäyttelyn pitämiseen eikä toiminnassa ole kyse kotieläinpihasta, lupa pysyvän eläinnäyttelyn pitämiseen tulisi hakea kuuden kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta.

Myös ehdotetun 60 §:n tarkoittamaa ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- tai harrastuseläinten pitoa harjoittavan tulisi tarvittaessa tehdä toimintaa koskeva ilmoitus. Toimintaa koskeva määrittely muuttuu jonkin verran kumotun lain mukaisesta määrittelystä, mikä saattaa edellyttää ilmoitettujen tietojen päivittämistä.

Ehdotetun lain 61 §:ään sisältyisi uutena velvoitteena luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittamista koskeva ilmoitusvelvollisuus. Kyseistä toimintaa harjoittavan toimijan tulisi tehdä mainittu ilmoitus aluehallintovirastolle kahden kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta.

126 §. *Tuotantoeläimenä pidettävän sian kastraatiota koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädetäisiin tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurgisen kastration kiellosta. Kieltoa sovellettaisiin 1.1.2035 alkaen. Nykyisen käytännön mukaan lihasiaksi kasvatettavat karjuporsaat kastroidaan muutaman päivän ikäisenä lihassa esiintyvän karjunhajun takia. Karjunhajua esiintyy pienellä osalla karjuista teurastusvaiheessa. Kun tällaista lihaa kypsentää, se haisee epämiellyttävältä. Haisevaa lihaa voidaan käyttää teollisuudessa joihinkin tuotteisiin, mutta sen arvo on haisematonta lihaa alhaisempi. Karjuporsaiden kirurginen kastratio on porsaalle kivulias ja stressaava toimenpide ja siksi siitä halutaan tulevaisuudessa luopua. Kirurgisen kastration vaihtoehtona on immunokastratio tai täyskarjukasvatus. Immunokastratiossa lihasialle annetaan kasvatusaikana kahdesti lääkevalmistetta pistoksena, joka estää sukupuolihormonin vaikutuksen eivätkä karjun kivekset kehity. Kivesten toiminta palautuu normaaliksi puolen vuoden kuluessa, jos sikaa ei teurasteta. Immunokastratiolla ei ole vaikutusta sianlihan turvallisuuteen elintarvikkeena. Immunokastration toteuttamisesta aiheutuu kuitenkin lisää työtä ja kustannuksia lihasikavaiheeseen sekä pistosten aiheuttaman stressin eläimille. Täyskarjukasvatuksessa karjuporsaita ei kastroida lainkaan. Karjunhajun muodostumista pyritään hallitsemaan jalostuksella, oikealla ruokinnalla ja muokkaamalla sikojen kasvatusolosuhteita. Vaihtoehtoja tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurgiselle kastratiolle on siis jo olemassa. Kirurgisesta kastratiosta luopuminen edellyttää kuitenkin merkittäviä muutoksia siantuotannossa. Suomessa pidettävien sikalinjojen täyskarjukasvatuksesta on toistaiseksi vain vähän kokemusta. Siksi tarvitaan myös tutkimusta siitä, miten sikojen jalostusta, ruokintaa ja pitoa on muutettava, kun kasvatetaan täyskarjuja leikkojen sijaan. Teurastamoiden on lisäksi varustauduttava haisevien ruuhojen tunnistamiseen ja erittelyyn muista ruhoista. Tarvittavien muutosten toteuttamiseksi on tarpeen säätää riittävän pitkistä siirtymäajasta.

7.2 Laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta

12 §. *Ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi. Lisäksi momentin säännöksiä rajattaisiin siten, että velvollisuus luovuttaa Ruokavirastolle hoidettuja tapauksia koskevia tilastotietoja kytkettäisiin siihen, että tiedot ovat tarpeellisia laissa säädettyjen tai muiden eläinlääkintähuollon viranomaistehtävien kannalta. Velvollisuus antaa Ruokaviraston tai aluehallintoviraston vaatimia tautitapauksiin tai muutoin eläinlääkärinammatin harjoittamiseen liittyviä selvityksiä ja selityksiä kytkettäisiin siihen, että nämä ovat välttämättömiä mainittujen viranomaistehtävien kannalta. Momentista poistettaisiin säännös velvollisuudesta antaa ilmoituksia hoidetuista tautitapauksista, sillä asiasta säädetään täsmällisemmin muualla laissa.

Pykälän 2 momentissa viittaus eläintautilakiin kohdistettaisiin uuteen eläintautilakiin (76/2021) ja viittauksessa mainittaisiin vastustettavien tautien sijasta uuden eläintautilain mukaiset tautiluokat. Tietojen antaminen myös rajattaisiin välttämättömiin tietoihin. Lisäksi momenttia täsmennettäisiin, jotta olisi selvempää, mille viranomaiselle ilmoitus tehdään, ja momenttiin lisättäisiin nimenomainen maininta siitä, että ilmoitusvelvollisuus koskee myös havaittua tai epäiltyä eläimen laitonta tuontia, johon liittyy usein merkittäviä riskejä tautien leviämisestä muihin eläimiin tai ihmisiin. Tämä täsmennysehdotus sisältyi hallituksen esitykseen eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskeväksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp), jonka käsittely raukesi eduskunnassa.

Pykälän 2 momentissa oleva viittaus eläinsuojelulakiin kohdistettaisiin ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista. Viittauksessa mainittaisiin eläinsuojeluviranomaisen sijasta mainitussa laissa tarkoitettu valvontaviranomainen, ja viranomaisen tiedonsaantioikeus rajattaisiin välttämättömiin tietoihin.

Pykälän 3–5 momentti olisivat uusia. Ne koskisivat etenkin koirien ja kissojen jalostuskäyttöä rajoittavista perinnöllisistä vioista ja sairauksista ilmoittamista.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin eläinlääkäriammattin harjoittajille velvollisuus salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittaa ehdotetussa eläinten hyvinvointia koskevassa laissa tarkoitetulle valvontaviranomaiselle koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista. Viranomaisen pyynnöstä eläinlääkäriammattin harjoittajan tulisi myös salassapitosäännösten estämättä antaa asiaa koskevat välttämättömät lisätiedot. Ilmoitusvelvollisuus on tarpeen eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin ehdotettujen eläinjalostusta koskevien kieltojen noudattamisen valvonnan tehostamiseksi. Ehdotettujen säännösten mukaan eläintä ei saisi käyttää jalostukseen, jos käytettävä jalostusyhdistelmä aiheuttaisi todennäköisesti jälkeläisille sellaisia sairauksia tai muita ominaisuuksia, joista aiheutuu merkittävä haittaa tämän hyvinvoinnille. Eläintä ei liioin saisi käyttää jalostukseen, jos se ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden vuoksi kykene lisääntymään luonnollisella tavalla. Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 25 §:n nojalla säädettäisiin tarkemmin siitä, millaisia eläimiä tai jalostusyhdistelmiä ei saa käyttää jalostukseen. Asetuksella säädettäisiin tarkemmin myös siitä, millaiset viat ja sairaudet olisivat ilmoitusvelvollisuuden piirissä. Esimerkiksi koiraa, joka kärsii jatkuvista hengitysvaikeuksista tai jolla on vakava-asteinen lonkkavika, ei tule käyttää jalostukseen. Varsinaisen jalostuskiellon lisäksi rekisteriin voitaisiin merkitä tieto myös sellaisesta viasta tai sairaudesta, josta aiheutuu rajoitus jalostuskäytölle. Tällainen voisi olla esimerkiksi sairaus, jonka kantajaa voidaan käyttää jalostukseen vain kyseisen sairauden osalta terveeksi todetun yksilön kanssa. Myös esimerkiksi toistuvien keisarinleikkausten osalta jalostuskiellon valvonta on käytännössä vaikeaa, ellei tietoa tehdyistä toimenpiteistä kerätä keskitetysti rekisteriin.

Ilmoitus tulisi 3 momentin mukaan tehdä käyttämällä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) mukaista Ruokaviraston ylläpitämää eläinrekisteriä varten olevaa järjestelmää. Koirien rekisteröinnistä säädetään eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain nojalla annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa koirien tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1/2021). Mainitun lain ja asetuksen mukaan koiran haltijan vastuulla on tunnistusmerkitä koira ja ilmoittaa se rekisteriin. Vastaava kissojen tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva asetusta on tarkoitus antaa siten, että se tulisi voimaan vuoden 2026 alussa. Eläinlääkäreiden vastuulle ehdotettujen ilmoitusten tekemistä ja vastaanottamista sujuvoitattaisiin huomattavasti se, jos jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista ilmoitettaisiin samaan järjestelmään, jossa koiria ja kissoja koskeva rekisteri toimii. Tällöin ilmoitukset yhdistyisivät suoraan kyseessä olevia eläimiä koskeviin tietoihin.

Pykälän 4 momentin mukaan perinnöllisiin vikoihin liittyvät ilmoitetut tiedot olisivat julkisia. Kyse olisi poikkeussäännöksestä lain 16 §:ään ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 23 §:ään nähden. Ensiksi mainitun pykälän mukaan eläinlääkäriammattin harjoittajalla on hoitamiaan eläimiä koskeva salassapitovelvollisuus. Julkisuuslain 23 §:n mukaan viranomaisen palveluksessa oleva ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää tietoa tai viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Eläinjalostusta koskevien säännösten tavoitteena on estää sairaiden eläinten käyttäminen jalostukseen. Olisi tämän tavoitteen mukaista, jos tieto eläimen jalostuskiellosta tai -rajoituksesta olisi julkinen ja että olisi tarvittaessa kenen tahansa tarkistettavissa, että tietyllä eläimellä ei ole rekisteriin merkittyjä jalostusta rajoittavia terveysongelmia.

Momenttiin ehdotetaan myös säännöstä, jonka mukaan muiden pykälän nojalla ilmoitettujen tietojen kuin 3 momentin tarkoittamia perinnöllisiä vikoja koskevien tietojen salassa pidettävyys määräytyisi julkisuuslain 24 §:n säännösten perusteella. Tämä merkitsisi, että eläinlääkäriammattin harjoittajalle säädetty erityinen salassapitovelvollisuus ei ulottuisi viranomaiselle

ilmoitettuihin viranomaisen hallussa oleviin tietoihin, vaan ilmoitetut tiedot olisivat viranomaisen hallussa olevina julkisuuslain mukaisesti julkisia, ellei jokin 24 §:ssä säädetty salassapito-peruste soveltuisi. Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain mukaan eläinlääkäriammattin harjoittajan salassapitovelvollisuus koskee paitsi hoidettuja eläimiä koskevia tietoja myös kyseisten eläinten kanssa samassa eläintenpitoyksikössä oleviin eläimiin liittyviä tietoja. Lisäksi se koskee yksityisen tai perheen taloudellista asemaa, terveydentilaa, sosiaalisia olosuhteita ja muuta niihin verrattavaa yksityiselämää koskevia tietoja, jotka ovat salassa pidettäviä myös julkisuuslain 24 §:n nojalla. Ehdotettu säännös poistaisi salassapitosäännöksiin liittyvää päällekkäisyyttä sekä selkeyttäisi ja helpottaisi viranomaistoimintaa. Ilmoitettuja tietoja käsitellään viranomaisissa eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnassa sekä eläinlääkäriammattin harjoittamista koskevassa valvonnassa. Valvontaviranomaisilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja paitsi eläinlääkäreiltä, myös eläimen omistajilta ja toisilta viranomaisilta. Yksittäisessä valvonnassa käsitellään yleensä samanaikaisesti monesta eri lähteestä saatuja tietoja, ja olisi tarkoituksenmukaista, jos eläimeen liittyvien tietojen julkisuus määräytyisi samoin perustein riippumatta tiedon lähteestä.

Ehdotetun 5 momentin mukaan niistä vioista ja sairauksista, joista 3 momentissa säädetty ilmoitus tulisi tehdä, säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Jalostuskäyttöä rajoitettavia vikoja ja sairauksia ei ole mahdollista yksilöidä riittävällä tavalla lain tasolla, sillä tarkoitettavat viat ja sairaudet vaihtelevat mm. eläimen rodusta tai tyyppistä riippuen. Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 25 §:n perusteluissa on kuvattu koirilla esiintyviä perinnöllisiä ominaisuuksia tai vikoja. Näistä on mainittu mm. liioitellun lyhyt kuono ja siitä johtuvat rakenteellisesti ahtaat hengitystiet, liialliset ihopoimut ja niistä aiheutuvat silmävauriot ja tulehdukset sekä vaurioille altistavat silmäluomien epänormaali koko tai muoto. Mm. nämä ongelmat voivat estää tai rajoittaa eläimen jalostuskäyttöä. Ilmoitettaviin vikoihin ja sairauksiin kuuluisivat myös esimerkiksi keisarinleikkaukseen johtavat synnytysvaikeudet. Valtioneuvoston asetus on tarkoitettu valmistella siten, että siihen sisällytetään sekä ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 25 §:n nojalla annettavat tarkemmat säännökset jalostuskielloista ja -rajoituksista, että nyt ehdotetut tarkemmat säännökset ilmoitettavista vioista ja sairauksista. Ehdotetun 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1/2021 koiran haltijan velvollisuudelle ilmoittaa koira rekisteriin on säädetty siirtymäaikaa siten, että ennen 1.1.2023 syntyneet koirat on ilmoitettava rekisteriin 31.12.2023 mennessä ja vuonna 2023 tai sen jälkeen syntyneet koirat viimeistään kolmen kuukauden ikäisinä. Tästä johtuu, että koirat ovat kattavasti rekisterissä vasta vuoden 2024 alusta lukien. Kissojen tunnistamista ja rekisteröintiä koskeva asetus on tarkoitettu antaa siten, että kissat olisivat kattavasti rekisterissä vuoden 2027 alusta lukien. Mainitusta syystä lain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että ilmoitusvelvollisuutta koskevan 3 momentin soveltaminen alkaisi koirien osalta vuonna 2024 ja kissojen osalta vuonna 2027.

7.3 Kalastuslaki

47 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi 9-kohta, jossa säädettäisiin ELY-keskuksen toimivallasta myöntää lupa poiketa lopetusvelvollisuudesta pykälässä säädetyin ehdoin. Poikkeuslupa voitaisiin myöntää pykälän 1 momentissa mainittujen syiden perusteella.

58 §. Kalojen vapauttaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jossa säädettäisiin takaisin veteen laskettavan kalan käsittelystä. Saaliiksi saatua takaisin veteen laskettavaa kalaa olisi käsiteltävä mahdollisimman varoen, jotta kalalle ei aiheutuisi tarpeetonta kipua ja kärsi-

mystä, ja että sen elinkelpoisuus olisi mahdollisimman hyvä veteen laskemisen jälkeen. Takaisin veteen laskettavan kalan hyvään käsittelyyn kuuluu muun muassa kalan koskettelun ja kuivilla oloajan minimointi, kalan varovainen ja nopea irrottaminen koukusta tai verkosta, sekä varoen veteen palauttaminen.

Jos takaisin veteen laskettava kala on selvästi niin vahingoittunut, että se tulee todennäköisesti menehtymään vapauttamisen jälkeen, tulisi kala lopettaa ennen takaisin veteen laskemista kalan tarpeettoman kärsimyksen vähentämiseksi. Selkeitä kalan todennäköiseen menehtymiseen johtavia vaurioita olisivat esimerkiksi suuri verenvuoto tai kalan liikkumattomuus sitä kosketettaessa.

58 a §. Kalojen ja rapujen lopetus. Pykälässä säädettäisiin kalojen ja rapujen lopetuksesta ja lopetukseen liittyvistä seikoista. Lopetusvelvollisuutta koskevilla määräyksillä pyrittäisiin puuttamaan kalojen ja rapujen kohteluun ja yhtenäistämään saaliiksi otettavien kalojen lopetusta koskeva sääntely muun eläinten hyvinvointiin liittyvän lainsäädännön kanssa. Esityksessä kalan lopettamisella mahdollisimman nopeasti tarkoitettaisiin sitä, että saaliiksi otettava kala tulisi lopettaa välittömästi siten, ettei sille aiheudu tarpeetonta kipua ja kärsimystä. Kalaa ei esimerkiksi saisi jättää elävänä jäälle tai muuten vedettömään säilytykseen. Lopetusvelvollisuutta voidaan lykätä, mikäli olosuhteet vaikeuttavat lopettamista, tai jos saaliiksi saatu kala sumputetaan. Sumpussa tai muussa elävän kalan säilyttämiseen soveltuvassa laitteessa säilyttämisen tulisi olla tilapäistä, jonka jälkeen kala tulisi lopettaa pykälässä säädetyin mukaisesti, ellei sitä vapauteta takaisin veteen sumputuksen jälkeen.

Kalan lopettamisella mahdollisimman kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että kala olisi lopetettava joko kovalla iskulla päähän tai taittamalla sen niska. Lisäksi kala olisi mahdollisuuksien mukaan syytä verestää lopetuksen yhteydessä lopetusmenetelmän tehostamiseksi, koska esim. kova isku kalan päähän ei aina johda kalan välittömään kuolemaan, vaan kala saattaa ainoastaan taintua iskun seurauksena. Säännöstä sovellettaisiin myös kalastuskilpailuissa. Myös elävän kalan käyttäminen syötinä kiellettäisiin.

Kalojen lopetusta vaikeuttavina olosuhteina tarkoitettaisiin esimerkiksi kovaa tuulta, merenkäyntiä tai muita vaativia sääilmiöitä pyydysten kokoamisen yhteydessä, joka edellyttää siirtymistä suojaisemmalle vesialueelle, satamaan tai maihin ennen kalojen lopetusta. Vaikeuttavat olosuhteet eivät vapauta lopetusvelvollisuudelta, vaan niiden perusteella lopetusta voidaan lykätä. Näissäkin tapauksissa lopetus on tehtävä heti kun se on mahdollista.

Sumpulla tai muulla elävän kalan säilyttämiseen soveltuvalla laitteella tarkoitettaisiin sellaista elävien kalojen säilyttämiseen tarkoitettua laitetta, jota pidetään vedessä tai jossa vesi vaihtuu, tai jossa on niin suuri vesimäärä, että se ei aiheuta kaloille hidasta tukehtumista. Elävän kalan säilyttämiseen soveltuvalla tilalla tarkoitettaisiin esimerkiksi rantavedessä olevaa kalojen aidattua tilaa, joka täyttää edellä tarkoitettujen veteen liittyvät vaatimukset. Jos kalaa ei olisi tarkoitus lopettaa heti saaliiksi ottamisen jälkeen, tulisi sitä säilyttää vedessä, edellä mainituin tavoin.

Kaloja ei tarvitsisi välittömästi saaliiksi ottamisen jälkeen lopettaa, jos kerralla saadaan niin suuri saalismäärä, että kalojen lopettaminen on käytännössä mahdotonta. Tällaisia suuria saalismääriä voidaan saada esimerkiksi trooli-, nuotta- ja rysäkalastuksessa. On myös mahdollista, että esimerkiksi muikun, kuoreen, silakan tai kilohailin verkkokalastuksen yhteydessä tai katis-kalla pyydetäessä saaliiksi tulee kerralla niin suuri saalismäärä, että kalojen lopettaminen ei käytännössä ole mahdollista.

Tässä esityksessä säädettäisiin myös rapujen lopettamisesta mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että ravut tulisi keittämällä lopetettaessa laskea kiehuvaan veteen. Veden tulisi pysyä kiehuvana koko sen ajan, kun rapuja lisätään veteen ja keitetään. Tarpeettoman kärsimyksen välttämiseksi rapuja ei tulisi lisätä kattilaan niin nopeasti tai niin paljon, että veden lämpötila laskee alle kiehumispisteen. Muita rapujen lopetukseen soveltuvia menetelmiä tai tekniikoita olisi esimerkiksi äyriäisten lopetukseen kehitetty sähköinen lopetusväline. Rapujen elävänä kuljettamiseen ravustuspaikalta lopetuspaikalle ei tulisi käyttää tarpeettoman pitkää aikaa. Kuljetuksessa tulisi käyttää rapujen kuljetukseen soveltuvia välineitä ja menetelmiä.

Ravun tai kalan lopettavan henkilön olisi varmistettava, että kala tai rapu on kuollut ennen kuin sen käyttämiseen ravinnoksi tai muihin toimenpiteisiin kuten hävittämiseen ryhdyttäisiin.

Pykälässä säädettäisiin myös asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin lopetuksessa käytettävistä lopetusmenetelmistä ja –tekniikoista, saalismääristä ja kalojen lopetusta vaikeuttavista olosuhteista.

7.4 Rikoslaki

17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 §. Eläinsuojelurikos. Rikoslain 17 luvun 14 §:ssä säädetään eläinsuojelurikoksesta. Säännöksen nojalla rangaistavaa on eläimen kohteleva julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen säännöksessä viitatuun lainsäädännön vastaisesti. Pykälän 1 kohdassa viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista. Ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista sisältyisi myös uusia velvoitteita, jota ei ole nykyisessä eläinsuojelulaisissa. Eläinsuojelurikoksena olisi jatkossa rangaistavaa myös lain uusien velvoitteiden vastainen eläimen kohteleva julmasti tai sille tarpeetonta kärsimystä tai kipua aiheuttaen.

Eläinten hyvinvoinnista annettavaksi ehdotetun lain 6 §:ssä säädettäisiin kiellosta aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Tuskan aiheuttamisesta eläimille ei olisi enää tarpeen säätää, koska se sisältyisi kärsimyksen aiheuttamiseen. Tämän vuoksi maininta tuskan aiheuttamisesta poistettaisiin myös eläinsuojelurikosta koskevasta säännöksestä. Muutoksella ei olisi vaikutusta säännöksen rangaistavuuden alaan tai soveltamiskäytäntöön.

23 §. Eläintenpitokielto. Rikoslain 17 luvun 23 §:ssä säädetään eläintenpitokiellosta. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan eläintenpitokielto voidaan määrätä muun muassa henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikoksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Viitatussa 54 §:n 1 momentissa luetellaan tekoja ja laiminlyöntejä, joilla voi olla suoranaista vaikutusta eläimen hyvinvointiin ja jotka ovat rangaistavia myös huolimattomuudesta tehtyinä. Eläintenpitokieltoa voidaan pitää tällaisissa tapauksissa edelleen lähtökohtaisesti perusteltuna eläinten hyvinvoinnin turvaamistoimenpiteenä.

Säännöksessä oleva viittaus eläinsuojelulain 54 §:n 1 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi eläinten hyvinvoinnista annettavan lain 109 §:n 1 momenttiin. Ehdotettu 109 §:n 1 momentti sisältäisi nykyistä säännöstä vastaavalla tavalla sellaisia kriminalisointeja, jotka tarkoittaisivat eläinten hyvinvointiin suoraan ja haitallisesti vaikuttavien tekojen tekemistä tai hoito- tai muiden velvoitteiden laiminlyöntiä. Rikkomustyyppiset teot eivät aina ole sellaisia, että henkilöä voitaisiin niiden vuoksi pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläimistä.

Eläintenpitokiellon määräämisen perusteisiin ei näissä tilanteissa ehdotettaisi asiallisia muutoksia nykytilaan nähden.

Lisäksi viitattaisiin ehdotetun eläinten hyvinvoinnista annettavan lain 109 §:n 2 momentin 5 ja 6 kohtaan. Eläimen jalostukseen tai jalostusmenetelmää koskevan kiellon rikkomisesta voi aiheuttaa eläimille tarpeetonta kärsimystä. Myös eläinten hallitsematonta lisääntymistä koskevan velvoitteen rikkomisesta voi aiheutua eläimille tarpeetonta kärsimystä ja muun muassa eläimen perimään liittyviä hyvinvointihaittoja. Eläinten kielletty jalostus ja hallitsematon lisääntyminen liittyy usein myös niin sanottuun pentutehtailuun, jossa eläinten hyvinvoinnista piittaamattomalla ja tehokkaalla lisääntymisellä pyritään maksimoimaan niistä saatava taloudellinen hyöty. Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi on tarpeen, että velvoitetta rikkovalle voitaisiin määrätä eläintenpitokielto. Ehdotetussa säännöksessä viitattaisiin myös 109 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohtiin. +Momentin 3 kohdassa säädettäisiin eläinten pakkosyöttämisen ja -juottamisen kiellon rikkomisen rangaistavuudesta. Esimerkiksi hanhien pakkosyöttäminen lihotustarkoituksessa aiheuttaa niille varsin merkittävää kärsimystä. Tällaiseen toimintaan voisi liittyä merkittävä taloudellinen intressi, jolloin pelkkä teon rangaistavuus ei välttämättä estä toiminnan jatkumista. Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi kielloa rikkovalle tulisi voida määrätä eläintenpitokielto. Momentin 4 kohdassa säädettäisiin myyntitarkoitukseen tuotavien koiran- ja kissanpentujen tuontikiellon rikkomisesta. Kiellolla on tarkoitus puuttua erityisesti pentutehtailtujen pentujen tuontiin, johon liittyy usein merkittävään taloudelliseen intressiin. Pentutehtailu ja pentujen tuonti on liiketoimintaa, johon liittyy eläinten hyvinvointiriskien lisäksi myös eläintautien leviämiseen, kuluttajansuojaan ja harmaaseen talouteen liittyviä ongelmia. Kieltoa rikkovalle tulisi voida rangaistuksen lisäksi voida määrätä myös eläintenpitokielto, koska houkutus toiminnan jatkamiselle rangaistuksesta huolimatta voi olla varsin suuri. Eläintenpitokiellolla voitaisiin puuttua tehokkaalla tavalla toimintaan ja estää sen jatkuminen.

7.5 Laki eläinten kuljetuksesta

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin.* Voimassa olevan pykälän 1 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista. Säännöksestä poistettaisiin sana ”käsittely” sillä ehdotetussa laissa käsittely olisi osa kohtelua.

7.6 Metsästyslaki

1 §. *Lain soveltamisala.* Voimassa olevan pykälän 3 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista.

33 §. *Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät.* Pykälän 4 momentissa viitataan kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa eläinsuojelulain 3 §:ään ja eläinten lopettamisesta lain 32 §:ään. Viittaukset kohdistettaisiin eläinten hyvinvoinnista annettavaksi ehdotetun lain asianomaisiin pykäliin.

7.7 Vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettu laki

7 §. *Viranomaiset.* Voimassa olevan pykälän 4 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista.

16 §. *Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen.* Pykälän 7 momentissa viitataan kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa eläinsuojelulain 3

§:ään ja eläinten lopettamisesta lain 32 §:ään. Viittaukset kohdistettaisiin eläinten hyvinvoinnista annettavaksi ehdotetun lain asianomaisiin pykäliin.

7.8 Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Voimassa olevan pykälän 1 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista. Samalla säännöksestä poistettaisiin sana ”käsittely”, sillä ehdotetussa laissa käsittely olisi osa kohtelua.

7.9 Luonnonsuojelulaki

38 §. *Eläinlajien rauhoittaminen.* Voimassa olevan pykälän 3 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin ja eläintautilakiin. Viittaukset ovat liittyneet vierasperäisiin lajeihin, joiden sääntely on nykyisin järjestetty vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetulla lailla (1709/2015) ja asiaan aiemmin liittynyt luonnonsuojelulain 43 § on sen vuoksi kumottu. Viittaukset ehdotetaan poistettaviksi tarpeettomina.

41 §. *Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin.* Voimassa olevan pykälässä viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista. Pykälään tehtäisiin myös säännösteknisiä korjauksia.

7.10 Laki eläinjalostustoiminnasta

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Voimassa olevassa pykälässä viitataan kumottavaksi ehdotettuun eläinsuojelulakiin. Viittaus muutettaisiin viittaukseksi ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista. Samalla viittaus eläintautilakiin ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettuun lakiin ajantasaistettaisiin.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettuun lakiin eläinten hyvinvoinnista sisältyisi erittäin paljon asetuksenantovaltuuksia, kuten myös kumottavaan eläinsuojelulakiin on sisältynyt. Laki koskisi nykyiseen tapaan kaikkia eläimiä. Eräitä nyt asetustasolla olevia säännöksiä nostettaisiin lakitasolle, jotta saataisiin luotua riittävän kattava perussääntely. Lain säännöksiä tarkempien säännösten antaminen on kuitenkin edelleen välttämätöntä muun muassa sen vuoksi, että voitaisiin ottaa huomioon eri eläinlajien erityistarpeet ja eläintenpitoa tai eläimillä harjoitettavaa toimintaa koskevat erilaiset vaatimukset. Tarkoituksena onkin, että muun muassa keskeisten tuotantoeläinten pitovaatimuksista annettaisiin nykyiseen tapaan tarkempia säännöksiä. Asetuksenantovaltuudet osoitettaisiin pääosin valtioneuvostolle seuraavasti.

Lain tultua voimaan annettaisiin valtioneuvoston asetukset, joihin sisältyisivät tarvittavat tarkemmat säännökset:

- 1) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista pidettäväksi sallituista seura- ja harrastuseläimistä;
- 2) 15 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia;

3) 15 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettuista eläinten keinosiemennyksestä ja muiden keinolliseen lisäämiseen liittyvistä toimenpiteistä;

4) 21 §:n 3 momentissa tarkoitetuista pysyvistä pitopaikoista, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä;

5) 59 §:n 6 momentissa tarkoitettuista broilerikasvattamon tuotantojärjestelmän kuvauksesta, tuotantojärjestelmää koskevista keskeisistä tiedoista, broilereiden kasvatustiheyttä koskevista vaatimuksista, hyvän käytännön oppaasta, broilereiden kuolleisuudessa huomioon otettavista seikoista sekä teurastamoon toimitettavista parvea koskevista tiedoista;

6) 64 §:n 6 momentissa tarkoitettuista eläinten lopetuksessa käytettävistä lopetusmenetelmistä ja lopetustekniikoista;

7) 86 §:n 4 momentissa tarkoitettuista eläinten hyvinvointiarvion tekemisestä, eläinten omistajalle tai pitäjälle, teurastamotoimijalle ja aluehallintovirastolle tehtävästä ilmoituksesta sekä hyvinvointiarvion vaikutuksesta broilereiden kasvatustiheyteen.

Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä:

1) 9 §:n 4 momentissa tarkoitettuista eläinlajilistojen muuttamista koskevan hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä;

2) 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuista eläinlajilistasta poikkeamista koskevan hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä;

3) 12 §:n 3 momentissa tarkoitettuista eläinten käsittelystä sekä käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin totuttamisesta;

4) 13 §:n 5 momentin nojalla siitä, mitä on pidettävä eläinten kovakouraisena käsittelynä tai koulutuksena, liikana rasittamisena, kohtuuttoman ankarana kurissa pitämisenä sekä eläimen tarpeettomana vahingoittamisena;

5) 15 §:n 4 momentissa tarkoitettuista eläimelle sallittujen toimenpiteiden tekemisessä ja eläinten keinosiemennyksessä käytettävistä menetelmistä;

6) 15 §:n 5 momentissa tarkoitettuista eläimen ulkonäön muuttamiseen tähtäävistä ja muista kielletyistä toimenpiteistä;

7) 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuista toimenpiteiden tekijöiden koulutuksesta ja pätevyydestä sekä toimenpiteiden tekemisessä käytettävistä menetelmistä ja tarvittavasta kivunlievityksestä;

8) 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuista eri eläinlajien hoitoon, käsittelyyn ja lopetukseen tarkoitettuihin välineille, laitteille ja aineille asetettavista vaatimuksista;

9) 20 §:n 5 momentissa tarkoitettuista eläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ja muista eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvittavista hoitotoimista sekä eläinten ryhmässä pidosta;

10) 21 §:n 3 momentissa tarkoitettuista hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juotosta;

- 11) 22 §:n 4 momentissa tarkoitettua eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamisesta;
- 12) 25 §:n 5 momentin nojalla siitä, millaisia eläimiä ei saa käyttää jalostukseen, kielletyistä jalostusmenetelmistä sekä siitä, millaisiin toimenpiteisiin eläimen omistajan tai pitäjän on ryhdyttävä pitämiensä eläinten hallitsemattoman lisääntymisen estämiseksi;
- 13) 26 §:n 7 momentissa tarkoitettua löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä ja löytöeläimiä koskevan tilaston laatimisesta;
- 14) 30 §:n 3 momentissa tarkoitettua eläinten pitäjien ja muiden eläinten hoitajien koulutuksesta ja pätevyydestä;
- 15) 31 §:n 3 momentin nojalla siitä, millaisiin toimenpiteisiin eläinten pitäjän on ryhdyttävä häiriötilanteisiin varautumiseksi;
- 16) 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua kuolleiden eläinten lukumääriä koskevasta kirjanpidosta;
- 17) 33 §:n 4 momentin nojalla pitopaikan koosta, materiaaleista, rakenteista ja ominaisuuksista;
- 18) 33 §:n 5 momentissa tarkoitettua tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä;
- 19) 34 §:n 2 momentissa tarkoitettua pitopaikan turvallisuuteen vaikuttavista materiaaleista, rakenteista ja muista ominaisuuksista;
- 20) 35 §:n 5 momentissa tarkoitetuista pitopaikan olosuhteista sekä ulkona pidettävien eläinten suojaamisesta epäsuotuisia sääoloja vastaan;
- 21) 37 §:n 5 momentin nojalla pitopaikan koolle, rakenteille, varusteille ja laitteille asetettavista vaatimuksista;
- 22) 38 §:n 2 momentissa tarkoitetuista eläinten tarkastamisen kannalta välttämättömistä tiloista ja välineistä ja sairaiden vahingoittuneiden eläinten hoitoa tai eristämistä varten tarvittavista tiloista;
- 23) 41 §:n 2 momentin nojalla eläimen luovutuksen yhteydessä annettavista tiedoista ja tavasta, jolla tiedot annetaan;
- 24) 43 §:n 3 momentin nojalla sellaisista kilpailuista ja näyttelyistä, jotka tarpeettomasti vaarantavat eläinten hyvinvointia ja joiden järjestäminen on kielletty;
- 25) 44 §:n 2 momentissa tarkoitettua eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevyydestä;
- 26) 45 §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläinkilpailua ja -näyttelyä koskevista vaaratekijöistä ja tarvittavista toimenpiteistä niiden poistamiseksi tai vähentämiseksi;
- 27) 47 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksenvaraista eläinkilpailun järjestämistä koskevasta ilmoituksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä;
- 28) 49 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäjän kirjaamisvelvollisuudesta;

29) 50 §:n 4 momentissa tarkoitetuista kielletyistä esityksistä ja luonnollista elinympäristöä vastaavista pitopaikoista eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä;

30) 51 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläintarhan luonnonvaraisen eläimistön suojelua ja biologisen monimuotoisuuden säilymistä edistävästä tehtävästä;

31) 53 §:n 4 momentissa tarkoitettu eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevasta lupahakemuksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä;

32) 56 §:n 4 momentissa tarkoitettu eläintarha- ja muussa luvanvaraisessa toiminnassa tapahtuvia muutoksista koskevan ilmoituksen sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksistä;

33) 62 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituksenvaraista toimintaa koskevista ilmoituksista ja niihin liitettävistä selvityksistä;

34) 63 §:n 3 momentissa tarkoitettu luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevasta eläinlajeja ja eläimiä koskevasta luettelon pitämisestä ja siihen merkittävistä tiedoista;

35) 64 §:n 6 momentissa tarkoitettu eläimen lopettavan henkilön pätevydestä;

36) 65 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläinten teurastamisesta teurastamon ulkopuolella;

37) 66 §:n 2 momentissa tarkoitettu lopetusasetusta täydentävistä säännöksistä, jotka koskevat kalojen lopetusta ja teurastusta sekä porojen ja tarhatun riistan teurastusta;

38) 67 §:n 3 momentissa tarkoitettu aluehallintovirastolle lopetustoiminnan harjoittamisesta tehtävistä ilmoituksista;

39) 68 §:n 5 momentissa tarkoitettu eri viranomaisten tehtävistä joukkolopetuksessa sekä eläinten joukkolopetuksessa noudatettavista menettelyistä;

40) 87 §:n 4 momentissa tarkoitettu valvontaviranomaisen ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä toiselle valvontaviranomaiselle;

41) 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläinyksilön hallussapitoa koskevasta poikkeuksesta;

42) 120 §:n 2 momentissa tarkoitettu eläimen hallussapitoa koskevan eläimen omistajan tai pitäjän ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös 18 §:n 3 momentin nojalla säätää muistakin pykälässä tarkoitetuista välineistä ja laiteista, joihin sovellettaisiin pykälän säännöksiä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 106 §:n 4 momentissa ja 107 §:n 3 momentissa tarkoitettu rekisteritietojen merkitsemisessä noudatettavasta menettelystä.

Esityksen liitteenä on luonnokset valtioneuvoston asetuksiksi ehdotetussa 21 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tarkemmista säännöksistä, jotka koskevat mainitun säännöksen 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja poikkeuksia jatkuvasti saatavilla olevan juomaveden vaatimukseen. Liitteenä oleviin asetuksiin sisältyy myös luonnos kytkettynä pidettävien lypsylehmien ja -hiehojen jaloitteluvaatimuksista. Lisäksi liitteenä on luonnos porsaiden kirurgisen kastraation yhteydessä tarvittavasta kivunlievityksestä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2023.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on samanaikaisesti hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki. Nyt ehdotetun esityksen lakiehdotuksessa 9. muutettaisiin voimassa olevan luonnonsuojelulain (1096/1996) 38 §:ää ja 41 §:ää. Ehdotettuun uuteen luonnonsuojelulakiin ei sisälly voimassa olevan luonnonsuojelulain 38 §:ää vastaavaa säännöstä. Ehdotetun uuden luonnonsuojelulain 73 § korvaisi voimassa olevan luonnonsuojelulain 41 §:n.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksestä aiheutuvat kustannukset hoidetaan valtiontalouden hyväksytyin kehyksin ja valtion talousarvioiden puitteissa. Esitys ei edellytä lisähenkilötyövuosia eikä muita lisäresursseja, vaan ne kohdennetaan nykyisistä resursseista.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Johdanto

Esityksen 1. lakiehdotuksessa (Laki eläinten hyvinvoinnista) on runsaasti säännöksiä, joilla on liityntä perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin tai perustuslain 80 §:ssä tarkoitettuun lain-säädäntövallan siirtämiseen ja asetuksen antamiseen. Myös esityksen 2. lakiehdotusta (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta) ja 4. lakiehdotusta (Laki rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta) arvioidaan jäljempänä suhteessa perustuslakiin.

11.2 Elinkeinovapaus

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomaislupaa edellyttäisi eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan toiminnan harjoittaminen. Myös lain 51 §:ssä säädettyjä eläintarhan eräitä tehtäviä voi pitää eläintarhatoimintaa koskevana lupaedellytyksinä. Ilmoitusta toiminnan harjoittamisesta edellyttäisi 46 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläinkilpailujen järjestäminen, 57 §:ssä tarkoitettu kotieläinpihatoiminnan harjoittaminen, 60 §:n 1 momentissa tarkoitettu ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito, 61 §:n 1 momentissa tarkoitettu luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen sekä 67 §:n 1 momentissa tarkoitettu laajassa mitassa tapahtuva eläinten lopetustoiminta. Lakiehdotuksen 106 §:n mukaan sekä luvan- että ilmoituksenvaraista toimintaa harjoittavat toimijat rekisteröitäisiin.

Eläinten hyvinvointia koskevaan lakiin sisältyisi myös eräitä toimijoita koskevia kelpoisuusvaatimuksia. Ehdotettu 16 §:n 1 momentti koskisi eläimelle tehtävän toimenpiteen tekijän kelpoisuutta, 30 § eläinten pitäjien ja muiden hoitajien kelpoisuutta, 44 §:n 1 momentti eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevyyttä, 48 §:n 4 momentti kilpailueläinlääkäriin pätevyyttä ja 64 §:n 2 momentti eläimiä lopettavan henkilön pätevyyttä.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että elinkeinotoiminnan luvanvaraisuus on mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Elinkeinotoiminnan edellytyksenä olevan ilmoitusvelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 9/2005 vp, s. 2/I, PeVL 56/2002 vp, PeVL 45/2001 vp, s. 2/I). Myös toimijalle asetettavat kelpoisuusvaatimukset liittyvät perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaisiin oikeuksiin työn ja ammatin valinnan vapaudesta, minkä vuoksi lakiin on otettava luonnehdintoja siitä, minkälaista kelpoisuutta asianomaisilta henkilöiltä edellytetään (PeVL 26/2001 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Sen lisäksi rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten, tulee ilmetä laista. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta (PeVL 15/2008 vp, s. 2/II).

Ehdotetussa eläinten hyvinvointia koskevan lain 101 §:ssä säädettäisiin eläintarhaa, sirkusta ja eläinnyttelyä koskevan luvan peruuttamisesta ja muuttamisesta. Luvan peruuttamisen edellytyksenä olisi rikkomuksen oleellisuusvaatimus ja se, että toiminnanharjoittaja ei ole korjannut epäkohtia asetetussa kohtuullisessa määräajassa. Luvan peruuttamisen ja laitoksen sulkemisen sijaan lupaa voitaisiin myös muuttaa ja sulkea vain laitoksen osa, jos se olisi eläinten hyvinvoinnin kannalta riittävää. Vastaavalla tavalla säädettäisiin 102 §:ssä myös ilmoitusta edellyttävän eläintenpidon tai toiminnan taikka sen osan kieltämisestä. Hallinnollisilla toimilla pyritäisiin näin ollen puuttamaan harjoitettavaan toimintaan mahdollisimman vähän ja vain sen verran, mikä olisi eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta ja ympäristöstä kuuluu kaikille. Säännös kattaa myös eläimet. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 2/2013 vp) todennut, että velvollisuus pyrkiä parhaalla mahdollisella tavalla välttämään eläinten kipua, tuskaa ja kärsimystä on epäilemättä yhteiskunnallisesti hyväksyttävä ja erittäin painava peruste rajoittaa tieteen vapautta, elinkeinovapautta ja omaisuuden suojaa koe-eläintoiminnassa. Valiokunta on lisäksi todennut, että perusteella on liityntä myös perustuslain 20 §:n ympäristövastuusääntöön, vaikka eläinten hyvinvoinnin edistämisessä on kysymys ennemminkin eettisesti kestävästä periaatteesta kuin suoranaisesti perusoikeuksien turvaamisesta.

Ehdotetussa eläinten hyvinvointia koskevassa laissa määriteltäisiin edellytykset, joiden täytyessä lupa myönnettäisiin. Lakiin sisältyisivät myös tarvittavat säännökset luvan peruuttamisesta sekä ilmoitusta edellyttävän toiminnan kieltämisestä. Ehdotetuilla säännöksillä on edellä todetun mukainen hyväksyttävä peruste ja sääntely täyttää perusoikeuksien rajoituksia sisältäviltä säännöksiltä edellytettävät tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden sekä lailla säätämisen vaatimukset. Sääntely on sen oikeasuhtaisuuteen liittyvän vaatimuksen täyttymiseksi rakennettu myös siten, että luvan peruuttaminen, toiminnan kieltäminen ja muu vastaava hallinnollinen toimenpide voi tulla kyseeseen vain vakavimpien eläinten hyvinvointia vaarantavien tilanteiden osalta, jos tilanne on sellainen, että sitä ei saada lievemmin toimin korjattua. Eläinten hyvinvoinnin asianmukainen turvaaminen edellyttää myös joiltain toimijoilta määrätynlaista kelpoisuutta tai pätevyyttä.

Eläinsuojelulain 22 §:ssä säädetään asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla voidaan eläinsuojelullisista syistä kieltää eläinten tarhaaminen tuotannollisessa tarkoituksessa. Pykälän perustelujen mukaan säännöstä sovellettaisiin, jos eläinlajia tai -rotua ei voida nykyisen tiedon mukaan kohtuudella tarhata Suomessa eläinsuojelullisesti hyväksyttävällä tavalla. Suomen ilmasto-olo-

suhteet saattaisivat esimerkiksi olla perusteena trooppisesta ilmanalasta peräisin olevien eläinlajien tarhaamisen kieltämiseen. Perustuslakivaliokunta on turkistarhausta koskevan kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä ottanut kantaa eläinsuojelulain 22 §:ään (PeVL 18/2013 vp). Valiokunnan mukaan pykälä ei täytä perustuslain vaatimusta, jonka mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Lisäksi valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että perustuslailla on suojattu jokaisen oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Lausunnossaan valiokunta piti selvänä sitä, että asetuksenantajaa ei voida ainakaan näin väljästi valtuuttaa kieltämään eläinten tarhaamista tuotannollisessa tarkoituksessa, vaan tällaisen sääntelyn tulee perustua lakiin.

11.3 Omaisuudensuoja

Ehdotetussa eläinten hyvinvointia koskevan lain 8 §:n 1 momentissa määriteltäisiin edellytykset, joiden täytyessä eläintä voitaisiin pitää tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäytelyssä. Säännöksen mukaan vain sellaisia eläinlajeja voitaisiin pitää, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen näytön ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää eläinten hyvinvoinnin turvaavalla tavalla. Muita kuin seura- ja harrastuseläimiä koskeva luettelo sisältyisi ehdotetun lain liitteeseen 1. Valtioneuvoston asetuksella puolestaan säädettäisiin niistä eläinlajeista, joita voitaisiin pitää seura- ja harrastuseläiminä. Ehdotettu sääntely loukkaisi omaisuudensuojaa, jos toiminnanharjoittaja joutuisi luopumaan eläimestään, tai elinkeinon harjoittamisoikeutta, jos toimija joutuisi luopumaan elinkeinostaan. Tämän estämiseksi lain 120 §:ään otettaisiin säännös, jonka mukaan eläimen omistaja tai pitäjä saisi pitää eläimen hallussaan sen luonnolliseen kuolemaan saakka. Suomessa tällä hetkellä pidettävät kaikki tuotantoeläinlajit sisältyisivät liitteeseen 1, joten ehdotuksella ei myöskään käytännössä puututtaisi omaisuuden suojaan tai elinkeinon harjoittamisoikeuteen. Pidettäväksi sallittujen eläinlajien listaaminen on välttämätöntä, jotta eläinten pitoon liittyvät hyvinvointivaatimukset kunkin eläinlajin kohdalla voitaisiin arvioida etukäteen. Näin pidettäväksi ei otettaisi eläintä, jonka pidossa 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut edellytykset eivät täytyisi. Tämä menettely vähentäisi myös eläinten tarpeetonta kärsimystä.

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain mukaan valvontaviranomainen voisi puuttua omaisuuden käyttöön muun muassa 95 §:n 1 momentin nojalla kieltämällä eläinten hyvinvointisäädösten vastaisen eläinten pitämisen, hoitamisen ja kohtelun tai keskeyttämällä toiminnan 96 §:ssä säädettävällä tavalla taikka hankkimalla 97 §:n nojalla kiireellistä hoitoa eläimelle. Merkittävin puuttuminen omaisuuteen sisältyisi ehdotetun lain 98 §:ään. Sen mukaan valvontaviranomainen voisi myydä eläimen tai luovuttaa sen muutoin taikka lopettaa eläimen, jos eläintä ei voida jättää omistajalleen tai pitäjälleen. Samoin voitaisiin menetellä, jos eläimelle on 97 §:n nojalla hankittu hoitoa muualta, eikä eläintä voida palauttaa omistajalleen tai pitäjälleen. Valvontaviranomainen voisi ryhtyä mainittuihin toimenpiteisiin kuitenkin vain, jos eläimen omistajan tai pitäjän teko tai laiminlyönti aiheuttaa vakavaa tai olennaista ja toistuvaa vaaraa eläimen hyvinvoinnille eivätkä muut toimenpiteet ole tarkoituksenmukaisia tai kohtuudella mahdollisia. Lisäksi, jos eläimen käyttäytymisessä, elintoiminnoissa tai ulkoisessa olemuksessa esiintyisi oireita tai muutoksia, joiden perusteella eläimen voidaan päätellä kokevan voimakasta kipua tai kärsimystä, ja eläimen hengissä pitäminen on julmaa sitä kohtaan, valvontaviranomaisen olisi lopetettava eläin viipymättä.

Valvontaviranomaisella olisi myös oikeus 99 §:n nojalla ottaa haltuun ja lopettaa tai määrätä lopetettavaksi eläin, jota pidetään liitteen 1 tai 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtioneuvoston asetuksen vastaisesti. Tämä menettely olisi kuitenkin mahdollista vain, jos tilanteeseen ei voitaisi saada korjausta omaisuudensuojaan vähemmän puuttuvalla keinolla, kuten 95 §:n nojalla annetulla kiellolla pitää eläintä. Lopettamisen sijaan eläin voitaisiin sijoittaa myös eläintarhaan.

Luonnonvarainen eläin voitaisiin lisäksi palauttaa luontoon, jos eläimen tila sen sallii. Vastavalla tavalla voitaisiin ottaa haltuun, lopettaa tai määrätä lopetettavaksi tai uudelleen sijoittaa myös 39 §:n vastaisesti maahan tuotu kissan- tai koiranpentu. Valvontaviranomaisella olisi oikeus myös ottaa haltuun ja määrätä 19 §:ssä tai sen nojalla kielletty väline tai laite käsiteltäväksi hyväksymällään tavalla uudelleen, hävitettäväksi, poistettavaksi markkinoilta tai palautettavaksi siihen maahan, josta se on tuotu Suomeen.

Omaisuuksensuojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään kuitenkin todennut, ettei omaisuus ole perustuslain suojaama kaikkia käyttörajoituksia vastaan ja että omistajan oikeuksia voidaan rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (mm. PeVL 32/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 8/1996 vp).

Suhteessa perustuslakivaliokunnan linjaamiin yleisiin rajoitusedellytyksiin voidaan todeta eläinten hyvinvoinnin turvaamisen olevan hyväksyttävä syy omaisuudensuojaan puuttumiseksi tältä osin. Kysymys on eläinten hyvinvoinnin vakavasta vaarantumisesta, vastoin lain säännöksiä pidettävistä eläimistä tai laitteista tai välineistä, jotka voivat vakavasti vaarantaa eläimen hyvinvoinnin. Lakiehdotukseen sisältyvät säännökset ovat välttämättömiä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi eikä rajoituksia voi toteuttaa vähemmän omaisuudensuojaan puuttuvin keinoin. Ehdotettujen säännösten voidaan katsoa olevan laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoitusten taustalla olevaan tärkeän ja painavan yhteiskunnallisen intressin, eläinten hyvinvoinnin painoarvoon. Rajoituksista on perustuslaissa edellytettävällä tavalla säädetty laissa ja ne ovat riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Rajoitukset eivät lisäksi puutu omaisuudensuojan ydinalueeseen.

11.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin laissa.

Rekisteriä koskevissa ja muissa henkilötietojen käsittelyä koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon tietosuoja-asetus sekä tietosuoja laki (1050 /2018), jota sovelletaan tietosuoja-asetuksen rinnalla.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Niitä ovat henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus-, kohtuullisuus- ja läpinäkyvyysvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, henkilötietojen täsmällisyys ja henkilötietojen säilytyksen rajaaminen.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Artiklan 1 kohdassa säädetään niistä perusteista, joihin henkilötietojen käsittely voi perustua. Viranomaisten ja julkista hallintotehtävää hoitavien organisaatioiden osalta keskeisimmät henkilötietojen käsittelyn perusteet ovat lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen (c alakohta), yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (e alakohta) ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen (e alakohta). Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan vain kyseisiin henkilötietojen käsittelyn perusteisiin liittyvistä seikoista voi säätää tarkemmin Euroopan unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tältä osin kansallinen lainsäädäntö voi koskea:

- yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä;
- asianomaisia rekisteröityjä;

- yhteisöjä, joille ja tarkoituksia, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa;
- käyttötarkoitussidonnaisuutta;
- säilytysaikoja; sekä
- käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettuja toimenpiteitä.

Asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen käsittelystä. Näiden tietojen kuten rodun, etnisen alkuperän, terveyttä koskevien tietojen käsittely on kiellettyä, ellei käsittely perustu artiklan 2 kohdassa mainittuun käsittelyperusteeseen. Kohdan g alakohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää tietojen käsittelystä tärkeistä yleistä etua koskevasta syystä edellyttäen, että lainsäädäntö on oikeasuhteista ja siinä otetaan tarvittavassa määrin huomioon rekisteröidyn oikeuksien ja etujen suojeleminen.

Ehdotetussa henkilötietojen käsittelyä sisältävässä sääntelyssä on kyse henkilötietojen käsittelystä, joka liittyy rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen hoitamiseen (tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta ja e alakohdan tarkoittama yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen). Mainituista henkilötietojen käsittelyn oikeusperustoista on mahdollista säätää tarkemmin kansallisessa lainsäädännössä. Esityksessä säädettäisiin edellä rekisterin lisäksi valvontaviranomaisen oikeudesta saada eläinten hyvinvoinnin valvontaa varten välttämätöntä tietoa eläinten omistajalta ja pitäjältä sekä muilta viranomaisilta salassapitosäännösten estämättä ja tällaisten tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä. Esityksessä säädettäisiin myös ulkopuolisen asiantuntijan ja avustajan oikeudesta tehtävän hoitamiseksi välttämättömien tietojen saantiin. Perustuslain 124 §:n mukaan julkisten hallintotehtävien antamisesta muulle kuin viranomaiselle tulee säätää lailla ja tehtävän antamisen tulee täyttää kyseisessä säännöksessä asetetut vaatimukset. Esityksessä ehdotettavat henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset ovat sellaisia käsittelytoimia, joita tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetaan ja joilla varmistetaan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus ja asianmukaisuus. Ehdotettu sääntely olisi näin ollen myös tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran mukaista. Ehdotettu sääntely ei koske erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja.

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 79 §:n 1 momentin mukaan teurastamossa eläinten hyvinvointisäädösten valvonnassa voitaisiin käyttää apuna kameravalvontaa. Kamera voitaisiin valvontaa varten sijoittaa tilaan, jossa eläimiä puretaan kuormasta, säilytetään, käsitellään, siirretään, tainnutetaan tai jossa verenlasku tapahtuu. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tallenteen säilyttämisestä ja hävittämisestä ja 4 momentissa tallenteiden käytöstä eräissä tapauksissa.

Kameravalvonnan toteuttamisella pyrittäisiin turvaamaan eläinten hyvinvointia teurastustoiminnassa, johon sen luonteesta johtuen sisältyy erityinen vaara epäkohtien syntymisestä. Sääntelyn tausta muodostaa hyväksyttävän rajoitusperusteen, joka on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Tavoitteena on valvontaviranomaiselle osoitettavalla teknisellä valvonnalla ehkäistä myös ennakolta eläinten kovakouraista tai muutoin epäasiallista käsittelyä. Jo tällä hetkellä useat teurastamot suorittavat tiloissaan kameravalvontaa toiminnan omavalvontaan liittyvänä valvontana.

Perustuslakivaliokunta on yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta annetusta hallituksen esityksestä (HE 162/2003 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 10/2004 vp) arvioinut muun muassa kameravalvontaa. Valiokunta on todennut, että kameravalvonta työnantajan tiloissa omaisuuden suojaamiseksi tai tuotantoprosessien asianmukaisen toiminnan valvomiseksi sekä turvallisuutta, omaisuutta tai tuotantoprosessia vaarantavien tilanteiden ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi ovat perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita toteuttaa kameravalvontaa. Valvontamahdollisuus on lausunnon mukaan rajattu tarkasti eikä kameravalvontaa saisi käyttää tietyn työntekijän tai työntekijäryhmän tarkkailuun työpaikalla.

Myös nyt ehdotettuun sääntelyyn on olemassa yhteiskunnallisesti hyväksyttävät ja painavat perusteet. Valvontamahdollisuus koskee vain eläinten käsittelyä koskevia tiloja. Valvonta koskisi eläinten teurastamiseen liittyvien prosessien asianmukaisuutta. Koska kameravalvonnalla valvottaisiin eläinten kohtelua, tallenteista kävisi luonnollisesti ilmi tätä tarkoittava työntekijöiden menettely. Kameravalvonta tapahtuisi tässä kuitenkin viranomaistoimin ja virkavastuulla. Myös säännökset valvonnan avoimuudesta, jotka koskevat valvonnasta ilmoittamista kameravalvontaa toteutettaessa, ovat sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta asianmukaiset. Sääntely on riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä. Henkilötietojen suojan kannalta tarpeelliset ja riittävät säännökset tallenteiden hävittämisestä sisältyisivät 79 §:n 2 momenttiin.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisällöt ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (muun muassa PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot).

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Valiokunnan mukaan mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhtensovittamiseksi (muun muassa PeVL 17/2016 vp).

Ehdotetussa eläinten hyvinvointia koskevan lain 80 §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada tietoja valvonnan suorittamiseksi ja 87 ja 88 §:ssä eräistä viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuksista. Tiedonsaantioikeudessa asetetaan kaksi vastakkain olevaa oikeutta. Toisaalta valvontaviranomaisella on oikeus saada kaikki valvonnan kannalta olennaiset tiedot, toisaalta oikeussubjektilla on oikeus yksityisyyden suojaan, mitä salassapitosäännöksilläkin osin suojataan. Kolmantena elementtinä mukaan tulevat eläinten hyvinvointikysymykset, joiden suojelemiseksi ja valvomiseksi viranomaisen tiedonsaanti-

oikeus tässä yhteydessä on säädetty. Mikäli lainsäädännöllä suojeltaisiin ainoastaan yksityisyyden suojaa, jäisivät viranomaisen mahdollisuudet valvoa eläinten oikeuksia heikoiksi. Salassapidon murtamisesta valvonnan mahdollistamiseksi on siis välttämätöntä säätää.

Valvontaviranomaisen oikeudesta saada tietoja tehtävänsä suorittamiseksi on säädetty laajasti virallista valvontaa koskevassa kansallisessa ja EU-lainsäädännössä. Ehdotettu sääntely täydentää valvonta-asetuksen 15 artiklassa olevaa sääntelyä. Artiklan mukaan toimijoiden on, siinä määrin kuin on tarpeen, virallisen valvonnan tai muiden virallisten toimien suorittamista varten toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus tutustua tarkastettavaan kohteeseen sekä tarvittaaviin asiakirjoihin ja tietoihin. Valvonta-asetus on sellaisenaan suoraan sovellettavaa oikeutta, jolloin lähtökohtaisesti kansallinen liikkumavara säätää tarkempia säännöksiä on melko kapea. Säännös on kuitenkin lähtökohdiltaan yleisellä tasolla, eikä tiedonluovutuksen laajuutta ole tarkasti rajattu. Ehdotetussa laissa tiedonluovutus on ansallisen liikkumavaran puitteissa rajattu perustuslain edellyttämällä tavalla vain välttämättömiin tietoihin. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa olevan riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista ja myös henkilötietojen käsittelylle on yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeudellinen peruste.

Eläinten hyvinvoinnin asianmukainen valvonta edellyttää mahdollisuutta joidenkin muutoin salassa pidettävien tietojen käsittelyyn. Ehdotettuun sääntelyyn on yhteiskunnallisesti hyväksyttävät ja painavat perusteet. Sääntelyn voidaan katsoa olevan riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä.

Muutettavaksi ehdotetussa eläinlääkäriammatin harjoittamisesta annetun lain (2. lakiehdotus) 12 §:n 1 momentissa säädetään eläinlääkäriammatin harjoittajan velvollisuudesta tehdä salassapitosäännösten estämättä ammatinharjoittamista koskevia selvityksiä ja selityksiä ammatinharjoittajien valvonnasta vastaaville viranomaisille eli Ruokavirastolle tai aluehallintovirastolle. Velvollisuuden edellytyksenä olisi, että tiedonsaanti olisi mainituille viranomaisille säädettyjen eläinlääkintähuollon viranomaistehtävien hoidon kannalta välttämätöntä. Kyse on etenkin tilanteista, joissa ammatinharjoittajan toiminnan lainmukaisuutta tai asianmukaisuuteen kohdistuu epäily, yleensä hoitovirhe-epäily, ja hoitotapahtuman selvittämiseksi viranomaisen on tarpeen saada tietoja, jotka ovat muutoin potilastietoina lain 16 §:n mukaan salassa pidettäviä. Lisäksi ehdotetussa 1 momentissa säädetään ammatinharjoittajan velvollisuudesta antaa Ruokavirastolle eläinlääkintähuollon viranomaistehtävien kannalta tarpeellisia tilastotietoja hoitamistaan tautitapauksista. Tarpeellisuuskriteerin katsotaan olevan tämän säännöksen osalta riittävä, sillä luovutettavat tiedot on yksilöity koskemaan hoidettuja tautitapauksia koskevia tilastotietoja. Tilastotiedot on lisäksi yleensä mahdollista luovuttaa myös ilman, että salassapitovelvollisuudesta poiketaan.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan ammatinharjoittajalla on velvollisuus eläinsuojelullisista tai eläintautien vastustamiseen liittyvistä syistä tehdä salassapitosäännösten estämättä eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnasta vastaaville viranomaisille ilmoituksia ja antaa tietoja hoitamistaan tapauksista. Pykälän 3 momentin mukaan ammatinharjoittajalla olisi lisäksi velvollisuus salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista sekä antaa viranomaiselle pyynnöstä asiaa koskevia tietoja. Tietojenanto olisi momentissa sidottu välttämättömiin tietoihin. Ehdotetun sääntelyn ei myöskään katsota olevan kohtuuttoman väljä tai yksilöimätön, sillä se lähtökohtaisesti koskee yksittäisiä tilanteita, joihin liittyy eläinten hyvinvointiongelman tai eläintaudin leviämiskaava. Velvollisuus kohdistuu eläinlääkintäalan asiantuntijoihin, joilla on koulutuksensa puolesta edellytykset arvioida säädetyn tiedonannon rajoja. Tietojenantovelvollisuuden perusteella ei tulisi luovutettavaksi arkaluonteisia tietoja kuten henkilön etnistä alkuperää, poliittisia mielipiteitä tai henkilön terveyttä koskevia tietoja. Viranomaisilla on tietyissä tilanteissa tarve käsitellä ja oikeus saada henkilön terveydentilaan liittyviä tietoja, mutta tästä säädetään erikseen.

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 13 luvussa säädettäisiin rekistereistä. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan lukien tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilöre-kisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (esim. PeVL 3/2009 vp). Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista. Viimeaikaisessa lausuntokäytännössään perustuslakivaliokunta on kuitenkin todennut, että henkilötietojen suo-jaan liittyviä sääntelyn kattavuuden sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia voi-daan joiltain osin täyttää myös asianmukaisesti laaditulla yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislalla (esim. PeVL 38/2016 vp, s. 4, PeVL 5/2017 vp, s. 9 ja PeVL 1/2018). Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp ja PeVL 1/2018 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4 ja PeVL 1/2018 vp, s. 3). Lisäksi valiokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp s. 5).

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut esimerkiksi arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (esim. PeVL 37/2013 vp, s. 2/I). Valiokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 13/2017 vp, s. 5, PeVL 3/2017 vp, s. 5 ja PeVL 2/2018 vp. 6). Lakiehdotuksiin ei sisältyisi arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä.

Tietosuoja-asetuksen säätämisen johdosta perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 14/2018 vp) tarkistanut aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Valiokunnan mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmu-kaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen valiokunta on katsonut, että erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kat-tavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä.

Eläinten hyvinvoinnin asianmukainen valvonta edellyttää valvonnan kannalta välttämättömien tietojen käsittelemistä. Ehdotettuun henkilötietojen käsittelyä koskevaan sääntelyyn on yhteis-kunnallisesti hyväksyttävät ja painavat perusteet. Sääntely on riittävän tarkkarajaista ja täsmäl-listä. Sääntely täyttää henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset ja se toteutettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen kansalliselle lainsäädännölle salliman liikkumavaran puitteissa. Rekiste-reitä koskevat tietosuoja-asetusta täydentävät säännökset katsotaan välttämättömiksi, sillä ne selkeyttävät ja rajaavat viranomaisten rekisterinpitotehtävää.

11.5 Tarkastustoimivalta ja kotirauha

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 78 §:ssä säädettäisiin eläimillä harjoitettavan toiminnan valvomiseksi tehtävistä tarkastuksista. Tarkastuksia voitaisiin tehdä joko epäilyyn perustuen tai eräissä tapauksissa myös ilman epäilyä. Lakiehdotuksen 78 §:n 5 momentin mukaan laissa tarkoitettu tarkastus voitaisiin suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja jos on aihetta epäillä eläimistä vastuussa olevan syyllistyneen laissa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen. Lakiehdotuksen 82 § koskisi ulkopuolisen asiantuntijan ja avustajan käyttämistä tarkastuksessa ja 81 § viranomaistoimintaan perehdytettävän opiskelijan oikeutta olla läsnä tarkastusta suoritettaessa. Lakiehdotuksen 84 §:n mukaan laissa säädetty oikeus päästä tiloihin suorittamaan tarkastusta koskisi myös Euroopan unionin lainsäädännössä ja Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettua tarkastajaa. Valvonta-asetuksen 119 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta avustaa komission tarkastajia. Jäsenvaltioiden on annettava tarvittavaa teknistä apua muun muassa sen varmistamiseksi, että komission tarkastajilla on tehtäviensä hoitamisen edellyttämät mahdollisuudet päästä kaikkiin tarvittaviin tiloihin tai tilojen osiin ja kaikkien eläinten tai tavaroiden luo.

Perustuslain 10 §:n säännöksellä yksityiselämän suojasta turvataan jokaisen kotirauha. Lailla voidaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi ja rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslaissa ei määritellä kotirauhan ulottuvuutta. Säännöksen nykyinen muotoilu pohjautuu vuoden 1995 perusoikeusuudistukseen, jota koskevissa hallituksen esityksen perusteluissa (HE 309/1993 vp) viitataan aiemman hallitusmuodon vakiintuneeseen tulkintakäytäntöön. Esityksen mukaan suojan ydinalueena on perustuslakivaliokunnan omaksuman tulkinnan mukaisesti henkilön asunto (PeVL 19/1985 vp, PeVL 1/1986 vp, PeVL 3/1987 vp), vaikka suoja sinänsä ulottuu laivastolle. Kyse on kotirauhan käsitteestä niin sanotussa valtiosääntöoikeudellisessa merkityksessä. Tähän pohjautuu rajanveto sen suhteen, edellyttävätkö erilaisissa tiloissa ja paikoissa suoritettavat viranomaistarkastukset ja muut toimenpiteet perustuslain 10 §:n mukaisesti erityisen perusteltua syytä kuten rikosepäilyä vai ovatko ne myös laajemmin mahdollisia. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön myötä on vakiintunut, että perustuslailla suojatun kotirauhan piiriin kuuluviin paikkoihin viitataan eri laeissa käsitteellä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat. Säännös ei siten kata asuintiloista erillisiä eläinsuojia eikä eläinten ulkotarhoja tai muita vastaavia ulkotiloja.

Perustuslaissa suojattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä "rikosten selvittämiseksi", jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotaan tai rikottavan (esim. PeVL 37/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2010 vp, s. 11). Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) edellyttänyt rikosepäilyjen olevan sellaisia, joissa tekoon liittyy vankeusuhka. Valiokunta on toisaalta pitänyt kotirauhan piiriin ulottuvaa tarkastusta julkisista varoista myönnettyjen tukien ja avustusten asianmukaisen käytön valvomiseksi hyväksyttävänä sellaisiakin rangaistavaksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta, joista voi enimmillään seurata sakkorangaistus (PeVL 69/2002 vp, s. 2–3). Tarkastusoikeus on tavallisella lailla voitu kytkeä myös rangaistusluonteisella maksulla sanktioituun käyttäytymiseen (PeVL 7/2004 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään (PeVL 46/2001 vp ja PeVL 48/2001 vp) edellyttänyt myös, että kotirauhan piiriin ulottuva tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja että tarkastuksen suorittaa viranomainen. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös esimerkiksi siihen, että sellaiset elinkeinonharjoittajan toimitilat, jotka sijaitsevat hänen asunossaan, kuuluvat lähtökohtaisesti kotirauhan piiriin

(PeVL 14/2013 vp). Toisaalta perustuslakivaliokunta on katsonut, että kotirauhan ydin ei vaarannu, jos tarkastus kohdistuu ammatinharjoittamiseen tarkoitettuihin tiloihin.

Perustuslakivaliokunta on eläinsuojelulain mukaista kotirauhan piiriin kuuluvaa tarkastusoikeutta koskevassa lausunnossaan (PeVL 8/2006 vp) hyväksynyt eläinsuojelulain 39 §:ssä säädetyn tarkastusoikeuden vaikka lain 54 §:n rangaistussäännöksessä rangaistuksena on vain sakkoa. Valiokunta on lausunnossaan ottanut huomioon sen, että jos teko katsotaan rikoslain 17 luvun 14 §:n mukaiseksi eläinsuojelurikokseksi, rangaistuksena voi olla vankeutta. Valiokunnan lausunnossa on todettu seuraavasti: ”Tarkoituksena on nyt sallia [4.] lakiehdotuksen 39 §:n 5 momentin mukaan tarkastus kotirauhan piirissä, jos on aihetta epäillä eläimen omistajan tai haltijan syyllistyvän eläinsuojelulain vastaiseen, rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Eläinsuojelulain 54 §:n mukaan eläinsuojelulain vastaisesta eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan sakkorangaistukseen. Jos teko katsotaan rikoslain 17 luvun 14 §:n mukaiseksi eläinsuojelurikokseksi, on seuraamuksena vankeutta. Perustelujen mukaan käytännössä vasta paikan päällä voidaan todeta teon törkeysaste.”

Perustuslakivaliokunnan linjaama edellä mainitun lausunnon mukainen tarkastusoikeus on välttämätön seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin turvaamisessa. Tarkastus olisi mahdollinen, jos olisi aihetta epäillä, että eläintä pidetään tai kohdellaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaisesti. Tämä mahdollistaa myös puuttumisen kotona harjoitettavaan niin sanottuun pentutehtailuun, johon liittyy eläinten hyvinvointia ajatellen erityisen paljon ongelmia. Eläinsuojelulain tarkastusoikeutta koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin ehdotetussa säännöksessä niin, että toimivalta koskisi vain epäiltyä eläinten kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevien säännösten rangaistavaksi säädettyä rikkomista. Näiden vaatimusten rikkominen voi tulla rangaistavaksi myös eläinsuojelurikoksena. Tarkastusoikeus ei näin ollen koskisi seikkoja, joilla ei voi olla suoranaista vaikutusta eläinten hyvinvointiin. Tällaisia ovat esimerkiksi epäily vaadittavien asiakirjojen laatimisen tai säilyttämisen laiminlyönnistä. Tarkastusoikeus on säännöksessä sidottu myös välttämättömyyskriteeriin. Tarkastuksen saisi pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan tehdä vain viranomaisen. Sääntely täyttää perustuslain 10 §:n 3 momentissa asetetut ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaiset tarkastuksen edellytykset.

Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille. Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä on pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II, PeVL 28/2001 vp, s. 5—6). Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, että kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkastusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan eikä tällaista valtuutta voida näin ollen antaa yksityiselle tavallisella lailla (PeVL 40/2002 vp, s. 3/II ja PeVL 46/2001 vp, s. 3/II). Estettä ei ole sille, että säädetään viranomaiskoneiston ulkopuolelta nimetyin henkilön oikeudesta avustaa valvojaa kotirauhan piiriin ulottuvien toimenpiteiden suorittamisessa (Esim. PeVL 30/2010 vp, s. 10/I—II).

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 82 §:ssä säädettäisiin ulkopuolisen asiantuntija ja avustajan käyttämisestä apuna tarkastusta tehtäessä. Ehdotettu sääntely täyttäisi ne edellytykset, joilla viranomaisen tehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n mukaisesti siirtää muulle kuin viranomaiselle. Opiskelija rinnastuisi tarkastustoimintaa ajatellen asiantuntijaan ja avustajaan, joilla ei ole julkisen vallan käyttämisestä tarkoitettavia itsenäisiä tehtäviä ja joiden läsnäolo tarkastuksessa olisi muutoin sidottu viranomaisen läsnäoloon. Ulkopuolisen asiantuntijan ja avustajan asemaa käsitellään myös jäljempänä suhteessa perustuslain 124 §:ään (hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle).

11.6 Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 109 §:ssä säädettäisiin eläinsuojelurikkomuksesta. Myös esityksen 4. lakiehdotuksessa (Laki rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta) säädettäisiin nykyiseen tapaan eläinsuojelurikosta koskevasta rangaistuksesta. Viimeksi mainitussa lakiehdotuksessa muutettaisiin maininta eläinsuojelulaista nyt ehdotettavaksi laiksi eläinten hyvinvoinnista. Nimikkeen muuttamisella ei olisi vaikutusta tekojen tai laiminlyöntien rangaistavuuden alaan.

Perustuslakivaliokunnan mukaan rikoslainsäädännön käyttöön liittyviä yleisiä vaatimuksia ovat rikoksen laissa säätämisen vaatimus, painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste rangaistavuudelle, vaatimus perusoikeuksien ydinalueen koskemattomuudesta, suhteellisuusvaatimus, oikeusturvavaatimus ja ihmisoikeuksien noudattamisen vaatimus (PeVM 25/1994 vp, PeVL 23/1997 vp).

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Säännöksessä turvattu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sisältää myös lain sisältöön kohdistuvan täsmällisyysvaatimuksen. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistöstä on käytävä ilmi, onko jokin teko tai laiminlyönti rangaistava (esim. PeVL 20/2018 vp). Rangaistusten ja niiden ankaruuden on oltava myös oikeasuhtaisia. Suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arvioimista, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin rangaistus-säännöksellä. Sääntelyllä tulee olla myös ennaltaehkäisevä vaikutus.

Eläinten hyvinvointia koskevan lakiehdotuksen 109 §:n mukaan eläinsuojelurikkomuksesta voitaisiin tuomita sakkoon se, joka rikkoisi pykälässä yksilöityjä, eläinten hyvinvointia koskevia kieltoja, ehtoja, rajoituksia tai velvoitteita. Säännökset olisivat paljolti ennaltaehkäiseviä ja ne olisivat suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Pykälään sisältyvillä kriminalisoinneilla pyrittäisiin lain säännösten noudattamisen kautta eläinten hyvinvointia ja kunnioitusta lisäävään vaikutukseen. Säännökset korvaisivat eläinsuojelulain vastaavatyypiset rangaistussäännökset. Eläinsuojelurikkomusta koskeva säännös sisältäisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimalla tavalla asialliset luonnehdinnat rangaistaviksi tarkoitetuista teoista sekä täsmälliset viittaukset niihin säännöksiin, joiden vastaiset teot olisivat rangaistavia.

11.7 Oikeusturva

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 112 §:n mukaan kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan päätökseen haetaan muutosta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Tiettyihin lain nojalla tehtyihin päätöksiin olisi kuitenkin haettava ensin oikaisua hallintolain mukaisessa järjestyksessä. Tullin päätökseen haettaisiin muutosta tullilain mukaisesti. Uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisen ja keskeytysuhan asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta uhkasakkolain mukaisesti. Maksuja koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin valtion maksuperustelakia. Eläinten hyvinvointia koskeva valitus tulisi käsitellä kiireellisenä.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslaki ei sen esityöt huomioon ottaen (HE 309/1993 vp, s. 74/II) estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia muutok-

senhakuoikeuteen, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (mm. PeVL 5/2006 vp, s. 7/II, PeVL 48/2006 vp, s. 5). Eläinten hyvinvointia koskevan valituksen kiirehtiminen olisi perusteltua, koska käsittelyn venyminen voisi todennäköisesti vaarantaa kyseisen eläimen hyvinvoinnin.

Ehdotetun muutoksenhakua koskevan sääntelyn voidaan katsoa täyttävän perustuslain 21 §:ssä asetetut vaatimukset perustuslakivaliokunnan linjausten mukaisesti.

11.8 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 26 §:n mukaan kunnan tehtävänä olisi löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestäminen. Tämä velvoite vastaa eläinsuojelulain 15 §:ssä kunnalle säädettyä velvoitetta. Velvoitetta laajennettaisiin ja täsmennettäisiin siten, että tehtäviin kuuluisi eläinten hoidon lisäksi sairaalle tai vahingoittuneelle eläimelle annettava ensiapu ja muu sen tarvitsema kohtuullinen hoito sairauden tai vamman hoitamiseksi. Lisäksi talteenotto-paikka olisi velvollinen pyrkimään eläimen pitäjän tai omistajan selvittämiseen. Ehdotetun 27 §:n mukaan kunta voisi järjestää toiminnan myös hankkimalla sen 60 §:n vaatimukset täyttävältä palveluntuottajalta. Käytännössä kunnat ovat jo nykyäänkin hankkineet palvelun koira- tai kissahoitolalta tai muulta vastaavalta toimijalta. Irrallaan tavattu eläin on ainakin periaatteessa aina jonkun omaisuutta. Tämän vuoksi toiminnan järjestämisellä on liityntä myös perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuudensuojaan.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle edellyttää, että laissa määritellään ainakin yleisluonteisesti tehtävän hoitajalta edellytetyt pätevyys tai kelpoisuus (muun muassa PeVL 28/2001 vp ja 48/2001 vp). Julkista hallintotehtävää hoitavan henkilön tulee toimia virkavastuulla (PeVL 48/2001 vp). Hyvän hallinnon vaatimusten täytyminen edellyttää hallinnon yleislakien soveltamista myös silloin, kun julkista valtaa käyttää muu kuin viranomaisena. Perustuslakivaliokunnan mukaan viittausta hallinnon yleislakeihin ei ole kuitenkaan enää nykyisin perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää julkisen vallan siirtoa koskeviin säännöksiin (PeVL 43/2010 vp, s. 3).

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 27 §:n mukaan ulkopuoliselle palveluntuottajalle voitaisiin osoittaa eläinten hoitoon ja kuljetukseen liittyviä tehtäviä, joita ei voida pitää merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä. Kyseessä on lähtökohtaisesti löytötavaran talteenottoon verrattavasta toiminnasta, jonka eräänä tarkoituksena on omaisuuden suojaaminen ja sen turvaaminen oikealle omistajalleen. Kuntien alueella toimii toisaalta lukuisasti ehdotetun lain 60 §:ssä tarkoitettuja toimijoita, jotka harjoittavat ammattimaista tai laajamittaista seura- ja harrastuseläinten pitoa muutoinkin. Kunnat voisivat halutessaan hankkia palvelut mahdollisesti kustannustehokkaammin ja tarkoituksenmukaisemmin tällaiselta toimijalta. Tämä vastaisi myös nykyistä käytäntöä. Ehdotettu sääntely täyttäisi ne edellytykset, joilla viranomaisen tehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n mukaisesti siirtää muulle kuin viranomaiselle. Ulkopuolista palveluntuottajaa koskeva sääntely olisi täsmällistä ja tarkkarajaista. Löytöeläimiä koskeva sääntely kokonaisuudessaan täyttäisi myös perustuslain 15 §:ssä asetettavat vaatimukset.

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 82 §:n tarkoittamat viranomaiskoneiston ulkopuoliset henkilöt voisivat antaa asiantuntija-apua tai tehdä tarkastukseen liittyviä avustavia tehtäviä. Heillä ei olisi itsenäistä tarkastustoimivaltaa tai valtaa tehdä toimijaa koskevia hallintopäätöksiä. Asiantuntijalla ja avustajalla tulisi olla tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys

ja heihin sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Asiantuntijaan ja avustajaan sovellettaisiin myös hallinnon yleislakeja. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan näihin lakeihin ei ole kuitenkaan tarvetta enää nykyään viitata erikseen.

Asiantuntijan ja avustajan käyttämisessä on perustuslain kannalta kysymys tosiasiallisesta toiminnasta. Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta tällaisessa toiminnassa on katsottu voitavan huolehtia sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden sekä myös asianomaisten henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 41/2016 vp, PeVL 20/2002 vp, PeVL 28/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa huomiota tulee perustuslain esitöiden mukaan kiinnittää hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden ohella myös yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II). Valiokunta on käytännössään katsonut, että tarkastus voi esimerkiksi valvonnan kohteina oleviin seikkoihin liittyvien ammatillisten ja teknisten erityispiirteiden vuoksi olla joissakin tilanteissa tarkoituksenmukaista suorittaa viranomaisen siihen valtuuttaman asiantuntijan toimesta (ks. esim. PeVL 40/2002 vp, s. 3/I). Valiokunnan mukaan tarpeellisuusvaatimus voi täytyä myös esimerkiksi silloin, kun tarkastuksen tekeminen edellyttää osaamista tai resursseja, joita viranomaisella ei ole (PeVL 29/2013 vp, s. 2/I).

Varsinkin juuri kotirauhan piirissä pidetään eläimiä, joiden pidon asianmukaisuuden arvioimiseen voidaan tarvita asiantuntijaa (esimerkiksi jotkut eksoottiset eläinlajit) tai joiden kiinniottamiseen voidaan tarvita avustajaa (esimerkiksi hallitsemattomat eläinpopulaatiot myös asumiseen käytettävissä tiloissa). Kysymys on siten myös valvonnan laadusta ja tehokkuudesta. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee asiantuntijan osalta ottaa huomioon se, että varsinkin seura- ja harrastuseläinten kirjo on varsin laaja. Valvontaviranomaisella itsellään ei voi käytännössä olla tietoja tai osaamista kaikkien eläinlajien pidosta. Tehtäviin saattaa siten liittyä sellaisia arviointia, joita valvontaviranomaiset eivät koulutuksena ja työkokemuksensa puolesta kykene suorittamaan asianmukaisesti, ja joihin vaaditaan hyvin kapea-alaista erityisosaamista. Varsinaisen hallintopäätöksen tekisi aina viranomainen.

Ehdotetun säännöksen mukaan asiantuntijalle ei siirrettäisi merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, vaikka asiantuntijan tosiasiallinen vaikutus tilanteen arvioinnissa saattaisikin olla merkittävä. Asiantuntijalla tai avustajalla ei olisi tarkastustoimivaltaa. Ehdotettu sääntely täyttäisi ne edellytykset, joilla viranomaisen tehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n mukaisesti siirtää muulle kuin viranomaiselle. Asiantuntijan ja avustajan asemaa on käsitelty myös edellä jaksossa tarkastustoimivalta ja kotirauha.

11.9 Uskonnonvapaus, yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö

Ehdotetun eläinten hyvinvointia koskevan lain 65 §:n mukaan eläin on asianmukaisesti tainnuttettava tai lopetettava siihen soveltuvalla menetelmällä ennen verenlaskun aloittamista. Ehdotettu säännös poikkeaa voimassa olevasta 33 b §:stä, jossa säädetään niin sanotusta uskonnollisista syistä noudatettavasta erityisestä teurastustavasta. Mainitun säännöksen mukaan uskonnollisista syistä noudatettava teurastustapa, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa, on sallittua.

Perustuslain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Perustuslain 11 §:n 2 momentissa lueteltuihin uskonnonvapauden tärkeimpiin ilmenemismuotoihin kuuluu oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa. Uskonnon tunnustamisen ja harjoittamisen vapauteen mainitaan säännöksen esitöissä sisältyvän kunkin uskonnollisen yhteisön mahdollisuus päättää omista uskonnollisista menoistaan (HE 309/1993 vp s. 55/II, PeVM 10/2002 vp s. 2-3). Perustuslaki-

valiokunta ei ole toistaiseksi ottanut kantaa siihen, miten uskonnollisista syistä tapahtuvaan teurastukseen tulisi suhtautua uskonnonvapauden kannalta. Uskonnonvapauteen liittyy kiinteästi perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä uskontoon tai vakaumukseen perustuvan syrjinnän kieltö (HE 309/1993 vp, PeVL 7/2005 vp, PeVL 28/2004 vp). Syrjinnän kiellosta seuraa muun ohella julkisen vallan käyttöön kohdistuva velvoite kohdella tasapuolisesti kaikkia uskonnollisia yhdyskuntia ja maailmankatsomuksellisia suuntauksia. Uskonnonvapautta, kuten muitakin perusoikeuksia, voidaan rajoittaa perusoikeuksien rajoittamista koskevien yleisten oppien mukaisesti. Perustuslakivaliokunnan linjausten mukaan perusoikeuksia voidaan rajoittaa vain hyväksyttävästä syystä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen niin vaatiessa. Rajoituksen on lisäksi oltava oikeasuhtainen haluttuun päämäärään nähden. Perusoikeuksien rajoituksesta on aina säädettävä lailla ja säännöksen on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen. Rajoitukset eivät saa koskea perusoikeuden ydinaluetta.

Suomi on myös sitoutunut noudattamaan Euroopan ihmisoikeussopimusta (SopS 63/1999), jonka 9 artiklassa on sovittu ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaudesta. Artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan tai uskoaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin. Artiklan 2 kohdassa on sovittu uskonnonvapauden rajoittamisesta. Sen mukaan henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden vuoksi, yleisen järjestyksen, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on oikeuskäytännössään antanut sopimusvaltioille melko laajan harkinnanvallan uskonnonvapautta koskevissa asioissa. Näin on toimittu etenkin silloin, kun asiassa ei ole muodostunut yhtenäistä eurooppalaista toimintatapaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on ratkaisussaan *Cha'are Shalom Ve Tsedek v. Ranska* (27417/95, 27.6.2000) ottanut kantaa sopimuksen 9 artiklan soveltamisesta uskonnollisista syistä tapahtuvan teurastuksen rajoittamiseen. Tapauksessa Ranskan valtio oli estänyt ortodoksista juutalaisyhteisöä harjoittamasta tietynlaista uskonnollisista syistä tehtävää teurastusta. Tuomioistuimen mukaan tapauksessa ei kuitenkaan ollut kyse uskonnonvapauden rajoituksesta, koska uskonnollinen yhteisö pystyi hankkimaan tarvitsemaansa erityisellä tavalla teurastettua lihaa ulkomailta.

Muun muassa ilman tainnutusta tapahtuvaan teurastamiseen liittyviä eläinten hyvinvointiongelmia ja eräiden Pohjoismaiden suhtautumista tainnuttamatta teurastamiseen sekä Euroopan elintarvikeviraston (EFSA) tieteellisen komitean suositusta on selostettu hallituksen esityksen jakson 2.3 (Nykytilan arviointi) kohdassa ”Eläinten lopetus”. Eläinten hyvinvointi on hyväksyttävä ja painava yhteiskunnallinen arvo, joka vaarantuu tainnuttamatta teurastettaessa.

Euroopan unionin tuomioistuin on antamassaan ennakkoratkaisussa (asia C-336/19) ottanut kantaa koskien lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan tulkintaa ja tämän säännöksen pätevyyttä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 10, 20, 21 ja 22 artiklan kannalta.

Lopetusasetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan eläimiä saa lopettaa vasta tainnuttamisen jälkeen asetuksen liitteessä I säädettyjen menetelmien ja näiden menetelmien soveltamiseen liittyvien erityisvaatimusten mukaisesti. Eläimen tajuttomuuden ja tuntemiskyvyn menetyksen on säilyttävä eläimen kuolemaan saakka. Mainitun artiklan 4 kohdan mukaan 1 kohdan vaatimuksia ei sovelleta teurastettaessa eläimiä uskonnollisten rituaalien määrittämiä erityismenetelmiä käyttäen, edellyttäen, että teurastus tapahtuu teurastamossa. Lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa kansallisia sääntöjä, joiden tarkoituksena on varmistaa asetukseen sisältyvien sääntöjen takaamaa suojelua laajempi

eläinten suojele lopetuksen yhteydessä muun muassa 4 artiklan 4 kohdan mukaisesta eläinten teurastamisesta ja siihen liittyvistä toimista.

Ennakkoratkaisussa kysymys oli ennen kaikkea siitä, onko lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltioiden on sallittua poiketa kyseisen asetuksen 4 artiklan 4 kohdasta ja ottaa eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi käyttöön sääntöjä, joissa säädetään yhtäältä tainnuttamattomien eläinten teurastamista koskevasta kiellosta, joka koskee myös uskonnollisten rituaalien puitteissa tehtävää teurastusta, ja toisaalta uskonnollisten rituaalien puitteissa suoritettavassa teurastuksessa käytettävästä vaihtoehtoisesta tainnutusmenettelystä, joka perustuu peruutettavissa olevaan tainnutukseen ja sääntöön, jonka mukaan tainnutus ei saa johtaa eläimen kuolemaan. Unionin tuomioistuimen tuomion mukaan lopetusasetuksen 26 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohtaa, luettuna yhdessä SEUT 13 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei se ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa edellytetään rituaaliteurastuksen yhteydessä edeltävää peruutettavissa olevaa tainnutusta, joka ei aiheuta eläimen kuolemaa.

Suhteessa perustuslakivaliokunnan linjaamiin perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin esitetyn lain tarkoituksen mukaisen eläinten hyvinvoinnin edistämistä ja suojele niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta sekä lain yleisten periaatteiden mukaista eläinten hyvää kohtelua ja kunnioittamista sekä pyrkimystä välttää tarpeettoman kivun tai kärsimyksen aiheuttamista eläimelle voidaan pitää hyväksyttävänä syynä ja painavana yhteiskunnallisen tarpeena.

Rajoituksen oikeasuhtaisuuden vaatimusta toteuttaa se, että rajoituksella ei estetä kyseisten tuotteiden maahantuontia, vaan ainoastaan rajoitetaan teurastusta. Siipikarjaa ei tähänkään asti ole teurastettu tainnuttamatta teurastamoissa, vaan kyse on muutamista yksityiskäyttöön tarkoitettuista linnuista. Muu tainnuttamatta teurastettu liha on tähänkin asti tuotu ulkomailta. Uskonnollisin menetelmin teurastetun lihan hankkimiselle ei ole estettä, eikä ehdotetulla sääntelyllä ole vaikutusta lihan hankkimiseen markkinoilta. Rajoituksen vaikutus suojattavaan oikeushyvään on ehdotetussa muodossa melko suppea, eikä tavoitetta voisi saavuttaa oikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin.

Rajoituksesta säädettäisiin lain tasolla ja säännöksessä kuvataan yksiselitteisesti, että eläin on tainnutettava ennen verenlaskun aloittamista, eikä sille saa tehdä muita teurastukseen liittyviä toimenpiteitä, ennen kuin se on kuollut. Lailla säätämisen sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten voidaan katsoa toteutuvan.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on mainitussa ratkaisussaan *Cha'are Shalom ve Tsedek v. Ranska* katsonut uskonnonvapauden rajoituksesta olevan kyse silloin, kun rajoitetaan oikeutta syödä uskonnollisin menetelmin teurastettua lihaa. Lisäksi Unionin tuomioistuin on myös edellä mainitussa tuomiossaan (asia C-336/19) katsonut uskonnonvapauden keskeisen sisällön toteutuneen, kun kansallisessa lainsäädännössä veloitettiin tainnuttamaan eläin ennen teurastusta. Tuomioistuin perusteli, että säännös rajoittuu rituaalin yhteen osatekijään, eikä rajoitus kohdistu uskonnonvapauden ydinsisältöön. Oikeuteen syödä lihaa ehdotetulla säännöksellä ei puututtaisi, jolloin ei voida katsoa, että rajoituksella puututaan perusoikeuden ydinalueeseen.

Vaatimuksella eläimen tainnuttamisesta ennen verenlaskua voidaan katsoa olevan liittynyt myös perustuslaissa turvattuun yhdenvertaisuuteen ja syrjinnän kieltoon. Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Esitetty vaatimus aiheuttaa

vaikutuksia uskontokuntien edustajiin, kun se rajoittaa mahdollisuutta uskonnollisten määräysten mukaisesti teurastuksiin. Vaikka tainnuttamisvaatimuksen ei katsottaisi rikkovan uskonnonvapautta, voidaan sillä katsoa olevan negatiivisia vaikutuksia uskonnollisiin ryhmiin, kun muihin ihmisryhmiin vastaavaa vaikutusta ei synny. Koska tainnutusvaatimus asettaa yleisen säännön kaikille ihmisille, voidaan asiaa käsitellä lähinnä välillisen syrjinnän näkökulmasta, koska sääntö ei ota huomioon erityisryhmien tilanteita ja voi asettaa nämä tosiasiallisesti epäedullisempaan asemaan.

Mikäli ehdotetun säännöksen katsotaan aiheuttavan syrjiviä vaikutuksia, tulisi sen voimaansaatamiselle olla objektiivinen ja hyväksyttävä perustelu. Perustelua arvioitaessa voidaan todeta kriteerien olevan samankaltaiset kuin uskonnonvapauden yhteydessä käytetyt. Tainnutusvaatimuksen tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin suojeleminen, jota sekä unionin tuomioistuimien että ihmisoikeustuomioistuimien on pitänyt hyväksyttävänä kriteerinä.

Kuten yllä on todettu, esitetyillä säännöksellä ei rajoiteta oikeutta kuluttaa uskonnollisin menetelmin teurastettua lihaa, vaan sitä voi hankkia vapaasti markkinoilta, minkä on katsottu täyttävän uskonnonvapauden ydinsisällön. Suhteutettuna tähän voi eläinten hyvinvoinnin edistämistä ja suojeleminen niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta sekä eläinten hyvää kohtelua ja kunnioittamista sekä pyrkimystä välttää tarpeettoman kivun tai kärsimyksen aiheuttamista eläimelle voidaan pitää objektiivisesti hyväksyttävänä perusteena ja painavana yhteiskunnallisen tarpeena yhdenvertaisuuden välilliselle rajoittamiselle.

11.10 Asetuksenantovaltuudet ja lainsäädäntövallan siirtäminen

Esityksellä on myös liittymäkohta perustuslain 80 §:ään, joka koskee asetuksen antamista ja lainsäädäntövallan siirtämistä. Eläinten hyvinvointia koskevaan lakiehdotukseen sisältyy verran laajamittaiset asetuksenantovaltuudet lakiehdotuksen laajasta soveltamisalasta johtuen. Esimerkiksi vain eläinlajikohtaisilla asetuksilla voidaan ottaa huomioon eri eläinlajien tarpeet ja huolehtia EU:n eläinlajikohtaisten direktiivien asianmukaisesta täytäntöönpanosta. Valtioneuvosto ja ministeriö voivat perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslain 80 §:n johdosta asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (esimerkiksi PeVL 38/2013 vp). Valiokunta on painottanut, että lakiin otettava asetuksenantovaltuus on laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti (esimerkiksi PeVL 26/2017 vp). Lakiehdotukseen sisältyvien asetuksenantovaltuuksien voidaan katsoa täyttävän lainsäädäntövallan siirtämisen edellyttämät vaatimukset.

11.11 Julkisuusperiaate

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Mainitun julkisuusperiaatteen näkökulmasta ehdotettu 117 § on merkityksellinen, koska se koskee salassapitoa. Pykälässä säädettäisiin rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta. Valvonta-asetuksen 140 artiklan mukaan todellisista tai mahdollisista rikkomuksista toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoittavia henkilöitä on suojeltava kustotoimilta, syrjinnältä ja muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta.

Ehdotettu säännös henkilöllisyyden suojaamisesta on tarpeen yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Eläinten hyvinvoinnin kannalta epäilyt puutteista tulisi viipymättä saattaa viranomaisten tietoon. Ilmoittajan henkilöllisyyden paljastaminen voi paitsi aiheuttaa ilmoittajalle

negatiivisia seuraamuksia, se voisi myös estää ilmoituksen tekemisen mahdollisten negatiivisten seuraamusten pelossa. Negatiivisten seuraamusten välttämisen voidaan katsoa olevan julkisuuslaissa mainittu erittäin tärkeä yksityinen syy. Laiminlyöntien paljastumatta jääminen taas voi täyttää erittäin tärkeän yleisen syyn edellytyksen.

Esitetyssä säännöksessä on katsottu julkisuuden rajoittamisen olevan välttämätöntä, jotta ilmoittajan henkilöllisyys pysyy suojassa. Pyrkimys suojata rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyttä voidaan katsoa olevan sopusoinnussa perustuslaissa turvatun julkisuusperiaatteen ja sen rajoittamiselta edellytetyn välttämättömyysperiaatteen kanssa. Ehdotetussa säännöksessä ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle. Säännös täyttää suhteellisuusperiaatteen vaatimukset, sillä se koskisi vain tilanteita, joissa henkilöllisyyden paljastamisesta voi aiheutua haittaa ilmoittajalle.

11.12 Sisämarkkinakauppa ja kuntien itsehallinto

Koiran- ja kissanpentujen myyntitarkoituksessa tapahtuvaa tuontia koskevassa kiellossa (ehdotetun lain 39 §) on kyse SEUT 34 artiklassa tarkoitettusta tuonnin määrällisestä rajoituksesta. Koirien ja kissojen hyvinvoinnin suojele ei kuulu unionin toimivaltaan. Sen sijaan unionin lainsäädännössä säädetään terveystaustavalmuista, joita sovelletaan sisämarkkinoilla siirrettäviin ja unioniin kolmansista maista tuotaviin kissoihin ja koiriin. Näillä säännöksillä pyritään estämään koirien ja kissojen tuonnista ja sisämarkkinasiirroista aiheutuvia terveystaustavalmuista. Koirien ja kissojen kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuvaan kuljetukseen sovelletaan eläinkuljetusasetusta, jossa määritellään kuitenkin vain kuljetuksiin sovellettavat vähimmäisvaatimukset, jäsenvaltiot voivat kansallisesti säätää tiukemmistakin vaatimuksista. Koiran- ja kissanpentujen hyvinvoinnin suojeleluun liittyvää lainsäädäntöä ei siis ole harmonisoitu unionissa. Ehdotetun tuontikiellon osalta voidaan näin ollen tarkastella SEUT 36 artiklan oikeuttamisperusteita, jollaisena artiklassa mainitaan muun muassa eläinten terveyden ja elämän suojele. EU-tuomioistuim on oikeuskäytännössään paitsi todennut, että eläinten terveyden ja elämän suojele on yhteisön oikeudessa tunnustettu perustavanlaatuisen vaatimus³⁷, myös tarkentanut, että kyseisen oikeuttamisperusteen piiriin kuuluu myös eläinten hyvinvoinnin turvaaminen³⁸. Tuomioistuim on oikeuskäytännössään ottanut kantaa myös siihen, että eläinten hyvinvoinnin suojeleminen on yleisen edun mukainen oikeutettu tavoite, jonka nojalla voidaan rajoittaa myös jäsenvaltioiden välistä kaupaa³⁹.

Ollakseen perusteltu tuontikiellon on oltava myös oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun päämäärään nähden eikä se saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen. Koiran- ja kissanpentujen myyntitarkoituksessa tapahtuvan tuonnin kieltämisellä voidaan puuttua tehokkaasti ulkomailla niin sanotuissa pentutehtaissa tuotettujen pentujen tuontiin ja myyntiin Suomessa. Kiellon myötä pennun ostajan mahdollisuudet varmistua siitä, missä ja millaisissa olosuhteissa pentu on kasvanut, parantuvat huomattavasti nykyisestä. Kiellon myötä pienten pentujen pitkien kuljetusten määrän Suomeen oletetaan vähenevän merkittävästi, jolla voidaan ehkäistä pennuille aiheutuvaa hyvinvointihaittaa. On tarpeen säätää nimenomaan tuonnin kiellosta, koska tällöin säännöksen noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti jo rajanylityspaikoilla. Jos pentujen kaupaa rajoitettaisiin jo Suomessa olevien pentujen osalta, ongelmana valvonnassa on pentujen alkuperän varmistaminen. Pentutehtailu ja siihen

³⁷ Asia C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers*, kohta 28; vastaavasti asia C-350/97 *Monsees*, kohta 24.

³⁸ kts. C-1/96 *Compassion in World Farming*

³⁹ Asia C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers*, 27-30 kohta.

liittyvä rajat ylittävä pentukauppa on yleiseurooppalainen ilmiö, jonka aiheuttamia hyvinvointiongelmia ei ole pystytty toistaiseksi ratkaisemaan tehokkaasti missään EU-jäsenvaltiossa. Kun otetaan huomioon toiminnasta aiheutuva haitta eläinten hyvinvoinnille, sen kohdistuminen iältään nuoriin eläimiin ja sen pitkäaikaiset vaikutuksen eläimen tulevaan elämään lemmikkieläimenä, on otettava käyttöön tehokkaat keinot näiden haittojen vähentämiseksi. Tehokkaita toimia puoltavat myös toimintaan liittyvät kuluttajansuojaongelmat, harmaa talous, eläintautiriskit sekä siitä aiheutuvat riskit ihmisten terveydelle. Ehdotettu tuontikielto ei estäisi harkittua koiran- tai kissanpennun hankkimista toisesta jäsenvaltiosta, kunhan eläimen kaupasta sovittaisiin ennen pennun tuontia Suomeen.

Ehdotetun lain 7 §:n mukaan kunnan olisi huolehdittava kunnan järjestämälle eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta. Vastaavaa velvoitetta ei sisälly voimassa olevaan lakiin, mutta käytännössä aluehallintovirastot ovat korvanneet vastaavia kuluja kunnille eläinlääkintähuoltoon varatuista määrärahoista. Aluehallintovirastoihin tehtyjen kyselyiden perusteella nämä korvaukset ovat jääneet keskimäärin alle 1000 euroon vuosittain kunkin aluehallintoviraston alueella. Lopettamisesta aiheutuvat kustannukset korvataan jatkossakin kunnille eläinlääkintähuoltoon varatuista määrärahoista, joten veloitteesta ei aiheudu kunnille uusia kustannuksia.

11.13 Lakiehdotusten säätämistäjärjestys

Edellä esitettyyn viitaten hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämistäjärjestyksessä. Eesityksen 1. lakiehdotukseen liittyvien lukuisten perusoikeusnäkökohtien vuoksi esitys on kuitenkin syytä saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska 1. lakiehdotuksella ehdotetaan pantavaksi täytäntöön eläinten hyvinvointia koskevia direktiivejä ja täydennettäväksi eräitä EU:n asetuksia, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eläinten hyvinvoinnista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta.

Lain tarkoituksena on myös lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin.

3 §

Euroopan unionin lainsäädännön sekä yleissopimusten täytäntöönpano

Tässä laissa säädetään seuraavien eläinten hyvinvointia koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muussa laissa:

1) eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009, jäljempänä *lopetusasetus*;

2) eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annettu neuvoston asetus (EY) 1/2005;

3) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *valvonta-asetus*.

Lisäksi laissa säädetään seuraavien Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanosta sekä Suomea tai Euroopan unionia sitovien sopimusten täytäntöönpanosta siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muussa laissa:

- 1) tuotantoeläinten suojelusta annettu neuvoston direktiivi 98/58/EY;
- 2) sikojen suojelun vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2008/120/EY;
- 3) luonnonvaraisten eläinten pitämisestä eläintarhassa annettu neuvoston direktiivi 1999/22/EY, jäljempänä *eläintarhadirektiivi*;
- 4) munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 1999/74/EY;
- 5) lihantuotantoa varten pidettävien kanojen suojelua koskevasta vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2007/43/EY;
- 6) vasikoiden suojelun vähimmäisvaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2008/119/EY;
- 7) tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/63/EU;
- 8) tuotantoeläinten suojelua koskeva eurooppalainen yleissopimus (SopS 47/1992);
- 9) teuraseläinten suojelua koskeva eurooppalainen yleissopimus (SopS 48/1992);
- 10) lemmikkieläinten suojelua koskeva eurooppalainen yleissopimus (SopS 49/1992).

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Eläinten suojelusta kuljetuksessa ja sen yhteydessä säädetään eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) 1/2005 ja eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006). Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta säädetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013).

Metsästyksen, kalastuksen, vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnan, luonnonsuojelun, eläinten lääkitsemisen, eläintautien vastustamisen, Euroopan unioniin tuonnin virallisen valvonnan, eläinten tunnistamisen, eläinjalostustoiminnan ja geenitekniikan osalta noudatetaan lisäksi, mitä niistä erikseen säädetään.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *eläinten hyvinvoinnilla* eläimen kokemusta sen omasta fyysisestä ja henkisestä tilasta;
- 2) *eläinlajilistoilla* 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuja luetteloita eläimistä ja eläinlajeista;
- 3) *eläimen pitäjällä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on vastuussa eläimestä tai huolehtii siitä pysyvästi tai tilapäisesti;
- 4) *eläimen omistajalla* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka omistaa eläimen;
- 5) *toiminnanharjoittajalla* sitä, joka ammattimaisesti tai muutoin laajamittaisesti pitää eläimiä tai joka elinkeinotoiminnassa valmistaa, tuo maahan, vie maasta, kuljettaa Suomen kautta, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin luovuttaa tai välittää eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja välineitä, laitteita tai aineita;
- 6) *valvontaviranomaisella* aluehallintovirastoa, Tullia, kunnaneläinlääkäriä, kunnan terveys- ja eläinlääkintävirastoa, eläinlääkäriä ja poliisia sekä Ruokavirastoa elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitetuissa teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevien laitosten osalta sekä Ruokavirastoa eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (1277/2019) tarkoitetuilla rajatarkastusasemilla;

7) *luonnonvaraisella eläimellä* sellaista luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvaa luonnossa elävää eläintä, joka on luonnossa syntynyt tai joka on kasvatettu luontoon päästettäväksi, ei kuitenkaan eläintä, joka on karannut ihmisen hoidosta ja joka on erotettavissa luonnossa syntyneistä eläimistä;

8) *eläinten hyvinvointisäädöksillä* tätä lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä ja Euroopan unionin suoraan sovellettavaa eläinten hyvinvointia koskevaa lainsäädäntöä;

9) *tuotantoeläimellä* elintarvikkeiden, villan, nahan tai turkisten tuotantoa varten taikka muussa tuotantotarkoituksessa kasvatettavaa tai pidettävää eläintä, ei kuitenkaan luonnonvaraista eläintä, kilpailuissa, näyttelyissä taikka kulttuuri- tai urheilutapahtumissa tai vastaavissa toiminnoissa käytettävää eläintä, eikä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävää eläintä;

10) *ammattimaisena tai muutoin laajamittaisena eläintenpitoa* 50 ja 57—61 §:ssä tarkoitettua luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa, sellaista tuotantoeläinten pitoa, johon eläinten pitäjä olisi oikeutettu saamaan kotieläintalouden maataloustukea sekä muuta vastaavaa elinkeinotoimintana pidettävää tuotantoeläinten pitoa;

11) *pitopaikalla* pysyvää ja tilapäistä karsinaa, häkkiä, allasta, aitausta, asuntoa, navettaa, talia ja näiden yhdistelmää sekä muuta vastaavaa rajattua tilaa, jossa eläintä pidetään;

12) *pysyvällä pitopaikalla* pitopaikkaa, jossa eläin viettää pääosan ajastaan;

13) *eläinkilpailulla* tilaisuutta, joka järjestetään eläinten tai eläinten ja ihmisten asettamiseksi paremmuusjärjestykseen suorituksensa perusteella tai eläinten ominaisuuksien, taipumusten tai taitojen arvioimiseksi; eläinkilpailuna ei kuitenkaan pidetä pääsääntöisesti eläinten ulkomuotoon perustuvaa arviointia varten järjestettävää tilaisuutta;

14) *eläinnäyttelyllä* tilaisuutta, tapahtumaa, esitystä tai näyttöstä, joka järjestetään eläinten tai niiden taitojen tai taipumusten esittelemiseksi yleisölle tai jonka pääsääntöisenä tarkoituksena on eläimen ulkomuodon arvioiminen;

15) *eläintarhalla* pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä pääasiassa luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä;

16) *pysyvällä eläinnäyttelyllä* pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä yksinomaan tai pääasiassa muita kuin luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä tai jossa näytteillä pidettävä luonnonvaraisten eläinten tai eläinlajien määrä on vähäinen, eivätkä ne kuulu luonnon-suojeluarvoltaan erityisen tärkeisiin eläinlajeihin, ei kuitenkaan kotieläinpihaa;

17) *kotieläinpihalla* sellaista pysyvää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä yksinomaan sellaisia nisäkäs- ja lintulajeja, joita saadaan 8 §:n 2 momentin mukaan pitää tuotantoeläimenä, sekä koiria (*Canis familiaris*) ja kissoja (*Felis silvestris catus*);

18) *kiertävällä eläinnäyttelyllä* kiertävää laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä eläimiä;

19) *sirkuksella* kiertävää tai pysyvää laitosta, jossa eläimet esittävät yleisölle niille opetettuja taitoja toistuvasti.

Edellä 1 momentin 16 kohdassa pysyvällä eläinnäyttelyllä ja 17 kohdassa kotieläinpihalla tarkoitetaan myös sellaista laitosta, jossa yleisöllä on mahdollisuus osallistua eläinten hoitoon tai muuhun eläinten hyvinvoinnin kannalta merkittävään toimintaan.

2 luku

Yleiset periaatteet ja vastuu eläimistä

6 §

Yleiset periaatteet

Eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa.

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta eikä hylätä.

7 §

Sairaan ja vahingoittuneen eläimen auttaminen

Sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa kotieläintä tai muuta ihmisen hoidossa olevaa eläintä on joko itse autettava tai ilmoitettava eläimestä sen omistajalle tai pitäjälle taikka valvontaviranomaiselle.

Jos 1 momentissa mainittujen henkilöiden tavoittaminen on kohtuuttoman vaikeaa ja jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen olisi ilmeisen julmaa sitä kohtaan, eläin saadaan lopettaa. Tästä on viipymättä tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on autettava. Jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen olisi ilmeisen julmaa sitä kohtaan, eläin on lopetettava tai on huolehdittava siitä, että se lopetetaan. Kunnan on huolehdittava järjestämälleen eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen sairaiden tai vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta.

8 §

Eläinlajien ja eläinten pitoa koskevat rajoitukset

Tuotantoeläimenä, seura- ja harrastuseläimenä, sirkuseläimenä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä saa pitää vain sellaisia eläimiä ja eläinlajeja, joiden pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää niin, että:

1) eläimillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, kehon huoltoon, ravinnon etsintään ja muuhun vastaavaan toimintaan sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeita;

2) eläinten fysiologiset tarpeet voidaan tyydyttää;

3) eläimille voidaan järjestää asianmukaiset pitopaikat; ja

4) eläinten sairastuessa tai vahingoituessa niille voidaan antaa asianmukaista hoitoa.

Tuotantoeläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävissä eläinnäyttelyissä ei saa pitää muita kuin liitteessä 1 olevissa listoissa lueteltuja eläinlajeja. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä eläimistä ja eläinlajeista, joita saa pitää seura- ja harrastuseläiminä.

Haitallisten vieraslajien hallussapidosta säädetään haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1143/2014, jäljempänä *vieraslajiasetus*, sekä vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015).

9 §

Eläinlajilistojen muuttaminen

Eläinlajilistoihin voidaan lisätä tai niistä voidaan poistaa eläinlaji sen pidosta kulloinkin saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon tai käytännön kokemukseen perustuen.

Ruokavirasto voi tehdä maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksia eläinlajin lisäämisestä listalle omasta aloitteestaan tai sille tehtyjen hakemusten perusteella.

Luonnonvarakeskus antaa riippumatonta tieteellistä asiantuntija-apua eläinlajilistojen ajantasaisuuden arvioinnissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen hakemusten sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä.

10 §

Eläinlajilistasta poikkeaminen

Ruokavirasto voi yksittäistapauksessa myöntää hakemuksesta luvan pitää muuta kuin eläinlajilistaan kuuluvaa eläintä tai eläimiä. Lupa voidaan myöntää, jos eläimen tai eläinten pito voidaan saatavilla olevan tieteellisen tiedon ja käytännön kokemuksen perusteella järjestää 8 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Luonnonvarakeskus antaa riippumatonta tieteellistä asiantuntija-apua sen arvioimisessa, täytyvätkö 1 momentissa tarkoitetun luvan myöntämisen perusteet.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä selvityksistä sekä hakemuksen käsittelystä.

11 §

Vastuu eläinten hyvinvoinnista eräissä tapauksissa

Kuuttatoista vuotta nuorempi lapsi ei voi olla yksin vastuussa eläimen hyvinvoinnista.

Lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla taikka muilla henkilöillä, joilla on valvonnassaan viittätoista vuotta nuorempi lapsi, on velvollisuus huolehtia siitä, ettei lapsi kohtele eläimiä 13 §:n vastaisesti.

3 luku

Eläinten kohtelu

12 §

Kohtelun yleiset vaatimukset

Eläintä on kohdeltava rauhallisesti. Eläimen käsittelyssä ja koulutuksessa on pyrittävä käyttämään hyväksi sen lajityypillistä käyttäytymistä.

Eläin on totutettava käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. Jos eläin ei ole tottunut käsittelyyn, tämä on otettava huomioon eläintä käsiteltäessä. Luonnonvaraista eläintä tulisi käsitellä niin, että se ei ke-syynny tarpeettomasti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten käsittelystä sekä käsittelyyn ja pito-olosuhteisiin totuttamisesta.

13 §

Kielletty kohtelu

Eläintä ei saa käsitellä tai kouluttaa kovakouraisesti tai muuten sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kipua tai kärsimystä. Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla.

Eläintä ei saa rasittaa liikaa eikä pitää kohtuuttoman ankarassa kurissa. Eläimen koulutuksessa ja käytössä on otettava huomioon eläimen osaamistaso ja suorituskyky. Eläintä ei saa pakottaa yrittämään luonnollisten kykyjensä tai voimiensa ylittämistä.

Eläintä ei saa tarpeettomasti vahingoittaa. Eläimen tarpeettomana vahingoittamisena ei pidetä koiran tai muun eläimen käyttämistä viranomaistoiminnassa eläimen käyttötarkoitukseen liittyvissä tehtävissä, joihin tehtävän luonteen vuoksi liittyy vaara eläimen vahingoittumisesta.

Eläintä ei saa värjätä sen ulkonäön muuttamiseksi.
Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä on pidettävä eläinten kovakouraisena käsittelynä tai koulutuksena, liikana rasittamisena, kohtuuttoman ankarana kurissa pitämisenä tai eläimen tarpeettomana vahingoittamisena.

14 §

Sukupuoliyhteys eläimen kanssa

Ihminen ei saa olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa. Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan tässä laissa ihmisen sukupuolielimellä tehtävää taikka eläimen sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa tunkeutumista eläimen kehoon taikka eläimen sukupuolielimen ottamista ihmiskehoon.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan estä toimenpidettä, joka on tarpeen eläinlääkinnällisestä tai jalostuksellisesta syystä taikka muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä.

15 §

Eläimille tehtävät toimenpiteet

Leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sallittua on kuitenkin:

- 1) eläimen merkitseminen lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla menetelmällä;
- 2) muussa lainsäädännössä edellytettävien veri- ja kudoksenäytteiden ottaminen eläimestä;
- 3) naudan ja vuohen sarvenaiheen tuhoaminen ja sarvien poistaminen;
- 4) eläimen kastratio ja sterilisaatio;

5) sellainen leikkaus ja muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, joka on tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia; sekä

6) eläinten keinosiemennys ja muiden keinolliseen lisäämiseen sekä lisääntymisterveyteen liittyvien toimenpiteiden tekeminen.

Eläintä, jolle on tehty sellainen leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen, ei saa käyttää kilpailuissa tai pitää näytteillä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä sekä 6 kohdassa tarkoitettusta eläinten keinosiemennyksestä ja keinolliseen lisäämiseen sekä lisääntymisterveyteen liittyvistä toimenpiteistä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden tekemisessä ja eläinten keinosiemennyksessä käytettävistä menetelmistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen ulkonäön muuttamiseen tähtäävistä ja muista kielletyistä toimenpiteistä.

16 §

Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Edellä 15 §:ssä sallitun leikkauksen tai muun kipua aiheuttavan toimenpiteen saa tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja tai muu sellainen henkilö, jolla on asetuksella määritelty tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen toimenpiteen tekemiseksi.

Kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on käytettävä kivunlievitystä, jollei toimenpiteestä aiheutuva kipu ole lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei siedä viivytystä.

Valtioneuvoston asetuksella:

1) voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimenpiteiden tekemisessä käytettävistä menetelmistä ja tarvittavasta kivunlievityksestä;

2) annetaan säännökset muilta kuin eläinlääkäriammattin harjoittajilta edellyttävästä koulutuksesta ja pätevyydestä.

17 §

Välineet, laitteet ja aineet

Eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden tulee olla tarkoitukseensa sopivia, eivätkä ne saa aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Eläimille ei saa antaa aineita, jotka ovat vaarallisia eläinten hyvinvoinnille, ellei kyse ole eläimen eläinlääketieteellisestä hoidosta, lopetuksesta tai muualla lainsäädännössä erikseen sallitusta käsittelystä.

Toiminnanharjoittajan, joka elinkeinotoiminnassa valmistaa, tuo maahan, vie maasta, kuljettaa Suomen kautta, pitää kaupan, tarjoaa, myy tai muutoin luovuttaa tai välittää eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja välineitä, laitteita ja aineita, on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että välineet, laitteet ja aineet täyttävät tässä laissa ja sen nojalla annetut vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eri eläinlajien hoitoon, käsittelyyn ja lopetukseen tarkoitetuille välineille, laitteille ja aineille asetettavista vaatimuksista.

18 §

Kielletyt välineet ja laitteet

Sellaisten eläimen hoitoon, käsittelyyn, kiinniottamiseen, kuljettamiseen, tainnuttamiseen tai lopettamiseen tarkoitettujen välineiden ja laitteiden, joiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa, markkinointi, maahantuonti, valmistus, myynti, luovutus, käyttö ja hallussapito on kielletty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettuja välineitä tai laitteita ovat:

1) piikkihampaat, piikkikuolaimet ja piikkikannukset sekä muut vastaavat eläimelle kipua aiheuttavat ohjaus- ja hallintavälineet;

2) sähköpannat ja muut eläimeen kiinnitettävät ja eläimelle sähköiskun antavat laitteet, ei kuitenkaan eläinlääketieteellisessä tai eläimen fysikaalisessa hoidossa käytettävät laitteet;

3) muut kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut eläimen hoitoon, käsittelyyn, kiinniottamiseen, kuljettamiseen, tainnuttamiseen tai lopettamiseen tarkoitettujen välineiden ja laitteiden, joiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja välineitä tai laitteita voidaan pitää sellaisina, että niiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa.

19 §

Kiellettyjen välineiden ja laitteiden keräily

Mitä 18 §:ssä säädetään, ei koske historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden välineiden ja laitteiden markkinointia, maahantuontia, valmistusta, luovutusta eikä hallussapitoa.

Esinettä pidetään historiallisesti arvokkaana, jos sillä on liittymäkohtia huomattavaan henkilöön, tapahtumaan, paikkaan tai aikakauteen taikka jos sillä ikänsä, harvinaisuutensa, tyyppillisen edustavuutensa tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi on historiallista taikka kansantieteellistä merkitystä. Taiteellisesti arvokkaana esinettä pidetään, jos se muotoilunsa, pintakäsittelynsä tai koristelunsa vuoksi edustaa tiettyä tyylikautta tai muutoin on taiteellisenä kokonaisuutena merkittävä.

4 luku

Eläinten hoito

20 §

Hoidon yleiset vaatimukset

Eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan.

Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta keuhkohoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimituksista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi.

Jos eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Jos eläimet suhtautuvat vihamielisesti toisiinsa tai voivat muusta syystä vahingoittaa toisiaan, ne on pidettävä erillään toisistaan tai niillä on oltava mahdollisuus paeta ja piiloutua muilta eläimiltä. Eläinryhmiä yhdistettäessä ja tuotaessa uusia eläimiä ryhmään erityistä huomiota on kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin ongelmiin.

Hoidossa olevan eläimen liikunnantarpeen tyydyttämisestä on huolehdittava. Eläimellä on oltava mahdollisuus riittävään lepoon.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisestä ja muista eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvittavista hoitotoimista sekä eläinten ryhmässä pidosta.

21 §

Ruokinta ja juotto

Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa. Ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita.

Nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä:

- 1) vastasyntyneelle tai -kuoriutuneelle eläimelle;
- 2) eläimelle, jonka vedensainta on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava;
- 3) laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille;
- 4) poroille silloin, kun saatavilla on rajoituksetta puhdasta lunta;
- 5) silloin, kun poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon;
- 6) sellaisissa eläinten pysyvissä pitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hoidossa olevien eläinten ruokinnasta ja juotosta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä niistä 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetuista pysyvistä pitopaikoista, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

22 §

Eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastaminen

Jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Riittävää tarkastustiheyttä arvioitaessa on otettava huomioon eläintenpitomuoto, eläinlaji, eläimen fysiologinen tila sekä olosuhteet eläinten pitopaikassa ja elinympäristössä. Päivittäinen tarkastusvelvollisuus ei kuitenkaan koske:

- 1) laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaviin, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä;
- 2) vaikeasti tavoitettavilla laitumilla kesäaikaan pidettäviä eläimiä;
- 3) viljelykaloja, joiden päivittäinen tarkastaminen on mahdotonta vaikeiden sääolojen, jääpeitteen tai käytettävän kasvatusmenetelmän vuoksi.

Eläinten tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota synnytystä odottaviin, synnyttäviin, juuri synnyttäneisiin, vastasyntyneisiin, sairaisiin, heikkokuntoisiin ja vahingoittuneisiin eläimiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamisesta.

23 §

Sairas tai vahingoittunut eläin

Jos hoidossa oleva eläin sairastuu tai vahingoittuu:

- 1) sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa;
- 2) sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon;
- 3) se on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä;
- 4) sille on tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa.

Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää.

24 §

Pakkosyötön ja -juoton kieltö

Eläintä ei saa syöttää eikä juottaa pakolla, ellei se ole tarpeen eläinlääketieteellisestä syystä.

25 §

Eläinjalostus

Eläinjalostuksella tulee pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen.

Eläintä ei saa käyttää jalostukseen, jos:

- 1) käytettävä jalostusyhdistelmä aiheuttaa todennäköisesti jälkeläiselle sellaisia sairauksia tai muita ominaisuuksia, joista aiheutuu merkittävää haittaa tämän hyvinvoinnille;

2) se ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden vuoksi kykene lisääntymään luonnollisella tavalla; tai

3) lisääntymisestä aiheutuu todennäköisesti merkittävää haittaa sen hyvinvoinnille.

Sellaisia jalostusmenetelmiä, joista voi aiheutua merkittävää haittaa eläimen hyvinvoinnille, ei saa käyttää.

Eläinten omistajan tai pitäjän tulee eläinten ryhmittelyllä, valvonnalla, kastraatiolla, steriliisaatiolla tai muilla keinoilla estää pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, millaisia eläimiä ei saa käyttää jalostukseen, kielletyistä jalostusmenetelmistä sekä toimenpiteistä nisäkkäiden hallitsemattoman lisääntymisen estämiseksi.

26 §

Löytöeläimet

Kunnalla tulee olla sen alueella irrallaan tavattujen ja kiinni otettujen koirien ja kissojen sekä muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten (*löytöeläimet*) tilapäisen hoidon järjestämistä varten talteenottoaika.

Talteenottoaikassa on tarkastettava, onko löytöeläimellä tunnistusmerkintä tai muu tunnistus- ja ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin talteenotosta ilmoittamiseksi eläimen omistajalle tai muulle pitäjälle. Jos eläimen omistaja tai pitäjä ei ole tiedossa, ilmoitus eläimen talteenotosta ja tunto-merkeistä on julkaistava talteenottoajan internetsivuilla. Sairaalle tai vahingoittuneelle eläimelle on järjestettävä viipymättä sen tarvitsema ensiapu ja muu kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen hoito sairauden tai vamman hoitamiseksi.

Löytöeläintä on säilytettävä vähintään 15 päivän ajan siitä, kun eläimen omistajalle tai pitäjälle on ilmoitettu eläimen talteenotosta tai kun talteenotosta on julkaistu 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus. Tämän jälkeen kunnalla on oikeus myydä, luovuttaa tai lopettaa eläin. Jos eläin on myyty ja myynnistä saatava tulo on suurempi kuin eläimen hoidosta aiheutuneet kustannukset, kunnan on säilytettävä yli jääviä varoja eläimen omistajan lukuun kolmen kuukauden ajan eläimen toimittamisesta talteenottoaikaan, minkä jälkeen varat siirtyvät kunnan omaisuudeksi.

Kunnalla on oikeus periä eläimen omistajalta tai pitäjältä korvaus eläimen talteenotosta, kuljetuksesta, hoidosta ja mahdollisesta lopettamisesta aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista kustannuksista.

Jos poliisille on tehty metsästyslain (615/1993) 55 §:ssä tarkoitettu ilmoitus koiran talteenotosta, poliisiin tulee ilmoittaa talteenotosta löytöeläinten talteenottoaikaan. Talteenottoajan on julkaistava 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus myös näistä eläimistä internetsivuillaan.

Kunnan on laadittava ja julkaistava tilasto talteenotetuista löytöeläimistä vuosittain.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä ja löytöeläimiä koskevan tilaston laatimisesta.

27 §

Ulkopuolinen palveluntuottaja löytöeläinten tilapäisen hoidon järjestämisessä

Kunta voi hankkia 26 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua palvelun ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Edellytyksenä on, että palveluntuottaja täyttää 60 §:ssä säädetyt vaatimukset. Lisäksi palveluntuottajalla on oltava nimetty vastuhenkilö, joka on velvollinen huolehtimaan, että talteenottoaika pidetään sitä koskevien vaatimusten mukaisesti. Vastuuhenkilön on oltava täysi-ikäinen ja luotettava henkilö, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakykyä ei ole rajoitettu.

Talteenottoaikalla on, sen mukaan kuin asiasta sovitaan kunnan kanssa, oikeus periä eläimen pitäjältä tai omistajalta 26 §:n 4 momentissa tarkoitettu korvaus. Korvauksen tilittamisestä kunnalle tai sen säilyttämisestä tai muusta käyttämisestä on sovittava palvelun hankintaa koskevassa sopimuksessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun vastuuhenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan löytöeläinten talteenottoa koskevia toimenpiteitä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

28 §

Luonnonvaraisen eläimen elätettäväksi ottaminen

Luonnonvaraista selkärankaista eläintä ei saa ottaa elätettäväksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kieltö ei koske eläimen pyytämistä ja hallussapitoa, jos siihen on luonnonsuojelulain (1096/1996) 48 tai 49 §:ssä, metsästyslain 40 tai 41 §:ssä taikka kalastuslain (379/2015) 47 §:ssä tarkoitettu lupa. Jollei muussa laissa toisin säädetä, kiellosta voidaan lisäksi poiketa, jos kyseessä on eläimen pyydystämisen ja hallussapito:

- 1) eläintarhassa pidettäväksi;
- 2) kalanviljely-, istutus- tai koulutustarkoituksiin taikka muihin vastaaviin kalastuslaissa tarkoitettuihin kalataloudellisiin tarkoituksiin;
- 3) metsästyslaissa tarkoitettuihin riistanhoidollisiin tarkoituksiin;
- 4) tieteellisiin tutkimustarkoituksiin; taikka
- 5) avuttomassa tilassa olevalle eläimelle annettavaa hoitoa varten.

29 §

Avuttomassa tilassa olevan luonnonvaraisen eläimen hoito

Loukkaantunut tai muutoin avuttomassa tilassa oleva luonnonvarainen eläin voidaan ottaa lyhytaikaisesti haltuun sille annettavaa ensiapua tai hoitoon toimittamista varten. Ensiavun jälkeen eläin on sen tilan salliessa vapautettava takaisin luontoon tai toimitettava hoitoon 61 §:ssä tarkoitettuun hoitopaikkaan. Jos eläintä ei voida vapauttaa eikä sen hoitoa voida järjestää, se on lopetettava.

30 §

Eläinten hoitajien pätevyys ja riittävyys

Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen eläinten pitäjien ja muiden eläinten hoitajien koulutuksesta ja pätevyyydestä sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläinten hoitajien riittävästä määrästä.

31 §

Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän velvollisuus varautua häiriötilanteisiin

Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin.

Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, millaisiin toimenpiteisiin eläinten pitäjän on ryhdyttävä häiriötilanteisiin varautumiseksi.

32 §

Tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinällisestä hoidosta ja kuolleiden eläinten lukumääristä.

Kirjanpitoa elintarviketuotannossa käytettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viisi vuotta sekä kuolleiden eläinten lukumääristä ja muiden kuin elintarviketuotannossa käytettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta vähintään kolme vuotta sen vuoden päättymisestä, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuolleiden eläinten lukumääriä koskevasta kirjanpidosta.

5 luku

Eläinten pitopaikka

33 §

Pitopaikan yleiset vaatimukset

Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon.

Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniaa. Pitopaikassa oleva eläin on voitava tarkastaa ja sitä on voitava hoitaa vaikeuksitta.

Eläintä saadaan pitää sen kuljetukseen tarkoitetussa laatikossa tai häkissä taikka muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa vain, jos eläimen kuljettaminen, sairaus tai muu tilapäinen ja hyväksyttävä syy sitä edellyttää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan koosta, materiaaleista, rakenteista ja muista ominaisuuksista sekä 3 momentissa tarkoitetusta tilapäisestä ja hyväksyttävästä syystä.

34 §

Pitopaikan turvallisuus

Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen pitopaikan turvallisuuden vaikuttavista materiaaleista, rakenteista ja muista ominaisuuksista.

35 §

Pitopaikan olosuhteet

Pitopaikan lämpötilan, ilman- tai vedenlaadun ja muiden ympäristöolosuhteiden on oltava siellä pidettävälle eläimelle sopivia. Ulkona pidettävällä eläimellä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai eläin on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan.

Pitopaikassa ei saa esiintyä jatkuvaa eläintä häiritsevää tai sille haittaa aiheuttavaa melua.

Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti.

Jos eläinten hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pitopaikan olosuhteista sekä ulkona pidettävien eläinten suojaamisesta epäsuotuisia sääoloja vastaan.

36 §

Pitopaikan puhtaana- ja kunnossapito

Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu.

Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

37 §

Pysyvän pitopaikan yleiset vaatimukset

Eläimen pysyvän pitopaikan on oltava riittävän tilava sekä muutoinkin rakenteiltaan ja varusteiltaan sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden sekä niiden olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen, jotka liittyvät liikkumiseen, leikkiin, lepoon, kehonhuoltoon, syömiseen, ravinnon etsintään ja ympäristön tutkimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin.

Eläintä ei saa pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. Uusia parsinavettoja ja porsitushäkkeitä ei saa rakentaa ja ottaa käyttöön. *Porsitushäkkillä* tarkoitetaan kiinteärakenteista häkkiä, josta emakkoa ei voi päästää vapaasti liikkumaan porsituskarsinassa.

Ryhmässä pidettävän eläimen on voitava väistää toista eläintä. Pitopaikan ruokinta- ja juotto-laitteet on suunniteltava, rakennettava ja sijoitettava siten, että eläinten välisestä kilpailusta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa eläinten hyvinvoinnille.

Eläimellä on oltava käytettävissä sopiva lepopaikka.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pysyvän pitopaikan koolle, rakenteille, varusteille ja laitteille asetettavista vaatimuksista.

38 §

Eläinten hoitoon ja tarkastamiseen tarvittavat tilat

Pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista tiloista ja niiden varustelusta.

6 luku

Eläinten tuonti ja luovutus

39 §

Koiran- ja kissanpentujen tuontikielto ja palauttaminen

Alle kuuden kuukauden ikäistä koiran- tai kissanpentua ei saa tuoda Euroopan unionin ulkopuolelta eikä Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomeen, jos tarkoituksena on myydä tai muutoin luovuttaa pentu Suomessa edelleen neljän kuukauden kuluessa tuonnista.

Tulli voi määrätä 1 momentissa tarkoitettun koiran- tai kissanpennun palautettavaksi lähtömaahan.

40 §

Koirien ja kissojen tarjoaminen myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi

Tarjottaessa myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi koiraa tai kissaa markkinoinnissa on annettava seuraavat tiedot:

- 1) myyjän tai muun luovuttajan nimi;
- 2) jos myyjä tai muu luovuttaja on 60 §:ssä tarkoitettu toiminnanharjoittaja, tämän toiminnan yksilöivä tunnus;
- 3) eläimen syntymäaika, ikä tai arvio iästä;
- 4) maa, jossa eläin on syntynyt, jos se on muu kuin Suomi;
- 5) eläimen sijaintipaikka.

Jos markkinoinnissa käytetään valokuvaa tai valokuvia, ainakin yhden kuvista on esitettävä ilmoituksen kohteena olevaa eläintä tai sen emää ja tämän tulee käydä ilmi kuvasta tai kuvista.

41 §

Eläimen luovutuksen yhteydessä annettavat tiedot

Sen, joka myy tai muutoin luovuttaa eläimen tilapäisesti tai pysyvästi, on annettava eläimen luovutuksen yhteydessä vastaanottajalle tarvittavat tiedot eläimen hoidosta, pitopaikasta ja muista hyvinvoinnin kannalta oleellisista seikoista. Jos eläin on sairas tai vahingoittunut, myös siitä on ilmoitettava.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen luovutuksen yhteydessä annettavista tiedoista ja tavasta, jolla tiedot annetaan.

42 §

Eläinten luovutukseen liittyvät rajoitukset

Selkärankaisia ja pääjalkaisia eläimiä ei saa pitää myynnissä torilla, markkinoilla eikä muussa kuin eläinten esittelyyn tarkoitettussa yleisöapahtumassa. Edellä tarkoitettuja eläimiä ei saa myöskään myydä liikkuvassa kaupassa.

Myytävää eläintä ei saa pitää näyteikkunassa. Koiria, kissoja, fettejä sekä aroja, harmaapukajia ja amatsonia ja muita isoja papukaijalajeja ei saa myydä eläinkaupassa.

Eläintä ei saa luovuttaa arpajais- tai kilpailuvoittona.

Eläintä ei saa pysyvästi luovuttaa alle 16-vuotiaalle ilman huoltajan suostumusta.

7 luku

Eläinkilpailut ja -näyttelyt

43 §

Yleiset periaatteet eläinkilpailussa ja -näyttelyssä

Eläinkilpailu ja -näyttely eivät saa tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvointia.

Eläimelle ei saa antaa sellaista lääkettä tai muuta vastaavaa ainetta taikka käyttää sellaista menetelmää, jonka tarkoituksena on vaikuttaa keinotekoisesti eläimen suorituskykyyn tai käyttäytymiseen eläinkilpailussa tai -näyttelyssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sellaisista 1 momentissa tarkoitetuista kilpailuista ja näyttelyistä, jotka tarpeettomasti vaarantavat eläinten hyvinvointia ja joiden järjestäminen on mainitun momentin nojalla kielletty.

44 §

Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevyys

Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjällä on oltava eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta riittävät tiedot ja taidot kilpailun ja näyttelyn järjestämiseksi. Järjestäjänä voi toimia luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäjän pätevyydestä.

45 §

Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestäminen

Jos eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestäjänä on oikeushenkilö, tämän tulee nimetä luonnollinen henkilö, joka täyttää 44 §:n 1 momentissa säädetyt pätevyysvaatimukset.

Eläinkilpailun ja -näyttelyn järjestämisessä on otettava huomioon toimintaan liittyvä ennakoitavissa oleva vaara eläinten hyvinvoinnille. Järjestäjän on toteutettava tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi tai, jos vaaran poistaminen ei ole mahdollista, sen vähentämiseksi. Jos kilpailu tai näyttely kuitenkin edelleen tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvointia, kilpailua tai näyttelyä ei saa järjestää tai se tulee keskeyttää.

Jos eläinkilpailun tai -näyttelyn järjestäjällä on perusteltua aihetta epäillä, että yksittäistä eläintä kohdellaan tai käytetään tämän lain vastaisesti, järjestäjän on kiellettävä säännösten vastainen kohtelu ja tarvittaessa kiellettävä eläimen kilpailuttajaa tai näytteille asettajaa käyttämästä eläintä kilpailussa tai näyttelyssä. Jos eläimen kilpailuttaja tai näytteille asettaja ei noudata eläimen käyttämisestä annettua kieltoa, eläimen osallistuminen kilpailuun tai näyttelyyn on estettävä keskeyttämällä kilpailu. Poliisin on annettava tarvittaessa virka-apua kilpailun tai näyttelyn järjestäjälle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista vaaratekijöistä ja tarvittavista toimenpiteistä niiden poistamiseksi tai vähentämiseksi.

46 §

Ilmoituksenvarainen eläinkilpailujen järjestäminen

Eläinkilpailun järjestäjän tulee tehdä kirjallinen ilmoitus sellaisesta eläinkilpailutoiminnasta, jossa eläin voi joutua alttiiksi kohtuuttomalle rasitukselle, kivulle tai kärsimykselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee yhdenkin tällaisen eläinkilpailun järjestämistä.

Eläinkilpailun järjestäjän on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella kilpailuja aiotaan järjestää. Ilmoitus voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista ja viipymättä toiminnan loppuessa, jos ilmoitus on tehty toistaiseksi voimassa olevana, tai toiminnan oleellisesti muuttuessa.

Edellytyksenä ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestämiselle on lisäksi, että kilpailun järjestäjä nimeää kuhunkin kilpailuun kilpailueläinlääkäriin. Kilpailueläinlääkäriin on oltava läsnä kilpailutilaisuudessa. Kilpailueläinlääkäriin nimeämisestä mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista vastaa kilpailun järjestäjä.

47 §

Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestämistä koskevan ilmoituksen sisältö

Edellä 46 §:n 1 momentissa tarkoitettusta ilmoituksesta tulee käydä ilmi:

- 1) tiedot kilpailun järjestäjästä;
- 2) tieto siitä, onko kyse määräaikaisesta vai toistaiseksi voimassa olevasta ilmoituksesta;
- 3) toiminnan aloittamisajankohta;
- 4) minkä aluehallintoviraston tai aluehallintovirastojen alueella toimintaa harjoitetaan;
- 5) minkälaisia eläinkilpailuja järjestetään ja mille eläinlajeille;
- 6) arvio järjestettävien eläinkilpailujen vuosittaisesta lukumäärästä ja tieto siitä, mistä tieto tulevien kilpailujen paikasta ja ajankohdasta on saatavissa;
- 7) eläinkilpailujen järjestäjän pätevyys.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä.

48 §

Kilpailueläinlääkäriin tehtävät ja pätevyys

Kilpailueläinlääkäriin tehtävänä on toimia eläinkilpailun järjestäjän nimeämänä asiantuntijana huolehtimassa siitä, ettei kilpailu vaaranna eläinten hyvinvointia. Tässä tehtävässään kilpailueläinlääkäriin tulee antaa eläinten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa eläimen kilpailuttajalle ja

kilpailun järjestäjälle. Jos kilpailueläinlääkäri havaitsee, että eläinkilpailu vaarantaa eläimen hyvinvointia, hänen on viipymättä ilmoitettava havainnostaan kilpailun järjestäjälle. Kilpailueläinlääkäri on ilmoitettava järjestäjälle myös tietoonsa tulleet eläinten loukkaantumiset kilpailussa.

Kilpailueläinlääkäriin tehtävänä on lisäksi antaa tarvittaessa ensiavun luonteista hoitoa kilpailussa käytettäville eläimille, jollei hoitoa ole muutoin saatavilla kilpailupaikalla. Kilpailun järjestäjän on huolehdittava siitä, että hoidon antamiseksi on asianmukainen paikka sekä tarvittavat välineet eläimen siirtämiseksi ensiapupaikkaan. Kilpailueläinlääkäriellä on oikeus periä antimastaan hoidosta palkkio ja korvaus kustannuksista eläimen kilpailuttajalta.

Jos kilpailueläinlääkäri havaitsee, että eläinkilpailu tarpeettomasti vaarantaa eläimen hyvinvointia eikä kilpailun järjestäjä ryhdy sille 45 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyihin toimenpiteisiin, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä kunnaneläinlääkärille, aluehallintovirastolle tai poliisille. Eläinten hyvinvointiin liittyvien syiden niin edellyttäessä kilpailueläinlääkäri on velvollinen ilmoittamaan viipymättä kunnaneläinlääkärille, aluehallintovirastolle tai poliisille myös kilpailussa käytettävästä eläimestä. Kilpailueläinlääkäri on velvollinen antamaan tapauksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös tietoja, joista eläinlääkäriellä on eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 16 §:n nojalla salassapitovelvollisuus.

Kilpailueläinlääkäriin tulee olla eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 3—5 §:ssä tarkoitettu laillistettu eläinlääkäri tai 8 §:ssä tarkoitettu eläinlääkäri. Mainitun lain 7 §:ssä tarkoitettu eläinlääketieteen opiskelija voi toimia kilpailueläinlääkäriin sijaisena.

49 §

Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailujen järjestäjän kirjaamisvelvollisuus

Ilmoituksenvaraisen eläinkilpailun järjestäjän on pidettävä kirjaa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista olosuhteista ja tapahtumista kilpailussa. Kirjaamisasiakirjaa on säilytettävä vähintään vuosi eläinkilpailun järjestämisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kirjaamisvelvollisuudesta.

8 luku

Luvan- ja ilmoituksenvarainen eläinten pito

50 §

Eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä sirkus

Eläimiä ei saa pitää eläintarhassa, pysyvässä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä tai käyttää sirkuksessa ilman aluehallintoviraston lupaa.

Eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettäviä luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä ei saa käyttää esityksissä, joissa eläimet esittävät yleisölle muita kuin eläimen hoitoon liittyviä opetettuja taitoja.

Eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävän luonnonvaraiseen eläinlajiin kuuluvan eläimen pitopaikan tulee vastata mahdollisimman hyvin eläinlajin luonnollista elinympäristöä. Eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä tulee huolehtia suunnitelmallisesti eläinten ennalta-ehkäisevästä terveydenhuollosta, sairauksien hoidosta ja eläinten ruokinnasta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista kielletyistä esityksistä ja 3 momentissa tarkoitetuista pitopaikoista.

51 §

Eläintarhan eräät tehtävät

Eläintarhan tulee osaltaan edistää luonnonvaraisen eläimistön suojelua ja biologisen monimuotoisuuden säilymistä. Tässä tarkoituksessa eläintarhan tulee antaa yleisölle tietoa näytteillä pidettävistä lajeista ja niiden luonnollisista elinolosuhteista. Eläintarhan tulee lisäksi osallistua:

- 1) eläinlajien suojelua edistävään tutkimukseen;
- 2) eläinlajien suojelutaitoihin liittyvään koulutukseen;
- 3) lajien suojeluun liittyvään tietojen vaihtoon; ja
- 4) milloin se on tarkoituksenmukaista, eläinlajien tarhassa kasvattamiseen, kannan uudelleen istuttamiseen ja lajien luontoon palauttamiseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista eläintarhan tehtävistä.

52 §

Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan luvan hakeminen

Lupa eläintarhan ja pysyvän eläinnäyttelyn pitämiseen on haettava siltä aluehallintovirastolta, jonka toimialueella eläintarha tai pysyvä eläinnäyttely sijaitsee.

Lupa sirkuksen ja kiertävän eläinnäyttelyn pitämiseen on haettava siltä aluehallintovirastolta, jonka toimialueella on sirkuksen tai kiertävän eläinnäyttelyn omistajan kotipaikka. Jos sirkus on pysyvä laitos, lupa on kuitenkin haettava siltä aluehallintovirastolta, jonka toimialueella sirkus sijaitsee.

Lupa ulkomaisen sirkuksen ja kiertävän eläinnäyttelyn pitämiseen on haettava siltä aluehallintovirastolta, jonka toimialueen kautta ulkomainen sirkus tai kiertävä eläinnäyttely tulee maahan.

53 §

Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskeva lupahakemus

Edellä 52 §:ssä tarkoitettua lupaa on haettava kirjallisesti. Lupahakemuksesta tulee toiminnanharjoittajan yksilöintiä varten tarvittavien tietojen ja suunniteltua toimintaa koskevien yleis-tietojen lisäksi käydä ilmi:

- 1) toiminnan kohteena olevat eläinlajit ja eläinmäärät;
- 2) selvitys eläinten pitopaikoista;
- 3) selvitys eläinten pitäjän tai pitäjien pätevydestä;
- 4) selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitus järjestää.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, eläintarhaa koskevasta lupahakemuksesta tulee käydä ilmi, miten laitos osallistuu 51 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin.

Sirkusta koskevaan lupahakemukseen tulee liittää selvitys ohjelmanumeroista, joihin eläimet osallistuvat ja yksityiskohtainen kuvaus niistä taidoista, joita eläinten on tarkoitus esittää näyttöksessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä.

54 §

Eläintarhaa, pysyvää ja kiertävää eläinnäyttelyä sekä sirkusta koskevan luvan myöntäminen

Lupa eläintarhan, pysyvän ja kiertävän eläinnäyttelyn sekä sirkuksen pitämiseen myönnetään, jos:

- 1) eläinten pitopaikat täyttävät 5 luvun mukaiset vaatimukset;
- 2) eläinten hoito täyttää 4 luvun mukaiset vaatimukset;
- 3) eläinten pitäjällä on 30 §:n mukainen pätevyys.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, eläintarhaluvan ja pysyvää eläinnäyttelyä koskevan luvan myöntämisen edellytyksenä on 50 §:n 3 momentin mukaisten vaatimusten täyttyminen. Eläintarhaluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi 51 §:n mukaisten vaatimusten täyttyminen.

Sirkusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että ohjelmanumeroissa on otettu huomioon 12 ja 13 §:n mukaiset eläinten kohtelua koskevat vaatimukset.

Lupaan voidaan liittää eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä ehtoja, jotka ovat tarpeen 1 momentin 1—3 kohdassa säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi. Kiertävää sirkusta ja kiertävää eläinnäyttelyä koskeva lupa voidaan myöntää myös määräaikaisena, jos siihen on eläinten hyvinvoinnin turvaamisesta johtuva välttämätön syy.

55 §

Toiminnan tarkastaminen ja valvonta

Aluehallintoviraston on tarkastettava eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä sirkus ennen toiminnan aloittamista ja luvan sisältöä merkittävästi muuttavan tai luvan voimassaoloaikaa koskevan asian ratkaisemista.

Aluehallintoviraston on valvottava toimintaa säännöllisin tarkastuksin.

56 §

Toiminnanharjoittajan eräät ilmoitukset ja toiminnassa tapahtuvat muutokset

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava viipymättä kirjallisesti luvan myöntäneelle aluehallintovirastolle sellaisista suunnitelluista toiminnassa tapahtuvista muutoksista, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa, ovatko luvan saamisen edellytykset edelleen olemassa. Aluehallintovirasto arvioi ilmoituksen perusteella, täytyvätkö luvan myöntämistä koskevat vaatimukset edelleen ja ilmoittaa siitä luvan haltijalle.

Lupaa tai sen täydentämistä on haettava uudelleen, jos eläinlajeja lisätään tai eläinmäärää kasvatetaan merkittävästi tai toimintaa muutetaan muutoin tavalla, jolla voi olla vaikutusta eläinten hyvinvointiin.

Kiertävän eläinnäyttelyn ja kiertävän sirkuksen kiertuepaikoista ja aikatauluista on ilmoitettava luvan myöntäneelle aluehallintovirastolle vuosittain, vähintään 30 vuorokautta ennen kiertueelle lähtemistä. Ilmoitus on tehtävä viipymättä myös kiertuepaikkoja ja aikatauluja koskevista muutoksista.

Toiminnan lopettamisesta on ilmoitettava viipymättä luvan myöntäneelle aluehallintovirastolle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja siihen liitettävistä selvityksistä.

57 §

Kotieläinpihasta tehtävä ilmoitus

Sen lisäksi, mitä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) säädetään eläinten pitämisestä ja pitopaikasta ilmoittamisesta sekä tietojen tallettamisesta, kotieläinpihan pitäjän on ilmoitettava eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin tallettavaksi tiedot eläinten pitäjän pätevydestä sekä selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitus järjestää.

58 §

Luonnonvaraisten eläinlajien tarhouksesta tehtävä ilmoitus

Sen lisäksi, mitä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa säädetään eläinten pitämisestä ja pitopaikasta ilmoittamisesta sekä tietojen tallettamisesta, riistanhoidollista tarhausta varten pidettävien eläinten pitäjän sekä tuotantoeläiminä pidettävien kuusipeurojen, biisonien, vesipuhveleiden, villisikojen, strutsien, emujen, viiriäisten, helmikanojen, fasaanien, peltopyiden ja heinäorsien pitäjän on ilmoitettava eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin tallettavaksi tiedot eläinten pitäjän pätevydestä sekä selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitus järjestää. Riistanhoidollista tarhausta harjoittavan eläinten pitäjän on lisäksi ilmoitettava, mihin metsästyslain 3 §:ssä tarkoitettuun riistanhoidolliseen tarkoitukseen eläimiä pidetään.

59 §

Broilerikasvattamot

Sen lisäksi, mitä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa säädetään eläinten pitopaikasta ilmoittamisesta ja tietojen tallettamisesta, broilereiden omistajan tai pitäjän on ilmoitettava pitopaikkarekisteriin tallettavaksi tiedot kasvattamon rakennusten niistä kasvatustuosastoista, joissa broileriparvia kasvatetaan. *Broilerilla* tarkoitetaan lihantuotantoa varten pidettävää tuotantopolven lintua, joka kuuluu Gallus gallus-lajiin.

Eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettua luetteloa on pidettävä kasvatustuosastoittain, ja siitä tulee käydä ilmi:

- 1) tuotujen broilereiden lukumäärä ja niiden käytettävissä oleva alue;
- 2) broilereiden rotu tai hybridi, jos se on tiedossa;
- 3) lopetettujen broilereiden lukumäärä sekä kuolleina löydettyjen broilereiden lukumäärä ja kuolinsyyt, jos ne ovat tiedossa; sekä
- 4) parveen jäävien broilereiden lukumäärä myytävien tai teurastettavien broilereiden poistamisen jälkeen.

Jos broilereiden kasvatustiheys on yli 33 elopainokiloa neliometriä kohti, broilereiden omistajan tai pitäjän on laadittava broilerikasvattamon tuotantojärjestelmästä kirjallinen kuvaus, johon on sisällytettävä tekniset tiedot rakennuksista ja niiden laitteista. Kuvaus on pidettävä ajan tasalla. Kasvattamossa käytettävästä kasvatustiheydestä tai siihen tehtävästä muutoksesta ja tuotantojärjestelmää koskevista keskeisistä tiedoista on ilmoitettava aluehallintovirastolle viimeistään 15 päivää ennen ensimmäisen parven sijoittamista rakennukseen. Tuotantojärjestelmään tehdyistä muutoksista, jotka voivat vaikuttaa broilereiden hyvinvointiin, on ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle.

Edellytyksenä kasvatustiheyden nostamiselle yli 39 elopainokilon neliometriä kohti enintään 42 elopainokiloon neliometriä kohti on, että broilerikasvattamon tarkastuksissa ei ole todettu hyvinvointisäädösten vastaista toimintaa viimeisen kahden vuoden aikana, broilereiden omistaja tai pitäjä käyttää hyvän käytännön opasta ja broilereiden kuolleisuus on riittävän alhainen.

Jos broilerikasvattamossa ei ole tehty tarkastusta viimeisen kahden vuoden aikana, vähintään yksi tarkastus on tehtävä ennen kuin kasvatustiheyttä voidaan nostaa.

Broilereiden omistajan tai pitäjän on toimitettava teurastamoon tarvittavat tiedot parven pito-paikasta ja parvesta lähettäessään broilereita teurastettaviksi.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset broilerikasvattamon tuotantojärjestelmän kuvauksesta, tuotantojärjestelmää koskevista keskeisistä tiedoista, broilereiden kasvatustiheyttä koskevista vaatimuksista, hyvän käytännön oppaasta, broilereiden kuolleisuudessa huomioon otettavista seikoista sekä teurastamoon toimitettavista parvea koskevista tiedoista.

60 §

Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito

Liitteessä 2 tarkoitettua ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa koirien, kissojen ja muiden seura- ja harrastuseläinten pitoa harjoittavan on viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai lopettamista taikka toiminnan oleellisesti muuttuessa tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa harjoitetaan.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta hevoseläimiä pitäviin. Hevoseläinten pitäjien ilmoitusvelvollisuudessa noudatetaan eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettua lakia. Sen lisäksi ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa hevoseläimiä pitävän on ilmoitettava eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin talletettavaksi tiedot eläinten pitäjän pätevydestä sekä selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitettu järjestää.

61 §

Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen

Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitoa harjoittavan on viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai lopettamista tai toiminnan oleellisesti muuttuessa tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa harjoitetaan.

Ennen hoitopaikkaan toimitetun luonnonvaraisen eläimen pidempiaikaiseen hoitoon ryhtymistä on selvitettävä, tarvitaanko eläimen hallussapitoon luonnonsuojelulain tai metsästyslain mukainen poikkeuslupa. Vieraslajien hallussapidosta säädetään vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa. Hoitopaikkaan toimitettu luonnonvarainen eläin on vapautettava sen tilan salliessa takaisin luontoon. Jos eläintä ei sille vamman, sairauden tai muun syyn takia annetun hoidon päätyttyä voida vapauttaa, eikä sitä voida sijoittaa pysyvästi eläintarhaan, se on lopetettava.

62 §

Ilmoituksenvaraista toimintaa koskevien ilmoitusten sisältö

Edellä 60 §:n 1 momentissa ja 61 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksesta tulee toiminnanharjoittajan yksilöintiä varten tarvittavien tietojen ja suunniteltua toimintaa koskevien yleis-tietojen lisäksi käydä ilmi:

- 1) toiminnan kohteena olevat eläinlajit ja eläinmäärät;
- 2) selvitys eläinten pitopaikoista;
- 3) selvitys eläinten pitäjän tai pitäjien pätevydestä;
- 4) selvitys siitä, kuinka eläinten hoito on tarkoitettu järjestää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksista ja niihin liitet-tävistä selvityksistä.

63 §

Luettelon pitäminen

Toiminnanharjoittajan on pidettävä luetteloa 50, 57, 58, 60 ja 61 §:ssä tarkoitetun toiminnan kohteena olevista eläinlajeista ja eläimistä.

Luetteloa on pidettävä ajan tasalla joko paperisella lomakkeella tai sähköisessä muodossa siten, että se voidaan tarvittaessa esittää valvontaviranomaiselle. Luetteloa on säilytettävä kolme vuotta sen vuoden päättymisestä, jolloin luetteloon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luettelon pitämisestä ja siihen merkittävistä tiedoista.

9 luku

Eläinten lopetus

64 §

Lopetusta koskevat yleiset vaatimukset

Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka.

Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi.

Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään.

Poroa tai hoidossa olevaa eläintä ei saa lopettaa metsästyksellisin keinoin. Poronhoitaja saa kuitenkin lopettaa poron metsästyksellisin keinoin ampumalla. Lisäksi hoidossa olevan eläimen saa lopettaa metsästyksellisin keinoin ampumalla, jos siihen on välttämätön ja hyväksyttävä syy. *Metsästyksellisillä keinoilla* tarkoitetaan metsästyslain 2 §:ssä tarkoitettuja keinoja.

Eläintä ei saa lopettaa viihdetarkoituksessa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset eläinten lopetuksessa käytettävistä lopetusmenetelmistä ja lopetustekniikoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen lopettavan henkilön pätevydestä.

65 §

Eläinten teurastus

Eläin on asianmukaisesti tainnutettava tai lopetettava siihen soveltuvalla menetelmällä ennen verenlaskun aloittamista. Eläimelle ei saa suorittaa muita teurastukseen liittyviä toimenpiteitä ennen kuin se on kuollut. *Teurastuksella* tarkoitetaan ihmisravinnoksi tarkoitetun muun kuin luonnonvaraisen eläimen lopetusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten teurastuksesta muualla kuin teurastamossa.

66 §

Lopetusasetuksen soveltaminen eläinten lopetukseen ja teurastukseen

Lopetusasetuksen soveltamisesta elintarvikkeiden, villan, nahan, turkisten tai muiden tuotteiden tuotantoa varten kasvatettujen tai pidettyjen eläinten lopetukseen, teurastukseen ja joukko-lopetukseen sekä näihin liittyviin toimiin säädetään lopetusasetuksen 1 artiklassa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa lopetusasetusta täydentäviä säännöksiä, jotka koskevat eläinten lopetusta muualla kuin teurastamossa.

67 §

Eläinten lopetukseen liittyvästä toiminnasta ilmoittaminen

Toiminnanharjoittajan, joka harjoittaa eläinten lopetustoimintaa, tai eläinten omistajan tai pitäjän, joka lopettaa suuria määriä eläimiä kerralla säännöllisesti, on hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista tai lopettamista taikka toiminnan oleellisesti muuttuessa tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa pääasiallisesti harjoitetaan. Ilmoitusvelvollisuus ei koske teurastustoimintaa.

Lopetusasetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu ilmoitus turkiseläinten lopetuksesta on tehtävä sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella toimintaa pääasiallisesti harjoitetaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista ilmoituksista.

68 §

Eläinten joukkolopetus

Lopetusasetuksen 18 artiklassa säädetään asetuksen soveltamisalaan kuuluvien eläinten joukkolopetusta koskevista erityisvaatimuksista.

Ruokavirasto, aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri ovat lopetusasetuksen 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja toimintasuunnitelman laativia viranomaisia ja 2 kohdassa tarkoitettuja toimintasuunnitelman toteutumista ja eläinten hyvinvointia varmistavia viranomaisia.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto ovat lopetusasetuksen 18 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja viranomaisia, jotka voivat myöntää poikkeuksia lopetusasetuksen säännöksistä.

Ruokavirasto on lopetusasetuksen 18 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen, joka toimittaa komissiolle kertomuksen edeltävän vuoden joukkolopetustoimenpiteistä ja asettaa sen internetin kautta julkisesti saataville.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eri viranomaisten tehtävistä joukkolopetuksessa sekä eläinten joukkolopetuksessa noudatettavista menettelyistä.

69 §

Eläimen lopetus hätätapauksessa

Hätätapauksessa, eläimen kärsimyksen pitkittymisen estämiseksi ja jos 64 §:n 1 momentissa tarkoitettuja lopetusmenetelmiä ei ole mahdollista käyttää tai jos eläintä ei saada kiinni, se voidaan lopettaa myös muulla tavalla, kuitenkin niin, ettei eläimelle aiheuteta tarpeetonta kärsimystä.

70 §

Lopetusasetuksessa edellytetyn koulutuksen järjestäjä

Lopetusasetuksen mukaisen kelpoisuuden edellyttämää koulutusta voi antaa koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää lopetusasetuksessa edellytetyn kelpoisuustodistuksen mukaisen osaamisen.

10 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

71 §

Ruokavirasto

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallisesti eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista.

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään Ruokaviraston tehtävistä, virasto:

- 1) vastaa valvonta-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua koordinaatiosta ja yhteydenpidosta komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa;
- 2) toimii valvonta-asetuksen 103 artiklassa tarkoitettuna yhteyselimenä;
- 3) valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla;
- 4) toimii lopetusasetuksen 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena, jonka tehtävänä on arvioida hyvän toimintatavan oppaat, ja 4 kohdassa tarkoitettuna viranomaisena, joka voi kehittää ja julkaista hyvän toimintatavan oppaita;
- 5) on valvonta-asetuksen 138 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen toimissa, jotka koskevat lopetusasetuksen mukaisia liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen käytettävien välineiden käyttöohjeita;
- 6) valitsee otannalla tilat Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten edellyttämään säännölliseen valvontaan;
- 7) vastaa eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvästä tilastoinnista ja raportoinnista;
- 8) päättää ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta tehdä tämän lain 15 §:ssä sallittuja leikkauksia, muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä, eläinten keinosiemennystä, muita keinolliseen lisäämiseen liittyvien toimenpiteitä Suomessa sekä mainitun lain soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa ulkomailla hankitun ammattipätevyyden tuottamasta oikeudesta toimia tämän lain 30 §:ssä tarkoitettuna eläinten pitäjänä tai muuna hoitajana Suomessa.

Ruokavirasto vastaa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta elintarvikelaissa tarkoitetuissa teurasamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa, lukuun ottamatta teurasamoja ja laitoksia, joiden elintarvikelain mukainen valvonta on elintarvikelain 27 §:n 5 momentissa tarkoitettulla tavalla siirretty kunnalle. Poroteurasamojen valvonnasta säädetään tämän lain 72 §:n 3 momentissa. Ruokavirasto ja kunta ovat valvomiensa teurasamojen ja laitosten alueella aluehallintoviraston lisäksi lopetusasetuksen 21 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antavia viranomaisia.

Lisäksi Ruokavirasto vastaa Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevassa lainsäädännössä toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyistä tehtävistä, jollei tehtävää ole laissa siirretty muulle viranomaiselle.

72 §

Aluehallintovirasto

Aluehallintovirasto suunnittelee, kehittää ja ohjaa eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämistä sekä valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista toimialueellaan.

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään aluehallintoviraston tehtävistä, virasto:

1) toimii lopetusasetuksen 21 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna kelpoisuustodistuksia antavana viranomaisena sekä 5 kohdassa tarkoitettuna väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antavana viranomaisena;

2) peruuttaa lopetusasetuksen mukaisen kelpoisuustodistuksen valvonta-asetuksen 138 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena;

3) huolehtii eläinten hyvinvointia koskevissa säädöksissä edellytetyn otantaan perustuvan säännöllisen valvonnan järjestämisestä;

4) osallistuu eläinten hyvinvointisäädösten valvontaan ja täytäntöönpanoon oma-aloitteisesti ja paikallisen eläinsuojeluviranomaisen pyydettyä laajassa tai vaikeassa eläinsuojelutapauksessa tehtävien siirtämistä aluehallintovirastolle.

Elintarvikelaissa tarkoitetuissa poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvistä tehtävistä huolehtii koko maan alueella Lapin aluehallintovirasto.

73 §

Tulli

Tulli valvoo Ruokaviraston, aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin ohella eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista, kun eläimiä kuljetetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tai Suomesta muuhun kuin jäsenvaltioon.

74 §

Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija

Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija valvovat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella.

75 §

Poliisi

Poliisi valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista toimialueellaan.

11 luku

Valvonta

76 §

Valvonnan yleiset periaatteet

Valvontaviranomaisen on järjestettävä eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvonta niin, että se on laadukasta ja tehokasta. Valvontaviranomaisilla on velvollisuus neuvoin pyrkiä edistämään eläinten hyvinvointia.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä säädetään tämän lain lisäksi valvonta-asetuksessa.

77 §

Valvontasuunnitelmat

Ruokaviraston on laadittava valtakunnallinen suunnitelma eläinten hyvinvoinnin valvonnasta. Suunnitelma on osa valvonta-asetuksen mukaista kansallista valvontasuunnitelmaa.

Aluehallintoviraston on laadittava alueellinen suunnitelma eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä toimialueellaan. Alueellisessa suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen suunnitelma.

78 §

Tarkastus- ja näytteenotto

Valvontaviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus, jos on aihetta epäillä, että eläintä pidetään tai kohdellaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaisesti. Tarkastusta ja näytteenottoa koskevista virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista säädetään myös valvonta-asetuksen 9–15 artiklassa.

Ilman epäilyäkin valvontaviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus:

- 1) eläintarhassa;
- 2) pysyvässä eläinnäyttelyssä ja kotieläinpihassa;
- 3) sirkuksessa;
- 4) kiertävässä eläinnäyttelyssä;
- 5) eläinkilpailussa;
- 6) eläinnäyttelyssä ja siellä, missä eläimiä muutoin pidetään näytteillä yleisölle, käytetään esityksissä tai näytöksissä;
- 7) siellä missä luonnonvaraisia eläinlajeja tarhataan riistanhoidollisessa tai tuotannollisessa tarkoituksessa;
- 8) siellä, missä seura- ja harrastuseläimiä pidetään 60 §:ssä tarkoitetulla tavalla ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa;
- 9) siellä, missä luonnonvaraisia eläimiä hoidetaan 61 §:ssä tarkoitetulla tavalla;
- 10) siellä, missä harjoitetaan 67 §:ssä tarkoitettua eläinten lopetukseen liittyvää toimintaa;
- 11) rajanylityspaikalla, rajatarkastusasemalla, poistumispaikalla ja saapumispaikalla;
- 12) kaikissa teurastamoiden, riistan käsittelylaitosten ja niiden yhteydessä olevien laitosten sekä poroteurastamoiden ja niiden yhteydessä olevien laitosten eläintiloissa;
- 13) toiminnanharjoittajan pyynnöstä;
- 14) rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 §:n nojalla määrätyn eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi.

Ruokavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen tai tarkastuksia eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvomiseksi taikka Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännön niin edellyttäessä. Aluehallintovirasto voi päättää vastaavista tarkastuksista myös omassa valvonnassaan tai määrätä virkaeläinlääkäriin tekemään tarkastuksia.

Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä tiloihin, joita tarkastuksen tekeminen edellyttää, ja ottaa maksutta valvontaa varten tarvittavia näytteitä sekä tallentaa ääntä ja kuvaa. Hänellä on oikeus tarkastaa eläin, eläimen pitopaikka ja muut eläintenpitoon liittyvät tilat, eläintä varten tarkoitettu ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä eläintenpitoon liittyvät tiedot ja asiakirjat sekä muut valvonnan kannalta merkitykselliset seikat.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa tarkastuksen saa tehdä ja näytteen ottaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä, että eläinten kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevia hyvinvointisäädöksiä on rikottu tai rikotaan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Tarkastuksen saa tehdä vain viranomaisena.

79 §

Teurastamojen kameravalvonta

Teurastamossa 71 §:n 3 momentissa tarkoitettu valvontaviranomainen voi eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvonnassa käyttää apuna tallentavaa kameravalvontaa. Kamera voidaan valvontaa varten sijoittaa tilaan, jossa eläimiä puretaan kuormasta, pidetään, käsitellään, siirretään, tainnutetaan tai jossa verenlasku tapahtuu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu valvontaviranomainen huolehtii kameroiden asentamisesta, ylläpidosta ja tallenteiden läpikäynnistä sekä niiden hävittämisestä. Kameran tallennetta saadaan säilyttää kahden kuukauden ajan kuvauspäivästä, minkä jälkeen tallenne on hävitettävä viipymättä, jollei sitä tarvita esitutkintaa varten. Kameravalvonnan aloittamisesta on tiedotettava teurastamon henkilöstölle ja valvonnasta on ilmoitettava kameroiden läheisyyteen kiinnitettävillä kylteillä. Edellä 1 momentissa tarkoitettu valvontaviranomainen on kameratallenteiden rekisterinpitäjä.

Lopetusasetuksen 17 artiklassa tarkoitettulla eläinten hyvinvoinnista vastaavalla henkilöllä on oikeus tehtäviensä hoitamiseksi saada nähtäväkseen kameratallenteet. Tallenne voidaan myös luovuttaa poliisille esitutkintaa varten ja tallenteita voidaan käyttää teurastamon henkilökunnan kouluttamiseen.

80 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä eläinten hyvinvointisäädösten valvonnan suorittamiseksi välttämättömät, eläinten pitoon tai kohteluun liittyvät tiedot ja asiakirjat eläinten omistajalta ja pitäjältä sekä muulta, jota tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädetty velvoitteet koskevat.

Valvontaviranomaisella on lisäksi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä 1 momentissa tarkoitettut tiedot ja asiakirjat valtion ja kunnan viranomaisilta sekä luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä, jotka ovat olleet ammatillisesti tekemisissä valvontaan liittyvien eläinten tai näistä eläimistä saatujen tuotteiden kanssa olematta kuitenkaan vastuussa valvottavien säännösten noudattamisesta.

Tietojensaantioikeus koskisi eläimen terveydentilaa, ravitsemusta ja pito-olosuhteita sekä eläinten pitäjän taloudellista tilaa ja terveydentilaa koskevia tietoja silloin, kun niillä on vaikutusta eläimen hoitoon ja pitoon.

81 §

Läsnäolo-oikeus

Ruokavirastolla on oikeus olla läsnä valvontaa ja tarkastuksia tehtäessä. Sama oikeus on valvontaviranomaisen ohjauksessa olevalla opiskelijalla, joka suorittaa viranomaistoimintaan pehdyttävää harjoittelua. Opiskelija voi mennä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan vain valvontaviranomaisen kanssa.

82 §

Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

Valvontaviranomainen voi valvontaa ja tarkastusta tehdessään käyttää apunaan ulkopuolista asiantuntijaa tai avustajaa. Tällainen henkilö voi antaa asiantuntija-apua tai tehdä tarkastukseen liittyviä avustavia tehtäviä, mutta hänellä ei ole itsenäistä tarkastustoimivaltaa. Asiantuntija ja avustaja voivat mennä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan vain valvontaviranomaisen kanssa.

Asiantuntijalla ja avustajalla on oltava kyseessä olevaan eläinlajiin ja sen pitomuotoon tai tehtävän muuhun luonteeseen nähden riittävä pätevyys.

Asiantuntijalla ja avustajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtävänsä suorittamista varten välttämättömät tiedot käyttöönsä valvontaviranomaiselta.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan ja avustajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Jos asiantuntijaa tai avustajaa käyttää apunaan muu valvontaviranomainen kuin Ruokavirasto tai aluehallintovirasto, asiantuntijan tai avustajan käyttämisestä aiheutuville kustannuksille on haettava etukäteen aluehallintoviraston hyväksyntä.

83 §

Tarkastusmenettely ja asianosaisen kuuleminen

Tarkastuksessa noudatetaan hallintolain (434/2003) 39 §:ää. Jos tarkastukseen sovelletaan valvonta-asetusta, noudatetaan kuitenkin ensisijaisesti sitä.

Asianosaisen kuulemisesta säädetään hallintolain 34 §:ssä. Ennen tämän lain 95 §:n 2 momentissa, 96 §:n 1 momentissa, 97 §:n 1 momentissa tai 98 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä eläimen pitäjälle tai omistajalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi vain, jos nämä ovat viipymättä tavoitettavissa. Lisäksi 98 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin toimiin voidaan ryhtyä kuulematta asianomaista, jos eläimen pitäjää tai omistajaa ei tavoiteta kohtuullisessa ajassa ja toimenpiteiden viivästyminen aiheuttaa kuulemisen merkitykseen nähden kohtuuttomia kustannuksia.

84 §

Kansainvälisten viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Mitä tässä laissa säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta päästä tiloihin, joita tarkastuksen tekeminen edellyttää, sekä saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömiä tietoja ja asiakirjoja, koskee myös Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suo-

mea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia silloin, kun kyseinen Suomea sitova kansainvälinen velvoite tätä edellyttää. Valvontaviranomaisen on tarvittaessa toimitettava yhteistyössä kansainvälisten viranomaisten tarkastajien kanssa.

Kansainväliseen viranomaiseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

85 §

Eläinten pitäjän velvollisuus avustaa viranomaista

Eläinten pitäjä on velvollinen avustamaan viranomaista tämän lain tai valvonta-asetuksen nojalla tehtävässä tarkastuksessa ja näytteen ottamisessa.

86 §

Broilereiden ja sikojen hyvinvoinnin arviointi teurastamolla

Edellä 71 §:n 3 momentissa tarkoitettuna viranomaisen on huolehdittava siitä, että 59 §:n 5 momentissa tarkoitettua teurastamoon saapuneita broilereita koskevat tiedot sekä kuolleina teurastamolle saapuneiden broilereiden lukumäärä kirjataan teurastamossa.

Broilereiden ja sikojen pito-olosuhteiden tai muiden vastaavien tekijöiden vaikutus eläinten hyvinvointiin arvioidaan lihantarkastuksen löydösten perusteella sekä muun teurastamolla saatavilla olevan tiedon perusteella (*eläinten hyvinvointiarvio*).

Jos eläinten hyvinvointiarvion mukaan eläinten hyvinvointi on heikentynyt kasvatusaikana, 71 §:n 3 momentissa tarkoitettuna viranomaisen on ilmoitettava siitä eläinten omistajalle tai pitäjälle, teurastamotoimijalle sekä sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee. Näiden on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset eläinten hyvinvointiarvion tekemisestä sekä 3 momentissa tarkoitettua ilmoituksesta.

87 §

Valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus

Jos eläinten pitäjä muuttaa valvontaviranomaisen toimialueelta toiselle eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskevan asian vireillä ollessa ja tämä tulee valvontaviranomaisen tietoon, valvontaviranomaisen on salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoitettava muutosta uuden toimialueen valvontaviranomaiselle ja annettava tälle valvontaa varten välttämättömät tiedot.

Edellä 71 §:n 3 momentissa tarkoitettuna viranomaisen on, jos se epäilee eläinten hyvinvointisäädöksiä rikotun tai rikottavan teuraseläimiä toimittavassa eläintenpitoyksikössä, salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee ja annettava virastolle valvontaa varten välttämättömät tiedot.

Muilla valvontaviranomaisilla on pyydettyessä velvollisuus ilmoittaa Ruokavirastolle salassapitosäännösten estämättä tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä ja maksuja koskevia tietoja tämän lain mukaisen valvonnan seurantaa ja suunnittelua varten. Tiedot on toimitettava Ruokaviraston määräämällä tavalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä.

88 §

Eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus

Seuraavien tahojen palveluksessa tai luottamustoimessa taikka vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva on velvollinen salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle, jos hän on tehtävässään saanut tietää avun tarpeessa olevasta eläimestä, ja ilmoittamaan viranomaiselle asian arvioimiseksi välttämättömiä tietoja:

- 1) lomituspalvelu ja sijaisapu;
- 2) keinosiementäjä;
- 3) sosiaali- ja terveydenhuolto ja näiden palvelujen tuottaja;
- 4) terveydenhuollon ammattihenkilö;
- 5) Hätäkeskusyksikkö;
- 6) palo- ja pelastustoimi;
- 7) Rajavartiolaitos;
- 8) ulosottoviranomainen;
- 9) seurakunta ja muu uskonnollinen yhdyskunta.

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä vastaavan ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.

Sähköä, lämmitystä tai vettä eläintuotantotiloille toimittavien tai niihin liittyviä palveluita tarjoavien toimijoiden tulee tehdä toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle ilmoitus sähkön-, lämmön- tai vedenjakelun pysyvästä keskeytyksestä kohtuullisessa ajoin ennen keskeytystä, jos toimijan tiedossa on, että tilalla on eläimiä.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvää salassapitovelvollisuutta on kuitenkin noudatettava.

Eläinlääkärinammatin harjoittajan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n 2 momentissa.

89 §

Tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille eräissä tapauksissa

Sen lisäksi, mitä tietojen ilmoittamisesta tai antamisesta salassapitosäännösten estämättä säädetään 87 ja 88 §:ssä, valvontaviranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille salassapitosäännösten estämättä säädetään ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (560/2021), jäljempänä *ruokahallinnon tietovarantolaki*, 8 §:ssä.

90 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua muille valvontaviranomaisille säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Pelastusviranomaisen antamasta virka-avusta säädetään pelastuslain (379/2011) 50 §:ssä.

Kunnaneläinlääkäri on velvollinen antamaan virka-apua poliisilaitokselle eläimeen kohdistuvan takavarikon sekä menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa.

91 §

Ilmoitusvelvollisuus poliisille

Jos on syytä epäillä, että eläinten hyvinvointisäädöksiä on rikottu, valvontaviranomaisen on viipymättä tehtävä asiasta ilmoitus poliisille esitutkintaa varten.

12 luku

Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

92 §

Viranomaisen toimet eläinten hyvinvointisäädösten vastaisen menettelyn johdosta

Jos eläinten hyvinvointisäädöksiä ei ole noudatettu, valvontaviranomaisen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että niitä noudatetaan.

Jos havaittu rikkomus on vähäinen ja epäkohta voidaan poistaa tarkastuksen yhteydessä tai ilman, että se edellyttää uusintatarkastusta, viranomainen voi kehottaa eläinten hyvinvointisäädöksiä rikkovaa välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa. Muussa tapauksessa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin hallintopakkoasian vireille saattamiseksi.

Valvontaviranomaisen on valvottava, että kehotusta ja hallintopakkoasiassa annettua päätöstä noudatetaan.

93 §

Määräys

Valvontaviranomainen voi määrätä sen, joka rikkoo eläinten hyvinvointisäädöksiä, välittömästi tai asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

94 §

Määräys korjaavista toimenpiteistä ja kasvatustiheyden alentamisesta broilereiden tuotannossa

Jos broilereiden hyvinvointiarvion mukaan broilereiden hyvinvointi on heikentynyt kasvatusaikana, aluehallintovirasto voi sen lisäksi, mitä muualla tässä luvussa säädetään, määrätä broilereiden omistajan tai pitäjän tekemään broilereiden pitopaikassa broilereiden hyvinvoinnin kannalta tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

Jos broilereiden hyvinvointi on heikentynyt kasvatusaikana toisiaan välittömästi seuraavassa kolmessa parvessa vähintään kahdesti tai jos broilereiden omistajan tai pitäjän todetaan rikkooneen eläinten hyvinvointisäädöksiä, aluehallintovirasto voi määrätä broilereiden kasvatustiheyden alennettavaksi. Jos broilereiden kasvatustiheyttä on määrätty alennettavaksi, määräyksestä on ilmoitettava Ruokavirastolle.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset broilereiden kasvatustiheyden alentamisesta.

95 §

Kielto

Valvontaviranomainen voi kieltää sitä, joka rikkoo eläinten hyvinvointisäädöksiä, jatkamasta tai toistamasta määräysten vastaista menettelyä tai toimintaa.

Valvontaviranomainen voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi, jos se on välttämätöntä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Asian selvittämiseksi annettava väliaikainen kiello on voimassa, kunnes valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Valvontaviranomaisen on huolehdittava siitä, että lopullista ratkaisua varten tarvittavat selvitykset tehdään viipymättä.

96 §

Toiminnan keskeyttäminen

Jos on ilmeistä, että eläinten pidosta tai kohtelusta aiheutuu välitöntä vaaraa eläinten hyvinvoinnille eikä vaaraa voida kiellolla tai muulla tavoin estää, valvontaviranomaisella on oikeus heti keskeyttää toiminta. Toiminta voidaan keskeyttää vain siltä osin kuin se on välttämätöntä vaaran torjumiseksi.

Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös on voimassa määräajan tai toistaiseksi, kunnes valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Valvontaviranomaisen on huolehdittava siitä, että lopullista ratkaisua varten tarvittavat selvitykset tehdään viipymättä.

Jos toiminnassa on kyse luvan- tai ilmoituksenvaraisesta toiminnasta ja toiminnan keskeyttää muu valvontaviranomainen kuin aluehallintovirasto, keskeyttämisestä on ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle.

97 §

Kiireellisen hoidon hankkiminen

Valvontaviranomainen voi ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin ja hankkia eläimelle ravintoa, juotavaa tai eläimen tarvitsemää muuta hoitoa, jos se on välttämätöntä eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi eikä hyvinvointia voida turvata riittävän varmasti muulla tavoin. Eläin voidaan tässä tarkoituksessa myös ottaa haltuun ja toimittaa muualle saamaan hoitoa. Jos toimenpiteeseen ryhtyy muu valvontaviranomainen kuin aluehallintovirasto, toimenpiteestä on ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle.

Valvontaviranomaisen päätös on voimassa määräajan tai toistaiseksi, kunnes valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Valvontaviranomaisen on huolehdittava siitä, että lopullista ratkaisua varten tarvittavat selvitykset tehdään viipymättä.

98 §

Eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen

Valvontaviranomainen voi päättää myydä eläimen käyvistä hinnasta tai, jos eläimen rahallinen arvo on vähäinen, luovuttaa sen muutoin taikka lopettaa eläimen, jos eläintä ei voida jättää pitäjälleen tai omistajalleen. Samoin voidaan menetellä, jos eläimelle on 97 §:n nojalla hankittu hoitoa muualta, eikä eläintä voida palauttaa pitäjälleen tai omistajalleen.

Valvontaviranomainen voi ryhtyä 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin vain, jos eläimen pitäjän tai omistajan teko tai laiminlyönti aiheuttaa vakavaa vaaraa tai olennaista ja toistuvaa vaaraa eläimen hyvinvoinnille, eivätkä muut toimenpiteet ole tarkoituksenmukaisia tai kohtuudella mahdollisia.

Jos eläimen käyttäytymisessä, elintoiminnoissa tai ulkoisessa olemuksessa esiintyy oireita tai muutoksia, joiden perusteella eläimen voidaan päätellä kokevan voimakasta kipua tai kärsimystä, ja eläimen hengissä pitäminen olisi ilmeisen julmaa sitä kohtaan, eläin on lopetettava viipymättä.

99 §

Haltuunotto ja hävittäminen

Jos eläintä pidetään liitteen 1 tai 8 §:n 2 momentin nojalla annettujen säännösten vastaisesti eikä tilannetta voida korjata 95 §:ssä tarkoitettulla kiellolla tai muulla tavoin, valvontaviranomaisella on oikeus ottaa haltuun ja lopettaa tai määrätä lopetettavaksi eläin. Lopettamisen sijaan eläin voidaan sijoittaa myös uudelleen. Luonnonvarainen eläin voidaan lisäksi palauttaa luontoon, jos eläimen tila sen sallii.

Jos eläin tuodaan maahan 39 §:n vastaisesti eikä tilannetta voida korjata mainitussa pykälässä tarkoitettulla palautuksella lähtömaahan, valvontaviranomaisella on oikeus ottaa haltuun ja lopettaa tai määrätä lopetettavaksi eläin. Lopettamisen sijaan eläin voidaan myös sijoittaa uudelleen.

Haitallisten vieraslajien osalta noudatetaan, mitä niistä vieraslajiasetuksessa ja vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa säädetään.

Valvontaviranomaisella on oikeus ottaa haltuun ja määrätä 18 §:ssä kielletty väline ja laite käsiteltäväksi hyväksymällään tavalla uudelleen, hävitettäväksi, poistettavaksi markkinoilta tai palautettavaksi siihen maahan, josta se on tuotu Suomeen. Päätökseen voidaan liittää määräyksiä täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

100 §

Takavarikko

Eläimen sekä 18 §:ssä tarkoitetun välineen ja laitteen takavarikossa noudatetaan pakkokeino lakia (806/2011). Sen estämättä, mitä mainitun lain 7 luvun 13 §:ssä säädetään takavarikon kohteen säilyttämisestä, takavarikoitu eläin saadaan heti lopettaa, myydä tai muutoin luovuttaa, jos sen rahallinen arvo on vähäinen tai jos sen hoidon järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

101 §

Eläintarhaa, sirkusta ja eläinnäyttelyä koskevan luvan peruuttaminen ja muuttaminen

Aluehallintovirasto voi peruuttaa 50 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan ja sulkea laitoksen, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty tai jos toiminnanharjoittaja rikkoo olennaisella tavalla eläinten hyvinvointisäädöksiä. Luvan peruuttamisen ja laitoksen sulkemisen sijaan lupaa voidaan muuttaa ja laitoksen osa sulkea, jos se on eläinten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta riittävää. Luvan peruuttamisen tai muuttamisen ja laitoksen tai sen osan sulkemisen edellytyksenä on lisäksi, ettei toiminnanharjoittaja ole korjannut epäkohtia viranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa, joka voi olla enintään kaksi vuotta.

Aluehallintoviraston on tarkastettava laitos tarvittaessa ennen luvan peruuttamista tai sen muuttamista.

Jos toimintalupa peruutetaan, toiminnanharjoittajan on toteutettava luvan myöntäneen aluehallintoviraston hyväksymät toimet eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Jos muut toimet eivät ole tarkoituksenmukaisia tai kohtuudella mahdollisia, eläimet on lopetettava. Eläintarhojen osalta toimista päätettäessä on pyrittävä turvaamaan luonnonvaraisen eläimistön suojelun ja biologisen monimuotoisuuden suojelun tavoitteet.

102 §

Ilmoitusta edellyttävän eläintenpidon ja toiminnan kieltäminen

Aluehallintovirasto voi kieltää 46 §:ssä tarkoitetun eläinkilpailujen järjestämisen, 57 §:ssä tarkoitetun kotieläinpihan pitämisen, 58 §:ssä tarkoitetun luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksen, 60 §:ssä tarkoitetun seura- ja harrastuseläinten pidon, 61 §:ssä tarkoitetun avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittamisen ja 67 §:ssä tarkoitetun eläinten lopetukseen liittyvän toiminnan kokonaan tai osaksi, jos toiminnanharjoittaja rikkoo olennaisella tavalla eläinten hyvinvointisäädöksiä. Edellytyksenä toiminnan kieltämiselle on lisäksi, ettei toiminnanharjoittaja ole aluehallintoviraston asettamassa kohtuullisessa määräajassa korjannut epäkohtia. Toiminta voidaan kieltää, vaikka toimintaa koskeva ilmoitusvelvollisuus olisi lyöty laimin.

Jos aluehallintovirasto kieltää 1 momentissa tarkoitetun toiminnan tai sen osan, toiminnanharjoittajan on toteutettava tarvittavat toimenpiteet kiellon noudattamiseksi. Tarvittaessa toiminnanharjoittajan on myytävä tai muutoin luovutettava kielletyissä toiminnassa käytetyt omistamansa eläimet, luovutettava hallussaan olevat muut eläimet niiden omistajille sekä toteutettava muut aluehallintoviraston hyväksymät välttämättömät toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi niin, että eläinten hyvinvointi turvataan.

103 §

Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Ruokavirasto, aluehallintovirasto ja Tulli voivat tehostaa tämän luvun nojalla määrättyä velvoitetta uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään.

Uhkasakosta, teettämisuhasta ja keskeyttämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

104 §

Ruokaviraston päätös hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä

Ruokavirasto voi päättää yhtä aluehallintoviraston toimialuetta laajempaa aluetta koskevien hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä.

Jos Ruokavirasto ryhtyy 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, viraston on viipymättä ilmoitettava siitä asianomaisille aluehallintovirastoille.

13 luku

Rekisterit

105 §

Rekistereiden pitäminen

Tässä luvussa säädetyt rekisterit ovat osa ruokahallinnon tietovarantolaissa tarkoitettua ruokahallinnon tietovarantoa. Tässä luvussa säädettyihin rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan mainittua lakia, jollei tässä luvussa toisin säädetä.

Poiketen siitä, mitä tietovarantolain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta ruokahallinnon tietovarannosta, tämän lain 106 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin merkityt tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut toimintansa, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Tullille toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käytöstä ja luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650/2019).

106 §

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat rekisterit

Rekisteriä pidetään tämän lain nojalla luvan saaneista eläintarhoista, pysyvistä ja kiertävistä eläinnäyttelyistä sekä sirkuksista. Lisäksi rekisteriä pidetään kotieläinpihoista, luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksesta, ammattimaisesta tai laajamittaisesta seura- ja harrastuseläinten pidosta, loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta sekä ilmoituksenvaraisesta eläinten lopetustoiminnasta ja eläinkilpailujen järjestämisestä.

Muihin 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin kuin eläinkilpailujen järjestämistä koskevaan rekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

- 1) mitä toimintaa lupa tai ilmoitus koskee;
- 2) selvitys toimijan pätevyydestä;
- 3) toiminnan kohteena olevat eläinlajit ja eläinten lukumäärä; lopetustoiminnan osalta eläinten lukumäärästä riittää arvio vuosittaisesta lukumäärästä;
- 4) selvitys pitopaikasta ja eläinten hoidon järjestämisestä, jos kyse on eläintarhasta, pysyvästä ja kiertävästä eläinnäyttelystä, sirkuksesta, luonnonvaraisten eläinlajien tarhauksesta, ammattimaisesta tai laajamittaisesta seura- ja harrastuseläinten pidosta tai loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten hoidosta;
- 5) eläintarhojen osalta selvitys siitä, miten laitos tulee osallistumaan 51 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin;
- 6) selvitys käytettävistä lopetusmenetelmistä, jos kyse on eläinten lopetustoiminnasta.
- 7) mahdolliset lupaehdot ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat määräykset;
- 8) toiminnan aiottu aloittamisajankohta ja toiminnan lopettaminen sekä luvan peruuttaminen ja ilmoituksenvaraisen toiminnan kieltäminen;
- 9) oleelliset muutokset toiminnassa.

Eläinkilpailujen järjestämistä koskevaan rekisteriin talletetaan seuraavat tiedot:

- 1) mitä toimintaa ilmoitus koskee;
- 2) tieto siitä, onko kyse määräaikaisesta vai toistaiseksi voimassa olevasta ilmoituksesta;
- 3) toiminnan aiottu aloittamisajankohta ja toiminnan lopettaminen;
- 4) minkälaisia eläinkilpailuja järjestetään ja mille eläinlajeille;
- 5) minkä aluehallintoviraston tai aluehallintovirastojen alueella toimintaa harjoitetaan;
- 6) arvio järjestettävien eläinkilpailujen vuosittaisesta lukumäärästä;
- 7) selvitys eläinkilpailujen järjestäjän pätevyydestä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteritietojen merkitsemisessä noudatettavasta menettelystä.

107 §

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskeva rekisteri

Rekisteriä pidetään eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä sen suunnittelua, ohjausta ja kehittämistä varten.

Rekisteriin voidaan tallettaa seuraavat tiedot:

- 1) tehdyt tarkastukset ja näytteenotot;
- 2) tarkastuksen kohteena oleva toiminta ja eläinlajit sekä eläinten lukumäärä;
- 3) tarkastuksessa tehdyt havainnot ja tallenteet;
- 4) näytteistä tehtyjen tutkimusten tulokset;
- 5) kehotukset ja hallinnolliset pakkokeinot, jotka on annettu 12 luvun nojalla;
- 6) tiedot 120 §:n 1 momentin tai 124 §:n 1 ja 2 momentin nojalla hallussa pidetystä eläimestä sekä poikkeusluvut, jotka on annettu 10 §:n nojalla;
- 7) lopetusasetuksen 21 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla annetut kelpoisuustodistukset ja 5 kohdan nojalla annetut väliaikaiset kelpoisuustodistukset;
- 8) muut sellaiset 1—7 kohdassa tarkoitettuja tietoja vastaavat eläinten hyvinvointisäädösten mukaiset valvonnan kannalta välttämättömät tiedot, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 9 tai 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteritietojen merkitsemisessä noudatettavasta menettelystä.

14 luku

Rangaistussäännökset

108 §

Rikoslain rangaistussäännökset

Rangaistus eläinsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 17 luvun 14, 14 a ja 15 §:ssä.

109 §

Eläinsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) 6 §:n 2 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti hylkää hoidossa olevan eläimen,
- 2) laiminlyö 7 §:n 1 momentissa säädetyn sairaan, vahingoittuneen tai muutoin avuttomassa tilassa olevan eläimen auttamisvelvollisuuden tai sitä koskevan ilmoitus- tai lopetusvelvollisuuden,
- 3) kohtelee eläintä 13 §:n 1—3 momentissa tai mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä kielletyksi säädetyllä tavalla taikka lopetusasetuksen 3, 4 tai 15 artiklan taikka liitteen III vastaisesti,
- 4) tekee eläimelle 15 §:n 1 momentissa tai mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä kielletyn kipua tai kärsimystä aiheuttavan leikkauksen tai muun toimenpiteen,

5) tekee eläimelle 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen ilman mainitussa momentissa tai mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä säädettyä koulutusta tai riittävää muuta osaamista tai laiminlyö 16 §:n 2 momentissa tai mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä säädetyn kivunlievityksen käytön,

6) vastoin 17 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa antaa eläimelle ainetta, joka on vaarallista eläimen hyvinvoinnille,

7) laiminlyö eläimen hoidossa 20 §:ssä säädetyn hoidon yleisen vaatimuksen, 21 §:ssä säädetyn ruokintaa tai juottoa koskevan vaatimuksen, 22 §:ssä säädetyn eläinten hyvinvoinnin ja pitopaikan tarkastamista koskevan vaatimuksen taikka 23 §:ssä säädetyn sairasta tai vahingoittunutta eläintä koskevan velvollisuuden tai jonkin mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen,

8) laiminlyö eläimen pitopaikkaa koskevan 33 §:ssä säädetyn yleisen vaatimuksen, 34 §:ssä säädetyn turvallisuutta koskevan vaatimuksen, 35 §:ssä säädetyn olosuhteita koskevan vaatimuksen, 36 §:ssä säädetyn puhtaana- ja kunnossapitoa koskevan vaatimuksen tai 37 §:ssä säädetyn pysyvän pitopaikan yleisen vaatimuksen tai jonkin mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä säädetyn vaatimuksen,

9) 43 §:n 1 momentin tai mainitun pykälän nojalla annetun säännöksen vastaisesti järjestää eläinkilpailun tai -näyttelyn, joka tarpeettomasti vaarantaa eläinten hyvinvoinnin tai rikkoo 43 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa, joka koskee eläimen suorituskykyyn tai käyttäytymiseen vaikuttamista lääkkeen, muun vastaavan aineen tai menetelmän avulla,

10) 45 §:n 2 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti järjestää eläinkilpailun tai -näyttelyn, vaikka eläinten hyvinvointi vaarantuu, tai laiminlyö sen keskeyttämistä koskevan vaatimuksen,

11) rikkoo 64 §:n 1 momentissa säädettyä velvollisuutta eläimen lopettamisesta mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti ja lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla tai laiminlyö eläimen tainnutusvaatimuksen, lopettaa eläimen 2 momentissa säädetyn vastaisesti vailla riittäviä tietoja tai taitoja tai laiminlyö 3 momentissa säädetyn velvollisuuden varmistua eläimen kuolemasta ennen sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhtymistä tai rikkoo tai laiminlyö mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä säädettyä kieltoa tai vaatimusta,

12) laiminlyö eläintä teurastettaessa 65 §:n 1 momentin vastaisesti eläimen tainnuttamisen tai lopettamisen ennen verenlaskun aloittamista tai rikkoo kieltoa ryhtyä eläimen suhteen muihin toimenpiteisiin ennen kuin se on kuollut,

on tuomittava, jollei teko ole rikoslain 17 luvun 14, 14 a tai 15 §:n nojalla rangaistava tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *eläinsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) 8 §:n 2 momentin vastaisesti pitää tuotantoeläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä taikka seura- tai harrastuseläimenä eläintä, jota ei ole mainittu liitteessä 1 tai mainitussa momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa,

2) laiminlyö 11 §:n 2 momentissa säädetyn alle viittätoista vuotta nuorempaa lasta koskevan valvontavelvollisuuden,

3) rikkoo 15 §:n 3 momentissa säädettyä kieltoa, joka koskee eläimen käyttämistä kilpailussa tai pitämistä näytteillä,

4) laiminlyö 17 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden varmistua siitä, että eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitetut välineet, laitteet ja aineet täyttävät niille asetetut vaatimukset,

5) rikkoo 25 §:n 2 tai 3 momentissa säädettyä eläimen jalostukseen käyttämistä tai jalostusmenetelmää koskevaa kieltoa tai rikkoo tai laiminlyö mainitun pykälän nojalla annetussa säännöksessä säädettyä kieltoa tai vaatimusta,

6) laiminlyö 25 §:n 4 momentissa tai 5 momentin nojalla annetussa säännöksessä säädetyn velvollisuuden estää pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen siten, että siitä aiheutuu haittaa eläinten hyvinvoinnille,

7) rikkoo 28 §:n 1 momentissa säädettyä luonnonvaraisen eläimen elätettäväksi ottamista koskevaa kieltoa,

8) laiminlyö 32 §:n 1 momentissa säädetyn kirjanpitovelvollisuuden tuotantoeläimille annettusta lääkinnällisestä hoidosta tai kuolleiden eläinten lukumääristä taikka kirjanpidon 2 momentin mukaisen säilyttämisvelvollisuuden,

9) laiminlyö 40 §:ssä säädetyn velvollisuuden antaa tietoja koiraa tai kissaa markkinoitaessa,

10) laiminlyö 41 §:n 1 momentissa tai 2 momentin nojalla annetussa säännöksessä säädetyn velvollisuuden antaa tietoja eläimen luovutuksen yhteydessä,

11) rikkoo 42 §:ssä säädettyä eläinten luovutusta koskevaa kieltoa,

12) laiminlyö 45 §:n 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi,

13) laiminlyö 46 §:n 1 momentissa säädetyn eläinkilpailujen järjestämistä koskevan ilmoituksen tekemisen tai 3 momentissa säädetyn velvollisuuden kilpailueläinlääkäriin nimeämisestä eläinkilpailuun,

14) laiminlyö 48 §:n 1 momentissa säädetyn eläimen hyvinvointia koskevan ilmoituksen, 2 momentissa säädetyn ensiapupaikan tai tarvittavien välineiden varaamisen taikka 3 momentissa säädetyn eläimen hyvinvoinnin vaarantumista koskevan ilmoituksen tekemisen,

15) laiminlyö 49 §:n 1 momentissa säädetyn eläinkilpailuja koskevan kirjaamisvelvollisuuden tai kirjaamisasiakirjan säilyttämisvelvollisuuden,

16) rikkoo 50 §:n 1 momentissa säädettyä eläintarhaa, pysyvää tai kiertävää eläinnäyttelyä tai sirkusta koskevaa kieltoa,

17) laiminlyö 60 §:n 1 momentissa säädetyn ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- tai harrastuseläinten pitoa koskevan ilmoituksen toiminnan aloittamisesta,

18) laiminlyö 61 §:n 1 momentissa säädetyn avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa koskevan ilmoituksen toiminnan aloittamisesta,

19) laiminlyö 63 §:n 1 momentissa säädetyn eläimiä koskevan luettelon pitämisen tai 2 momentissa tarkoitetun luettelon säilyttämisvelvollisuuden,

20) rikkoo 64 §:n 4 momentissa säädettyä kieltoa hoidossa olevan eläimen tai poron lopettamisesta metsästyksellisin keinoin tai 5 momentissa säädettyä kieltoa lopettaa eläin viihdetarkoituksessa,

21) laiminlyö 67 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun eläinten lopetukseen liittyvää toimintaa koskevan ilmoituksen,

22) rikkoo eläintenpitokieltoa tai toimii toisen välikätenä eläintenpitokiellon kiertämiseksi,

23) laiminlyö lopetusasetuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tainnuttamista koskevan tarkastusvelvollisuuden,

24) laiminlyö lopetusasetuksen 6 artiklassa tarkoitetun toimintaohjeiston laatimisen,

25) laiminlyö lopetusasetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun turkiseläinten lopetusta koskevan ilmoituksen tai lopettaa turkiseläimen ilman mainitussa kohdassa tarkoitetun henkilön läsnäoloa ja välitöntä valvontaa,

26) myy lopetusasetuksen 8 artiklan vastaisesti eläimen liikkumisen rajoittamiseen tai tainnutukseen käytettävää välinettä ilman asianmukaista käyttöohjetta,

27) laiminlyö lopetusasetuksen 9 artiklassa tarkoitetun eläimen liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettuja välineitä koskevan velvollisuuden,

28) laiminlyö lopetusasetuksen 16 artiklassa tarkoitetun valvontamenettelyn,

29) laiminlyö lopetusasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun eläinten hyvinvoinnista vastaavan henkilön nimeämisen teurastamoon taikka

30) laiminlyö lopetusasetuksen 17 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun kirjanpidon toimista eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan

1) rikkoo 14 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa olla sukupuoliyhteydessä eläimen kanssa,

2) 18 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon tai 3 momentin nojalla annetun säännöksen vastaisesti markkinoi, tuo maahan, valmistaa, myy tai muutoin luovuttaa, käyttää tai pitää hallussaan mainitussa pykälässä tarkoitettua kiellettyä välinettä tai laitetta,

3) rikkoo 24 §:ssä säädettyä kieltoa syöttää tai juottaa eläintä pakolla taikka

4) rikkoo 39 §:ssä säädettyä koiran- tai kissanpennun tuontikieltoa.

110 §

Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslain 17 luvun 23 §:ssä.

Jos henkilölle on määrätty eläintenpitokielto, tai muutoksenhakutuomioistuin kieltää henkilölle määrätyn kiellon täytäntöönpanon, tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisusta Oikeusrekisterikeskukselle. Oikeushallinnon viranomaisen on ilmoitettava ratkaisustaan tallentamalla sitä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai muulla laissa säädetyllä tavalla. Tietojen tallentamisesta säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020).

111 §

Menettämisseuraamus

Eläinsuojelurikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään rikoslain 17 luvun 23 a §:ssä.

15 luku

Erinäiset säännökset

112 §

Muutoksenhaku

Edellä 10 §:n 1 momentissa, 54 §:ssä, 71 §:n 2 momentin 8 kohdan nojalla annettuun päätökseen ja 3 momentissa tarkoitettusta kelpoisuustodistuksesta tehtyyn päätökseen sekä 72 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta kelpoisuustodistuksesta tehtyyn päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta kunnaneläinlääkäriin ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan päätökseen sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia.

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään tullilaissa (304/2016).

Muutoksenhausta 103 §:ssä tarkoitettuun uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisen- ja keskeytysuhan asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen säädetään uhkasakkolaissa.

Valitus, joka koskee eläinten hyvinvointia, on käsiteltävä kiireellisenä.

Valtiolle perittävää maksua koskevasta muutoksenhausta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

113 §

Päätöksen täytäntöönpano

Edellä 39, 93—99 ja 101 ja 102 §:ssä tarkoitettussa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

114 §

Perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla suorittamasta virallisesta valvonnasta peritään maksuja valvonta-asetuksessa ja valtion maksuperustelaisissa säädettyjen perusteiden mukaan.

Aluehallintovirasto määrää ja perii valtiolle maksuja kunnaneläinlääkäriin ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan Euroopan unionin lainsäädännön ja tämän lain noudattamisen valvonnasta ja muista suoritteista. Suoritteiden maksullisuuden ja maksujen määrän perusteista säädetään valtion maksuperustelaisissa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään kunnaneläinlääkäriin ja kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan suoritteiden laskutuksessa noudatettavasta menettelystä.

Viranomaisen velvollisuudesta periä maksu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuvista ylimääräisistä valvontatoimista säädetään valvonta-asetuksen 79 artiklan 2 kohdan c alakohdassa. Valvontaviranomainen perii maksun myös valvontatoimista, jotka koskevat tämän lain 50, 57, 58, 60 ja 61 §:ssä tarkoitettua toiminnassa todettuja puutteita tai epäkohtia sekä maksun valvontatoimista, jotka koskevat muuta eläintenpitoa, jos muun eläintenpidon valvonnassa todetaan, että annettua määräystä tai kieltoa ei ole noudatettu.

115 §

Asiantuntijoille ja avustajille maksettavat palkkiot ja korvaukset

Aluehallintovirasto maksaa 82 §:ssä tarkoitettulle asiantuntijalle ja avustajalle palkkion ja korvauksen matkakustannuksista.

116 §

Hallinnollisista pakkokeinoista ja löytöeläinten talteenotosta aiheutuvat kustannukset

Eläinten omistajan tai pitäjän on maksettava 97 §:n 1 momentin, 98 §:n 1 ja 3 momentin sekä 99 §:n 1, 2 ja 4 momentin mukaisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Jos eläin on myyty tai toimitettu teurastettavaksi tai jos eläimestä on saatu muuta tuloa, kustannukset on vähennettävä eläimen kauppahinnasta tai eläimestä saadusta muusta tulosta ja jäännös on annettava eläinten omistajalle tai pitäjälle. Aluehallintovirasto kattaa toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset väliaikaisesti ja perii ne takautuvasti eläinten omistajalta tai pitäjältä.

Edellä 1 momentissa ja 26 §:n 4 momentissa tarkoitettut kustannukset ovat suoraan ulosotto-kelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Jollei kustannuksia saada perityksi, ne jäävät aluehallintoviraston tai kunnan vahingoksi.

117 §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle sen valvontaan kuuluvien säännösten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan hänelle haittaa.

118 §

Valtion kunnille maksama korvaus

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 23 §:ssä säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus tämän lain mukaan kunnaneläinlääkärille kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

16 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset sekä eräitä eläinlajeja koskevat poikkeussäännökset

119 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan eläinsuojelulaki (247/1996), jäljempänä *kumottu laki*.
Muualla lainsäädännössä oleva viittaus kumottuun lakiin katsotaan viittaukseksi tähän lakiin.
Kumotun lain nojalla annetut valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset, lukuun ottamatta eläinsuojeluasetusta (396/1996) ja kiellosta käyttää kilpailuissa ja pitää näytteillä koiria, joille on suoritettu eläimen ulkonäön muuttamiseksi leikkaus annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta (1070/2000), jäävät voimaan.

120 §

Eräiden eläinyksilöiden hallussapito

Mitä 8 §:n 2 momentissa säädetään, ei sovelleta niihin tuotantoeläimenä, sirkuseläimenä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä pidettäviin eläinyksilöihin, jotka on saatu haltuun ennen lain voimaantuloa. Eläimen omistaja tai pitäjä voi pitää tällaisen eläimen hallussaan sen kuolemaan saakka. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää vastaavasta poikkeuksesta seura- ja harrastuseläimenä pidettävien eläinyksilöiden osalta.

Eläimen omistajan tai pitäjän on tehtävä ilmoitus muun kuin liitteessä 1 tarkoitetun eläimen hallussapidosta aluehallintovirastolle kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

121 §

Naudan pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset

Mitä 37 §:n 2 momentissa säädetään kiellosta pitää eläintä paikalleen kytkettynä, ei sovelleta tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevaan navettaan, jossa pidetään maidontuotantoa varten lehmiä tai hiehoja.

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevaan navettaan sovelletaan muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen osalta 37 §:n 2 momentissa säädettyä paikalleen kytkemisen kieltoa 1 päivästä tammikuuta 2028. Vasikoiden osalta kieltoa kuitenkin sovelletaan tämän lain tultua voimaan.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettua navettaa laajennetaan tai peruskorjataan tämän lain voimaantulon jälkeen, parsipaikkojen lukumäärää ei saa lisätä. Sellaiseen navetan rakennus- ja peruskorjaushankkeeseen, jonka rakennuslupa on ollut vireillä ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lehmällä tarkoitetaan poikintaa naaraspuolista nautaa. *Hieholla* tarkoitetaan vähintään kahdeksan kuukauden ikäistä poikimatonta naaraspuolista nautaa. *Vasikalla* tarkoitetaan alle kuuden kuukauden ikäistä nautaa sukupuolesta riippumatta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset nautojen kytkemisestä.

122 §

Sian pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä 37 §:n 2 momentissa säädetään kiellosta eläimen liikkumisen rajoittamiseen eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla:

1) emakon tai ensikon saa pitää tiineytyshäkissä enintään kahdeksan päivää siemennyksen yhteydessä;

2) emakon ja ensikon saa pitää porsitushäkissä, joka on ollut käytössä tämän lain voimaan tullessa.

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkissä pidon osalta 37 §:n 2 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2035. Tämän lain voimaan tulon jälkeen peruskorjattavaan sikalaan tai sen osastoon ja rakennettavaan uuteen sikalaan tai sen osastoon sovelletaan emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkissä pidon osalta 37 §:n 2 momenttia, kun peruskorjaus tai uusi sikala taikka osasto on valmistunut.

Jos tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevaa sikalaa laajennetaan tai peruskorjataan tämän lain voimaantulon jälkeen, porsitushäkkien lukumäärää ei saa lisätä. Sellaiseen sikalan rakennus- ja peruskorjaushankkeeseen, jonka rakennuslupa on ollut vireillä ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ensikolla tarkoitetaan sukukypsää naarassikaa astutuksesta tai siemennyksestä ensimmäiseen porsimiseen. *Emakolla* tarkoitetaan naarassikaa ensimmäisen porsimisen yhteydessä ja sen jälkeen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset emakoiden ja ensikoiden porsitushäkissä ja tiineytyshäkissä pidosta.

123 §

Hevosen pitopaikkaa koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevaan talliin sovelletaan 37 §:n 2 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2028. Tämän lain voimaan tulon jälkeen peruskorjattavaan talliin tai sen osastoon ja rakennettavaan uuteen talliin tai sen osastoon sovelletaan 37 §:n 2 momenttia, kun peruskorjaus tai uusi talli taikka osasto on valmistunut.

124 §

Luonnonvaraisten eläinten hallussapitoa koskevat siirtymäsäännökset

Sen estämättä, mitä 28 §:n 1 momentissa säädetään luonnonvaraisen selkärangaisen eläimen elätettäväksi ottamisesta, saadaan luonnonvarainen eläin, joka on ennen tämän lain voimaantu-

loa otettu elätettäväksi kumotun lain 13 §:n 1 momentissa sallitulla tavalla, pitää hallussa eläimen kuolemaan asti. Hallussapidon edellytyksenä on lisäksi, että eläimen hallussapitoa ei ole kielletty tai rajoitettu muun lain nojalla.

Sen estämättä, mitä 29 §:ssä tai 61 §:n 2 momentissa säädetään luonnonvaraisen eläimen lopettamisesta, saadaan kumotun lain 13 §:n 2 momentin nojalla haltuun otettu luonnonvarainen eläin, jota ei voida vapauttaa luontoon tai sijoittaa eläintarhaan, pitää hallussa eläimen kuolemaan asti.

Eläimen pitäjän on ilmoitettava 1 tai 2 momentissa tarkoitetun eläimen hallussapidosta aluehallintovirastolle kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

125 §

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa koskevat siirtymäsäännökset

Eläintarhan tulee ilmoittaa eläintarhaluvan myöntäneelle aluehallintovirastolle, miten se osallistuu 51 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin. Ilmoitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Kotieläinpihan, jolla ei ole kumotun lain nojalla myönnettyä eläinnäyttelylupaa, tulee tehdä 57 §:ssä tarkoitettu ilmoitus eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin 30 vuorokauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Luonnonvaraisten eläinten tarhauksesta, josta ei ole tehty ilmoitusta kumotun lain nojalla, tulee tehdä 58 §:ssä tarkoitettu ilmoitus eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin 30 vuorokauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Pysyvän eläinnäyttelyn, jolla ei ole kumotun lain nojalla myönnettyä eläinnäyttelylupaa, tulee tehdä 53 §:ssä tarkoitettu lupahakemus kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- tai harrastuseläinten pitoa harjoittavan toimijan, joka ei ole tehnyt toimintaa koskevaa ilmoitusta kumotun lain nojalla, on tehtävä 60 §:ssä tarkoitettu ilmoitus aluehallintovirastolle kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittajan tulee tehdä 61 §:ssä tarkoitettu ilmoitus aluehallintovirastolle kahden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

126 §

Tuotantoeläimenä pidettävän sian kastratiota koskeva siirtymäsäännös

Sen estämättä, mitä 15 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädetään, tuotantoeläimenä pidettävää sikaa ei saa kastroida kirurgisesti. Kieltoa sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2035.

1. Tuotantoeläimenä saa pitää seuraavia nisäkäs- ja lintulajeja:

Nisäkkäät

- 1) nauta (*Bos taurus*)
- 2) sika ja villisika (*Sus scrofa*)
- 3) kesylamma ja mufloni (*Ovis aries*)
- 4) vuohi (*Capra hircus*)
- 5) hevonen (*Equus caballus*) ja aasi (*Equus asinus*) sekä hevosen ja aasin risteymät
- 6) laama (*Lama glama*)
- 7) alpukka (*Vicugna pacos*)
- 8) kaniini (*Oryctolagus cuniculus*)
- 9) minkki (*Neovison vison*)
- 10) hilleri (*Mustela putorius*)
- 11) soopeli (*Martes zibellina*)
- 12) kettu (*Vulpes vulpes*) ja naali (*Vulpes lagopus*) sekä näiden risteymät
- 13) supikoira (*Nyctereutes procyonoides*)
- 14) rotta (*Rattus norvegicus*)
- 15) kesyhiiri (*Mus musculus*)
- 16) marsu (*Cavia porcellus*)
- 17) kultahamsteri (*Mesocricetus auratus*)
- 18) gerbiili (*Meriones unguiculatus*)
- 19) poro (*Rangifer tarandus tarandus*)
- 20) kuusipeura (*Dama dama*)
- 21) biisoni (*Bison bison*)
- 22) vesipuhveli (*Bubalus bubalis*) lihantuotantoa varten

Linnut

- 1) kana (*Gallus gallus*)
- 2) kalkkuna (*Meleagris gallopavo*)
- 3) hanhi (*Anser anser*)
- 4) ankka, heinäSORSA (*Anas platyrhynchos*) ja myskisorsa (*Cairina moschata*) sekä näiden risteymät
- 5) strutsi (*Struthio camelus*)
- 6) emu (*Dromaius novaehollandiae*)
- 7) viiriäinen (*Coturnix coturnix*)
- 8) helmikana (*Numida meleagris*)
- 9) peltopyy (*Perdix perdix*)
- 10) fasaani (*Phasianus colchicus*)

Tuotantoeläimenä saa lisäksi pitää muita kuin nisäkkäisiin tai lintuihin kuuluvia eläinlajeja.

2. Sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä saa pitää seuraavia eläinlajeja:

- 1) kesymuodot seuraavista:
koira (*Canis familiaris*), kissa (*Felis silvestris catus*), vuohi (*Capra hircus*), sika (*Sus scrofa*),
hevonen (*Equus caballus*), aasi (*Equus asinus*) sekä hevosen ja aasin risteymät
- 2) rotta (*Rattus norvegicus*)
- 3) kesyhiiri (*Mus musculus*)

- 4) marsu (*Cavia porcellus*)
- 5) kaniini (*Oryctolagus cuniculus*)
- 6) kultahamsteri (*Mesocricetus auratus*)
- 7) gerbiili (*Meriones unguiculatus*)
- 8) kana (*Gallus gallus*)
- 9) kalkkuna (*Meleagris gallopavo*)
- 10) hanhi (*Anser anser*)
- 11) ankka (*Anas platyrhynchos*)
- 12) kesykyyhky (*Colomba livia domestica*) ja naurukyihky (*Streptopelia risoria*)
- 13) papukaijat (*Psittacidae*)
- 14) selkärangattomat eläimet

Liite 2

Ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläintenpitoa on:

1. sellainen seura- ja harrastuseläinten säännöllinen kaupanpitäminen, muu luovuttaminen tai välittäminen, jonka harjoittaja:

a) myy tai muutoin luovuttaa kissoja, koiria, frettejä tai kaniineja vähintään kolmesta itse kasvatetusta pentueesta vuodessa;

b) myy, muutoin luovuttaa tai välittää vähintään 10 muuta kuin itse kasvattamaansa kissaa, koiraa, frettiä tai kaniinia vuodessa;

c) myy tai muutoin luovuttaa vähintään kuusi hevosta tai muuta hevoseläintä vuodessa; tai

d) harjoittaa vastaavaa toimintaa pienikokoisilla seura- ja harrastuseläinlajeilla, kun eläinten käytössä on säännöllisesti vähintään 7 häkkiä, terraariota tai akvaariota;

2. seura- ja harrastuseläinten laajamittainen pito, jonka harjoittaja pitää:

a) vähintään seitsemää yli 6 kuukauden ikäistä koiraa, kissaa tai frettiä;

b) vähintään seitsemää yli 12 kuukauden ikäistä hevoseläintä;

c) vähintään kymmentä yli 6 kuukauden ikäistä kaniinia; tai

d) pienikokoisia seura- ja harrastuseläinlajeja siten, että eläinten käytössä on säännöllisesti vähintään 20 häkkiä, terraariota tai akvaariota;

3. koirien tai kissojen hoitoon, säilytykseen tai koulutukseen ottaminen, jos samanaikaisesti ja säännöllisesti pidetään vähintään kuutta koiraa tai kissaa;

4. kun ravi- tai ratsuhevosia tai muita hevoseläimiä vuokrataan, otetaan säilytettäväksi tai hoidettaviksi, valmennettaviksi tai koulutettaviksi tai kun annetaan opetusta mainittujen eläinten käytössä ja käsittelyssä, jos samanaikaisesti ja säännöllisesti pidetään yhteensä vähintään kuutta eläintä;

5. 1 kohdan b—c alakohdassa, 2 kohdan a—c alakohdassa sekä 3 ja 4 kohdassa tarkoitettu toiminta, joka koskee yhteen laskettuna vähintään 15 koiraa, kissaa, frettiä, kaniinia, hevosta tai muuta hevoseläintä;

6. muu 1—5 kohdassa tarkoitettua vastaava ammattimainen tai laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito.

2.

Laki

eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 1484/2009, seuraavasti:

12 §

Ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä antamaan Ruokaviraston vaatimia, tässä laissa säädettyjen ja muiden eläinlääkintähuollon viranomaistehtävien kannalta tarpeellisia tilastotietoja hoitamistaan tautitapauksista sekä Ruokaviraston tai aluehallintoviraston vaatimia tautitapauksiin tai muutoin eläinlääkäriammattin harjoittamiseen liittyviä mainittujen viranomaistehtävien kannalta välttämättömiä selvityksiä ja selityksiä. Eläinlääkäriammattia harjoittava laillistettu eläinlääkäri on lisäksi velvollinen ilmoittamaan asuinpaikkansa ja osoitteensa sekä niiden muutokset Ruokavirastolle ja aluehallintovirastolle.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen ilmoittamaan viipymättä kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle sellaisia ammattitoiminnassaan saamia tietoja, jotka ovat välttämättömiä eläintautilaissa (76/2021) tarkoitettujen luetteloitujen tautien, muiden torjuttavien eläintautien ja valvottavien eläintautien leviämisen estämiseksi, sekä ilmoittamaan eläimestä, jonka hän ammattitoiminnassaan havaitsee tai epäilee tuodun Suomeen vastoin eläintautien vastustamiseen liittyviä tuontivaatimuksia. Eläinsuojelullisten syiden niin edellyttäessä eläinlääkäriammattin harjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen ilmoittamaan viipymättä hoitamastaan tapauksesta tai hoidon yhteydessä eläintenpitopaikassa tekemistään havainnoista eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/) tarkoitettulle valvontaviranomaiselle ja antamaan tapauksen selvittämiseksi välttämättömät tiedot.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan viipymättä eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa tarkoitettulle valvontaviranomaiselle koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista sekä mainitun viranomaisen pyynnöstä antamaan asiaa koskevat välttämättömät lisätiedot. Ilmoitus tulee tehdä käyttämällä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) tarkoitettua eläinrekisteriä varten olevaa tietojärjestelmää.

Ilmoitetut 3 momentissa tarkoitettut tiedot ovat julkisia. Muiden tämän nojalla ilmoitettujen tietojen salassapitoperusteiden osalta sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ää.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset niistä vioista ja sairauksista, joista 3 momentissa säädetty ilmoitus on tehtävä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 12 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin koirien osalta vasta 1 päivästä tammikuuta 2024 ja kissojen osalta vasta 1 päivästä tammikuuta 2027.

3.

Laki

kalastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 47 §:n 1 momentin 8 kohta ja
lisätään 47 §:n 1 momenttiin uusi 9 kohta, 58 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 58 a §
seuraavasti:

47 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisten velvoitteiden toimeenpanemista tai hyödyntämistä taikka muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta varten perustellusta syystä myöntää poikkeusluvan:

8) 91 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta poikkeamiseen kalastuskilpailussa saadun saaliin osalta;

9) 58 a §:ssä säädettyyn lopetusvelvollisuuteen.

58 §

Kalojen vapauttaminen

Takaisin veteen laskettavaa kalaa on käsiteltävä mahdollisimman varoen. Jos takaisin veteen laskettava kala on selvästi vahingoittunut, kala on lopetettava ennen kuin se lasketaan veteen.

58 a §

Kalojen ja rapujen lopetus

Saaliiksi otettava tai syöttinä käytettävä kala on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Kala on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi kalan kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että kalan tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Kalan kuolema on varmistettava ennen kalan mahdollista jatkokäsittelyä. Rapu on lopetettava menetelmällä, joka aiheuttaa sen kuoleman mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti.

Kalaa tai rapua ei tarvitse saaliiksi ottamisen jälkeen välittömästi lopettaa, jos olosuhteet vaikeuttavat lopetusta, tai jos saalista säilytetään sumpussa taikka muussa vastaavassa kalojen tai rapujen säilyttämiseen soveltuvassa laitteessa tai tilassa.

Lopetusvelvollisuus ei koske kerralla saatavaa suurta saalismäärää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kalojen ja rapujen lopetuksessa käytettävistä lopetusmenetelmistä ja -tekniikoista sekä suurista saalismääristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 § ja 23 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat,
14 § laissa 585/2013 ja 23 §:n 1 momentti laissa 14/2011, seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 §

Eläinsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten

- 1) eläinten hyvinvoinnista annetun lain (/) tai sen nojalla annetun säännöksen,
- 2) eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) tai sen nojalla annetun säännöksen,
- 3) eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 liitteen I taikka
- 4) eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009

vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä tai kipua aiheuttaen, on tuomitava *eläinsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

23 §

Eläintenpitokielto

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta, on samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain 109 §:n 1 momentin, 2 momentin 5 tai 6 kohdan tai 3 momentin 3 tai 4 kohdan nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta tämän lain 3 luvun 4 §:n 2 momentin tai 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan nojalla. Eläintenpitokielto määrätään syyttäjän vaatimuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 668/2021, seuraavasti:

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kuljetettavien eläinten hoidosta ja kohtelusta säädetään eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

metsästyslain 1 ja 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 1 §:n 3 momentti ja 33 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti laissa 206/2013 ja 33 §:n 4 momentti laissa 422/2016, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, eläinten hoidosta ja kohtelusta säädetään eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/) ja luonnonsuojelulaissa.

33 §

Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät

Kiellosta aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä säädetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:ssä. Eläimen kielletystä kohtelusta säädetään mainitun lain 13 §:ssä ja eläinten lopetuksesta 64 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 7 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 7 §:n 4 momentti ja 16 §:n 7 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 682/2019, seuraavasti:

7 §

Viranomaiset

Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslajin pyydystämisestä ja tappamisesta tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan sovelletaan, mitä metsästyslain 88 §:ssä säädetään lain noudattamisen valvonnasta. Eläinten hyvinvointia koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/).

16 §

Ympäristöön päässeen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Kiellosta aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai kärsimystä säädetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:n 1 momentissa ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 64 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten pidossa, hoidossa ja kohtelussa noudatetaan eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

luonnonsuojelulain 38 ja 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 38 §:n 3 momentti ja 41 § seuraavasti:

38 §

Eläinlajien rauhoittaminen

Metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien rauhoittamisesta säädetään mainitussa laissa.

41 §

Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin

Sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläin voidaan ottaa haltuun hoitoon kuljettamista tai tilapäistä hoitoa varten. Muutoin noudatetaan eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (/)._

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

eläinjalostustoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinjalostustoiminnasta annetun lain (319/2014) 2 § seuraavasti:

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/), eläintautilaissa (76/2021) tai eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 22.9.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen

2.

Laki

eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 12 §, sellaisena kuin se on laissa 1484/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvolinen salassapitosäännösten estämättä antamaan Elintarviketurvallisuusviraston määräysten mukaisia ilmoituksia ja tilastotietoja hoitamistaan tautitapauksista sekä Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston vaatimia tautitapauksiin tai muutoin eläinlääkäriammattin harjoittamiseen liittyviä selvityksiä ja selityksiä. Eläinlääkäriammattia harjoittava laillistettu eläinlääkäri on lisäksi velvollinen ilmoittamaan asuinpaikkansa ja osoitteensa sekä niiden muutokset Elintarviketurvallisuusvirastolle ja aluehallintovirastolle.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvolinen salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan viipymättä hoitamastaan tapauksesta tai hoidon yhteydessä eläintenpito-paikassa tekemistään havainnoista eläinsuojeluviranomaiselle ja antamaan tapauksen selvittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvolinen salassapitosäännösten estämättä antamaan Ruokaviraston vaatimia, tässä laissa säädettyjen ja muiden eläinlääkintähuollon viranomaistehtävien kannalta tarpeellisia tilastotietoja hoitamistaan tautitapauksista sekä Ruokaviraston tai aluehallintoviraston vaatimia tautitapauksiin tai muutoin eläinlääkäriammattin harjoittamiseen liittyviä mainittujen viranomaistehtävien kannalta välttämättömiä selvityksiä ja selityksiä. Eläinlääkäriammattia harjoittava laillistettu eläinlääkäri on lisäksi velvollinen ilmoittamaan asuinpaikkansa ja osoitteensa sekä niiden muutokset Ruokavirastolle ja aluehallintovirastolle.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen ilmoittamaan viipymättä kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle sellaisia ammattitoiminnassaan saamia tietoja, jotka ovat välttämättömiä eläintautilaissa (76/2021) tarkoitettujen luetteloitujen tautien, muiden torjuttavien eläintautien ja valvottavien eläintautien leviämisen estämiseksi, sekä ilmoittamaan eläimestä, jonka hän ammattitoiminnassaan havaitsee tai epäilee tuodun Suomeen vastoin eläintautien vastustamiseen liittyviä tuonti-vaatimuksia. Eläinsuojelullisten syiden niin edellyttäessä eläinlääkäriammattin harjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen ilmoittamaan viipymättä hoitamastaan ta-

pauksesta tai hoidon yhteydessä eläintenpito-paikassa tekemistään havainnoista *eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/) tarkoitetulle valvontaviranomaiselle* ja antamaan tapauksen selvittämiseksi *välttämättömät* tiedot.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen salassapitosäännösten estämättä ilmoittamaan viipymättä eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa tarkoitetulle valvontaviranomaiselle koirilla ja kissoilla diagnosoimistaan eläimen jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista sekä mainitun viranomaisen pyynnöstä antamaan asiaa koskevat välttämättömät lisätiedot. Ilmoitus tulee tehdä käyttämällä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021) tarkoitettua eläinrekisteriä varten olevaa tietojärjestelmää.

Ilmoitetut 3 momentissa tarkoitetut tiedot ovat julkisia. Muiden tämän nojalla ilmoitettujen tietojen salassapitoperusteiden osalta sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ää.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset niistä vioista ja sairauksista, joista 3 momentissa säädetty ilmoitus on tehtävä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 12 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin koirien osalta vasta 1 päivästä tammikuuta 2024 ja kissojen osalta vasta 1 päivästä tammikuuta 2027.

3.

Laki

kalastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 47 §:n 1 momentin 8 kohta ja
lisätään 47 §:n 1 momenttiin uusi 9 kohta, 58 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 58 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

47 §

47 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisten velvoitteiden toimeenpanemista tai hyödyntämistä taikka muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta varten perustellusta syystä myöntää poikkeusluvan:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisten velvoitteiden toimeenpanemista tai hyödyntämistä taikka muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta varten perustellusta syystä myöntää poikkeusluvan:

8) jäljempänä 91 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta poikkeamiseen kalastuskilpailussa saadun saaliin osalta.

8) 91 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta poikkeamiseen kalastuskilpailussa saadun saaliin osalta;

9) 58 a §:ssä säädettyyn lopetusvelvollisuuteen.

58 §

58 §

Kalojen vapauttaminen

Kalojen vapauttaminen

Takaisin veteen laskettavaa kalaa on käsiteltävä mahdollisimman varoen. Jos takaisin veteen laskettava kala on selvästi vahingoittunut, kala on lopetettava ennen kuin se laskeaan veteen.

58 a §

Kalojen ja rapujen lopetus

Saaliiksi otettava tai syöttinä käytettävä kala on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Kala on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi kalan kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että kalan tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Kalan kuolema on varmistettava ennen kalan mahdollista jatkokäsittelyä. Rapu on lopetettava menetelmällä, joka aiheuttaa sen kuoleman mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti.

Kalaa tai rapua ei tarvitse saaliiksi ottamisen jälkeen välittömästi lopettaa, jos olosuhteet vaikeuttavat lopetusta, tai jos saalista säilytetään sumpussa taikka muussa vastaavassa kalojen tai rapujen säilyttämiseen soveltuvassa laitteessa tai tilassa.

Lopetusvelvollisuus ei koske kerralla saataavaa suurta saalismäärää.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kalojen ja rapujen lopetuksessa käytettävistä lopetusmenetelmistä ja -tekniikoista sekä suurista saalismääristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

rikoslain 17 luvun 14 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 § ja 23 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat,
14 § laissa 585/2013 ja 23 §:n 1 momentti laissa 14/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 §

Eläinsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten

1) eläinsuojelulain (247/1996) tai sen nojalla annetun säännöksen,

2) eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) tai sen nojalla annetun säännöksen,

3) eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 liitteen I taikka

4) eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009

vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua *tai tuskaa* aiheuttaen, on tuomittava *eläinsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

14 §

Eläinsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten

1) *eläinten hyvinvoinnista annetun lain* (/) tai sen nojalla annetun säännöksen,

2) eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) tai sen nojalla annetun säännöksen,

3) eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 liitteen I taikka

4) eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009

vastaisesti kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä tai kipua aiheuttaen, on tuomittava *eläinsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

23 §

Eläintenpitokielto

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta on samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta 3 luvun 4 §:n 2 momentin tai 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan nojalla. Eläintenpitokielto määrätään syyttäjän vaatimuksesta.

23 §

Eläintenpitokielto

Joka tuomitaan törkeästä eläinsuojelurikoksesta on samalla tuomioistuimessa määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla määrätä eläintenpitokieltoon. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan *eläinten hyvinvoinnista annetun lain 109 §:n 1 momentin, 2 momentin 5 tai 6 kohdan tai 3 momentin 3 tai 4 kohdan* nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain 39 §:n nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta *tämän lain 3 luvun 4 §:n 2 momentin tai 6 luvun 12 §:n 4 tai 5 kohdan* nojalla. Eläintenpitokielto määrätään syyttäjän vaatimuksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 668/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Suhde eräisiin säädöksiin

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kuljetettavien eläinten hoidossa, kohtelussa ja käsitteilyssä on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa (247/1996) tai sen nojalla säädetään.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, kuljetettavien eläinten *hoidosta ja kohtelusta* säädetään *eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/)*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

6.

Laki

metsästyslain 1 ja 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 1 §:n 3 momentti ja 33 §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti laissa 206/2013 ja 33 §:n 4 momentti laissa 422/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja eläinsuojelulaissa (247/1996) säädetään.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, *eläinten hoidosta ja kohtelusta säädetään eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa (/) ja luonnonsuojelulaissa.*

33 §

33 §

Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät

Pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät

Kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa säädetään eläinsuojelulain 3 §:ssä ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 32 §:ssä.

Kiellosta aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua *tai kärsimystä* säädetään *eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:ssä. Eläimen kielletystä kohtelusta säädetään mainitun lain 13 §:ssä ja eläinten lopetuksesta 64 §:ssä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

7.

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 7 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 7 §:n 4 momentti ja 16 §:n 7 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 682/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Viranomaiset

Viranomaiset

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystämisestä ja tappamisesta tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan sovelletaan, mitä metsästyslain 88 §:ssä säädetään lain noudattamisen valvonnasta. Eläinsuojelua koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään eläinsuojelulaissa (247/1996).

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystämisestä ja tappamisesta tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan sovelletaan, mitä metsästyslain 88 §:ssä säädetään lain noudattamisen valvonnasta. *Eläinten hyvinvointia* koskevien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään *eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa* (/).

16 §

16 §

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Kiellosta tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua ja tuskaa säädetään eläinsuojelulain 3 §:ssä ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 32 §:ssä.

Kiellosta aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai *kärsimystä* säädetään *eläinten hyvinvoinnista annetun lain 6 §:n 1 momentissa* ja eläinten lopettamisesta mainitun lain 64 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

8.

Laki

tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa *tai sen nojalla* toisin säädetä *tai tämän lain nojalla annetusta luvasta muuta johdu*, tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten pidossa, hoidossa, kohtelussa *ja käsittelyssä* noudatetaan, mitä eläinsuojelulaissa (247/1996) *tai sen nojalla* säädetään.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten pidossa, hoidossa *ja* kohtelussa noudatetaan *eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (/)*.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

9.

Laki

luonnonsuojelulain 38 ja 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 38 §:n 3 momentti ja 41 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

38 §

Eläinlajien rauhoittaminen

Eläinlajien rauhoittaminen

Metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien rauhoittamisesta säädetään metsästyslaissa. *Vierasperäiseen nisäkäs- ja lintulajiin kuuluvien yksilöiden maahantuonnista ja luontoon päästämisestä säädetään metsästyslaissa, eläintautilaissa (55/80) ja eläinsuojelulaissa (247/96).*

Metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien rauhoittamisesta säädetään *mainitussa laissa.*

41 §

41 §

Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin

Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin

Sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläin voidaan ottaa haltuun hoitoon kuljettamista ja tilapäistä hoitoa varten. Muutoin on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa säädetään.

Sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläin voidaan ottaa haltuun hoitoon kuljettamista *tai* tilapäistä hoitoa varten. Muutoin noudatetaan *eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (/).*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

10.

Laki

eläinjalostustoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinjalostustoiminnasta annetun lain (319/2014) 2 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jos eläinsuojelulaissa (247/1996), eläintautilaissa (441/2013) tai eläintunnistusjärjestelmästä annetussa laissa (238/2010) on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta.

Jos *eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa* (/), eläintautilaissa (76/2021) tai *eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa* (1069/2021) on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Valtioneuvoston asetus

nautojen suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 ja 17 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan nautojen suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (592/2010) 13 ja 17 § seuraavasti:

13 §

Naudan juotto ja ruokinta

Naudalle annettavan rehun on oltava ravintoainekoostumukseltaan sille sopivaa.

Naudan pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy sellaisissa vasikoiden siirrettävissä ulkokarsinoissa, joissa vasikalla on käytössään vain kevytrakenteinen säänsuoja. Vasikalle on tällöin tarjottava vettä vähintään kolme kertaa päivässä.

Sairaana tai vahingoittuneena vasikan saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä. Kuumalla säällä kaikkien vasikoiden saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä. Nautojen juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata rehua tai juomavettä.

Vasikka on ruokittava vähintään kaksi kertaa päivässä. Vasikan rehussa on oltava riittävästi rautaa siten, että vasikan veren keskimääräinen hemoglobiinipitoisuus on vähintään 4,5 millimoolia litrassa verta. Vasikan on saatava kahden viikon iästä alkaen päivittäin korsirehua. Korsirehun määrää on lisättävä siten, että kahdeksan viikon ikäiselle vasikalle annetaan vähintään 50 grammaa ja 20 viikon ikäiselle vasikalle vähintään 250 grammaa korsirehua päivittäin.

17 §

Laiduntaminen ja jaloittelu

Lypsylehmät ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavat hiehot, jotka pidetään kytettyinä, tulee päästää laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen jaloittelutilaan vähintään 60 päivänä ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä toukokuuta ja päättyy 30 päivänä syyskuuta sekä vähintään 30 päivänä ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä lokakuuta ja päättyy 30 päivänä huhtikuuta. Jaloittelutilan pinta-alan on oltava vähintään 6 neliometriä siellä pidettävää nautaa kohden. Pinta-alan on oltava kuitenkin aina vähintään 50 neliometriä.

Aluehallintovirasto voi myöntää vapautuksen 1 momentista tarkoitettusta laitumelle tai jaloittelutilaan pääsyä koskevasta vaatimuksesta, jos tuotantotilalla ei ole käytettävissään sopivaa laidunta tai jos muuta jaloitteluun soveltuvaa tilaa ei ole mahdollista kohtuudella järjestää taikka jos vaatimuksen noudattaminen on kohtuutonta liikenteeseen, maastoon tai etäisyyteen liittyvistä syistä. Vapautus myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ja enintään 31.12.2034 saakka. Vapautus peruutetaan, jos sen myöntämisen edellytykset lakkaavat.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Valtioneuvoston asetus

koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (674/2010) 7 § seuraavasti:

7 §

Juotto ja ruokinta

Eläimelle annettavan ruuan on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä ja vitamiineilla täydennettyä. Ruokinnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota eläimen lajinomaisiin ravintovaatimuksiin ja ravinnon koostumukseen.

Nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä ammattimaisilla rekikoiratarhoilla pidettävien koirien pysyvissä pitopaikoissa silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy. Koiralle on tällöin tarjottava vettä vähintään kolme kertaa päivässä. Imettävillä nartuilla ja vieroittamattomilla koiranpennuilla on kuitenkin aina oltava vettä saatavilla pysyvässä pitopaikassaan.

Eläimen ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut astiat, laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa pilata ruokaa eivätkä juomavettä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Valtioneuvoston asetus

turkiseläinten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan turkiseläinten suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1084/2011) 11 § seuraavasti:

11 §

Juotto ja ruokinta

Turkiseläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kiennäisillä täydennettyä. Eläinten saatavilla on oltava päivittäin riittävästi puhdasta vettä.

Turkiseläimen pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä samana vuonna syntyneiden vieroitettujen pentujen eikä siitoksesta poistettujen eläinten pysyvässä pitopaikassa silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy. Näille eläimille on tällöin tarjottava sulaa vettä vähintään kolme kertaa päivässä.

Eläinten juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata rehua tai juomavettä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Tämän asetuksen voimaan tullessa toiminnassa olevaan turkistarhaan sovelletaan siitokseen käytettävien eläinten osalta 11 §:n 2 momenttia 1 päivästä tammikuuta 2030.

Tämän asetuksen voimaantulon jälkeen peruskorjattavaan turkistarhaan tai sen osaan ja rakennettavaan uuteen turkistarhaan tai sen osaan sovelletaan siitokseen käytettävien eläinten osalta 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua jatkuvan veden vaatimusta, kun peruskorjaus tai uusi turkistarha taikka sen osa on valmistunut.

Valtioneuvoston asetus

eläimille tehtävistä toimenpiteistä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
säädetään:

a §

Sikojen kirurginen kastraatio

Henkilö, jolla on riittävät tiedot kyseisen toimenpiteen suorittamistekniikasta ja riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi saa kastroida enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä. Kastraation yhteydessä porsaalle on annettava tulehduskipulääkettä.

b §

Sikojen kirurginen kastraatio paikallispuudutuksessa

Poiketen siitä, mitä a §:ssä säädetään, henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastraation sisältävän tutkinnon osan tai porsaiden kirurgiseen kastraatioon pätevöittävän koulutuksen saa kastroida enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä. Kastraation yhteydessä porsaalle on annettava paikallispuudutus ja tulehduskipulääkettä.

c §

Sikojen kirurginen kastraatio eläinlääkärin suorittamana

Poiketen siitä, mitä a ja b §:ssä säädetään, porsaan kirurgisen kastraation saa suorittaa vain eläinlääkäri käyttäen asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Sikojen kirurgiseen kastraatioon sovelletaan b §:ää 1 päivästä tammikuuta 2027 ja c §:ää 1 päivästä tammikuuta 2035.